M. D. K

FALKONER Ferenc festő

Szt. Kórián-kápolna (Fő u. 90.)

Xav. Szt. Ferenc melléköltár oltár-

képe Xav. Szt. Ferenc halála, az oromzat-

ban Szt. Orsolya-kép –

(ma az oltár tátoldalán van

elhelyezve) helyén deednecsky oltárkép

Budapest műemlékei II. Bp. 1962. 206. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. II. 91.

Név: Falkoner Franz

Foglalkozás: festő (Maler)

Szárm. hely:

Hitfelekezet: Csal. állapot: ⊠

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1761. II. 27

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

Falkoner Antal

Falconer Antal 158, 183

Schoen Anna Temple.

Falconer Antal

festő

1.

Szépművészet
1944.234.1.

UJVIDÉK

Sck.

" Europa "

Könyvkiadóhivatalnak

Budapest V

Rothermere utca 12

III. 2.

Falconer Antal, festő, szül. 1713 k. Budán. F. György festő fia. ⌈1753. jan. 21. Kraus Teréz hajadonnal (házasságra lépett). ⌉1766 febr. 10-én született Antal József nevű fia.

⌈ és tanítványa -

⌉ Egyik házassági tanúja
Vogl Gergely budai festő
volt.

Budán működott, de tevékenységéről nem maradtak fenn adatok.

Schoen-Arnold: A budai szent Anna-templom. Bpest, 1930. 158. l.

M. D. K.

FALKONER Antal festő

1713 –

Garas XVIII. sz. 146, 216,

M.D.K.

FALKONER Antal festő

F. György festő Pécs

Garas XVIII. sz. 216. l.

Falkonar festő-család

Pesten telepedett le és végezte a fonttos müvészi f feladatokat.

A mai országi művészet története I.
Bpest,1961.II.kiadás 466.1.

Falkoner portréfestő M.D.V.

emlitve

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931

226

Falkoner M.D.K.

Skociai eredetü Budán letelepe dett festő

család.

Tampis Antal:A képzőmüvészet története 659.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

Falkoner - család

rhóciai eredetű festőcsalád Budán működött. Festményeik budai templomokban.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

143. l.

MDK

Falconet művészcsalád

A budai F. család angol származása.

Andreas Aneppal: Barock in Ungarn. Bp.-Leip-zig-Milano. é.n. 69.

M.D.K.

Falkoner család, festők. XVIII. sz

Képeikkel a budai templomokban találkozunk. 550. o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Bpest. Minerva. 1960

Falconer festő

M.D.K.

Solymár r.k. templom oltárkép
1792

Genth. Műeml. 1959 I. 294

M. D. K.

FALKONER

Bh. ht. Anna t. szentélymennyezet

Kópei

Magyar építészet, Bh. 1954. 65.

Falkoner család tagjai

Pest-Budán a városi közvemesi igényeknek tettek eleget gyenge szinvonalon.

Vagyházy kária: Magyarországi barokk művészet, Bp. 1960. TIT József A. Szabadegyetemének előadásai 42.

M. D. K.

FALKONER Anna Erzsébet festő"

1714 - 1790

Garas XVIII. fl. 146, 216

M. D K.

FALKONER Anna Erzsébet festő

F. György festő leánya

1734-től klarissza apáca Budán,
a klarisszáknál fest

Gárdos XVIII. A. 216.

Falkner Anna Erzsébet

Klarissza, festő

l. † 1741.

Schoen. Buda és Óbuda

2. l.

Falkoner Anna

Eusebia

wód 1714-1790
2

Divald 1927

162. l.

Falkoner Anna Erzsébet, festőnő, szül. 1714 okt. 23-án Budán; megh. 1790 szept. 26-án u. o. F. György festő hetedik gyermeke volt. Anyja Pesch Ágnes, a festő második neje. A festészet elemeit atyjától tanulta; egyébként a klarisszák budai zárdájában nevelkedett, hova 1734-ben, 20 éves korában Sophia néven apáczaként lépett be. Érdekes a felvételi jegyzőkönyv e megjegyzése: »Ez a kép Írásban való Tudományáért vétetődött be ingyen.« A zárdában bő alkalma nyílott tehetsége kifejtésére, mert a budai klarisszák ideiglenes templomuk helyett 1743-ban terjedelmesebb új templomot kezdtek építtetni, melynek festményekkel való díszítésében a művésznőnek bizonyára része volt. E művei közül azonban egy sem ismeretes, mert II. József császár 1782-ben feloszlatván a klarissza-rendet, a templomot bezárták, felszerelését pedig széthordták. Negyvennyolcz év után F.-nek is ekkor kellett otthagynia a zárdát, honnan unokaöccse, Ferencz vette magához. A zárdából egyéb holmijával együtt sajátkezűleg festett képgyűjteményét is elvihette, mely 76 éves korában bekövetkezett halála után unokaöccse tulajdonába került.

Művei közül a következők ismeretesek:

1. Ifjú hölgy mellképe középkori öltözetben. Derekát széles arany öv köríti, vállán hermelinnel bélelt vörös palást nyugszik; búzavirág színű ruháját csipke és lovagújjak díszítik. Fején apácza fátyol. Balkezében feszületet, jobbjával okiratot tart, melyen a »Privilegium« szó olvasható, s melyről kétfejű sassal ellátott pecsét lóg. Jobb karján levő kosarában még több lepecsételt levél van. Előtte herczegi és grófi korona. E képen ábrázolt nőt szent Klárának vélték, Némethy azonban boldog Margitnak, vagy thü-

Szám	Á t t é t e t			
	az új lels.	O. K.	T. K.	r. és új dep.

Falkoner Anne

ringiai szent Erzsébetnek tartja, de inkább hiszi, hogy e kép allegorikus alakot ábrázol, s az apáczának a földi javakról való lemondását fejezi ki. Szélessége 42 cm., magassága 60 cm. Némethy Lajos tulajdona.

2. Saját arczképe.

3. Album, mely 1742-ben a klarisszák zárdájában az Üdvözítő szívének tiszteletére alakult társulat tagjainak névsorát tartalmazza. Az ívrét nagyságú album aquarell czímlappal és festett czímerekkel bír. Jelenleg az Országos Levéltár kincstári osztályában őrzik.

Számtalan apró szentképecskét is festett pergamenre. — A női kézimunkában való ügyességéről egy máig fennmaradt oltárkendő tanuskodik.

Némethy Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. *Arch. Ért.* 1881. 267—271. l.

Falconer A. Erzsébet (Sophia) 25

Schoen Anna templ.

ban az üdvözítő szivé-
nett tisztelétére alakult
tagjainak. társulat nevszerét tar-
talmazó albumot. Ezt
az albumt az Orsz.
levéltárban őrzik.

Falkoner Anna Erzsebet, festő; sz. 1714. okt. 23. Budán, mh. 1790 szept. 26. ugyanott. F. György festő leányar. Mygatól tanult festeni. A klarisszák budai zárdájában nevelkedett, hova 1734. Sophia néven apácakint vétette fel magát. A ~~rend~~ zárda feloszlatása után, 1782 tól unuka öcse F. Ferenc gondoskodott róla. Számtalan apró szentképet festett pergament-re. 1742. akvarelhez-zól dicsítette a zárdá-

Falkoner Anna Erzsébet

festőnő

L.

Szendrey-Szentiványi

462. C.

Temető, mieskepusztai honfoglaláskori

VIII. 204.

Falkoner Anna Erzsébet

l.

Bende J. cikke

[Szépmüvèszet]

1944. 234 l.

Falkoner Ferenc
F. György fia

A magyar baroik festői közül kiválik.

Mirowi Lyakovsky Ernő: A magyar képzőművészet története. Ily. 1906.

70.l.

MK

Falconer Ferenc

Ujlaki r.k. Plébániatemplom.Bécsi ut.
A templomot régebbi helyén 1746-ban H a n o n a Kristóf kezdte építeni, 1748-ban H e p a u e r Mátó folytatta és fejezte be/1759/. Toronysisak 1877 Y b l Miklóstól.
Oszlopos barokk főoltár H i c k i s c h Kristóf és Held Frigyes műve 1799. Rajta Cranach Madonnaképének másolata Falconer Ferenc műve.

Kopr: Bécsi uti r.k. templom.
128. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
66.l.

Ma. D K

FALKONER Ferenc festő

Szt. Flórián-kupolna (Fő u. 90) vé-
szére festett Szt. József halálát áb-
rázoló mellékoltárképe, az oltár
lebontása után a Szt. Anna templom-
ba került.
Szt. Katalint ábrázoló oromképe
a Br. Tárt. Múzeumba jutott

Pest müemlékei II. Bp. 1962. 200 – 201 l.

Falkonet Ferenc festő M.D.K.

Magyarsabló, r.k. templom oltárképe:

Trónoló Mária 1793.

Gentil. Mitteil. 1959 I. 190

M.D.K.

Falkoner Ferenc

69) Szent József menyegzőmenetele.
Olajfestmény.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa
15 l.
Bp. 1913.

MDK

Falkoner Ferenc, bufai festö

1764-ben négy oltárképet rendeltek a Szt. Flórián kápolna részére.

Sz értük járó 60 forintot okt.1.-en nyugtázza, tehát akkor már helyükön voltak.

MüllerFlóriánKápolna. c/al.1936. 4o.sz.dolg. 4-84.l. Müvtört.és Kerrég.Int.

Falkoner X. Ferenc festő M.D.K.

freskói a budakeszi r.k. templomban.

Genth. Müeml. 1959 I. 50.

M. D. K.

FALKONER Ferenc festő

Szt. Flórián-kápolna (Fő u. 90.)

Szt. József-mellékoltár – Szt. József halála oltárkép, Alexandriai Szt. Katalin oromkép –

Oltárkép ma a Szt. Anna Templomban, oromkép Bpesti Tört. Múzeumban

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. ~~206.~~ 206. l.

M. D. K.

FALCONER Ferenc festő

Szeged, Felsővárosi vagy minorita templom, Szent Katalin Réve

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged. Bp 1960.
250. l.

M. D. K.

FALKONER Ferenc festő

Szt. Flórián-kápolna (Fő u. 90.)

1764. az elkészült mellékoltá-

rok 2-2 oltárképe

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 200. l.

Falkoner Ferenc

festi Budán a XVIII. sz. II. felében

a Falkoner-család legtehetségesebb, legtermékenyebb
mestere Falkoner György unokája.

Budapest története III. Bp. Akadémiai Kiadó 1975. 645. old.

Fal

MDK

Falkoner Ferenc skóteredetű budai festő

A krisztinavárosi templom szentélyének eltolásával mentették meg az 1796-ból származó mennyezetfreskót, amelyet a skóteredetű budai festőcsalád utolsó tagja, Falkoner Ferenc festett s amely fali kép jó állapotban került elő a többszöri átfestés alól.

Cikk: Eltolták a Krisztinavárosi templom egy részét.

Népszava, 1943.nov.21. 8.1.

MDK

Falkoner Ferenc

Knopp J: Ismeretlen magy. festők a 19.sz. első felében. Szépmüvészet, 1941, 4.sz.
79 l.

Falkoner Ferenc
festő

nemzedékek óta festőcsalád. Budai
barokk mester.

A magyarországi műv. tört. I. 303.
Corvina 1970.

Falkoner Xaver Ferenc

1765 előtt festette meg a budai Szent Flórián templom Xaveri Sz. Ferencet ábrázoló oltárképét.

Csatkai A.: Beiträge zu den mitteleuropäischen Darstellungen des Todes des heil. Xaver. Acta Historiae Artium. Budapest, 1969. 3-4 k. 297 l.

Falkonet Xavér Ferenc

festette meg az Esztergom-i Vízivárosi jezsuita templom Xaveri Szent Ferencet ábrázoló oltárképét.

Csatkai A.: Beiträge zu den mitteleuropäischen Darstellungen des Todes des hl. Xaver; Acta Historiae Artium. Budapest, 1969. 3-4 p. 297

M. D. K

FALKONER festő

Bp. Kirisztinávarosi rk. Templom szentélymennyezetkép

Magyar építészet, Bp. 1954. 66. l.

Falkener

lásd

Falcener József Ferenc

M. P. K

FALCONER

Szeged, Minorita t. szt. Miklós élete -
nek egyik jelenete

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged Bp. 1960. 78. l.

MEK

Falconer

Albertus és Gherardius ovális freskoképe a Színház utca 5-7-9 sz. épület /volt kármelita rendház/ lépcsőházában.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

49.1.

Falkoner festőcsalád

XVII. sz. végén Budán megtelepedett művészcsalád, amelyben több mint két évszázadon keresztül apáról fiúra szállt a festői mesterség.

Budapest története III. Bp. Akadémiai Kiadó 1975 243. old.

Falkoner festőcsalád M.D.K.

18 n.

Oltárképei budai templomokban.

Kampis, Magy. művt. Bpp. 1960 450

megirin

Falkoner György

festő

wód

Thieme-Becker

XI. 234. l.

(Lyka.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Falkoner György, festő

1702. már Budán élt. 1711 ápr. 26. tette le Budán a polgári esküt. 1723. tavaszán várbeli háza leégett, s ezután igen szűkös anyagi viszonyok közt élt.

1705. festette a budavári első Szentháromság-szoboremlék modelljét 8 frtért. 1720. 50 frtot, 1724. 20 frtot kapott a budai városi tanácstól ismeretlen munkáiért. 1724. festette a vizivárosi szt. Anna-kápolna oltára képét ~~szamára~~ ~~festett~~ 1733. a buda-ujlaki plébániatemplom részére festette az Atya-Isten és Szűz Mária képét.

Schoen Arnold: A budai szent Anna-templom, Bpest 1930. 158. l.

Falconer

festō

itt. Falconieri-nek

irva

l.

Fallenbüchl Trinit

164. P.

a Makkos Mária

Megjegyzése fen-

tiről

Von den Schulen

Außer der Familie ist die Schule die erste Bildungsstätte jedes Kindes. Die Schuljahre sind die Zeit des Lernens. Während dieser Zeit müssen wir uns an die geistige Arbeit gewöhnen. Lerne was, so kannst du was, sagt das

Falkoner György, festő; sz. 1646. Skóciában, mh. 1741. febr. 14 Budán. Bécsben nevelkedett s egy ottani Olasz festővel tanult. Nevelő szülcivel házasságamidtt meghasonlott s 1702. Budára jött s a várban telepedett le. T ~~[illegible]~~ 1706. már háztulajdonos volt, de nagy szegénységben élt. 1711. szerezte meg a budai polgárjogot. 1720: 30 frtot. 1724 (20) frtot kapott a budai városi tanács ~~[illegible]~~ megbízásából végzett munkáért. 1723. a vár-beli háza leégett. 1724. a vízivárosi Szt. Anna-Kápolna ~~[illegible]~~ számára festette Szt. Anna ~~oltárképet~~ ~~[illegible]~~ a ~~Szt. Anna templomba~~ s ~~[illegible]~~ s ~~[illegible]~~ Xaveri Szt. Ferenc oltárképét. 1733. a buda-világi

T 1705. megfestette a budavári első Szthárounaj szobor-modelljét 8 frtért.

Gyagnacci Guido

templom számára készítette az Atya-Istem és Sz. Mária képet. 1734. a városi tanács Annaörsébet leányának 30 frtot utalt ki apáca kelengyére. (Állítólag) Részt vett a budai ~~klarisszák~~ és ~~karm~~ karmeliták és a klarisszák templomának kifestésében és az ömüve a budakeszi templom főoltárképe (Mária a gyernek Jézus tal.), mely eredetileg ~~kegykép volt.~~ Makkos Mária néven ismert kegykép volt.

Falconer György

l.

Bende J.: Festései

Pest-Budán a 18. s.-ban

Szépmüvészet
1944. 234. l.
235. l.

Tek.

Európa

Könyv és Lapterjesztő-vállalat

Budapest

V Rothermere út 12

Falconer György
festő

írót
Budinis 104. l.

Gli artisti italiani
in Ungheria.
Roma, 1936.

Falkoner György

Falkoner Henrik
József

vrád
2

Clauder Ottóné dr

A vásárlókár tosté-
nete, Bp. 1941.
27, 28.
(Kézirat.)

~~Súlymérték bronzból, római X. 148.~~

Falkoner György

festő

l. Clauderné Uladár M.

a Vársinház története

Tanulmányok Bp.

multjából

X. 171. l.

(1943)

A templom boltozatáre

freskót festett

fiával, Henrikkel

közösen

Freiburger Tagblatt

Nr. 113 (1913)

Falkoner György

1646–1741.

vrád
2

k. M. kmetovi.

Divald 1927

162. l.

...ennél és milyen ügyszám
is leigazolható. Illetve az e...
Tehát: szentirányi liklós
tito ügyvéki iparengedély
referensnél Kereskedelm...
69288/1943 KKM szám a...

Nagyon sajnálom
nehézségeket okoztam és ...
minden simán fog ma...

~~Szentra~~
1915. jul. 15.
Bandi ...

Falkoner Szörgy

[Egyházm. Lap]

1881. 229. l.

Nemethy Lajos
cikke

Tekinte

Van szerencsém a Nagym
Ministerium mi
csötörtöktelyi kápo
végkillegitési összeg
Kezeimtez utalvány
a tekintetes bizotta

Budapesten 1904 Feb

Falkoner György

posta

irod.

Garas K. Magyarországi festészet a XVII. sz-ban. Bp. 1953. 133. l.

Falconer György

l.

Schoenspeutharom
11. l. 27. l. 48. l. 51,
79. l.

Blau Mór és Fia a VII, Rombach-

Fischer Bernát a VI., Király-u. 20. sz.
László Mihály a VI, Hajós-u. 9. sz.
Fischwindt György dr. VIII., József-

Freische Antal a X., Felső vaspálya-
hrsz.
Cohn Adolf az V. Váci-ut 1286. hrsz.
Feledi Dezsőné a VII., Abonyi-utca

Fischer Nándor az I., Alma-utca
z.
Fölber Dezső az I. Kelenföld 13905.

Fóth Ferenc a III., Pusztaszer-ut

Fodor Adolf a II., Pasaréti-ut 6947.

Fartos Hajnalka a II., Hászmán-utca

Foth István a III., Homokos-dülő

Fomokos Géza a VII., Sip-utca 5276.

Fatisti Károly az I., Csend-utca 1371.

Fittinger György a III, Vörösvári-
rsz.
Fusz János az I., Rezeda-utca 13229.
a vonatkozó tervei.

gépekre és felvonókra:

Fccol Vittorio (VI., Nagymező u 21.)
Fasner Kálmán (VII. Rákóczy-ut 64.)
Fhiffer Mór (VII. Wesselényi-u. 18.)
Fertheim F. és tsa (I. Ménesi-ut
a.)
Fill Póza (VII. Akác[illegible]

Falconer György

festő

l. a Isigmond-díri

Schoen Szentharom I. Sáp trobor

5. l. 8. l. 11, 27, 48, 79.

XXXVI. tabla

kny.

Tanulm. Bp. mult já-

ból 1936

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Falconer György 36, 49, 112, 132, 136, 158, 182, 201

Schoen Anna temppl.

Fr Szentirczi

Dan Fuhrlohn dessen sich die Burgerschafft anerbiethen Gratis zu führen	3375·—
Item der Kalch der schon in bereitschafft abgeloschener liget	3350·—
Item Sandt, den man umbsonst hat	1437·—
Dan der Steinmetz Maister rechnet auch zu seiner Arbeith die Steiner, welche doch gratis von der Statt kommen, wollen auch vor solche decortiren	909·15
Baar Geldt vorhanden	4000·—
Vermög piorum Legatorum	3500·—
In Summa	18821·15

Wan dan dises qvantum von obiger Summa deren 28777 fl. 1½ Xr defalciret werden so verbleiben annoch 9955 fl. 46½ umb welche man sich fernershin beeyfern mues, jedoch gleich wie allhier in der Wasser Statt die Franciscaner, in der Vöstung Carmeliter, und Franciscaner Kirchen. Item auf der Neüstifft sowohl als in Taban alle durch die göttliche gnad und Beyhilff deren benefactorum erbauet worden, als hoffen auch durch den gross anzeigenden eyffer, so viller sich hervor zeigenden Gutthättern, auch solches durch sie ins Werck zu stellen, so Einen Löbl Magistrat hiemit gehorst haben referiren sollen, Uns empfehl verharren

Eines Löbl: Statt Magistrats

Balthasar Rütz Kirchen Vatter
Joh Peter Bernucca

III.

A Budapest Székesfővárosi Levéltár Templomszámadások című gyüjteményének a buda-vizivárosi szent Anna-kápolnára, illetőleg templomra vonatkozó művészettörténeti és művelődéstörténeti jelentőségű forrásanyaga. Jelzése: Budai Levéltár Templomszámadások 16 (39)—24 (43) doboz. Tartalma: művészek és mesteremberek szerződései, költségvetései, számlái, nyugtái és az évi zárszámadások kivonatai 1724. évtől 1853. évig időrendben.

1724. *Falconer György budai festő nyugtája ;* kelt 1724 november 12-én ; csak az aláírás Falconer kezeírása.

Ich endts undterschriebener bezeüge hiermit: dass ich von denen Kirchen-Vatern in der Wasser-Stadt vor das grosse altar-bildt der H: Anna 34 R. sage vier und dreyssig Gulden Reinisch richtig empfangen, darmit obgenandtes bildt mir gänzlich ist bezahlt worden. Offen dem 12 9-bris Ao. 1724.

Georg Falconer
bürgerl: Mahler alda

	R. Frt.	Kr.
1724. Fiedler Henrik Ferenc polgári kőművesmester számlája	118	23
1725. Schlögel János György polgári üvegesmester számlája ; kelt 1724. dec. 30-án ; kifizettetett 1725. márc. 10-én	15	21
1725. Mayrholt János Mihály polgári asztalosmester számlája ; kelt 1725. jan. 4.-én 64 frt.- 48 kr.-ról ; kifizettetett 1725. jan. 12-én	47	
1725. Mayrholt János Mihály polgári asztalosmester nyugtája ; kelt 1725. júl. 9.-én	9	
1726. Mayrholt János Mihály polgári asztalosmester gyóntatószékért	25	
1726. Jenichen Boldizsár polgári lakatosmester számlája 20 frt.- 21 kr.-ról ; kifizettetett 1726. febr. 14-én és márc. 26-án	17	
1727—1728. Für die Fassung dern zwey grossen Engl	8	30
1729—1730. Für dass Bildt des H: Xaverij mit sambt den Vergoldten		

	R. Frt.	Kr.
eisten	4	30
1731—1732. Vor das bild des H: Ignatij mit sambt der rahm und glass	8	30
1731—1732. Vor ein neües zu denen Processionen Pacifical	18	
1732—1733. Für zwey Bilder des Heiligen Aloysij und Stanislai mit sambt der vergoldten ramen und glässern	11	30
1735—1736. Vor die bilder zu beeden neuen Fähnen	12	
1741. Kugler Johann Steinmezmeister auf Stein-mez Arbeith	71	
1741. aug. 12—1743. júl.10. Johann Kugler Stainmezmeister beweis No. 2:	260	3
1741. « «—1743. « « Mathias Mödlhammer (ácsm.) beylaag No. 11:	11	
1741. « «—1743. « « Maurer Pallier Joh. Heinrich Seyffert h, wie aus denen Wochen zettuln zu unternehmen ut No: 18:	707	10

1741—1743. *Kugler János budai kőfaragómester számlája* az 1741. évben teljesített kőfaragómunkáról; csak a nyugta Kugler sajátkezű írása, melyben 1743 július 18-án igazolja a pénz felvételét, azaz 166 forint 44 krajcárt.

	R. Frt.	Kr.
Specification Wass vor die Stadt Pharr Kirchen Sct Anna in der Wasserstadt ... an Steinmetz Arbeith ... ist gelifert worden ... Anno 1741 Erstl. 13 Klafter 4. Schuch in der Länge Aufsatz Blatten Mässen zusammen 451 Schuch dem Schuch accordirt à 14 kr	105	14
Item 13. Klafter 4. Schuch in der Länge Fussgesümbs Mässen zu sammen 82 Schuch dem Schuch accordirt à 45 kr	61	30
Summa	166	44

Dass Miehr abstendte Summa derer 166 R: 44 Xr von Herrn Johan Michell Marholt undt Herrn Pall Falckh Bedten bey S: Anna bestälten Kürchen Vädtern. Richtign undt bahr bezahledt wordten bezeue hiermit Ofen d: 18 Juli 743

Jähn Kugler Burgl
Steinmätz Meister

P. H.

1742—1743. *Kugler János budai kőfaragómester számlája* az 1742. évben teljesített kőfaragómunkáról, csak a nyugta Kugler sajátkezű írása, amelylyel 1743 július 18-án igazolja a pénz két részletben való felvételét, azaz 234 forint 37½ krajcárt.

	R. Frt.	Kr.
Specification Wass zu der Stadt Pfarr Kirchen in der Wasserstadt zu Sct Anna an Steinmetz Arbeith ist gemacht und geliefert worden ... Anno 1742. Erstl. 4. stuckh schafft gesümbs jedes mäst 6½ Schuch 2 Sch. Hoch betragt à 9 fl.	36	
Item 8. Schafft Gesümbser Inwendig mäst jedes st 5 sch. Lang 2. Schuch hoch jedes à 7 fl. 30 kr	60	
Item 6 St. Schafft gesümbser in die Eckhen mässen 2 St zu sammen 5 Sch. in der Länge und 2 Sch. hoch à 7 fl. 30 kr	22	30
Item 6 Stuckh Schafft gesümbser ausswendig zudenen Lessenen Mäst jedes st. 6½ Schuch in der Länge 2. Schuch hoch à 9 fl.	54	
Item auf 6. Postamenter sein 49 Schuch Brustgesümbser gemacht worden 2½ Sch. breit, den Schuch à 1 fl. 12 kr	58	48
Item Aufsatz Blatten 23½ Sch in der Länge, 3 Sch. hoch mässen zu sammen 70½ Sch den Sch accordirt à 14 kr	16	27
Item fuessgesümbs Inwendig mässen 22½ Schuch in der Länge den Sch accordirt à 45 kr.	16	52½
Summa	264	37½

Falkoner Grörz

festő

1646–1741

a Krisztinavárosi templom kegyképét másolta a budakeszi templom révére, hólart a főoltárón helyezték el.

Schoen Krv. 1916

48 l.

A Bf.-Krisztinavárosi templom

1916

193. kép. *Kávéskanna. Buda, 1790 körül.*

Falkoner György

festő

vod

Némethy Sajós. Kögl

Ádám. Uj Magyar Sion

1878. 28. l.

Philippe. — Grosser Aubus
592×540 cm.

1292. AUBUSSONSZŐNYEG, vö
teppich, im roten Spiegel Bl

1293. LADIKSZŐNYEG, vörös i
XVIII. Jh. 100×195 cm.

1294. SIRÁSZSZŐNYEG, ciprusz
Jh. 318×102 cm.

1295. BESIRSZŐNYEG, piros r
Medaillons. 215×120 cm.

1296. ANATOLSZŐNYEG, tükréb
auf braunem Fond siebenbi

1297. PERZSA FUTÓSZŐNYEG,
Spiegel. XIX. Jh. 400×93

1298. PERZSASZŐNYEG, herati m

1299. KINAI SZŐNYEG, barnás t
Spiegel blaue Medaillone. 29

1300. KINAI SZŐNYEG, vörös tük
muster. 180×290 cm.

az előbbihez. — Längliche Decke, Brokat, ähnlich

szövésü virágokkal. Francia, XVIII. sz. m. f. —
men. Französisch, zw. H. XVIII. Jh.

üstbrokát cappával és szegéllyel. Olasz, 1850 k. —
Silberbrokat. Italienisch, um 1850.

gyhimzésü virágokkal. Bidermeyer. — Lambrequin,
rmeier.

sztszemes himzéssel, virágos kert. Bidermeyer. —
erei. Biedermeier. 220×300 cm.

himzéssel, alakokkal és tájképpel. XIX. sz. e. f. —
kerei: Figuren und Landschaft. E. H. XIX. Jh.

én kártya. Bidermeyer. — Decke, mit Kreuzstich.

aillonnal. XVIII. sz. — Skutari Samt. XVIII. Jh.

rával. XVIII. sz. — Skutari Samt, mit blau-rotem

ürtös medaillonnal. — Skutari Samt. XVIII. sz.

Falkoner György

l.

B: A Buda-vízivárosi tit.

Müller Florián-Kápolna

28. l. 1936

(Dissert.)

Itt fekszik a teste
Mond kérlek Istennél
Nyugodgyon a lelke.

Hic situs est Georgius Emericus Gergeli,
Cathedralis Ecclesiae Sabariensis titularis
canonicus loci hujus Császár parochus.
Tam sacerdos, quam parochus jubilatus.

Natus Anno Domini MDCCXXVI. Denatus
6-a Febru. MDCCCIV. Requiescat in pace. Amen.

A templom jókarban tartására és felszerelésének gyarapítására Gergeli utódai is mindent elkövettek. Így 1819-ben, mikor földrengés rongálta meg a templomot, Sághi János helyreállíttatta, majd Ásztl Lajos, aki 1838-tól 1860-ig volt Császáron plébános, sok egyházi ruhát, a toronyba pedig Szt. Antal és Szt. Lajos tiszteletére két új harangot szerzett be.

Falkoner György

l.

Mysk Ernő: A m.

70-l

képem
tort.

Tud. Izebkat
196-98

1906

Falkoner Grösy

l.

P: Morsó régi falképeinek jegyzéke és irodalma

Gerecsefalképek

515. h.

Forster Gy

Mors. műemlékei

I. k. Bp 1905

Falconer György

l.

a) de

Lykamundtört II kiad

235. l. 1939

Eugenio Baroni: *Monumento al Fante (Stazione VI = « I Mutilati »).*

Falkoner skót eredetű, művészcsalad a XVII. XVIII. században Budán. Tagjai: György, szül. 1646. Skótországban, megh. 1741. II. 14. Budán. Egyházi képeket s kép másokat festett. Gyermekei: Anna Erzsébet (1714–1790), Henrik József (1708–?), Polykarp (1706–1739), Xav. Ferenc (1736–1792), valamint főleg egyházi festők. Az utóbbi fia József Ferenc (1765–1808) freskoés oltárkepfestő.

26

Vak Bottyán borokh kastélya
(gelenleg vonorskaya.)
a ferencrendiek temploma
1700
Rudnay primások
egyetlen St Anna (kerek)
templom

A várhegyen a Duna felé
nagy meredek nyelv a
régi vonak eskély
maradványa

Primási Egyetem

Falkoner György, festő; szül. 1646-ban Skótországban (Nagy-Britannia), megh. 1741 febr. 14-én Budán. Szülei korán elhalálozván, egy előkelő család vette gondozásába és neveltette. Ez a család utóbb Bécsben telepedett le, s F. itt egy olasz festőnél képezte magát. 1704-ben nevelőszüleinek akarata ellenére megházasodván, Budára jött s a várban telepedett le, hol bár 1706-ban már háztulajdonos volt, szegénységben élt. Neje 1712-ben halt el, s öt árvát (Mária, Polykarp, Henrik, Ferencz és János) hagyott maga után. F., hogy gyermekeinek anyát szerezzen, még ugyanabban az évben nőül vette Pesch Ágnest, kitől kilencz gyermeke (Antal, Erzsébet, Magdolna, Sebald, Engelbert, Julianna, Szilveszter, Matild és János) származott. F. 95 éves korában halt meg, s a klarisszák budai zárdatemplomának sírboltjába temették.

Művei közül ismeretesek:

1. Mária a gyermek Jézussal. Kegyelemkép a budakeszi templomban. Méretei: 37 : 34 cm.
2. Szent Anna, oltárkép. Méretei: 2·65 : 1·95 m. E képért 1725-ben Raspassani Tamás vízivárosi lelkész hagyatékából 34 renusi forintot kapott. Eredetileg a budapestvízivárosi szent Anna templom fő-, 1771-től ugyanott az egyik mellékoltár képe volt, míg 1876-ban raktárba került.
3. Keresztelő szent János.
4. Szent Pál.
5. Szűz Mária a gyermek Jézussal.
6. Angyali üdvözlet.
7. Szent Nothburga.
8. Segítő sz. Mária.

Ismeretes tőle továbbá 8 arczkép és hat kisebb festmény. A budai karmeliták és a klarisszák templomának kifestésében szintén részt vett.

Budapesti Építészeti Szemle. 1902. 24. sz. — *Hajós Szaniszló:* A „Mária makk"-i kegykép és a budavári várszínház egykori szentképeinek festője. (Adatok a Falkoner festő-család történetéhez.) *Egyházi Műipar.* 1912. 11. sz. — *Némethy Lajos:* Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. *Arch. Ért.* 1881. 259—266. l. (arczképpel). — *Naményi Lajos:* Művészet. 1906. 136—137. l. — *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1896. I. 50. l. — *Egyházművészeti Lap.* 1881. 229. l. — *Rupp:* Alsó- v. Víziváros egykori egyházi épületei. Budapest és körny. 168—180. l. — *Myskovszky Viktor:* Vas. Ujs. 1865. 31. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1882. 10. sz. (Egy mult századbeli budai festő; arczképpel.)

1741
95
1646

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre --- 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre --- 4 »
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre --- 3 »
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

10-ik szám 1882. BUDAPEST, MÁRCZIUS 5. XXIX. évfolyam.

EGY MULT SZÁZADBELI BUDAI FESTŐ

(1646—1741).

Egészen az ujabb idők feladatául jutott, hogy összegyüjtse hazánk multjából a művelődési adatokat és emlékeket. Mig más országokban leginkább az idő véletlenjei, szerencsétlenségek vagy csak szórványosan beálló pusztitások romboltak, nálunk ismét és ismét országos dulások semmisitették meg a kultura alkotásait. Hazánk első századjainak emlékét a tatárpusztitás dulta föl, s a mit későbbi belvillongások meghagytak, azt a török hódoltság temette el. Még irott emlékeink nagy része is semmivé lett, s a történetbuvár csak hézagos adatokat, homályos vonatkozásokat talál a megmaradt iratcsomókban. Pedig hazánk művelődéstörténete nemcsak ránk, magyarokra érdekes, hanem sok tekintetben egész Európa művelődési multjára nézve is, mert Magyarországon a czivilizáczió országutja vonult keresztül, és az Olaszországgal való élénk összeköttetés által, a hazánkban tartózkodó számos olasz tudós közvetitésével elsőbben ért állomás valánk a nagy áramlatokban sok tekintetben, mint a német föld. A reformáczió is, mely a Németország és Olaszország közti összeköttetést meglazitotta, még élénkebbé tette a Magyarországon átvonuló utat.

De van eset, hogy a Francziaországban jelentkező művészeti mozgalom is előbb ejt utba bennünket, mint a német földet. Ilyen példa a góth styl, melyről ma már be van bizonyitva, hogy nem német eredetü, hanem Francziaországban találjuk bölcsőjét. A legujabb régészeti kutatások pedig bizonyitják, hogy magyar földön előbb föltaláljuk, mint a németeknél. A horvátországi topuszkói (régi okirataink-ban topliczai) romok tiszta góth stylt tüntetnek föl. A templom 1212-ben tökéletesen be volt fejezve, mig a legrégibb német góth templom, a trieri 1227-ben épült. A kéziratok változó jellegét hazánk ötven évvel előbb feltünteti, mint a közép-európai irások, mert ezek mindig Olaszország zárdáiban idomultak, s összeköttetéseink Olaszországgal sokkal közvetlenebb és bensőbb volt. A renaissance styl is érdekes nyomokat hagy hazánkban, s a felvidéken oly idomok őrzik, melyek élénk érzékről, nagy fogékonyságról és eredetiségről tanuskodnak. Az esztergomi Bakocs-féle kápolna tanusitja, hogy itt is közvetlenül Olaszországból kaptuk a mintát, még pedig igen kitünőt. A magyar ötvösség virágzó multja ismeretes, s tudjuk, hogy orosz uralkodók is nem egyszer fordultak Magyarországhoz, jeles aranyműveseket kérve.

A nagy pusztulások után legnehezebb a képzőművészetek multját fölidézni. Tudjuk, hogy királyaink udvarában művészek foglalkoztak, s a művészetben és szobrászatban kitünni ép oly tiszteletreméltó volt, mint a harczmezőn, s adomány-levelek, nemesi ármálisok bizonyitják, hogy a fejedelmi elismerés is sokszor nyilvánult iránt ok. A képek, szobrok azonban elpusztultak. A felvidék sem sokat őrzött meg azokból. Minden legkisebb adat érdekes tehát, mely egy kis tájékoztatáshoz segit. Történetbuváraink, régészeink egész szorgalommal kutatják is ezeket, s máris eredménynyel. Számos magyar művész nevét megtudtuk, s valamit működésükről is. Hogy a török hódoltság alatt nem virágozhattak a művészetek, nagyon természetes. A mint a török uralomnak vége szakadt, rögtön beállt a szükség, hogy a templomokat fölépitsék, fölékesitsék, s ekkor a külföldről sok épitész és festő jött be hozzánk. A

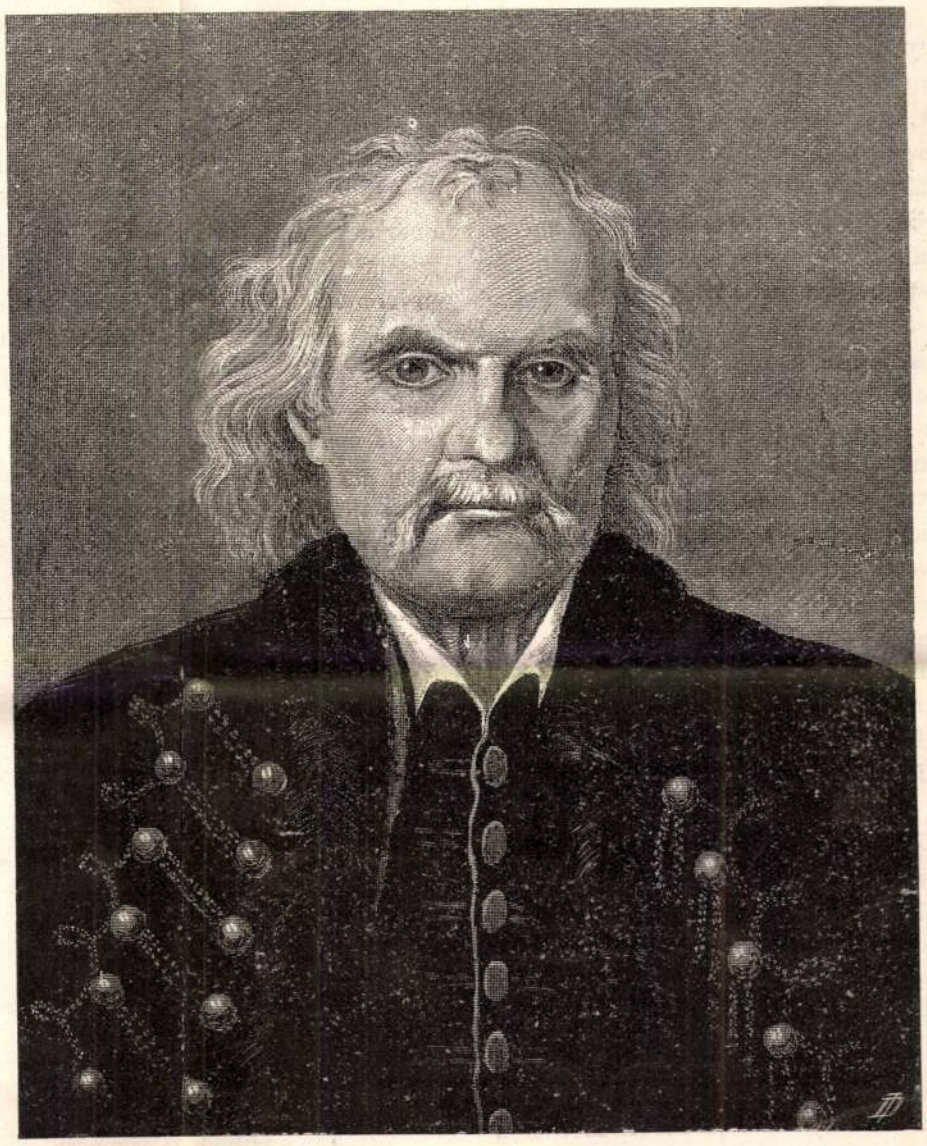

FALKONER GYÖRGY.

XVII. századnak mindenesetre erősebb művészi mozgalommal kellett birnia, mint a minőnek eddig sejtjük. Buda visszafoglalása után e század legvégén és a következő században a fővárosban sok művészi család élt, melyek firól fira adták a családtagok kezébe az ecsetet. Ugy tetszik, hogy ez időből egy budai festő-iskolát nyomozhatunk ki, melynek törzsapja az angol eredetü *Falkoner György* volt.

Az «Archæologiai Értesitő» legutóbbi kötetében Némethy Lajos igen érdekesen ismerteti a Falkoner-családot, felkutatván a rávonatkozó adatokat a budai templomok irataiban, anyakönyveiben, a városi levéltárban és az oltárképekben. A család rokonai közül még élnek: Murgách Károly államszámvevőségi tanácsos özvegye, szül. Fröhlich Mária, s ennek nővére Szidónia, kiknél a festő-családról több arczkép is van, köztük Falkoner Györgyé, melyet ennek fia, Polikarp készitett.

A Falkoner-család eredetileg nagy-britanniai; Falkoner György skót születésünek vallotta magát. Született 1646-ban. Atyja háborban esett el, s György egy gazdag család gondjaiba jutott, mely Bécsbe hozta, s alkalmasint *Caulassi* és fráter *Pozzo* voltak mesterei. Házassága miatt hagyta el Bécset, mert nevelő szülői ellenezték egy egyszerű fiatal lány iránti vonzalmát. Nőül vévén, Budára jött, s itt született 1703 tavaszán első gyermeke, s a keresztelés bejegyzése a budavári főtemplom anyakönyvébe, az első adat a Falkoner-családról. Az 1706-iki telekkönyvben már mint háztulajdonos van beirva Falkoner György, de akkoriban ez nem jelentett vagyont, mert az ostrom alatt elpusztult romokat ingyen is adták. Gyakran föl van jegyezve róla a pauper (szegény) kifejezés. György mesternek első nejétől öt gyermeke született, és keresete nem lévén valami nagy, sokat küzdött az élettel. Neje 1712 május 2-án halt meg. Másodszor Pesch Ágnest vette nőül már a következő évben, s ettől kilencz gyermeke volt, kik közül hét még kis korában elhalt.

György mester festői működéséhez Budapest és környéke multjából több kegyeletes emlék füződik, melyek fölemlitése kétszeresen érdemes, mert a festészet és a főváros multjára vonatkoznak.

A zugligeti budai hegyek közt levő bucsujáró hely (a tölgyfáról nevezett Mária) első képét is ő festette. Bizonyos Taub János budakeszi lakos kegyelt nagyon egy tölgyfát, s arra festetett Falkonerrel egy Mária-képet, mely felé védelmül egy esernyőt készittetvén, ez volt első alapja a bucsujáró helynek. A mester két rénusi forintot kapott a képért. Azonban a kedves kép egyre több és több tisztelőt nyert, ugy, hogy a Zichy grófi család, kinek ezen hely tulajdona volt, itt 1768-ban templomot emeltetett. A képet, melyet Biró Márton veszprémi püspök «Angyalok Királynéja» képének nevezett el, fényes ünnepélylyel áthelyeztette, és a Trinitáriusok rendjének őrzésre átadta. 1784-ben, midőn a Trinitáriusok eltöröltettek, a kép a budakeszi főoltár fölé helyeztetett, a hol még mai nap is őriztetik. Ez a bold. Szűz mellképe, ki maga előtt tartja gyermekét. Ez jobb kezét áldásra emeli, baljában pedig irásszalagot tart, melyen: «In gremio Matris sedet Sapientia Patris» szavak olvashatók. Jelenleg több részben fölül van festve, az arcz és testrészek azonban még eredetiek és ezek bizonyitják a mester ügyes technikáját és ama sajátos modort, melynek megalapitója volt. A szinezést a természetnek megfelelőleg adja s nem keresi mohón a világitás és árnyék elhelyezésével a föltünést.

Egy második művéről György mesternek szinte biztos adataink vannak. A jezsuiták, mint Budapest egyetemes plebánosai, az elővárosokban a lelkészi teendőket adminisztrátorokra bizták, ilyen volt a viziárosban Raspassani Tamás, ki 1718-ban egész tetemes vagyonát szent Anna tiszteletére épitendő templom és paplakra hagyta. E vagyonból a mainap is paplaknak használt épület vásároltatott és abban ideiglenes kápolna készittetett, melynek számára György mester sz. Anna képét festette. E képért Raspassani hagyatékából 1724—25 évben harmincznégy rénusi forintot kapott. A képen sz. Anna oktatja körülbelül tiz éves leányát, Máriát, mellette áll férje, sz. Joachim. A levegőben angyalkák repdesnek. Kár, hogy a kép a vastag kenczekéreg által igen el van fedve, sőt az idő foga is meglátszik rajta. E kép a templom elkészültével a főoltárra helyeztetett, onnan pedig, midőn 1771-ben a diszes főoltár elkészült, mellékkápolnába vándorolt, melyből 1876-ban, az áradás után, raktárba került.

Ezeken kivül még György mester ecsete alól kerültek ki ama festvények, melyek az őt túl élő nejének Ágnesnek 1745 márcz. 27-én kelt végrendelete mellékletében fölsoroltatnak. Ezek: Keresztelő sz. János, 8 arczkép tőle és gyermekeitől, sz. Pál, szűz Mária gyermekével, az angyali üdvözlet, sz. Nothburga, segitő sz. Mária, és hat kisebb festvény.

Minden szorgalma mellett György mester egész életén át vagyonra szert nem tehetett. A közbecsülésben élt 95 éves öreg urnak 1741. év febr. 14-én reggel aggkórságban történt kimulta köz érdeklődést keltett. Mind halálozásáról, mind pedig temetése körülményeiről, érdekes esemény gyanánt, megemlékszik a budavári jezsuiták kollegiumának naplója, mely az ottani főtemplom irattárában található. Temetése másnap ment végbe nagy néptömeg jelenlétében, melyhez tekintélyes kontigenst szolgáltattak a kálváriahegyről visszaérkezett körmenet tagjai.

György mestert tizennégy gyermeke közül csak három élte tul. Özvegye 1745-ben halt meg. Egyik leánya Erzsébet, ki szintén jól festett, klarissza-apácza lett, s az agg mester temetésének költségeit ezért viselték az apáczák. Henrik József nevű a jezsuiták zárdájába lépett. Legidősb fia, Polikarp, a festészetben egészen atyját követte, s ő, valamint gyermekei évtizedek hosszu során becsülettel föntartották a Falkoner nevet a fővárosi művészek közt. Az apácza, Erzsébet (zárdai néven Sophia), a klarisszák templomának festett több oltárképet, s egy pár most is megvan s nem közönséges tehetséget tanusit. Ezenkivül a pergamen-festésben is kivált.

A mester, arczképe után itélve, jókedvű, erőteljes öreg ur volt. Valamint a festésben az egész Falkoner-család Györgytől nyeré a főtipust, ugy fővonásai a törzsatyának a család többi tagjainak arczképén is fölismerhetők.

AZ ERDEI KUNYHÓ.

Ott a vén hegy oldalában,
Ezred éves fák tövében
Guggol a kis öreg kunyhó
Roskadozva, dülő-félben.

Ha valaki arra téved
Egy-egy ruddal megtámasztja;
Lyukas tetejét befoldja
A fák ráhulló harasztja.

A vihar, mely itten jár, kel,
Szétszórhatta volna régen;
Tudj' isten ki pártfogolja —
Ugy hagyja meg jókedvében?

Tán a miljom dalos madár
Éneke mi tartogatja —
Benne búvik el a gyermek,
Ki énekök meghallgatja.

Vagy talán a rémült vándor
Imádkozott buzgón érte —
A vigyorgó fogas ordas
Midőn eddig elkisérte.

Megfordul sok vendég benne
Fagyos télben, forró nyárban;
Ő szivesen látja mindet,
El van bármily társaságban.

Ide tér be a favágó
Parázs tüznél melegedni;
A nagyurak vadat űzve,
Ide térnek megpihenni.

Itten hüsel kosarával
Eperszedő palócz lányka —
Mig tikkadtan hogy elszunyad:
Kedveséről vagyon álma.

Itt vonja meg éjjel magát
Zsivány, rabló nagy remegve;
Ha elszunyad felriasztja
Kinzó lelki-ösmeretje.

És a midőn kél a hajnal
S tovább viszi gyászos útja:
Köszöni a száraz födélt
És hálából föl nem gyujtja.

PÁSZTÓI.

AZ ÖREG BÁRÓNÉ PEMETÉJE.

TÖRTÉNETI BESZÉLY JÓZSEF CSÁSZÁR KORÁBÓL.

IRTA P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

A levelet nagymama kikereste s azzal a különös hanghordozással, melylyel a régi megyéken a hivatalos iratokat olvasták, igy adta elő:

«Kedves Uram-Eöcsém!

«E napon vettem Referendarius Consiliarius báró Pongrácz uram stafétáját, melyben motifical, hogy László eöcsém bizonyos Ditrikstán grófnéért egy katonatiszttel, valami Hammersperg Obristlajtinanttal duellumba incurralt, és azt keményen blessirozta is. Pongrácz uram insinuálja, hogy sine mora minden occasiót felhasználjak, hogy a felséges udvart erweicholjam, mert a felséges Császár «ist auser Sich», ha csak hall is valami duellum felől. Az öcsém uram keveset gondol a saját bajával, mert épen most egy Hohenlohe herczeg-kisasszony után vetette magát, kiről különben sok komplimentet hallani. Hisce intimálom kedves eöcsém uramnak, hogy Thurn grófot cum omni studio igyekezzék obligálni, mert ha ő inserálja magát, talán el lehet a casust simitani, ha nem — László eöcsém könnyen infame cassiroztatik, mi nagy calumnia lenne a familiánkra nézve. Én nem lehetek disinteressatus e dologban, mert Ferencz fiam sánsza is ettől függ s én arra a conclusióra eveniáltam, hogy Zsuzsika és a gróf alliánszának omni modo meg kell történni.

«E napokban bizonyos Kazinczy urral, kit igen nagy meritumu tudósnak mondanak lenni s ki ex curiositate Erdélyt is be akarja utazni, felkeressük eöcsém uram uri házát: intimalom pro sui directione eöcsém uramnak, legyen olyan készülettel, hogy ez occasioval a Zsuzsika kézfogóját is celebrálhassuk; mert periculum in mora; a staffirung kiegészitése maradhat auf bessere Zeiten; egy pár ezüst arany Aufsatzról magam is gondoskodom. De reliquo magamat atyafiságos gracziájába rekomendálva maradok gróf Radó Ferencz, ő felsége intimus és secretus consiliariussa.»

— Jaj lelkem — folytatja elbeszélését nagyanyám — sokszor elolvastuk együtt azt a rossz órában irt levelet, melyet a nagyságos báró szándékosan leányánál hagyott; sok könyet is hullattunk reá; mikor aztán az

Falkoner György

bp. Vrživárosi plébánián festnecuje

Iml.

~~Petéc Hamde. Lorrain.~~

3116

14. Ismeretlen.

(A XVII. századból.)

Lojolai szt. Ignácz.

A piros teritővel letakart oltár előtt, ~~virágzó liliom-szállal~~ balra fordul, áll szt. Ignácz. Kezeit mellén keresztbe tette s égfelé tekint, hol balról fényesség látszik. Fejét dicsfény veszi körül; rövid haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla fekete; reverendája felett, bő ujjú és csipkeszegésü karinget ~~hord~~ és nyakában stola ~~van vetve~~. A liliomszálon két bimbó és három kinyilt virág diszlik. Az oltáron a feszület előtt fekete- s oldalt vörös-kötésü könyv tünik szemünkbe aranymetszéssel. Fölül jobbra a menyezet félrevont draperiája látszik. Nagyon rongált.

Vászon, méretei 157 : 104 cm.

~~A znyóváraljai zárda oratóriumából 1872. — Magy. Képt. 276. — Ltsza 535.~~

— Magy. Képtár 276. — Uj lelt. sz. 535. — 1905. átv. jegyz. 551. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2176 és a lel-

Falkoner György

festő

a budavári koro-
názó fötemplom
déli mellékhajó-
jában oltárkép

1738.

Iml

Grenze utáni másolat.

3117

15. Ismeretlen.

(A XVII. század második feléből.)

Egy szerzetes-szent látománya.

A előtérben jobbra fordulva és állva látjuk a fekete köpenyegben ábrázolt szerzetest. Jobb kezében feszület van

az előtérben áll és kissé jobbra fordul.

INRI feliratos mondatszalaggal és balját olyképen tartja, mintha beszélne. Rövid haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla barna. Mögötte balról, kék teritővel letakart asztalon, kalamáris lúdtollal és hosszú nyakú üveg tulipánnal meg kék és fehér virággal tűnik szemünkbe; a félre vont piros menyezet alatt pedig könyvtár köti le figyelmünket. Jobbról az ablakon át, a szabadba tekintünk, hol a hegyeken vörös tetejü zárda bontakozik ki. Fölül egy s a megnyilt felhők közt tizenkét angyalfej lebeg. Jelzés az ablak alatt öt sorban: »B. JOANNES FRANCISCUS REGIS SOCIETATIS JESU« Igen rongált.

347

Vászon, méretei 155 : 100 cm.

A zayóváraljai zárda oratoriumából 1872. — Magy. Képt. 278. — Ltsza 530.

Falconer György

lásd

Művenet 1906. 1361.

SZ-SZ

Naményi cimtórnál

Gallus
Trebonianus / IV. 154.

Falkoner

művészcsalád

Művészeti Lexikon

224. l.

Siseck (Sziszek) h. n. IV. 94.

Falconer György festőről (1646?—1741) a Szendrei-Szentiványi: Magyar képzőművészek lexikona adott összefoglalást (1) az alábbiakkal egészítjük ki. Vezetékneve több változatban fordul elő, ő azonban magát Falconernek írta. Már 1702 január 3-án találjuk nyomát a budai városi tanács jegyzőkönyvében: Geörg Valconier Ein Mahler hat Termin bis liechtmass (t. i. gyertyaszentelő febr. 2.) sich zu resolviren, ob er Burger werden wolle oder nicht. 1711 április 26-án tette le Budán a polgári esküt (2). 1723 tavaszán várbeli háza tűzvész martalékává lett. Nagyszámú családjával oly szűkös anyagi viszonyok között élt, hogy 1734-ben, midőn Anna Erzsébet nevű festőleánya a budai klarisszaapácák rendjébe készült apácaként belépni, atyja a városi tanácshoz folyamodott segélyért, amely 30 forintot utaltatott ki leányának apácakelengyéjére (3).

1705-ben megfestette a budavári első Szentháromság-szoboremlék modelljét nyolc forintért (4). 1720-ban 50 forintot, 1724-ben 20 forintot fizetett neki a budai városi tanács eddig ki nem derített munkájáért (5). 1724 november 12-én nyugtázta a vízivárosi szent Anna-kápolna oltára számára festett szent Annát ábrázoló képért (Lásd a szöveget és a Levéltári anyag III. részét). 1733-ban a buda-újlaki plébániatemplom számára festette az Atya-Isten és Szűz Mária képét (unser Herr Gott und unser liebe Frau Köpff) (6).

Eddig ismert festőfiain kívül volt még egy festőfia: *Antal*, aki Budán született a várban 1713 körül és 1753 január 21-én kötött házasságot Kraus Teréz hajadonnal *Vogl Gergely* festő tanuskodása mellett (7). 1766 február 10-én kereszteltetett ebből a házasságából fia, Antal József és az anyakönyvbe az atya »miles pictor« foglalkozással van bejegyezve (8).

Jegyzetek: 1. Első kötet. 1915. 463. old. — 2. Budai városi tanácsi jegyzőkönyv, 1711. — 3. Budai városi tanácsi jegyzőkönyv, 1734. júl. 30. — 4. Schoen A: A budavári Szentháromság-szoboremlék. 1918. 11. old. — 5. Budai városi tanácsi jegyzőkönyv, 1720. jan. 15. és 1724. szept. 23. — 6. Budapest Székesfővárosi Levéltárban Templomszámadások. — 7., 8. Buda-vízivárosi szent Anna-plébánia matrikulái.

Budán tartózkodott (1). 1753 november 5-én özvegy Kugler Jánosné meghalt férje kőfaragóműhelyébe felfogadta kőfaragólegénynek (2). 1754 január 28-án feleségül veszi Kugler özvegyét, Katalint; tanuik Jäger János Henrik kőfaragó- és Nepauer Mátyás kőművesmester. 1757 június 3-án mint kőfaragómestert a budai városi tanács felveszi a budai polgárok közé (3). 1758 augusztus 16-án a budai kőfaragó- és kőművescéh alcéhmesterévé s 1759 szeptember 8-án főcéhmesterévé választja. 1761 november 26-án másodszor nősül, feleségül vevén Kugler Teréz hajadont; egyik tanuja Nepauer Mátyás kőművesmester. E házasságából született és kereszteltetett 1763 szeptember 16-án *Mátyás*, 1767 július 18-án József, 1769 szeptember 17-én Teréz és 1771 július 29-én Anna Mária († 1771 szept. 26.) nevű gyermeke. 1774 január 10-én harmadszor nősült, feleségül véve özvegy Tyr Anna Mária asszonyt; egyik tanuja Hamon Mihály kőművesmester. 1775-ben lett budavárosi hatvanas. És 1810 január 27-én halt meg 87 éves korában.

Első házasságával *Kugler János* kőfaragóműhelyének örökébe jutva, csakhamar sokat foglalkoztatott mesterré lett. Így a vízivárosi szent Anna-templomnál, ahol *Jäger János Henrik* kőfaragómesterrel együtt dolgozott, már 1756 novemberétől a templom befejezéséig, sőt azontúl még 1795-ben is végez kőfaragómunkát (Lásd a Levéltári anyag III. részét); többek között 1759-ben pilaszterkapiteleket, ablakrámákat, architrávot, homlokzati párkányt, toronysarokvázákat és mást faragott Jägerrel megosztva; 1764-ben pedig elkészítette az oszlopos portálét szobrok nélkül. Majd 1757-től, eleinte szintén Jägerrel együtt dolgozik a buda-újlaki plébániatemplomnál, ahol még 1794-ben is szerepel a számadásokban (4). Ugyancsak 1757, 1759, és 1776-ban végez különböző kőfaragómunkát a tabáni Katalin-templomnál (5). 1759—1764 között a vízivárosi Flórián-kápolna kőrészleteit faragja (6). A várbeli Boldogasszony-templom számára 1764—1765-ben készíti (7) *Sebastiano Carloni* márványozóval nepomuki szent János kőoltárát a szent Donát-oltár mintájára; a templom 1788, 1790, 1791, 1795 és 1796 évi

36, 48, 112, 132, 136, 152, 182, 201

41. Loyola szent Ignác,

42. Neri szent Fülöp,

Wagenschön.

A TEMPLOM FESTMÉNYEI

Templomunk első képdíszét azok az olajfestmények alkották, amelyeket még az Anna-kápolnából hoztak át a befejezetlenül álló templomba. E képek között, amelyeknek ismeretlen szerzőktől származó xaveri szent Ferencet, loyolai szent Ignácot, szent Alajost és szent Szaniszlót ábrázoló darabjairól csak levéltári tudomásunk van, méreteinél fogva jelentősebb csak a főoltár festménye lehetett, amelyet *Falconer György* festett 1724-ben (1). A kép a kápolna majd a templom patrónáját, szent Annát ábrázolta, amint Joachim jelenlétében oktatta leányát, Máriát. A főoltár képeül használt olajfestmény 1771-ben az új főoltár építése alkalmával helyéről eltávolíttatott és különböző ide-oda helyezgetés után napjainkra elkallódott (2). Ugyanilyen sorsra jutott az 1740-ben még az Anna-kápolnában fogadalomból emelt mellékoltárnak haldokló xaveri szent Ferencet ábrázoló képe (3), amelyet 1746-ban az új templomban helyeztek el mellékoltárkép gyanánt, amíg 1757-ben *Vogl Gergely* új oltárképet festett (4), amely viszont xaveri szent Ferencet különböző nemzetiségű hívek előtt isteni igazságért könyörgő helyzetben ábrázolta (5). Ez a Vogl-féle olajfestmény is, amely 1768-ig szolgált oltárképül, szintén ismeretlen helyre került éppen úgy, mint a templom olajfestésű képekkel ellátott zászlai.

Ezekkel az elmozdított alkalmi, ideiglenes jellegű festményekkel szemben a templom építésének a befejezése után Kögl Ádám jezsuita atya gyüjtés útján az új mellékoltárok számára nagyobb terjedelmű, a nemesebb anyagot még műmárványozást is nélkülöző, csak vakolt falak díszítésére kisebb nagyságú függőképsorozatot szerzett, amely ma is a legjelentékenyebben ható tényezője e festői hangulatú templomnak. Kögl 1765-ben öt oltárképet és tizenhét függőképet, majd 1768-ban egy oltárképet és hat függőképet, tehát összesen huszonkilenc olajfestményt csináltatott (6), amelyek közül négy (Ádám, Éva, regisi szent Ferenc, Kostka szent Szaniszló) híjján huszonöt maradt meg máig e templom birtokában, úgyhogy a hat oltárkép közül csak kettő (szent Alajos a sekrestyében, xaveri szent Ferenc a hajóban) szolgál most oltárképül, a többi mind a hajó falait díszíti egykorú rámákban. Ez olajfestmények némelyikéről Némethy Lajos tévedése következtében az a hiedelem vert gyökeret, hogy azok Maulbertsch Antal alkotásai (7). Az összes fennmaradt huszonöt festmény alapos megvizsgálása alkalmával az Immaculata s a bűnbánó Magdolna képein *Wagenschön Ferenc* festő nevére, illetőleg kézjegyére bukkantunk, akit Kögl jezsuita atyának a M. K. Országos Levéltárban általunk talált egykorú számadása is tíz festmény kétségtelen szerzőjéül mond (8).

Az 1765-ből származó számadás szövegéből nemcsak az kétségtelen, hogy Wagenschön Bécsben festette s ez évben onnan szállította az Immaculata,

FALKONER (Falconer), skót eredetű, Budán megtelepedett művészcsalád. A XVII—XVIII. sz.-ban működött tagjai közül ismertebbek:

F. *György* (1646—1741), Bécsben nevelkedett és valószínűleg Guido Gagnacci tanítványa volt. Házassága miatt nevelőszüleivel meghasonlott és 1703-ban már Budán találjuk. Fennmaradt munkája a budakeszi templom főoltárképe (Madonna), mely eredetileg egy erdei kápolna fogadalmi képéül szolgált, továbbá a vízivárosi plébániatemplom letétjében egy erősen megrongálódott Szt. Anna-képe. Egyéb műveiről csak írásbeli feljegyzéseink vannak. Hét gyermeke közül F. Polycarpus (1706—1739), F. Henrik József (* 1708) és F. Anna Erzsébet nevű leánya (1714—1790) működtek mint festők. Csak utóbbitól maradtak emlékeink. 1734-ben belépvén a Klarisszák rendjébe, rendjének templomát oltár- és freskóképekkel díszítette; a rend feloszlatása után azonban e művei szétszóródtak. A kolostor emlékkönyvének az ő kezétől származó akvarellképei az Országos Levéltárban. Magántulajdonban fennmaradt egy, a szerzetesi élet igénytelenségét szimbolizáló olajfestménye. — F. Xaver Ferenc, F. Polycarpus fia (1736—1792), nagyapjánál és egy Schultz nevű festőnél tanult, 1761 óta önálló mester. A hagyomány neki tulajdonítja a budapesti helvőrségi templom nagy mennyezetfreskóját (A kereszténység diadala a pogányság felett) és a budakeszi templom szentélyfreskóinak néhány alakját. Egyik olajfestményét (Madonna, 1773) a Szépm. Múz.-ban találjuk, egy Keresztrefeszítést, József mint álomfejtő c. képét és saját, valamint feleségének képmását ugyancsak Budapesten (Novák-család). — F. *József Ferenc*, Xaver Ferenc fia (1765—1808), atyjánál tanult, 1797 körül festette a krisztinavárosi plébániattemplom szentélyének freskóit. Ugyancsak neki tulajdonítják e templom főoltárképét (Szt. József) is. Önarcképe a Magyar Történelmi Képcsarnokban van.

Fleischer.

Pozsony.

A kerek maidaillon-alakú
szemlélteti, az előtérben a D
kal, melyek közül az előbbibe
nak. Felirata alól tükörirás

Pozsony.

Rm., mér. a vk. 1

140-95

Falkoner

Falkoner, budai festőcsalád. Első ismert tagja *György,* *1646, †1741. Tőle való a budakeszi templom főoltárképe. Gyermekei közül hárman voltak festők: *Polycarpus,* *1706, †1739, *Henrik József,* *1708 és *Anna Erzsébet,* *1714, †1790. Csak az utóbbitól ismeretesek festmények. Klarisszarendi apáca volt, rendje budai templomában voltak képei; akvarellek az Orsz. Levéltárban. Polycarpus fia, *Xavér Ferenc,* *1736, †1792. Madonnája a Szépművészeti Múzeumba került, állítólag ő festette a budai helyőrségi templom mennyezetfreskóját. Az ő fia, *József Ferenc,* *1765, †1808. Ez festette a budai krisztinavárosi templom szentélyének falképeit, önarcképe a Történelmi Képcsarnokba került.

Új Idők Lex

TX K.

R. KATH. PLÉBÁNIATEMPL

Falkoner János György

festő

háziur a budai vár-

ban 1717

írod

Völlick 8. l.

APITTATOTT:
1867.

KITÜNTETVE:
PARIS 1900.
WIEN 1873.
BUDAPEST 1896.
SZEGED 1876.

örgy és Fia

zeti és kőnyomdai műintézet

Budapest, 1908. agusztus 17.

B I Z O T T S Á G

B U D A P E S T.

van szerencsénk Kor. 24.23

ettel értesiteni

Falkoner ~~József~~ György
festő

laid
z

Varga Géza Ernő:
Fogolykiváltó Boldog-
asszony tisztelete és
Makkos Mária.

Bp 1947
105. l. (Kervel)
124. l.
Könyvtár amban.

Tévesen F. Józsefnek
írva

Exp. 19

önzésen 32 % (Háromszáz-
húsz) Pengő munkadíja
engedélyezni, s engem fel-
hatalmazni, hogy ezt az
önzeget a nevezett részére
az 1937 december hó 15-én kelt 15.212/1937
sz. rendelettel a folyó
költségvetési évre kezeimhez
már kiutalt könyvtár-ka-
talogizálási javadalomból
~~kiutalhassam~~ folyósítsam.

Nagy Zoltán dr mint
Tdob gyakornok a könyv-
tár rendezése és katalo-
gizálása körül rendkívüli
időben végzett munkájáért
az 1935. évi szeptember hó
21-én kelt 11.289/1935 III-
sz. rendelet értelmében

Falkoner József Ferenc

Xaver Ferenc fia, templomi festő, számos mű alkotója. /Krisztinavárosi és újlaki templom:/.

Bejza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335

3/21

MDK.

FALKONER (Falconer) Pleycarp festő

F. György festő legidősebb fia

szül. Buda 1706 meph. u.o. 1759

1729 házasodik Bécs

Gyeras XVIII. 77. - 216

Falconer János
festő, festő fia Budáról
1756.

Falconer János, festő és festő fia, Budáról, 1756 júl. 26-án iratkozott be.

Lásd Fleischer Bécs 40. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

M.D.K.

FALKONER János festő

Garas XVIII. Vf. 217.

M. D. K.

FALKONER János festő

szül. Buda

(Policarp ?) fia

1756-ban iratkozik be a bécsi Képsőművészeti Akadémián

Garas XVIII. sz. 217. l.

megnyitva

Falkoner Henrik József

karmelita festő

l

Schoen Buda és Óbuda

2. l.

Falkoner Henrik József

Falconer H. József (Julianus) 24

Schoen Anna templ.

Falconer Henrik (József)

festő

l.

Tanulmányok Bp.

múltjából:

X - 171. l.

Falkoner Henrik
József
l.

Szépmüvészet

1944. 234. l.
235. l.

M.DK.

FALKONER Henrik József festő

F. György festő fia szül. Buda

megh. u.o.

Juliannes néven karmelita szerzetes, a budai karmelita t. ban dolgozik

Garas XVIII. sz. 216. l.

M. Dk.

FALKONER Henrik József festő

Garas XVIII. sz. 146, 216,

Falkoner Heurik

wed

Dívald 1927

162. l.

I. számú szelvény

Pénztárunknál történő fizetéskor és felszólamlásnál a számla ezen szelvénnyel együtt felmutatandó.

1100870131

1

1

Falkoner György
építész

A budavári első Szentháromság szobor emlékmedelljét 8 korónáért készítette el.

Kertész: Lakhelyik a Vár
Nők Lapja, 1963. aug. 17-6 lap

Falkoner György fertő

Egyházmův. Lap.

1881. 229.

Falconer György
festő

MDK

és családja tulajdona volt
1704-1765-ig az 1705 körül épült Kard u. 3.
sz földszintes ház.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

32.1.

Falkoner György, festőm.

Skóciából bevándorolt művész Budán telepedett le. A távolabbi elődök közül való, Barabáshoz viszonyítva.

Kropp Jenő: Ismeretlen magyar festők a XIX.sz. első felében.
Képzőművészet. 1941. 75-80.l.

MDK

Falkoner György, festőm.

1714-ben a budai polgárok közt öt képiró van. Közülük még a 18.sz.ból még belenyult ebbe a a korba F.Gy. ki 1803-ban meghalt. A család legalább hat képirót adott Budának. Egyebek között ő festette a Krisztina városi plébánia-templom s entélyének boltozatát diszitő freskókat Egyik nővérét feleségülvette, Mertz[illegible]. János budai festő.

Ltáb IV. 114.l.

Falkoner György

Budán települ le

MDK

Knopp Jr Ismeretlen magy. festők a 19.sz. első felében. Szépművészet, 1941, 4.sz.

1.

MDK

Falconer G. festő, 1705.

A Szentháromság szobor modellvázlata, repr.

Schoen A: A Zsigmond téri Szentháromság szobor. Tanulmányok Budapest Múltjából. Bp. 1936. IV. k. 2-13. l.

XXXVI. távla

MDK

Georg Falconer

1705. nov. 20. a modell vázlatáért 8 frtot vett fel a szoboralapból.

Schoen A: A Zsigmond téri Szentháromság szobor. Tanulmányok Budapest Multjából. Bp. 1936. IV. k. 2-13. l.

Falconer György

festette az I. Kriptina tézi rom. kat. plébániatemplom Szt. Anna melléköltárának képét.

Merza László, Mernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

6231

Falkoner György

MDK

A barokk festők közt kiválik.

Két fia, Ferenc és József is festők.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar ~~festő~~ képzőművészet története. Bp. 1906.

70.1.

MDK

Falkoner György, festem.

1733-ban renoválta a budaujlaki templom fő oltárát diszitő Segitő Szüz Mária képet.

/ Ez a kép jelenleg a plébánia Hivatalban függ.

Müller Florian Kápolna. 1936 c/ei. 40.sz. dolg. 4-84.l. Müvtört. és Kerrég.Int.

M. D. K.

FALCONER György testő

Vázlat Venerio-Ceresola Bent-
háromság-szobor Tervéről (1705.)

Budapest müemlékei Ii. Bp. 1962. 273. l.

Falconer György / 1646-1741/

skót eredetü Budán oltár-és arcképeket festett.

Lyka: A művészet története, Bp. 1965. 174.l.

MDK

Falconer György festő

Schoen Annatempl.

Bzl. Ny. - 30

6-

Mezőkövesd

vett el, abba tett diót /5-6
jtott 5-6 tésztát, elnyujtotta
n

Falkoner György

festő, 1711-ben kapott budai polgárjó-
got, számos templom-fest mény alkotója
cenokája Xavér Ferencnek.

Bevza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest,
1973. 1335 l

3121

mennyezetképét 1808-ban, A. Spreng; a harmadik freskó nem került kivitelezésre. A székesegyház boltozata 1944-ben bombatámadás áldozata lett.)

Irod: Kapossy 1922, 38, 118; Garas 1960, 163, 231.
Kiáll: Maulbertsch és kora 1974, SzM, kat. 17. 1.

FALKONER JÓZSEF FERENC (Buda, 1766 – Buda, 1808)

A Skóciából elszármazott budai Falkoner festődinasztia harmadik nemzedékének tagja. Apjától, Xaver Ferenctől tanult festeni, s a család és a műhely többi tagjához hasonlóan számos vallásos tárgyú művel, főként oltárképekkel látta el Buda és a környék templomait. (Garas 1955, 216) 1793-tól budai polgár. Önarcképét őrzi a MNM TKcs, egy tusrajzát a temesvári múzeum. Ma is láthatók oltárképei Óbudán (1780), Diósjenőn (1790 k.), Solymáron (1792), Magyarsarlóson (1793), a budai Újlaki templomban (1799), a krisztinavárosi templomban (1802), Telki és Bocskó főoltárain (1805). 1796–97-ben kifestette a budai krisztinavárosi templom szentélyének mennyezetét, ekkor készült el az azóta elpusztult Szent József-főoltárkép, megsemmisült a budai kapucinusok szerafi Szent Ferenc jelzett mellékoltárképe is. A Flórián-kápolnából jutott a BTM gyűjteményébe 1793-ból jelzett Utolsó vacsora-képe, az egri Dobó I. Múzeum mozgalmas Kálvária-képét (1798) őrzi, további két művét a MNG – és feltehetősen számos jelzetlen alkotása található még egyházi és magántulajdonban azonosítatlanul.

Falkoner József Ferenc a későbarokk festészeti hagyományokat belterjes műhelygyakorlat útján elsajátított, közepes képességű festő volt. Száraz, rajzos stílusa, sötét színei, a formák kontúrozással való hangsúlyozása és olykor merész fény–árnyék ellentétek alkalmazása némiképp közelítette művészetét a klasszicizáló ideálokhoz és oltárképfestészete megfelelőnek bizonyult a kor határozottabb stílusigazodást mutató templom-interieur-jeinek.

130 Mária gyermekével, 1793 66. TÁBLA

olajfestmény, új vászonra húzva, 63,5 x 44 cm.
Jelezve a hátoldalán: – Joseph Franciscus Falconer Pinxit Budae Ao. 1793 –
MNG Régi M. O., ltsz. 1052 M. Vétel 1885.

A térdképben ábrázolt ülő Madonna balra fordulva, az alvó gyermek Jézus fölé hajol. Alul töredékes felirat, közepén a Zichy-család chiaroscuroban festett címerének maradványa. A kép valamivel nagyobb méretű, csak tónusbeli eltéréseket mutató változata budapesti magántulajdonban található; ez szintén budai eredetű és feltételezhetően ugyancsak a Falkoner-család műhelyéből került ki. A kompozíció minden bizonnyal metszetről másolt, s a mű ezáltal kapcsolódik – a viselet, a bepólyált gyermek motívuma, Mária arctípusa révén felidézhető – XVII. századi spanyol és dél-itáliai Madonnákhoz. Falkoner életművében különösen kvalitásos, bensőséges hangulatú mű.

Irod: Garas 1955, 216.
Kiáll: Japán 1979. „Magyar művészet"

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS - MNG Gy. 1980.

(1782–83), kalocsai munkái (1783–84), az egri liceumi kápolna (1792) és a szombathelyi székesegyház oltárképei, ill. a mennyezethez készült vázlatok az új stílus hazai igényéről tanúskodnak. A felvilágosult gondolkodású megrendelők – elsősorban Esterházy Károly egri és Szily János szombathelyi püspök – követelményei között egy új szempont, a történetiségé is helyet kapott.

Az egyházi művek és a barokk rezidenciák monumentális dekorációi mellett Maulbertsch néhány pompás zsánerképet is festett (pl. Az alkimista, Bp. SzM), foglalkozott rézkarccal („Das Bild der Duldung", 1785), műveit metszetekben sokszorosították. Életművében külön vonulatot alkotnak rajzai és nagyszerű színvázlatai. Mindvégig nagy műhelyt foglalkoztatott, utolsó munkáin szembeötlő a segédek nagymérvű közreműködése. Halála után teljes egészében tanítványaira maradt a szombathelyi székesegyház freskóinak kivitelezése. Monográfusa Garas Klára (Franz Anton Maulbertsch, Bp. 1960; Salzburg 1974).

129 Mária bemutatása a templomban, 1794 31. TÁBLA

Vázlat a szombathelyi székesegyház kupolájának mennyezetképéhez.
olajfestmény, vászon, 96 x 96 cm.
Szombathely, püspöki palota

A kör alakú festmény a kupolába komponált jelenet színvázlata. Mária bemutatásának színtere a jeruzsálemi templom, háttérben a Frigyszekrényt tartalmazó szentély égre nyíló kupolával. Az enyhe alulnézetben ábrázolt jelenet oszlopos baldachin alatt játszódik, az emelvényre vezető lépcsőkön, balról a főpapok csoportja fogadja a jobboldalt térdeplő, szüleitől kísért gyermek Máriát. Lent bámészkodó sokaság, a levegőben angyalcsoportok. Az előteret íves ballusztrád zárja le. Az egy főnézetre komponált vázlat az építészeti alapot képsíkként kezeli; világosan szerkesztett, jól áttekinthető, a szemlélő figyelmét a cselekménynek megfelelően a kupola legmagasabb pontjára irányítja.

Szily János püspök először 1782-ben, a szombathelyi püspöki palota dísztermének mennyezetfreskójára, majd a székesegyház díszítésére szerződtette Maulbertschet. A freskók tervezése jóval előbbre haladt az építkezésnél, s az oltárképek még az 1791–92-es években elkészültek. A következő két évben Maulbertsch megfestette a szentély (Angyali üdvözlet) és a főkupola vázlatát, az utóbbit két változatban (Jézus bemutatása, Klosterneuburg, Stiftsgalerie, Garas 1960, 163), ill. a hajó mennyezetére szánt Mária születése freskó bozzettoját (Prága, Nemzeti Galéria).

A festő halála után tanítványa és segédje, Joseph Winterhalter kivitelezte a freskót 1800-ban, Maulbertsch vázlatától némileg eltérően. A keményebb, rajzos stílus, a megszaporodott figurák – ezáltal zsufoltabb a kompozíció – alapvető szervezési elve megváltozott: a vázlaton hosszirányban metszett baldachin teljes egészében, alulnézetben a mennyezetre került és a főjelenet az oszlopközökben egy körbefutó ballusztrád mentén elrendezett több kísérő csoporttal, szimbolikus és zsánerjelenettel egészült ki. Megoldása végeredményben visszacsatolás a pozzói kupolaszerkesztéshez, amely a nézőt a látszatarchitektúra segítségével bevonja a történésbe, jóllehet Winterhalter műve bővelkedik klasszicista, „elidegenítő" részletekben. (Hasonló szellemben festette meg a szentély

131 Szent József, 1801 66. TÁBLA

olajfestmény, új vászonra húzva, 71 x 45 cm.
Jelezve a hátoldalán lent: – Joseph. Franciscus Falkoner pinxit Budae A. 1801. –
MNG Régi M. O., ltsz. 62.10 M. Vétel 1962.

A feltehetően vázlat-funkciójú kép Szent Józsefet a szokásos apoteózis-megjelenítésben ábrázolja, mögötte angyal lebeg, lábánál három apró puttó-angyal, egyikük virágkoszorút tart és az attributumot, József liliomos botját. A jobb felső sarokban sugaras fényben Krisztus-monogram. A barokk sémákhoz erőteljesen kötődő kis kép aprólékos rajzossága a műnek száraz nehézkességet kölcsönöz. Falkoner átlagos művészi színvonalát képviseli.
Publikálatlan.

FARFNSON FERENC (Prága, 1752 – Eger, 1818)

Nem azonos az 1726-ban Komotauban született Franz Kaspar Farenson nevű cseh festővel. Olasz- és németországi tanulmányúton is inkább a fenti mester járhatott. (Thieme–Becker, 1915, XI. 194; Sz–Sz. 1915, 461; Garas 1955, 217. v. ö. Voit: Heves I. 322–323, ill. M. Suchomel 1977). Az egri egyházmegyében nagyarányú tevékenységet folytatott festő először 1788-ban szerepel mint verpeléti képíró – Nep. Szent János és Mária mennybemenetele-mellékoltárai (Voit: Heves III. 680. l.) „provinciális rokokó" alkotások. 1790 és 1811 között egri háztulajdonos. 1793-ban kifestette az egri székesegyház és a jászdózsai r. k. plébániatemplom mennyezetét. Dolgozott a nagyfügedi templomban (1793) és Bélapátfalván (1803), Kisvárdán (1806), dekorátori munkákat végzett a székesegyházban (1806) és a demjéni templom szobrain (1808), Hajdúszoboszlón is működött. Ezek a művei mind megsemmisültek. Feltételesen neki tulajdonítják a péterváséral temetőkápolna freskóit (Voit: Heves III. 519). A Szajlán megőrzött jelzett Ma-

131

130

149

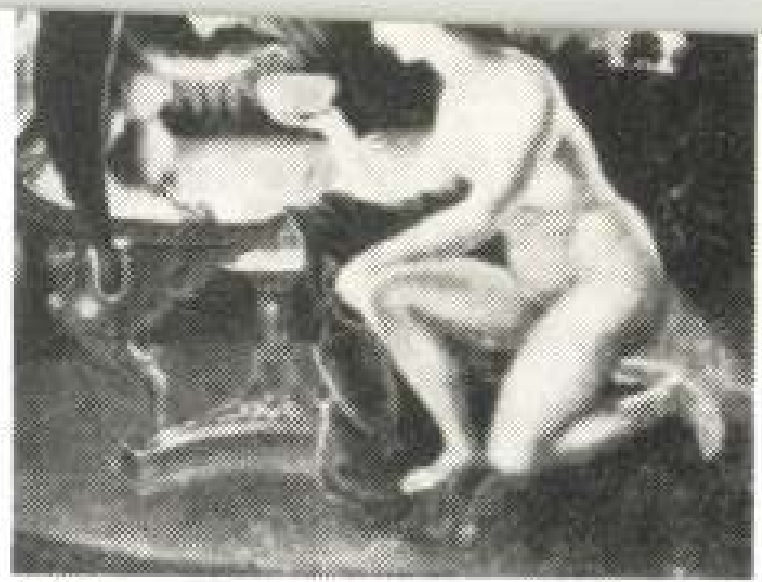

140

Falconer József Ferenc

festő

Genthon - Mornáj

Műemlékei. 13, 17,

~~[illegible]~~, 99, ~~[illegible]~~, 354 l.

H.D.K.

FALKONER József Ferenc festő

1766 - 1808

1780 Szt. Miklós kép

1790 k. Diósjenő Mindenszentek oltárkép

1791 Kecskemét rk. t. Mária mennybevétele fő oltárkép, Szt. Miklós oltárkép

1792 Buda diadalkapu I. Ferenc koronázási alkor Mertz festővel együtt

1792 Solymár rk. t. fő oltárkép

1793 Nagyvarsány rk. t. Trónoló Mária oltárkép

M. D. K.

FALKONER József Ferenc

Reindenszerek

1793 Utolsó vacsora

1796-97 Buda Krisztinavárosi t. Szentháromság mennyezetkép és főoltárkép

1799 Buda ujlaki pl. t. Mária látogatása főoltárkép

1802 Buda Krisztinavárosi rk. t. Mária elhalálozása oltárkép

1805 Telki rk. t. oltárkép

Bocskó rk. t. Ker. Szt. János főoltárkép

Buda kapucinus t. Szt. Ferenc oltárkép

Garas XVIII. 146, 161-162, 165, 176, 181, 193, 196, 216,

MDK

Falconer József Ferenc

Atfestés alatt lappang a századvégi krisztina-városi plébániatemplom szentélyboltozatának a falfestménye, amelyet 1796-ban Falconer József Ferenc festett.

SchoenAnnatempl. 7.1.

Falkoner [József Ferenc]
budai festő
(itt Falconellinek
írva)

Az alábbi templom
főoltárképét, mely Krisz-
tus mennybemenetelét
ábrázolja, fenti festette
140 p. forintért. A fool-
tár 1791-ben készült.

Lux Kálmánds:
A kecskeméti rom. kath.
nagytemplom. Bp. 1916.
18. l.

T. 5291.

áz épülete van ábrázolva, mely
ik. Felirata tükörirással:

inház.

i a vk. 11.2 : 11.3 cm.

Falconer József Ferenc

A krisztinavarosi templom szentélyében levő falképét Schams már 1822-ben megjelent Buda város leírásában a templom művészi felszerelésélhez méltatlannak tartja. 1857 ben ~~átmeszelték sfölége~~ Mollié Henrik pesti festő ~~uj falképet festett~~ restaurálta. [Az 1943-ban végre hajtott restaurálás az eredeti falképet ismét feltárta és rendbehozta]

Schoen Kr. 1916

39. l.

A szentély régi képét Dorneck 1835 rézkarcából ismerjük.

192. kép. *Cukortartó. Esztergom, 1780 körül.*

GOMBOLYÍTÓ,
ICM betűkkel.
XVIII. század.
Aranyozott réz és fa, mag. 19 cm.

BULLA,
kívül Kálvária, belül Sz. Mária és az angyalok.
Balkán, XVIII. század.
Öntött ezüst, átm. 9 cm.

KARPEREC,
ágyazott zománcos dísszel, XVIII. század.
Ezüst.

Falconer József Ferenc

festette a krisztina-
városi templom József
megdicsőülését ábrázoló
(és halálat)
főoltárképét 1797 ben.

Schoen Krv. 1916
42. l.

türkiszes, gemmás és gyöngyös
Német munka, XVIII. század, ezüst.

KAPOCSKA,
ezüst, XVIII. század.

FEDELES KANNA, füles, rajta ovális keretben három állatkép.
HP augsburgi mester műve, XVIII. század.
Ezüst, mag. 13·5 cm.
A trentoi De Tonelli- és a San Marco-gyüjteményből.

ÉKSZERTÁLKA,
két darab.
Német munkák, XVIII. század.
Ezüst, belül aranyozva, átm. egyenkint 12·5 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

TEASZŰRŐ-KANÁL,
XVIII. század.
Aranyozott ezüst, 16·2 cm.

DOBOZFEDÉL,
antik jelenettel.
Német munka, XVIII. század.
Zománcos réz, átm. 23·5 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

HAJÓ,
talapzaton.
Német munka, XVIII. század.
Ezüst, mag. 9·5 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

Falkoner József Ferenc

A krisztinavárosi templom
Szent Anna oltárának
képét fenti művének
tartja.

Schoen Krv 1916

66. l.

KÓKUSZKANNA,
fedeles.
Augsburg, XVII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 28 cm.
Gerevich PA, 260. l.

DÍSZTÁL,
ovális, szélén trébelt virgáfüzérrel, két füllel.
Augsburg, XVII. század.
Ezüst, átm. 76·5 cm.
Gerevich PA, 260. l.

TALPAS POHÁR,
trébelt díszítéssel, kartusok közt csigákkal. HS mester műve, Erdély, XVII. század.
Aranyozott ezüst, mag. 16·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 260. l. — Erdélyi kiállítás, 1931., 202. szám.

KANÁL,
PK monogrammal,
Német munka, XVII. század.
Ezüst, hossza 16 cm.

KANÁL,
SJGM monogrammal.
Német munka, XVII. század.
Ezüst, hossza 19 cm.

KANÁLFEJ,

Falconer József Ferenc 7, 134, 185, 188, 235

a budai Szt
Schoen Anna temp.

1930

MINDEN KORREKTURÁT
VISSZAKÉRÜNK!

KORREKTURA

Küldetett: 1934 OKT. 17.

Visszaérkezett:

PÉLDÁNYSZÁM: 661-710.

A KÉZIRATOKTÓL ELTÉRŐ
SZERZŐI JAVÍTÁSOKAT
KÜLÖN SZÁMÍTJUK FEL.

Falkoner Ferenc

festő

lásd

Schoen A. cikket.

Budapesti Rk. Egyházközségi Tudósítója

1935. 4. sz. 13. l.

könyvtárunkban

T. 6336.

foglalja el, a háttérben kanyar-
z előtérben pedig balról egy le-
özépütt két katona halad és
igyelmünket. Felirata:

belső vk. 9 : 14.1 cm.

Falconer József Ferenc

fertő

l.

Schoen Buda és Óbuda

5. l. 8. l.

18. 4-i

Diplomai

1937

Budapest IV. 267

Falconer József Ferenc

festő

l.

a

Schoen krisztinavárosi

plét. teplo 1937

7. l.) ettől kezdve

szamos helyen,

alahúzva.

23

39, 42

66

63

~~Ezüst érem IV. 130.~~

MDK

Falkoner József Ferenc festő

Müller:Flórián - kápolna. 61.l.

xanáriai Szent Katalint (6. kép) ábrázolja, aki Szent Orsolyához hasonlóan, levegőtengerben, gomolygó felhőkön térdel. Igazi barokk elgondolás, bár előzményei visszanyulnak a quattrocentoba. Szent Katalin alakját lobogó vörös köpeny fedi, alatta testét halványsárga köntös takarja. Karjait széles mozdulattal tárja szét, arca rajongva tekint fölfelé, ahol a magas levegőégben röpködő angyalfejek mosolyognak. Jobbkezében liliomot tart, a felhőtrónon attributumai hevernek, kard és könyvek. Hideg szintónus jellemzi az egész képet. A felhők barnásarany homályban vesznek el a kép alján. Oltárképein a fátyolos, sötét szineket kedveli. Vele már dekadenciába jut a Falkoner család, amely *József Ferenc* nevü fiában még utolsót lobban.

Falkoner József Ferenc 1765-ben született Budán, abban az esztendőben, mikor apja a Flórián kápolna oltárképeit festette. Március 22-én keresztelték. Egész életpályája Budán zajlik le, ahol 43 éves korában 1808 október 23-án halt meg. Apjánál tanult és müveiben teljesen az ő stilusát fejleszti tovább. Két izben nősült. Első házasságát 28 éves korában kötötte, midőn 1793-ban feleségül veszi Okkenfusz Anna budai hajadont, aki 1806 február 5-én 32 evés korában meghalt. Falkoner egészsége is meg volt már rendülve ekkor, Végrendeletet készit s még ebben az esztendőben ujabb házasságot köt Hoffmann Meichlin Rozáliával s kétévi betegeskedés után 1808 október 23-án meghalt. Ő festette a krisztinavárosi plébánia templom szentély boltozatának a freskóit s tőle való ugyancsak ott a Szent József halálát ábrázoló hatalmas főoltárkép is, valamint a Szent Anna mellékoltár festménye, melynek legutóbbi restaurálása alkalmával a festő szignatúrája is előkerült: Joseph: Falkoner Pinxit Budae 1802. A stilusára annyira jellemző sötétes tónusokban már nyoma sincs a barokk szinörömének. A téma: Szent Anna olvasni tanitja Máriát.[223]) Önarcképét a Történeti képcsarnok őrzi. A temesvári muzeum birtokában van egy Mindenszenteket ábrázoló képe. 1780 körül az óbudai molnár céh Kühtreiber Antal megbizásából egy Szent Miklóst ábrázoló olajfestményt rendel nála. Ezt a harangalaku szignált képét az óbudai templom sekrestyéjében őrzik, ahol Schoen Arnold fedezte fel. Tőle való a budaujlaki plébánia templom főoltárképe is, mely 1799-ben készült[224]) és Mária látogatását ábrázolja. Hiteles, szignált (Joseph Falkoner Pinxit pictor Budae An. 1793) képe az Utolsó vacsora is a Fővárosi Muzeumban.[225]) A budai kapucinus templom Mária mellékoltárán levő szeráfi Szent Ferencet ábrázoló festmény szintén hiteles, szignált alkotásai közé tartozik. Eredetileg Vogl Gergely képe függött itt, mely Szüz Máriát ábrázolta. A Vogl-féle, limai Szent Rózát megjelenitő oromkép még a helyén van.[226])

Mindezen alkotásai középes tehetségü mesterrel ismertetnek meg. Szorosan kapcsolódik atyja stilusához, akinek tanitványa volt. Hacsak futó pillantást vetünk már emlitett Cenacolojára, azonnal látjuk, hogy még utolsó éveiben is apjának mühelyhagyományai vezetik ecsetjét. A kép sötétbarna tónusa, az arcoknak szinte grafikusan kirajzolt formakezelése mutatja ezt. Sőt a Fővárosi Muzeum Szent József halálát ábrázoló képe, melyet stiláris jelek alapján az ő oeuvrejébe illeszthetünk, azt is elárulja, hogy apja alkotásait másolta is. Emlitett festmény téglányalaku sikba teritve szolgaian követi a Szent Flórián templomban levő Szent József oltárképet. Csak a formátuma más. Ennek a korszaknak a festészetét a kutatás idáig még csak töredékesen tárta fel s a Falkonerek oeuvre-katalógusa is nagyon hézagos még, ugy hogy fejlődési menetüket nyomon kisérni ma még nem tudjuk s ennek folytán müvészetüket stilusbelileg beállitani is lehetetlen. Igen sok rejtély vár még megoldásra, amig a Falkoner festőcsalád végleges helyét a jövő kutatás kijelölheti müvészetünk történetében.

2.

A Szent Flórián kápolna belső diszitése már rég kész van, amikor a főoltárkép még mindég nincs a helyén. A soká huzódó kérdést Kögl Ádám plébános oldja meg. Kivitelezésével a Szent Anna templom oltárképeinek festőjét, a bécsi Franz Wagenschönt bizta meg, aki 1765-ben 23 festményt, 1768-ban ujabb hét darab képet szállit a vizivárosi plébánia templom részére, amelyek közül 25 ma is megvan. E festményeket tévesen soká Maulbertsch müveinek tartották, mig Schoen Arnold Wagenschön budai szereplésére fényt nem deritett.[227])

A képet Bécsben készitette a mester 1769-ben, mint azt a kép szignatúrája bizonyitja.[228]) Erősen átfestett állapotban van. 1850 tavaszán Held Károly restaurálta. A téma: Szent Flórián apotheozisa. Gomolygó felhőkön angyalok mennyei serege kiséri a magasba a térdelő szentet, akinek páncélos alakját vörös köpeny lengi körül. Szemeivel felfelé tekint, hol az aranybarna tónusban uszó levegőben repdeső kis angyalka pálmaágat és koszorut nyujt a szent felé. Az égi látomás e felemelő hangjaival

Falkoner József

Szt. István oltárkép (1805?)

a telki rk. templom-
ban levő oltárkép
fentitől.

idy J. [illegible]

Sertit István emlékk

III. 217. l.

lisz. halálá-
nak 900.
évf.-ján

III.
1938

Falkoner József

festő

l.

Lengyel Lajos

Jelentés a Makkos Mária Megytemplom jelenlegi állapotáról és helyreállításáról. Bp. 1940

g. l.

Gépelt Ecrivat.

tes országos bizottságának

Budapest

VI ker. Andrássy út 65 szám

karbantartására felvett 1903 évi 60 korona
ló és 3 drb. okmánynyal szerelt részlet -
sgálás céljából benmtatom, és kérem

Falconer József Ferenc

festő

l.

Gerő László

A 150 éves Krisztina-

városi templom.

Budapest 1947

329. l.

S Z N I A

Mérték 1 : 1,800.000

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 Kilom.

111,3 km.-az egyenlitö egy fokával.

S

METSZET AZ É

KÁROLYI G

Falconer József Ferenc MDK

ferences testvér
festő

A szécsényi r.k. templom egykori mellékoltárképe: Portiuncula.

375.o.

Genthon:Nógrád. ~~1975.~~ 1954.

3

FALCONER JÓZSEF FERENC

oltárképei diszitik a kecskeméti r. k. nagytemplomot. A főoltárkép Krisztus mennybemenetele /1793/, a bal mellékoltár Szt. István felajánlja az országot, a jobb: Apostolok oszlása, 1791.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /városképek - Müemlékeke sorozat./ - 144. l.

10

M. D. K.

FALCONER József Ferenc festő

újlaki plébánia kuplom mária látogatását ábrázoló oltárképe (1799)
(repr.)

Flórián-kápolna Xav. Szt. Ferenc-mellékoltárának képe

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 151. l.

Falconer József Ferenc festőm.

Schoen Annatempl.

lye:

Falconer József

Ferenc

festő

Gyermekei.

13, 17, 23, 99, 334,
354. l.

duplum

Bizottság !

rankenstein Mihály császári tanácsos
küldeni azzal a kéréssel, hogy annak
bécsi udvari és állami levéltárban
intető rajz fényképfelvételéért kiu-
elvétel negativlemezét a nevezett
ag onnét hazahozhatom. A nagyméretü
sz nem meri póstára adni é s igy
én czimemre, melynek átvételét e-

Falconer József Ferenc

festő

l.

Bende J.: Festészet Pest-Budán a 18. 6.-ban

Szépmüvèszet

1944. 235. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

M.-D.-K.

FALCONER József festő

újlaki plibániatemplom, fő-
oltár oltárkéje:
mária látogatása

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 162.e

Falconer József Ferme festő (XVIII és XIX 12)

Pesti Hirlap. 1885. márc. 12.3

A muzeum képtára...

MIK

Falkoner József

F. György fia

A barokk festők közt kiválik.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar ~~[illegible]~~ képző-
művészet története. Bp. 1906.

70.1.

FALCONER JÓZSEF FERENC

pesti festő három oltárképe disziti a kecskeméti nagytemplomot, 1791-ből.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó.- 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./-131. l.

Falkoner József Ferenc

1765—1808

k. M. műv. tört.

l. Divald 1927

162 l.

Kedves Onyó!

Nevegyék rosszúnéven de én a
Miklós pizkosságai után,
~~többé~~ sem vele sem Onyáckkal
nemakarok találkozni

Csokolom

Falconer. J. F

l.

Hor Bp

49. 86. l.

106. t.

vath H:

mnō-i emlékei

Hors.

mnō-i emlékei

II. 1938

Falconer József
Ferenc

l.

LykaMagyműI300-50

506. l.

1808. halt meg Budán

3.

4.

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: ...

Megjelent: ...

REGGELI ... KIS UJSÁG, BPEST
1943 NOV 21

31

Orgonazugás közben öt méterrel eltolták helyéről a krisztinavárosi templom szentélyét

Ezrekre menő tömeg volt tanuja szombat délelőtt a budai Krisztinatéren egy *ritka műszaki munkának:* 5 méterrel eltolták eredeti helyéről a plébánia-templom szentélyét.

Az 1795—97 közt épült templom már régen szűknek bizonyult a hívek befogadására, ezért határozta el a főváros, hogy *a templomot kibővítteti.* A bővítési munkák közt fedezték fel, hogy a szentély vakolata alatt egy *skót eredetű budai festődinasztia utolsó sarjának, Falkoner József Ferencnek nagyértékű freskója rejtőzik,* amely természetesen elpusztult volna, ha a szetélyt lebontják s a tervezett épülettoldat végén újból felépítik. Igy vetődött fel a szentély eltolásának gondolata.

Munkában a csörlők

Féltíz órakor már az egész műszaki személyzet készen áll a Magyarországon még nem ismert arányú munka végrehajtására. A szentély hátsó falát a 60.000 kg. súlyú főoltárral *még a mult héten áttolták új helyére, a nagyobb munka szemünk előtt játszódik le:* a roppant tömegű, *720.000 kilogramm súlyú* szentély két főfala *drótkötélhez* van kötve. A falakat hónapokig tartó munkával már előbb kivésték, *fokozatosan sineket s azokra görgőket helyeztek a falak alá.* Sinen áll tehát a két főfal, a drótkötelek vége megfeszül két csörlő tárcsáján, mikor a vezető mérnök: *Simkovits* Lajos megadja a jelt s a csörlők daráló karjainak nekirugaszkodik 3—3 leventesapkás napszámos.

Két csörlő áll szemben a két — *a templom többi részétől természetesen elbontott* — főfallat. Rendkívül fontos, hogy az emberi erővel történő húzás *egyenletes* legyen. Erre a célra szolgál a főoltár mögött fölállított hatalmas *mérce, amely vékony dróttal összeköttetésben van a falakkal.* A mérce tetejéről csigák beiktatásával ereszkedik le a dróton lassan *két ötkilós vassúly.* Ez arravaló, hogy ellenőrizni lehessen, *nem húzzák-e gyorsabban* az egyik falat, mint a másikat. Ebben az esetben ugyanis *összedőlne a szentély s elpusztulna az értékes falfestmény.*

Utban a szentély

Kattognak a fényképezőgépek, *berreg a Filmiroda híradó-felvevőgépe.* A szentély belsejében, kusza állványok és maltertörmelékek közt *Budinszky* Sándor helyszíni rádióközvetítést ad.

— *Jön már! Jön már!* — kiáltja kint az ezernyi tömeg. Csakugyan: *nagyon lassan elindul a sineken a szentély, tetőszerkezetével, oszlopfőivel egyetemben.*

Sietünk föl az állványokon *a kibővített templomrész* tetejére. Ez a rész *szélesebb, mint a szentély, amely eddig benne állt* s most lassan kicsúszik belőle.

Izgalmas látvány innen felülről, hogy távolodik el a szentély új helye felé. A mozgó templomrész oldalunkról nyitott *padlásán ott hevernek a bontásnál használt vödrök, malterosládák a gerendákon.* Semmi meg se moccan.

A templom régi helyén álló nagyhajójában, *Budapest egyik legszebb és legmodernebb nagyorgonáján Bodrogi* Lajos, a Krisztinaváros ősz kántora játszik csodálatos szépségű egyházi melódiákat. Zeng, *teljes hangerővel zeng az orgona* s közben a sineken görgő roppant falak *elérik az oltárt,* a nagy kísérlet véget ér s a tömeg elözönli a szentély falait, hogy közelről is megcsodálja a százados templom falait, amelyek *öt métert és tíz centimétert* utaztak, hogy a megnagyobbodott Istenházában ezután még többen dicsérhessék az Urat. **Magyar Csik József**

Falkoner Ferenc József festő.

is egy-egy szép népdalt a
műsorában pedig egész ki
magyar daloknak a falvak
gyarázó sorokkal látja el.

Mai közleményünkben
céltalanul, nem feleslegesen.
rasztságunknak. Vezetőszer
a jó könyvek emlőjén nőtt

DEMECZKYNÉ, VOLF IRMA

34.	Repceföld, vizf.	200.—
35.	Frissen esett hó, vizf.	200.—

DOBAY FERENC

36.	Szőlőfürtök, olajf.	600.—

DOMBROVSZKY-SZATHMÁRY LÁSZLÓ

37.	Reggel, vizf.	100.—
38.	Kertek mentén, vizf.	120.—

EDVI ILLÉS GYÖRGY

39.	Plakettek, gipsz	bronzban 40.—, 25.—, 25.—

EMÁNUEL BÉLA

40.	Palicsi tó, olajf.	500.—

ENDRŐ MARGIT

41.	Kislány, kerámia	24.—
42.	Balett, kerámia	22.—
43.	Kalocsai nő, kerámia	28.—
44.	Kalocsai férfi, kerámia	22.—
45.	Marika, kerámia	24.—

nak jónéhányan, akik nem szeretnek majd olvasni. A középosztály azért nem szeret olvasni, mert elundorították a könyvtől. Nem engedték meg, hogy saját mély problémáival foglalkozzék. A parasztság is egyrészt elundorodott a könyvtől, másrészt nem voltak meg a megfelelő írói, akik a jelennel foglalkoztak volna.

Mióta megfelelő írói vannak, akik azt mondják ki, amit a paraszt érez és gondol, azóta olvasnak a parasztok.

A legelső helyet *Veres* Péternek juttatom.

Az ő munkáit ajánlom beszerzésre, kivéve a *Számadást.* E munkája a legkezdetlegesebb, minden

szólal meg a

Egy fiatal baranyai g

Ujabb beszámoló érkezett a határjárásról. E levélnek is meg van a maga gazdasági értéke, azonban ezentúl egy másik igen fontos dologra, *a parasztság kulturális művelődésére is kitér.* Talán nem kellene hosszabban foglalkozni tartalmával, hiszen a többi határjárók is sokféle szempontból leírták már egyik-másik határjárás gazdasági vonatkozású részeit. E levél azonban egy olyan kis baranyai faluból érkezett, melynek gazdái még sohasem vettek részt határjáráson vagy tanulmányi kiránduláson. Arany

Falkoner József

l.

Mysk Ernő

70 l.

a m. lépni tört

1906

Ünnepi Hetilap
Ötvenéves a Magyar Nemzet
Ötvenéves a Magyar Nemzet
Ötvenéves a Magyar Nemzet

Összetartás

Csütörtök, 1943. október 14.

i harcot vivó álpolitikai ban

Összetartás

be
e
d
k

(Bez.): Parabek L. 1918.

des Jesuskindes).

lásolat Raffaelnek a bolognai képtárban levő oltárképe
els in der Bibliothek zu Bologna).

uch). Jelezve (Bez.): Pentelei Molnár J. 905.

). Jelezve (Bez.): Perlmutter 1904.

Illusztr. XXVII. tábl.

.) 1880.

ücktisch). Jelezve (Bez.): Perlrott Csaba.

ag falon ott a ciángáz

irödő ciángáz okozta.
rendelték Kőrössy Lász-
—vállalkozó őrizetbevé-
s inkább, mert

i munkálat megkezdése
nnégy órával a rendőr-
tizenkét órával pedig a
kat nem értesítette.

t már át is ki
fogházába.

vők:

Legkisebb hirdetés 5 m/m
nény

iuruha formaruha is ki
csinyb és nagyb
nál V. I., Népszinház-utca 34

ményü
RT SIEBOLDNÉ-tól
Dohány-utca 27

s cipő hatósági-
let. — Muzeum-körut 11.

udjak kevesen. A nagy mecénások,
a tőkével bőségesen rendelkezők,
ha valami nagyon jót, valami na-
gyon szépet akarnak tenni a ma-
gyar hazának és a felettünk lévő
ó Istennek, úgy ilyen intézetet lé-
esítsenek, de sokat. Magyar vért,
nagyar életet, magyar erőt véd,
yűjt, gyógyít és ment. Az ilyen
ntézetek felállítása biztosítja a mi
épünknek és országunknak az
jabb 1000 esztendőt.

KOVÁSZNAY ANTAL

Németh Imre testvér
UJPEST, Anonymus-u. 39. Tel.: 494-419

IRODABUTORT
Szabó és Tálos-tól
IV., Eskü-tér 6. Tel.: 183-608.

Jó bútort Bertalanné
keresztény bútorszalonjában
Rákóczi-út 82 sz.

ING mérték utan is
BAZSÓ BAROSS-UTCA 66.

Nyom dicányok legolcsóbban
PALÁSTI - NYOMDA
VII., Izabella-tér 3. — Telefon 424-851

Menyasszonyi, vőlegényi ruhakölcsönző
Hatvani László VI., Nefelejts-utca 23. szám
Telefon 223—517. szám

KOZMETIKUS TANITVÁNYT
felvesz Buda legnagyobb kozmetikai szalónja: Margit-körút 91. T.: 35-23-13. Fodorné.

Hirdessen itt!

Mit látunk, mit hallunk

Falconer József Ferenc

festő

vrod

Schoen Kov. 1916

83.84.l.

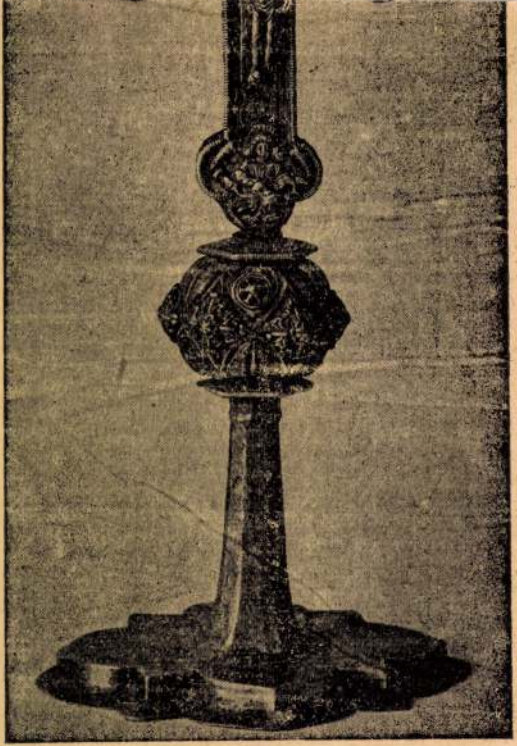

187. kép. *A beckói templom oltárkeresztje. XV. sz. vége.*

Falkoner József Ferenc

budai festő

festette a krisztina-
városi templom főoltár-
képet és a szentély fal-
képet.

Schoen Kr. 1916

23. l.

A Bp - krisztinavárosi
teplo 1916

Falkoner Jósef Ferenc

und

Schams, Franz: Vollständige Beschreibung d. k. freyen Haupt Stadt Ofen in Ungern. Ofen, 1822. 175–180 l.

Limogesi munka, XVI. század.
Réz, mag. 10·5 cm.

ILLATSZER-FLAKON,
gránátalma alakú, mely gerezdekre esik szét.
Vésett dísszel. Német munka, XVI. század.
Ezüst, mag. 4·5 cm.

HAJTŰK,
zománcos, gömbfejű, 14 drb.
Magyar munkák, XVI. század.
Ezüst.
Gerevich PA, 260. l.

TALPAS SERLEG,
körte, mely leveles ágán áll.
Nürnbergi munka, IR mester műve, XVI. század.
Ezüst, mag. 16 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

TALPAS SERLEG, narancs, amely leveles ágán áll. Felül kovácsfigura.
Német munka, XVI. század.
Aranyozott réz, mag. 17·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp. 1884., negyedik terem, 52. l.

KANÁL,
baluszteres nyéllel, SM monogrammal.
Magyar munka, XVI. század.
Ezüst, 16 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 260. l.

Falkoner Ferenc

József

festő

P: mort. rési

l.

Gerecsefalkapésnek

516 h. sepzéke és vodalme.

Forster M:

Mort. mécenlérei

I. k.

1905

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Pesti Hirlap

Lap: .....

Megjelent: 1943 NOV. 10

31

Szombaton hátrább tolják a krisztinavárosi plébániatemplom hétszázhuszezer kiló sulyu szentélyét

Rendkivüli érdekes és ritka esemény színhelye lesz november 20-án, szombaton délelőtt a krisztinavárosi rk. plébániatemplom, melynek tatarozási és kibővitési munkálatait a mult esztendőben kezdték meg. A templom az elmult évtizedek alatt megrongálódott, falain hatalmas repedések keletkeztek és három méter magasságig átnedvesedtek.

A krisztinatéri templom a fővárosnak egyetlen kegytemploma, amely már szűknek bizonyult: vasárnapokon 7—8 mise mellett is állandóan zsúfolva volt. Az eredeti terv szerint a tatarozási és a bővitési munka során a templom szentélyét lebontották volna és pár méterrel hátrább akarták ujra felépiteni. Ezt a tervet azonban meg kellett változtatni, ugyanis a Müemlékek Országos Bizottsága dr. *Schoen Arnold* közlése alapján feltárta az 1796-ból származó mennyezetfreskót, amelyet gróf *Sándor Móricz* rendelésére a skót eredetü budai festődinasztia utolsó tagja, *Falkoner József Ferenc* festett és amely jó állapotban került elő, annak ellenére, hogy többször átmeszelték. Minthogy a freskónak a mennyezetről való levétele és az uj boltozatra való átvitele rendkivül költséges lett volna, a *szakértők elhatározták a szentély elhúzását.*

A számitások szerint a szentély lebontása és ujraépitése ugyanannyiba kerül, mint az elhúzás. A restaurálást és a bővitési munkálatokat irányitó szakemberek a szentély hátratolásával kapcsolatban elhatározták a szép régi műmárvány burkolatu főoltár egy darabban való hátratolását is. *A 60.000 kilós sulyu főoltárt* öt sinpáron már kedden délelőtt elmozditották és hátrább vitték. Ez a nehéz és felelősségteljes müvelet oly kitünően sikerült, hogy remény van arra, hogy a szentély hátratolását sikerül majd megvalósitani.

A 720.000 kiló sulyu szentély hatratolása ugyancsak sinpárokon történik és a hatalmas falakat két darab 10 tonnás kézihajtásu csörlő fogja húzni.

A restaurálás során lebontották a templom sekrestyéjét, amely nagyobb méretben hátrább épült fel, s eltávolitották a legutóbbi restauráláskor felrakott stilustalan diszeket is. A templom restaurálása és kibővitése 11 millió pengőbe kerül és a munkálatok minden valószinüség szerint tavasszal fejeződnek be.

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZERZEMÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—032.

Lap: .....

Megjelent: .....

ezuttal sincs jelenteni való. Az időjárási helyzet még jobban megromlott és megakadályoz mindenféle harci tevékenységet. A front egész vonalán csupán jelentéktelen járőrcsatározásokra került sor.

Wallace a jövő gazdaságpolitikájáról

Wallace, az Egyesült Államok elnökhelyettese nagyfontosságu beszédet mondott, melyben igen élesen birálta a két háboru közötti időszak gazdaságpolitikáját. Bírálata egyáltalán nem hat az ujság erejével, mert kifogásait elmondották már mások is. Az előző világháboru rövid ideig tartó átmeneti zavarai után, Amerikában óriási arányu prosperitási hullám kezdő-

Falconer Ferenc

fiszö

l.

a Bude-

Schoentabáni tit

Natalie

pléb. templo

é. ru.

4. l.

Budapest III. 179

Falconer József

Lyka: MM

506. l.

~~1701. Budán~~

~~telepedett le~~

~~Skócia [illegible]~~

Krisztina városi plébánia
trentély boltozatára fres-
kót festett és tit Anna-
oltárt (1802)

UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Vasárnapi Ujság

Megjelent: 1943. dec. 5.

Útrakelt egy SZENTÉLY

Ma, amikor korunk örökké a háború borzalmas vívmányaival kérkedik, csodálatos élményben volt része azoknak a fővárosi embereknek, akik résztvehettek azon a nagyszabású építészmérnöki teljesítményen, amit *a krisztinavárosi plébániatemplom szentélyének és oltárának „útrakelése" jelentett.* A templomot egy *Francin* Pál nevű egyszerű kéményseprőmester alapította kegyes adományával. Ő ugyan csak egy Mária-képet hozott mester-vándorútja folyamán Olaszországból magával és később, hogy tekintélyes polgárrá vált, kis kápolnával tetézte még ajándékát, de azért a mai krisztinavárosi templom ebből a kegyes ajándékból emelkedik az ég felé. *Ugyanis annyira kedvelt zarándokhely volt a kis kápolna, hogy még Mária Terézia királynőnk is meglátogatta.* Így a ferences atyák kezébe került, akik az áldozatkész budai tanács alapítványával, *1795-ben templommá bővítették, illetve építették át.*

Ebben a templomban szentelte meg gróf Széchenyi István házasságát az egyház, gróf Seilern Crescenciával. Szépséges freskó ékesítette falait, *Falkóner* József Ferenc alkotása. De a templom a mai időkben szűknek bizonyult s mivel a történelmi és művészi becsű freskó egy átépítés során megsemmisült volna, elhatározták, hogy inkább *az oltárt és a szentélyt „tolják el pár lépéssel".* *Magyarországon ez volt az első nagyszabású épületelmozdítás.* Természetes, hogy a borongós, esős idő ellenére is ezrek és ezrek állták körül a templomot, amikor a nagyszabású építészeti művelet megkezdődött. A kisebb súlyú oltárt már előzőleg kivontatták. *Most a hétszázhúszezer kilogramm súlyú és tizenegyszer nyolc méter kerületű, tizenhatméter magas szentély elmozdítására vártak az emberek. A templomban felzengett fátyolos hangon az orgona, amikor a görgő csöriőkre helyezett óriási épületrész megindult „első útjára"...*

Az emberek lélekzetfojtva figyelték a csodálatos, hallásra szinte hihetetlennek tetsző eseményt. *Hat-hat levente ifjú tekerte a csörlők karjait, miközben a szentély megindult lassan, de biztosan a síneken. A csörlők szakadatlanul dolgoztak és félelmetes lassúsággal lépésről-lépésre haladt a súlyos szentély új helyére.*

A szentély elválik a templomtól

Újból egyesítik a szentélyt a templommal

A munka befejeződik

Egymillió pengőbe kerültek ezek a munkálatok: *a szentély és az oltár mindössze négy méter és nyolcvan centiméteres utat tett meg, de így is elérték, hogy a két tiztonnás csörlő a sínpárok közti acélgörgőkkel bővebbé tette az Isten Házát.*

ZSOHÁR ISTVÁN

ISTEN ÉLTESSE!

A történelemnek minden nemzet számára érvényes igazsága, hogy egy állam csak akkor nagy és boldog, csak akkor virágozhat, ha erős és vitézi erényekben kiváló a hadserege béke idején is. Gondolhatunk a régi rómaiaktól kezdve akármilyen államot alkotó népre: eltünt vagy gerinctelen lett az a nép idővel, amely nem a nemzeti lélekkel egyező, a nemzeti lélekből sarjadó, ősi katonai szellemnek, hanem az elpuhultságnak, a szolgalelkűségnek kedvezett. S a történelmi nagy hadvezérek, nagy uralkodók közül azoknak egyénisége és életének műve él termékenyítő erővel ma is, akik nem bíborban, bársonyban élték le életüket, hanem a tábortverő, vagy harcoló katonaságnak, a hadseregnek egyszerű, szinte a ridegségig kemény légkörében. A történelemnek ezek a tanulságai, nemzeti multunk nagy, messze visszhangzó tanulságai is.

A magyar történelem kiemelkedő katonaegyéniségei, akár Árpád fejedelemtől kezdve a törökverő Zrínyi Miklósig, vagy Hunyadi Mátyásig, a nemzeti nagy közösségen kívül családfői voltak egy szűkebb közösségnek, a harcosok, a hadsereg közösségének. Nemcsak vezére volt mindegyik, hanem atyja is minden egyes katonájának — éppen úgy, mint ma a magyar katonaeszmény daliás megtestesítője: vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urunk, akinek most ünnepli névnapját az ország. A háború ötödik évében méltóbban nem is ünnepelhetnénk, minthogy ezen a nemzeti ünneppé vált névnapon Horthy Miklósról, a katonáról emlékezünk meg.

Nem bíbor és selyem volt a bölcsője, hanem a nagy magyar Alföld, amelyet egykor tenger borított, — a Kárpátok-övezte bölcső, amelyet a fölkelő és lemenő nap bibora s a búzakalászok selyme ölelt körül. A tengerek hősének nyílegyenes és tündökletes katonai pályafutását mindenki ismeri. A háború végén a fiatal ellentengernagy már a flotta parancsnoka. Az összeomlás után világlik fel előtte küldetése. Nem a világháborúnak egyik legszebben dekorált, magasrangú tisztje, nem a monarchia flottaparancsnoka és nem is az otrantói hős, hanem a kenderesi földbirtokos, a magyar úr, a küzdelemre hivatott és vezérnek teremtett magyar férfiú megy el Szegedre, hogy vállalja — akkor úgy látszott — semmiből a magyar nemzeti hadsereg megteremtését. Kétségtelen, hogy történelmünkben a kiváló katona-, vezér-egyéniségek egyszersmind kiváló szervezők is voltak. De az is kétségtelen, hogy a nemzet olyan embert kívánt mindig a maga élére, olyan embert kívánt mindig vezérének, aki az ő vére s akit maga közül, a maga fajtájából

a legkülönbnek láthat. S történelmünk azt is mutatja, hogy széthulló időkben, vagy gyönge uralkodó idején, a nemzet a főurakra, de még inkább a gyökeresebben hozzátartozó nemességre támaszkodhatott. Íme, Horthy Miklós föllépésének idején, a nemzet vérével egyvér férfiú hivatástudata és a nemzet öntudatlan óhajtása összetalálkozott.

Fehértollas vitézeinek élén a hadseregével bevonuló Fővezér nem csupán az erőt és tekintélyt képviselte, hanem ő — a nemzetéből kiválasztott — a nemzet fenntartó ösztönét és akaratát. S akik mögötte magukhoz. Ezek az egyszerű parasztgyerekek, a föld fiai, attól a pillanattól kezdve érzik magukat egész embernek, amikor Horthy Miklós katonájának nevezhetik magukat. Szívükben a szeretet rajongásával, ajkukon a tisztelet áhitatával emlékeznek róla s ahányszor nevét kiejtik, ez mindannyiszor újabb fogadalom, amely a legfelsőbb Hadúrnak tett esküjükhöz fűzi őket. Ércvonású katona-arcát, délceg testtartását kiről mintázza a magyar honvéd? Egy mozdulata, ahogy a nyeregbe pattan, legendás mélységekig nyúló ősi, öntudatlan emlékezéseket érint meg minden katonájában. Az erő és a méltóság, amely lényéből, magatartásából árad, átsugárzik minden fiára, a hadsereg minden vitézére. Tudja mindegyik, hogy veszély idején a harcmezőn, vagy sebesülten a kórházi ágyon, vagy béke idején a nagy gyakorlaton, úgy szólítaná meg őt, az együttérzésnek azzal a melegségével, amelynek gyökere a régmult honfoglaló idők bajtársszövetségéből ered. Tengerhez szokott sastekintete mögött, amely aggódó gondoskodással ott függ még a katonáival telt, ki tudja merre robogó vasúti kocsikon is, nem nehéz felfedezni a szeretetet.

Nem nehéz fölfedeznie és éreznie bárkinek ezt a szeretetet akkor sem, ha lelkével a Duna fölött magasodó királyi Vár felé tekint. A tengernek zúgása után egy folyam hullámainak mormolását hallgatja ott a tengerek hőse. De ennek a folyamnak a hullámai népek sorsát hordozzák. Sárga habjai időben és térben felemelkedő s elmuló népek történeteit görgették elő, görgették alá, — vizének homályos tükrében nemzetek láthatták felragyogni és elködösülni álmaikat. Gondviselésszerű, hogy a magyar sors küldötte, aki lát a hullámok tükrözésében, aki ismeri a vizek beszédét: a Tengerész.

Egyetlen és igazi vezérünk névnapján hódolattal hajol meg az ország egész népe. Isten éltesse az emberi kor végső határáig!

Falkoner Ferenc
József

Szt Miklós képe
az óbudai plé-
bánia templom
sekrestyéjében.
Restaurálására
ajánlatot tettem
a fővárosnak
1934. április

Falkoner József Ferenc

Budai festőcsalád utolso tagja.
Szül. Buda 1765. me gh. uo. 1808.

"Kálvária" 1798.

o.v.

33.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

Falkoner József Ferencz, festő; szül. 1765-ben (keresztelték márcz. 22-én) Budán, megh. 1808 okt. 23-án u. o. F. Xav. Ferencz (l. o.) fia. Atyjától tanult festeni. 1793-ban Budán nőül vette Okkenfusz Anna hajadont, a következő évben pedig saját nevére iratta atyjától örökölt házát. Neje 1806 febr. 5-én 32 éves korában húnyt el s ez időtájt maga is annyira betegeskedett, hogy végrendeletet készített. Utóbb azonban felgyógyult, sőt újból megházasodott. Második felesége Hoffmann-Meichlin Rozália nevű özvegyasszony volt. Régi betegsége azonban újra erőt vett rajta s két évi betegeskedés után 44 éves korában elhúnyt. F. festette a krisztinavárosi plébánia templom szentélyének boltozatán lévő freskókat (1797), s ugyanott állítólag tőle való a szent Józsefet ábrázoló oltárkép. Önarczképét a Történelmi Képcsarnok őrzi, egy Mindenszentek az ég glóriájában cz. tusfestményét pedig a Délmagyarországi Múzeum (Temesvár) bírja.

Némethy Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. *Arch. Ért.* 1883. 103. l. — *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1896. I. 50. l. — *Pasteiner Gyula:* Akad. Ért. 1896. 200. l. — *Ormós Zsigmond* műgyűjteményének katalogusa. Temesvárott, 1874. 64. l. — *Tört. Képcsarnok* műtárgyainak leíró lajstroma. Budapest, 1907. 99. l.

Falkoner József Ferenc

festő; sz. 1765. (keresztelsek márc. 22.) Budán mh. 1808 okt. 23. ugyanott F. Xav. Ferenc festő fia. Atyja mű-velyében tanult.

1780 körül az óbudai molnár-ich egy Szt. Miklós képet rendelt nőtla. 1796 festette a krusztina városi pleb. templom szentélyboltozatának falképeit. Ugyanott a Szt. József halálát ábrázoló nagy méretű ~~oltárkép~~ (1797) sa Szt. Anna mellékoltárkép (1802) szintén az ő műve. 1799 festette a buda-újlaki plébánia templom főoltárképét, mely Mária látogatását ábrázolja. F. műve a budai kapucinus templom Szeráfi Szt. Ferencet ábrázoló képe. fordits-

F 1791 oltárképét festett a Keresztelő Szt. plébánia templom [illegible]

~~Madonna a gyermek Jezusal (1 of)~~
~~a Szépmüv. Muzeumban (1772)~~

Onarcképe a M. Tört.
Képcsarnokban, került Mindszentek
F. c. képe a temesvári muzeumban, Utolsó vacsoral 1793
c. képe a Fővárosi Tört. Muzeumban. A kálvária (1798)
c. olaj vázlata az egri muzeumban van.

F az egy glória-jában c. tusfest-menye

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II./91 l.

Név: Falkoner Josephus

Foglalkozás: festő (Pictor)

Szárm. hely: helybeli (hujas)

Hitfelekezet: R. k. Csal. állapot: háros.

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1793. N. 2.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12.

Falkoner József

festő

nemzedékek óta festőnaló. Borsik

mester.

A magyarországi műv. tört. I. 303.
Corvina 1970.

Falkoner Josef F.

önarch.

Tört. kepes

Falkoner Józef Franc

1765 - 1808

Liab II. 138.

IV. 113, 149.

Falkoner Józef F.

a Kecskeméti
r. k. nagytemplom
régi fő oltárképe
1791 -

Jul

Szent Péter és Szt
Pál oltárképe u. o
1794.

~~[illegible]~~

Szent István oltár-
képe u. o.
1794.

3119

348

17. Ismeretlen.

(A XIX. század első feléből.)

Meztelen nő.

Az előtérben egy, jobb lábával ~~=~~ székre térdelő L és balra fordult nőt látunk, ki épen ingét veti le. ~~Kissé balra fordult~~ és a kinek kibontott szőkés barna haja vállaira omlik. Balról, a piros áthuzatú kereveten, fehér kendő és edény köti le figyelmünket; a háttérben pedig megvetett ágy látszik zöld függönynyel. ~~Az ágy~~ a mely elé zsámolyt állítottak ~~és~~ szemközt a falon aranykeretes tájkép lóg, a mely hegyes vidéket ábrázol felkelő holddal.

Fa, méretei 31 : 24 cm.

~~Buzás Elek ajándéka 1874.~~ — Magy. Képt. 319. — Dep. régi 2. és új 21. a). ~~— Ltsza 538.~~

I — Uj lelt. száma 538. — 1905. átv. jegyz. 552. — Száma

Falconelli József Ferenc

budai festő
(alighanem Falkoner)
festette a kecskeméti,
nagy templom főoltárhe-
pét, mely Krisztus Meny-
bemenetelét ábrázolja.
140 pengő fornitot kapott
érte.
irád

Bagi László: A
kecskeméti róm.-kath.
nagytemplom története
és belső díszítésének
kalauza. ~~H. és e. n.~~ Kecs-
kemét 1903. 10. l.

Nagyanó n. ott - festette Szent István
és az apostolok képeit 1794-ben 160 frt.

József

Falkoner Ferenc

festő

Kalvária — Krisztus a keresztfán a tövében Mária kitárt karokkal, — Drámai, mintegy villámlástól eredő rikító világításban, — a többi csoport égdekes áttetsző felhomályban. Oltárkép vázlata. Nagyon artisztikus. A hátára írva: Franciscus Falconer pinxit Budae 1798.

ÁPRILIS

11

929. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

J. F. Falkoner képe.

Mellig látható, szembe néz. Hosszú haja őszbevegyült, nyirott bajusza ősz, szemöldöke és szeme barna, szakálla leberetvált. Ingének gallérja lehajtott, pitykés mellénye és vörös bélésű zsinórzott kabátja, melynek gallérja prém, sötétkék.

Vászon, méretei 53·2 : 40·5 cm. — Lelt. sz. 929. — Értéke 50 K. — Némethy Lajos ajándéka 1903-ban. — Átvétetett az 1903 január 1-jei 76959 sz. leirat alapján (15–903). — Bejelentetett 1903 július 18-án (469–903).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1907: VI. 3. *J. F. Falkoner:* J. F. Falkoner budai festőművész arczképe.

Falkoner József Ferenc

festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: .....
Megjelent: .....

MAGYAR NEMZETI (Budapest)

Szombaton délelőtt hátrább tolják a krisztinavárosi plébániatemplom szentélyét

Rendkívül érdekes és ritka esemény színhelye lesz november 20-án, szombaton délelőtt a krisztinavárosi rk. plébániatemplom, amelynek tatarozási és kibővítési munkálatait a mult esztendőben kezdték meg. Az eredeti terv szerint a tatarozási és a bővítési munka során a templom szentélyét lebontották volna és pár méterrel hátrább akarták újból felépíteni. Ezt a tervet azonban meg kellett változtatni; ugyanis a *Műemlékek Országos Bizottsága* dr. *Schoen* Arnold közlése alapján feltárta az 1796-ból származó mennyezetfreskót, melyet gróf *Sándor* Móricz rendelésére a skót eredetű budai festődinasztia utolsó tagja, *Falkoner* József Ferenc festett s mely jó állapotban került elő annak ellenére, hogy többször átmeszelték. Minthogy a freskónak a mennyezetről való levétele és az új boltozatra való átvitele rendkívül költséges lett volna, *a szakértők elhatározták a szentély elhúzását.* A számítások szerint a szentély lebontása és újraépítése ugyanannyiba kerül, mint az elhúzás. A 60.000 kiló súlyú főoltárt öt sínpáron már kedden délelőtt elmozdították és hátrább vitték. Az elmozdítás 10 tonnás csörlő segítségével kézierővel történt és a 720.000 kiló súlyú szentély hátratolása ugyancsak sínpárokon történik s a hatalmas falakat két darab 10 tonnás kézihajtású csörlő fogja húzni.

1096. KÓKUSZSERLEG, fedővel, aranyozo
lapos gombján domboru levéldisz, nég

, kék-fehér zománccal, smaragddal és rubinokkal. Biedernge, Gold, mit Email Smaragd und Rubine. Bidermeier.

on, hat kecskekörmös hajlott lábbal, csipkésszélü üvegauf sechs geschweifte Ziegenfüsse eine Glasschüssel. Wien,

u. Bécs, XIX. sz. — Zuckerstreuer, Silber, baluszterför-

st, üvegbetéttel. XIX. sz. — Zuckerbehälter mit Fuss

arok kartusokkal diszitett függő vázaidom. Olasz, XVIII.
ieben, vasenförmig. Italienisch, XVIII. Jh.

ben aranyozva, talpán nyulat üldöző két kutya, peremén
isz. G H mesterjegy. (Gerg Henck, 1658—60). Brassó,
eilweise vergoldet, am Fuss Hund einen Hasen treibend,
XVII. Jh. M. 18·2 cm.

anyozva, oldalán három trébelt virágszál. Erdély, XVII.
ldet, mit drei Blumen. Siebenbürgen, XVII. Jh.

gerezdes, közepén domboru hercegi cimer. Német, XVIII.
tel herzogliches Wappen. Deutsch, XVIII. Jh.

y kosfejes hajlott lábbal. Bécs, 1804. — Zwei ovale Salz-

1943 tavaszán rizstele
lis holdanként átlag 1
rendeztek be és csak a
területek berendezési
katasztrális holdanként
A vízemelés költsége
nál 1942-ben 30—40
szántóföldi növények
dig 10—15 pengőbe
tehát, hogy azok kif
öntözőművek költsége
sokra értékelték a szá
zésre való berendezésé
nem állta meg a helyé
öntözésre átalakítása a
mint erős istállótrágy

Az egyes növények
tozó. A rizs például
milliméteres elborítást
füvesek azonban má
milliméteres elborítás
évi négyszeri öntözés
Magyarországon

Falkoner József festő

arcképe

Perállott képes

149.503.1.

Falkoner Ferenc festő

Vasárnap, 1943 november 21 — Függetlenség

Szombat délben öt méterrel eltolták a krisztinavárosi plébániatemplom oltárát és szentélyét

Orgonazúgás közben történt a fővárosban az első épületeltolás

Buda egyik régi, történelmi multú krisztinavárosi plébániatemplomában szombaton délelőtt 10 óra 18 perckor felbúgott az orgona. Bent a templomban, amelynek most nincsen oltára, hanem egymáshoz rótt deszkalapok választják ketté, térdrehullottak a hívők a pápai himnusz hangjaira. Odakint pedig a szabad ég alatt, szemerkélő esőben az összeverődött emberek ezrei előtt elhangzott egy *sípjel*. A következő pillanatban

tizenkét fiatal leventesapkás fiú elkezdte csavarni két beépített csörlő hajtókarát.

Minden szem a templom szentélye felé fordult. Egy nagy rándulás és *megmozdultak a vastag öreg falak*. A templom szentélye elindult a helyéről, ahová 1795-ben építették...

Ahol Széchenyi István is esküdött

Amire több, mint egy évi előkészület után nagy tervekkel, munkával és fáradsággal készülődtek, ebben a pillanatban érkezett el *tetőfokához*. Megmozdult a templom, hogy nagyobbá váljék. A régi templom ugyanis,

amelynek falai történelmi emlékeket őriznek, amelynek oltáránál Széchenyi István gróf esküdött örök hűséget,

az utóbbi évtizedekben már szűknek bizonyult. Felmerült az a gondolat, hogy az oltárt *lebontják*, a templom hátulsó falát szétszedik és az oltárt távolabb *újból felépítik az új szentéllyel együtt* és a megnagyobbodott darabon kiépítik a templom új falát. A tervezésekből kiderült azonban, hogy a szentélyt

történelmi értékű freskó fedi, amelyet Falkóner József Ferenc festett

még annakidején. Ez a freskó történelmi érték és ha a szentélyt lebontanák, elpusztulna. Hogy ezt elkerüljék, határozták el, hogy

megvalósítják azt az építkezési technikát, amire eddig még nem volt példa magyar fővárosban s a szentélyt lerombolás helyett elvontatják a helyéről afreskóval együtt

és így teljes történelmi épségében mentik meg az oltárt, a szentélyt és a freskót. A megnagyobbodott részt azután körülépítik.

Szabadban az oltár

Összesen 5 méter és 10 centiméterrel kellett odább tolni az oltárt, majd a szentélyt. Az eltolás építési technikája az, hogy az oltolandó épületrészt acélgörgőkre helyezik, majd sineken csörlők segítségével tovább vontatják. Az

oltárt már néhány héttel ezelőtt áthúzták az új helyére, azóta ott állt kint a szabadban, két oldalt Joachim és Anna szobrával.

A szentély még hátrább állt, most már nyitott oldallal kifelé a Mészáros-utca irányába.

Azóta azután felemelték, sínre tették és azok alá görgőket helyeztek a *szentélynél* is. Felszerelték a csörlőket és szombaton délelőtt fél 10 órára tűzték ki a továbbtolás nagy pillanatát. A páratlanul érdekes esemény hírére, amelynél a történelmi mult és az építkezési jövő találkozik,

az emberek hatalmas csoportban gyűltek össze, hogy szemtanúi legyenek annak a pillanatnak, amikor a régi szentély a mai technika segítségével elindul a helyéről.

Eljöttek a főváros mérnöki osztályának vezetői, egyházi előkelőségek, a rendőrség több magasrangú tisztviselője.

Kitárt karral egymással szemben

A csendesen szemerkélő esőben úgy állott ott az oltár, mintha kiterjesztett karral hívná maga felé a szentélyt, amellyel összetartozott évszázadokon keresztül. A szentély karjai is szinte előre nyultak, hogy újra szeretettel körülölelje és magához vonja az oltárt.

A megadott sípjelre a tizenkét fiú elkezdte csavarni a csörlő karjait. Bámulatos és áhitatos pillanat volt, amikor

az eldeszkázott templomból felzúgott az orgonaszó és előbb kezdő, nehézkes zökkenéssel, majd lassan, de biztosan megindult a szentély az oltár felé.

Halálos csend volt. A közönség áhitattal nézte a csodálatos szép képet. Csak távolról hallatszott oda egy-egy villamos csilingelése. Majd apró pattogó szavak. Számokat mondottak be az ellenőrök a szentély jobb és baloldaláról. Mindenütt

centiméterrel mérték, hogy mennyit ment előre a fal.

Ez azért volt szükséges, mert ha az egyik csörlőt gyorsabban hajtják, azon az oldalon gyorsabban halad a fal s akkor a mennyezet a

rajta levő értékes freskóval együtt megreped és tönkremegy.

A csend, a munka, a számok monoton ismétlődése sokáig tartott. Időnként meg-megállt, mert a mérnököknek és az építésvezetőknek bizonyos szakszerű intézkedéseket kellett elvégeznlök. Az eső néha jobban megeredt, de

a tömeg nem mozdult a helyéről és egyre nőtt újabb és újabb érdeklődők csoportjaival.

Voltak hosszabb szünetek, amikor a tolást abba kellet hagyni, fairészeket bontani és gerendákat elhelyezni, de utána újabb jelre újból felhangzott a csörlők csikorgó hangja.

Háromnegyed tizenkettő

A szentély egyre közeledett az oltárhoz. Előreugró tetőzete lassan, de mindig jobban haladva már

védően ráborult az oltárra s azon levő szobrokra.

A fal is mindig jobban és jobban nyult előre. A szentély két karja már elérte az oltárt, mintha megsímogatta volna, aztán haladt tovább előre. Pontosan

11 óra 45 perc volt, amikor a nagy mű befejeződött.

Az oltár és a szentély már ismét együtt áll, úgy, mint azelőtt, változatlanul, de *5 méter és 10 centiméterrel távolabb a régi helyétől.*

A megjelentek áhitattal és tisztelettel emelték le a kalapjukat.

Bent az eldeszkázott templomrészben pedig diadalmasan búgott és szárnyalt az ég felé az orgona hangja.

Kapy Rezső dr.

295. POHÁR, üveg, gerezdes alak, kék diszitéssel. XIX. sz. 10.—

296. POHÁR, maratott üveg, Madonnával és stilizált levéldiszszel. XIX. sz. m. f. 15.—

297. NAGY TALPAS ÜVEGSERLEG, festett virág- és kartusdisszel. Cseh, XIX. sz. m. f. 20.—

298. KIS TALPAS POHÁR, üveg, sárga medaillonokkal és köszörült diszitéssel. Cseh, XIX. sz. 10.—

299. TALPAS POHÁR, üveg, beköszörült vörös, kék és sárga medaillonokkal. Biedermeier. 20.—

300. TALPAS POHÁR, mint előbbi. 20.—

301. TALPAS POHÁR, mint előbbi. 20.—

302. TALPAS POHÁR, mint előbbi, 20.—

303. POHÁR, köszörült üveg. Cseh, XIX. sz. m. f. 15.—

304. POHÁR, rubinvörös, aranyozott diszitéssel és peremmel. Biedermeier. 30.—

Zrinyi-ünneps
Csáktornyai

Csáktornya,

A *Vitézi Rend Zrinyi-Cs* csáktornyai helyi csoportj öltve *Zrinyi* Miklós halálá évfordulóján kegyeletes ünnepséget rendezett Csá a Zrinyiek ősi székhelyén. nepélyes rekviem után a emlékmünél vitéz *Oszlányi* vezérőrnagy mondott ünnep det. Ezután *Brand* Sánd vármegye alispánja *a mag vát sorsközösségről beszélt gyelettel emlékezett meg a a jelen világháború hősi h ról.* Az emlékmű ünnepélye koszorúzása után a szon *Szentilona* község területé *Zrinyi-sirhelynél* vitéz *Ro* Ede ezredes emlékezett meg a *Vitézi Rend* nevében a vitézi eszméről és *Zrinyi Miklósról.*

Égheletlen szalma

Szalmaburkolatok tűzveszélyessége megszünik, ha öt súlyrész gipszből, 25 súlyrész ammóniumszulfátból és 75 súlyrész vizből álló keverékben megáztatjuk a szalmát. Jó erre a célra a következő összetételü keverék is: 35 súlyrész bórax, 0.22 súlyrész cinkklorid, 0.25 súlyrész enyv és 35 súlyrész viz. Bevált a következő is: 10 súlyrész hamuzsir, 4 súlyrész ammoniumborát és 100 súlyrész viz. Ha az igy pácolt szalmát hevitik, akkor könnyen olvadó káliumborát képződik, amely bevonja a szálakat. Közben szénsav és ammóniák is fejlődik, amely az égést meggátolja. (Búvár.)

gyógyszerészeti tanszék felállítását.

A müegyetemen az *aerotechnika* kapott új tanszéket, amelynek fontosságát a repülőgépépités eredményei önmagukban igazolják. A Sopronban székelő bányamérnöki karon a magyarországi olajvállalatok áldozatkészségéből alapitványi tanszék létesült az *olajkutatás* és *olajbányászás* részére. Ennek mülködése biztositja majd, hogy a hazai olajkutatás részére elsőrangú saját szakembereink legyenek. Az ország örvendetes területi meggyarapodása folytán az eddiginél nagyobb szükség van *kohó-* és *erdőmérnök* képzésre. Ezért állitotta vissza *Szinyei Merse* Jenő Sopronban az 1934-ben megszünt *kohógépiani* és *erdőhasználattan* tanszékeket.

A hungarológiai tudományok egyetemi müvelésének továbbfejlesztését célozza a *honfoglaláskori magyar régészet* Kolozsvárott januárban felállitandó önálló tan-

ten, a pesti Vigadó nagytermében országos seregszemlére hivta egybe.

A nagyarányú gazdamegmozgalás célja egyrészt az időszerű gazdasági kérdések tárgyilagos megvitatása, másrészt eröteljes állásfoglalás kifejezésre juttatása az épitő nemzeti és keresztény gondolat mellett.

A Falu Gazdaszövetség kezdeményezése iránt az ország távoli és közeli vilékeiről olyan nagyfokú érdeklődés nyilvánul meg, hogy a többezer főt számláló seregszemle a szokásos nagygyüléseknél sokszorosan kiemelkedőbb fontosságú eseményének igérkezik.

— **Bajtársi találkozó.** Az egykori cs. és kir. tábori magyar vadászszázlóaljak bajtársi köre a szegénysorsú vadász hadirokkantjai megsegitésére létesitett segélyalap javára vasárnap délelőtt 11 órakor az Atrium-filmszinházban jótékonycélú filmelöadást rendez.

ARDÓ

PETROLEUM GÁZLAMPA

TÖBB FÉNY! JOBB VILÁGITÁS!
CSEKÉLY FOGYASZTÁS!
KEVESEBB KÖLTSÉG!

ARDÓ JÓZSEF
SZAKÜZLET
BUDAPEST, VI., VILMOS CS.-UT 43
TELEFON: 121-634.

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: .....

Megjelent: .....

FIGYELENSÉG
1943 NOV. 19

Szombaton délelőtt eltolják helyéből a krisztinavárosi templom szentélyét

A Krisztina-tér járókelői már régóta figyelik azt a rendkívül érdekes építkezési munkát, amely a krisztinatéri plébániatemplomon folyik. Ez az építkezés majdnem páratlan a főváros életében. Az történik ugyanis, hogy

a templom szentélyét gondos előkészület és mérnöki munka eredményeképpen eredeti helyéről hátrább tolják.

Ezt az építkezést az tette szükségessé, hogy a templom falai az elmúlt évtizedben részint átnedvesedtek, részint megrepedtek. A templom ezenkívül már szűknek is bizonyult a hívek tömegének befogadására. Ezért fölmerült az a gondolat, hogy a templom szentélyét lebontják és néhány méterrel hátrább újból felépítsék.

A szentély mennyezetét azonban

Falkóner József Ferenc skót származású festő gyönyörű freskója díszíti,

amely freskót már teljesen restaurálták és minden, az idők folyamán rákerült meszeléstől megtisztítottak. Ennek a freskónak a mennyezetről való levétele és az új boltozatra való átvitele igen költséges lett volna. Ezért határozták el, hogy a szentélyt

nem bontják le és építik fel újra, hanem gondosan hátra helyezik,

úgy hogy a mennyezet és a rajta levő freskó is teljes eredetiségében maradhat.

A templom restaurálása és a hétszázhúszezer kiló súlyú szentély hátratolása a kibővítéssel együtt 11 millió pengőbe kerül. A kellő előkészítés után a szentély

kimozdítása és kerekeken való hátratolása szombaton délelőtt féltíz órakor történik

a városi és az egyházi élet számos kitünőségének jelenlétében.

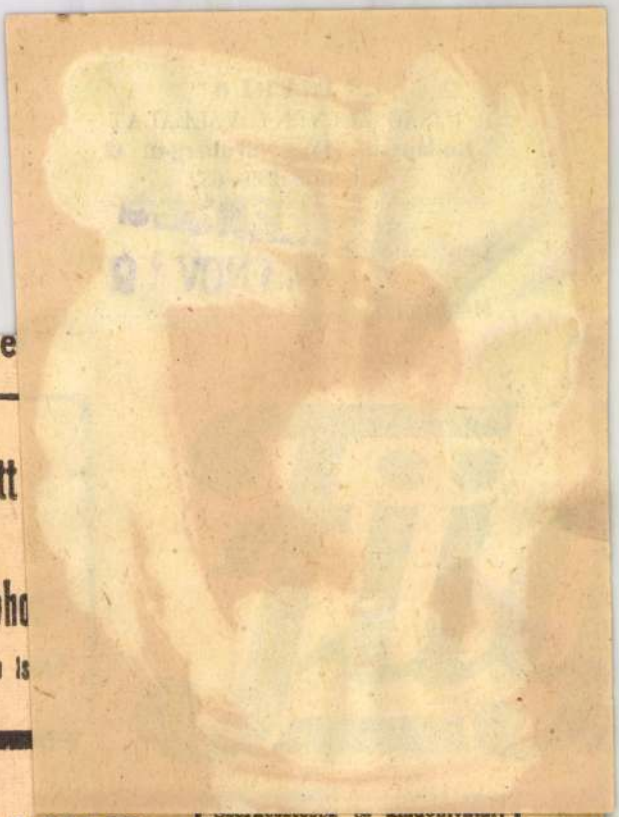

MA… melléklet

Mindenekelőtt
áll előttem:
hűség fajtámho

Gróf Szechenyi Is

Telefonszám: 1-444-00

Budapest, VIII., József-körút 5.

Zsitom

tovább törne

Falkoner József

festő

l. Horváth H.: Chinoiserie
falfestmények
Budán

Tanulmányok (Bpest II

81. l. 1933

1779. készült
„Utolsó vacsorája"
ámelyet a Föv. Muzeum
őriz (?)

Falkoner József

festő

1796-ban festette a
krisztinavárosi templom
szentély menny ezetén
levő falképet.

irod

Dalos László:

Nagyobbítják a krisz-
tinavárosi plébánia
templomot.

Uj Magyarság

1943. aug. 26.

téka. A főhajó mennyezete is telítve van a felfokozott
et feszültségével. Hogy a nagy szélesség nyomasztó
atását elkerülje, közepét — követve a szentély
özépső ívnyílásának tágulását — enyhén felemelte
építész. A két szegélyrészen hosszanti irányban
égigfutó gerendák párhuzamos élvonalai az épület
osszanti tengelyének adnak rendkívül erős hangsúlyt,
íg a középrész keresztben haladó gerendái a szélesg érzékeltetésével teremtik meg a két irány egyenúlyát, melyből a gerendaközökben pompás csillagos
kereszles kazettadíszítmény virágzik ki.

A mennyezettartó pillérsor karcsúsága nemcsak
bb látást biztosít a mellékhajóból a főhajóba, hanem
fő- és mellékhajó térkapcsolatát is egészen újjá
akítja: a mellékhajó és a mellékhajóba nyíló oldalápolnák — ha szabad ezt a kifejezést használni —
főhajó tágas terét szegélyző díszítményként hatnak,
elyben mint hatalmas ékszerek pompáznak a hatalas színes ablakok mély tűzű, drágakőszerű ragyogáakkal. A kis kápolnafülkék fölött emelkedő fallületről pedig aranyozott szobrok szelid fénye
illan elő.

Árkay Aladárban sok volt a festői érzék s modern építészetünk úttörői közül ő volt a szín- és
lágítási effektusok elismerten legügyesebb kezelője.
győrgyárvárosi templomban pazar bőkezűséggel
zórta díszítőképzeletének gazdag kincseit: a kórus
atalmas félköríves ablakának égő színei, a szentély

Falkoner József Ferenc

1765 – 1808

A k. álvárna, olyf.
az egri érseki liceum Egyházatok

Az Egri érseki 23. l.

liceum múz.-nak
tiépmův. tm. – ja

Eger 1920

Szent Antali oltár festője: M
ria és Erzsébet 505(652), 2151(295

1988 DEC 18

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Faller Károly

VAS NÉPE

művelődéstörténész

— FALLER LÁSZLÓ történész az észak-szlovéniai és Vas megyei képzőművészek kiállításáról tart előadást ma, december 18-án, délután 6 órakor Szombathelyen, a Savaria Múzeumban. Az előadást tárlatvezetés követi.

Falkoner József Ferenc

"Kálvária"

12.o.

/Czobor-Bodnár/:Az egri képtár. Bp. 1960.

Falconer József
festő

M.D.K.

177) Mária látogatása Erzsébetnél. Olajfestmény. XVIII. sz

184) Szent Anna tanítja a kisMáriát " "

Budapest Székesfővárosi Művészeti Tárgyainak Katalogusa.
Gyp. 1913.

28 K

MDK

Falkoner József Ferenc /Buda,1765-uo.1808/

Kálvária, o.

Az Egri Képtár vezetője. Dobó I.Vármuz. 1966.

Falconer József Ferenc

festő MDK

Szentháromság oltárképe Diósjenőn 179o körül.

92.o.

Gerthon:Nógrád. 1954.

Falkóner József Ferenc MDK

/Falconer/ festő

A diósjenői r.k. templom főoltárképét/Mindenszentek/ 1790 körül készithette.

176.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

FALKONER JÓZSEF Ferenc festő

1797-ben oltárképet készit a Solymár, r.k.templomba 6 m magas és 2,5 m széles. A krisztinavárosi templom szentélyének falképeit is ő készitette

ld. VÁCZ József: A solymári kegykép története. Solymár, 1992 19-20p. és ill.

alapította volna. Különösen aláhúzza ezt a jelentéstartalmat egy későbbi mondatrészlet, miszerint „Aki végignézte a Joseph Kadar gründolta kiállításokat és lapokat (...)." Nos, Joseph Kadar 1989-ben valóban bátorította az Árnyékkötők alkotócsoportot, hogy alapítson elektrografikai folyóiratot, sőt — miután a csoport tagjai 1990 márciusában tényleg megalapították és bejegyeztették a cégbíróságon a lapot — az első szám papírköltségeinek egy részét fedező, egyszeri pénzbeni támogatásban is részesítette a szerkesztőséget. A későbbiekben azonban Joseph Kadar és az alapítók kapcsolata — szerkesztésbeli, műfajértelmezési és egyéb nézeteltérések nyomán — megromlott, így az együttműködés mára teljesen megszakadt. A szerkesztőség ezért egyszer s mindenkorra kijelenti, hogy az Árnyékkötők Elektrographic Art (melynek időközben hét száma jelent meg) nem Joseph Kadar lapja, s nem is volt az soha.

Az Árnyékkötők Elektrographic Art szerkesztősége

(Bár nem hisszük, hogy a nyilvánosságra tartozik, hogy

megvan

Falkoner Xaveri Ferenc

1736–1792

l. k.:)

Divald 1927

162. l.

M. művészettörténet.

Bp. 1927.

Falconer Xav. Ferenc

l.

Bende J:

Festészet Pest-Budán
a XVIII. Sz.-ban.

Szépmüvèszet

1944. 235. l.
(236.)

CENTRO PAPIR

Falkoner X. Ferenc

Genthon. M. ország
műemlékei.
Bp.
334. l. 1951.

Falkonar Xav. Ferenc

festő

l. Horváth H.: Chinoi-
serie - falfestmények
Budán.

Tanulmányok Budapest II. 1933.

79. l. - 80

Falkoner X Ferenc

l.

La Rosée E.:

16 l
35
92 l

Bpest
katol.
templomai
Bp. 1938

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy siétve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Falkoner Ferenc

Pesti

XVIII. 12

l.

B.: a buda-visi-
városi Szt.

Müller Florián-Egyolna

Bp.
1936.

45. l - 52. l -

53. l - , 55-56. l.

képekkel

45

Müller: Flórián kápolna

55-62. l.

III.

Az oltárképek és szobrok mesterei

1.

A 18. századi budai festészet történetében a Falkoner család tagjai a legjobban foglalkoztatott mesterek közé tartoznak. Mégis szereplésük mindmáig nincs teljesen felderitve. 1702—1808-ig szerepelnek Budán a család művésztagjai, s müködésük vidékre is kiterjedhetett.[210])

A festőcsalád őse az angol származásu *Falkoner György* 1702-ben jön Bécsből Budára 44 éves korában, s bizonyára már tevékeny művészi mult állt mögötte. Bécsben is maradhattak művei. Feltünése idején Budán számbavehető művészi élet nincsen s igy érthető, hogy hamarosan vezető szerephez jut. Gyermekei közül négyen foglalkoznak hivatásszerüen a festészettel (Polikárp sz. 1706; Henrik József sz. 1708; Antal sz. 1713; Anna Erzsébet sz. 1714).

A Falkoner nevet rajtuk kivül unokája Xaver Ferenc és ennek fia József Ferenc tartják fenn, kinek 1808-ban bekövetkezett halálával a Falkoner festőcsalád müködése lezárul.

Falkoner Xaver Ferenc művészete szorosan össze van kapcsolva a budai Szent Flórián kápolnával, amennyiben mellékoltárainak festményeit ő készitette. Életét és müködését a Szendrey-Szentiványi Lexikon[211]) állitotta össze, azonban ezen alkotásairól nem tud.

Falkoner Xaver Ferenc, Falkoner György legidősebb fiának, Polikárpnak volt a gyermeke. Apja 1739 január 18-án halt meg 32 éves

korában, tüdővészben. A müveiben ismeretlen Falkoner György mellett képezte ki festői tehetségét. Mária Anna nevü feleségétől három gyermeke született: Antal, Borbála és Xaver Ferenc, aki 1737 julius 8-án jött világra s a vizivárosi Szent Anna kápolnában tartották keresztviz alá. Midőn apját elveszti, alig másfél éves. Anyja csakhamar ujabb házasságot köt Schultz Frigyes budai festővel, akit szintén tulélt s 80 éves korában halt meg 1781 április 30-án, számottevő vagyont hagyva maga után. Nyilvánvaló tehát, hogy a festészetbe mostohaapja, Schultz Frigyes vezette be. 1761 február 27-én felvették a budai polgárok sorába. 1763-ban megnősül, feleségül veszi Enters Borbála budai hajadont. E házasságból hat leány és három fiugyermek származott, közülük azonban csak az 1765-ben született József Ferenc üzi hivatásszerüen a festészetet. Jómodu ember volt. Szülei házát 1764-ben 700 forint ráfizetéssel egy nagyobb várbeli bérházra cserélte át. Felesége 1787 május 9-én végrendeletet készit s 1788-ban meghalt. Ő maga 1792 április 20-án hunyt el. Mint freskófestőnek is ismert neve volt. Legjelentékenyebb ilyen irányu müve a Várban lévő helyőrségi templom mennyezetképe. Tárgya: a keresztény vallásnak a pogányság felett való diadala. Ő festette a budakeszi templom szentélyének boltivét diszitő freskóit is. A Képzőmüvészeti Lexikon a következő olajfestményeit emliti: Mária a gyermek Jézussal (1773-ból, Budapesti Szépmüvészeti Muzeum); öt másik festményét különböző budapesti magántulajdonban őrzik: Önarckép. József a tömlöcben (Novák Lajosné), Xaveri Szent Ferenc (dr. Páld). Feleségének arcképe (egykor Némethy Lajos tul.), Keresztrefeszitett Krisztus.[212])

További müködésére nézve az eddigi kutatás eredményeit az alábbiakkal egészitjük ki.

I. Ferenc császár budai koronázása alkalmával Mertz festővel együtt ő kivitelezi a diadalkaput, amelyért 1792 április 16-án 200 forintot, julius 11-én pedig a még hátralékos 445 forintot is folyósitja a tanács.[213]) Falkoner Ferenc ekkor már nem élt. Ez a munka tehát legutolsó alkotásainak egyike volt. A megbizásokban nem lehetett válogatós. Adatunk van rá ugyanis, hogy a Stadt-Wirtshaus cégérét ő készitette s ezért a munkájáért a városi tanács 1785 január 28-án hat forintot fizet kezeihez.[214]) Gondnoka volt a budai Xaveri Szent Ferenc kápolnának. Stiluskritikailag neki lehet tulajdonitani a budai Szent Anna plébánia templom Xaveri Szent Ferenc és Szent Kereszt mellékoltárainak két oromfestményét, melyeknek szinrendszerében, kompoziciójában, arctipusaiban Falkoner Ferenc modorát lehet felismerni. Időbelileg nem nagy távolság választja el ezeket a képeket a Szent Flórián kápolna mellékoltárait diszitő festményektől, amelyek szintén az ő hiteles alkotásai.

Ezek az oltárképek világos képet müvészetéről nem igen nyujtanak. Fejlődésének első korszakából valók. Négy évvel azután készültek, hogy önállósitotta magát és megszervezte saját műhelyét. Alig 29 éves korában festette őket.

Mindkét oltárkép az idők folyamán sokat szenvedett a rájuk rakódott füsttől és piszoktól; nagy előnyükre volna egy gyökeres restauráció. Sokkal jobb állapotban maradtak fenn az oromképek. Szinezésük még teljesen üde és annyira elüt az alattuk levő barna, fakó tónusu oltárképtől, hogy a felületes szemlélőben kétséget ébreszthetne vajjon egy mester alkotta őket?

Mindkét oltárkép témája a halál és szomoruság világába vezeti a nézőt. A még fennálló Xaveri Szent Ferenc oltáron a nagy hittérítő agóniáját látjuk. (4. kép.)

Xaveri Szent Ferenc halála mint képtéma ismételten felbukkan a jezsuita templomokban ugy hazánkban mint külföldön. Népszerüségéhez hozzájárult az is, hogy uj szentje volt a jezsuita rendnek. Kőgl Ádám 1762-ben megszerezte ereklyeként Xaveri Szent Ferenc kezének egy részét.[215]) A nagy hittérítő emlékét magasztaló képek többnyire egy mintaképre mennek vissza. Falkonernek ez a festménye 1765-ben már kész volt.

A vizivárosi Szent Anna templom két évvel később épült Xaveri Szent Ferenc oltára számára, Kőgl Ádám ugyanezt a témát Franz Wagenschön bécsi festővel ismételteti meg, ki a festményt 1768-ban szállitja Wienből.[216])

Ha ezt a két képet összehasonlitjuk, nyilvánvaló, hogy ihletük egy közös mintaképen fogant. Falkoner a két staffagealaktól eltekintve formai felépitésben ugyanazt adja, mint bécsi mütermében Franz Wagenschön. Kölcsönhatásról szó sem lehet. Falkoner Wagenschön képét nem láthatta, hisz az már régen a helyén van, midőn Wagenschön Bécsben a kapott megbizás kivitelezésébe fog. Tehát mindketten egy előttünk ismeretlen mintaképet követnek s azt variálják csekély módositásokkal. A mintakép valószinlüeg olasz volt.

Schoen Arnold hivta fel figyelmünket Franz Xaver Palchonak egy budapesti magángyüjteményben levő festményére, mely Fr. Bartolozzinak 1756-ban készült metszete révén széles körben elterjedt és ismert volt. Az 1756-os dátum tehát Palcho festményének keletkezésére nézve terminus antequem. A képnek szerkezeti elgondolása, egész kompozicióját a háttérben szereplő staffage alakokkal együtt pontosan egyezik Wagenschön festményével.[217])

Felmerül a kérdés, vajjon Palchónak, jóval Wagenschön festménye előtt készült képe, ennek az ikonográfiai tipusnak őse, vagy ő is csupán egy, már elterjedt, idegen mintaképet másolt? Az utóbbi feltevés valószinübb, hiszen ennek a témának messzenyuló előzményei voltak, s már Carlo Maratta megfestette a római Gesú számára Ennek a témának hasonló variánsát őrzi az esztergomi vizivárosi templom Xaveri Szent Ferenc mellékoltárának a festménye, hol szintén a nagy hittérítő agóniáját látjuk, mely szinte változata a Flórián kápolna Falkoner képének. A háttéri staffagealakok itt is el vannak hagyva. A vértanut az agónia perceiben csak az angyalok viziója vigasztalja. Ezzel szemben Sambach Gáspár képén, melyet 1752-ben szállitott a székesfehérvári jezsuiták temploma részére, ismét népes csoport veszi körül az azonos beállitásban haldokló szentet. Valószinünek látszik, hogy ez az annyit variált alaptipus Rómában alakult ki és innen terjedt el egész Európában.

A kép megbarnult, sötét tónusaival szemben kellemes ellentétet alkot a dusan aranyozott, szeszélyes rokokó keretbe foglalt oromkép, (4. kép.) amelyet eredetileg, egy kagylóformáju cikornyadisz kapcsolt szervesen az alatta levő oltárképhez. Minden földi vonatkozást kikapcsolva, gomolygó felhőkön ül *Szent Orsolya* alakja. Meleg tónusokban csillanak fel a felhők szegélyei s finom szinhatásokban vegyülnek össze a párás levegőéggel. Kecsesen, félprofilban hajlik oldalt kifejezésteli arca, amely szoros lelki kapcsolatban van az áldóan kinyujtott karral. A barnás, rózsaszin, kékes alaptónusban vörös és zöld szinfoltok világitanak elő. A zöld ruhán átvetett piros köpeny szinegyüttesét hatásosan emeli a szent karját félig elfedő bő ing fehér szinfoltja és a karnáció meleg tónusai, melyeket hatásában még jobban fokoz a bal váll fölött lengő s vörös kereszttel diszitett fehér lobogó.

Az alatta lévő oltárképnél lényegesen magasabb qualitást mutat. Bizonyos, hogy itt is csak variánsról lesz szó. A téma ikonográfiai megoldása tényleg Itália felé mutat. Luini és Bartolommeo Montagna hasonló szellemben ábrázolja e szentet.[218])

A Szent József oltárt a háborut követő években bon-

lották le. Oltárképét a budai Szent Anna templomban fedeztük fel, hol az a Szent Kereszt oltár mellett függ. Oromképét mely alexandriai Szent Katalint ábrázolja, a Székesfővárosi Muzeumban találtuk meg. A leltár mesternevet nem emlit s az ábrázolt alakot tévesen Szent Ceciliának nevezi. A *haldokló Szent Józsefet* ábrázoló oltárképpel (5. kép) legutóbb Schoen Arnold foglalkozott,[219] aki találóan állapitotta meg róla, hogy valószinüleg helybeli mestertől származó, kezdetleges festmény. Ez a kép is erősen rongált állapotban maradt fenn, lyukak, repedések éktelenitik el s egykor üde szineit belepte az alatta égő gyertyák füstje és korma. Szerkezeti felépitése tagadhatatlanul ügyes és hatásos, de feltünnek bántó fogyatékosságai is, mint Szent József anatómiailag hibásan megrajzolt alakja, Krisztus szinpadias, erőltetett beállitása, az ügyetlen perspektivával térbeállitott ágy, hogy csak néhányat emlitsünk. A festmény alkotója még erősen küzdött a müvészet technikai, kifejezésbeli nehézségeivel. A kompozició kétségtelenül itt sem egyéni feltalálásból fakadt. Miként a pápai plébánia templom Zircklertől származó hasonló tárgyu képe G. B. Pittoni, illetve végső eredményben Carlo Maratta alapötletére vezethető vissza,[220]) ugy Falkonernek ez a képe is Carlo Marattanak a bécsi Kunsthistorisches Museum-ban őrzött festményén alapszik. A különbség csak annyi, hogy Krisztus alakja és az angyal helye fel van cserélve. Ez a beállitás szerkezeti szempontból nézve ügyesebb, mint Pittoni megoldása. A főcsoport igy nagyobb egységbe forr össze s nem folyik annyira széjjel, mint Marattanál vagy Pittoninál. A világitás a főcsoportra hull s igy annak érvényesülését segiti elő. A gulaszerüen összefogott három főalak csoportját hatásosan fogja össze az ágy lábánál ülő kis angyal, aki a háromszög alsó szárát hangsulyozza s mint a mérleg nyelve, szinte egyensulyban tartja a kompoziciót. Az ágy lábánál alázattal térdreborulva elhelyezett angyal itt nem tömjénezőt lóbál mint Pittoninál, hanem hatásos finom mozdulattal a földre helyezett edény izzó parazsain az élet kialvó fáklyáját szitja. A fény csupán a szárnyak szegélyén vibrál, néhány foszlánya megcsillan a fején s teljes erővel boritja fényözönbe a karjait.

Alakját egészen elnyeli a homály, melyből csak köntösének néhány fodrát árasztja el fénnyel a magasban lejátszódó mennyei látomás. A kitárt ablakon keresztül sugárzó felhőkön kis angyalok özönlenek be a homályos szobába, melyet baloldalt smaragdzöld, nehéz brokátfüggöny zár le, ami a jelenet szinpadiasságát még jobban fokozza. Fodrain bársonyos fénysugarak csillanak meg, melyet a magasban lebegő Szentlélek áraszt szerte. Ez a kompozició központi fényforrása, melynek aláözönlő sugarai csak a három főalakot emelik ki. Ez adja meg a kép barokk jellegét, melyet az erős fényárnyék-ellentétek hatásukban még növelnek. Jézus és Szüz Mária kék-vörös szinfoltokban odalehelt alakjával szemben, hüvös ellentétet alkot Szent József halványsárga takaróval fedett, haldokló teste. Mezitlen mellén összekulcsolt kezein már a halál merevsége érzik. Megtört, üveges szemei rajongva tekintenek a magasba. Mária roskadtan térdel az ágy előtt. Jobbkeze Szent József karján pihen, balkezét megilletődve szoritja keble fölé. Lecsukló fejét barna hajkorona övezi s könnyes tekintetében visszatükröződik a pillanat gyötrelme. S ugyanez a hangulat borong Krisztus profilba helyezett fején, ki az ágy lábánál áll, balkezével a mennyei vizióra mutat, amelyre mintegy felhivja a haldokló figyelmét. Beállitása szinpadias és erőltetett a jobbkéz tartása is. Az ablak nyitva van: kint szürkés fátyolos alkonyat uszik a tájék felett, mely a barnásvörös árnyékokkal megtelt szobának megkapó hangulati kiséretet ad.

Csekély változtatással ugyanigy oldja meg ezt a témát Paul Troger a bécsi neulerchenfeldi templom számára festett oltárképén, amelynek vázlatát a grazi muzeum őrzi.[221]) A téma egy másik variánsát láthatjuk a székesfehérvári szemináriumi templom egyik, stiluskritikai alapon Maulbertschnek tulajdonitott oltárképén, melynek kisméretű olajvázlatát a wilheringi cisztercita kolostor képtárában őrzik.[222]) A feltáruló menny viziójára mutató Krisztus alakja s a kép jobbsarkában térdelő angyal Falkoner festményén is azonos megoldásban látható. Csak Szent József halálságyának térbeállitásán történt változtatás.

A Szent József mellékoltárt lezáró oromkép *ale-*

4. Falkoner X. Ferenc: Xav. Szt. Ferenc halála. Szt. Orsolya (oromkép).

Magyar Filmiroda felv.

3. A kápolna orgonakarzata.

Szerzö felv.

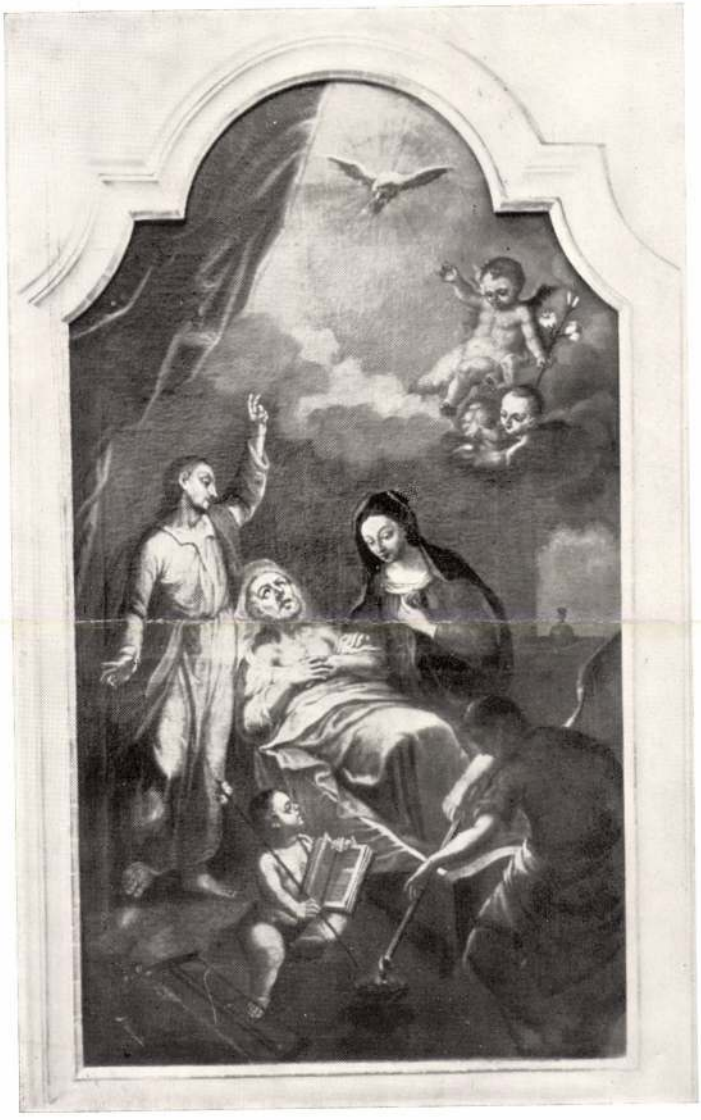

5. Falkoner X. Ferenc: Szt. József halála.
(Budai Szt. Anna templom.)

Nock Gyula felv.

6. Falkoner X. Ferenc: alexandriai Szt. Katalin.
(Székesfőv. muzeum.)

Szerző felv.

Falkoner Ferenc

festő

l.

Myskovszky Ernő:

70 l.

A m. képsőművészet

tört. Bp 1906

Falconer Xav. Ferenc 7, 182

A: a budai
Schoen Anna templom.

Bp. 1930

amelyet az [illegible]
Matisse és Derain készítettek elő. A tulajdonképeni kubista festők a párizsi Indépendants művészeinek 1904—1905-ben felbukkant csoportjában tűntek fel, akiket Louis Vauxcelles, a Gil Blas kritikusa Les Fauves-nek (Vadállatok) nevezett el. Ettől kezdve mind határozottabban mutatkozik meg ez az új törekvés és lépnek fel kubista festők, tudatos tömörülésük és együttes fellépésük azonban csak a Salon de Indépendants 1911-es kiállításán történik. Elnevezésük szintén Vauxcellestől ered, aki Matisse-ek egy Braque-képre tett megjegyzése alapján („avec des petits cubes") gúnynevet akart nekik adni, ők azonban, akárcsak egykor az impresszionisták, elfogadták ezt a gúnynevet és ettől kezdve önmaguk is használták. A merész művészi mozgalom első esztétikusa és lelkes propagálója Guillaume Apollinaire, a költő lett, aki híressé vált tanulmányában négyes felosztását adta a kubista törekvéseknek: tudományos, fizikai, ösztönös és zenei K. A kubisták csoportjának vezére a spanyol származású Pablo Picossa lett, tagjai pedig a később csatlakozókkal együtt, kevés kivétellel a franciák: Georges Braque, Fernand Léger, Jean Metzinger, Albert Gleizes, Juan Gris, Marie Laurencia, Henri Laurens és még sokan. Kubista törekvést árult el később Alexander Archipenko, az orosz szobrász is, azonban a K. mindvégig elsősorban festői mozgalom maradt. Kialakulásának ideje az 1911—22. évek közé esik és három szakaszra osztható. Az első korszakban mutatkozik meg a K.-nak az az iránya, amely még megtartja a szoros kapcsolatot a Cézanne—Matisse—Derain-féle művészettel és amelyet plasztikus K.-nak lehet [illegible] Felismerhetően és határozot-

Falkoner Ferenc

Jelető

XVIII. n.

Schoen A: Szfvi kórházak és emberbaráti intézmények kápolnái.

l.

Tanulmányok Bp. multjából. VII. 1939.

24, 25. l.

26. l. 28. l.

88

Aubel, H. és M.: Der Künstlericshe Tanz unserer Zeit. Leipzig, 1928.
Beaumont, Cyril: A history of ballet in Russia. London, 1930.
Beaumont, Cyril: Five centuries of ballet design. London, é. n.
Bloch, P. J.: Der deutsche Volkstanz der Gegenwart. (Hessische Blätter der Volkskunde, 1926.)
Böhme, F. M.: Geschichte des Tanzes in Deutschland. Leipzig, 1886.
Bragaglia, A. G.: Scultura vivente. Milano, 1927.
Fleming, Hans: Tanzbeschreibungen oberbayerischer Schuhplattler. Berlin, 1925.
Lewinson, A.: La danse d'aujourd'hui. Paris, 1930.
Rosenberg: Thorwaldsen. Leipzig, 1901.
Svetlov, V.: Le ballet contemporaine. Paris, 1912.
Apor Péter: Metamoporphosis Transylvaniae... Magyar Történeti Emlékek II. osztr. II. köt.: Altorjai Apor Péter munkái. Pest, 1863.
Hoffmann Edith: A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei II. Grafikai művek. Magyar Művészet VII. 1931. 394—5 l.
Homér Lajos: Benczur Gyula. Budapest, 1938.
Lázár Béla: Zichy Mihály élete és művészete. Budapest, é. n.
Lázár Béla: Egy magyar gyüjtemény. (Wolfner). Budapest, 1922.
Pór Antal: Magyar vonatkozású fali képek Runkelsteinban. Arch. Ért. 1900.

Falkoner Ferenc

diósjenői templom
oltárképe fentitől 1790
körül

Serfzt István emlékk

III. 242. l

Szerédi J: Emlékkönyv
Szt. István kir. halálának
900. évfordulóján.
III. k. Bp. 1938.

III 2175 d

Falkoner Xav. Ferencz, festő; szül. 1736-ban Budán, megh. 1792 ápr. 20-án u. o. F. György festő legidősebb fia. Festeni szinjától, Schultz Frigyestől (l. o.) tanult, s 1761-

ben önállósítván magát, febr. 27-én a budai polgárok sorába lépett. 1763-ban feleségül vette Enters Borbála budai hajadont, akivel igen boldog családi életet élt. Hat leánya és három fia volt, gyermekei közül azonban csak József Ferencz (l. o.) lett művészszé. F. jómódú ember volt, aki már 1764-ben az apai, örökölt házat 700 frt. ráfizetéssel egy nagyobb házra cserélte ki a várban, melyben 1769-ben 9, 1773-ban 18, 1774-ben pedig 21 bérlő lakott. A művész 1788-ban vesztette el nejét, kit négy évvel később ő is követett a sírba.

Művei közül legjelentékenyebb a budai helyőrségi templom freskója, melyben a kereszténység vallásnak a pogányság felett való diadalát ábrázolta. Ugyancsak tőle valók a budakeszi templom szentélyének boltívén lévő freskók.

Olajfestményei közül ismeretesek:

1. Xav. sz. Ferencz. Dr. Pald tulajdona, Budapest.
2. József a tömlöczben. Novák Lajosné tulajdona, Budapest.
3. Krisztus a kereszten.
4. A művész nejének arczképe. Némethy Lajos tulajdona.
5. Önarczkép. Novák Lajosné tulajdona, Budapest.
6. Mária a gyermek Jézussal. Állítólag 1773-ból és F.-től, a budapesti Szépművészeti Múzeumban.

Némethy Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. *Arch. Ért.* 1883. 100—102. l. — *Magyar Műkincsek.* Budapest, 1896. I. 50. l.

Falkner Xav. Ferenc

Falkoner

aki a budakeszi templom freskóit kérítette.

A freskót nyábba Lohr Ferenc átfestette. Az eredeti megsemmisültnek tekinthető.

Dr Könyi Ottó közlése 1934. III. 28

Falkoner Ferenc

La Rosée

35.1.-

à Tivoa

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Falkoner Ferenc

festő

l.

La Rosée

92. l.

átírva

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Falconer Ferenc

l.

Szépművészet
1944.236 l.
átvve

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Falkoner József Ferenc

Vés. 1885

1052

1052. J. F. Falkoner:

~~Meghalt Budán XXVI.~~
~~[illegible] februári [illegible] 90. [illegible]~~
Működött Budán a XVIII. szaradban.

Madonna a gyermek Jézussal.

A térdig látható Madonna ül és nézi a jobb karján fejjel balra fekvő alvó gyermeket, kit pólyába csavart. Barna fejkendője vállaira omlik, magas ruhája rózsaszinü, palástja kék. A pólya alatt fehér lepel látszik. Alól a czimertől megszakitott szöveg olvashatatlan, mig a kép hátán ~~pedig ez~~ a felirat ~~van~~ ez: Pinx. Jos. Franciscus Falkoner Budae 1773. Reparavit Augustinus Kratzmann Pestini 1879.

Vászon, mér. 63:44 cm.- Magy. Képt. 440.- 1891. átv. lajstr. 2.-

Dep. regi 24.-

Vétetett Földessy Józseftől 1885. január havában 50 forton (100 Kán).-

Mk. 440
Dep. r. 24.

Falkoner Xav. Ferenc

festő; n 1737 júl. 8 Budán
mh. 1792 ápr. 20. u. o.
F. Polykárpnak fia. Mos-
toha atyjától Schultz János
Friggyes budai festőtől
tanult festeni. 1761. sze-
rezte meg Budán a polgár
jogot. 1763. vette nőül
Enters Borbálát. Kilenc
gyermeke közül József
Ferenc lett művésszé. ⊗
Főműve a budai volt
helyőrségi templom F freskója, melyen a keresz-
tény~~ségnek~~ vallásnak a
pogányság felett való
diadalát ábrázolta.
Ő festette a budakeszi
templom szentélyének
freskóját is (1934: átfes-
tették.)

F mennyezet
⊗ 1774. a Várban levő házában
21. bérlő lakott.

Falkoner József Ferenc

56479/1943.III. szám.

A Müemlékek Országos Bizottsága tek.Elnökségének,

Budapest.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben,
Dij átalányozva

IX.Hőgyes Endre u.lo.

F Oroszkepeitkel egyett.

1765 ~~körül~~ ~~festette~~ előtt készültek a buda-
viz-városi Szt Florián
kápolna Xaveri Szt Feren-
cet és a haldokló Szent
József ábrázoló oltárké-
peit F ~~A utóbbi kép~~
A Szt József oltárkép utóbb
a budai Szt Anna templom-
ba ~~került~~, Oroszképe (A-
lexandriai Szt Katalin)
vedig a Fővárosi Tört-
Muzeumba került. 1785-
a városi tevrezma cegé-
rét festette 6 frtét

Olaj festmenyei közül
ismeretesek: Xaveri Szt
Ferenc, József a tömi-
lőben, Krisztus a ke-
rezten. Feleségének arc-
képe és Önarcképe.

Feladó: Dvaskóczy Istvánné

Lakása: Mezőszilas. Fejér m.

Petőfi -u. 64.

dr. Szentiványi Gyuláné - részére

Budapest.

XI. Lágymányosi - u. 16.

II. 1.

1792. I. Ferenc császár budai koronázása alkalmával Mertz budai festővel kivitelezték a városi diadalkaput.

Mária a gyermek Jézussal T.c. képe a
T(1773) Egyesti képzőmüvészeti Muzeumban van. A kép a muzeum leltárában F. József Ferenc nevén szerepel.

Falkoner Ferenc

festő

l.

Szokolay A.: 47. l

újlaki

A Bpest-újlaki rk.
egyház ćokönyvei.

Bp. 1926.

VIII. Bánffy Dezső szegedi mandátuma.

IX. A darabont-uralom és a nemzeti ellenállás. Halottaskocsin vitték be Debrecenbe a darabont-főispánt. A forrongó ország. A szabadelvü párt bukása. A Fejérváry-kormány sajtója és egyéb furcsaságok.

X. Az ujságirók első gazdasági szervezkedése.

XI. Nagyváradon, a Szabadság élén. Pezsgős ebédek Laszkyéknál.

XII. Halász Lajos és a Gotterhalte. Ady vidám élete Nagyváradon. Bálványdöntő Barabás.

XIII. A kolozsvári ujságirás fejlődése és fénykora. Hlinka és a csernovai vérfürdő. Az első nagy bankrablás. Az annexió és a háboru előszele.

Magyar

Falkoner Polykárp
festő

l.

Szépmüvészet

1944. 234. l.
235. l.
többször

Főszerkesztő: RASSAY KÁROLY

Szerkesztőség:
Budapest, V., Vilmos császár-út 34
TELEFON: 128-536
Kiadóhivatal: V., Vilmos császár-út 34
TELEFON: 112-183, 125-405.

T.

Európa film, könyv, lapterjesztő
és könyvkiadó Rt.

Budapest
V. Rothermere-u 12.

Falconer Polykarp 181, 182

Schoen Anna templ.

c)

Falkoner Polikarp

Zréd

z

Dívald 1927

162. l.

Telefon: 493-947. Budapest, 1943. máj. 24.

l!

kedelmi kinistérimuból nem
szerezni.

a bereszteleveledet, melyet
ma beszereztem. Hiányzik
nél nem lehet mást csinál-
döbe telik hogy közöltük

Falkener, Policarpus

7961.

1729 aug. 7. — Policarpus Falkener, Maler, geb. von Ofen, wohnt bei den vier esel in der Wäringergassen, Maria Anna ~~Th~~ Veissin, wohnt in dem Strudlhoff, geb. von Felsburg, eines Schneiders Tochter.

Nöstl 1729. Beisben.

Starzer A., Quellen zur Geschichte der Stadt Wien. Wien, 1908. VI. B. № 7961.

~~Kehely ezüstből 1714-ből, a zemplém ref. egyház tulajd. V. 9.~~

Falkoner Polykarp, festő; szül. Budán 1706 jan. 26-án, megh. 1739 jan. 18-án u. o. F. György festő legidősebb fia. Festeni szintén atyjától tanult. Korán megnősült, s három gyermeke volt: Antal, Borbála és Ferencz. Harminczhárom éves korában halt el.

Némethy Lajos: Adatok a festés történetéhez Budapesten a XVII. és XVIII. században. *Arch. Ért.* 1881. 266. l.

F Xavér

M.D.K.

FALKONER (FALCONER) Polycarp

1706 - 1759

Garas XVIII. sz. 146; 216, 250,

M. D. K.

FALKONER XAV. Tevenc festő

F. Polykárp fia

Prostohaarsjótól Schultz Friggestől

tanult festeni

1761 budai polgár, 1763 házasodik Bu-

dán

Garas XVIII. sz. 216. l.

FALKONER Xavér Ferenc
1737 - 1792

1765 Buda Flórián t. Xav. Sz. Ferenc halála oltárkép
1770 Buda Tabáni Sz. Katalin t. Sz. József halála, oltárkép
1773 Mária szentekkel
1775 Szécsény ferencesek t. Portiunculai búcsú oltárkép
1785 Buda városi vendéglő részére

/

2. M.D.K

FALKONER XAVÉR Ferenc

Buda Helyőrségi t. mennyezetképe, A kereszténység diadala

Buda karmelita zárda lépcsőház menny-nyezetképe

Budakeszi vk. t. szentég mennyezetképe, Mária mennybevitele.

Garas XVIII. sz 146, 161-162, 196, 216,

Falkoner, Xavér Ferenc
(1737 - 1792)

„József a börtönben" o.v. 91x114 cm
(Restaurált) Védett. Kikiáltási ár: 10000 Ft

BÁV 47. Képaukció Bp. 1978. december

Falkoner Xavér Ferenc

György unokája, templomi festő, számos mű alkotója.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

3128

Falkoner, festő

MDK

1792-ben készítette a solymári oltárképet

Hofmayer Ferenc:

A 200 éves kegyhely, Solymár.
Bp. 1934. 6.l.

FALKOVICS MIHALY, gombkötőinas

34.-Rajnis György műhelyében tanúltak:Schaffer János,173
1736.jun.1-1740.jún.9.-Falkovics Mihaly,1737.apr.24.-
Lakics Sámuel,1741.aug.2-1745.okt.3.-Staier Sámuel,1742
nov.25-1746.júl.16.-Knech Sámuel,1746.máj.15-1749.máj.
6.-Farkalics Mátyás,1747.dec.10-1751.okt.21.-Pucher Ist
ván,1752.sept.1-1756.szept.2.- 403.old

SZOVÉNYI ISTVAN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek
a céh kelezkezésétől megszünéséig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

Falla, Baltiseva

l.

Kel Bpgrafábr

143.n

Falla (Falda, Falta,
Giovanni Battista?),
Baltiseva

l.
Bpgrafâbr 143.m.

A NEMZETI KÖZMŰVELŐDÉSI A
KÉPEZŐ GRÓF KÁRO

AUKCIO

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
(BUDAPESTEN, IX., LÓN

Falla Baltiseva

lásd

Falda, Giovanni Battista

~~O~~ Fallat Pál Károly

festő, szül. 1908. aug. 12
Bártfán.
Passaic-ban (New Jersey, Észak Amerika) működik.
Padovában tanult. A többit nem ugén értem, de úgy látszik amerikai működésére vonatkozik.

Toman 782. l.

Fallbach J./Jakob/,asztalosległény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosległé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Strasburg:
Fallbach J.". 123.old

Batári Ferenc: Asztalosległények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosművességének
történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz
Évkönyve

Jacob fallbach,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től:"Jacob fallbach Von Stra3 burg Dischler gegesell". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok a győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Fallbach, Jakob, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke: "allbach, Jakob, Strasburg, 1681". 115. old
17. jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleginyek Győrött a XVII. szá-
zadban. Adatok Győr város asztalosmivességének
történetéhez. 93. old

rrabona, 9. - antus Janos Múz. Győr, 1967. - Győri
Múz. Levkönyve

FALLENBÜCHL, Michael, pozsonyi kőműves-segéd

M. F, Mauvergesell, 8 hónapos lánya meghalt. (1825, 427 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Ø Faller Jenő

építész (?)

Különnyomatait

lásd

Gent (642-648)

Nem építész

bányaigazgató volt

ma Sopronban

a bányásati főiskolán tanár

ír is.

tőfedése megujitásának költségeire
lőirányzott összegből a Klein Ármin
1912.évi 131007.sz.a.kelt rende-
ér kiutalványoztatván, a még ren-
rona 78 fillér összeget a t.Bizott-
3-án 248.sz.a.kelt fölterjesztése
let alatt a budapesti IX.ker.m.kir.
s további eljárás végett hiteles
endelettel folyósitom.
bá, hogy a 37637.korona 40 fillér
utalványozások által nem fedezett

Széchenyi Könyvtár - Jelzet: 90432.

MDK

Faller Jenő:

A bakonynánai róm. kat. Egyház templomépítkezései

Zirc, 1939. 12 lap

8 karton

Széchenyi Könyvtár. - Jelzet 64.740

MDK

Faller Jenő: Csesznek, Palata, Várvony és Veszprém
várak 16. náradbeli alappajiai. - Veszprém 1937. 27 lap

1 kartón

8

... Orban-féle alaprajza 1572-ből
(Tata, 1935)

dr Trágor Ignác: Vác várai és képei (Vác, 1906)

dr Béhefi Rémig: A Balaton hőrnyékének egyházai és várai a középkorban

Patahi Vidor: A XVI. náradi várépítés Magyarországon
(A bécsi m. tört. intézet évkönyve I. évf. 1931. 98-132. lap)

dr Dornyai Béla: Fenyőd, Szigliget, Zalavár és Tihany várak alapraj-
zai 1570. tájáról XXIX. évf. 10. sz.
Balaton

25-27. lapokon

Széchenyi Könyvtár - Jelzet: 82.083.

MOK

Faller Jenő: Tata várának építéséről.

Tata, 1938. 24 lap

16 karton

FALLER László építész

BOTÁR Olivér: Modernizmus a magyar városépitésben. = Épités- Építészettudomány, XX.köt.1/2.sz. 1989.
188

Prag

Die Universität in Prag wurde 1348 von Karl VI. als erste deutsche Universität gegründet. Als 1556 die Jesuiten nach Prag kamen, eröffneten sie noch im selben Jahre ihre Schulen. Am 4. März 1654 vereinigten sie ihr Collegium Clementinum mit der Universität und erhielten die theologische und philosophische Fakultät. Am 4. November 1680 erteilte Kaiser Leopold I. den Jesuiten das bereits im Entwurf der Goldenen Bulle von 1622 vorgeschlagene Privileg, denjenigen, die bei der Magisterpromotion an der philosophischen Fakultät den ersten Platz erlangen würden, durch den Rektor des Klemens-Kolleges adeln zu dürfen [1]).

Sicherlich haben die Jesuiten auch in Prag gar bald die kaiserliche Gunst sub auspiciis regis ihre ausgezeichneten Kandidaten promovieren zu dürfen, erlangt. Da aber die Fakultätsakten nicht zur Verfügung stehen und auch eine Durchsicht der Litterae annuae der Böhmischen Jesuitenprovinz nicht möglich ist, soll hier nur jener Kandidaten gedacht werden, die unter Maria Theresia und Kaiser Franz Joseph diese Auszeichnung erlangten. Interessant ist, daß nach mündlicher Mitteilung von Herrn Universitätsprofessor Dr. Swoboda in Wien, die Universität Prag auch nach dem Zerfall der Monarchie diese Sitte als Promotion unter dem Schutze

Presse Archiv
Darmstadt

Faller Laszlo

9. Jan. 1965

NEUE RUHR ZEITUNG
ESSEN, SACHSENSTR. 36

Graphik eines Ungarn

Ausstellung von Laszlo Faller im Jugendzentrum

Bis Ende Januar zeigt der ungarische Maler Laszlo Faller im Souterrain des Jugendzentrums durch Vermittlung der Bezirksgruppe Essen des Wirtschaftsverbandes bildender Künstler eine Ausstellung mit eigenen Arbeiten. Im Juli begegneten wir ihm im Essener Forum mit Ölgemälden. Diesmal präsentiert er sich vorwiegend als Graphiker.

Laszlo Faller wurde 1930 in Söpte (Ungarn) geboren. Er studierte an den Akademien in Budapest und Düsseldorf. Seine wichtigsten Lehrer waren die Professoren Otto Pankok und Ferdinand Macketanz. Seit 1956 lebt er freischaffend in Düsseldorf.

Die jetzige Ausstellung enthält Marmordrucke, Monotypien, Gouachen und auch zwei „Abendlicht“ und „Flammen“ betitelte Ölgemälde in irisierenden Farben. Die als „Komposition“, „Variation“ und „Stilleben“ bezeichneten Marmordrucke sind keine absolut gegenstandslosen Impressionen. Man glaubt Fragmente von Musikinstrumenten zu erkennen, aber entscheidend ist die korrespondierende Ordnung der Motive, die diese Blätter füllen. Gegenständlicher noch sind Monotypien wie „Alte Mühle“ und „Fensterblick“ und Gouachen wie „Im Raum“ (blau und rot), „Fassade“ und „Fenster“.

H. S.

1904

darf sich

Erfolgr

Veransta

auch Thi

Politik" h

halte die

res, da a

meinschaf

falls für e

Der Sch

bei der Gr ... arbeit

liegen. Das soll unser „Markenartikel" werden. Daran experimentieren wir noch. Sehr aktiv auf diesem Gebiet ist jetzt schon die Evangelische Studentengemeinde.

OBERSTADTDIREKTOR DR. REWOLDT:

„Ich glaube, daß das Jugendzentrum eine große Bereicherung in der Jugendpflegearbeit der Stadt gebracht hat. Ich meine, daß es sich in diesem einen Jahr durchsetzen konnte. Das Jugendzentrum hat sehr guten Besuch und ist zu einem über Essen hinaus bekannten Veranstal-

... für die Jugend gewor-

... Essen der beamten und -anwärter im Deutschen ... Eisenbahnern im Bereich der Bundesb... tischen Saalbau Maßnahmen der Bund... bilitätsschwierigkeiten bei der Bunde... lichkeiten für Bundesbahnbeamte.

Willibald Lutermann, Bundesvorsitzender der GDBA und Mitglied des Verwaltungsrats der Deutschen Bundesbahn, der Präsident der Bundesbahndirektion Essen, Dipl.-Ing. Harres, und Ernst Wietrek, der 1. Vorsitzende des GDBA-Bezirks Essen, erläuterten in einer Pressekonferenz die Ergebnisse der Eisenbahner-Tagung.

Die Essener Bundesbahner gehe

MDK

Fallerer György kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Fallon, Freiherr von

Autogr.

1.

Epernay 1928

26. 6.

TARY HIRLAPIRODA
KASSA, FŐ-UCCA 98 SZ.
TELEFON: 28-23

T.

"Európa" kiadóhivatala

Budapest.

Rothermere ucca 12.

Fallon

kartofr.

l.

Eperjesy 1929

110.1

1541.

Radnai (Rausch) Béla:

Gyermek tanulmány.

A pólyában fekv
ra fordítja. Jobbjában
vísel, melynek kötője le
pólya takarójának fel
gombot ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~olvas

Bronz, magassága
Vétetett ± a 255291/9
Ára 680 frt. —
az elszámolás tudor
rattal (123/97.). —
tal egyenlíttettek ki.

± 1896. oktober 8-án

L 339/96. 382/96.

319/96.

Fallovius, Simon

Péter

orvos

Thieme – Becker

XI. 237. l.

(Lyka)

SELYP.

Fallonius Simon Péter

rajzoló

L.

Szendrey - Szentiványi:

464. l.

Temető, Ahuzsévi (honfoglaláskori) VIII. 204.

M.D.K.

FALMRICH Mária festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Vétí: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

megjiria

Faltin János

miniantalos

l.

Wick Kassai dóm

134. l.

1760-as években
uj nadokat kérnek
a Kassai ~~vékenegy~~
Szt Erzsébet tem-
ulom részere

Wick Béla. A
Kassai Szt Erzsébet
dóm
Košice 1936. 134. l

3/b. 1933. V. 30

MDK

Fallt Deisy

Perzsa illusztrációk, tempera
A mesélő kinai, tempera
Férfi fej, tempera
Genoveva, ablakterv

[illegible] kiáll. 1943.

Falta Eszter

A váci Sztáron Sándor gimnázium állandó iskolagalériáján a mai tanulók között látható munkája.

L. M.: Iskolagaléria Ráckevén és Vácott.
Pestmegyei Hírlap, 1974. máj. 4.

F lta, Giovanni Battista

/Vagy Falla Baltiseva/

Lásd:

Falda Giovanni Battista

Falta Imre

M.D.K.

Dijazva a pályázaton /40ooo Ft /

Társtervező: Czebe István, Vámossy Ferenc, Marosi József

Szabó Árpád: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának tervpályázata
Magyar Építőművészet 1964/4. 2-3.l.

M.D.K.

Falta Imre

Díjazva a Paskál-fürdő tervpályázaton 30ooo Ft-os díjazás

Társtervező: Töreky Dezső, Ercsényi Sándor, Marosi József

Magyar Építőművészet 1968/4 2-8.1.

Falconer MDK

Krisztinavárosi plébániatemplom Szt.Anna-mellék-oltár képe.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

33.1.

Faludy Ferenc, építész M.D.K.

terve megvételt nyert a Pozsonyi Első Takarékpénztár intézeti hárának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

dec. 14. sz, 8. old.

Faludy György, statikus tervező

Idősek háza, Bpest, V. Vadász u. 11-13. Építész: Nánásy Ilona.

Statikus tervező: Faludy György.

Környezettervező: Andor Domokosné.

Magyar Építőművészet, 1987. 2., 26-old.

Faludy György

Ózd, Iv uti középmagas lakóház. Építész Gleviczky László, statikus Faludy György. - Ismertetés.

Magy.Ép.ip. 1971.11-12.sz. 698-700.l.

Faludy György

Békéscsaba, OTP középmagas lakóház. Építész Jurcsik Károly, munkatárs Varga Levente, statikus Faludy ~~X~~ György. /képes ismertetés/

Magy.Ép.Ip. 1971.1.sz. 3-5.l.

Falu János

Új nyilvános kiállítóterem nyílt tegnap a fővárosban. A Fészek művészklub galériájában, a nyitótárlaton Baranyay András, Falu János, Déri Ádám, Kocsis Ynre, Vég Tibor és mások művei szerepelnek.

Láttuk, hallottuk.

1981. X. 7. (K. S.)

Faluhelyi Márta

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ

1963 okt 1

Soproni utcakép

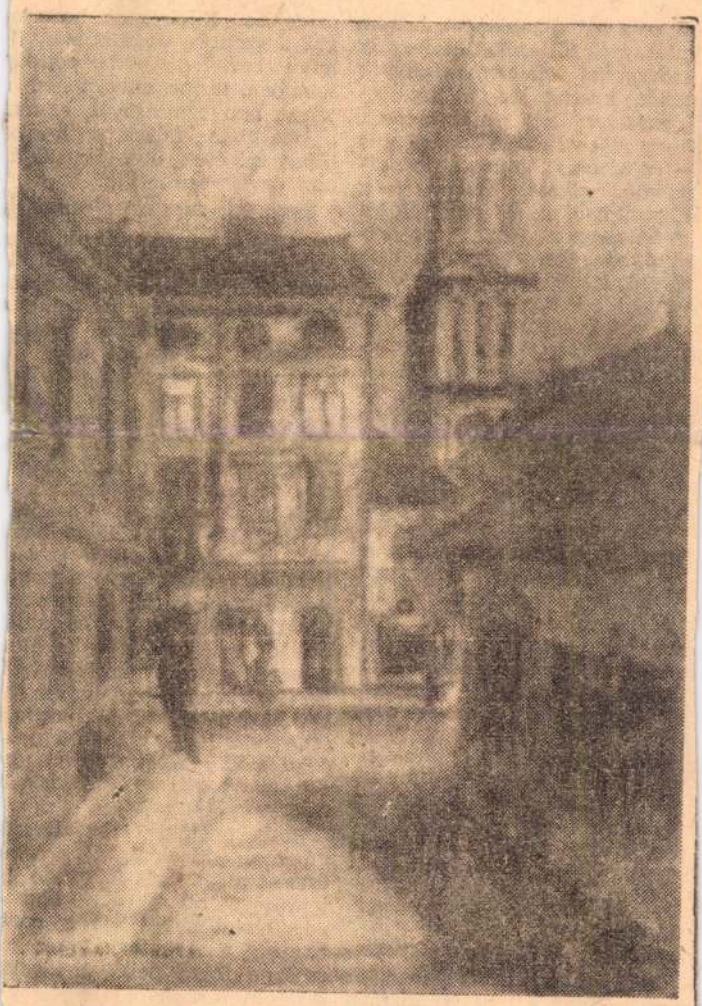

Faluhelyi Márta festménye

Foto: Bizaglich

Szeptember 21-én nyitotta meg *dr. Végh Antal* egyetemi tanár, a szakszervezet elnökhelyettese az egészségügyi dolgozók II. országos képző- és iparművészeti kiállítását. Megnyitó beszédében méltatta azt az érdeklődést, és művészi ambiciót, amely az egészségügyi dolgozókban a képzőművészet iránt megnyilvánul, majd átnyújtotta a bíráló bizottság döntése alapján jutalmazott alkotások díjait. Ezután a megnyitó ünnepség nagyszámú résztvevője megtekintette a kiállítást.

ÜKSÉGLET

ntos János

ti meg a hallgatóságot, hanem citátumok biflázását kéri. *Nem szövegeket kell megtanítanunk tehát, hanem szemléletet, világnézetet kell alakítanunk, hogy elősegítsük a marxizmus—leninizmus alapvető igazságainak alkotó értelmezését.* Korunkban, az átmenetiség jegyeit magán viselő társadalmunkban, igen fontos, hogy ne elvont igazságokat hangoztassunk. Propagandamunkánk különböző fórumain fejlesszék a hallgatóság önálló elemzőképességének, következtetéseinek, ítéleteinek kialakítását. Nincs tértől, időtől, körülményektől független igazság, különösen nincs társadalmi kérdések megítélésében. Ezért az ideológiai oktatás különböző fórumai legyenek vitafórumok, hogy társadalmi haladásunkkal párhuzamosan felvetődő új kérdések megoldása az objektív valóság talaján, és a gyakorlat ellenőrzésének alávetve történjék. A sémákhoz, illetve dogmákhoz való ragaszkodás ellen azonban csak úgy tudunk sikerrel fellépni, ha minden felvetődő társadalmi kérdésben osztályálláspontot foglalunk el, ha tehát a forradalmi munkásosztály célkitűzései és érdekei szempontjából ítélünk. Az objektivitásnak az osztályálláspont tagadásáig eljutó, és bizonyos értelmiségi körökben népszerű elmélete ugyanis elviheti a vitatkozókat a revizionizmus mezejére. Kétfrontos harcunkat a szektás, dogmatikus, illetve revizionista nézetekkel szemben, természetesen nem jelzők hangoztatásával, hanem a vitákban felszínre kerülő hibás nézetek elvi kritikájában érvényesíthetjük.

Ezzel megfogalmaztuk az ideológiai oktatás fejlesztendő vonását, *polémikus* jellegét. Bizonyos, hogy az oktatás különböző formáiban élénk viták lesznek korunk jellegének megítéléséről, a nemzetközi munkásmozgalom stratégiájáról és taktikájáról, a háború és béke, a nemzetközi és hazai osztályharc helyes értelmezéséről, a munkásosztály és szövetségeseinek viszonyáról, a szocialista építés általános törvényeiről és nemzeti sajátosságairól, a szocialista forradalom győzelméhez vezető útról és más, a nemzetközi munkásosztály és saját társadalmi fejlődésünk által felvetett fontos problémáról. Ezekben a vitákban helyes elvi igazítást jelent az a marxista álláspont, hogy alapvető *politikai célkitűzéseink nem ütközhetnek a józan ésszel és más népek érdekeivel.*

Embert alakító tevékenységünk az ideológiai harc, a szemlei meggyőzés fokozódó jelentőségét húzza alá. Ezt a célkitűzést segíti elő a párt oktatás, a szakszervezetek keretében folyó politikai-ideológiai oktatás.

arország részvétele gügyi Világszervezetben

ai Dénes főosztályvezető nyilatkozata

kell gyorsabban előrehaladnunk. Jóleső érzés, hogy *WHO messzemenően elismeri a ma-*

resszuson. Rómában a reum megbetegedésekkel foglalk tudományos megbeszélés 1 Prágában az orvostovábbi

Faludi Jenő építén

Tér és Forma, 1928

I. évf. 153-158.

komor János: közlekedési épületek.

Faludy

üdülőház tervek, Milanó kiáll.

Tér és Forma, 1933 VI. 197

Faludy Ferenc, bpesti építész M.D.K.

Reisz Zoltánnal közösen harmadik díjat nyert a nagszebeni román irodalmi társulat házának pályá zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

ápr. 22. sz. 8 old.

FALUDY ERVIN PETER, épitész

Szombathelyen,1960-ban a varos történetében első izben külön közlekedésfejlesztési terv is készült,az Út és Vasuttervező Vallalatnal. Tervezők:Faludy Ervin Péter és Veress Albert. 167.old

VERESS ALBERT: Szombathely közlekedéstörténetének áttekintése és komplex közlekedés-fejlesztési terve 161.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972.2.szam. Szombathely

FALUDY ERVIN PETER, épitész

Szombathelyen 1960-ban a város történetében első izben külön közlekedésfejlesztési terv is készült, az Út és Vasúttervező Vallalatnal. Trevezők: Faludy Revin Péter és Veress Albert voltak.
2.ábra. Az 1960.évi általanos közlekedésfejlesztési tervjavaslat.-Fekete repr. 168.old

VERESS ALBERT: Szombathely közlekedéstörténetének áttekintése és komplex közlekedés-fejlesztési terve 161.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szám, Szombathely

Faludy György

az Ózd-Bolyok lakótelep
statikusaként neve említve
a 26. oldalon

Magyar építészet 1945-70

Faludy Ferencz, építész Budapesten. 1903-ban a nagyszebeni román irodalmi és közművelődési egyesület házának és múzeumának tervpályázatán III. díjat nyert, 1905-ben pedig a Pozsonyi Első Takarékpénztár palotájának tervpályázatán pályaművét megvétellel tüntették ki. Ezeken kívül több pályázaton vett részt, s a kultuszminiszteri palota tervére kiírt pályázaton is figyelmet keltett.

Magyar Pályázatok. 1903. 1. sz. 25, 26, 34. l. — 1904—5. 11. sz. 18, 19. l. — 12. sz. 18, 19. l. — 1905—6. 8. sz. 10, 11. l. — *Művészet.* 1903. 206. l.

Faludy Ferenc

építész.

L.

Szudray-Szentiványi

462. l.

Temető, bezdédi (honfoglaláskori) VIII. 204, 205

Első cédula M.D.K.

Faludi Jenő

Csapó József müépitészek müveiről "Két magyar épitőmüvész sikere külföldön" cimmel közli hogy a bukaresti Orfeum pályázatán egyhangulag rájuk esett a választás és ők tervezik meg az épületet. A Bukaresti Orfeum tervének vázlatát a beszámoló keretében közli a lap. /Rajz-repr./ Részt vettek a müncheni szinházépitő és diszlettervező kiállitáson. Ők tervezik a Nagy Endre kabarét, a Helikon kiállitási termeit, ezenkivül külföldi meg bizásaik vannak villák tervezésére a Bodenitó mellett és Grunewaldban. Mindketten Tőry és Pogány müvészek tanitványai, akik a Nemzeti Szinház tervezési munkáinak egy részét is rájuk bizták.
Folytását lásd: a második számu cédulán.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 AUG 13
BUDAPESTER RUNDSCHAU
Dóra Faludi

Keramikerin Dóra Faludi

1021

Junge Meister der Volkskunst

Die Keramikerin Dóra Faludi

1974 errang die damals neunzehnjährige Dóra Faludi den Titel „Junger Meister der Volkskunst". In Szigetvár geboren lebt die stille, ernste, junge Künstlerin seit ihrem zehnten Lebensjahr in Kaposvár; sie wohnt bei ihren Eltern in einem schönen geräumigen Haus.

Dóra Faludi hat sich der traditionellen Volkskeramik verschrieben. Mit Lust und Begeisterung arbeitet sie in der Kaposvárer Heimgenossenschaft für Tonindustrie — aber: „Früher oder später möchte ich freischaffend werden", verrät Dóra ihre Pläne. „Wenn ich eine eigene Werkstatt habe, kann ich mir die Zeit so einteilen, wie ich möchte, mich mit solchen Dingen beschäftigen, die mich interessieren, ich mache das, was mir gefällt. Doch das alles braucht noch Zeit und vor allem ist es teuer."

„Keramik ist zur Zeit sehr modern", erklärt Dóra Faludi. „Doch die Arbeit selbst ist sehr aufwendig. Allein der Brennofen kostet mehrere tausend Forint. Des weiteren ist es gar nicht so einfach, allein zu arbeiten: die Glasuren zu besorgen, den Ofen bis zu einer ganz bestimmten Temperatur aufzuheizen, und diese dann auch zu halten... Von elektrischen Dingen verstehe ich nicht allzuviel. Tag und Nacht ist der Brennofen in Betrieb, man muß ständig aufpassen, oft nachschauen... Dabei darf man den Ofen nur ganz vorsichtig öffnen, weil sonst die Gefäße springen. Das ist wirklich ziemlich schwer. Jetzt fahre ich nach Töröcske, in die Werkstatt von Lajos Pozsár, meinem einstigen Lehrer. Noch immer lerne ich von ihm, und dort habe ich auch die Möglichkeit, meine individuellen Vorstellungen zu verwirklichen."

„Wie sind Sie Keramikerin geworden?"

„Meine Tante war Keramikerin. Mich hat ihre Arbeit schon als Kind sehr interessiert. Und als ich dann für meine vier Habáner Schüsseln und das Weinservice den Titel Junger Meister der Volkskunst erhielt, wußte ich genau: Mit Keramik möchte ich mich immer beschäftigen. Meinen Fachabschluß habe ich erst vor zwei Jahren gemacht. Hier in der Genossenschaft fühle ich mich wohl; ich arbeite viel. Es ist ein gutes Praktikum; jeden Tag wiederholen sich die gleichen Arbeitsgänge. Täglich fertige ich 50 bis 80 Gefäße an. Habáner und Sárközer Keramiken stellen wir her. Ich arbeite an der Töpferscheibe, aber ich verziere auch. Und ebenso beschäftige ich mich schon mit Lehrlingen, es sind mindestens 25."

„Was machen Sie am liebsten? Formen, oder schmükken?"

„Das ist schwer zu sagen... aber, eigentlich forme ich am liebsten. Das ist die Hauptsache bei allem. Und ich fertige lieber Gebrauchsgegenstände an als Zierkeramiken."

„Sie sagen, daß Ihnen das Formen am meisten Spaß macht. Andere Keramiker meinen: Das ist das Schwerste..."

„Beim Formen auf der Töpferscheibe liegt das Komplizierte darin, daß man den Ton 'fühlen' muß, daß er nicht durch die Finger rutscht. Man muß die Bewegung der Scheibe fühlen, der Ton muß immer in der Mitte bleiben. Zuerst gilt es die Herstellung der einzelnen Formen zu üben. Grundform ist der Blumentopf, damit wird begonnen. Wenn man das Formen dann in den Händen, in den Fingern hat, ist die ganze Sache längst nicht mehr so schwer."

„Was interessiert Sie außer Keramik noch? Haben Sie ein Hobby?"

„Ich singe gern Volkslieder. In der Genossenschaft sind wir sogar schon aufgetreten. Wenn ich an der Töpferscheibe sitze, summe ich auch oft vor mich hin. Lesen, Ausflüge machen, Reisen — all das mache ich auch sehr gern."

Éva Eöry

Tschardakosmetik

Unter Anleitung und mit finanzieller Unterstützung des Nationalparkes und der Verwaltungskommission der Hortobágy begann man mit der Renovierung von weiteren zwei Hortobágyer Tschardas. Das Gebäude der Kadarcsi Csárda am östlichen „Tor" der Puszta ist vollkommen verfallen. Die Pläne zu ihrer Wiederherstellung liegen bereits vor. Über ihre Funktion wird später entschieden. Neben der Hauptstraße zwischen Debrecen und Tiszafüred steht die Patkós-Csárda, die der Hortobágyer Nationalpark von ihrem ehemaligen Eigentümer gekauft hat. Die Sachverständigen arbeiten an einem Plan zur Wiederherstellung auch dieses Gebäudes.

Perspektiven der ungarischen Arzneimittelindustrie

Gemeinsame Projekte — Kooperationen in den Entwicklungsländern

Das Außenhandelsunternehmen Medimpex setzt etwa zwei Drittel der Arzneimittelproduktion Ungarns auf dem ausländischen Markt ab. Die größten Abnehmer sind die sozialistischen Länder. Im Vergleich zum 1978 realisierten Medikamenten-Export (Gesamtwert 182 Millionen Rubel) ist dieses Jahr allerdings mit verhältnismäßig niedrigerer Zuwachsrate zu rechnen. Der in geregeltem Rahmen funktionierende Markt der sozialistischen Länder sorgt für eine gleichmäßig steigende Nachfrage und ist eine der wichtigsten Grundlagen der Entwicklung der ungarischen Arzneimittelindustrie. Als größter Importeur ungarischer Medikamente hat die Sowjetunion einen Anteil von etwa 70 Prozent der in sozialistischer Relation abgesetzten Medimpex-Erzeugnisse.

Spezialisierung mit der DDR

Das ungarische Außenhandelsunternehmen baute auch mit der Arzneimittelindustrie der Deutschen Demokratischen Republik enge Beziehungen aus. Neben dem bilateralen Handel laufen auch Spezialisierungsverhandlungen in mehreren Themen. Medimpex hat mit allen europäischen sozialistischen Partnerländern bilaterale Spezialisierungsabkommen geschlossen. Etwa 20 Prozent des Exports und etwa die Hälfte des Imports des Außenhandelsunternehmens werden im Rahmen dieser Vereinbarungen und der multilateralen Spezialisierungsverträge abgewickelt. Gemeinsam mit Experten der Arzneimittelindustrie beteiligt sich auch Medimpex an der Tätigkeit des Arbeitsausschusses für Arzneimittelindustrie im Rahmen der Ständigen RGW-Kommission für die chemische Industrie. Im Interesse einer ständigen, aktiven Präsenz auf dem Markt unterhält Medimpex bereits in allen sozialistischen Ländern wissenschaftliche Filialen.

Die ungarische Arzneimittelindustrie erschließt aber auch außerhalb der sozialistischen Länder weitere Märkte für ihre Absatztätigkeit. Über die diesjährigen Pläne des Unternehmens in-

pen einteilen: Die erste Gruppe bilden Länder mit eigener Arzneimittelindustrie, die die Einfuhr finalverpackter Arzneimittel verbieten, und selbst immer größere Anstrengungen zur Herstellung von eigenen Wirkstoffen unternehmen: Indien, Mexiko, Brasilien und Indonesien. Die Länder der zweiten Gruppe haben bereits eine eigene Verpakkungstätigkeit entwickelt und sind imstande, den Inlandsbedarf zum größten Teil zu decken, sind aber doch noch auf den Import von endverpackten Erzeugnissen angewiesen: Nigeria, Algerien, Iran, Pakistan. Zur dritten Gruppe zählen jene Länder, die praktisch keine eigene Arzneimittelindustrie haben und vorwiegend fertige Medikamente importieren: Angola, Bangla-Desch, Tansania, Yamaica.

Die Entwicklungsländer sind für die ungarische Arzneimittelindustrie wichtig, zumal Medimpex etwa die Hälfte seines 1979 in Länder mit konvertibler Währung getätigen Exports in den Ländern der Dritten Welt realisiert. Es werden immer mehr gemeinsame Unternehmen gegründet, die den Export noch mehr fördern sollen. Die notwendige Technologie und die Hilfsmittel stellt der ungarische Partner zur Verfügung. In Entwicklungsländern über die Gründung ähnlicher Unternehmen bereits im fortgeschrittenen Stadium. Die Errichtung derartiger gemeinsamer Produktions- und Verkaufsunternehmen ist vor allem in jenen Entwicklungsländern angebracht, wo wegen des Einfuhrverbots für Medikamente die Beteiligung an der Produktion am zweckmäßigsten erscheint. In unseren weiteren Plänen beschäftigen wir uns mit Ländern wie Argentinien, Venezuela, Iran und Thailand.

Unterstützung der WHO und der UNICEF

Das Absatzvolumen läßt sich auch in Lateinamerika vorwiegend durch Vereinbarungen über Kooperation, Zusammenarbeit weiter vergrößern. So wurden voriges Jahr ungarische Medikamente im Wert von 2,5 Millionen Dollar nach Mexiko exportiert, wo im Rahmen der Zusammenarbeit Vitamin B-12 und Gentamicin Sulfat hergestellt werden. Der steigende Absatz in Argentinien und Venezuela wird ebenfalls durch Kooperationsvereinbarungen gesichert. Nach Yamaica wurden Antibiotika erstmals 1977 geliefert, nunmehr sind in den ungarischen Lieferungen für dieses Land immer

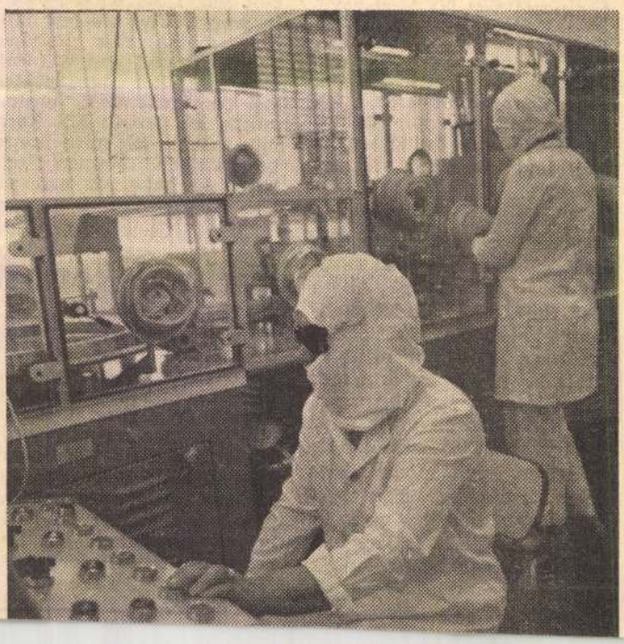

Faludi F. Béla

Mit kellene még sürgősen feltalálni?

FELTALÁLÓK FIGYELMÉBE — FALUDI F. BÉLA rajzai — (Utánnyomás tilos)

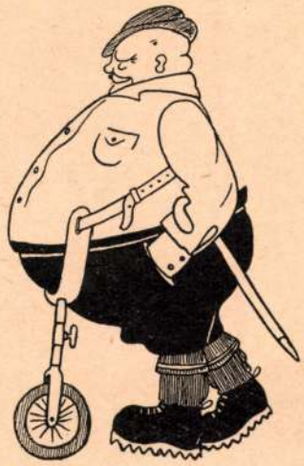

Kövér emberek számára áldás lenne egy ilyen pótkerék...

Esernyőjének élettartama megtizszereződik ezen kis csatorna révén.

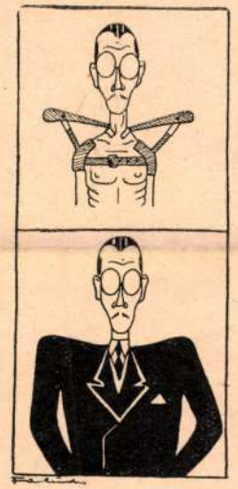

Szivdobogtató megjelenés csak eme pótvállak segitségével érhető el.

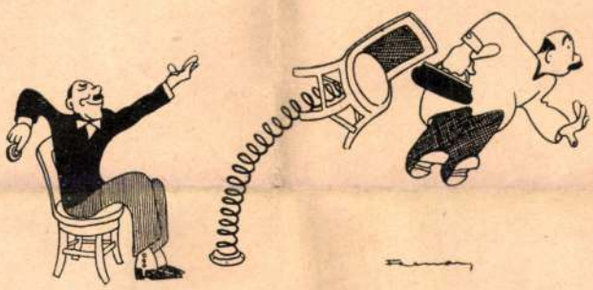

Egy gombnyomás és a részletinkasszáns „távozik."

Férfi dauerwellen — fodrász és sütővas nélkül.

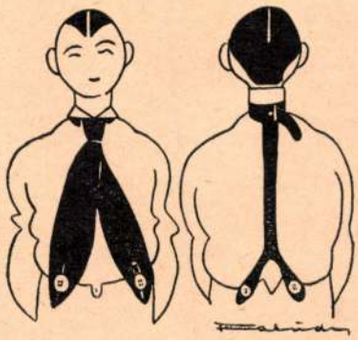

Divatférfiak közül ki ne örülne a nyakkendő és a nadrágtartó mesteri összekomponálásának.

Ütközőrugók bor- és sörpárti urak számára.

Az udvarias és kényelmes ember kalapemelése.

Ünnep 1935. II. 24.

KERESZTREJTVÉNY

Megfejtési határidő 1935 junius 11. A helyes megfejtők között több értékes könyvjutalmat osztunk ki. Egy megfejtéssel is lehet pályázni, de több megfejtéssel emelkedik az esély. Cim: Ünnep rejtvényei, Budapest, Ó-utca 27.

Megfejtésül beküldendő: vizsz. 1, 36, 45, 68 és függ. 1, 29, 49.

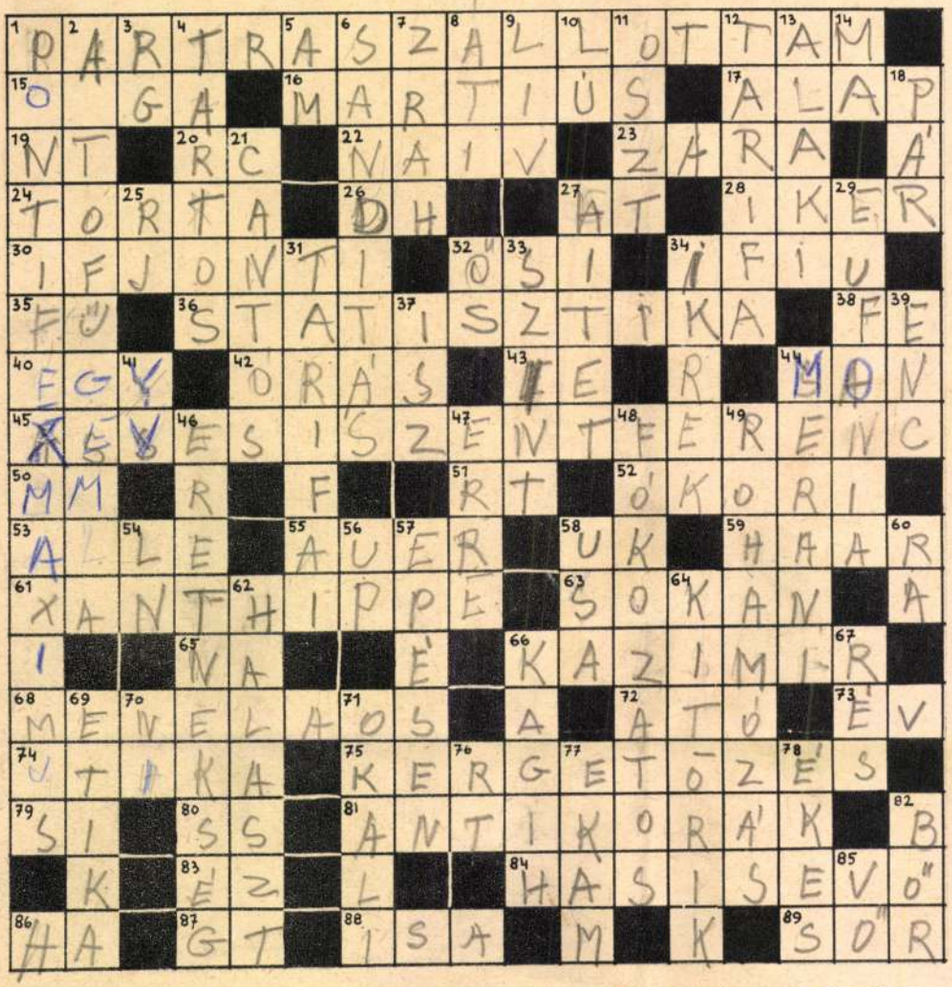

VIZSZINTES:

1. Hires Berzsenyi-költemény kezdete
15. Abaujmegyei község, vasutállomással
16. A római naptár egyik hónapja, melynek Idusán Julius Caesart megölték
17. Fundamentum
19. Niton vegyjele
20. Orca közepe
22. Tapasztalatlan
23. Egykor Dalmácia fővárosa, Olaszország egyetlen városa Dalmáciában, óvelencei épitészeti emlékekkel
24. Édesség
26. Oudh része
27. Vértanu naptári rövidítése
28. Többesszülött
30. Fiatalkori
32. Családi
34. Fiatal
35. Az eucalyptus
36. A legkülönbözőbb tudományok számszerü alapjait szolgáltató, adatgyüjtő és földolgozó segédtudomány
38. Vas vegyjele
40. Szám
42. Iparos
43. Országnevek gyakori végződése
44. Francia birtokosnévmás
45. A jezsuita-rend alapvetőinek egyike, ki 1541-től Keletindiában és Japánban téritett. Téritőmunkája közben szenvedett vértanuságot 1552-ben. 1623-ban szentté-avattatott
50. Nem azonos mássalhangzói
51. Kereskedelmi rövidités
52. Kr. u. 476 előtti
53. Zordon berserk a Frithiof - mondából, Anganthür harcosa, ki Frithioffal megviv partraszállása után
55. Bécsi vegyész, gázizzóharisnya s az osmiumlámpa föltalálója (1858—1929)
58. Uuu
59. Hajszál — németül
61. Sokrates felesége, kit az utókor a házsártos asszony elrettentő példája gyanánt ismer
63. Szépszámmal
65. Natrium vegyjele
66. Kázmér — idegen nyelven (fon.)
68. Spártai király, Agamemnon fivére. Feleségét, szép Helénát, Páris megszöktette s a boszszuló hadjárat Trója teljes elpusztitásával végződött — a hitrege szerint
72. Vissza: névutó
73. 52 hét
74. E várost az egyik Cato tette hiressé (fon.)
75. Fogócska
79. Igen — olaszul
80. Azonos betük
81. Disztárgyak
83. Vissza: betű (fon.)
84. Bóditószer élvezője
86. Föltételes kötőszó
87. Csucsives mássalhangzói
88. Régi magyar szó
89. Ital

FÜGGŐLEGES:

1. Az ókori Róma papi testületének feje. E cimet ma a pápa használja
2. Chilei tartomány hasonnevü fővárosa, kikötővel, élénk bányaélettel
3. Argotban van
4. Teherbiró
5. Összevont német előljáró
6. Féloldalas tekintet
7. Vissza: német hegység
8. Átiratban van
9. 54 — római számmal
10. Ló — népiesen
11. Részel
12. Dijszabás
13. Formális
14. E napon
18. Kettő
21. Világhirü hallei egyetemi tanár (1845—1918), a halmazelmélet megalapitója
25. Rája mássalhangzói
27. Nem ismer el
29. Széphangzás
31. Dijszabás szerinti
32. Előd
33. Niveau
34. Az Állatöv egyik csillagzata, a Castor és Pollux csillagokkal
37. Iszik — népiesen
39. Nyelvujitó főnévképző
41. Yvetot része
44. Déltiroli üdülőhelyre való
46. Az egyházjog szerint az a büntett, melyet katolikus keresztény személy akkor követ el, amidőn hit dolgában az egyháztól kárhoztatott tévtanhoz makacsul ragaszkodik, vagy az egyház által felállitott hitágazat igazságában kételkedik
47. Nem arra
48. Nem hirtelen
49. Támadás
54. Textilnövény mássalhangzói
56. Utolsó posta rövidítése
57. Maróan
58. Világhatalom röviditett neve
60. Igekötő
62. Nem tart meg
64. Az odvas fog könnyen
66. Vissza: olcsó husok levei
67. Hasadék
69. Erkölcstan
70. Főnévi igenévképző
71. Egzotikus állat, a zsiráf rokona, hossza 2.25 m., magassága 1.83 m. Közép-Afrika őserdeiben él, azonban kipusztulóban van
76. Kereskedelmi rövidités
77. Vissza: csinálok — angolul
78. Diszitett
82. Idom
85. Anyósa van

AZ ÜNNEP ELŐFIZETÉSI DIJA: EGY ÉVRE 28 P, FÉLÉVRE 14 P, NEGYEDÉVRE 7.50 P.
AZ ÜNNEP KIADÓHIVATALA BUDAPEST VI. Ó-UTCA 27. **ÁRA ROMÁNIÁBAN 20 LEI. CSEHSZLOVÁKIÁBAN 5 Kc.**

GLOBUS. BUDAPEST.

Borítnyik

Ünnep

1935

II. évfolyam, 26. szám
Ára 60 fillér

Mit kellene még sürgősen feltalálni?

FELTALÁLÓK FIGYELMÉBE

FALUDI F. BÉLA rajzai

(Utánnyomás tilos)

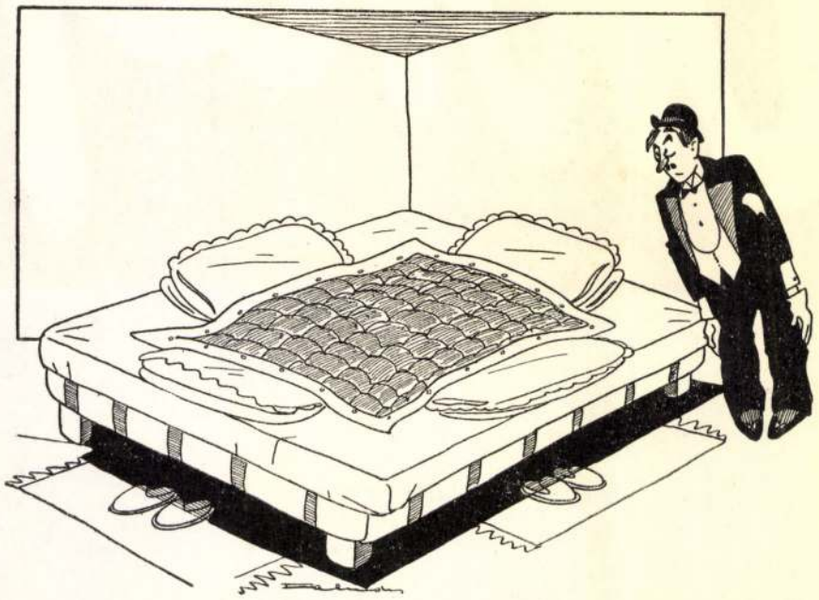

Néhány kiadós fröccs után hazadülöngélve mindig nagy probléma volt az ágyba befeküdni, — egy ilyen patent ágy hézagpótló lenne.

Egy kis ügyesség és uj bokavédőnk tiszta marad esős időben.

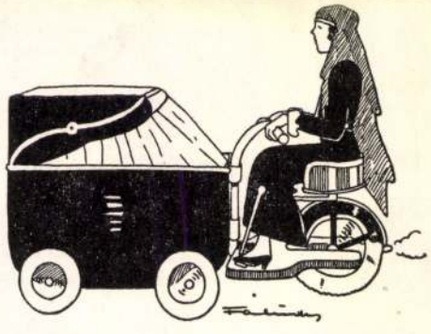

Motorizált gyermekkocsi a nevelőnők álma.

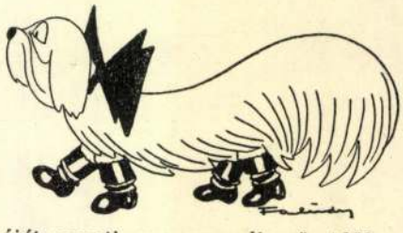

Aki a kutyáját szereti, nem engedi esős időben csizma nélkül az utcára.

Pedáns ember szivarja alá hamutartót is erősit.

Szemüvegünkre nem folyik az esővíz, — ha miniatür csatornákat szerelünk a foglalatra.

53. **Falucska** (Bogarovica), g. k. fatemplom.

1733. „ligneum". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.)

1747. „Ecclesia lignea in statu commodo." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. „Eccl. Lig. ad S. Nicolaum Episcopum, eregitur nunc Ecclesia nova e solidis materialibus." (Schem. Munk. p. 23.)

1854. szentelik fel a kőtemplomot. (Schem. Munk. p. 19.)

(Bereg m.)

Domfalép

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Falu Tibor

FÉLEGYHÁZI KÖZLÖNY

1964 OKT 2

1021

— **A képzőművészek** köre október 3-án, szombaton este 7 órai kezdettel irodalmi estet rendez a kör szakmaközi bizottságának épületében levő klubhelyiségben. A költőt bemutatja és bevezetőt mond: dr. Falu Tibor.

FALUDI Ádám

Uj Forrás, XXII.évf.3.sz.1990

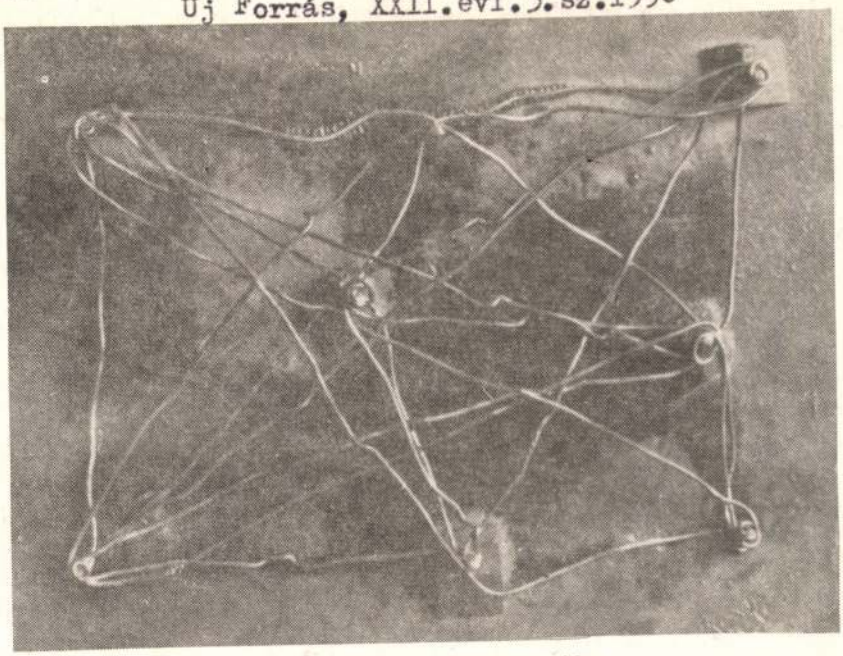

Faludi Ádám: Tanácstalan csillag

Faludi Ádám: In memoriam: Mindenki
(Szamódy Zsolt felvételei)

Ára: 18 Ft

Folyóiratunk Budapesten az alábbi hírlapboltokban kapható

V. Váci u. 10.

V. Szabadsajtó u. 6.

V. Felszabadulás tér 4.

V. Petőfi S. u. 17.

V. Párizsi udvar

V. Szent István krt. 25.

II. Bem József u. 9.

VII. Lenin krt. 17.

VIII. Baross téri aluljáró

V. Marx téri aluljáró

I. Déli pályaudvar

XIV. Rákosfalva park 3/c.

XIII. Hegedüs Gy. u. 24.

V. Bajcsy-Zs. út 76.

Faludi Ernő

Koloszár János

Ried József

Foerk Ernő volt tanítványai részt vettek az alábbi mű illusztrálásában

Foerk Ernő: A magyar építőművészet rövid története magyar műemlékek nyomán. Kecskemét, 1929-

Az irás szövege ez: HIC EST LIBER DOMINORUM BARTALOMEI ORLANDI ISTIELLI JUDICIS, DOMINI GHINIBALDI ILDIBRANDINI SALVANI, BARTALOMEI BENCIVENINI MANCINI, DOMINI NICHOLE ROCZI QUATUOR PROVISORUM COMMUNIS SENARUM, TEMPORE DOMINI INGHIRAMI DE GORZANO DEI ET REGIA GRATIA SENARUM POTESTATIS IN PRIMIS SEX MENSIBUS SUI REGIMINIS.

Fa, méretei 36 : 24·5 cm. — 1880: IV. 2-iki jegyzék 49.

Ramboux J. A.: 334, pag. 57. Tafel oder Deckel mit vier Familienwappen der Beigeordneten zur Zeit des Camerlengo Inghirami di Gorzano.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 1. *Alte it. Schule:* Buchdeckel der Rechnungen von Siena zur Zeit des Podesta Inghirami mit den Wappen der vier Provisoren, XIII. Jahrhundert. — 1876, 1878, 1879: III. 106. *Olasz iskola:* Sienai számadások könyvfedele, Inghirami podesta idejéből, a négy provisor czímerével, XIII. század. — 1881: 1A). *Siena,* XI. század: Könyvfedél, a sienai község számadásairól, négy provisornak czímerével, Inghirami di Gorzano Camerlengo idejéből. — 1888: I. 1. *Sienai festő* a XI. századból: A sienai községi számadások egyik kötetének táblája a négy provisornak czímerével diszítve. — 1896, 1897: I. 1. *Sienai festő* a XIII. századból: Könyvtábla. — 1897: I. 1. *Sieneser Maler,* XIII. Jahrh.: Buchdeckel. — 1898: I. 1. *École siennoise,* XIII siècle: Couvercle de livre. — 1901, 1904: I. 1. *Sienai festő* a XIII. századból: Könyvtábla.

Faludy Ervin Péter

mint munkatársa Garda Anikó és Máté Zsolt tervének.

részt vett a Szentendrei Szabadtári Néprajzi Muzeum tervpályázatán 1967.

Magyar Építőmüvészet 1968. 5.sz. 12-17.l.

Faludy Ervin Péter

Garda Lajos és Máté Zsolt munkatársaként
részt vett a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Muzeum
meghívásos tervpályázatának I. ütemén.

Vargha László: Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Muzeum
tervpályázata, 1967. - Magyar Építőművészet, 1968.
5.sz. 12-17. l.

Földi E. Péter [építész?]

A veszprémi városközpont rendezési tervéért

↓

–: Nívódíjat kaptak a legjobb regionális és városrendezési tervek alkotói 9

Népszabadság, Bp. 1967 máj. 5.

M.O.K.

Faludy E. Péter

A Szegedi Olajkiállítást tervpályázaton díjazva

45000 Ft-os megvétel

Társtervező: Selényi István, Szemerédi Magda, Papp Gábor, Makó Lóránt, Csavarga Miklós

Magyar Építőművészet 1967/5. 2-3.l.

M. D. K.

FALUDI Ervin Péter építész

Résztvesz a Kőbánya városközpont-ja rendezésére kiírt terpályázaton

Társtervező: Bakonyi a Laár Ó, Szabó János

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l.

MDK

Faludy Ferenc

a Pozsonyi Első Takpénztár intézeti házának tervpályázatán pályamunkáját megvásárolták

Művészet 1905. 56.l.

MDK

Faludy Ferenc, Hubert József, Bernard Győző ifj., Sebestyén Artur

résztvettek a pozsonyi I. takarékpénztár tervpályázatán

Művészet 1905. 142.l. /Magyar Pályázatok, II. 11./

MDK.

Faludi Endre

Gyermekrajzkiállitáson szerepelt
Szekszárdon

Tolnamegyei Népujság 1965 május 5.

lap-

dr. Faludy Anikó,

Mihály Gábor: Fortuna kút (Veszprém). 1:5 léptékű terv elfogadva. A bírálóbizottság tagjai: dr. Faludy Anikó, Kő Pál, Rieger Tibor, Szabó Tamás.

Művészet. 1987. augusztus, 61-old.

Faludi Blanka

1914/15 – 1917/18

Ferképzomfoiskévk
1932-33. 77. l.

stele (Athén), melyen színezett reliefben ábrázolta a teljes harci felszerelésben álló halottat, az oldalnézet helyes visszaadásával.

Ily I

Faludy Blanka

1918.

Ki tud róla?

A Rajztanárok
Egyesülete

XVII. csop. 1/a. r. sz. Nyom. és kaph. a Szpvm. Közig. nyomdában Lőcsén. 1911—418.

kerek ~~4 1/2~~ hónap, – eredeti k
ja szerint. –

3.) Ugyanott külön állvány
dása helyreállitott fööltár
letben való lefényképezés
jött ünnepek folytán két
Kálmán épitész tanár úr
/munkások, állvány koptat

Abból le: „Hermes" magy. ált.
társaság által postán k

nóval nyolcszázhe

Lőcse 1918. évi nove

A végnámlában felsorol
kálatok megrendelését és
teljesítését igazolom 875 h
végjárandóság kiutalását

Budapest 1918 dec. 16

Faltn,?Samuel,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Faltn,? Samuel~~xxxxx~~ ,Passau,1698". 115.old. 15.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században. Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez. 93.old

Errabona,9.-Kantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Faltn S./Samuel/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosle gé-
nyek jegyzéke származási hely szerint: "Passau:
Faltn S." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
Században - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Múz.Évkönyve

Samuel faitn,asztaloslegény

~~Samuel faitn von Passau ist fremot gesessen". 112.old~~
A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből,1697 den 20 Oktober: "Samuel faitn von Passau ist fremot gesessen". 112.old

Batári Ferenc: Asztalioslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztlosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz Evkönyve

FALTZ (Waltz), Raymond.

1691 III. Fiiqpes

Huszár L.: Személyi érinek.
Bp. 1999. Nr 141.

4. kép. Köpenyes Madonna, 1774. A fatáblára
vaslemezre festett kép – két másikkal egy
egykor az árvaház homlokzatán volt elhely

megrova // Faltus

l.

LykaMagymű1300-50
503. l.

Schoen Csillag gyűjt
29. l.

9

Faltus, Franz

litografus XIX. sz. elsőfele
pesti tájképei és város-
képei, megek Schmid
Jánosnál nyomattak
Dr Schoen Arnold úr
közlése.

Faltus von Felsenstein

Franz, osztrák grafikus

1835. Budán, ~~és~~ Pesten és környékén városzépeket és táj ~~rajzolt~~ rajzolt. [A Hesek ~~[illegible]~~ Müller Kárály pesti műkereskedő ~~adott ki~~ kiadásában jelentek meg-

[~~Budai~~ nélyezet Schmidt János budai könyvnyomdász ~~[illegible]~~ műhelyében [amaga rajzolt köre.

{ lapok: Buda és Pest látképe (nagyanczen a lapon a Vársoliget, Kiscelli, Kamaraerdő, Zugliget szippháznő stb. képe)

~~A~~ Zugliget a János negyzet

Az utrany-csillag vendéglő a Zugligetben stb.

MDK

F. v. Faltus

Schoen Csillag gyüjt 30.1.

mDK

Faltusz Ede
nyomdász

„jártas a színes nyomásban"

— Könyvismertetés: Évkönyvünk
Grafikai szemle 1907 évf 2 z 36 l.

Mr. Walter Lewis Esq.
Montreal

Dear Sir,

Yours of the 14th inst. to hand.

Yours truly,

M. D. K.

FALUBRESO, Jacoppo épitész

1570. ben Egerben Giulio-Turcoval és Da Ponteval együtt segítének Baldigara várújjáépítési tervének megvalositásában

Gerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955. 350. l.

M. D. K.

FALUBRESO, Giacopo - várépítő

Eger, várának 1573-1583 között i épit kezések-
nél dolgozik, építés vezetője Baldi-
gara, munkatársa. Bartolomeo
de Porte

Gerő: Magyarországi várépítészet
Bp. 1955. 391. l.

MDK

Falubreso

FAULBERSO GIACOPO

XVI sz. beli épitész Egerben.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.19.

Képzőművész ti Alap kiadása.

M. D. K.

FALUBRESO, Cristoforo várépítő

Paolo Mirandola munkatársa

Eger várának 1560-61-ezitkezésében:

(Csabai-bástya, Zárkándi-bástya,

Bornemissza Gergely diák-bástya

Gerő: Magyarországi várépítészet

Bp. 1955. 390. l.

M. D. K

FALUBRESCO Jakab

alapozó mester

1560-61-ben Mirandola, tervei alap-
ján ugyanépíti Eger várakazi a
Csabai bástyát
Zorzándy "
Bornemisza Gy. "
Baldigara munka-
társa is.
Gerő Lantó: vezető az egri várban

4. l.
5. l.

M. P. K.

FALUBREJUS, Giacomo- építész

1569-ben dolgozik Magyarországon

Gerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955.

336

F

M.D.K.

Giacopo Falubrese, alapozómester

Az egri vár 1560-61 évi helyreállitása idején, Paolo Mirandola várépitő vezetése mellett, ujjáépiti az ostrom alatt elpusztult bástyákat.

Gerő László: Eger, Bp.1957. /Magyar Müemlékek/ 17.old.

M.D.K.

Jacobus Falubrese,ill.Jakob von Lobersee

1593 tavaszán a már xxx 1560-ban itt járt kőművesmestert küldi a király 6 kőművessel ide.Még a következő évben is dolgozik.Fizetésén kivül teljes ellátást kap,ill.e helyett heti 1 tallért.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.186.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

Olasz Kőműves

FALUBRESO, Jacopo./XVI.sz./ 1559-ben Egerben dolgozott és ide visszatért 1573-ban, "fundamentorum magister" címmel. Besztercebánya városfalán bástyákat konstruált és más magyarországi erődműveken is dolgozott. /Pataki; A.N.R./

Maggiorotti, 433.

Maggiorotti L.A.: Architetti e architetture militari. Vol. II. L'opera del genio italiano all'estero. Serie quarta. Roma 1934

Falubreso (Falu-
berse, Lobersee,
Obersee) Jakab
XVI.
l.
Patakivárép
117. l.
Besztercebányán
ci vidékcu, épiti
a bányavarosok uj
fiulyait.

Falubreso Jakab

l.

Pataki várép

127. l.

Pataki V.: A XVI. názadi várépítés
M. országon
A Becsi M. Tort. Intézet Evk. I. Bp. 1931.

Falubreso Jakab kőműves (murator) 1569-ben *Egerben* dolgozott. Családos ember volt.

Orsz. Ltár ; Cam. Scepus., Ben. mand. 1569. Mart. nr. 75.

Herzog József

Herzog József

Adatok a harai építészet XVI. századi történetéhez

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 66. l.

La nuova pittura unghe
i grandi correnti internazionali
suoi spiccati segni e caratteri
ha vissuto tutta quella crisi ar
negli ultimi decenni la pittura
è arrivata ad una conclusione sti
renata in un ritmo più pacato di
a conciliare il passato col pres
crisi generale dell'arte interna
Del resto l'arte ungherese seguì
sua storia, durante la quale ess
trasformare i correnti internazi
base della propria fantasia crea
L'elasticità però dello spirito
tamento non lo asservi m
anzi la nei mezzi di e
esprimere nziare le sue ca

Falubreso Jakab

várépítő

Lásd

Lobersee (Falubreso)

Jakab alatt.

T. 6002.

. vártól jobbra ágyúütegek vannak
ezet a városba. Felirata fölül balra

ESSE

le lieux
genieur de
et mis au
de Fer.
. Premier Chateau, qui commande
15. Fon-

.2 : 26.1 cm.

Falubreso Jakab

l

Patakivárép.

127. l.

Baldigara egri
epitomestere volt.

Falůberse

l'

Falůbreso

MDK

Falubresus, Jacobus, kömüves

1569.márc. 28. egri illetményéből 50 tallért le kell vonni, melyet felesége és gyermekei fenntartására felvett.

192. o. 203. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. II. XVI.sz. (Összeteszi Bákrévi György)
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 190-197.o.

MDK

FALUBRESO GIACOPO

Az egri várban épitész 1560-ban.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.19.

Képzőművészeti Alap kiadása.

M.D.K.

Giacopo Falubresco

dan várépítő

Paolo Mirandolával és Pietro da Comoval ujjáépíti az egri vár Csabi-, Zárkándi és Bornemissza bástyáit (1560-61). Később, -1569-től kezdve Baldigara mellett is műrödir

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topografiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó

96. old.
+322. 4

FALUBRESUS Jacobus egri, kőmüves /murator/.
Egerben a vár épitkezésénél dolgozik 1569-
március 28-án.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Fa/lubrese, Jacobus kőműves, alapozó mester M.D.K.

1562-ben dolgozik az egri vár épitkezésein

Lásd: Jacobus Italus

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Évkönyve 1964 I. Eger, 1964 179.l.

M.D.K.

Falubrese, Jacobus kőmüves M.D.K.

Más néven: Jakob von Lobersee

1569-ben ismét Egerben dolgozik

Détshy Mihály: MUnkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596. között

Az Egri Muzeum Évkönyve, 1964. I. Eger- 1964. 186.1.

M.D.K.

Faludi

Tréfás rajzai a "Válogatott Vidámság" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1940. dec. 20-26. III. évf. 51. sz. /lapszám nincs/

Falta Imre épitész M.D.K.

Díjazva a pályázaton / 15ooo Ft /

Társtervező: Mavrán Pál- Módosi Eszter-
Marosi József

Épit észetilleg igényes. korszerü és gazdaságos tervek érkeztek az óvoda-bölcsöde pályázatra

magy a r Nemzet 1965. dec. 9. 9.1.

Magyar Nemzet 1965. dec. 9. 9. 1.

M.D.K.

FALTA IMRE

ÉPITÉSZ. KÜLÖN DÍJAT NYERT — TERVEZŐCSOPORTBAN — AZ ALÁBBI PÁLYÁZATON.

REPR: 3 RAJZ.

TOKÁR GYÖRGY: A KÉKESI MIKROHULLÁMÚ ÉS TELEVÍZIÓ ADÓÁLLOMÁS FEJLESZTÉSÉRE KIÍRT ZÁRTKÖRŰ TERVPÁLYÁZAT, 1969.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/6. 3. LAP.

Falla Imre

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán tiemelt megvételben részesült 17.sz. pályamű egyik gépén - tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Falta Imre

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán kiemelt megvételben részesült 47.sz. pályamű egyik tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Falda Imre.

az alábbi tervpályázaton megvételt nyert egyik terv egyik szerzője.

dr.Reischl Antal: A budapesti Népliget rendezésének tervpályázata, 197o. - Magyar Ép.müv.1971.4.sz.2-4.l.

Falta Imre, [épitén !]

A Budapest Hilton Szálló egyik tervezője.

Pakots György: Ilyen lesz a Hilton

4.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 18.

Talla Imre

az alábbi tervpályázat on költségmegtérítésben részesült 20. számú pályaterv egyik szerzője.

A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiirt tervpályázat, 197o.
Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.2-8.l.
S.l.

Falta Imre épitész M.D.K.

Dijazva a pályázaton / 15ooo Ft 6

Társtervező: Havrán Pál-Módosi Eszter-
Marosi József
Építészetileg igényes, korszerű és gazdaságos tervek érkeztek az óvoda-bölcöde pályázatra

Magyar Nemzet 1965. dec. 9. 9.1.

Falta Imre építész M.D.K.

Díjazva a pályázaton / 15000 Ft 6

Társtervező: Havrán Pál-Módosi Eszter-
Maros József
Építészetileg igényes, korszerű és gazdaságos tervek érkeztek az óvoda-bölcsőde pályázatra

Magyar Nemzet 1965. dec. 9. 9.1.

Falta Imre építész M.É.K.

Résztvett a pályázaton / 20ooo Ft /

Társtervező: Hofer Miklós, Vajda Ferenc, Vörös György, Marosi József

A müvelődési ház pályázat egy ik dijnyertes terve

Magyar Nemzet 1965. április 15. 3.1.

U.O.K.

Falta Imre épitész

A Zánkai Központi Üttörővárom tervpályázaten III..díj

Várstervező: Zalaváry Lajos- Csontos Csaba- Dobozi Miklós- Kádár István- Marosi József- Tolnay Pál- Csillag József- Szabó Attila

Magyar Épitőművészet 1966/2. 6-12.1.

MDK

Falta Imre, [építész]

A negedi alajközpont - tervpályázaton díjat nyert tervezői csoport tagja.

—: Hír

12.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. ápr. 23.

M.É.K.

Falta Imre

A Szegedi Olajközpont tervpályázaton 10ooo Ft-os megvétel

XXXX Társtervező: Schőmer Ervin

Munkatárs: Biczó Tamás- Erdős Annamária- Schőmer András- -Szabó László- Berczik András

Magyar Építőművészet 1967/5. 3.l.

Falta Imre M.D.K.

Díjazva a Szegedi Olajközpont tervpályázaton
80ooo Ft

Társtervező: Töreky Dezső-Uhlárné Kalmár Anikó, Városy Péter, Szabó László, Marosi József

Magyar Építőművészet 1967/5. 2-3.l.

Falta Imre, építész

MDK

Tervét 30 000 ft-tal díjazták.

– : Új üdülőközpont Budapesten 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. nov. 29

M.D.K.

Falta Imre épitész

A 60 férőhelyes bolcsőde, 100 férőhelyes ovóda tervpályázaton dijazva

III. dij / 15ooo Ft /
Társtervező: Havrán Pál, Módosi Eszter,
Marosi József

Magyar Építőművészet 1966/1. 2-6. 1.

Falta Imre építész M.D.K.

Részt vett a pályázaton

40 000 forinttal dijazva

Társtervező: Czebe István-Vámossy Ferenc-Marosi József

Gárdonyi Jenő: Az Akadémia uj könyvtárpalotája terv-pályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1963. december 22. 5.l.

Résztvett a pályázaton

Résztvett a pályázaton

Gárdonyi Jenő: Az Akadémia uj könyvtárpalotája
tervpályázatának eredménye

Gárdonyi Jenő: Az Akadémia uj könyvtárpalotája
tervpályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1963. december 22. 5.1.

Magyar Nemzet 1963. -

Fabta Imre épitész M.D.K.

45 000 forintos III. dijjal jutalmazva

Társtervező: havrán Pál- Schömer Erwin-
Marosi József

Kihirdették az uj sze edi klinika tervpályázatának eredményét

Magyar Nemzet 1964. máj[illegible]

Faltay Lucyen /Fy. sign.-val jelöli némelyik müvét./

"Kikötő éjjel" c. képét bemutatja a lap. Repr.

ÉLET, Bp. 1909. okt. 1o. I. évf. 41. sz. 491. lap.

Fy: /Faltay Lucyen/

"Jegenyés tanya" c. képe hatalmas fákból álló fasort, messze a háttérben apró házakat ábrázol.

"Viz az erdőben" c. kép csónak kikötővel. Az egyik csónakból kihajló asszony mos.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1909. aug. 8. I. évf. 32. sz. 165, 171, lap.

Faltay Lucyen /sign.-ja Fy./

"Oroszlánok" c. irását illusztrálja felvételekkel és festménnyel.
Egyik festményén a vadászjelenlétében "Elsőnek ugrott a lovak közé egy nőstény oroszlán" cimmel szerepel a lapban.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. juni. 13. I. évf. 24. sz. 769-771. lap.

Faktay Lucyen fotómüvész

"Vitorlás a tengeren " c. képét hozza a lap. Repr.

"Tigris a szabadban" c. "eredeti felvétele szerepel még a március havi lapokban.

Repr.-ók. /A név egyszer Faktay, másszor Faltay-ként szerepel a képek alatt./

ÉLET, Bp. 1909 márc. 14. I. évf. 11. sz. 339. lap
" " " 28. " " 13. " 423. lap.

Faltay Lucyen

"Faluvégen" c. festménye magányos kis házat ábrázol gémeskuttal.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. aug. 22. I. évf. 34. sz. 247. lap.

M. Faltin Vera építész M.D.K.

/VÁROSTERV/

Szolnok . Z agyva-part részletes fendezési terve.

Társtervező: Novák Péter

repr.

Magyar Építőm vészet 1963/ 1. 32.1.

Faltis Alexandra

A pécsi tanárképző főiskola gyakorló általános iskolája 7-10 éves tanulóinak rajzkiállításán két tussal készített képe szerepelt.

Élő szó.

1971. VI. 27. 19.20 Petőfi

Faltisz Alexandra graf

EX LIBRIS

PAPP ÁGNES KLÁRA

Lázár Ervin: Manógyár

Ezt a könyvet olvasván az a kérdés merült föl bennem, hogy mit fejez ki Lázár Ervin számára a színes gyerekvilág. Ebben a gondolatban két eszmefuttatás lehetősége is benne rejlik: az egyik annak a végigkísérése, hogy mi módon szól az író a gyerekekhez, a másik annak kibogozása, milyen jelentéseket kódol a mese nyelvén a felnőttek számára. A vizsgálódást azzal a megállapítással kezdeném, hogy ezek az írások nem a szokványos mese-vázra épülnek. Szerkezetük szerint inkább mulatságos-színes történetecskék, semmint mesék. Vannak azonban más eltérések is. Az egyszerű, célratörő megfogalmazások helyett az író szinte elveszni látszik a maga teremtette nyelvben: megszemélyesít, jelzőket halmoz, szavakat talál ki. Ugyanakkor hagyományos csodás elemeket is felhasználnak ezek az írások. Lázár Ervin szinte dúskál az olyan rendkívüli lényekben, mint a manók és a *Zöld Lific*. Csakhogy ezek a szereplők nem engedelmeskednek a csoda íratlan szabályainak. A *Zöld Lific* című történet éppenséggel megszelidíti a gyermekriogató rémeket. *A manógyárban* pedig a mesefigurák a felnőtt kedélyhullámzásait személyesítik meg: *„Jöttek sorra a mérgeim, az érdeim, a mélabúim, rontásaim-bontásaim. Hahó, de azért jókedvem is volt! S lehet, hogy bölcsen is döntöttem néha-néha? Milyen manóim lehetnek?"* Ebből a két példából visszakövetkeztetve láthatjuk, hogy ezek a mesék vagy a felnőttvilág jelenségeit fordítják a maguk nyelvére, vagy bizonyos viselkedéstípusokat jelenítenek meg. Mint *A csomag* című történetben, ahol az örökké zsörtölődő, mindenben hibát kereső ember jár pórul, amikor mindig vidám szomszédjával akar kitolni. Ebben az írásban például pontosan nyomon követhető, hogy az író két életfelfogást ütköztet. A felnőtt-tanulság azonban nemcsak a figurateremtéssel, a színes megfogalmazással változik gyermektörténetté, hanem a fantázia igenlésével is. Ez a gondolat lehel életet valamennyi fordulatba és szereplőbe. Maga a mese világa is ezt a fantáziadús művészi világot rejti magában és állítja szembe a rideg felnőtt társadalommal. Ez az ellentét fejlődik ki a színes stílusban, a szóteremtésben, a változatos nevű, formájú és jellemű meseszereplőkben.

A kötet illusztrációi pedig (*Faltisz Alexandra* rajzai) csak erősítik ezt a végkicsengést. Egyrészt azzal, hogy nem egyszerűen ábrázolják a mesében írottakat, hanem kiegészítik a szöveget. (Például a *Zsiga föstő fest* történetét követi a képek színezése.) Másrészt pedig az egyéni stílusú és fantáziadús rajzok ugyanazt a tanulságot, a képzelet minden fölé emelését hangsúlyozzák, mint a mesék.

(Századvég Kiadó, 59 oldal, 280 forint)

Simkó Tibor—Németh Ilona: Tikirikitakarak

Eddig sem titkoltam azon véleményemet, hogy a gyerekkönyvekben sokkal nagyobb az illusztráció szerepe, mint a felnőtteknek szóló szépirodalmi művekben. Ez utóbbiakban ugyan a képzőművészeti hatás erősítheti az irodalmit, de ez nem a szerzővel szemben támasztott követelmény, hanem a művész szabadsága. Ezzel ellentétben gyerekeknek szóló könyvekben az érzéki hatás elérése nyilvánvaló cél: ez a verses és prózai műfajokra éppúgy vonatkozik, mint az irodalmi és vizuális kivitelezésre. Ez a kötet valamennyi itt leírott kritériumot példázza.

Mindenekelőtt az szorul magyarázatra, mit értek a szöveg érzéki hatásán. Ennek demonstrálására természetesen sokkal alkalmasabb a verseskötet, mint a prózában írott mese. Hiszen ez esetben a hangzás és a jelentés sokkal élesebben válik egymástól. Az ilyen típusú gyermekköltészet nem tud elszakadni és nem is szakadhat el *Weöres Sándor*tól. Így van ez *Simkó Tibor* esetében is, aki elsősorban a hangutánzást használja fel költői technikaként. Ez nemcsak ritmikusságának közönhetően válik a gyermekvers organikus részévé, hanem azért is, mert a nyelvnek a legérzékletesebb rétegéből merít.

A kivitelezés is ezt a közvetlen hatásra törekvést tükrözi. A kép és a szöveg egysége itt egészen más módon valósul meg, mint a Manógyárban. Ott még az egymásrautaltságban is az írás volt a domináns. A *Tikirikitakarakban* ezzel ellentétben már az első látásra feltűnik, hogy a kép teremti meg mind a kötet egységét, mind a versek közötti összefüggést. A szövegeket tematikai csoportokba rendezi az illusztráció. Ezek azonban nemcsak tárgyukkal, hanem tipográfiájukkal is illeszkednek az egész oldalas rajzokba. A versek tematikus összehangoltságát a színek és a kétdimenziós, gyermekrajzot mímelő formák hangulati egységessége erősíti. Minden lap más világ: az őszi táj élénk, meleg színekkel jelenik meg, a téli éjt felnagyított hópihékkel, a kék és a fehér különböző árnyalataival ábrázolja, míg a mező egyetlen hullámzó virágtenger. Két okból nem történetszerűek ezek az illusztrációk. Egyrészt azért, mert *Németh Ilona* stílusa nem annyira a képi elbeszélésre, mint inkább a lényeg megragadására és hangulatteremtésre alkalmas. Másrészt azért, mert maguk a versek sem mesélő természetűek, inkább a rím, a ritmus, a halandzsa eszközeivel építkező nyelvi játékok.

(Kalligram Kiadó, 25 oldal, 168 forint)

Émilie Beaumont—Marie-Reneé Pimont: Nézd, mennyi ország, mennyi nép!

Ennek a recenziónak azt a címet is adhatnám: milyen a világ Párizsból nézve? Ebből a gyerekeknek szóló ismeretterjesző könyvecskéből sokkal több kiderül, mint a rejtett szándékoktól vezérelt politikai vagy gazdasági felmérésekből és nyilatkozatokból. Hiszen a szerzők, amint földrészenként fölsorolják az országokat, bemutatják lakóit, jellegzetességeit, tulajdonképpen a maguk világ-látását igyekeznek átadni olvasóiknak (elsősorban a franciáknak). Ez a könyv valóban nagyon alkalmas arra, hogy a gyerek ennek alapján fogalmat alkothasson magának a föld országairól és népeiről. Az információkat színesen, a gyerek számára emészthetően tálalja: nem törekszik teljességre, hanem egy-egy jellegzetességet emel ki, például megmagyarázza, mi a *kasba*; földrészenként egy-egy gyerek életét, mindennapjait meséli el; vagy megtanítja teszem azt, hogyan kell vízidobót készíteni. A szöveg és a kép aránya nagyjából egy képregényhez hasonló, azzal a különbséggel, hogy itt a rajzok nem pótolják az olvasást, hanem kiegészítik a leírást.

Tanulságos például, hogy egy francia számára mit jelent Európa. Megnyugodva állapítottam meg, hogy Magyarország még szerepel a térképükön. Kelet-Európát azonban rajtunk kívül mindössze Lengyelország, Csehország és Oroszország alkotja. Az Európa országairól rajzolt kép inkább a múltban, semmint a jelen különbségeiben gyökeredzik. (Az egész könyvben nincs szó társadalmi és gazdasági eltérésekről.) Persze ez érthető is, hiszen ez alakítja ki az európai országok jellegzetes arculatát. Nagyon jó ötlet például az építkezési szokások különbségének ábrázolása a tipikus házakkal, utcaképekkel, vagy annak megjelenítése, hogy bizonyos országokban hogyan ülik meg az egyes ünnepeket, például a Karácsonyt, vagy egy-egy fogással az eltérő konyhák bemutatása (itt mi is szerepelünk a gulyással). Az élő különbség leírása mellett, azonban néha, mint Magyarország esetében is, idejétmúlt és pontatlan képet rajzol a könyv.

Az egész kötet azonban nemcsak tájékoztató és érdeklődésfelkeltő. Az alapötlet tulajdonképpen a másság megjelenítése, az idegenséggel való megbarátkozás. Célja természetesen láttatni és elfogadtatni a legkülönfélébb embereket, szokásokat, életmódokat. Ennek az egész könyvet átható szemléletmódnak van egy másik oldala is: a mi szokásainkat, a mi életmódunkat is kor- és tájjellegű jelenségként mutatja be. A Disneylandet például éppúgy amerikai jellegzetességeként ábrázolja, mint Japánban a szumo birkózókat. Lehet, hogy ebből a szemléletből még mi, felnőttek is tanulhatunk?

(Venezia, 131 oldal, 518 forint)

Genevieve Huriet–Loic Jouannigot: Róza néni és a nyuszfaló rém

Be kell vallanom, azért választottam végül ezt a kötetet a *Tappancs-mesék* sorozatból, mert nem tudtam ellenállni ennek a végtelenül bugyuta címnek. Már ez is mutatja, hogy ebben a könyvben nyoma sincs a felnőtteknek szóló akár csak jelzésszerű öniróniának. Egyszerű, kedves és persze tanulságos mese arról, hogyan bánta meg Róza néni kiskorában, hogy nem hallgatott szüleire. A mélyenszántó történet ismertetése után már csak azzal maradtam adós, hogy miért választottam pont ezt a talán túlságosan is szimpla mesét. Az illusztrációk kedvéért.

Nyilvánvaló tény, hogy a gyerekeknek szóló kiadványokban a képeknek legalább akkora jelentőségük van, mint a szövegnek. Az viszont már sokkal kevésbé nyilvánvaló, hogy milyen is az igazán jó meseillusztráció. Nem egyszerűen olyan, mellesleg vitatható, ismérvekre gondolok, mint színesség és valósághűség. Olyan világot kell teremtenie ezeknek a rajzoknak, hogy beleköltözhessen a gyermeki fantázia. Hogyan valósul ez meg ebben a kötetben? Nem csak azáltal, hogy nyuszik szerepelnek benne. A tarkaság sem önmagában érdem, hanem az alkalmazástól válik megkapóvá. Két alapjellemzőjük van ezeknek a képeknek. Az egyik az ötletes részek aprólékos kidolgozása. A nyuszi alakú korlátoszlop, ajtószemöldök és lámpa, a sarokban heverő répa alakú táska nem tartozik a szorosan vett történethez. Ezek függetlenítik a rajzot a szövegtől, mi több, a mese válik a kép által teremtett világ részévé. Még ennél is fontosabb kelléke ezeknek az illusztrációknak az otthonosság. Mindenekelőtt a hideg és a meleg színek szembeállításával keltik a barátságosság benyomását a rideg külvilág keretében. Ezt a hatást erősítik az érdekes nézőpontok: az esti sötétből kukucskál be a rajzoló a kandalló megvilágította szobába. A világossággal és sötétséggel szintén ügyesen bánik. Nem hiába említettem a tüzet: annak kellemes, meleg fényét, a falra vetülő árnyékokat nemcsak ábrázolni tudja, de ezekkel az eszközökkel a rémület vagy a megnyugvás érzését is képes közvetíteni.

Az egész könyv bensőséges, családias hangulatot áraszt. Ez azonban nem azonos a Walt Disney-kiadványok kispolgári korlátoltságával. Itt a polgári miliőből azt emeli ki a mese, ami a gyerek számára életszükséglet: a biztonságot, a megnyugtató otthonosságot. Ezt sugallja a kép mellett a szöveg is, csakhogy jóval alacsonyabb színvonalon.

(Officina Nova Kiadó, 295 forint)

Arielle, a kis hableány

Azt hiszem, jócskán magyarázatra szorul, miért érzen elrettentő példának ezt a Walt Disney-mesekönyvet. Pedig a szöveg és illusztráció egysége, a szép kivitelezés, a színesség, a szívidító befejezés mind gyermeki fogyasztásra alkalmasnak mutatják. Azonban vegyük a fáradságot, és ne csak lapozgassuk, hanem nézzük meg alaposabban a rajzokat, olvassuk el a szöveget.

Azt ugye mondanom sem kell, hogy az író (szerepe annyira mellékes, hogy nevét fel sem tüntették a köteten) csak a kereteket kölcsönözte Andersentől, azon belül teljesen átalakította a történetet. Ettől azonban még akár jó is lehetne a mese Az már inkább elgondolkodtató, hogy a királyfi miért pontos mása az épp divatos filmcsillagtípusnak — node ezt még meg is indokolhatjuk. Azon is morfondíroztam egy sort, hogy a boszorkány segítőit miért hívják *Agóniának* és *Begóniának*. Az értelmetlenség nem tartozik a gyermekvilág jellemzői közé, még akkor sem, ha a felnőtt számára időnként értelmetlennek tűnnek a gyermek cselekedetei — de tekintsünk el ettől. Akkor azonban elakadt a lélegzetem, amikor a mese vége felé haladván a következőket olvasam: *„És mivel még most sem merte megcsókolni, Sebastian kórust szervezett az állatokból, és rázendítettek egy gyönyörű szerelmi dalra, hogy az első csókhoz megfelelő legyen a hangulat."* Mindehhez a kép: a középpontban csónakázó pár, az előtérben pedig kuruttyuló békák, hápogó kacsák, vigan tátogó halak és csiripelő kismadarak. És ekkor rájöttem, mi a baj: az, hogy hableány ide, királyfi oda, ez a történet nem mese, hanem egy olcsó lektűr.

Azt, hogy mi a különbség a kettő között, remekül illusztrálhatja az *Arielle, a kis hableány*. A mese először is a gyermek gondolkodásmódjának megfelelően épül fel. Ez a könyv azonban a felnőtt szempontjából festi le a gyerek világát: amit csak lehet miniatürizál, és a történet szempontjából teljesen felesleges aranyos szereplők tömkelegét vonultatja fel. Vagyis a vásárló felnőttnek szól, nem az olvasó gyereknek. Aztán a mesében nem a happy end megoldása helyett, hanem annak eredményeképp jön létre. A csoda eszköz a hős és ellenfele kezében, nem tőlük független tényező. Nem úgy az olcsó lektűrben, ahol az olvasó már nem is izgul hőséért, olyan biztos lehet benne, hogy úgyis kivágják magukat. A mese valami időtlent fogalmaz meg, míg a lektű valami nagyon is időhöz kötöttet. Ez a történet úgy próbál meg lavírozni a kettő között, hogy a dekorációnak és az egyszerű szövegnek köszönhetően mesének látszódjék, ugyanakkor azt a felszínes és földhözragadt kispolgári ízlést szolgálja, amely magát mindenek felett állónak és öröknek hiszi.

(Egmont-Pannónia, 111 oldal, 475 forint)

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Mi is elbánunk Mozarttal

Antonio Salieri udvari karmester, ahogyan *Peter Shaffer* megírta az *Amadeusban,* egyáltalán nem a középszerűség példája. A középszerű tehetség általában nem vallja be, hogy középszerű. Pláne, ha udvari karmester (költő, festő, színész stb.). Az udvari karmester (költő, festő, színész stb.) meg van győződve arról, hogy igazi tehetség, sőt, ő a legjobb. Az udvari karmesternek (költőnek, festőnek, színésznek stb.) rendszerint nincs minőségérzéke, következésképpen nem ismeri föl a zsenit úgy, ahogy az Amadeusban Salieri fölismeri Mozartot. Shaffer Salierije az Istennel pöröl, amiért szolgálata fejében nem kapott tőle tehetséget. A középszerű tehetség a hatalommal pöröl, amíg szolgálata fejében nem kap tőle hivatalt. (Rendszerint kap.) Látható tehát, hogy Salieri jelenleg nem igazán időszerű drámai hős a maga udvari kategóriájában; túl tehetséges, mivel fölismerte, hogy nem elég tehetséges, túl jellemes, mivel irigyelt riválisa elleni intrikája erkölcsi válságba kergeti, és túl lelkiismeret-furdalásos, mivel egy egyszerű kis ellenfélgyilkosságba is beleőrül.

Mindent összevetve úgy vélem, hogy amikor a *Madách Színház* előadásának végén *Mácsai Pál* mint Salieri a középszerűek táborába önmagával együtt kajánul besorolja a közönséget, akkor hízeleg neki. Csak nem gondolja komolyan, hogy akik a nézőtéren ülnek, fölismernének egy Mozartot? Mit fölismernének — egyáltalán, végighallgatnának! (Legalábbis a legtöbben közülük.) Ezt a rendező *Kerényi Imre* se gondolja komolyan, különben nem iktatna Mozart zenéjére és Salieri Mozartot hallgató áhitata közé olyan műkedvelő táncikálást, amely lesújtó véleménye szerint nyilván megfelel a közönség ízlésének. Ha ugyanis Shaffer darabjának van valami erénye — nincs túl sok neki —, akkor az, hogy a mozarti zenét szembesíti a tökéletesség bűvöletétől szenvedő Salieri zenehallgató gyötrelmével. Ha ezt a bűvöletet megzavarja az amatőrlépegetés, amit tánc címén a színház balettkara produkál, és amivel a koreográfiai szándék szerint föltehetően a „testszerűvé" vált Mozart-zene mutat függét a kétségbeesett Salierinek, akkor ugrik az Amadeust fönntartó drámai feszültség. És persze rendkívül kényelmes helyzetbe kerül a néző, mert azt a minimális (belső) konfliktust sem kell megemésztenie, amit a darab fölkínál neki. Salieri a darab szerint helyesen gondolkodott, amikor nem sokat törődött a Figaro házassága megbuktatásával, hanem rábízta a feladatot a bécsi közönségre. Kerényi — teljes joggal — úgy véli, hogy a Madách nézői is el tudnak bánni Mozarttal, s ezért a zene meg a dráma közé merő óvatosságból odadugta a balettnak nevezett kímélőtornát.

Máskülönben az előadás adekvát a darab művészkedő álmélységeivel, a különbség valóban csak annyi, hogy míg Shaffer egy intellektualizmussal kacérkodó, magát értelmiségi sznobként fölstillizáló polgári közönségnek szánta, addig a Madáchban egy kulturális igényét lefelé nivelláló, szappanopera-tévékabaré tömegízlésű nézőréteggel találkozik (és ennek megfelelően mérsékelt lesz a sikere). Kerényitől mindazonáltal nem vitatható el a professzionalista nagyvonalúság, Horesnyi Balázs impozáns barokk palotabelsőt épített (csak az az egy baja, hogy nyomasztó és statikus, még megvilágítási effektusokkal sem tud játszani), *Rajkai Erzsébet* ruhái gazdagon ízlésesek (vagy Mozart esetében ízléstelenek), és az egész produkció lebonyolításában van valami impozáns, a hely szellemétől idegen elegencia. *Mácsai Pál* komolyan veszi szerepét, egy Faust-szerűen istenkísértő-értelemkereső öreg Salierit játszik (némi Őze Lajos-beütéssel), s egy udvaronc-vivőr, olaszos fiatalt (de ha már ad a kiejtésre, a „piétá"-t véghangsúllyal kellene ejtenie, rövid e-vel és á-val, körülbelül így: pjetá). *Szücs Gábor* Mozartját, másokkal ellentétben, én nem látom túl idiotisztikusnak; a figura kialakítása a nemzetközi sablont követi, elsősorban persze a filmét. Más kérdés, hogy az infantilis zseni ábrázolásában egyforma hangsúlyt kívánna e jelzős szerkezet mindkét tagja. De hát valljuk be, a mintavételre nincs sok esélye a színésznek. Ha középszerűnek — némi hízelgő önértékeléssel — itt vagyunk is, hol vannak a Mozartok?

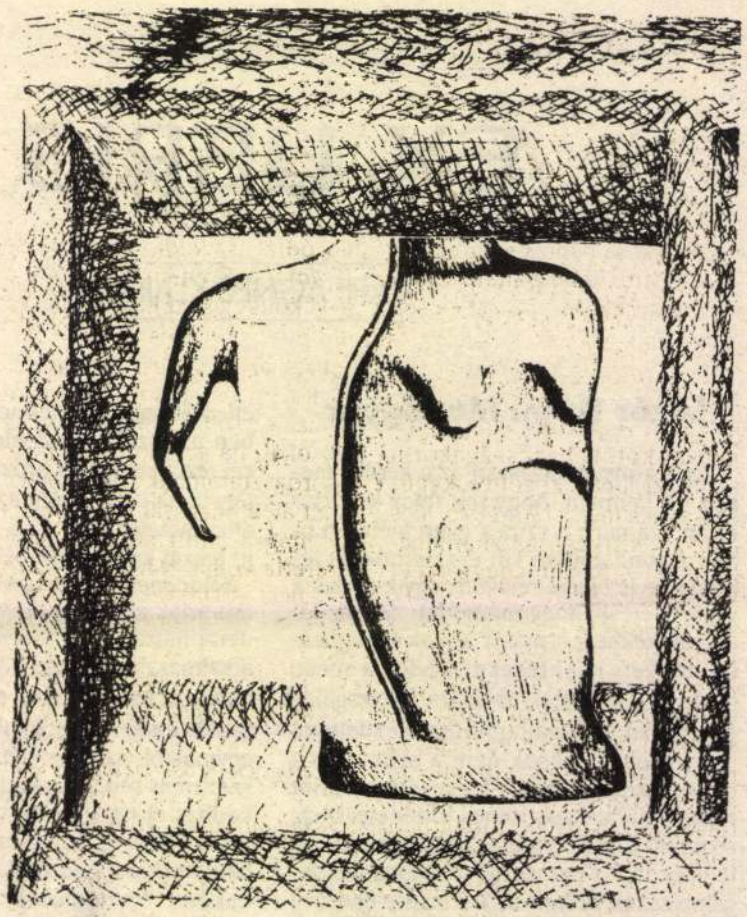

Gaál József rajza

FÁY MIKLÓS:

Zene

Reszkess, nagyúr!

Nem volt szerencséje *Déry Gabriellá*nak a pályafutása harmincötödik évfordulóját megünneplő előadással, Gertrudisként való bemutatkozásával. Bérletszünetre esett a Bánk bán, a szerzőről elnevezett színház földszintjén csak lézengtek, az erkélyt viszont középiskolások töltötték meg, akik korosztályuknak megfelelően, alig érezték érintve magukat a zenei dráma vagy a szomorú történet által.

A diákelőadások egyik kedves játéka, hogy ki tapsol elsőnek és ki utolsónak. Az erkély ezen az estén késhegyre menő harcot folytatott a helyezésekért. Minden lehetséges és lehetetlen helyen elemi erővel tört ki az ováció, tapsviharral fogadták nemcsak a karmestert, de az összes generálpauzát is, annyira, hogy a Bánk-Tiborc kettőst csak négy részletben lehetett előadni a rajongóknak. A lelkesedések elcsöndesülése után viszont még öt perc múlva is összeütődött itt-ott néhány pár tenyér, a győzelem reményében. A nézőtéri bolondokháza érthető módon megülte a színpadiak kedélyét, bár nem vagyok biztos abban, hogy minden szereplő tisztában volt vele: csak tréfált az ifjúság, nem a teljesítménytől volt elragadtatva.

Ilyen körülmények között nem csoda, ha kétszer hangzott el az első felvonás, egy másodperc eltéréssel: előbb a színpadon, utána a zenekari árokban. *Dénes István* karmesternek csak a második felvonásra sikerült megteremtenie a zenészek közti kívánatos harmóniát, a harmadikra viszont, nem szűnő lelkesedésének hála, már tisztes kört futott a zenekar. Az ünnepelt Déry Gabriella Gertrudis figuráját kissé vasorrú bábára vette, gonoszkodott és kéjelgett a cselszövésben, de megoldotta a szerepet. *Csák József* énekelte Bánkot, alighanem a legtöbb énekest ilyentájt elővevő megfázással, huruttal küszködve. Néhány kudarcra ítélt *bé* hang után meglehetősen bátor tett volt, hogy az egyébként nem kötelező cével is megpróbálkozott, de csak a szándék volt méltó Magyarország nagyurához, az eredmény annál kevésbé.

Berkes János a tőle megszokott Ottót, az élősködő aranyifjút alakította. Különös ötlet volt a tenoristától, hogy a herceg oldottságát úgy bizonyította, hogy szinte végig eszgette az előadást, az asztalon elhelyezett gyümölcsökből csipegetett. Mindenesetre ha tele szája nem zavarta az éneklésben, legalábbis elfogadhatót nyújtott, akárcsak *Ardó Mária*, akinek viszont színészi fogyatékosságát jelzi, hogy Melinda megindultságát, magányát és zavarát csak úgy tudta jelezni, hogy a nézőtér valamelyik távoli sarkába meredt. Egyetlen memóriazavarától eltekintve igen jó volt *Németh József*, mint Petúr, és hagyományosan kikezdhetetlen maradt *Melis György* Tiborca.

A zárófüggöny után mindenki boldogan lélegzett föl, énekesek, nézők egyaránt örültek, hogy túl vannak az egészen. Déry Gabriella ugyan beöltözött Gertrúd holttetemének, de a harmadik fölvonás után már nem jött ki meghajolni. Köszönte szépen, de elég volt neki ennyi is.

ANTAL ISTVÁN:

Rock

Csip

Csipnak hívták már akkor is, amikor a mai komputercsempészek még nagylavórban pancsikáltak, és üvöltöztek a mamának, hogy a szappan a szemüket csípi. Nagy kutyával mászkált a Mese utca körül, folyton fuvolázott, és senki sem értette, hogy mit akar. Amit akart ugyanis, az Pest-Budán nem volt felfogható. Nem volr dzsessz, mert dzsesszen idefelé a Szabó-Beamter duót értették. Karel Krautgartnert meg a mainstreamet, jazzen a sznobok Gonda meg Pernye könyvet, az értelmiség az avantgárdot és az Orion AT 403-as egyik gombját a zöldszem alatt. Rockon ő sem értett semmit. Legfeljebb Jimi Hendrix gerjesztett gitárhangját, amit vérző szájjal értett félre a magyar gitárosok krémje. (Volt persze, volt egy zseniális, nyújtott akkordokkal játszó gitárvirtuóz, Mogyorósi László, aki aztán eltűnt, mint reggeli idejére szokott az őszi dér.) Ennyi.

Folytatom tovább az anekdotával, ami nem is Szemző Tiborról szól, csak az ő közelében történt, persze nem véletlenül. A Szemző Quartett Pécsett játszott, a történet szerint, és velük tartott a „turnéra" Fazekas Pali, jazzfilozófus és szakállas angyal. Amikor a szállodában kitöltötték a bejelentőíveket, megdöbbenve látták, hogy Pali az „anyja neve" rovatba ALICE COLTRANET írja (a gyöngébbek kedvéért: John Coltrane felesége, zongorista, a csemballó legnagyobb művésze a jazz zenészek között), a „családi állapota" mellé pedig, hogy SZERELMES.

Ennek a cikknek kettős aktualitása van. Az egyik, hogy Szemző koncertet adott Tóth Tamással a Tilos az Á-ban. és ejátszották, többek között, a Forgács Péter Wittgensteinjéhez komponált, gyönyörű témát.

Az, hogy a szólistát, ha van ebben a homogén zenében ilyen, Tóth Tamás kisérte, nem kis öröm. Tóth a legautentikusabb képviselője annak, a Scott La Faroval kezdődő, Pastoriusszal kiteljesedő bőgős/basszgitáros iskolának, amely hangszerét a „csapatban" ellátott összes funkciója közben és mellett is *énekelteti,* amelynek zenészei nem görcsös szólista-allűrökkel játszanak, hanem tónusokban gazdagon. Igaz, alázattal és nem szolgalélekkel. (Néhány éve, Másik János társaként, hívatlanul érkeztem egy Lenin körúti házibulira, ahol Tóth, egy másik duóban, bluest játszott frenetikusan.)

A Wittgensteint azért imádom, mert Szemző megteremtette benne *az igazi* magyar repetitív zenét. A lírait, melynek lírája éppen az önrepetíció kényszeréből és az ahhoz való alkalmazkodásból fakad (és most ne gondoljunk a wittgensteini nyelvfilozófiához történő evidens kapcsolódáshoz). Ez hasonló a sajátos magyar konceptgesztushoz, amelynek lényegét az adta, hogy nemcsak tehetséges, hanem intelligens és művelt művészekről volt szó; tisztában voltak vele, hogy művük, a körülmények okán, mindenképpen szellemi tett marad. Szemzőben nincs önsajnálat vagy önreflexió, nem véletlenül adózott művekkel Erdély éa Hajas emlékének korábban. A Wittgenstein önmagában szuggerált katatóniája, ahol a vibráció a kreativitás és az önismétlés egymástolódásából fakad, őt is a Mesterek közé emelte.

A cikk másik aktialitását az adja, hogy a Wittgenstein megjelent kislemezen is. Talán az utolsó hazai kislemezen.

M.D.K.

Faludi és Csapó

Gaál Franciska szinmüvésznő villájának tervét készitették, melynek fényképfelvételét közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1922. okt. 22-28.
XI. évf. 43. sz. 35. lap.

Második cédula

M.D.K.

Faludi Jenő

Csapó József müépitésszel együtt tervezte a budapesti LOMB-Szinpadot is, amely egyik "látványossága a fővárosnak".- irja a beszámoló.

Két magyar épitőmüvész sikere külföldön c. Szinházi Élet. Bp. 1922. szept. 17-23. XI. évf. 38. sz. 23-24. lap.

Faludi Jenő építész, szül. 1899.

Bpesten. 1927. végezte a római Építészeti Főiskolát, később a milanói Polytechnikumot. Olaszországban él és számos városrendezési pályázaton dijakat nyert /Brescia, ~~xxxxxxxxxxxxxx~~ San Pellegrino, ~~xxxxxxxxx~~ Verona, 1929-32. 1932. a lodi-i gyermekotthon tervpályázatán I. dijat, 1933. a Falk-pályázaton II. dijat kapott. Aprilia város rendezési tervét készitette, átalakitotta a Római M. Akademia palotajat és belső berendezését tervezte, Mestré-ben a Villa Rossit, Milanoban a Villa Tortoli-t és Villa Prandi-t épitette. Átalakitott és ujj-áépitett egy egész sor olasz

3) Excelsior, Lirico, Olympia, Manzoni és a novarai Faraggiani színházakat.

színházat /Excelsior, Lirico, Olympia, Manzoni, (a novarai Faraggiani színházakat) Tervezte a Triplex és a Nuovi Tessili áruházakat.

2)

1929-32. Brescia, San Pellegrino és Verona városrendezési pályázatán nyert díjakat. 1932 a lodi gyermekotthon I., 1933. a Falk-pályázaton II. díjat kapott. F. készítette Aprilia város rendezési tervét s 1930. (átalakította a Római M. Akadémia céljaira) ~~palotáját~~ (Palazzo Falconieri) és tervezte belső berendezését. Mestreben a Villa Rossit, Milanoban a Villa Tortolit és Villa Prandit ~~Átalakította és ujjá épi-tette a~~ Megujitotta a milanói

tervezte és épitette. Tovabba ne hákat épitett) tervpályázatán Monzában, Marina di Massabon és Comoban. Mastélyeg egy milanói házépitőgyárban, hogy vilhákat tervezett.

1) Faludi Jenő, építész, sz.
1899. Bpesten, hol a
műegyetem kezdte mű-
szaki tanulmányait. ~~a~~
Midőtt ~~dy~~ azonban oklevét meg-
~~szerezte~~ kapta-volna, Roma-
ban az építészeti főiskolát, majd a milanói
Polytechnikumot vé-
gezte s 1927. szerezte
meg építész doktori
oklevelét. Azután ne-
hány olasz kollegá-
jával megalapította
a Gruppo degli Ur-
banisti Romani
csoportot s fölig vá-
rosrendezési proble-
mákkal foglalkozott

Faludi Jenő
épitész

Milano. Teatro Lírico.
Megujitotta 1930 körül
fenti.

Il Civico Teatro Fa-
raggiana di Novara.
Milano, 1935. (Keppel.)

Milano. Teatro Olimpico.
Megujitotta 1930 körül
fenti.

Ugyanazon forrásban
emlitve.

Milano. Cinema Teatro Excelsior.
Megujitotta 1930 körül ugyanaz.

Faludi Jenő

epilep

MAGYAR MŰVESZET

Genthon Genthon

1929. 216, 221, 419

Lux Kálmánnak is tanítványa volt a bpesti műegyetemen.

Floh Jakabnak hívtak egy rövid kis-zsidó. Rómába került, Faludi Jenő lett belőle. Milano körül villákat és a Palazzo Falconieri mellettő (roman) műverzhárat ő épitette. Egy granus ex istencia, mondja Genthon, aki sajnálja, hogy írt róla a Magyar Művészetben. Rómában Szőnyi Istvántól kapott egy rettentő pofont. Idővel eltűnt Rómából, sillila no környéken ett.

A Palazzo Falconieri átalakítási munkálatait pesti tervek alapján is ő végezte.

Faludi Jenő

Épitész

l. Faludi, Architetto Eugenio:

Il Civico Teatro Faraggiana di Novara

Estratto dalla rivista mensile „Natura"

Milano 1935.

Könyvtáramban

BUVÁR

A FRANKLIN-TÁRSULAT
KÉPES FOLYÓIRATA
SZERKESZTI: Dr. CAVALLIER JÓZSEF

MINDEN SZÁMA
A TERMÉSZET-
TUDOMÁNYOK
ÉS A TECHNIKA
VALÓSÁGOS
LEXIKONA

EGY ÉVRE 9·60 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, IV., EGYETEM-U. 4.

megírva

Faludi Jenő
építész

Faludi, Eugenio:
Case di vacanza.
Degli Architetti E. A.
Griffini, E. Faludi,
P. Bottoni.
V. Triennale di
Milano 1933. XI.
Estratto dalla Ras-
segna di Archi-
tettura. Milano,
N. 7-8. 1933

Könyvtár ambon

Faludi Jenő dr.

EGY MAGYAR ÉPITÉSZ sikere Olaszországban

Hat nap alatt épített fel egy 18 méter magas tornyot

MILÁNÓ, júl. 1.

(A Budapesti Hirlap tudósítójától.) A milánói kiállításon nagy feltünést keltett az egyetlen modern stilusban épült pavillon. A mű Faludi Jenő dr. hazánkfia alkotása és egy uj amerikai épitőanyagból készült, ami forradalmi újítást jelent az épitkezés terén; a celotexből. Amerikában már eddig is gyakran használták ezt az anyagot, ami a téglát, követ és a falat helyettesíti és a vasváz beburkolására szolgál, de Európában csak rövid ideje ismerik. Kisebb épületeknél az egész ebből az anyagból készül, de a többemeletes amerikai felhőkarcolóknál csupán az emeletek. Víz, hő és hang ellen teljesen szigetel, könnyű és cukornád-szövetből készül. A milánói kiállításon ebből az anyagból felépített pavillon épitésére a Celotex nevű amerikai társaság zártkörű pályázatot irt ki, melyre a legkiválóbb olasz épitészeken kívül Faludi Jenő drt is meghivták. Az épitési megbizást fiatal hazánkfia — az első magyar, ki Itáliában épitészdoktori oklevelet nyert — kapta, ki 6 nap és 6 éjjel tartó lázas munkában 40 munkással, a kiállitás megnyitási napjára, a vásárigazgatóság legnagyobb csodálatára elkészült a 18 méter magas toronnyal. Az épitési munkákat Milánó mérnökei és épitészei személyes jelenlétükkel ellenőrizték, hogy megtekintsék a boszorkányos gyorsasággal, a puszta földből felszökkenő tornyot.

Faludi huszonnyolc éves, Józsefműegyetemi tanulmányainak befejezése után 1925-ben, vagyontalanul, csupán egy mérőléccel a kezében került Rómába, hol kétévi nehéz, küzdelmes munkája volt és megszerezte az olasz épitészdoktori oklevelet. Munkái: Tanulmány a modern épitészetről és az Itáliában feltalálható modern épitészeti elemekről, Padova városszabályozása hat olasz épitésszel együtt, a római aero-kikötő terve, mely első díjat nyert, előadás Rómában az internacionális aerokongresszuson az aero-kikötők tervezéséről és épitéséről (ez az első ilynemű tanulmány Európában, mely épitészeti szempontokból foglalkozik ezzel a problémával), Brescia városszabályozási tervpályázatán II. díj 6 olasz épitésszel együtt *„Gruppo di Urbanisti Romani"* néven, ez az első csoport Itáliában, mely modern alapokon foglalkozik városszabályozással; a római II. Mostra Marina-ra kiállításon természetes méretekben egy aerokikötő-váróterme épitett berendezéssel együtt; a római racionális épitészeti kiállításon az egyedüli külföldi, aki meghivást kapott és önálló teremben 30 tervet mutatott be, és Assisi városszabályozási terve, melyre meghivást kapott.

Most pedig Velencébe utazik, hová meghivást kapott a közeli Congliano részére való kertváros épitésére.

Erdőssy József.

Budapesti Hirlap, 1928. júl. 5.

szinmagyar irasait.

Mindig gyönyörködve olvastam munkáit s az a véleményem, hogy a magyar nép szivéhez az az út vezet, amelyet ő választott. Nem az úgynevezett népies kell a mi népünknek. Az ízléstelenséget, a cikornyát nem szereti a magyar. Ellenben szereti a szépet, az egyszerűt, a természetest. Jobban szereti az okosságot az okoskodásnál. A Bartóky irásai valók a mi népünknek. Ezeket az irásokat mindenki élvezettel olvashatja.

Mikor Bartóky a minisztériumba került, a közgazdasági főosztályba osztotta be Darányi Ottlik Iván főnöksége alá, akit — mert mindig tárgyalni járt Bécsbe — nekem kellett helyettesítenem. Igy történt, hogy minisztériumbeli működése kezdetén nekem kellett volna őt tanítgatnom. De észrevettem, hogy nem szorul oktatásra s azt mondtam neki:

— Tanítson téged az ördög, hiszen többet tudsz, mint én!

De azért sorsát ő sem kerülhette el. Elém adott egy aktát fölülvizsgálatra. Hivatalból akart intézkedni az iránt, hogy a főispánok tartsák szemmel a nép asszonyait s azt az őrült fényűzést, ami faluhelyt a selyemvigonókkal és selyemkeszkenőkkel tapasztalható. Gyönyörűen kifejtette Józsi, hogy ez a luxus elszegényedésre vezet s a főispánok hassanak oda, hogy a vászoneselédek egyszerűségre, takarékosságra szokjanak.

— Bravo. Nagyon helyes!

A kórház társalgójában beszélgetünk az elhunytról *Borsos* László alorvossal.

— A szegény kegyelmes urat — mondja — *Kerekes* László, a kórház főorvosa kezelte, de naponkint meglátogatta régi meghitt háziorvosa, *Klein* Oszkár is. Hozzánk pontosan május tizenkilencedikén jött. Régi és súlyos szívbajára keresett nálunk gyógyulást. Pontosabban szívizom megbetegedése volt s mikor hozzánk került, jóideig ágyban feküdt. A hatalmas termetű és erős szervezetű ember harminc kilót fogyott, mire ide, az áhított nyugalomra s jó levegőre került.

— Sajnos, már akkor tudtuk, hogy számára nincs segítség. Amennyire csak lehetett, megkíméltük a körülményes gyógykezeléstől s igyekeztünk utolsó napjait kellemessé tenni. Ezt ő maga tette könnyűvé. *Elfogadta a betegséget, mint megváltoztathatatlan állapotot és nem foglalkozott vele.* Nem is beszélt róla, nem érdeklődött iránta. Örült, hogy két ízben szerencsésen megbirkózott az akkoriban súlyosabb tünetekkel jelentkező betegség következményeivel s vidáman hallgatta biztató szavainkat, amelyek állapotának javulásáról szóltak.

— Csak úgy ne járjak, — mondotta egy ízben félig tréfásan, félig komolyan, — mint második Frigyes. Az orvosok bulletinjeikben *nap-nap után javulást jelentettek s a javulást hirdető bulletinek sorának halála vetett véget.*

— Állapotának körülményei valóban megjavultak. Fájdalom, ezek nem változtattak a lényegen. Nemsokára azután, hogy idejött, már felkelt s mert vágyakozott a természetbe, emeleti szobájából a földszintre helyeztük, ahonnan egy-két hét mulva már kimehetett a

Faludi Jenő

Az első világháború előtt Stóliába távozott.

Mekényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

991

Suvich egy napja Bécsben

Szombat reggel elutazott az olasz külügyi államtitkár Budapestről Bécsbe — Együtt ebédelt Dollfuss kancellárral, akivel hosszabb megbeszélést folytatott — Este Bécsből hazautazott Rómába

(Saját tudósítónktól.) Jelentette a *Pesti Napló*, hogy *Suvich* olasz külügyi államtitkár, akinek az eredeti program szerint péntek este kellett volna elutaznia Budapestről, *szombat reggelre halasztotta elutazását.* Suvich tiszteletére péntek este *Colonna* herceg olasz követ *dinét adott*, amelyre hivatalosak voltak *a magyar kormány tagjai* és a magyar közélet vezető egyéniségei. Az estély a késő éjszakai órákba nyúlt és Suvich eredeti tervét megváltoztatva, *nem utazott el az éjjeli vonattal.* Az estélyen Suvich *Fabinyi* kereskedelmi miniszternek *átnyujtotta az egyik legmagasabb olasz kitüntetést: az olasz király által adományozott olasz Koronarend nagykeresztjét.* Az államtitkár kifejezte a magyar kormányférfiak előtt azt a kérését, hogy elutazása alkalmával *mellőzzenek minden búcsúztatást*, feltűnés nélkül akar elutazni Budapestről. A hivatalos búcsúztatás így el is maradt, a szalónkocsit a reggel 8 órakor induló bécsi gyorsvonathoz kapcsolták. A pályaudvaron megjelent a budapesti olaszok küldöttsége. Suvichot *Samarjay* Lajos, az Államvasutak elnöke várta a Keleti pályaudvar előcsarnokában. Megérkezett a pályaudvarra *Fabinyi* kereskedelmi miniszter, aki a kormány nevében búcsúzott a Duce küldöttjétől.

Elutazása előtt a pályaudvaron *Suvich* államtitkár nyilatkozott a *Pesti Napló* munkatársának, hangoztatva, hogy benyomásai a legjobbak, el van ragadtatva a budapesti fogadtatástól.

— Mélyen meghatott a szívből jövő rokonszenv, amelyben részem volt, — mondotta Suvich — Mondhatom, hogy *ugyanez a rokonszenv él az olasz nemzetben is és ennek budapesti tartózkodásom alatt a mi sajtónk is kifejezést adott.*

Suvich államtitkár a magyar határ átlépésekor a következő táviratot intézte *Horthy* Miklós kormányzóhoz:

— Amidőn Magyarország területét elhagyom, kérem Főméltóságodat, fogadja legőszintébb és legtiszteletteljesebb hálám kifejezését azért a barátságos fogadtatásért, amelyben Magyarországon mindenütt részem volt és amely felejthetetlen emléket hagy lelkemben. *Suvich.*

Suvich a magyar határról a következő táviratot küldötte Gömbös Gyula miniszterelnöknek:

— Amidőn elhagyom Magyarország földjét, nem mulaszthatom el, hogy újból szívből jövő őszinte köszönetet ne mondjak Nagyméltóságodnak a fasiszta Itália iránt megnyilvánult lelkes és meleg rokonszenvért, amelyet mindenütt alkalmam volt tapasztalni s amely újabb záloga országaink barátságának. *Suvich.*

Suvich és Dollfuss tárgyalásai

Bécs, február 24.

(A Pesti Napló bécsi tudósítójának telefónjelentése.)

Suvich külügyi államtitkár ma délben egy óra körül Bécsbe érkezett. A budapesti gyorsvonat, amely az olasz vendéget hozta, *útközben megállt, Suvich kiszállt és a bécsi olasz követség autóján tette meg az utat Bécsig.* Az olasz külügyi államtitkár ezzel is dokumentálni akarta, hogy *kizárólag magánügyben tartózkodik Bécsben*, látogatása tisztán *magánjellegű.*

A bécsi olasz követségen délután félháromkor rendezett villásreggelin résztvett Dollfuss kancellár is, és Suvich és Dollfuss hosszas megbeszélést folytatott. Suvich államtitkár *ismertette Dollfuss előtt budapesti megbeszéléseinek eredményét, Dollfuss pedig az olasz államtitkár előtt ecsetelte az osztrák helyzetet.*

Sok szó esik politikai körökben *Gömbös* Gyula miniszterelnök márciusra tervezett *római útjáról.* Az utazást hivatalos helyről még nem erősítették meg ugyan, de politikai körökben úgy tudják, hogy *ez az utazás március közepén megvalósul.* Hír szerint a budapesti megbeszélések a márciusi római konferenciát készítették elő.

Délután *Dollfuss* eltávozott a bécsi olasz követségről, Suvich pedig az olasz követ társaságában hosszabb gyalogsétára ment és a bécsi fő uccák üzleteiben több bevásárlást eszközölt. *Estefelé Suvich meglátogatta a szövetségi kancelláriban Dollfuss kancellárt, akivel hosszas megbeszélése volt.* A tanácskozás tárgyáról és eredményéről *semmiféle közlést nem adtak*, hangsúlyozva, hogy *Suvich államtitkár csak hazafelé utaztában szállt ki Bécsben, utazásának teljesen magánjellege van.*

Suvich este tiz órakor a római gyorsvonattal hagyta el Bécset.

Egyre nagyobb visszhangot kelt Suvich budapesti útja és a magyar-osztrák-olasz együttműködés gondolata a világsajtóban

A világsajtó változatlanul nagy érdeklődéssel és részletességgel tárgyalja *Suvich* budapesti útjának világpolitikai jelentőségét.

A *Popoplo di Roma* megállapítja, hogy *Suvich* budapesti útja szoros összefüggésben állott a legutóbbi bécsi utazással. Mindkét utazás végcélja: *együttműködés úgy politikai, mint gazdasági téren.* A *Matin* római tudósítója azt írja, hogy Olaszország lassan, de biztosan akarja létrehozni Olaszország, Magyarország és Ausztria együttműködését. Az *Economist* hangoztatja, hogy az olasz politika erélyesen támogatja Dollfuss osztrák-magyar közeledését, és *Gömbös* valószínűleg hajlandó jódarabig menni ezen az úton. A *Daily Telegraph* Mussolini, Gömbös és Dollfuss közeli római találkozásáról ír. A lap szerint nem valószínű, hogy *Mussolini* beleegyezne a márciusi tanácskozás megtartásába, ha nem volna biztos annak sikerében.

A *Wiener Zeitung* bizonyosra veszi, hogy Suvich arra kapott utasítást, hozzon létre olyan új egyensúlyi állapotot, amely a mai zűrzavaros bizonytalanság helyébe lépjen. A *Prager Tagblatt* így ír: »Ausztria az olasz blokkhoz csatlakozik, de még nem hangzott el az utolsó szó a vámunió megoldása ügyében«. A hollandi lapok, különösen a *Telegraaf*, a *Nieuwe Rotterdamsche Courant* és az *Algemeen Handelsblad* részletesen foglalkoznak Suvich budapesti útjával és a magyar-olasz-osztrák külpolitikai együttműködéssel. Az egész sajtó nagy jelentőséget tulajdonít a három ország megegyezésének.

A *Stampa*, a nagy olasz ujság vezércikkében megállapítja, hogy az osztrák vezető államférfiak tisztán látják, hogy *Ausztria sorsa elválaszthatatlanul összefügg az olasz és magyar együttműködéssel.* A tényállás a következő: *Amíg Magyarországot fogolyként őrzik és meg akarják fojtani, és amíg Ausztria függetlensége ellen különböző forradalmakat szítanak, addig természetes, hogy ez a két nemzet egyre erősíti Olaszországhoz való kapcsolatait.*

Amíg a *Popolo d'Italia* a kisantant izgalmát igyekszik lecsillapítani, addig a *Corriere della Sera* hangsúlyozva Olaszország békéltető és rendező jellegű középeurópai politikáját, *lehetetlennek nevezi a kisantant törekvését, amely Ausztriát és Magyarországot saját szekeréhez akarja kötni,* és ezzel csak meghosszabbítja a középeurópai nehézségek idejét.

A cseh *Bohemia* azt írja, hogy Olaszország politikai és gazdasági értelemben meg akarja teremteni az olasz-osztrák-magyar hármasszövetséget. »Ha a két dunai blokkot összehasonlítja valaki„ — folytatja feltűnő cikkét a Bohemia — a kisantanté látszik *gazdaságilag* erősebbnek, *belső szilárdsága azonban könnyen gyengébbnek mutatkozhat, mint az új hármasszövetségé*, bár ennek természetesen be kell bizonyítania, mennyiben tud ellenállni a német versenynek.«

A *Berliner Tageblatt* azt írja, hogy sem a kisantantnak, sem Németországnak nincs mit tartania az olasz politika kifejlődésétől a Duna-medencében. A *Germania* szerint Budapesten tudatában vannak annak, hogy bármilyen kísérlet a Duna-medence kérdésének megoldására *Németország nélkül lehetetlen vállalkozás.* A *Berliner Börsenzeitung* szerint Mussolinit elsősorban a Balkán-egyezmény megkötése késztette arra, hogy megkísérelje az olasz befolyás sarokbástyáját felépíteni a Duna-medencében.

Egész sereg összeférhetetlenségi ügyben rendelt el vizsgálatot a főváros igazoló választmánya

(Saját tudósítónktól.) A főváros igazolóválasztmánya összeférhetetlenségi ügyeket tárgyalt. *Farkas* Zoltán rámutatott arra, hogy a törvény az igazolóválasztmánynak nem adja meg a lehetőségeket az igazság kiderítésére. Az itt elhangzott tanuvallomásoknak nincs szankciójuk és ha tanut idéznek meg, úgy csak az jelenik meg, aki akar.

Ereky Károly és *Karch* Kristóf megfellebbezték az igazolóválasztmány Lang Lajos ügyében hozott legutóbbi határozatát a közigazgatási bíróshoz. A törvény értelmében a fellebbezést az igazolóválasztmánynak kell átadni, amely azt most továbbította a bírósághoz. *Peyer* Károly a főváros egyik közgyűlésén nem is annyira komolyan, mint inkább gúnyosan összeférhetetlenségekről beszélt. A főpolgármester ennek ellenére az *adatokat átadta az igazolóválasztmánynak, amely azokat megvizsgálta.* Mindenekelőtt a bejelentés adatainak helyességét kutatták és azután többszöri zárt tárgyalás után a következő döntést hozták: *Koós* Jenő tényleg igazgatósági tagja az Angol-Magyar Banknak, *Peczrik* Jenő pedig ugyanott igazgatói címmel felruházott tisztviselő. Az Angol-Magyar Banknak üzletei vannak a fővárossal, ügyeiket mégsem tárgyalták, mert *Láng Lajos szintén az Angol-Magyar Bank igazgatósági tagja és a közigazgatási bíróság fogja végső fokon kimondani, vajjon nem összeférhetetlen-e.* A bíróságnak a Láng-ügyben hozandó határozata *vonatkozik majd Koós Jenőre és Peczrik Jenőre. Struczky* Sándor ellen az a vád, hogy bodegája van a városháza épületében. A bodega bérlője »*Struczky Sándorné és társa*«, különben pedig a helyiségnek tarifaszerűen megállapított ára van. *Frühwirth* Mátyás ellen azt vetették fel, hogy mint egyes lapok kiadója és szerkesztője, a fővárostól pénzt kapott. A vizsgálat szerint a felsorolt lapoknak *nem kiadója.* Mindkét esetben az igazolóválasztmány a bejelentést tárgytalannak tekinti. A többi bizottsági tag ellen megindul a vizsgálat. *Huszár* Károly a Leszámitolóbank, *Éber* Antal és *Rakovszky* Iván a Magyar-Olasz Bank, *Orphanidesz* János a Ganz alelnöke és igazgatósági tagja, *Schmidt* Richárd a Hazai Bank. *Burghardt Bélaváry* Rezső az Első Budapesti Gőzmalom igazgatósági tagja. *Müller* Antal pedig a Keresztény Szabóiparosok Szövetségének ügyvezető igazgatója. A polgármester fogja megállapítani, hogy *ezek a vállalatok milyen viszonyban vannak a fővárossal.*

Peyer Károly ugyanakkor önmaga ellen is tett összeférhetetlenségi bejelentést. Peyer, mint a Közmunkák Tanácsának tagja kap ülésdíjakat, valamint a Közmunkatanács egyik vállalatában is mint kiküldött szerepel és ezért kérte maga ellen az eljárás megindítását. *Ereky* Károly *Nagy* Ferenc és *Payr* Hugó ellen tett összeférhetetlenségi bejelentést. *Nagy* Ferenc ügye egy szállítással kapcsolatos. A bejelentés szerint a főváros egy nemlétező szállítmányozónak, *Grobusek* Ernőnek adott megbízást akták fuvarozására, a szállítás költségeit *Nagy* Ferenc *bizottsági tag irodájában a bizottsági tag sógora Hangel Andor vette át.* Ereky személyesen meggyőződött arról, hogy *Grobusek Ernő sohasem lakott a megadott címen.* Szarka ucca 7. számú házat jelölte meg lakásának, ahol *Nagy Ferenc bizottsági tag szállitmányozási irodája van.* Grobusek Ernő nevű fuvaros különben nincs, kérte a vizsgálat megindítását, hogy *egyáltalában látta-e valaki ezt a Grobusek Ernőt?* A legközelebbi ülésen úgy Ereky Károlyt, mint Nagy Ferenccet kihallgatják. *Payr* Hugó ellen az a vád, hogy a főváros volt filmgyárának épületében lakik, amelyet a főváros a Magyar Filmirodának adott bérbe. Ereky azzal vádolja Payrt, hogy *rejtélyes módon kijátszotta a lakbérleti szerződés megkötését*, mert ha ezt megkötötték volna, úgy *összeférhetetlen lenne.* Payrt is legközelebb hallgatják ki.

A TEL-AVIVI VÁSÁR

alkalmából olcsó társasutazásokat rendezünk szakszerű vezetéssel a 24.000 tonnás

„VULCANIA"

óriásmotorhajón, a legszebb, legmodernebb óceánjárón és a közismert

LLOYD TRIESTINO

gyorshajókon

Felvilágosítások és vásárigazolvány a

PALESZTINA-GAZDASÁGI BIZOTTSAGNAL

a vásár magyarországi képviseleténél, Budapest, VI, Andrássy út 67. és a

COSULICH—LLOYD TRIESTINO

hajóstársaság budapesti irodáiban

VII., Thököly út 2. IV., Váci ucca 17.

Akinek a gyomra fáj, hélműködése megrekedt, mája megnagyobbodott, étvágya nincs, emésztése elgyengül, nyelve fehéressárga annak naponta egy pohár természetes **Ferenc József** keserűviz rendbehozza az emésztését és jó közérzetet teremt.

Fájós lábak, kinzó nyilalások

percek alatt enyhülnek, érzékeny, sajgó, fagyos lábak, lestrapált zsibbadó lábak percek alatt megszabadulnak minden fájdalomtól. Egy lavór meleg lábvizbe tegyen Szt. Rókus-sót, melytől tejszerű lesz. Áztassa lábait a balzsamos-oxigénes jótékony vízben: a fájdalmak oly mértékben hagynak fel, amilyen módon a balzsamos gyógyító sók a bőr porusaiba szivódnak. Az izmok, izületek kinzásai megszűnnek, a gyulladások, feltörések gyógyulnak A tyúkszemek megpuhulnak, úgyszólván percek alatt. Egy kiadós csomag Rókus-só 70 fillérért beszerezhető

Egy magyar mérnök a Po-ból „Nilust" csinált

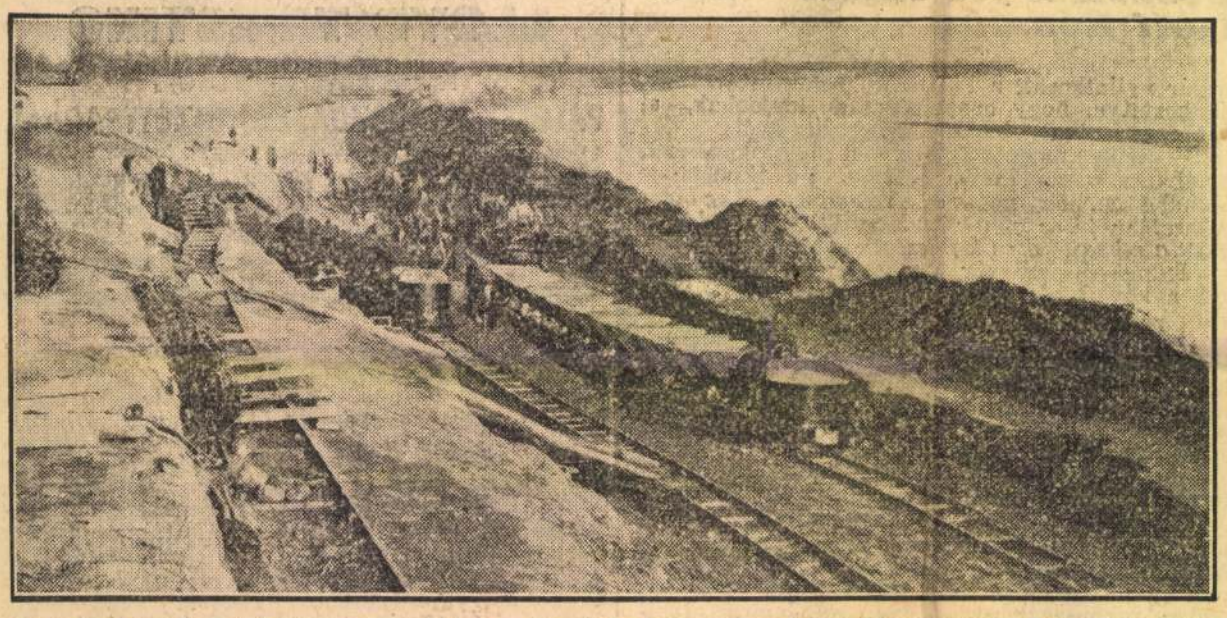

Halad a munka. A háttérben egy kész partszakasz. Ezen a szakaszon 2500—3000 munkás dolgozott

Róma, február.
(A Pesti Napló római szerkesztőségétől.)

Olaszországnak ma egyik legnagyobb problémája a kopár olasz föld öntözésének és a mocsarak lecsapolásának kérdése. Mindkettő belátható jelentőségű ügy és a fasiszta kormány milliárdokat költ részben az öntözőcsatornahálózat kiépítésére, részben a felesleges vadvizek lecsapolására. Már írtunk róla, hogy ilyen lecsapolt területen épült fel például *Littoria*, Mussolini kis csodavárosa és most épül a második: *Sabaudia*. A Po óriási víztömegét úgy szabályozták, hogy tavasszal, mint valami európai Nilus, elárassza a földeket vízzel; ha aztán már elegendő vizet kapott a föld, valósággal egyetlen gombnyomásra visszafolyik a sokmillió köbméter víz a legnagyobb olasz folyóba. A világ a mai Olaszország számtalan ilyen öntözési csodájában az olasz technika diadalát látta. Csak nagyon kevesen tudják, hogy ebben a diadalban a magyar mérnököknek és a magyar tudásnak mekkora szerepe van.

Egy magyar mérnök Olaszországba vándorol

Mintegy tíz évvel ezelőtt történt, hogy *Horn* Sándor budapesti mérnök kivándorolt Olaszországba. A fasizmus akkoriban élte ifjúkorát, nagy tervek születtek a vezérek tanácskozotermeiben, a minisztériumok íróasztalai mellett, de azokban a kezdeti időkben Olaszország nagyon el volt foglalva politikával: a technikai megoldásokkal kevesen törődtek. Főleg, mert kevesen is értettek hozzá. Azóta felnőtt egy kitünő új mérnökgeneráció, amely kiállja a versenyt bármelyik nemzet technikusaival. De tíz évvel ezelőtt Olaszországban úgy kellett az igazán kitünő, szakértő mérnök, mint a falat kenyér. Horn Sándor nem töltötte idejét hiába, volt benne annyi bátorság és lendület, hogy nem akart beülni egy mérnöki irodába tucatmagával, tucatmérnöknek, hanem miután megtudta, hogy a Po szabályozása és a felsőolaszországi lecsapolási munkálatok megindulnak, nekiült és pár hét alatt olyan terveket dolgozott ki, hogy az illetékeseknek elállt a szemük, szájuk a csodálkozástól. Rövid tárgyalás után a fiatal magyar mérnök megbízást kapott: *vezesse egyelőre az egyik felsőolaszországi lecsapolás és ármentesítés munkáit.*

A karrier megindul

Nem ismerjük személyesen Horn mérnököt. Először egy olasz szaklapban olvastunk az »*ingenyere ungherese*«-ről, úgy kezdtünk nyomozni utána. Bevalljuk: gyengénk a magyar siker, a magyar karrier és boldogan írunk róla, ha ilyesmiről tudunk. Különösen miután sokoldalú kérdezősködéseinkre szinte egyhangúan ezt a választ kaptuk:

— *A il Horn, molto molto bravo!...* — A Horn, nagyon nagyon derék!...

Ezt mérnökök mondták. Vízmérnökök. Konkurensek. Szóval a magyar mérnök az első feladatot kitünően oldotta meg. Jött a második, a harmadik feladat és egyik jobb eredménnyel járt, mint a másik. Egy nap felhívták Hornt Rómába, *Crollalanza* miniszterhez. A miniszter megmutatta neki a Po szabályozásának régebbi terveit és megkérdezte, vállalná-e az átdolgozást. Horn vállalta és pár hónap mulva a kész tervekkel és költségvetéssel tért vissza. A legfontosabb munkálatok elvégzése 180 millió lírába, kereken hatvanmillió pengőbe került. Két nap mulva Horn megkapta a megbízást: kezdjen neki a munkának és csinálja meg, amit tervezett. Csak ne kerüljön 180 milliónál többe. A munkát megkezdték, befejezték és a végén nem is került a meghatározott összegbe. A szakértők elragadtatással nyilatkoztak a magyar mérnök teljesítményéről, dicsérték technikai felkészültségét, új ötleteit, pontos terepismereteit. A legnagyobb olasz szaklapok oldalas cikkekben számoltak be az elért teljesítményről; a magyar karrier, amely rövid idővel előbb indult csak meg, meredeken ívelt felfelé.

Horn mérnök sikere nemcsak személyes ügy: munkásságával elismerést szerzett a magyar mérnök képességeinek és nem kis mértékben az ő érdeme, hogy a magyar technikus ma márka lett Olaszországban. Az olasz földmüvelésügyi minisz-

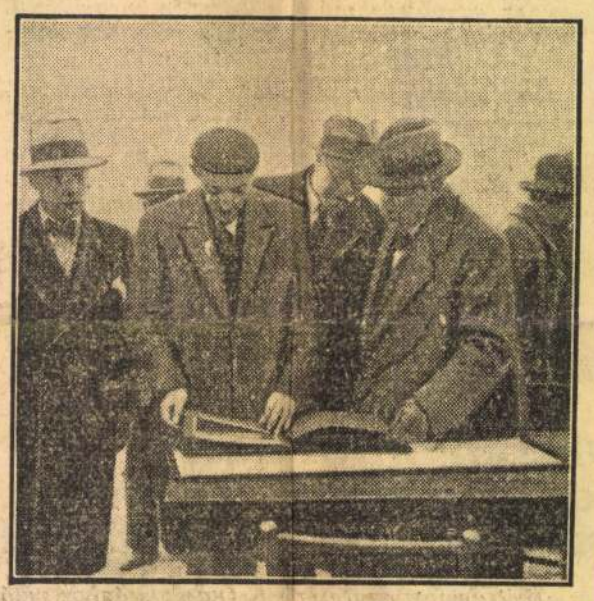

Crollalanza miniszter a munkálatoknál. A sapkás miniszter baloldalán áll a magyar mérnök

térium egyik magasrangú funkcionárusa mondta legutóbb erről:

— Sokszor beszéltünk itt a magyar mérnökök teljesítményéről és arról, hogy miért jók a technikusaik? Itt van Horn, Milánóban *Faludi* épitész (ma Olaszország egyik legkeresettebb építésze) és még néhányan, kisebb kaliberű és kisebb nevüek. Van bennük invenció, mernek és amellett tudnak. Kötelességem volt, hogy felülvizsgáljam időnként Horn mérnök munkáját. Ami legjobban tetszett nekem is, kollégáimnak is, hogy valósággal kint lakott a munka helyén, ott élt a gödrök és vasúti vágányok között a nedves latyakban, amig csak be nem fejezett egy-egy szakaszt. Az olasz mérnököket is erre neveljük: ott kell élni a munka színhelyén, csak igy lehet valamit elérni. A mai viszonyok között, sajnos, nagyobb magyar mérnökimportra *nem gondolhatunk*, de ha van egy hely üresedésben, ahol külföldi mérnököt alkalmazhatunk, akkor *első helyen a magyarokat vesszük figyelembe.* Nem a barátság miatt: hiszen milliós értékekről van szó, amit csak úgy barátságból nem lehet bárkire rábizni; hanem mert *tudjuk, hogyha valaki a budapesti müegyetem diplomájával a zsebében jelentkezik, az legalább is feltétlenül használható.* És — én, aki ismerem a nemzetközi mérnökmatériát — mondhatom, ez nagyon nagy szó. Persze a Horn-féle emberek nélkül erre nehezen jöttünk volna rá.

A sikerek rengeteg új megbízást jelentettek Horn Sándornak, aki ma Olaszország egyik legkeresettebb vízmérnöke. Az állam (milyen nagy dolog, hogy manapság egy idegen kap állami megbízatást) egymaga is ellátná munkával, a magánmunkák tömege csak ráadás. Egyre-másra épülnek a hajózásra, öntözésre való csatornák és most legújabban híre terjedt, hogy *Horn mérnök fogja megépiteni a római kikötőt és az ő tervei alapján fogják hajózhatóvá tenni a Tiberist.* A mai világban, amikor a nemzeti féltékenykedés soha nem látott méreteket öltött, különösen örülni kell annak, hogy egy magyar mérnöknek sikerült komoly, szép karriert csinálni külföldön. Nemcsak az ő karrierje miatt, hanem mindazokért, akik majd utána jönnek és akiknek ő csinált reklámot. Jó reklámot.

Barcs Imre

Kimenő

Irta: Stella Adorján

I. kép.

(Két úriember, Péter és Sándor beszélget a klubban. Régi és viharedzett férjek.)

Péter *(folytatja a beszélgetést)*: Az a fontos, hogy te szerdán pont kilenc órakor gyere el értem! Nem fogod sajnálni az estédet, remekül fogsz szórakozni!

Sándor: Ez biztos! Engem különben is a két hölgy már régen érdekel... Egy bökkenő van...

Péter: Mi az?

Sándor: Nehezen kapok kimenőt a feleségemtől. Tudod, hétfőn neki van kimenőnapja, pénteken pedig nekem, de a hét többi napjait bizony családi körben kell tölteni. *(Sóhajt.)*

Péter: Nem tudsz az asszonynak valami kifogást mondani?

Sándor: Hiszen ismered Olgát! Vele bajos boldogulni! Úgy irígyellek téged, hogy annyiszor van kimenőd, ahányszor csak akarod. Még mindig a régi trükkel, az ezredvacsorával dolgozol?

Péter: Legalább havonként kétszer. Neked is ajánlom. Nincs olyan kőszívű asszony, aki megtiltaná a férjének, hogy azokkal legyen együtt, akikkel ezer veszély között a harctéren rohamra indult!

Sándor: Fájdalom, én nem mondhatom ezt a kifogást! Nem voltam katona!

Péter: Én talán voltam? A háború után tanultam meg annyi katonai szakkifejezést, amennyi egy ezredvacsorához szükséges. Szorgalmasan bújom a napihíreket és ma már a feleségemmel együtt figyelem, hogy hol és mikor van bajtársi összejövetel. És mindegyikben benne vagyok.

Sándor: A feleséged sohasem kérdezte, hogy melyik ezredhez tartoztál?

Péter: Dehogynem! Erről is gondoskodtam. Az egykori osztrák-magyar hadseregben nem volt még egy katona, akit annyit helyeztek át egyik ezredtől a másikhoz, mint engem.

Sándor: Hogyan?

Péter: Ilusnak megmagyaráztam, hogy valahányszor csak baj volt az egyik frontszakaszon, mindig odaküldtek. Más és más ezredekkel vettem részt a véres rohamokban és sohasem sebesültem meg.

Sándor: És ezt elhiszi?

Péter: Hogyne hinné! Hiszen bizonyítani tudom, hogy nem vagyok megsebesülve?

Sándor: Nem csodálkozik azon, hogy annyi ütközetben vettél részt és egyetlen kitüntetést sem kaptál?

Péter: Ki mondja, hogy nem kaptam? Mit gondolsz, mult szombaton hogyan tudtam ellógni hazulról? Azt mondtam, hogy az arany vitézségi érmesek összejövetelére kell mennem. Ilus melegen megcsókolt, mintha hadbavonulnék.

Sándor: Nem félsz, hogy lecsuknak?

Péter: Ha minden férjet becsuknának, aki a feleségének hazudik, akkor szüknek bizonyulna a Markó uccai müintézmény! Azt mondom neked, édes pajtás, revideáld a háborús emlékeidet és mondd, hogy mégis csak ezredvacsorára kell menned szerdán.

Sándor: Most csapjak fel katonának? Az én koromban? Olga gyanút fog. Egyebet kell kitalálni.

Péter: Mondd, hogy üzleti ügyben van dolgod!

Sándor: A feleségem jól tudja, hogy évek óta nem csinálok üzleteket. Pár esztendővel ezelőtt volt egy nagyszerű kimaradási ürügyem, de sajnos, most már nem kultiválhatom.

Péter: Mi volt az?

Sándor: Azt mondtam, hogy külföldi ügyfelekkel kell bridzseznem. Ebbe mindig belenyugodott, mert másnap így szóltam hozzá: »Ezek belekényszerítettek egy magas játékba. Igaz, hogy nyertem száz pengőt. Itt van, fiacskám.« Átadtam a pénzt, mire aztán ő maga forszírozta, hogy minél gyakrabban kártyázzak. Ma, sajnos, nem vagyok abban a helyzetben, hogy ilyen magas pinkapénzt fizessek, ha egyszer ki akarok ruccanni.

Péter: Mégis hogyan fogsz ellógni!?

Sándor: Nem tudom.

Péter: Van egy ötletem. Mondd a feleségednek, hogy az untauglichok tartanak emlékvacsorát, arra bizonyosan el fog engedni.

II kép.

(A két asszony diskurál egy cukrászdában)

Olga: Pénteken könnyen mehetek, mert az uramnak ez a kimenőnapja de mit fogsz te csinálni?

Ilus: Egyszerű a helyzet. Az uram mindig ezredvacsorákkal csap be. Ha kimenőt akarok, nem kell mást tennem, mint böngésznem az ujságokban és felfedeznem egy bármilyen emlékvacsorát. Megmutatom az uramnak, mire ő mindig beugrik és így szól: »Fiam, ide okvetlen el kell mennem.«

FALUDI JENŐ: PAVILLON A MILÁNÓI ÁRUMINTAVÁSÁRON. 1928

FALUDI JENŐ

Lassan kitisztul az ég a sokat vitatott modern építőművészet fölött, tovaszáll a hozsanna viharfelhője, az ócsárlás nyári zivatara is elál s talán azt is megérjük, hogy maholnap a béke napja ragyogja be a vidéket.

A kezdeményezés forrongása megszünt, megy a munka a maga rendjén. Lejárt a felkiáltójeles programmpontok és manifesztumok ideje. De elmúlt az idő a kicsinylés és a gúny fölött is. A vita az új építőművészet jelentőségének elismerésével lezárult. Tudomásul kell venni, hogy van, aki nem teszi, visszalép korából a multba. Részleteinek esetleges fogyatékosságára azonban rá kell mutatni, hogy e fejlődés helyes irányba terelődjék. Itt az ideje, hogy a hozsannázók ne írjanak elméleteket, ne készítsenek monstruózus és kivihetetlen terveket, hanem építsenek. Itt az ideje, hogy az ócsárlók előadják praktikus észrevételeiket és ne a stílus általánosságaiba kössenek bele, amely úgysem változik meg az ő kedvükért, mert tegnap után ma következik és nem fordítva: ma után tegnap. Most is és mindig az építőművészetet művészetnek valljuk, noha féllábával a praktikum talaján áll; valljuk szemben saját új teoretikusaival is, akik szeretnének a „stílus" szó látszólagos jármától megszabadulni. Szerintük az építész csak praktikus dolgok megvalósítója, életigény-komplexumok minél teljesebb kielégítője, életüzemek minél olcsóbban és tökéletesebben való berendezője. Magasabb szempontból tekintve, ez a stílus-tagadás éppen az egészség bizonyítéka. Ha valaki egy gotikus katedrális építőműhelyében a felől kérdezősködött volna, hogy a dóm milyen stílusban épül, aligha kapott volna rá értelmes választ. Egészséges korokban a stílus azonos volt az egyedül lehetséges kifejezési móddal. Le Corbusier nem akar tudni művészetről és stílusról, ezzel szemben munkái szigorúan

karakterizálnak bizonyos kort, bizonyos népfajt, sőt magát az alkotót is. Még ennél is többet jelent, hogy Corbusier olykor a lenézett „stílus" kedvéért erőszakot követ el a praktikumon, egy-egy tetszetősebb térefektusért feláldozza a lakó kényelmét, ami hallatlan merényletnek tűnik a szent gyakorlatiasság előtt térdelő korban, bár régebben éppenséggel nem volt ritka. A francia építész Zolához és Courbethez hasonlítható, akikkel együtt mást prédikált, mint amit tett, mindhárman azért művészek, mert nem fogadták meg saját tanításaikat.

Alfred *Gellhorn*, aki észrevette, hogy ma igen sokat beszélnek praktikus-technikai dolgokról, erélyesen szembeszáll a naív ábrándokkal, hogy a művészet valaha is technikává változhatnék. A művészet mindenkor harc az anyaggal s a technika megújulásával a művészet is megújul, mint a film példája is mutatja. Az új építőművészet életrehívásában kétségtelen szerepet játszottak gyakorlati szükségletek is: az életigények lassanként növekednek, ma nagyobb embertömegre való tekintettel kell építkezni, helyet kell adni egészségi szempontoknak, nap felé néző széles ablakok nyitásával stb. A régi építészet egymástól izolált külső és belső rendszerének el kell múlnia, a homlokzat kedvéért guzsbakötött belső tér jogosan követel nagyobb jelentőséget az eddiginél. Az is kétségtelen, hogy a régi építészet felhasznált anyaga túl sok a benne rejlő térrel szemben. Mindez nagy szerepet játszott az új kialakulásban, de gyors virágbaszökését stílussal összefüggő okoknak is köszönhette: a XIX. századi erejefogyott utánozgatások képtelenek voltak a konzervatív ellenzék komoly szerepét betölteni. Az iránt érzett méltó ellenszenv nagy helyzeti energiát adott az új építőművészetnek, amely éppen miattuk kezdetben hajlamos volt a túlzásokra, de legalább önmagából fejlődött.

Magyar szemmel nézve a nyugati államok friss forrongását, bizonyos mélabúval kell megállapítani, hogy az új építészet szele hazánkat alig-alig érintette. Az építtető közönség egyelőre idegenkedve áll vele szemben s az a néhány fiatal művész, aki zászlaját hordozza, komoly munka hiányában inkább csak elméleti propagandát tud kifejteni. Ami késik azonban nem múlik; érdemeiket a megbízás hiánya, mint rajtuk kívül eső ok, nem csökkentheti. Az a vigasztalás marad számukra, hogyha Magyarország később kapcsolódik is bele az új törekvésekbe, készebb és tökéletesebb külföldi minták után indulhat, ami azonban nem feledteti el azt a szomorú tényt, hogy a kialakulásban hazánknak alig van szerepe.

*

Faludi Jenő Budapesten kezdette meg pályafutását, néhány kisebb megbízást hozott tető alá, villát épített, interieurt tervezett. Az igénytelen, kevéssé jelentős megbízások nem elégítették ki, vágyai nyugtalanná tették és mielőtt diplomáját megszerezte volna, hirtelen elhatározással Rómába utazott. Vizsgáit az örökvárosban tette le és itt kapta meg építészdoktori oklevelét.

Róma mindenkor tanulságos volt építészek számára s az is lesz mindig. Mióta Brunelleschi eljött falai közé s az elsüllyedt latin kultúra romjaiból merítette új stílusának inspirációit, építészek rengetege szüntelenül folyó áradatban érkezik Rómába s meggazdagodva tér vissza hazájába. A mai Róma kimeríthetetlen kincstára a történeti stílusoknak, legnagyobb értéke nem a műkincseiben, hanem épületeinek páratlanul gazdag sorozatában rejlik. A távolról érkező, néhány napig itt időző utas azonban a mult hatalmas árnyékában aligha látja meg a jelent. Ókeresztény templomok kriptáiban, végtelennek tűnő vatikani folyosókon, óriási barokk paloták előtt elmélkedve nem szentelhet időt a mai építkezések megtekintésére, pedig az örökváros napjainkban szinte megifjodva, hatalmas tempóban fejlődik. Alig ötven éve fővárosa Itáliának s igazi centrummá csak az új rezsim avatta. Egyre új és új városrészek nőnek ki a földből, órákhosszat lehet barangolni oly negyedekben, ahol a legöregebb ház alig 5—6 éves. A mai törekvések és a régi tradició érdekesen olvadnak össze ezekben az új bérház- és villasorokban.

Faludi sokat nézelődött és tanult Olaszországban. Elvetődött délre is s egy feltűnést keltő cikkben beszámolt arról az érdekes rokonságról, amely a capri-szigeti halászházakat összeköti a mai stílus tömegben-konstruáló tendenciájával (1927). Néhány olasz kollégájával megalapította a *Gruppo degli Urbanisti Romani* kis cso-

portját. Városrendezési problémák érdekelték. Itáliában, a középkorinak maradt városképek klasszikus hazájában, a városrendezés kérdése manapság erősen előtérbe került. Szűk, zegzugos kis utcákon bonyolódik le a modern élet megnövekedett tempójának lüktetése. A közlekedés gyorsítása óriási akadályokba ütközik s ezeket az akadályokat többnyire nem lehet lebontani, mert műemlékek. A város rendezése a külvárosok jövendő beépítésének előrelátó meghatározásán kívül néhány központi útőérút vandalizmus nélkül való megvonására szorítkozik. A *Gruppo degli Urbanisti Romani* résztvett a páduai városrendezési pályázaton, megnyerte a bresciai városrendezés második díját. Ez utóbbi terv egy részét kivitelre is elfogadták.

A városrendezési tervekkel párhuzamosan Faludi Milanóban megbízást kapott az Árumintavásár két pavillonjának felépítésére. Az egyiket itt bemutatjuk. Reklám-architektura, amely egy hét alatt épült fel és műfaja szerint nem praktikus szempontokat kell kielégítenie, hanem minden eszközzel önmagára koncentrálni a figyelmet. Ez az ügyesen megkonstruált, betűkkel díszített, valószerűtlen pavillon közeli rokona a plakátoknak, velük együtt azzal, hogy szuggesztív erővel fölkelti az érdeklődést, már meg is felelt rendeltetésének.

A milanói megbízás északon marasztalta Faludit. A közelebbi környéken, Monzában, Marina di Massa-ban, Comoban villákat épített, majd másfél éven keresztül egy milanói házépítőgyár tervezőjeként működött. Típus-villákat tervezett, elemi idomokból összerakható házacskákat, amelyek közül Milanóban és határában több látható. Ezek a házikók nem szolgálnak luxuscélokra, kívül-belül a lehető legegyszerűbbek s céljuk az, hogy szegényebb ember számára váratlanul olcsó áron független és egészséges otthont nyujtsanak.

Ezekkel az intim jellegű alkotásokkal szemben áll a római légikikötő nagyszabású terve, amely részben kivitelre is került, amennyiben planimetrikus elrendezését a kivitelezők magukévá tették. Az aerokikötők, amelyek mult nélkül, napjainkban bujnak elő a városok szélén, teljesen tradició nélkül épülnek s ez a Faludi-féle terv, amelynek — a laikus olvasó számára nehezebben olvasható alaprajz helyett — perspektívikus képét adjuk, az üzemszerűség kívánalmai értelmében alakítja a teret, köti össze az épületcsoportokat. A légikikötő váróterme, amelyet Faludi A. Morbelli milanói építésszel együtt készített, széles és nyugodt formáival, szépen alakított belső terével méltán keltett feltűnést. Az Internacionális Európai Kongresszus meghívására Faludi előadást is tartott az aerokikötők építéséről. A terv sikerének tudható be, hogy hivatalos helyről felszólítást kapott az 1930-as római világkiállításon való részvételre s az ugyancsak 1930-as monzai kiállításon egy veekend-ház olasz állami költségen való építésére kapott megbízást. Faludi ma Rómában dolgozik s a magyar kultúra új fellegvárának, a Palazzo Falconieri-nek átépítési munkálatait vezeti. A Tiberisre néző hatalmas palota a megvásárlás után gyökeres belső átalakításra szorult, hogy a Királyi Magyar Akadémia nagy és nemes céljainak megfelelhessen s hogy ez az átformálás, amely nem törölhette le a történelmi mult himporát sem, az építésznek mennyi munkát adott, azt csak azok tudják, közöttük e sorok írója is, akik ez időt az épület falai között töltötték el.

Nem lenne teljes a kép, ha végül Faludi néhány megvalósulatlan művét be nem mutatnók. Közöttük legfigyelemreméltóbbnak színháztervét tartjuk, amely hatalmas és nyugodt tömegeivel, homlokzatának érdekes konvex-konkáv összecsengésével monumentális elgondolásról tanuskodik s talán arra is enged következtetni, hogy a barokk Róma merész és változatos térképezése megihletheti az izig-vérig modern gondolkozású építőt, a nélkül, hogy munkájának mai, aktuális jellege csorbát szenvedne.

Harminc éven innen, alig néhány évi tevékenység után, sőt mi több, távoli földről érkezve egy nagy és régi kultúrközösség földjére, Faludi máris jelentős sikerekre tekinthet vissza. Energiája és munkakészsége bizonyossá teszi, hogy mind nagyobb és nagyobb tempóval halad a fejlődés útján tovább, hiszen a külföldi indulás nehézségeit máris maga mögött hagyta.

GENTHON ISTVÁN
(RÓMA)

A [illegible] Körlére [illegible]
F. ir [illegible] alak. Vigyázat!

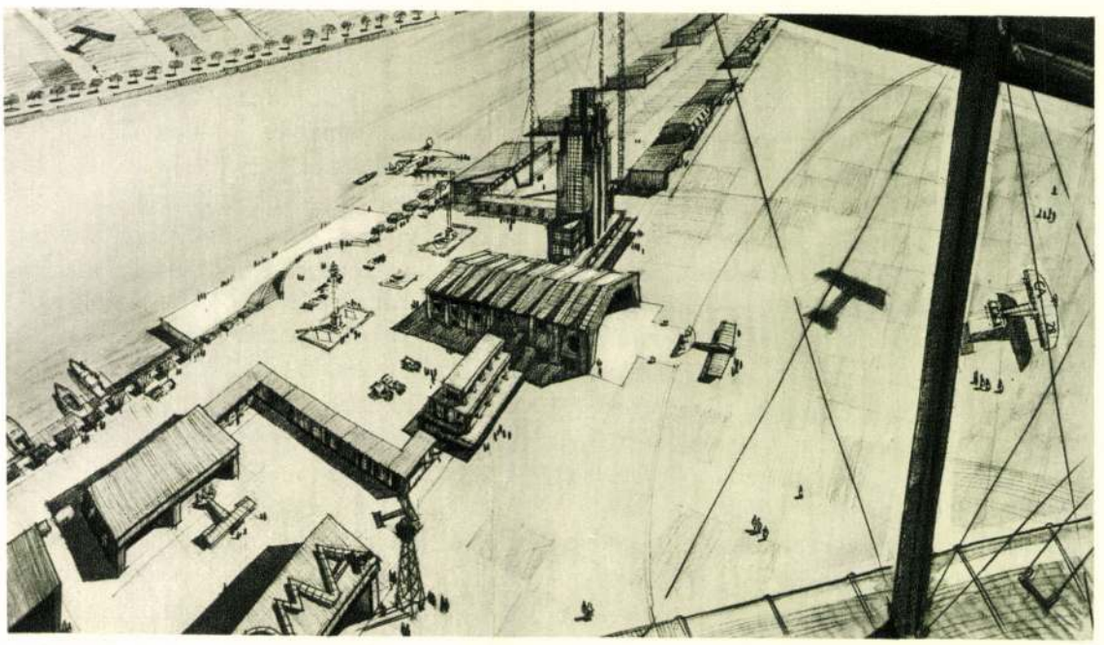

FALUDI JENŐ: A RÓMAI LÉGI KIKÖTŐ PERSPEKTIVIKUS TERVE

FALUDI JENŐ ÉS A. MORBELLI: A RÓMAI LÉGI KIKÖTŐ VÁRÓTERME

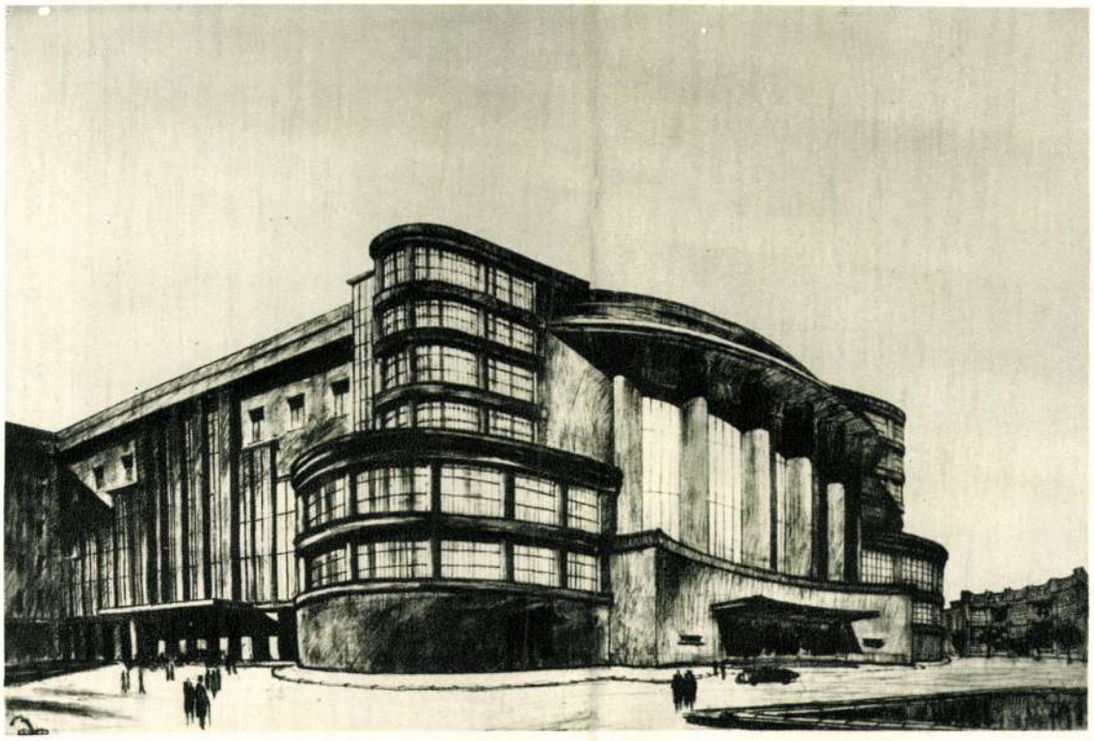

FALUDI JENŐ: SZÍNHÁZTERV

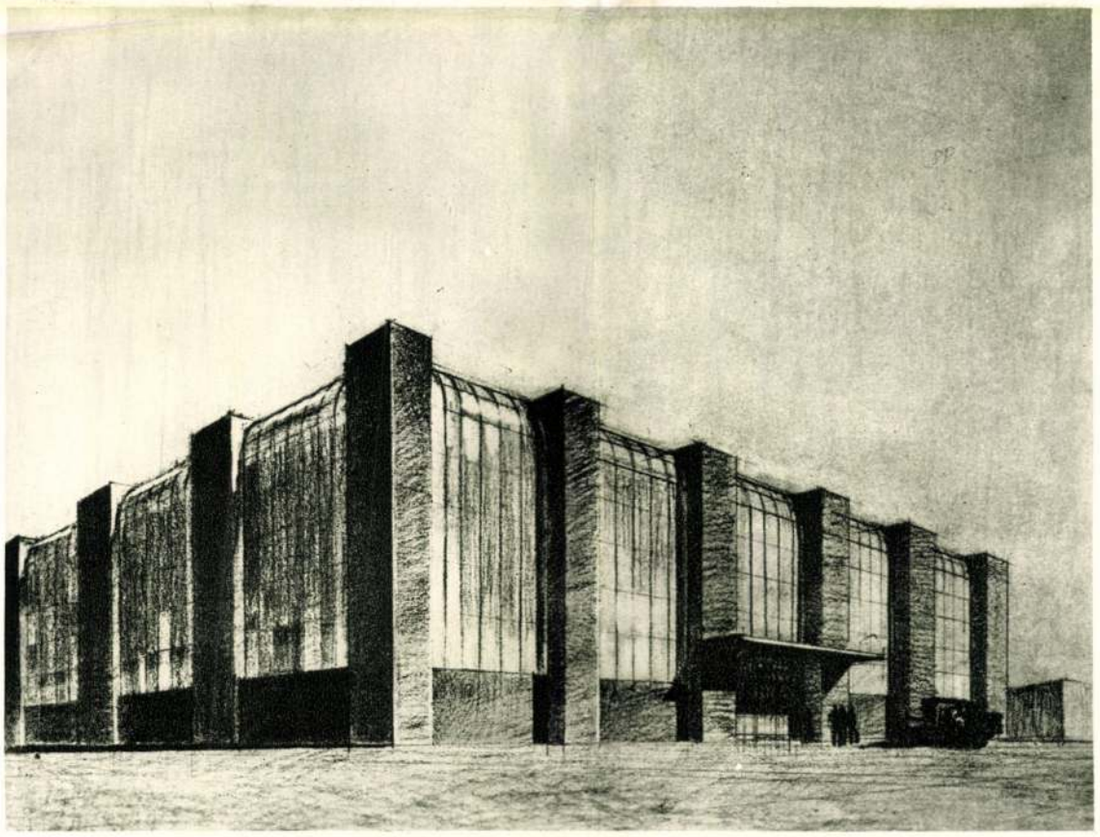

FALUDI JENŐ: ELEKTROMOS MŰVEK TERVE

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ: LEÁNYFEJ
A Tamás-galéria kiállításából

MÁRFFY ÖDÖN: FÉSÜLKÖDŐ LEÁNY
A Tamás-galéria kiállításából

A. C: La ricostruzione del Teatro Faraggiana a Novara. (Architetto Eugenio Faludi)

(Knz. Natura)
20, 35K, 12L, Milano, 1935.

dupl

Faludi pens

Faludi Jenò

A. C. La ricostruzione del Teatro Faraggiana a Novara. (Architetto Eugenio Faludi) 2° 35 kop 12 l Milano 1935

A keresztenység közel kétez
művészet alakulását és fejlődés
század végéig, a francia forradal
veszik kezükbe a művészet fejlő
meg minden kapocs az Egyház és
zad végéig a keresztény szellem
az egyes stilusok legfontosabb
tevékenysége hozta létre a nyuga
tény művészetet, a román stilust,
Ennek a csaknem kétezeréves kors
az irányitó szellem, nemem a kife
is. Először mindig az eszme, a kor
nak kifejezési formakat, vagyis a
A művészet világnézetet, gondolat
lemét fejezi ki, csak ezt le kell
resztény művészet mozaikjainak s
szigoru, szimmetrikus kompoziciój
a barok művészet szenvedélyesség
dramai fény-árnyék küzdelmét kép
az első szazadok tapogatózó kiin
barok művészet. A XVIII. század vé
kad ennek a logikus, egységes fej
vészi szellem alkotó vénája. Uj p
században is, de uj korstilus csa
művészete tulajdonképen a mult n
nek ismétlése, rövid évtizedekben
zad közepén keletkezett Franciao
olasz reneszánsz megszakitja egy
még a XVI. században is él. A magy
is találunk gotikus elemeket. S a
ennek a két és félszázados korsz
felevenitése, utánzása. A neoklass
görög és római klasszikus művész
pl. egyiptomi elemekkel van diszi
mai klasszikus épitészettel áll

Faludi Jenő
épitész

Faludi, Eugenio:

Casa di vacanza degli architetti E. A. Goffini, E. Faludi, P. Bottoni. (Kny. Rassegna di Architettura) 2-r, 45 kép 16 l. Milano, 1935

Dupl Gent (649)

kérjük, szíveskedandó tárgyak jegyig beküldeni. Az egyes megnevezésüket, kiterjedésüket is felkes tárgyak értéke tő, a nagyobb értékükérjük tárgyanként Az érték tárgyanazért is ajánlatos, mert minden felsorolt lasztott tárgyak jegyk megjelölésével kontetü Bizottsággal. s a részletek megérdéseket tessék e-

Faludi "Jenő"

Novara.

Civico Teatro Faragiana.
Épült 1905-ben.
Átépítették fenti 1935-ben.

Il Civico Teatro Faragiana a Novara. Milano, 1935
19 képpel.

dupl

Faludi ~~Ernő~~ Jenő (Miláno): Kiállítási épület

A fehér színt áteresztő üvegek közül leghasználatosabb a tejzománc (Opál-überfang-üveg). Reklám céljára és csillárokhoz erősen használatosak az olyan Überfang-üvegek, amelyek fehér vagy színes csontüvegekre kapják a színezést. Templom- és építkezési üvegezéseknél a színes katedrálüvegek különböző fajai nyernek alkalmazást. Üvegfestők ezen üvegen kívül főleg az ú. n. antiküveget használják fel. A régi bucnisüvegeket most már az ornamentgyártás mintáin belül utánozzák, de gyártanak még régi mintájú ablakok céljaira egyes kerek bucnikat is. Egy újabb faja a színes üvegeknek a márványosan erezett színes üveg, az ú. n. Marfla-üveg, melyek főkép világítótesteknél nyernek felhasználást. Ezek csak a főbb cikkek. A színes üvegek valamennyi válfaját nem is lehetne e szűkreszabott cikk keretein belül felsorolni.

A színes üvegektől elsősorban megkívántatik, hogy a fényt minél jobban átengedjék, valamint az, hogy a színállóságuk hőbehatásoknál is változatlan legyen. Ez a festett üvegek kivételével, az anyagukban színezett üvegeknél teljes mértékben fenn is áll.

Az üveg világítási hatását használják ki a festett üvegek különböző fajtáinál, amelyek főkép Németországban vannak elterjedve bérházak üvegezésénél. A festett üvegek ma már egészen modern kivitelben készülnek és a régi festett üvegek ólomüvegfoglalatban kerültek használatba.

A világító hatáson kívül a tűzbiztonságot szolgálja az Elektrolit-üvegezés. Legújabban a kirakatok készítésénél azok reklámhatását van hivatva fokozni az üveg dukkózása.

A színes üvegek gyártásának területe korántsem tekinthető lezártnak, mert minden év meghozza a maga új gondolatait és mintáit. Kívánatos volna, hogy hazai építészeink tudomást szerezzenek arról a nagy anyagterületről, amely a színes üvegeknél megvan és amely tervezéseiknél a legnüanszírozottabb és legfinomabb elgondolást valóra képes váltani és ezzel épületeinket és környezetünket barátságossá és kellemessé varázsolja.

WEISS ARTHUR.

Perspektiva
1936. I. n.

az üveg szilárdsági számítása

Épületek üvegezésénél, azok tervezésénél idáig a felhasznált üvegek méreteit általában nem számították, hanem a tapasztalat szerint kialakult méretekhez és üvegvastagságokhoz alkalmazkodtak.

Az újabb architektura nemcsak kiterjedtebben, de nagyobb méretekben is használja a síküvegeket s így szükségessé válik az üvegek szilárdsági szempontból való számítása.

Ismeretes, hogy az üveg nyomási szilárdsága igen magas (9000 kg per cm²-re tehető), tehát több mint négyszer akkora, mint a gránité és majdnem kétszer akkora, mint az acélé. Ellenben az üveg húzási és hajlítási szilárdsága igen alacsony s minthogy szélnyomás esetén az üvegtáblák hajlításra, illetve a húzási szilárdságukra is igénybe vétetnek, az üvegek számításánál ez a szempont a döntő.

A stuttgarti műegyetemen 10×15 cm nagyságú és 5 mm vastag üveglapokkal végzett kísérletek az általában használt üvegnemeknél a következő hajlítási szilárdságokat mutatták:

táblaüveg	600 kg cm²-ként
tükörüveg	600 „ „
öntöttüveg	500 „ „

Az angol National Physical Laboratory-ban J. R. H. Hepburn által végzett kísérletek a következő eredményeket adták:

		vastagsága	törési szilárdsága	legnagyobb megengedhető igénybevétel
4—5 mm	specialüveg	4·12 mm	876 kg/cm²	291 kg/cm²
5—6 „	„	5·69 „	709 „	235 „
6—7 „	„	6·78 „	628 „	210 „
4½—5 „	tükörüveg	4·92 „	659 „	220 „
5—6 „	„	5·64 „	761 „	253 „

Általánosan kialakult nézet, hogy a síküvegnemeknél háromszoros biztonsággal számolnak.

A szélnyomást (v) síküvegek számításánál általában 75—100 kg-ra veszik négyzetméterenként. Ez az érték, ha zárt utcákba épített házak földszintjén levő üvegtáblákról van szó, általában elég magas, viszont magasan, emeleteken fekvő tábláknál, vagy nyilt tereken sokszor nem elegendő.

A hajlító nyomatékot egy 10 cm széles üvegsávra számítva a következőképpen kapjuk:

$$M\ max = \frac{10\ Q.\ b./a}{m_b}$$

Q = a. b. v. egy „a" hosszúságú, „b" szélességű üveglapnál, amelyre eső szélnyomás „v" kb. 75—100 kg/m². m_b olyan érték, amely az üveg szélessége és hosszúságától függ. Ha ezek aránya b : a = 0.5—1.0 között van, vagyis az üvegtábla hosszúkás alakú, úgy ez az érték 10.57-től 27.43-ig terjed. Ha az üveg vastagságát „d"-vel jelöljük cm-ben, úgy a „W" keresztmetszet ellenállása $W = 1.67\ d^2$ s az üveg feszültsége számítható

$$n = \frac{M\ max}{W} = \frac{Q}{m_b\ 0{\cdot}167\ d^2} \cdot \frac{b}{a}$$

Meg kell tehát állapítani, hogy a számított üvegfeszültség a szokásos biztonságot figyelembe véve nem nagyobb-e, mint az üveg hajlítási szilárdsága s az üveg méreteitől függő csökkentő számot kell kiszámítani. Ez a csökkentő szám a tábla alakjától, illetve a tábla felfekvésétől függ; hosszúkás lapok jóval nagyobb szélnyomást bírnak el, mint az ugyanazon területű négyzetes lapok

Ennek számítására szolgál

$$X = \frac{Ko}{K} \qquad Ko = 35.3 \qquad K = b + 20 + \frac{100}{b + 20}$$

míg az üveg vastagsági értékénél figyelembe veendő

$$X = \frac{ko}{k} \qquad ko = 0{\cdot}907 \qquad k = \sqrt{d + 20}$$

A számításokat elvégezve azt látjuk, hogy a legtöbb esetben az általában használt vastagságú táblák a feltételezhető legnagyobb szélnyomásnak a kívánt biztonsággal nem állhatnak ellen.

Itt közlünk végül néhány táblázatot is, melyeket az angol kísérletek alapján számítottak ki, s amelyek jó tájékozást nyujtanak a gyakorlatilag tekintetbe jövő üvegvastagságokról, a szokásos üvegtábla nagyságoknál. A táblázatok feltüntetik, hogy a szokásos különböző üvegvastagságoknál különböző szélerősséget figyelembe véve, milyen legnagyobb táblák alkalmazhatók még.

Az alkalmazható üvegtáblák legnagyobb méretei kb. 100 km óránkénti szélsebesség esetére számítva, amely 56.6 kg/m² szélnyomásnak felel meg.

ÜVEG NEME:				
4—5 mm special:	4—5 mm tükörüveg:	5—6 mm special:	5—6 mm tükörüveg:	6—7 mm special:
TÉNYLEGES VASTAGSÁGA:				
4·72 mm	4·92 mm	5·69 mm	5·64 mm	6·78 mm
TÁBLÁK NAGYSÁGA LEHET:				
214×214 cm	194×194 cm	232×232 cm	240×240 cm	260×260 cm
190×252 cm	172×230 cm	220×293 cm	210×280 cm	230×308 cm
182×273 cm	165×248 cm	198×297 cm	202×303 cm	222×332 cm
172×342 cm	154×307 cm	184×368 cm	189×378 cm	206×414 cm
160×480 cm	144×433 cm	172×518 cm	178×535 cm	195×584 cm
ugyanez kb. 75 kg/m² szélnyomás esetére				
188×188 cm	170×170 cm	203×203 cm	210×210 cm	230×230 cm
166×220 cm	150×200 cm	180×240 cm	185×246 cm	175×233 cm
156×314 cm	144×216 cm	172×258 cm	178×266 cm	194×290 cm
140×420 cm	135×270 cm	160×320 cm	165×330 cm	180×362 cm
	136×410 cm	150×454 cm	156×468 cm	170×512 cm
ugyanez kb. 150 km/óra sebességű orkán esetén szélnyomás 127·5 kg/m²				
143×143 cm	130×130 cm	154×154 cm	158×158 cm	174×174 cm
127×170 cm	113×150 mc	136×180 cm	140×186 cm	154×205 cm
120×180 cm	110×163 cm	133×200 cm	135×202 cm	147×220 cm
113×226 cm	102×204 cm	122×244 cm	123×246 cm	137×274 cm
106×318 cm	96×390 cm	115×345 cm	118×354 cm	130×388 cm

E táblázatok mutatják, hogy a szélnyomás emelkedése esetén a megengedhető táblák nagysága miként csökken. Mutatja továbbá, hogy a táblák alakja, illetve a felfekvés milyen lényeges szerepet játszik s keskenyebb,

Faludi Jenő dr.

Róma.

A római Collegium Hungaricum könyvtári olvasó-iróasztala és lakószoba részlete beépített mosdófülkével. Tervezte Faludi Repr.

Tér és Forma
1930. 44. l.

Tableau Synoptique -

Date.

A Messieurs les Membres du Comité
Permanent de la Société de
Secours aux Blessés Militaires
Volontaires de la Section
de Saint Etienne -

Le Docteur

Faludi Jenő dr

l.

Tér és Forma

1927. 15. 4.

2. l.

3. l.

5. l.

és fenti cikke

á n y

ról,mely összeget alulirott a Gülbaba
ett takaritási munkákért,a padló tisz-
a müemlékek országos bizottságától hiány

ki s tárcám fent megjelölt al-

ja el.

at hiteléül:

Dr Majowszky

miniszteri tanácsos.

Faludi Jenő

építész

irod.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1933. 186. l.

Faludi Jenő síkok a milánói Triennalen F. ↑

Rosner:

azt bemutatni és leírni, ami e kiállításon bennünket feltétlenül érdekel. Így tehát a legjelentősebb pavillonokról kívánok néhány sorban megemlékezni.

A sajtó pavillonja, mely Luciano Baldessari milanói építész tervei után készült, ügyes rendezésben tálalja elénk az olasz napisajtó, gyarmati sajtó, majd szaksajtó termékeit és a vezető napilapok ötletes propagandafülkéit. Nehéz lenne itt az egyes részletekre kitérni, a legjelentősebb talán az, hogy az olasz nyomdaipar, mely öt-hat évvel ezelőtt minőségmunka és ízlés tekintetében számba sem jöhetett, ma tucatszám állítja elő a szebbnél-szebb heti és havi folyóiratokat, iparművészetit: „Domus", építészetit: „Casabella", kertészetit, nyomdaművészetit, fényképészetit és a gazdagon illusztrált irodalmi folyóiratok és havi magazinok garmadát.

„La casa sul golfo" (Ház az öbölben) címet viseli a nápolyi építészek által tervezett urasági villa, mely a délolaszoknál megszokott kissé teatrális beállítás dacára jelentős fejlődést mutat az általában igen elmaradott délolasz építészetben.

„Casa Appenninica" (Ház az Appeninben) a kiállítás leggyakorlatibban megkonstruált és berendezett épülete. Melchiorre Bega, Alberto Legnani építészek és Giorgio Ramponi építészmérnök tervei alapján készült ez az emeletes villa, mely tökéletes mintaképe az új polgári otthonnak. A földszinten és az emeleten egy-egy fresko ékesíti az épület tágas hallját: az első Bruno Santi, a másik M. G. Dal Monte festők jelentős munkája.

Nagy figyelmet érdemel az a mintaiskola „La scuola 1933—XI.", melyet a népiskolafejlesztés bizottsága Prof. G. Volpe szervezése alatt létesített Ambrogio Annoni építész elgondolása és terve szerint.

Az iskola három osztályt foglal magában és az egyes osztályok tagozása, az iskolapadok és asztalok új- és célszerűsége, a termek tágas volta, az ideális világítás a teljes oldalt elfoglaló ablakokon át; mindez hozzájárul ahhoz, hogy ez a demonstrativ építkezés előnyösen befolyásolja az új iskolatípus kialakulását — nemcsak Olaszországban.

Igen ötletesek az egyes termekben a falon elhelyezett oktató képek linoleumból, sematikus ábrázolásaikkal és a különböző termek falfestése: „A geometria" című L. Piffero munkája és „Állatok és gyümölcsök" című N. Strada műve.

„Casa dell Aviatore" — a repülő otthona architekturában és berendezésben is a legsikerültebb mű a Triennalen. Cesare Scoccimarro, Piero Zanini és Ermes Midena építészek munkája ez a ház, mely beépített hangárral és garázzsal egy — a mi fogalmaink szerint elképzelhetetlen jólétű — repülő otthona, szalonnal, tornateremmel, kettős hálószobával és gyönyörű parkkal.

Meg kell emlékeznem két szóval egy tudós és egy művész nyaralójáról, melyek különösen építészeti megoldásukban hoztak sok újszerűt és meglepőt.

Külön figyelmet érdemel az öt villából álló nyaralótelep: Nyaraló a tengeren, Eugenio Faludi Milanoban élő magyar építész terve, Nyaraló a tavon, Nyaraló a hegyekben, Nyaraló a tengeren, Nyaraló síkvidéken, ez utóbbi négy: E. Griffini, E. Faludi és P. Bottoni építészek együttes terve. Ez az ötös nyaralócsoport a Triennale leggyakorlatibban megoldott része és így benünket egészen közelről érint.

„Casa a struttura di acciaio" a vaskonstrukció háza megkap ötletével. Egy teljesen egyenesvonalú háromemeletes épület — Guiseppe Pagano Pogatschnig, Franco Albini, Renato Camus, Giancarlo Palanti, Guiseppe Mazzoleni és Guilio Minoletti építészek munkája — melynek földszintje és első emelete nincs beépítve, csupán vaskonstrukciója látszik, míg a második és harmadik emelet az épület oldalán elhelyezett lépcsőházzal együtt teljesen kivitelezett. Figyelmet érdemel ezen épület belső berendezése is, mert szellemesen tagol egy igen keskeny és hosszú irányú termet lakássá. Ezen épület harmadik emeletén egy modellkiállítás formájában látunk néhány áruháztervet, mely újra csak alátámasztja az új olasz építészet előretöréséről alkotott felfogásunkat.

„Sezione Arte Sacra" az egyházművészet pavillonja O. Cabiati, A. Cassi-Ramelli, O. Marchetti és E. Ratti építészek terve után épült. E kápolna formájában megoldott pavillon egyik fő ékessége a bejárat fölötti freskó: Jézus a kereszten, A. Carpi festő alkotása, míg az épület belsejében elhelyezett különböző modern kegyszerek nagy érdeklődésre tarthatnak számot.

* * *

E felsorolás nem teljes. A Triennale minden épületével érdemes foglalkozni, mert mindegyik valamilyen újszerűt nyujt. De illusztrációk nélkül nehéz taglalásokba bocsájtkozni. Egyet azonban ismételten meg kell jegyeznünk: Olaszország óriási lépést tett e Triennale megrendezésével a modern iparművészet és építészet érdekében és a következő Triennale-n bizonnyal learathatja majd ezen Triennale vetésének eredményeit.

ROSNER KÁROLY

A milanói Triennale.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1933. 95. l.

ÚJ UTAKON

JOHANN SZABLYA: AUF NEUEN PFADEN. Unter dem Vorsitz des Handelsministers Dr. Tihamér Fabinyi befasste sich im Handelsministerium eine Enquete mit der schweren Lage der ungarischen Heimindustrie. Auf Grund der fachmännischen Ausführungen der Redner gelang es dem vorzüglich orientierten Minister bald zu erkennen, auf welchem Wege die Bekämpfung dieser schweren Lage sowohl aus ideellem wie aus praktischem Gesichtspunkte am zweckmässigsten in die Wege zu leiten ist. Er beauftragte Josef Schober und den Verfasser dieses Artikels als die Vertreter der Ungarischen Gesellschaft für Kunstgewerbe, ihre Vorschläge in Belzug auf die Neubelebung der Heimarbeit einzureichen. Das so eingereichte Gutachten befasste sich mit allen Einzelheiten des Problems eingehend und gewann die Zustimmung des Ministers in solchem Masse, dass er die Gesellschaft für Kunstgewerbe mit der Leitung der Bewegung betraute. Die diesbezügliche Tätigkeit der Gesellschaft bewegt sich in drei Richtungen: 1. die geistige und praktische Leitung der Bewegung, 2. die Versorgung der Produzenten mit Rohmaterial und 3. die Lösung des Verwertungsproblems. Der Minister sagte seine weitgehendste Unterstützung zu.

JOHN SZABLYA: BREAKING NEW WAYS. At a session, held in the building of the Ministery under the Chairmanship of Dr. Tihamér Fabinyi, Hung. Minister of Commerce, the grievous situation of Hungarian Home-Industry was laid before the Comittee by his Excellency. His eminent abilities and a thorough understanding of matters joined to the expert opinions and advice of members present soon enabled the Minister to find a both ideally and practically right way out of the, indeed difficult situation. And thus Mr. Josef Schober as weell as the writer of this article, as representatives of the Hungarian Society for Applied Arts were requested by his Excellency to make suitable proposals for amendment and regeneration. These proposals, touching all branches of this most difficult problem, met with the full approval of the Minister and his Excellency entrusted the Hung. Society for Applied Arts with the directing and developing of this new evolution. The functions of the Society in this regard, are of three branches: 1. The spiritual and pratical directing of this evolution. 2. Providing all workers in Home Industry with suitable raw material. 3. The problem of finding market. The most extending support has been placed into prospect by his Excellency.

Fabinyi Tihamér dr. m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1932 december hó 22-én minisztériumának nagy tanácstermében anké ot tartott, amelyre meghívta mindazokat az intézményeket és egyéneket, akik a magyar háziipari ügyekben érdekelt tényezők.

Ezen az értekezleten a miniszternek a helyzete nem volt könnyű. Az Országos Háziipari Szövetség anyagi összeomlása egyszerre tárta fel előtte azokat a lehetetlen viszonyokat, amelyek a háziipar terén mutatkoztak. Sok seb, sok fekély támadt azáltal, hogy az egyéni érdek túlságos érvényesülése az országos, az elengedhetetlen nemzeti és erkölcsi szempontokat háttérbe szorította.

De dr. Fabinyi Tihamér kiváló képességeivel és kitűnő felkészültségével az ankéton felszólalók szakszerű hozzászólása alapján csakhamar megtalálta azt az eszményi és gyakorlati szempontból is egyedül helyes utat, amely a súlyos szituációból való kibontakozást lehetővé teszi s ezért megbízta Schober Józsefet, gazdasági bizottságunk elnökét és e cikk íróját, akik az értekezleten társulatunk képviseletében jelentek meg, hogy neki a megoldási lehetőségekre vonatkozólag 15 napon belül megfelelő javaslatokat tegyenek.

Társulatunk képviselői a terjedelmes emlékiratot 12 napon belül a miniszternek átnyujtották, miután azt megelőzőleg kiváló szakerőkkel megbeszélték és a társulat illetékes fórumainak jóváhagyás végett bemutatták.

Az emlékirat klasszikus tömörséggel mutatott rá a fennálló nehézségekre és az eredménnyel kecsegtető regenerálási lehetőségekre és ezért a gondolatokban gazdag emlékiratból a fontosabb részeket alább közüljük.

„Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat az elmult évtizedek eredménytelen, sőt veszteséges kísérleteit látván, a háziipar állami támogatásának terén kénytelen azt a megállapítást tenni, hogy a háziipar alátámasztásának és fejlesztésének eddigi módszerei, dacára az igen jelentékeny állami támogatásnak és annak a nagy szeretetnek, amellyel ezt a fontos ügyet a mindenkori magyar kormányok felkarolták, nem váltak be.

Ha erre magyarázatot keresünk, akkor meg kell állapítanunk, hogy hiányzott az erők harmónikus összefogása, hiányzott az a jól megkonstruált szervezettség és magasabbrendű irányítás, amely jó eredmény elérésére elengedhetetlenül szükséges. Sőt sok esetben a különböző tényezők még egymás ellen is fordultak, ahelyett, hogy a közös cél érdekében egységesen munkálkodtak volna.

Faludi Ilnö

épitész

ipod

Rassegna d'Architettura.

1930. 1. sz.

A római magyar intézet belső berendezése.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST

Köszönjük fáradságát,

melyet munkásságunk
megismerésére fordított.

Hisszük, hogy a mellékelt
levelezőlapok fölhasználásával
csatlakozik táborunkhoz

Királyi Magyar Egyetemi Nyomd

Faludi Jenö

épitéz

Natura (Milano). 1935.
(A. C.: La ricostruzione
del Teatro Faraggiana
a Novara.)

Gent (10)

ezelőtt a lipcsei csatában aratott győzelem emlékére épült s klasszikus nyugalommal hirdeti Ferenc császár korának szellemét. Most ezt a kaput hősök emlékévé alakították át. Erre a célra pályázatot hirdettek, amelyből Wodraczek Rudolf terve került ki győztesen. A kapu nehéz kőpárkányát átépítették emlékcsarnokká, amelyhez lépcsőfeljárók vezetnek fel. A csarnok belsejét plasztikai és festett emlékművek díszítik.

ARANYFÉNY. Az elektromos világítás terén valóságos forradalmat jelent egy új találmány, mely az eddigi áramszolgáltatás egyötödével, illetve egyharmadával ér el hasonló fényerősséget. Egy újfajta nátriumgőzlámpa szolgáltatja ezt a fényt, melyet színe miatt „aranyfény"-nek neveztek el. Az ily módon előálló villanyfényt reklám- és utcavilágítási célokra éppen olyan jól fel lehet használni, mint épületek és műemlékek hatásos sugárfénnyel való megvilágítására.

PÁRNÁZOTT BÚTOROK DIVATJA. Nemcsak nálunk, de Németországban is nagy népszerűségnek örvendenek a párnázott ülő- és fekvőbútorok. Az utolsó lipcsei vásárról szóló tudósítások egyhangúlag erről számolnak be. De csaknem mindenütt a lazán odarakott párnákról van szó, melyeket az állványról egy-kettőre le lehet venni s könnyű kiporolni. A háziasszonyok, akiknek a molykár elleni küzdelem sok dolgot ad, ezeket előnyben részesítik. Az ülések, a hát- és kartámlák párnáinak pontosan össze kell illeszkedniök, akár a széles heverőkről, akár karosszékekről van szó. Éppen ez a takarításbeli célszerűség indokolja a szalmafonású bútorok nagy kedveltségét is. Ágyak, heverők, székek, természetesen ezek is puhává téve, a párnák beillesztésével. A fonott bútorok minden fajtája újra erősen divatba jött s a kosárfonást egyes szálak színezésével nagyon érdekessé lehet tenni. Kínai tengeri fűből készült fonások is divatosak, ezeknek az anyagát, mielőtt fonatot készítenek belőlük, zsinorszerűen sodorják. Ha ezt a fonadékot nagyon sűrűre készítik, akkor szövetszerűen hatnak az ülőbútorok e részei. A lipcsei vásáron egyébként azt tapasztalták, hogy a stílus-bútorok iránt változatlanul nagy az érdeklődés a társadalom minden rétegében. N P

BARométertartó. Mi mindenre nem gondol egy ötletes bútortervező? Egy stuttgarti iparművész finom kaukázusi diófából készült szekrénykét akaszt lakásunk falára, amelybe egy négyszögletű krómozott fém légsúlymérő van bemélyítve, efölött pedig egy üvegfoglalatú hőmérő. Az egész nagyon jól hat és kitünően oldja meg e lényeges szerszámok elhelyezésének kérdését. Különösen pedig azok fognak örülni az újdonságnak, akik olcsó, csinos ajándékot keresnek a lakás számára.

LAKÓSZOBÁK AZ ÁRUHÁZBAN. A télen egyik nagyáruházunk terített asztalok kiállításával csábította helyiségeibe a nagyközönséget. Erre az áruházra most a másik utcában levő divatcsarnok azzal duplázott rá, hogy ott meg valóságos kis szobák közt választhatott és szavazhatott a nagyközönség. Kiderült itt is, ott is, hogy a modern lakás a legkitünőbb toborzó-erők közül való s talán semmi sem mozgatja meg annyira a fantáziákat, mint az elképzelt új otthon, A közönség mint bíráló és élvező ezerszámra tolongott a szűk emeleti folyosókon, ahol a fehér-, színes- és fényezett bútorok tömege, hálók, ebédlők, előszobák, fémesőbútorok s konyhaberendezések tarka, de szűk sorai kínálkoztak a szemlélőknek. A revűnek hálás publikuma persze izgatottan szavazott, a kritikus azonban csak fenntartással tudott volna itt bútorszépségkirálynőt választani, bár el kell ismerni, hogy a rendezés ötletes és racionális volt. Ami leginkább feltűnt, az az volt, hogy az 1500 pengős kombinált szobák és a 2300 pengős ebédlők egyáltalában nem nevezhetők a mai világban olcsóságoknak s így azoknak, akik olcsó berendezkedésre vágyódnak, mégis csak — iparművészeti tervezőkhöz kell majd fordulniok és nem áruházhoz.

ELHALASZTOTT KIÁLLÍTÁS. Többször megemlékeztünk róla, hogy az 1925-ben rendezett iparművészeti kiállítás folytatása gyanánt 1937-re nagyszabású bemutatót terveztek a franciák Párizsban. Számtalan terv is készült már a kiállításra, köztük egy autóval bejárható óriástorony modellje is. Most azután az egész kiállítás tervét későbbi időpontra halasztották. Ennek oka állítólag a gazdasági nehézségekben rejlik. A francia művészi és ipari körökben az elhalasztás bejelentése nagy lehangoltságot keltett.

A FRANCIA LUXUSIPAR HANYATLÁSA. Aki a francia napilapokat olvassa, annak nem kerülheti el a figyelmét mostanában, mennyi panaszos cikk hangoztatja a luxusiparok hanyatlását s gazdasági válságát. A porcellán, a szőnyegek, az üveg stb. stb. nagy üzemeinek vezetői sorra megszólalnak és elmondják, hogy mily siralmas állapotban vannak ezek az iparágak, hiszen egyiknekmásiknak exportja a békebeli számnak hatvanhetven százalékára (!) csökkent. Az okot csaknem egyértelmüleg abban látják, hogy nagy a túltermelés, nem elég jók a termékek, sok a konkurrens külföldi iparüzem és fájdalom Amerika, mely azelőtt a legjobb fogyasztó volt ily luxuscikkek számára, nagyon keveset vesz fel a műipar termékeiből. A bajok orvoslásául azonban sajátos módon nem a politikai s gazdasági viszályok kiküszöbölését jelölik meg, hanem mindenféle szakmabeli, iskolázási és szociális kívánságokkal vélik megoldhatónak a válságot.

GYARMATI STÍLUSBAN. Minden imperialista országban megvan az a törekvés, hogy az általa meghódított gyarmatokon új épületeit lehetőleg koloniális stílusban építtesse. Sajnos, az elmúlt évszázadok alatt ez a törekvés inkább szomorú gicc-művészetet eredményezett, semmint eredeti ötleteket. A keleti, a bazári és kiállítási stílus összeolvadásából születtek meg azok a kormányzósági és középületek, melyektől épen olyan ellenszenvvel fordultak el a gyarmatlakók, mint a jóízlésű európaiak. Talán a modern olasz építészeknek sikerült elsőkül megtörni ezt a rossz hagyományt és a Földközi-tenger nagyobb gyarmati

területein, Tripolisban, Cirenaicaban egyszerű és érdekes városképekbe helyezett nyugodt architektúrával kidomborítani a helyi jelleget. A modern olasz építészek ezeken a helyeken símafelületű, dísztelen, házakat építenek. De a nagy áttörések, a szellős loggiák és félköríves befejezések eléggé hangsúlyozzák a tropikus vidékek verőfényes építőkultúráját. Nem az Alhambra-díszletek inspirálják tehát az építőművészek elgondolását. Az éghajlat, az életkörülmény és a mediterrain növényzethez való alkalmazkodás váltja ki az építőformák sajátos zamatát, mely belsőleg így a koloniális lelkülettel mutat összefüggést.

LÁMPÁK GOMB NÉLKÜL. Tudvalevő, hogy a sötét szobában, folyosón mennyi ideig kell néha tapogatózni, míg a villanylámpa gombját megtaláljuk, melytől végre felcsattan a világosság. Egy német gyár most olyan asztalra, éjjeli szekrényre való lámpákat állít elő, amelyeknél az ember csak egyszerűen megérinti a lámpa síma talapzatát s már ettől is felgyullad a lámpa. Ez is Kolumbus tojása volt.

LARISCH RUDOLF. Egy szerény, csöndes, de páratlanul finomtollú grafikus tűnt el a bécsi művészeti életből Larisch halálával. Az írásnak, a betűnek fanatikus szerelmese. A betű ornamentális szépségét ezerfélekép tudta kifejezésre juttatni a lúdtolltól a textilszerszámokig. De abban mindig volt valami bibliai egyszerűség, ahogy ő a betűket a síkra odalehelte. Nem is igen kalandozott el másfelé, megmaradt az írás áhitatos papjának, aki harminc éven át nemzedékeket nevelt fel a bécsi iparművészeti iskolában erre a misszióra. Tanításai növendékein át úgyszólván az egész világra szerteágaztak.

A MODERN VÁROSESZTÉTIKA. Erről a kérdésről írt érdekes, könnyed és mégis tartalmas elmefuttatást André Maurois a francia művészeti folyóiratba, az „Art Vivant"-ba. Az író tudvalevőleg igen érdekes könyvet írt nemrég Amerikáról. Mégsem rajong az amerikai nagyvárosok fejlődésének irányvonaláért: a függőleges városépítésért. Elismeri, hogy már odaát is megszünt a szecessziós felhőkarcolók stílusa és az újabb épületek már határozottan klasszikus „asszir templomi" tömegek esztétikai egyszerűségével jelennek meg. De a sok emelet, az őrizet nélkül hagyott gyerekek élete a szobákban, ezenkívül a szűk utcák közlekedési nehézségei nem kedveznek a vertikális fejlődésnek. Nem hiszi Maurois azt sem, hogy a Le Corbusier-féle francia városépítési elgondolásoké lenne a jövő. Ő, tudniillik, a legnépesebb városrészt le akarja rombolni és a sok ezer apró ház helyett nyolc óriási felhőkarcolót építene, amelyeket igen nagy távolságra csupa zöld park venne körül. Itt is az a baj, hogy a felhőkarcoló nem oldja meg a jövő lebegő kérdéseit. Az egészséges városépítést Maurois a londoni programmban látja. A vízszintes, extenzív fejlődés, a kis házcsoportok, a csöndes városnegyedek, jó levegőjű lakástelepek, gyors és biztos közlekedéssel a városcentrumok felé: ez a mai fáradt, ideges ember számára a legalkalmasabb nagyvárosi építészet. N.

SZÍNHÁZÁTALAKÍTÁSOK. Olaszországnak ma egyik legnépszerűbb építésze a magyar származású Faludi Jenő, akinek építészeti tevékenységét a Magyar Iparművészet már sok jellemző felvételen mutatta be. A „Rassegna di Architectura" című előkelő olasz építészeti folyóirat most Faludi két új színházátalakítási munkájáról közöl mutatványokat. Ezek egyike a milanói Teatro Excelsior, amelynek kivált a kupolamegoldása és az új bejáratának létesítése váltotta ki az építészek csodálatát. Még nagyobb szabású feladat volt az ugyancsak milanói Teatro Lirico tökéletes modernizálása. A már antiknak nevezhető zenés színházat prózai és filmszínházi célokra is alkalmassá kellett tenni. A színház befogadóképességét növelni kellett, a színpadot kiszélesíteni, a látási viszonyokat megjavítani és a közlekedést a színházon belül és kívül célszerűbbé tenni. Faludi valóságos új, színben, fényben, de főleg méreteiben meglepő színházat varázsolt a régi helyére.

OTTHONTEREMTŐK. Nemcsak a történelem, hanem úgy látszik a művészeti mozgalmak históriája is megismétli néha önmagát. Németországban a fiatal iparművészek s iparosok szükségét érzik annak, hogy a kézműves-munka jegyében szorosabb szövetséget kössenek s a műhelyi munka becsületét újra feltámasszák. Az egyesülésnek ezt a jóhangzású nevet adták: „Die Heimgestalter." Mint a felhívásban mondják, a lélektelen gép helyett a kézműves-munka érdekében szállnak síkra. A német erdők fáiból akarnak bútort csinálni és a régi mesterek szellemében akarják a bútorokat újjáformálni. Azok a termékek, melyek az új műhelyi törekvésből származnak becsületes, jól átgondolt tervezések eredményei. A mozgalom szinte csaknem ugyanazzal a célkitűzéssel indul útjára, mint harminc évvel ezelőtt a Werkstättemozgalom. Akkor is a jó anyagok, a hazai kézműves-tradiciók feltámasztása és a művészet s ipar együttmunkálkodása volt a lendítő-erő, amely annyi frisseséget hozott a lakások berendezésébe és általában az iparművészetbe. Harminc év alatt azonban a kézműves-eszmények elhalványodtak. Nagy üzemek és mammut-vállalatok lettek a műhelyekből s megfakult a tervezők színes képzelete. Most az „otthonteremtés" fiataljai akarják újrakezdeni...

AUSZTRIA VELENCÉBEN. Az idei velencei nemzetközi kiállításon egy új pavillon keltette fel az érdeklődést: Ausztriáé. Eddig többnyire a birodalmi németek pavillonjában állították ki az osztrák festők és szobrászok munkáit. Most egy nem nagy, de roppant megnyerő épület készült erre a célra. Hoffmann Joseph az ő ismert muzikális egyszerűségével, nyugodt ritmusérzékével tervezte meg az épületet. A terraszon a falfelületet véges végig vízszintes barázdák ritmusa díszíti s ez az egyedüli dísze a nagy tömbökből készült földszintes épületnek. Újszerűsége abban van, hogy az üvegtető helyett itt a rendes lapostető alatt körülfutó üvegfal van, mely a rendes falak folytatása. Ez az újítás jobb látási viszonyokat tesz lehetővé. Hatalmas üvegajtók választják el a kiállító termeket egymástól.

Magyar Iparművészet
1934. 152. l. (Színház-átalakítások)

Faludi Jenő dr

(A római Collegium Hungaricum belső berendezése), tervezte fenti, repr.

Magyar Iparművészet

1930. 106, 107. l.

Kőrjeknel

évszám?

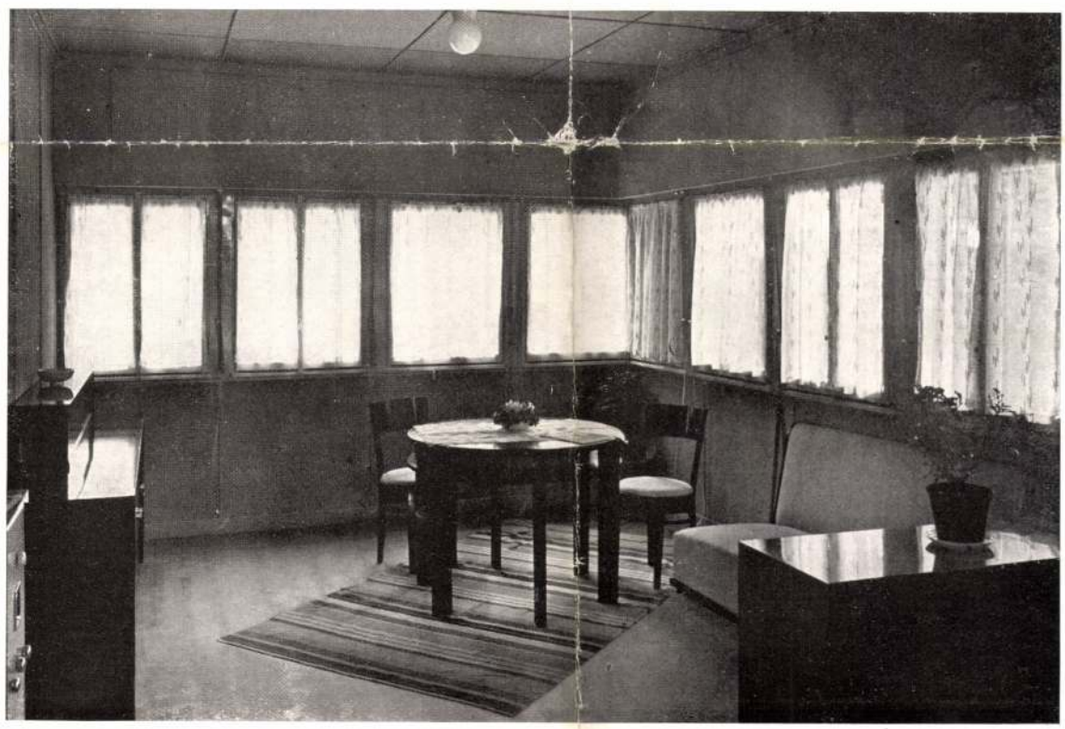

A milánói Triennale-ról. Fent: Nappali szoba. Faludi Jenő terve.
Lent: Nappali szoba. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der Mailänder Triennale. Oben: Wohnzimmer. Entwurf von Eugen Faludi. Unten: Wohnzimmer. Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Parlour. Designed by Eugen Faludi. Below: Parlour. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

MAGYAR IPARMUVESZET
1933. 192-193. l.
képek

Íróasztal és irodaberendezés. Dr. Bierbauer Virgil terve. — Schreibtisch und Büroeinrichtung. Entwurf von Dr. V. Bierbauer. — Writing-table and office-furniture. Designed by Dr. V. Bierbauer.

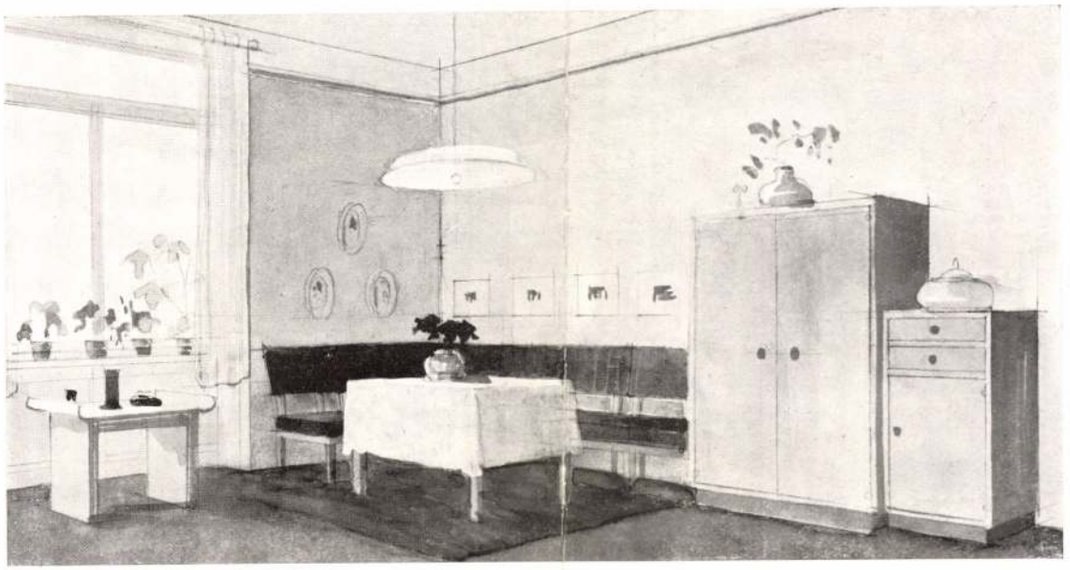

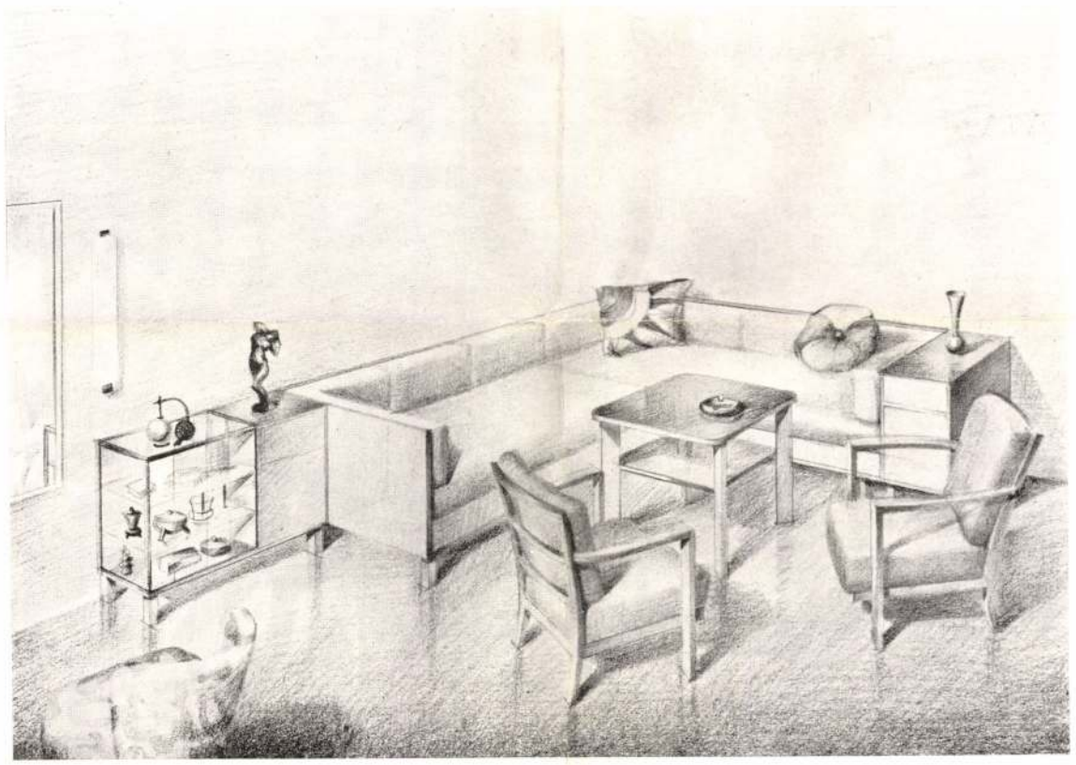

Budapest Székesfőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatáról. Fent: Vass Béla „Polgári fészek" jeligéjű terve. Lent: ifj. Szabó István „Duna" jeligéjű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preisausschreibens. Oben: Entwurf von B. Vass. Unten: Entwurf von St. Szabó d. J. — Prize-won designs from the competition of the capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by B. Vass. Below: Design by St. Szabó jr.

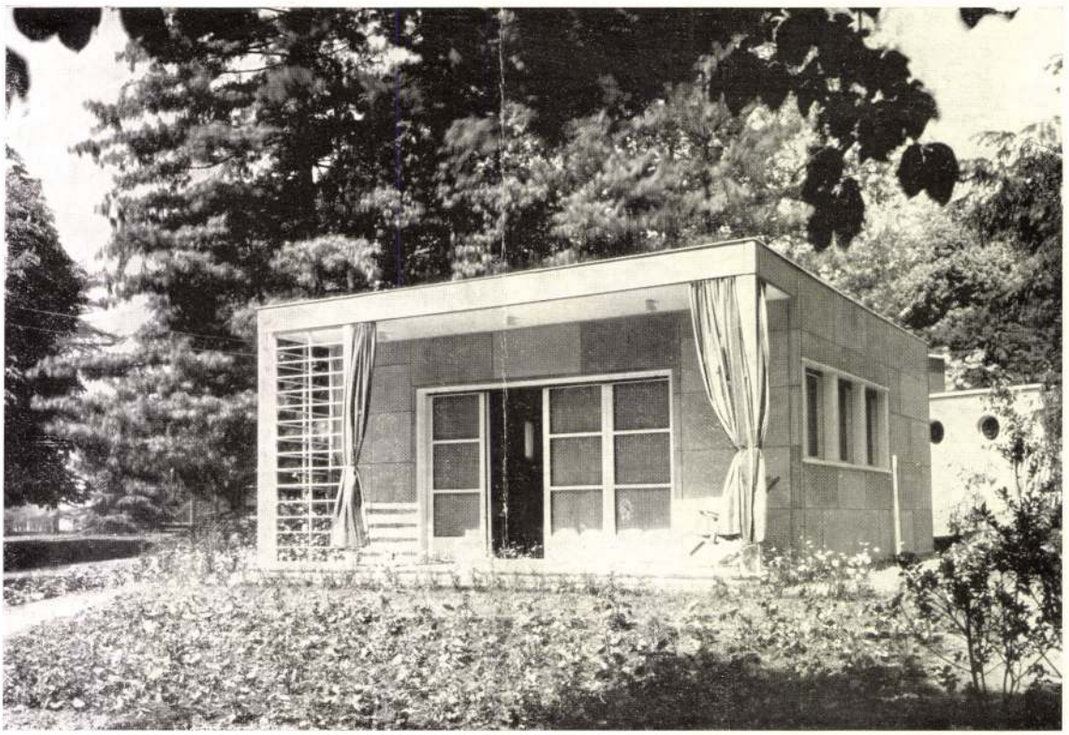

A milánói Triennale-ról. Fent: Nyaraló a tengerparton. Faludi Jenő építész terve. Lent: Nyaraló a hegyekben. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der Mailänder Triennale. Oben: Sommerhaus am Meer. Entwurf von E. Faludi. Unten: Sommerhaus in den Bergen. Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Summer-residence on the coast. Designed by E. Faludi. Below: Summer-residence in the mountains. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

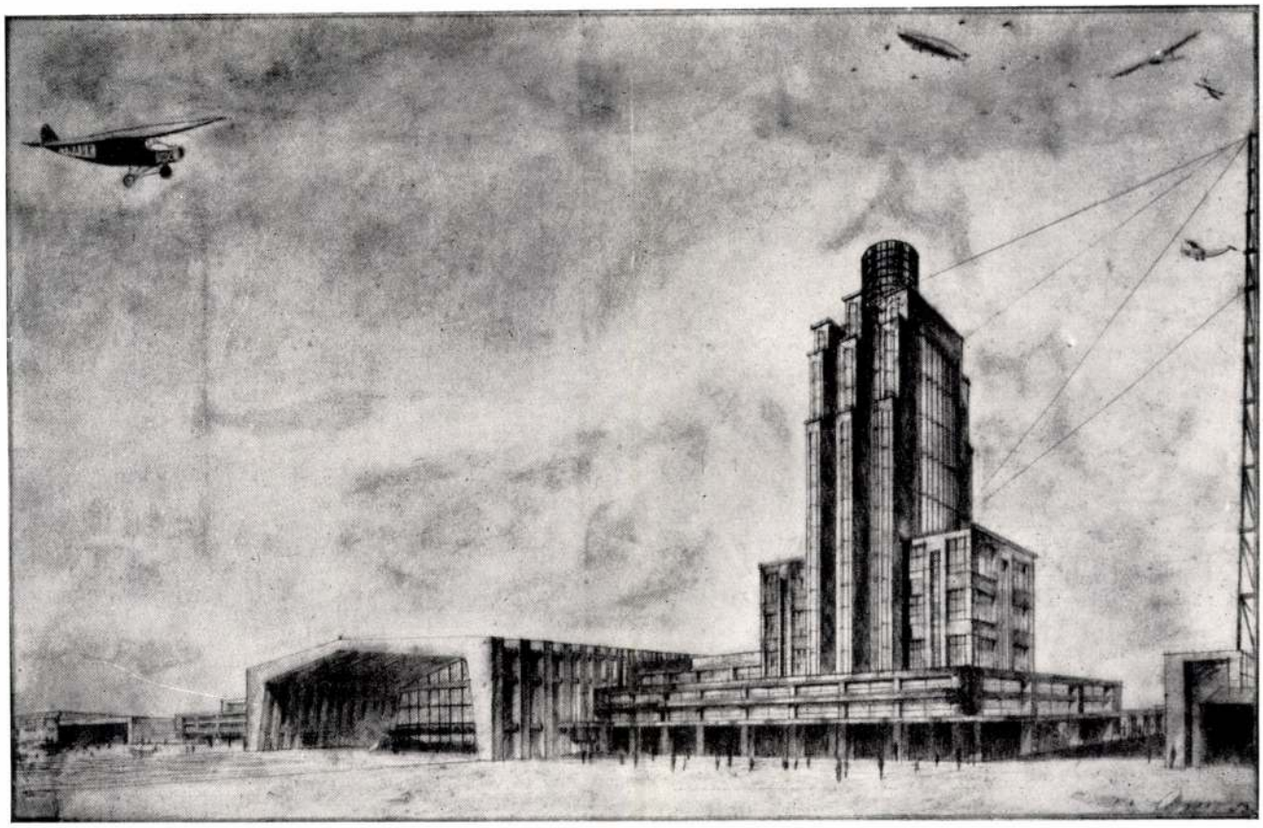

DR. FALUDI JENŐ (RÓMA): A RÓMAI LÉGI KIKÖTŐ

KÖZLEKEDÉSI ÉPÜLETEK

Az óceán- és sarkrepülések, az a lázas munka, amely a közlekedési eszközök fejlesztésére, tökéletesitésére irányul, rakétaautó, rakétarepülőgép mind azt bizonyitják, hogy a mai ember életnivójának emelését reméli a helyváltoztatás lehetőségének minél gyorsabb, minél korlátlanabb megoldásától. Mint ahogyan a repülőgép uj távlatokat nyitott meg a földhözragadt emberi mozgások történetében, ugy a korlátlanabb lehetőségek az architekturában is feloldották a stabilitás régi szabályait és vasbeton és vaskonstrukciók segitségével olyan épitészi formákat hoztak létre, amelyek az uj anyagok, uj egyensulyi rendszerek kifejezőivé lettek.

Csak legtermészetesebb, hogy a közlekedéssel összefüggő épületek egész sorát adták a modern problémáknak. A fejlődő közlekedési üzemek olyan épitményeket kivántak, amelyek a szinte napról-napra való fejlődéssel lépést tartva maguk is hozzáidomulnak egyrészt a közlekedő gépek forma- és üzemváltozásaihoz, másrészt különösen pályaudvaroknál a növekvő forgalom követelményeihez.

Igaz örömmel tölt el, hogy eredeti magyar termésből mutathatunk be ilyen tárgyu terveket. Magyar tervek és modernek! Ez megbecsülni való tünemény művészi izoláltságunkban és az a körülmény, hogy mindhárom épitész fiatal ember, megerősit abban a törhetetlen hitben, hogy a magyar épitőművészet a fiatal generációban ujjá fog születni, hogy látunk majd itt is komoly és nagy alkotásokat, a nagy tradiciókhoz méltóakat, azonban *nem a nagy tradiciókból táplálkozókat.*

Árkay Bertalan, dr. Kotsis Endre és dr. Faludi Jenő különböző tárgyu, különböző vérmérsékletü és izlésü tervei sajnos még csak ideális rajzok, megoldások a megvalósitás reménye nélkül. Az Árkay- és Kotsis-félék pályázatra készültek, a Faludi-féle terv, mint ismeretes, a római aeronautikai kongresszuson került általános tetszés közben bemutatásra. Nálunk, ahol megszoktuk a külföldöt modernnek, Magyarországot tradiciósan modernellenesnek tekinteni, különös értéket kell tulajdonitani ezeknek a szép modern rajzoknak. Nem lehet messze az idő, amikor az olyan komolysággal és tudással készült tervek, mint a mellékeltek, nemcsak egyleti pályázatokon és kongresszusokon fognak szerepelhetni, hanem amikor ugyanigy nem lehet

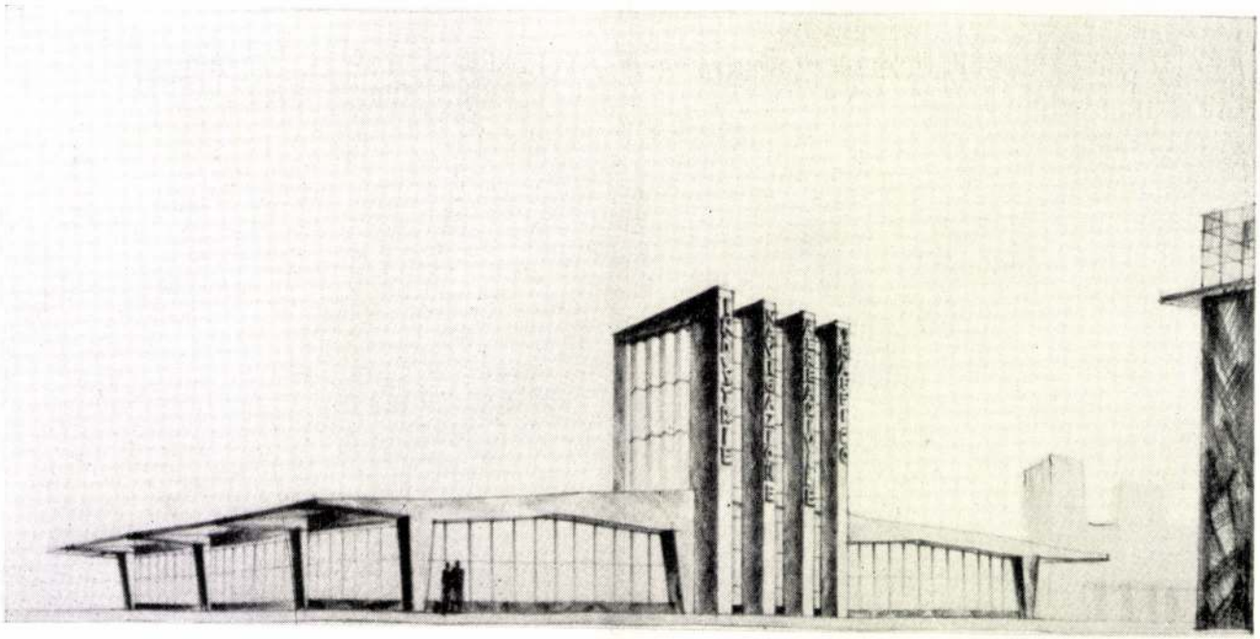

DR. FALUDI JENŐ (RÓMA): A MILANÓI ÁRUMINTAVÁSÁR AVIATIKAI PAVILLONJA

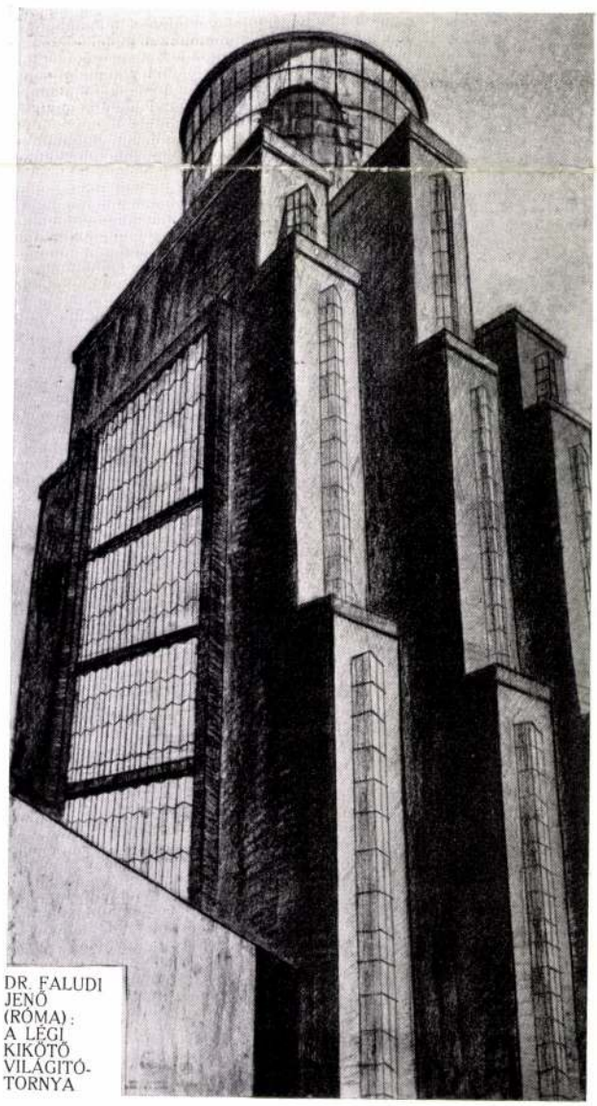

DR. FALUDI JENŐ (RÓMA): A LÉGI KIKÖTŐ VILÁGITÓTORNYA

majd szó a modern formák nélkülözéséről, mint ahogyan ma még nem lehet szó az alkalmazásukról.

Üzemi épületek, a forgalom csomópontjain, végállomásain emelt architekturák, annyiban is pregnáns és érdekes építészi feladatokat reprezentálnak, amennyiben nincs talán még egy probléma, amely annyira parancsolóan kell, hogy sokirányu rendeltetésének megfeleljen. Mert rosszul megtervezett bérházban lehet lakni, ha rosszul is, rosszul épitett kórház, vagy iskola még féligmeddig üzemképes, de a rossz pályaudvar, a használhatatlan repülőhangár még csak fel sem engedi merülni az „artisztikus" jogcimén tomboló elnézést. Elmult idők ideológiájából való a „nem jó, de szép" képtelen fogalma. Mint ahogyan a közlekedés céljait szolgáló gépek sem türnek meg szerkezetükben semmi esetlegest, a célnak alá nem rendeltet, ugy a közlekedési épületek organismusát is az egyetlen cél legjobb elérésére kell beállitani.

Ha figyelemmel kisérjük az utolsó tiz év fejlődését, ugy látjuk, hogy a közlekedési épületek fejlődésének menetét egyrészt a növekvő forgalom, másrészt az a tisztult építészi irányzat határozza meg, amely mint a tiszta levegő a dohos szobákba nem tudni honnét és hogyan, egyszerre itt volt és az összes építészi elvek revizióját eredményezte.

A Freyssinet-féle parabolahangártól kezdve Perret Casablancai dokkjáig már az uj és tisztult elvek szerinti építés is hatalmasat fejlődött.

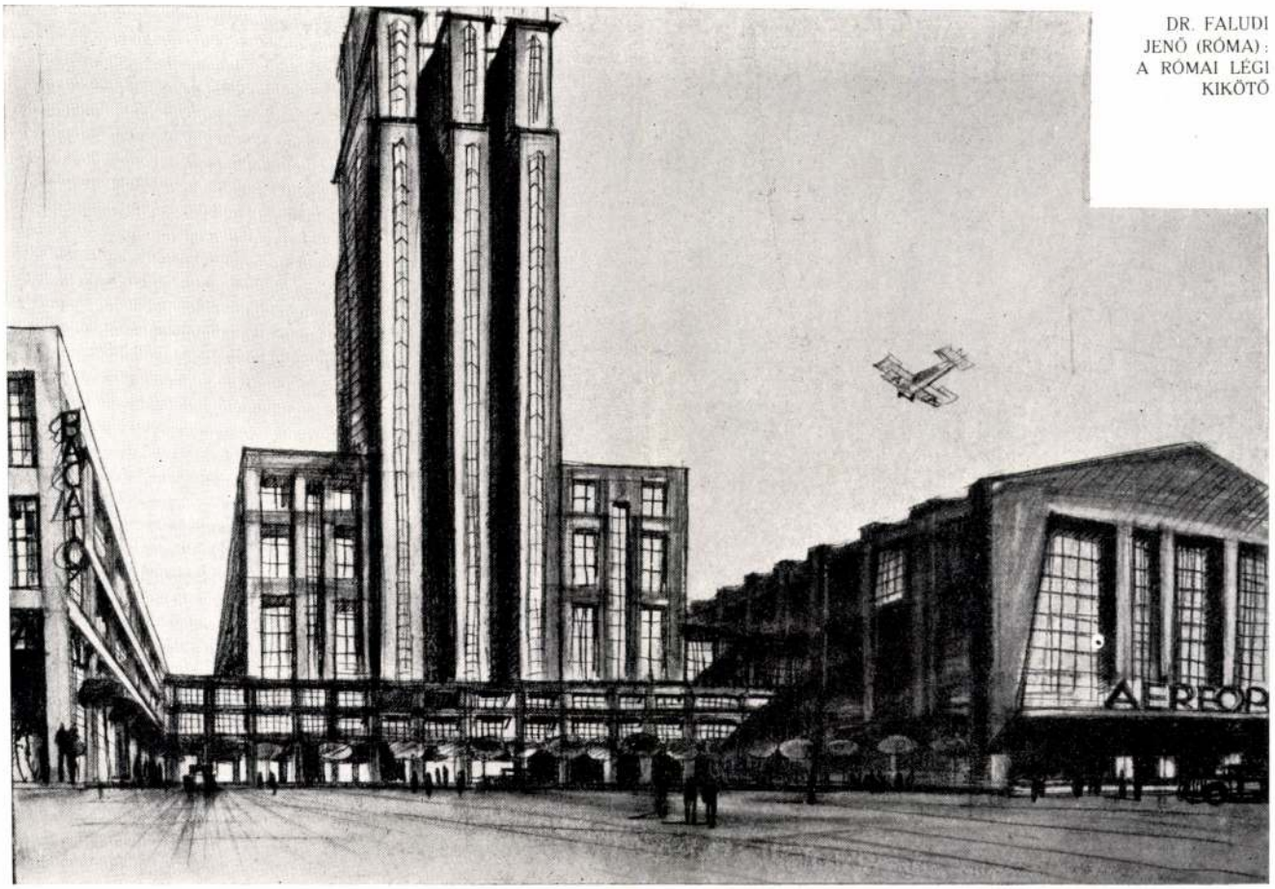

DR. FALUDI JENŐ (RÓMA): A RÓMAI LÉGI KIKÖTŐ

Garnier párisi tradiciókkal a vállán már az 1900-as évektől kezdve megkezdi az uj orientálódást. 1904-ben, akkoriban fantasztikusnak ható tervet készit egy „cité indutstrielle" földalatti gyorsvasut pályaudvaráról. Olyan időben, amikor virágjában állt a monumentalizmus az épitészetben, amikor ipari, üzemi és forgalmi épületek ideálja a klasszikus „nagy" architektura volt, Garnier üvegből és betonból tervezi meg a pályaudvarát.

Sajnos nagyon kevés az igazán jó példák száma, mert hiszen ma nagyon sok mindent neveznek ujnak és modernnek. Például a stuttgarti uj pályaudvar minden alaprajzi kitünősége mellett sem modern és nem uj. A katedrális reminiscenciák vegyitve német lovagvárromantikával távol állnak a monumentalitás-ellenes derült és emberibb architektura-ideáltól.

A mozgás az épitészet modern időszakában sok szépség kutforrása lett. Egy mai konstrukcióju, szellemes emelődaru sokkal nagyobb esztétikai élvezetet nyujt, mint szépnek kikiáltott stilusutánzatok, jobb sorsra érdemes, hasznos épületeken. Ami a három bemutatott magyar példa mindegyikén megfigyelhető, ez az, hogy a tömegek jól mozognak, az épitészeti kontrapunkt szépen érvényesül és egyáltalán nem csodálnók, ha az első és hihetőleg nemsokára megszületendő *modern* magyar ház éppen valamilyen forgalmi célu épület volna. Éppen a közelmultban zajlott le egy zártkörüvé lett autobuszgarázspályázat. Mint ismeretes, a pályázat meddő volt. Nem reméljük azt, hogy azért mondták ki a meddőséget, mert a tervek nem voltak elég modernek ?! Mindössze csak annyit szeretnénk kérni a fővárostól, hogy szálljon magába és ha már segédkezet nyujtott palotakülsejű, műkőfaragásokkal agyontüzdelt fürdők létrehozásához, legalább ennek a garázsnak engedjen tárgyilagos és komoly külsőt, hiszen itt nem kell a publikum laikus izlését megnyerni, próbálja meg egyszer a főváros, hogy a sablontól eltérjen, irjon elő modern architekturát és konstrukciót. *Komor János.*

Faludi Jenő dr

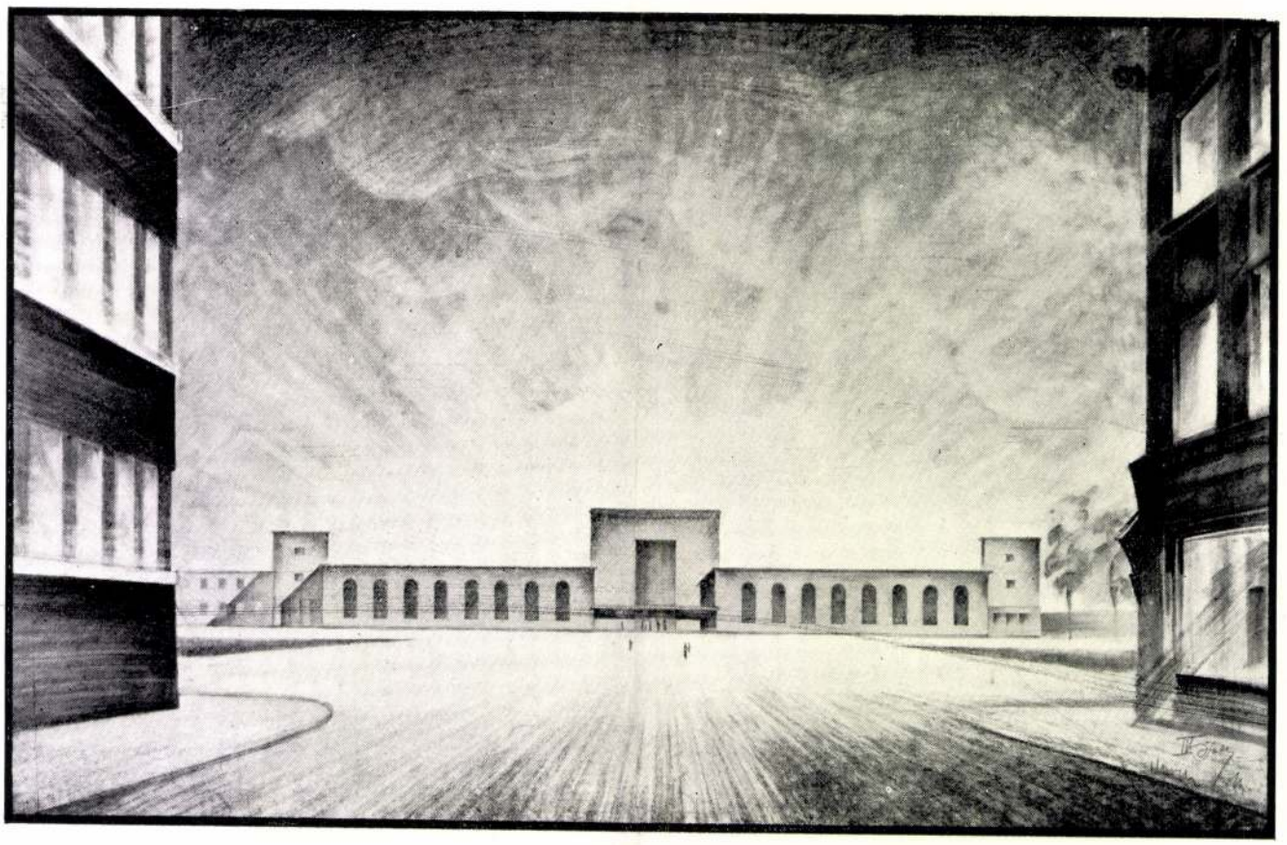

METSZET AZ ELŐCSARNOKON ÁT

METSZET A VÁRÓTERMEN ÁT

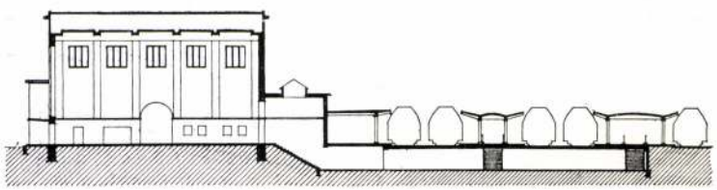

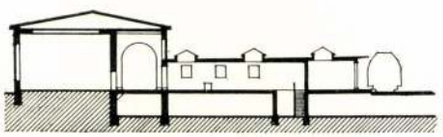

VASUTI ÁLLOMÁS PÁLYATERVE
JELIGE: „BAROSS GÁBOR"

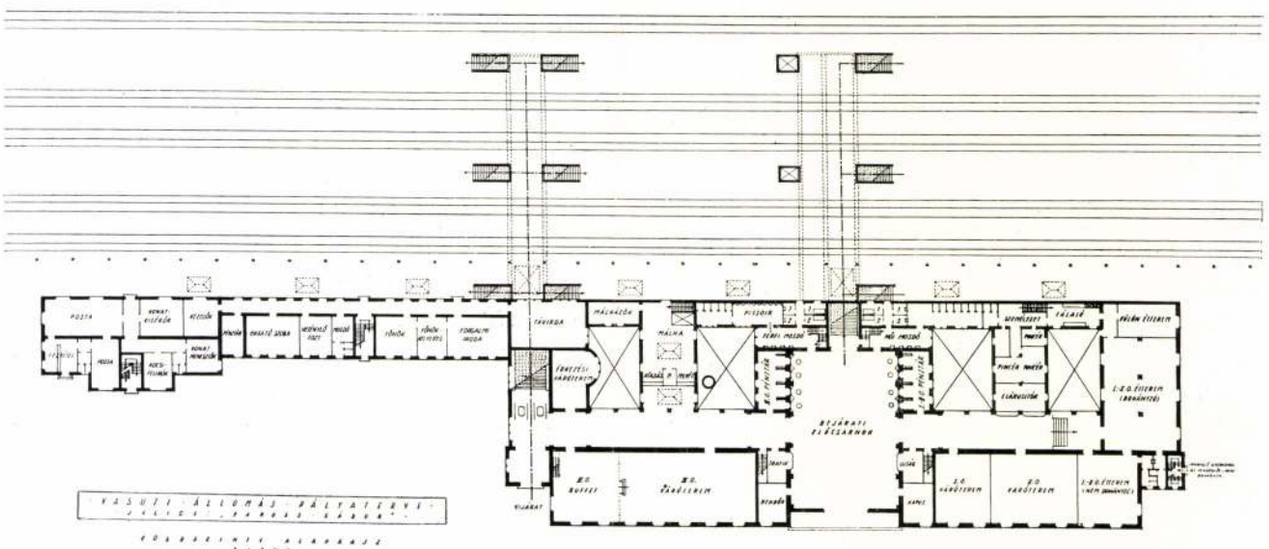

VASUTI ÁLLOMÁS PÁLYATERVE
JELIGE: „BAROSS GÁBOR"

DR. KOTSIS ENDRE: PÁLYAUDVAR-TERV

Faludi Jenő

építész

Roma. Legikikötő

váróterme.

Fenti és A. Morbelli

milanói építész műve

Genthon István:

Magyar műkincsek és

emlékek Olaszországban.

Kézirat 1942/3.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 41. hét

3 asárnap		Liz. Teréz *Helga*
4 Hétfő		Ass. Sz. Fer. *Ferenc*
5 Kedd		Placid *Aurél*
6 Szerda		Brunó *Brunó*
7 sütörtök		Rózsafüzér *Amália*
8 Péntek		M. Nagyassz *Etelka*
9 zombat		Dénes *Dénes*

Gentron I

Palazzo Falconieri

MM. 1929

419. l. és
hajek

Faludi Jenő

vrod

Genthon István dr.

Faludi Jenő

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 216-1221. l

képekkel

BUDAPEST
934 MÁR. -5 16
62

Faludi Jenő

építész

Milano

l. Fogó Pál

új építészet

Bp. 1928. 148 l.

152. l. 153. l.

és Régészeti Társulat tiszteletbeli tagja, több művészeti és bb bel- és külföldi rendjel tulajdonosa stb.

hosszú szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele

évi január hó 7-én, vasárnap délután fél négy órakor
, Üllői-út 33/37.) a róm. kath. anyaszentegyház szertar-
yugalomra helyezni.
nuár hó 10-én délelőtt 11 órakor fog a ferenczrendi

drága poraira!

fon 9—61.)

Nyomt. Buschmann F. utódai
IV. Ferencz József-rakpart 6-7.

dr.Faludi Jenö,ép.

Asztal .tervezte dr.F.j. Róma.

Lakószoba, mosdófülkével, beépitett kombinált szekrénnyel. Kép. 44.1.

Kaesz Gyula: Bérlakások a létminimum számára. Tér és Forma. 1930. 1.sz.

dr. Fakoli Jenő
ipormüvén

v a római Collegium Hungaricum
perendezését hérvétette.

A magyarországi mün. tört. I. 531.
Corvina 1971.

Faludi Jeno"

Továbba a Nemzetközi Vásárok pavillonjait, valamint több római és Hazotszdgi villát tervezett.

Fekete Morton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966.

334 l 83 l.

Faludi Jenő

Született Budapesten 1899. Építész. Tanulmányai Budapesten. Később Olaszországban telepedett meg. A Milanó-i Teatro Lírico-t tervezte.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 83 l

le.D.K.

FALUDI Jenő iparművész

A római Collegium Hungaricum belső berendezése

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1941
Bp. 1942. 466.

MDK.

Faludy és Reisz

A kultuszminisztérium uj palotájának terve.

Müvészet, 1906. 71. l.

MDK

Faludi Lili

kaposvári népművész

virágos magyaros mintákat rajzol korsokra, vázákra

Szüts István: A jó bornak is kell cégér, az agyagipari készítményeknek is.
SOMOGYORSZÁG, 1957. febr. 27.

MDK

Faludi Julia

fazekas népi iparművész

a Kaposvári Fazekas Népművészeti Szövetkezettől.

Szerepelt a HISZÖV és a Népi Iparművészeti Tanács által 1956 jul 29-től aug. 5-ig rendezett kiállitáson.

Kiss I. Sándor: Dunántuli népmüvészeti kiállitás Fonyódon.
SOMOGYI NÉPLAP, Kaposvár. 1956. jul/l. 26.

Faludi Nóra

kerámiánka, a népmüvészet ifju mestere cimet adományozátk

Magyar Hirlap 1974/225 6.

Faludi Nóra, „Kerámiás"
[„népi iparművész]

A népművészet ifjú mestere.

– Kiváló népművelők kitüntetése 4.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 16.

Faludi Nóra, „Kerámiás"

A népművészet ifjú mestere.

– : Kiküntetések augusztus 20-a alkalmából 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. aug. 15.

Faludi Péter budapesti tanuló

a „Kincskereső" okt.-i számának hátsó borítója Faludi Péter tanuló pályamunkájának felhasználásával készült.

Kincskereső, 1946. okt. hó, III. évf. 2. szám.

Faludi Sándor MDK

Az óbudai /Árpád-/hidra 1929-ben kiirt pályázaton III. dijat nyert

Dr.Korányi Imre, Zsivny Jenő, Faludi Sándor, Massányi Károly, Zsizsmann Béla és Kollár Gyula .

/~~30~~/ 70.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Faludi Tibor I. é.
Ferkèpzomfoisk vk
1933-34. 43. l.

VI.

TEXTILIÁK

ELSŐ
általános
TÁR

F. Faludy Margit

MDK

Akt, olf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Faludy Sándor, Massányi Károly, Zsizsman Béla, Korányi Imre és Zsivny Jenő okl. mérnökök és Kollár Gyula okl. épitészmérnök

az alábbi pályázaton 24.ooo pengős III. dijat nyertek

Döntöttek az óbudai Dunahid tervpályázatáról. Épitő Ipar - Épitő Művészet. 1931. febr. 15. 31.l.

Faludy Zsigmond

Képzőműv. Szabadiskola (1916-18) növendéke volt.

dr. Faluhelyi Béláné MDK

Mint a székesfehérvári Képzőművészeti Szakkör hallgatója szerepelt A Népművelési Intézet és a SZOT Országos Képzőművészeti Szakkörök részére kiirt pályázatra beérkezett művekből rendezett kiállitáson /Bp. ~~Kgressx~~ Egressy Gábor klub./

hangulati tájképe.

Fejérmegyei Hirlap. 1958. máj. 2.

M.D.K

Falukelyi József
festő

Kecskemeten renderett tárlatot

—:—

Művészet, 1963. julius – 47 kap

M.D.4

Falukelyi József festő

Akvarelljeit mutatta be a kiállításon.

Erdős Kamill: IV. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás Békéscsabán
Művészet, 1961. augusztus. — 42 l

P.D.M

MDK

Faluhelyi József festő

Szerepelt a Dél-alföldi képzőművészek kiállításán, Szegeden.

Szelesi Zoltán: Dél-alföldi képzőművészek kiállítása Szegeden.

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember. 9. l.

Faluhelyi József

MDK

festőművésznek kiállitása lesz a kecskeméti művelődési ház művészklubjában.

--:Képzőművészeti bemutatók.
Petőfi Népe. 1963.okt. 23

MDK

Faluhelyi József
szerepelt a tiszakécskei müvelődési házban rendezett kiállitáson.

--:Képzőművészeti kiállitás falun.
Szövetkezet. 1963. nov. 4.

MDK

Faluhelyi József vizfestményekkel szerepelt az ápr. 7-én megnyilt kiállitáson.

Kovanecz Ilona: A VI.Alföldi Képzőművészeti Kiállitás Békéscsabán.

Békésmegyei Népujság. 1963. ápr. 21.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Falu Lelki József

PETŐFI NÉPE

1963 DEC 17.

— VASÁRNAP nyitották meg a kecskeméti Művészklubban Faluhelyi József festőművész kiállítását. A bemutatott művekről a hét közepén vitát rendeznek.

megkom[illegible]
mondja kissé félsze
szeret magáról beszé

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Falukelyi József

PETŐFI NÉPE

1963 III 22

— MŰALKOTÁS és giccs a kereskedelemben címmel vitát rendeznek a kecskeméti Művész Klubban szombaton este 7 órai kezdettel. Vitavezető: Falukelyi József festőművész.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Faluhelyi József

PETŐFI NÉPE

1963 JUN 19

KÉPEK AZ EBÉDLŐBEN

Az elmúlt hónapban sokan tekintették meg Kecskeméten Faluhelyi József festőművész kiállítását. Anyaga a képekből üzemi tárlatot rendeztek a Kecskeméti Konzervgyár I. számú telepén, ahol ötszáznál több dolgozó nézte meg és nyilatkozott nagy tetszéssel a bemutatott festményekről.

Jelenleg a konzervgyár II. számú telepének ebédlőjében láthatók Faluhelyi József képei, következő állomásuk pedig a Kecskeméti Épületlakatosipari Vállalat munkásszállása lesz.

segíte
sére
A
ságv
és a
ször
mái
gaz
tür
pá
megfelelően a
nyek fokozása a legfőbb ce-
lunk. Már eddig is sokat tet-
tünk, hogy eredményeink javul-
janak. A kukoricát például 130

Megala
a Lambraki

Faluhelyi József kiállítása 1921 Kecskeméten

Képei meleg fogadtatásra találtak már az ország majd minden nagyobb városában megrendezett csoportos kiállításokon, és éppen ezért sajnálatos, hogy Kecskeméten csak most mutatkozhatott be első, önálló tárlatával Faluhelyi József festőművész. Nevét sokan ismerik, képeit is, de munkásságáról teljesebb, átfogóbb képet csak úgy alkothatunk, ha bizonyos rendszerbe foglalva ismerjük fejlődésének különféle szakaszait.

Ezért is nagy kár, hogy nem előzte meg több kiállítás a mostanit, amely a múlt héten nyílt a Cifrapalotában. Eligazításként csak annyit: — Éveken át tartó küzdelmes munka, útkereső kísérletezés érlelte és mélyítette Faluhelyi József kifejezésmódját sajátos atmoszférájú művészetté. Számos képén — például a kirívóan harsány, lila-variációs Tanyaudvar — még jól láthatók a megoldatlan próbálkozás jegyei, ami azt bizonyítja, hogy a kezdeti nehézségeken ugyan túljutott már, de az igazi „magára találás", a kifejezés még tökéletesebb biztonsága ezután következik. Viszont legjobban sikerült képei arra vallanak, hogy ez az időszak nem fog sokáig váratni magára.

A kiállítás anyaga — mintegy 35 gouache — jól tükrözi alkotójuk tartózkodó egyszerűségét, ugyanakkor belső érzelemgazdaságát. Témaválasztása nem erőszakoltan bonyolult — legtöbb képén Kecskemét utcáit, házait, környező tanyavilágát ábrázolja —, mégis meglepő az a differenciáltság, amely a témájuknál fogva azonos tájképeket a felhalmozódó élmények hatására — hangulatilag megkülönbözteti egymástól.

Minden kis házról, hallgatag tanyáról tud valami újat és főleg festőileg eredetit mondani. Munkácsy utcája lágyan elmosódó szineivel olyan átéltségre vall, amikor a látvány objektív visszaadását a művészi látás rögzítése váltja fel. Zárt egységű, érett alkotás a Hunyadiváros, és mély lilafekete tónusaival a nyári esték érlelő, súlyos csendjét idézi az Epres-telep. Friss mozgalmasság árad az Épül a falu című képéről. Üde színfoltjait úgy hasítják keresztül az erőteljes kontúrok, mint a falusi táj békés egyhangúságát az építkezés újszerű izgalmai.

Bármelyik képét nézzük — a Parasztházak boglyas fejű fák oltalmában meghúzódó bogárhátait, a Horváth Döme utcai épületek ősi nyugalmát, vagy a Dankó utca kopár légkörét — az őszinte és nemes értelemben vett alkotókedv megnyilatkozásának élményével találkozunk. Faluhelyi Józsefnél nem annyira a formák részletes kidolgozása, mint inkább a lényeget megláttató érzelmi mondanivaló az elsődleges. Ehhez kifinomult színérzékkel, természetesen friss komponálási készséggel rendelkezik.

Kolorizmusa azonban — ha egyes képein kiforratlan is — sohasem öncélú látványosságra törő. Tudja magáról, hogy mire képes — ezért is állította össze a kiállítás anyagát gouache technikával készült képekből, mert számára — egyelőre — ez a legbiztonságosabb terület. Reméljük azonban, hogy a későbbiek során olajfestményekkel és grafikákkal is jelentkezik. Erre kötelezi kecskeméti első önálló kiállításának élénk visszhangot keltett sikere, és az a figyelem, amellyel az ország minden részén fordultak — közönség és szakmabeliek egyaránt — bontakozó és sokat ígérő művészete felé.

VADAS ZSUZSA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Folyóirat Jegyzet
PETŐFI NÉPE

...Zoltán) részt vét... Szegeden rendezett öt megye... ronglövő versenyén és 100/74... lálattal az első lett. Az egyéni... senyt idős Zalai Géza nyerte... találattal. Ifjú Zalai Géza a... gyedik lett.

Készülődés az Országos Sportnapok...

A kiskunfélegyházi járá... szintén megkezdték a felk... lést az augusztusban rende... dő Országos Sportnapokra. ... gazdag műsorprogramban ... repel úszó-, birkózó-, ökölvívó és kézilabda-találkozó. A járási székhelyen kerül majd sorra az ifjúsági labdarúgó-kiskunviadal. A Magyar László Solymász Klub augusztus 19-én több külföldi és országos hírű magyar solymász részvételével nemzetközi találkozót rendez. Kiskunfélegyházán kiállítás is nyílik a város 50 éves sportmunkájáról.

Társadalmi munka a strandfürdőben

A Kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Gimnázium sportkörének tagjai, Tulit Péter testnevelő tanár vezetésével 1920 társadalmi munkaórát dolgoztak a városi strandfürdő szépítésén.

Férfi megyei röplabda bajnoki mérkőzés

Kiskunfélegyházi Bányászati Vasas—Kecskeméti Katona József Gimnázium 3:1. A Kiskunfélegyházán lejátszott találkozót megérdemelten nyerte a félegyházi együttes. A Vasasból különösen Nánási és Varga játéka tűnt ki.

Dicséret a jó Kilián szervezésért

A kiskunfélegyházi járásban a fél év lezárásakor meg lehet állapítani, hogy melyik vállalat, intézet, sportkör teljesíti a Kilián-mozgalomban vállalt kötelezettségét. Különösen jó szervezőmunka folyik Kiskunfélegyházán a Petőfi Sándor Gimnáziumban, a leánygimnáziumban, a Móra Ferenc Gimnáziumban, a Bajcsy-Zsilinszky Általános Iskolában, a Kossuth Lajos utcai Általános Iskolában, valamint a vidéki iskolák közül Kiskunmajsán és Alpáron. A községi sportkörök közül Szank, Tiszaújfalu és Pálmonostora jár az élen.

Az elkövetkező időben jobb szervezőmunkát kell végezni Kiskunfélegyházán a Bányászati Vasas, a Vörös Meteor, a Vasutas, valamint az alpári, gátéri, csólyospálosi, jászszentlászlói és kunszállási sportkörökben.

paton. A két jó ... ki együttes nem a szokott lendülettel kezdett. Mindkét csapat azonos stílusban játszott. Fej

KOMÁROMI VASUTAS—BA...

NB I-es női mérkőzés, Komárom, 200 néző, vezette: Tvordy és Molnár. — B. Építők: Mándi (2), Pásztor (7) — Bognár (8) — Allaga (5), Dikán (7). Csere: Grünfelder I. (2), Grünfelder II., Csátaljai és Taxné.

Rátvay Katalin lekéste a vonatcsatlakozást. s így a bajai

KECSKEMÉTI PETŐFI—BP. K... 71:56 (3...

NB II-s férfi mérkőzés, Kecskemét, 300 néző, vezette: Pásztói és Mézner. — K. Petőfi: Fekete (2), Tóth I. (2) — Baumann (8) — Király (8), Tóth II. (15). Csere: Székely (13), Polgár (10), Menyhárt (4), Zsadányi (2), Galgóczi (1).

Az I. félidő közepéig egymás mellett haladt a két csapat, majd enyhe hazai fölény alakult ki. A vendégek is laza emberfogással védekeztek, a tá-

KECSKEMÉTI EGYETÉRT... 43:40 (20:9...

NB II-s mérkőzés, Kecskemét, 250 néző, vezette: Pásztói és Mézner. — K. Egyetértés: Bild (3), Csorba — Kiss M. (13) — Volni (3), Túri (12). Csere: Bencze (4), Dömötör (4), Ronkó (2), Izsák, Rozgonyi.

Nagy iramú, élvezetes mérkőzést vívott az Egyetértés a bajnokság egyik esélyesével. Az I. félidőben a kecskeméti csapat remek játékkal valósággal lelépte ellenfelét. A II. félidőben a sima győzelmet ígérő mérkőzés hirtelen teljesen nyílttá vált, mert a kecskeméti együttes ért-

A járási összevont labdarúg...

ÉSZAKI CSOPORT: Alpár—Kkfélegyházi Reménység 5:0, Kerekegyhá...

MEK

Faluhelyi József

absztrakt képei vegyes hatást keltettek a kiállításán. Maga is érzi már, hogy nem lehet cél ez az irány. Ezt mondja:

— Értelmesebbé tenni a modernet, haladóbbá a hagyományost.

— Szűk, de hangulatos kis szobájukban élnek pártoló, műértő élettársával. Igazi bohémtanya ez. Az ágy alól előkerülnek a képek. A fenti elképzelések valóra váltását keresem bennük. Alig találom. Túlteng az absztrakt, a valóságtól való elrugaszkodás. Bizonygatom, hogy ez nem lehet cél. (Szerencsére már ő sem tartja annak.) Csak átmenet lehet valami felé, amiből a bimbó kifejlik már, de annyira még nem, hogy őszintén magával ragadna.

Ahány művész annyiféle arc, annyiféle törekvés. De valamiben egyek: Szeretik az életet, érzik a változást a világban. Ám egyrészüknek az eddiginél jobban kell tanulmányozni és átélni a jelen valóságát, bátrabban kifejezni és sokkal inkább szerepeltetni az embert. Az embert, új világunk építése közben.

Ezt várjuk tőlük legfőképpen.

Varga Mihály

Varga Mihály: Barangolás kecskeméti műtermekben.
PESTI NÉPE 1954. jun. 28.

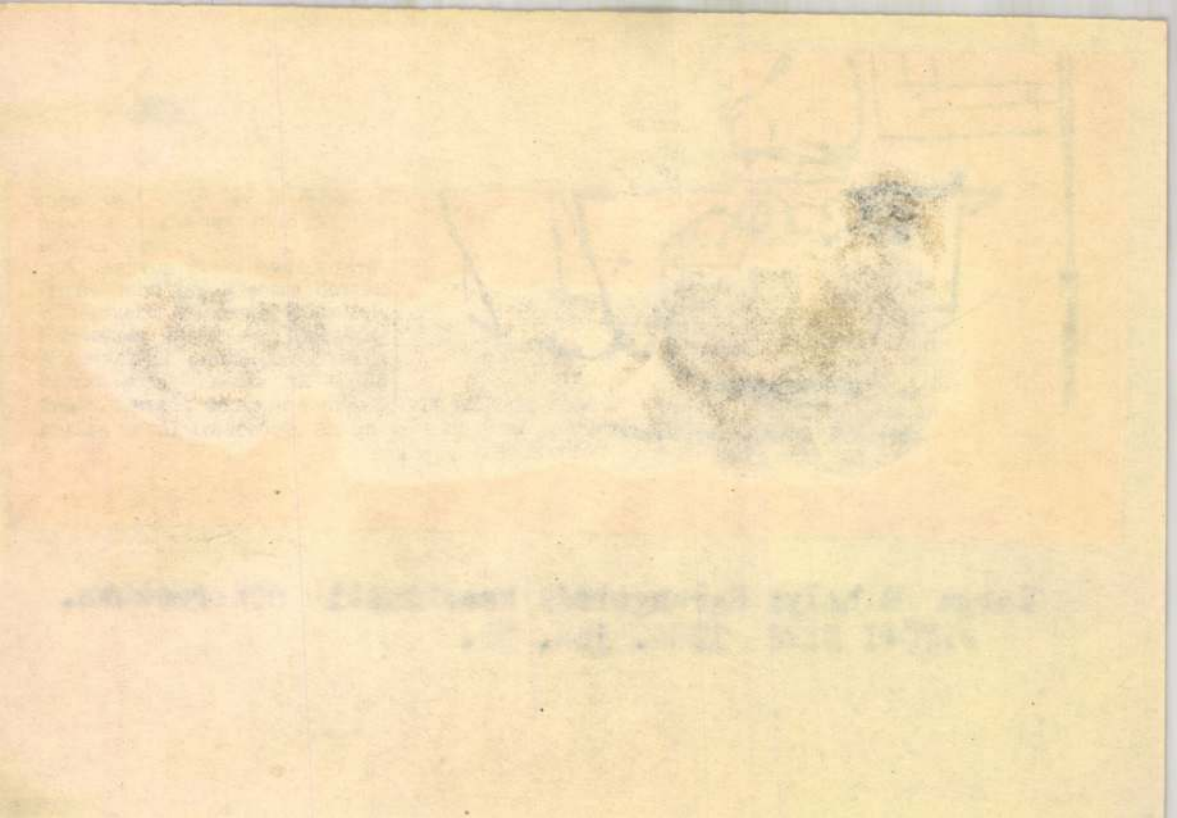

Fahubehyi József

Emlétve

Fahu Tibor: Téli tárlat '69

Petőfi Népe, Vecskemét 1970. feb 25.

Faluhelyi József

szerepel

az alábbi táblatan

Heltai Nándor: hegyei téli
táblat 1970

Petőfi Népe 1971 I. 1 5 old.

Falukelyi József

Szerepel az alábbi táslaton

Szabó János: Bács megyei
téli táslat

Petőfi Népe 1970 I. 11.

Faluhelyi József

Részvesz a kecskeméti „Téli tájak 1969" c. kiállításon

Téli tájak, 1969
Petőfi Népe, Kecskemét, 1969. 02. 13.

Faluhelyi József.

Szerepelt a Bács-Kiskun megyei képzőművészeti kiállításon.

Petőfi Népe 1965. nov. 14.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE
1965 NOV 26

Faluhelyi József

1021

Kecskemét kulturális programja

ELŐADÁS

Délután 5-kor dr. Szentléleky Tihamér egyiptológus tart előadást az Érdekes találkozások Klubja műsorában a Városi Művelődési Házban.

TIT-előadás a Berkes Ferenc kollégiumban, az Egészségügyi Szakiskolában, a Konzervgyárban, a Zrínyi Ilona általános iskolában, a Magyar-Szovjet Barátság és az Új Tavasz Tsz-ben, Miklóstelepen és a Fotóklubban lesz.

KIÁLLÍTÁS

Katona József Múzeum: megyei képzőművészeti kiállítás. Művészklub: Faluhelyi József újabb képeinek bemutatója. Berkes Ferenc kollégium: Goór Imre olajfestményeinek bemutatója.

ték el.

Ez a tömör jellemzés
kat elárul. A fiatalokna

Védőöltözet a fák

Nagy gonddal ápolják a
évvel ezelőtt telepített 48
almást a kiskőrösi Toldi
szövetkezetben. A gondo
már a fák elültetésekor
mutatkozott, a gazdák r
egyes csemetét drótháló
tek körül, hogy megvédj
a nyúlak rágásától. Néh

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

Faluhelyi József

1965 NOV 17

J. T.

Kulturális program Kecskeméten

ELŐADÁS

Az Állami Bábszínház vendégjátéka délelőtt fél 9-kor, fél 11-kor és délután fél 3-kor a Városi Művelődési Házban és fél 6-kor Belsőballószögön.

A Művészklubban este 7 órai kezdettel Bartók-lemezeket mutatnak be.

A TIT az Építőipari Vállalatnál, Ménteleken, a Faipari Vállalatnál, a művelődési ház Szilády Károly utcai klubjában, a 2-es számú és a Jókai Mór Általános Iskolában tart előadást.

KIÁLLÍTÁS

Katona József Múzeum: Megyei képzőművészeti kiállítás. Rákóczi út 1.: A tervezőiroda építészeti kiállítása. Művészklub: Faluhelyi József újabb képeinek bemutatója.

Hazánkban megvan a
tőség mind a nagyüzemi,
a háztáji lúdtenyésztés f

MDK.

Faluhelyi József

Kiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1966 jan.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Faluhelyi József

PETŐFI NÉPE

1982 NOV 27.

t? —n —n

Kecskemét kulturális programja

ELŐADÁS

A Gyermekszínházban reggel 9 és 11 órakor az óvodások számára rendeznek bábműsort.

Este 6 órai kezdettel a Berkes Ferenc kollégiumban: vita Goór Imre festményeiről.

TIT-előadás a Mathiász és a Vörös Csillag Tsz-ben lesz.

KIÁLLITÁS

Katona József Múzeum: Megyei képzőművészeti kiállítás.

Művészklub: Faluhelyi József újabb képeinek bemutatója.

Berkes Ferenc kollégium: Gór Imre olajfestményeinek bemutatója.

gondjuk feleleventése
380 gazdából 150 (!) ö
rulékot élvez, közülük
pedig ipari nyugdíjas,
a behozott földjükke
részt a gazdálkodásb
kevés az olyan éleme
gazdánk sem, akinek
jára gyakorlatilag ali
hatunk. Így a tsz-irc
munkaegységet csak
számfejtenek rendszer

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Faluhelyi József

PETŐFI NÉPE

1965 NOV 25.

Kecskemét kulturális programja

ELŐADÁS

A Városi Művelődési Házban: délután 5 órakor a Népkutató Körben Békevári Sándor pártiskolai tanár előadása: A Tanácsköztársaság kecskeméti mártírjai.

A TIT az Élelmiszer Kisker Vállalatnál, az Állami Zeneiskolában és a Löwy Sándor Iparitanuló Otthonban tart előadást.

KIÁLLÍTÁS

Katona József Múzeum: megyei képzőművészeti kiállítás. Művészklub: Faluhelyi József újabb képeinek bemutatója. Berkes Ferenc Kollégium: Goór Imre olajfestményeinek bemutatója.

ezt VÖRÖS Nép

ésen szó
ség van a
nak leg-
termelési
t kialakí-
zdálkodás
amellyel
még gyen-
ermelőszö-
ésen

rv

figyelem-
a végre-

következő
lesztjük a baro
A járásban 15 te
zetben folyik jel
csibetenyésztés.
csak ötezer pul
termelőszövetkeze
idén már 50 eze
velnek.

Jelentősen
a termésát

— A kötött
gokban különöse

MDK

Faluhelyi József

Utca, o.

Megbeszélés, o.

Bács-Kiskun m.i képzőművészek tárl. 1967.
Kecskemét
Katona J.Muz.

Faluhelyi József festő, Kecskemét

Dél-alföldi képzőm. kiáll. szegedi Móra F.Muz.
1961.jul.

Fahnekyi József festő

Szöveg említi kiállításai a Bács-Kiskun megyei képzőművészek kiállításán szolnokon

Szolnok Megyei Néplap 1966 már 15

MDK.

Faluhelyi József

Kiállitási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1966 ápr.17.

MDK.

Faluhelyi József

Kiállitásának hirdetése

Petőfi Népe 1965 ápr.21.lap-

Faluhelyi József, festő

a Kecskeméten megrendezett Téli Tárlaton szerepelnek a műnész műrei, temperái.

Á. Szabó János: Téli tárlat '76.
Petőfi Népe, 1976. dec. 12.

Faluhelyi József

IX.9.

FALUHELYI JÓZSEF festőművész kiállítása tegnap nyílt meg a kecskeméti sajtóklubban. A tárlaton festményeit, tűzzománcképeit tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1976/214/6

Faluhelyi József, festő

L.: Cezen Béla

[: Czene Béla :]

— o Cezen Béla [Czene ?] — 8.

Esti Hirlap, Bp. 1976. szept. 9.

Faluhelyi József, Pest

FALUHELYI JÓZSEF festőművész alkotásaiból Kecskeméten kiállítás nyílt csütörtökön. A tárlat festményeket, tűzzománcképeket és disztárgyakat mutat be.

— Hír —

8.

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 10.

Faluhelyi József, festő

L. Mátis Y.

Goól Y.: Művénkben... 75-89

Forrás, Kecskemét, 1980. marc. XII/3.

Falukelyi József (Kecskemét)
festő.

Bács-Kiskun megye képzőművészei közé
tartozik.

Pap Gábor: Kincsek és mikinosek a Barbariumból.
művészet, 1975. június - 7. oldal

Faluhelyi József festő

Kiskunhalason, a Bács-Kiskun m.-i Téli Tárlaton szerepelnek a művész akvarelljei

Gladán Ferenc: Egy kiállítás keltára.
Petőfi Népe, 1975. dec. 21.

Faluhelyi József

Négy évvel ezelőtt kezdtek képző- és iparművészeti kiállításokat rendezni a kecskeméti Városi Mozi előcsarnokában, az idei tervek között szerepel a művész-tárlata is.

V. M.: Mozitárlat.
Petőfi Népe, 1973. márc. 11.

Fakulényi József
festő

Nagyméretű kompozíciója
szerepel a tárlaton

Aszalos Endre: Bács-Kiskunmegyei képzőművészek..
Művészet, 1972. junius - 43 oldal.

Falubehyi József festőművész

Élet-rajzi helytörténeti lexikon jelent meg Bács-Kiskunban, melyből kimaradt a művész neve, életrajza.

Heltai Nándor: Nevezetes emberek Bács-Kiskunban.
Petőfi Népe, 1972. aug. 27.

Fahrhelyi József
festő

A hecskereíti Katona József Múzeum
Klapka utcai épületében a tavasz-
szal kerül sor Fahrhelyi József kiál-
lítására.

-.-: Kiállítási naptár:
Művészet, 1973. március - 46.oldal

Talnhalyi József festőművész

A Ke eskemáti művésztelepen a halyi festőművészeket képviseli.

Petőfi Népe, 1973. jál. 12.

Faluhelyi Márta MDK

Szerepelt az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete által az orvosok és eü dolgozók müveiből rendezett kiállitáson.

" Soproni utcakép" c. képe

Cséri Lajos: Gondolatok a II. Képzőművészeti és Iparművészeti Kiállitásról.
EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZO 1963 okt. 1.

Faluhelyi József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

1963 MÁJ 23

— MA DÉLUTÁN hat órai kezdettel Faluhelyi József festőművész Cifrapalotában megrendezett kiállításán tárlatvezetést tart a kecskeméti városi művelődési ház. A tárlatvezetés után a bemutatott képekről a művészklubban rendeznek ankétot.

orgalmi Vál-
ként 10 má-
adására kö-
st. Ezért ki-
ént 17 forin-
minden le-

tudjuk, nog
méhnek tíz
kirepülnie
zért! Igaz,
az időszakb
100 ezer m

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Faluhelyi József

PETŐFI NÉPE

1963 MÁJ 19

— SOKAN KERESIK FEL naponta Kecskeméten a Cifrapalota nagytermében Faluhelyi József festőművész kiállítását. Az üzemi dolgozók érdeklődésére való tekintettel a képekből a Kecskeméti Konzervgyárban és az Épületlakatos-ipari Vállalatnál rendez a közeljövőben a gyár vezetőinek támogatásával „házi tárlatot" Faluhelyi József.

Lottó-

Épületlakatosipari Vállal
Megyénk üzemeiben több
tonkívüli főmérnök van
cióban. A megyei tanácsn
osztályvezető pártonkívüli.

A vezető állások betö
nél tehát nagy kö

A MUNKAHELYI TESTNEVELÉS

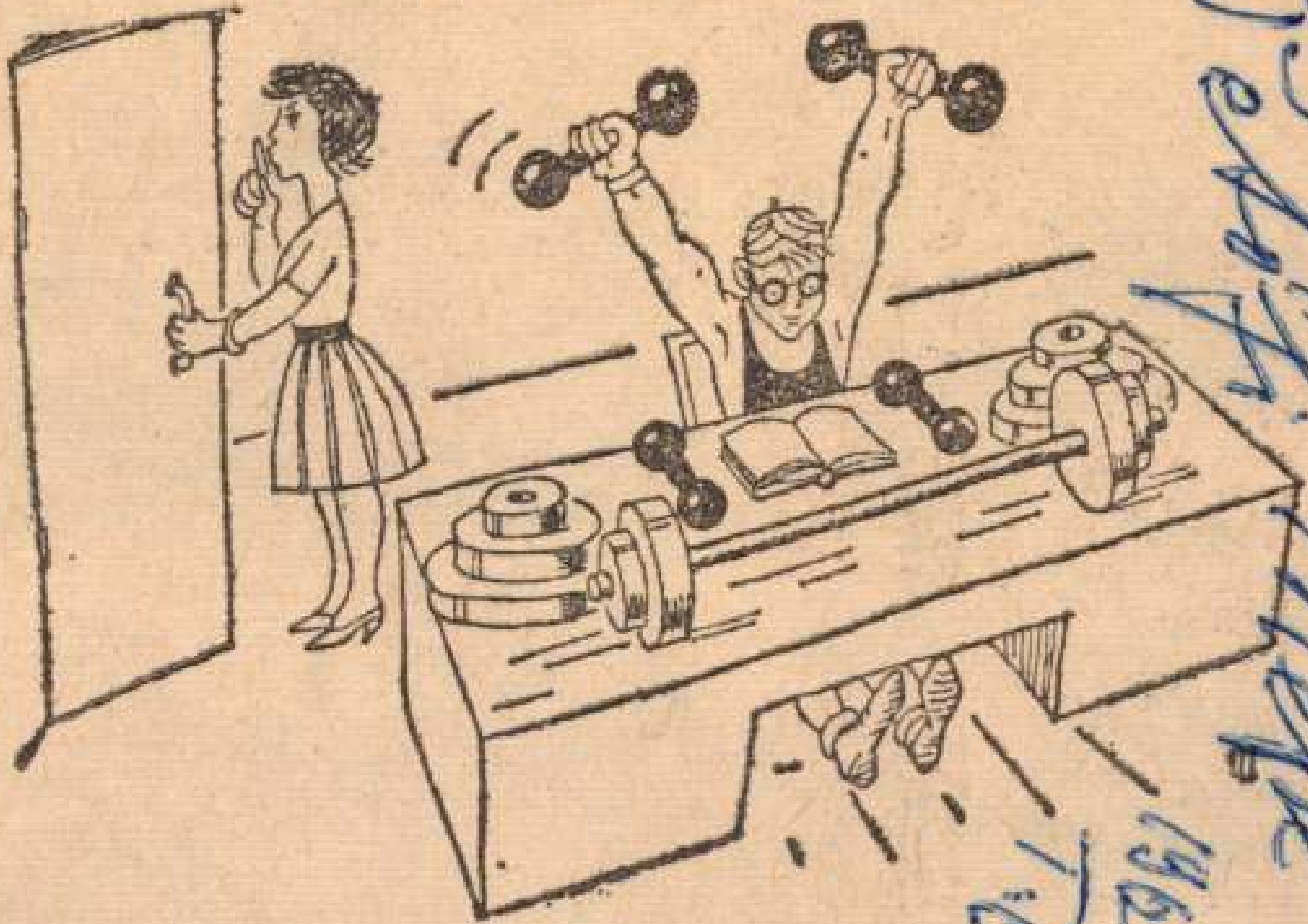

Ahogy a rajzoló elképzeli.

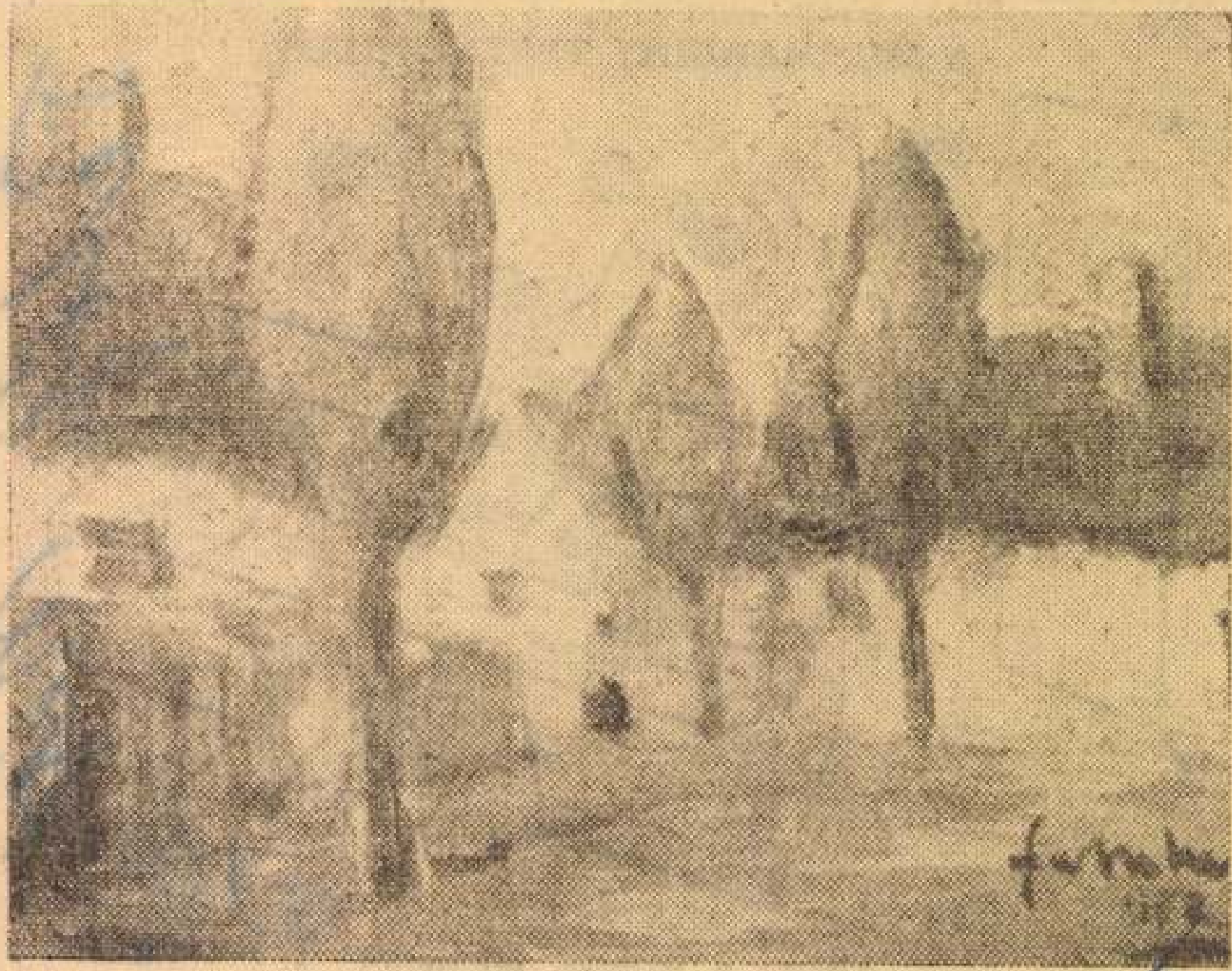

Faluhelyi József: Tanya.

1963 MÁJ 15

Faluhelyi József festőművész kiállítása Kecskeméten

1021

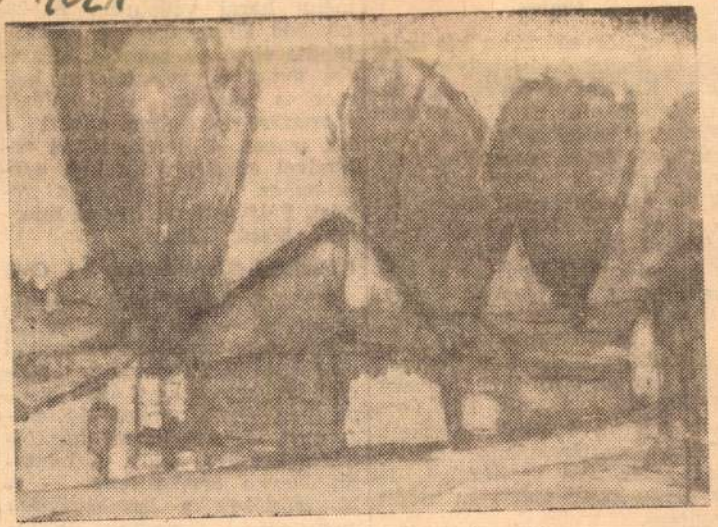

Faluhelyi József: Tanya (krétarajz).

Ma délután 5 órakor nyílik meg Kecskeméten a Cifrapalota első emeleti dísztermében Faluhelyi József festőművész kiállítása. A kiállítást dr. Fülöp Zoltán kecskeméti műgyűjtő nyitja meg.

Az országos kiállításokon is nagy sikerrel szereplő festőművész az eltelt két év anyagából összeállított, színvonalas tárlattal lép ismét a város művészetszerető közönsége elé. Képei — mintegy 35 gouache — Kecskemét és környékének utcáit, házait ábrázolják közvetlen egyszerűséggel.

Elmélyültség, nemes színkultúra, a kompozíció rendkívüli frissesége a legfőbb ismertető jele Faluhelyi József művészi egyéniségének. Őszinte hangvétele, eredeti — de sohasem olcsó látványosságra törő — kifejezésmódja nyilatkozik meg most bemutatásra kerülő képein, melyek bizonyára városunk közönsége körében is rokonszenvet ébresztenek.

vári, Páncsity, Bálint - Miskei — Boda, Sipos Bartal, Kovács II. E mann Endre.

Halas kezdett, de

Kalocsa kezdem többet.

Az első negyedórában let és Bartal óriási hel lezte Kalocsa fölényét. lentámadásnál a 17. Páncsity késlekedett a kozással, és a gyors V megszerezte a vezető gólt. 1:0! A gól után kiegyenlítettebb lett a játék. Mindkét kapu előtt adódtak helyzetek, amit a halasi csatárok használtak ki jobban. Így a 32. percben Csányi 2:0-ra állította az eredményt.

A II. félidő Kinizsi-rohamokkal indult, mégis a 8. percben újabb védelmi hibából Csermák II. belőtte a 3. gólt. Egy perc sem telt el, és Boda szépített. Kalocsa ezután szinte kapujához szögezte a vendégeket, de az eredményen már nem tudott javítani.

Egy

szezonra való gólhelyzetet hagyott ki a kalocsai csapat.

Három súlyos védelmi hibából kapott góllal azután vereséget szenvedett a lelkesen küzdő halasiaktól. Jók: Hődör, Hornvák, Csányi, Vanyuska, illetve Miskei.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
PETŐFI NÉPE

zelemhez. Jók: Molnár, Gerőházi, Pálfi, Mikus, illetve Fenyvesi, Maul, Tábori.

Kiskőrös—Tiszakécske 3:1 (1:0)

Kiskőrös, 2500 néző, vezette: Fehér M. — Az I. félidőben a kiskőrösiek támadtak valamivel többet. Mindkét csapatnak adódott helyzete, de gól csak a 37. percben esett, amikor Szentgyörgyi II. elől kézzel hárítottak a kécskei védők. A büntetőt Markó értékesítette. — A II. félidőben a tiszakécskeiek nagy erővel támadtak, de kiegyenlítési kísérleteiket nem kísérte szerencse. A 31. percben szöglet adódott a vendégek kapujánál. Zsiros jól beívelt labdáját Szentgyörgyi I. a hálóba juttatta. A 42. percben elaludt a kiskőrösi védelem és Rácz I. szépített. A következő percben gyors akció végén Markó beállította a végeredményt. — Jók: Zsíros, Varga, Megyeri, illetve Sánta, Tőke, Rácz I.

Császártöltés—Kkfélegyházi Vegyipari 1:1 (1:1)

Császártöltés, 500 néző, vezette: Virágh. — Nagy iramú mér-

al sakkozó képviseli

ágos középdöntőn

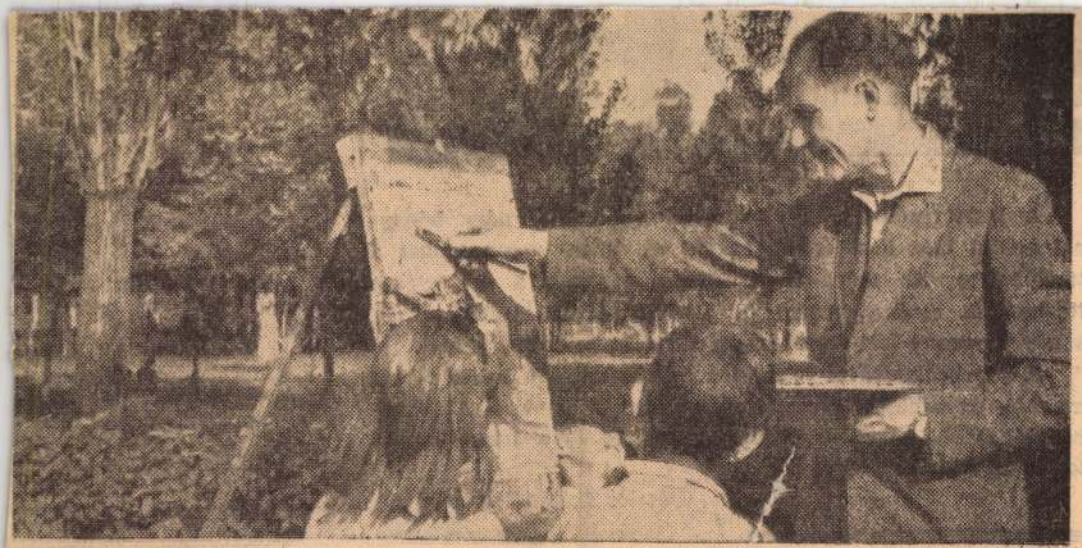

Nagyszerű élményben van részük a gyerekeknek. Szemük láttára bontakozik ki — Faluhelyi József kecskeméti festőművész ecsetvonásaiból — egy darabka vásznon a környező tá.

Pólya Tibor, Uitz Béla, itt dolgozott Kisfaludi-Stróbl Zsigmond és Pátzay Pál is. Most sűrűn érkeznek a fiatalok, a nemrég végzett főiskolások. Folytatni, továbbfejleszteni a nagy mesterek örökét.

Gyorsan tovasuhannak az alkotó magányban eltöltött nyári napok. Minden egyes óra küzdelem: az anyaggal és a művészi gondolattal. Sikerül-e hitelesen, mégis művészi erővel ábrázolni az örökösen fejlődő élet bonyolult, új arculatát?

A vásznon még nem száradt meg a festék, a szobrokon is dolgozik még az alkotó. De a művekben már ott izzik a felelet. — A művészet megtalálja az utat, amely a szépség után vágyódó emberekhez vezet.

Faluhelyi József

Petőfi Népe 1962 jul. 22

A Kecskeméti Épületlakatosipari Vállalatnál négy hónappal ezelőtt még kézi erővel rakták az érkező vasanyagokat a tárolóhelyre. Az azóta eltelt időben nemcsak a raktártéren teremtettek rendet, hanem felállították az új emelődarut is, amely egyszerre hat tonna anyagot szállít a kívánt helyre.

A gép beállításával jelentősen csökkentették a nehéz fizikai munkát, ugyanakkor gyorsították az anyagmozgatást. A felszabaduló munkaerőket — mintegy húsz főt — a termelés más területén foglalkoztatják.

(Pásztor Zoltán felvétele)

mértékben gépekkel történik, két kévekötő-aratógép és egy kombájn közreműködésével. A kenyérgabona vágásánál e gépeken kívül még 50 aratópár is segít a munkában.

Kertészetükben sincs ok a panaszra: 40 hold uborkaterületükön rövidesen szedik már a szép termést. Beérés előtt áll a 15 hold paradicsom is, melynek szedését e hó vége felé kezdik meg.

Negyven holdon termesztenek majoránnát és borsfüvet, s a termés értékesítésére a földművesszövetkezettel kötöttek szerződést. Kilogrammonként a majoránnáért 30, a borsfüért pedig 18 forintot kap majd a tsz.

J. T.

Műszaki fejlesztés — világszínvonal

Megállá

I.

A BAJAI Villamosipari Gyár nem tartozik megyénk nagymúltú üzemei közé. Krónikája csupán egy évtizedre enged visszapillantást. Valójában ennél is kevesebb az az idő, amikor a vállalat ugrásszerű fejlődésével létrejön megyénk új iparága, a villamosgép-gyártás, mely a Központi Bizottság legutóbbi határozatát ismerve, az érdeklődés fókuszába került. Látogatásom célja, hogy riportsorozatban számoljak be az itt folyó munkáról, tervekről és feladatokról, ami szintén ezzel, a gépgyártás fejlesztésével kapcsolatos.

set

csém — jegyzem meg, ahogy búcsúzni készül.

— Miért? — kérdi csodálkoz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 FEB 11

DAILY NEWS

Béla Falus

1081

PHOTO MTI

JÓZSEF BAJKOR

KING'S CUP, 1st LEG: CZECHOSLOVAKIA BEAT

Taróczy unhurt in post-match car accident

"Red light" was given to the Hungarian tennis trio at Pécs: despite the advantages of playing on a home court, they suffered a 1-2 defeat from Czechoslovakia in the first leg of the final of the King's Cup international indoor tournament. Association manager Béla Jákfalvy's line-up of Taróczy, Benyik and Szőke—unchanged for weeks—started playing anxious to secure the lead in top form before the return meet on Sunday. Instead, the trio hit bottom right during the crucial meet, with Benyik alone producing excellent showing; neither Taróczy nor Szőke managed to make a go of it.

The meet that eventually drew out to six and a half hours had victory over 18-year-old Ivan Lendl, regarded by many experts as an up-and-coming second Björn Borg. The beanpole tall Czechoslovak boy fought a two-and-a-half hour battle before being worsted by Benyik, who retained his composure and control throughout the game. His victory appeared to bid fair for Hungary.

Next, Balázs Taróczy and Tomas Smid entered the court. The Hungarian champion tried to do his best—to no avail: he was defeated 7-5, 3-6, 6-4. By now, it would appear, Smid may have acquired something of the stature of a "bad luck juju" for Taróczy, since the Hungarian has [illegible] 6-4, 6-4 in a demonstration game.

"The Czechoslovaks supplied to that they stand a fair chance of winning the King's Cup", manager Jákfalvy commented following the meet. "They faced us after thrashing Sweden and France, thus they had not had an easier passage than Hungary, who had to oust West Germany, Spain and Britain to meet the Czechoslovaks. Until now success hinged on Taróczy's performance. Unfortunately, Balázs broke down under the burden at the worst possible moment. In Chrudim, Czechoslovakia, on Sunday, it's still possible that tables will be turned; however, [illegible]

Falus Béla, [népművén?]

Népművészeti stúdió alakult Kaposvárott. Falus Béla cserépkorsót díszít a stúdiótagok társaságában

—:(— 2.

Esti [illegible], Dp. 1979. febr. 21.

F.Faludy Margit
Akt, olaj

Őszi Tárlat. Műcs. kiállitása. 1922. nov. 21 l.

MDK

Faludy Sándor mérnök

Az óbudai Dunahid tervp.-on a III.dijat (24.000 pengős) a "Fortuna" jeligéjű terv nyerte el, tervezői : Korányi Imre dr.,Zsivny Jenő, Faludy Sándor, Massányi Károly, Zsizsman Béla okl.mérnökök és Kollár Gyula okl.épitészmérnök.

Cikk: Döntöttek az óbudai Dunahid tervp.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1931.febr.15. 31.lap

Ø F. Faludi Margit

Munsarnok
1922 iörgi Eiall. 283

Fülbevaló, népvándorláskori szlav TV. 121.

A KERCI APÁTSÁG

A középkori Magyarország egyik legnagyobb egyházi épületegyüttese volt a Fogaras megyei Kerc (románul Cirta, németül Kerz) cisztercita apátsága. A franciaországi Citeaux-ban 1098-ban alapított rend Burgundiában hamar meghonosodott, és rövid egy század alatt elterjedt Európában. Clairveaux-i Szent Bernát a XII. század második felében dolgozta ki a rendtartást, mely a kolostor építési módját is meghatározta. A cisztercita építőművészet a XII—XIII. század fordulóján sajátos, a gótikába átvezető stílusú formákat alakított ki. Magyarországra a XII. század végén, királyi hívásra érkeztek a ciszterciek, s megalakult a Maros menti Egres, Cikádor, Zirc és Bélapátfalva cisztercita apátsága. Kercre Egresről kerültek át a rend tagjai. Első okleveles említése 1232-ből való. Az apátságot valószínűleg Imre király alapította 1202-ben. A tatárjárás során a kolostor és a templom kiégett, az újjáépítés után az egymást követő királyok újabb és újabb kiváltságlevelekkel erősítették meg a Dél-Erdélyben sok feladatot vállaló szerzetesek jogait. Az idők folyamán azonban az épület állaga erősen leromlott, és Mátyás király az 1470-es években bezáratta az apátságot, a templomot pedig Szeben városának gondjaira bízta. I. Rákóczi György idején még álltak a hajó XV. századi boltozatai. A későbbiekben a templom mindhárom hajója felett beomlott a mennyezet. Az evangélikussá lett szászok az épen maradt szentélyt használják azóta is gyülekezeti helyként. Itt áll az oltár, amelyről Entz Géza azt tartja, hogy „a középkori Magyarország területén egyetlen ilyen nemű, ma is eredeti helyén álló XIII. századi alkotás." A szentély hat bordáját összefogó zárókövén lesütött szemű koronás női fej látható: a védőszent, Mária arca. Az erdélyi korai gótikus szobrok egyik legmegkapóbb és legkifejezőbb emléke ez.

A kerci apátság keretében fejlett, messzire kisugárzó építőműhely működött. A brassói Bertalan templomnál, a Fogaras melletti Halmágyon a magyar evangélikusok templománál, de a mezőségi Széken vagy Bálványosváralján is látjuk a kerci stílus hatását. Ez a bimbós vagy szőlőleveles fejezeteken, a háromkarélyos ablakokon mutatkozik meg. Napjainkra a kolostorból csak a keleti fal monumentális vonulata maradt meg, az egykori déli szárny egy része jelenleg paplak. A templom nyugati falán, a már gótikus jegyeket mutató kapu felett hatalmas, tagozat nélküli kerek ablak látható. Az egyikori hajóból csak déli fala, továbbá két déli és egy északi pillér maradt meg a sírkertté alakított térben.

BODOR FERENC

A KÖNYV MŰVÉSZE

A szecesszió legmaradandóbb értékei az építészet és az enteriőr-tervezés mellett a könyvművészetben születtek. A századforduló alkotói egységként, művészi tárgyként kezelték a könyvet. A könyvművészet század eleji felvirágoztatói között sok kiváló, de kevéssé ismert mestert találunk, Falus Elek is (1884—1950) a magyar könyvművészet megújulásának cselekvő részese volt. Első önálló munkája könyvterv, Lyka Károly Kis könyv a művészetről című kötetének címlapja volt. Jeles angol kiadóknál tanult, melyek könyvfedelek, katalógusborítók, selyem- és szövetminták tervezésével bízták meg. A Falust méltató első magyarországi tudósítás is Angliában készült munkáiról számolt be. Oscar Wilde Tales című munkájához aranymetszéssel készített könyvfedeleiről és egy címlaprajzáról a kortárs kritikus szomorúan jegyezte meg: „aki e rajzok szülőhelyét, miliőhöz tartozását keresi, előbb a La Manche-csatornát kell átúsznia." Míg a magyar könyvművészet fellendülését várók elsősorban Anglia példájára hivatkoztak, ahol a Morris Kelmscott Press forradalmasította a könyvkiadást, addig Falus a szimbolizmus és a szecesszió angliai mozgalmának kifáradásáról tudósít. A nagy újítók korszaka véget ért, Falus már csak Beardsley-utánzókat talált. Walter Crane és Anning Bell a hagyományos formákat és a dekoratív fogalmazást egyesítő iránya is kifulladóban volt. Útja következő állomásán, Németországban elsősorban lipcsei nyomdákban dolgozott, de a színházi dekoráció és az építészet is foglalkoztatta. Az Angliában készült könyvek választékos, kifinomult vonalvezetését szigorú geometrizáló kompozícióra épített tervezés váltja fel. Jellemzője: a vastag keretező vonalakkal osztott felületképzés, például a Grosse Berliner Ausstellung (1909) borítóján, melyen a vastag kontúrvonalba finom virágmintát is rajzolt. Josef Vészi Jung Ungarn füzeteinek címlapját (1911) szigorúan osztott négyzetbe fogott körformába zárt magyaros motívummal díszítette. A borítót a vastag fekete keretezés és a fekete négyzet uralja. A virágminta fehér és piros. Ezek a stilizált, rendkívül dekoratív, erős színvilágú motívumok a Nyugat Könyvtárnak készített könyvborítók elsődleges díszítőelemei. Lengyel Menyhért Tájfun című művének borítóját tipográfiai eszközökkel, artisztikusan rajzolt betűkkel alakította ki. Hazatérése után Ignotus felkérésére átvette a Nyugat-könyvek tervezését. Ő alakította ki a Nyugat-könyvek jellegzetes virágos fedélterveit, melyek a szerény anyagi lehetőségek ellenére is újszerű, modern címlapok. 1910-ben ettől némileg eltérő terveket is készített, így többek között Biró Lajos Családi tűzhely című regényének címlapját. Ady Endre Szeretném, ha szeretnének című, ugyanez évben készült kötetén a felnagyított betűvel írt címet merev keretbe foglalt virágdísz veszi körül. A Nyugat, a Magyar Nyomdászat, az Élet számára készített címlapok is egyéni stílusú művek. Falus példának tekintette a szecessziós magyaros iskoláját megalapozó Lechner Ödönt, de már az angol könyvművészet hagyományainak ismeretében és a német nyomdákban szerzett tapasztalatok birtokában formálta át a népművészeti motívumokat.

Könyvborítói közül a legismertebb típust a címet körülvevő vastag kontúrvonalak közé zárt színes virágdísszel kialakított címlapok alkotják. Dinamikájuk Kozma Lajos és Lesznai Anna műveivel rokon. Ebbe a típusba tartozik Csáth Géza Délutáni álom (1911) című kötetéhez készült címlapja, mely kitűnik tipográfiai szépségével, a keretező díszek könnyedségével. Több borítóján konstruktív térelosztású, vastag kontúrvonalakkal elválasztott, tisztán lehatárolt síkokra osztja a felszínt, a dekoratív mintát kör formába szorítja, például Ady Endre Minden titkok verseiből című kötetéhez készült címlapján. A Móricz Zsigmond Szerelem című egyfelvonásosához tervezett borítón (1913) szintén körformát alkalmaz. Fekete alapra helyezi az élénk sárga, piros színekkel festett, stilizált fa motívumot. Falus leleménnyel variálta a virágos motívumokat, de más típusú fedőlapot is rajzolt. Bárdos Artúr Az új színpad (1911) című tanulmánya borítóján a lendületes vonalvezetéssel, Szomory Dezső A rajongó Bolzay lány (1911) című művének címlapján pedig a központból szétszóródó virágmotívum tervezésében más megoldásokkal is kísérletezett.

Falus vérbeli könyvtervező volt, aki nem a grafika, az illusztráció felől közeledett a könyvhöz. Egyetlen nagyobb szabású illusztráció-sorozatot ismerünk tőle: Kiss József 1908-ban megjelent Levelek hullása című kötetéhez egész oldalas illusztrációkat, fejléceket, keret- és záródíszeket

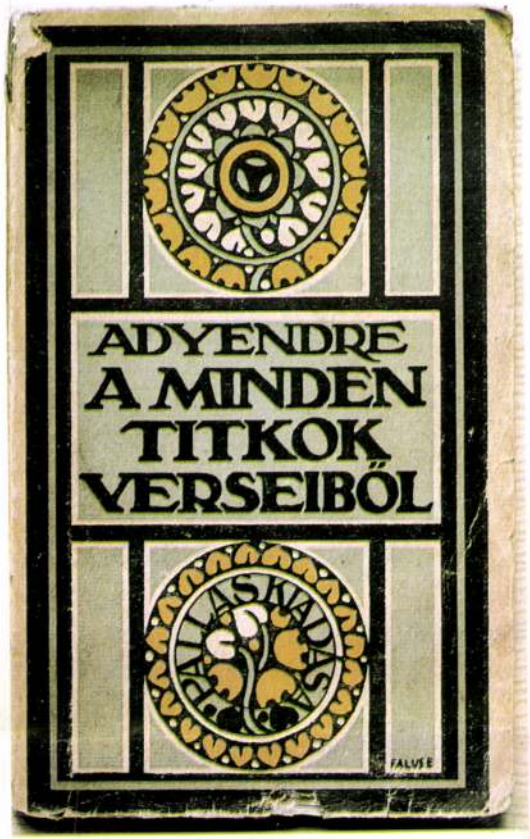

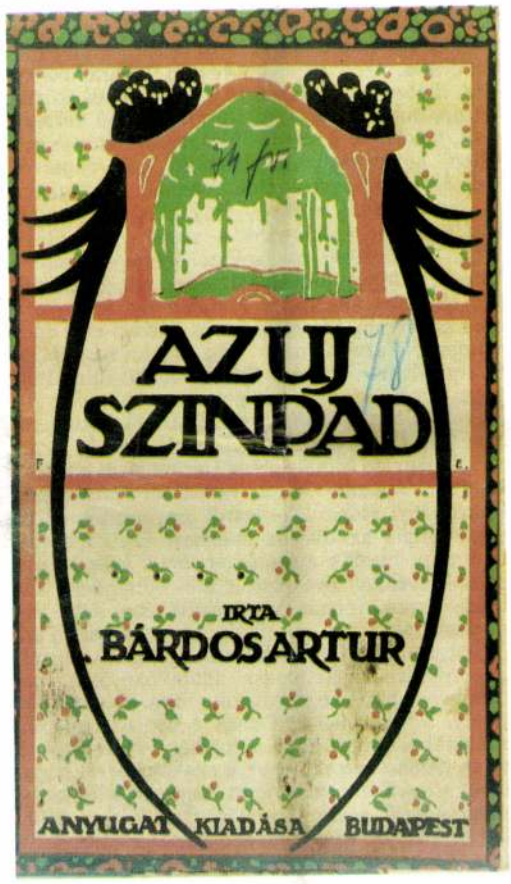

Illusztrációk Kiss József: Levelek hullása c. művéből

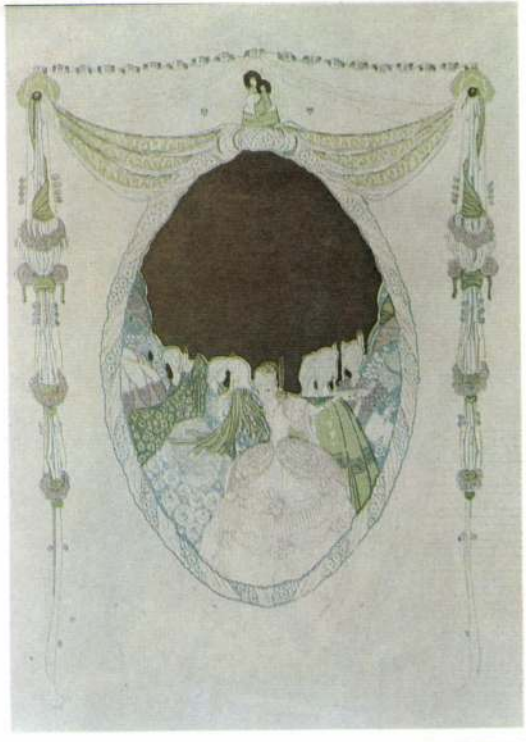

rajzolt. Könyvdíszei kialakításában elsősorban Nagy Sándor művészetének közvetlen folytatója. Az illusztrációk többféle stílus hatását mutatják, a szecesszió kedvelt, dekoratív ívbe fogott nagy hajzuhataggal díszített nőalakjai mellett rokokót idéző rajzot is találunk. A legkülönösebb illusztráció Runge Napszakok című művének szecessziós átirata. A Knyáz Potyemkin című vers illusztrációja erőteljes vonalvezetésével, erős színvilágával tűnik ki. Sokoldalúságát tanúsítja a könyvterveivel kapcsolatban többször említett tipográfiai szemlélet érvényesülése. A betű egyéni alakítására épült Az Est című újság címfelirata és plakátja. Az első évek lendülete után azonban a Nyugat sajnos nem tudott kellő számú munkát biztosítani számára, így a továbbiakban már díszlet- és enteriőr-tervezéssel, építészettel foglalkozott.

GELLÉR KATALIN

Negyvennyolcasok

Az 1848—49-es szabadságharc idején a fényképezés már közel egy évtizedes múltra tekintett vissza. Ám ez idő alatt a fényérzékeny anyagok és a kamerák fejlődése még nem érte el azt a szintet, hogy az események helyszíni megörökítése lehetővé vált volna. Történelmünk ezen időszakáról ezért nincsenek eredeti riportfotók, csak rajzos illusztrációk. Az események szereplőiről, a szabadságharc katonáiról, az ország vezetőiről és politikusairól viszont annál több fotográfia maradt ránk. E felvételek alig ismertek, pedig a múzeumok fényképtára meglepően sok 48-as hazafi fotográfiáját őrzi. Ezek nem feltétlenül a negyvenes évek végén készültek, hanem a szabadságharc bukását követő években, évtizedekben, de így is a valódi arcvonásokat őrzik, nem az idealizált rajzok, metszetek nyomán kialakult képet.

Gaál Sándor tábornok

A családi fotóalbumokban gyakran kaptak helyet a 48-ra emlékeztető fotográfiák. Ha valakiről nem maradt fenn eredeti fotó, metszetet sokszorosítottak a fényképészek, és kisméretű vizitkártyák formájában terjesztették. A korabeli portréképek egyik legismertebb darabja a Petőfi Sándorról készült dagerrotípia, de nem ez az egyedüli Petőfi-fotográfia. Még legalább három felvétel készült róla, illetve az őt ábrázoló litográfiákról, közülük kettőre Juhász Gyula Fotografikák című versében utalt, miközben a családi fotóalbum „szürke erdejében" lapozgatott: „Ím itten egy régi dagerrotíp kép: / Petőfi pipával Debrecenben, / Magasztos és dicső költői ínség. / Egy másikon széljárta köpönyegben / Búcsúzik a szegény szülői háztól. / E képeken oly sokszor elmerengtem." A harmadik fényképről Jókai Mór emlékezett meg. Ezt 1848-ban készítette a Kalap és az Egyetem utca szegletén álló földszintes házban egy dagerrotipista. Petőfin kívül még Bulyovszky Gyula, Nyáry Albert, Vasváry Pál és Jókai volt látható ezen a máig lappangó képen.

Pulszky Ferencről, Kossuth Lajosról, Damjanich Jánosról, Gaál Sándor tábornokról, Görgey Arthúrról, Hankovics Mihály 48-as Ung megyei nemzetőr tisztről, Jaskula Antal nemzetőr őrmesterről, Kosztolányi Móric ezredesről ugyancsak készült dagerrotípia az 1840-es években. Ezeket eredetiben vagy hiteles másolatban őrzik közgyűjteményeink. Néhány éve került elő Pöltenberg Ernő aradi vértanú rokonainak hagyatékából a tábornok dagerrotípiája és egy csoportkép, amely Pápán örökítette meg őt tiszttársai körében. Sajnos a dagerrotípia olyan rossz állapotban van, hogy szinte semmi sem látszik rajta. Tulajdonosa, Busch János műgyűjtő csak a családtagok elbeszéléséből tudja, hogy valójában kit ábrázol. De talán hamarosan rájönnek a szakemberek, hogyan lehet az erősen oxidálódott dagerrotíp lemezeket megmenteni a végső enyészettől, s újra előhívhatók lesznek az arcvonások. Megérezve az ügy fontosságát, a fényképészek a századforduló körül felkutatták a még élő veteránokat, akik részt vettek a szabadságharcban. Szinte minden városban őriznek tablóképeket e korból. A legnagyobb ilyen gyűjteményt a hódmezővásárhelyi Tornyai János múzeum mondhatja magáénak. Plohn József helyi fényképész 48-as honvédekről készült 131 felvétele a szabadságharcosok egyedülálló arcképcsarnoka. A fotók a századforduló táján készültek, s közülük hetvenhétről azt is tudjuk, kit ábrázolnak.

Az 1848—49-es eseményekhez nemcsak e tekintetben kapcsolódnak fotótörténeti emlékeink. A szabadságharc bukása után ugyanis több emigráns lett fotográfus. Volt, aki kenyérkeresetül

Görgey Artúr fiatal korában

Rosti Pál

— **Falus Elek plakátja és egy üdvözlő levél.** Három nap óta Budapest uccáin és az országban mindenütt új plakátok jelentek meg. Ragyogó színek, pompás tavasziak, amelyeknek hangjuk van. *Az Est* jubileumi plakátjai ezek a plakátok, amelyek méltóan sorakoznak *Az Est* híres, régi plakátjainak sorába. A jubileumi plakát *Falus* Eleknek, a kiváló iparművész-tanárnak művészetét dicséri. *Falus* Elek rajzolta meg huszonöt évvel ezelőtt *Az Est* címbetűit és kedves találkozásul most ő alkotta a jubileumi plakátot is. Az elmult 25 év alatt *Az Est* plakátjai mindig művészi eseményei voltak a magyar plakátművészetnek, művészi formáikkal, színeikkel, hangjukkal iránytmutatók.

Bár csak április 15-én lesz *Az Est* 25 esztendős jubileuma, a művészi jubileumi plakát láttára a *Műszaki Kereskedők Országos Egyesülete* levelet intézett *Az Est* főszerkesztőjéhez. Időelőtti a köszönő levél, de mégis már most közöljük, mert oly szép és megható hangon köszönti *Az Estet* az előkelő egyesület.

Szól az üdvözlőlevél a következőképpen:

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Úr!

Tavaszi ragyogó verőfényben barátságos mályvavirág mosolyog le a hirdetőoszlopokról, harmatszomjas szirmai között a sokat jelentő 25-ös számmal, minden etikát meghaladó diszkrécióval hirdetvén, hogy b. lapjuk, *Az Est* fennállásának negyedszázados fordulójához jutott el.

Emlékszünk, ugyanilyen ragyogó napsütéses idő volt akkor is, amikor ezt a nagyszerű napilapot boldogemlékű megalapítója útnak indította. Emlékszünk arra is, micsoda impulzív lelkesedés fogadta már megindulása alkalmával is a modern, barátságos külsőben és minden társadalmi réteget egyformán érdeklő, elejétől végig igen szakavatott munkatársak által szerkesztett belső tartalommal megjelenő új napilapot. Hangzatos ígéretek nélkül egyszerre csak itt volt és születése után a második napon máris annyira nélkülözhetetlen szükségletévé lett a megbízható híreket szomjúhozó nagyközönségnek, mintha már akkor hivatkozhatott volna többévtizedes dicső multra.

Most pedig, amikor a mályvarózsa kelyhéből egy negyedszázados multat hirdet, az »indiszkrét« 25-ös szám, kétkedve gondolkozunk el ennyi év elmultáról, mert bármennyire igaz, hogy b. lapjuk megjelenése óta 25, még pedig nagyon súlyos 25 év mult el, lapjuk tartalma, szelleme semilyen irányban sem enged negyedszázados korosodásra következtetni. Ennyi okosság, szellemesség, komolyság, fiatalos hév, nobilis diszkréció, elismert súly csak igazi őserő és abszolut hivatottság birtokosainak lehet a tulajdonsága, csak ezek a tulajdonságok óvnak meg sajtóorgánumot a mohosodástól, az unalmassá válástól és szilárdítják meg az összekötő fonalat a szerkesztőség és az olvasó között.

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Úr! Amit huszonöt évvel ezelőtt hangzatos hirdetések igénybevétele nélkül tervbe vettek, azt nagyszerűen teljesítették is, bizonyíté kerre az a páratlanul nagy olvasói gárda, mely *Az Est*-et erre a lapra beidegződötten nélkülözni nem is bírja. És amikor ezt mindenki ép úgy tudja, mint mi is, akiknek éppen úgy mint nekünk nem közömbös, hogy gazdasági küszködésünk közepette a szaklapokon kívül milyen felfogásokat, milyen magyarázatokat, milyen elfogulatlansággal visznek át a köztudatba, úgy érezzük, hogy nem mehetünk el szótlanul az önök bájos mezben hirdetett jubileuma mellett.

Hanem igenis meg kell ragadnunk ezt az alkalmat, tekintet nélkül arra, hogy megteszi ezt más is, hogy köszönetünket fejezzük ki üdvözlésképpen mindazokért a nagy szolgálatokért, amelyeket önök becses lapjukon át gazdasági életünk érdekében annyi hazafisággal teljesítettek. Kegyelettel adózunk Annak, aki *Az Est*-et megalapította és sajnos, nem érhette meg szeretett alkotásának további nagy sikerét és hálával azoknak, akik a Ma küzdelmeiben tovább követve a régi bevált elveket, hűséges krónikásai egy páratlanul súlyos időjárásnak.

Fogadja mélyen tisztelt Főszerkesztő Úr megemlékezésünket olyan szívesen, mint amilyen igaz és őszinte az az elgondolásunk, hogy megemlékezésünkkel el nem mulasztható kötelességet kívántunk teljesíteni.

Kitünő tisztelettel: *Műszaki Kereskedők Országos Egyesülete. Zárai Samu ker. tanelnök.*

— **Nem találják Renard afrikai kormányzót.** *Párizsból* táviratozzák: A keddi kora reggeli órákban még mindig teljes a bizonytalanság *Renard*-nak, az Afrika egyenlítő körüli részén fekvő francia gyarmat kormányzójának sorsa felől. *Renald* felségével repülőgépen indult el ellenőrző körútra és *valahol a belga Kongó vidékén eltünt.* A repülőgép fedélzetén a legénységgel együtt *hat ember volt.* A kényszerleszállás valószínű helyén hétfőn végzett kutatások *eredménytelenek maradtak.* Időközben újabb repülőgépek indultak el, hogy résztvegyenek a kutatásban. A sürű őserdők rendkívül megnehezítik a keresést az eltüntek után.

— **Házasság.** *Ring* Sándor és *Kisfaludy* Márta (Kaposvár) jegyesek.

— **Az Utazók Egyesületének közgyűlése.** A Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesületének vasárnap volt 45-ik rendes évi közgyűlése. *Alsóterényi Auer* Róbert elnöki megnyitójában arra mutatott rá, hogy a gazdasági válság miatt ismét sok utazó állás és kereset nélkül maradt. A kötött, irányított gazdasági élet tönkreteszi az egyén szabad érvényesülését, a fejlődést, a jólétet. *Vas* Imre társelnök beszámolt azoknak a tárgyalásoknak az eredményéről, amelyeket a bérletjegyek árának leszállítása érdekében folytattak, dr. *Radvány* Manó főtitkár évi jelentése után *Gutmann* Zsigmond királyi tanácsost, az egyesület egyik alapítóját *tiszteletbeli taggá és örökös alelnökké választották.* Ezután megválasztották az egyesület új vezetőségét.

— **Hallotta már,**

hogy Skóciában aránytalanul több a vöröshajú ember, mint más országokban?

hogy a gyöngyhalászok átlag minden ezredik kagylóban találnak gyöngyöt?

hogy a moszkvai egyetem, Oroszország legrégibb főiskolája az idén ünnepli alapításának 180. évfordulóját?

hogy Amerikában 60 millió bölény élt, mielőtt nagy irtásuk megkezdődött?

hogy az Egyesült Államokban 2297 repülőtér és 14.000 vizsgázott pilóta van?

hogy egy-egy amerikai farmon átlag 10—100 patkány él és évenként átlag 80 dollár kárt okoz?

— **Titulescu végigutazza Európát.** *Bukarestből* táviratozzák: *Titulescu* román külügyminiszter a hó végén *Belgrádba* megy, onnan pedig *Párizsba, Londonba* és *Brüsszelbe* utazik.

— **Uj szerb követ Bukarestben.** *Bukarestből* írják: *Csolák* Antics volt bukaresti szerb követet *váratlanul visszarendelték Belgrádba* és helyére *Pericset* nevezték ki, aki a napokban foglalja el új állását.

— **Viharos közgyülés a női fodrászoknál.** *Hirsch* Ferenc és 445 társa a nőifodrász ipartestület és a borbélyipartestület egyesülése érdekében fellebbezést adott be a polgármesterhez a nőifodrászipartestület közgyülés összehivást elutasító végzése ellen. A polgármester utasította a nőifodrász ipartestületet, hogy *a rendkivüli közgyülést bonyolitsa le* és azt hatósági biztos jelenlétében tegnap este tartották meg.

Rendőri asszisztencia mellett zajlott le a rendkívül viharos és zajos közgyülés. A csengő körülbelül kétszer annyi ideig szólt, mint az összes szónokok együttvéve. *Hirsch* Ferenc, az indítványozó, majd *Silló* István, *Ekker* Bálint és *Jonus* Illés szólaltak fel a szavazás előtt. Az utóbbi felszólalása alatt érte el a vihar tetőpontját. Egyik mondatából egy szó harsogta túl a vihart: *csőcselék!*

Öklök a levegőben, fülsiketítő zaj, egy embert hátul kivisz a rendőr és alig csitul el egy kissé a vihar, már újból felugrik valaki: Elnök úr, *védelmet kérek, ez az úr azt mondta nekem, hogy csirkefogó!* Ujabb viharhullám, melyet *már a szavazás kezdete szakit félbe.*

Az eredményt 11 óra után hirdették ki. *207 szavazat esett az egységesités mellett és 179 ellene.* Relatív többség kivánja az egységesitést, de *a törvény hétharmad többséget ir elő.* Marad tehát minden a régiben.

Az egységesitéspárt most új harcba, új szervezkedésre indul.

— A relatív többségből kétharmad többséget fogunk csinálni, ha felvilágositjuk a kartársakat, — mondja valaki lenn a kapu előtt egy nagy csoport közepén. — *Elvégre már most is mi vagyunk a többség!...*

— **Betörés.** *Bányai* Oszkár Hegedüs Sándor ucca 8. szám alatti kocsmájába betörtek és a kasszájából többszáz pengő készpénzt vittek el. A rendőrség nyomoz.

— **Göring menyasszonya Hitlernek köszönhet! boldogságát.** *Londonból* jelentik: Az *Evening Standard* berlini tudósítója beszélgetést folytatott *Göring* porosz miniszterelnök menyasszonyával, Emmy *Sonnemann* színésznővel.

— *Hitlernek köszönhetem a boldogságomat,* — mondta a színésznő — ő általa ismertem meg Göringet. Két évvel ezelőtt a weimari színházban játszottam. *Hitler* a nézőtéren volt. Előadás után magához hivatott, megdicsért, később *odahivatta Göringet és neki is bemutatott.* Ő lesz az egyik tanu az esküvőnkön. Ez a legnagyobb megtiszteltetés, ami valaha az életben érhet. Egyelőre nem megyünk nászútra, mert Göringnek és nekem is sok a dolgunk. Őt az államügyek foglalják el, én pedig a *Don Carlos* női főszerepére készülök.

— **Meggyilkoltak és kiraboltak egy papot.** *Bukarestből* jelentik: A Szatmár melletti *Dara* községben *meggyilkoltak Surányi Károly hetvennégy éves római katolikus lelkészt és elraboltak tőle kétezer lei készpénzt, továbbá egy ezüst cigarettatárcát.* A nyomozás során kiderült, hogy a gyilkosságot *Halászi* László, a község egyik legjobbmódú gazdálkodója követte el. *Halászit* letartóztatták.

— **Kinek fáj?** A fogorvos várószobájában Ágostonka csodálkozva fordul a papájához:

— Apa, hiszen te azt mondtad, hogy *a foghúzás nem fáj!*

— Ha érzéstelenitik, persze, hogy nem fáj.

— Akkor miért hallatszik ki a rendelőből a nagy ordítozás?

— Az orvos bácsi kiabál, mert a páciens nem akar fizetni.

— **Letartóztattak egy megvesztegetett cseh mérnököt.** *Prágából* telefonálja tudósitónk: A megvesztegetett városi tisztviselők ellen indított nyomozás során tegnap letartóztatták *Poleczek* Vladimir főmérnököt, az uj szemétégető intézet igazgatóját, akit a városi közgyülésen az ellenzék támadott azért, hogy *az előirányzott 27 millió cseh korona helyett 70 millióba került a szemétégető telep.* A vizsgálat most kideritette, hogy *a főmérnököt az épitkezés körül megvesztegették.*

— **Kecskék a szalónban, majmok az ebédlőben.** *Londonból* jelentik: *Állatkinzás* címén vont felelősségre az angol bíróság egy különös hölgyet, Mrs. Alice *Morrison* gazdag s előkelő származású özvegyasszonyt. A hölgy vidéki házában állatok tömegét tartotta. Imádta az állatokat, de ragaszkodott hozzá, hogy kedvencei a lakószobáiban tartózkodjanak. A különc hölgy szobáiban a következő állatokat találták: *18 kutyát, 100 madarat, egy kecskét, számos nyulat, 27 macskát, 17 majmot és 3 tengerimalacot.* A lakásba lépő rendőrtisztviselőket elviselhetetlen büz fogadta. Lépten-nyomon kutyákba és macskákba botlottak. A falakon, a szekrények tetején kalitkák voltak, fülsiketítő madárfütty töltötte be a büzös helyiséget. *A szalónban kecske kérődzött a kályha mellett, az ebédlőasztalon majmok vakaróztak.* Az előhivott állatorvos megállapította, hogy Mrs. *Morrison* jól táplálta ugyan állatait, viszont úgyszólván soha se engedte ki őket a szabadba, úgyhogy a kutyák és macskák nagyrésze különböző súlyos betegségeket kapott a lakás fülledt, rossz levegőjében.

A hölgy azzal érvelt a rendőrbíróság előtt, hogy szeretetből gondozta az állatokat. Büszkén mutatott rá arra, hogy több első díjat nyert, országos bajnokságon kitüntetett macska és kutya van a birtokában. A rendőrbíróság állatkínzás címén *másfél font pénzbirságra* itélte és figyelmeztette, hogy a jövőben engedje ki a levegőre az állatait.

— **A meneviai püspök tragikus halála.** *Londonból* jelentik: Anglia egyik katolikus főpapja, a meneviai püspök tragikus körülmények között meghalt. Az egyházfejedelem *vacsora közben csontot nyelt, amely nyelőcsövébe furódott.* A csontot nem sikerült műtét útján idejében eltávolítani. Gennyesedést, majd általános vérmérgezést okozott és borzalmas szenvedések után megölte a püspököt.

— **A legújabb pesti futurista vicc.** Mi a különbség egy viziló között?

— ?

— Az, hogy a viziló bemegy a Nilusba.

— **2000 lázadó görög tengerész a haditörvényszékek előtt.** *Belgrádból* jelentik: A *Politika* athéni jelentése szerint a napokban kezdik meg működésüket a haditengerészeti törvényszékek. *Harminchárom lázadó tiszt és 2000 matróz kerül hazaárulás címén a tengerészeti törvényszékek elé.* Rengeteg kivégzéstől tartanak, mert a kormány minden tekintetben enged *Metaxas* királypárti tábornok befolyásának, aki a *legkiméletlenebb megtorlást* követeli. Hir szerint négy magasrangú tisztet, *Szafarisz* ezredest, a *Cigantisz* testvéreket és *Janopulosz* kapitányt titokban már ki is végezték.

HOLLYWOODI ÖRÜLET. Glenda Farrel moziszínésznő szemüveget csináltatott rövidlátó cicájának

KIRÁLY-JUBILEUM A PANOPTIKUMBAN. Madame Tussaud világhírű londoni panoptikumában már készül az angol király és királyné szobra, amely az uralkodópárt a huszonötéves jubileum díszruhájában ábrázolja

SZAVAZNAK A BORBÉLYOK ÉS FODRÁSZOK az ipartestületek egyesítése ügyében

FEJÉTŐL A FARKÁIG HÁNY MÉTER? Az állatkerti óriás kígyó »személyi adatait« veszi fel báró Fehérváry Gézáné

EZ AZ EMLÉKMŰ KÉSZÜL az 1934-es lázadás halottainak, melyet a bécsi központi temetőben fognak felállítani

Falus Elek festö

Múbarát.1922.II.246.1.

Diszoklevelek. Falus

Pesti Hirlap. 1922. nov. 19. 4

k. k. l. A Szinyei-Csiszaság elsö kiállitása

Falus iparmüvész

Magyar Müvészet 1925.2.sz.53.o.
B.L.:Magyarok Monzában.

Petrovácz Gyula. orsz. gy. képv. töro. hat.

Tag. hogyon vélekedik, a tervezi magán

épitészről.

Tér és Forma. V. é. f. 1932. 271 l.

Falus Elek

l

Lykafest 1896 – 1914

109.1

ádirve

Falus Elek

wód

Nam

491. l.

Aširoc

7.

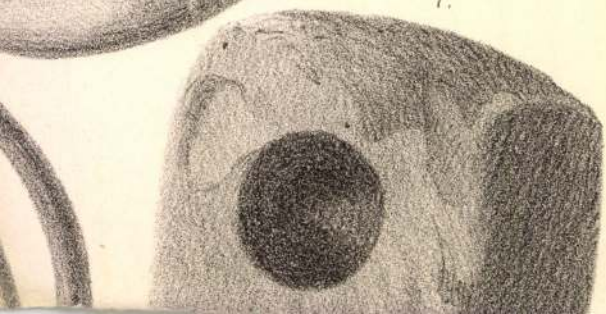

Falus Elek és

Ståndhammer

vód

Kentiku Sekai

1936. szept. 7.

nemzetközi vásár-

pavillon

dupl.

Napp-

Film Könyv Lapterjesztő és
Könyvkiadó R. T.

Budapest
V. Fisegrádi-utca 36

Falus Elek

Herman Lipót. ( )

MAGYAR MUVESZET

1933. 225

dupl

MDK

Falus Elek ipm.

Tormay G: A m.kiáll. Párisban. M.Iparmüvészet, 1937. 15o. l.

Falus Elek iparművész

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 4. sz. 174. o. Hírek.

Emlékezés 1919-re.

MDK

Falus Elek

Magyar Müvészet 1933. 379.1.

Falus Elek grafikusművész

Ex libris-ek készítésével is foglalkozott
(cikk: „Algyai Viktor grafikusművész" cimszó alatt.)

Köves József cikke: „Ex libris" cimmel
Magyarország 1978. XI. 19

Aukciók

Ernst Max 1924 nov.
XXVIII.

Pirosruhás lányok, of

Falus Elek
festő

HDK

Méltatás.

Herman Lipót: A 60 éves Festők Klub.
Élet és Irodalom, 1961 szept 9. – 11 l.

M.D.H

Tous les
jours

Merci.

Nouvelle Dépôt : A 60 rue Paul Bert.
Etat de Troubleau, 1961 sept 9 — 11 c

MDK

Falus Elek

Képzőművészet 1935. 85.sz. 124. l.

Falus Elek MDK

közös müteremben, fénykép

A szolnoki müvésztelep mostani lakói.
Uj Idők, 1904. 39.sz. 292.o.

megyva

Falus Elek

Falus Elek

3135. KAYSERLING, M.: Biblioth. espanola-portug.-judaica. Bibliogr. 1890. f. *(Ft 15)* 1

3136. KAZINCZY FER. LEVELEI. 2 köt. Buda 1842. fv. (1-ben) *(Ft 30)* 1

3137. KECSKEMÉTHY AURÉL: Széchenyis staatsmänn. Laufbahn. Pest 1866. f. Ritka! *(Ft 10)* 1

3138. KELE JÓZSEF: A Jász-Kunság megváltása. 1903. fb. *(Ft 30)* 1

3139. KELEMEN, EM.: Institutiones juris priv. hung. 3 vol., 1814. v. *(Ft 30)* 1

3140. KEMÉNY ZS. BR.: Gyulai Pál. 5 köt. (3-ban) Pest 1847. fb. Első kiadás. *(Ft 45)* 1

3141. 4 köt. KÉMIA. *Ostwald, W.:* Einf. in d. Chemie, 1910. v., *Diesel, O.:* Einf. in d. organ. Chemie, 1922. v., *Ephraim, Fr.:* Anorgan. Chemie, 1923. kart., *Herz, W.:* Theoret. Chemie, 1920. fv. *(Ft 100)* 1

3142. KNAUZ NÁNDOR: Monumenta eccl. Strigon. 2 vol. 1874—82. fol. f. & v. *(Ft 120)* 1

3143. KEREKES, FR.: Ü. d. chemischen Elemente. Pest. 1819. fb. *(Ft 20)* 1

3144. KERÉNYI FRIGYES: Ujabb költemények. Pest 1846. f. szép péld., ritka. *(Ft 15)* 1

3145. KERESZTURY, JOS.: Constituta regia. Pars I. Vienna 1788. fv. *(Ft 35)* 1

3146. KERI, FR.: Imperatores orientis. Tyrnav. 1744. fol. egyk. b. Rézm. éremképekkel. Ritka! *(Ft 40)* 1

3147. KISFALUDY KÁROLY minden munkái. Pest. 1847. f. (Nemz. Könyvtár.) *(Ft 30)* 1

3148. KISFALUDY KÁROLY: Ilka. Hazai dráma. Buda 1819. mod. b. Ritka! *(Ft 60)* 1

3149. KISFALUDY KÁROLY: Szécsi Mária. Pest 1820. szép b. Igen ritka első kiadás! *(Ft 45)* 1

3150. KISFALUDY SÁNDOR: Hunyady János. Buda: Univ. 1816. f. Első kiadás. *(Ft 50)* 1

3151. U. A. egyk. fb. *(Ft 50)* 1

3152. KISFALUDY SÁNDOR minden munkái. 8 köt. 1892—8. er. v. *(Ft 60)* 1

3153. 5 köt. KISFALUDY-TÁRS. KIADV. *Erdélyi J.:* Tanulm., 1890. fv., *Haraszti Gy.:* Molière, 2 köt., 1897. f., *Taine:* La Fontaine, 1909. f., *Vadnay K.:* Irod. emlékek. 1905. v. *(Ft 60)* 1

3154. KISS JÓZSEF: Levelek hullása. Falus El. ill. Bp. 1908. 4°. fv. *(Ft 30)* 1

3155. KISS K.: A szatmári ref. egyházm. tört. fv., *Szabó J.:* A görög-kath. magyarság kálvária-útja. 1913. *(Ft 35)* 1

50774

3114. KADEN, W. & Maler H. Nestel: Die Riviera. Ill. 188? 4°. v. *(Ft 30)* 1

3115. KAIN ALB.: Magyarország. Bp. Erdélyi fényképész 1909. fol. v. *(Ft 40)* 1

3116 KAIN, A.: Ungarn. 700 Ill. Stuttg. 1911. fol. v. *(Ft 40)* 1

3117. KALENDÁRIUM. Erdélyi új és ó —. 1817-re. Kolozsv. 32°. f. *(Ft 15)* 1

3118. KÁLDOR JÁNOS: A magyar zenetört. kis tükre. 1938. v. *(Ft 15)* 1

3119. KALMÁR A.: Uj dualizmus. 1909. v. & *Ruttkay V.: A* világháború. 2 köt. 1916. fv. *(Ft 55)* 1

3120. KAMASUTRAM. Anhang: Das Erotische i. d. indischen Kunst. Ill. 1929. f. *(Ft 70)* 1

3121. KAMPIS, ANTON: Mittelalterliche Holzbildhauerei i. Ungarn. Mit 153. Abb. Bp.: Officina 1940. fv. *(Ft 40)* 1

3122. KANT, IMM.: Kleine Schriften. Leipz. 1838. fb. & *Horváth, J.:* Declaratio... operis Kantiani Critik d. reinen Vernunft. Buda 1797. fb. *(Ft 50)* 1

3123. KAPOSSY JÁNOS: A szombathelyi székesegyház és mennyezetképei. Ill. Bp. 1922. 4°. f. *(Ft 25)* 1

3124. KARÁCSONYI J.: Szt. László. 1926. f., *Balogh J.:* Szt. Ágoston, 1926. f., *Erdélyi L.:* Szt. Imre és kora, 1930. f. *(Ft 25)* 1

3125. KÁRMÁN MÓR pedagógiai dolgozatai. 2 köt. Bp. 1909. f. *(Ft 40)* 1

3126. KÁRTYAKÖNYVEK. 3 köt. (Anweis. z. Tarokk-Tappen-Spiels, 1821. f., Parlaghy: Kártyajátékok, 1905., K. kézikönyve. Bp. 192?). *(Ft 40)* 1

3127. DTTO. 2 köt. (Fosters pirate bridge, New-York 1917. v., Le bridge, Paris 1907. fv.) *(Ft 40)* 1

3128. KASSICS IGN.: Érdem koszoruk jeles rendekrül. Bécs 1840. fb. (Színes rendjelképekkel.) *(Ft 15)* 1

3129. KATHOLISCHE Lebenswerte. 2 Bde. (*Sawicki:* Sinn d. Lebens, *Rost, H.: Kulturkraft* d. Kath.) 1916. f. *(Ft 20)* 1

3130. A KATOLIKUS Magyarorsz. 1300 képpel. Bp. 1902. fol. v. *(Ft 30)* 1

3131. KATONA JÓZS.: Bánk Bán. Ill. *Csók Istv.* 1899. 4°. v. *(Ft 25)* 1

3132. KAUSLER, F. & WOERL, J.: Die Kriege 1792—1815. Ill. 1842. fv. *(Ft 30)* 1

3133. KAUTSKY KÁROLY: Marx gazdasági tanai. Bp. 1907. v. *(Ft 30)* 1

3134. KAUTZ GYULA: A nemzetgazd. rendszere. 3 köt. 1890 fv. *(Ft 40)* 1

MDK

Falus Elek

Gulyás Pál: A könyv sorsa Magyarországon ...
Magy. Könyvszemle, 1923. 198 l.

Falus Elek

ivod
2

Skextlib

Siklossy L:

Ay exlibris keorn-on

A Gy. 1913

6-8. Sz.

Isola de s. Margarita VII. 249

Faluvack

Gambok

Repr.

Rózsa Miklós

Modern magyar
képtár

Bp. 1911

kép

dupl

96.155-1915. szám.

III.

A Műemlékek Orsz . Bizottságának, f. évi augusztus hó 26-án 336. sz. a. kelt fölterjesztésére s a bemutatott két drb. számlának ide visszazárása mellett, tudomása s további eljárás végett másolatban kiadom.

Budapest, 1915. október hó 12.

A mi[illegible]

M.D.K.

Falus Elek és Herquet Rezső

Az uj Modern Szinházat felépitették a két művész tervei szerint.

Szinház, és Divat/ Bp. 1916. szept. 24. I. évf.
6. sz. 33. lap

M.D.K.

Falus Elek

Herquet Rezső építőművészek tervei szerint átépitették az Andrássy-uti Szinházat. "Andrássy-uti Szinház" c. beszámoló.

Szinház és Divat, Bp. 1918. nov. 24. III. évf. 46. sz. 28. lap

10) 1935-40.

vásárokon a Goldberger pavillonokat mind az ő műtermében tervezték, és irányítása alatt kivitelezték. Ezeken kívül az 1935. évi Arumutavasár Pécsi Koksz művek és a M. Ruggyanta gyár pavillonjának, az 1937. évi Vásár Weiss Manfred gyárak reklámházának terve f. műtermében készült.

1934 Horvay János szobrászszal közösen tervezte Miklós Andor tér emlékét. 1937. Wellisch Andorral és Standhammer Károllyal közösen a bpesti Corso mozi újjáépítését, 1943.

11) az argentinai cordovai
műemlékek (hatása) alatt
egy leányfalusi villát és
berendezését F ⊗
F és kertjét terverte. 1950 máj. 22. a fővárostól adományozott díszsírhelyen temették.

⊗ Alapító tagja volt a Szimyei Merse Pál Társaságnak.

~~Falus Elek~~

mincs cél

Herquet Rezső

épitettek az alabbi kinházat 1916-ban a Koronaherceg utcai bérházban

ród

Bárdos Artur:

A harminceves Belvárosi kinház.

Budapest 1946.

11.n. 41 i.l.

Falus Elek, grafikus és lakásberendező iparművész; sz. 1884. dec. 31. Orosházán. Középiskolait elvégezve, művészi pályafutását 1903-a nagybányai művésztelepen kezdte, 1903 őszétől egy félévig a bpesti mintarajziskolában. Zemplényi Tivadár szerendére volt. Ezután Pólya Tibor-

ral lement nehány hétre Szolnokra. Visszatérte után nem folytathatta mintarajziskolai tanulmányait, de az iskolai ifjusági kiállitásán 1904. kiállitokák könyvtábláit, könyvdiszeit, plakátterveit, ex libriseit és négytájképes szőnyegtervét. Pólya sogora, Hungor István meghivta Szolnokra, hol az évet a művésztelepen munkában töltötte.

Mh. 1950 máj. 20. Bp.

1

2

1904. végén Polyával
Münchenbe ment, ahol
könyvkiadók részére
könyvtáblákat, plakátokat
és ex libriszeket rajzolt.
Itt lett figyelmes az nyszé-
rű építészetre sa kiállí-
tásokon ~~sokat tanult~~
sa művészeti folyóiratok-
ból sokat tanult. 1905
nehány hónapot ismét
Szolnokon töltött, ujja
alakította Hunyorék
empire bárát, s kifestette
a csónak bárat. Még ez
évben Londonban termett
ahol Pogány Willy
volt segítségére. Vele
egyett könyvfedeleket
és plakátokat készít

az Eyre és Spottiswood
nyomda ~~számára~~, és
Turbayne betűtro és
könyvkiadó számára.
A Studio évkönyvpá-
lyázatát megnyerte, F.
Nightingale iskolaja
ba jart, s megtanult
mindent, ami a könyv-
hészitisével összefügg, s
a londoni művészi eseme-
nyekről cikkeket irt ha-
zai lapokba.
1907 elejem hazajött
s ez év nyarán közre-
működött a Feszty Árpád-
tól a városligeti tavon
rendezett Majális diszi-
tésén, Összel Berlinben

F. a Libertynek
selyem és szövet
hurkakat rajzott

1908.

hukbant fel. Aruhárár-
nak, és lipcsei nyomdár-
nak dolgozott, pályára-
tekvu díjakat nyert. Díszi-
tette Bode Goethe-könyv-
vét s érdeklődése a
szinpadi dekoráció felé
fordult. Izlése a muzeu-
mok mükincsein csi-
szolodott. 1909 nyarát
Magyarányán töltöttöte,
majd Bpestre jött, ahol
átvette a Nyugat könyvek
műszeszi díszítését és
könyvnyomdai rendezé-
sét. Nyugatról ho-
zott könyvdíszítő sti-
lusát m. népi motívu-
mokkal frisítette fel. Az
sdy könyvek fedelei
mér gárdagok m. moti-
vumokban. Ezen a téren

Itthon üttörö munkát vég-
zek. 1912. tervezte az Erpst
Muzeum belső épitészeti
kiképeset, s a bresti ö-
mányhétjeg pályázaton I.
díjat nyert.

1910. disszleteket tervezett a
bresti Vigszinház számára.
Ezek közül Lengyel Menyhértnek
a Tájfun és Molnár
Ferencnek A festőt
(szinmü-
vei) ~~a dáraihoz~~ készitek diszlet-
hez
letei a külföldön is fel-
tünést keltetek. Könyv-
jei és kerámiai ipár-
müvészeti kiállitásain-
kon sikerrel szerepeltek
Tervezte Az Este. napilap
müvészi formáját és tipográ-
fiáját.

(6)

Az ő nővoltája a Kecskeméti kárzinó díszkerméneknek kifeszítése gazdag m. motivumokkal

Ezidőtájt Iványi Grünwald Bélával és Kada Elek polgármesterrel meghapitotta a Kecskeméti művésztelepet, melynek egyik művészeti vezetője lett. Az átszervezett Kecskeméti szőnyegszőrő F. tervei szerint dolgozott m. gyapjuból ősi növényi szinekkel. ☆

[Jobbyéra-tva egyik I díjat nyerte

1912. tervezte az Ernst Museum belső építészeti kiképzését s a bpesti okmányhelyeg]

7 1913. díszítette a marosvá-
sárhelyi Közművelő-
dési ház és kezőter-
mét. 1913 őszén tanul-
mányúton indult Olasz-
országba s a Rivierán
tárgyalta magyarú orosz
balett művészi vezetősé-
gével egy m. balett
megalkotásáról!
1914. től katona volt.
1915. ben részt vett az
Országházban rendezett
hadi egész régügyi kiál-
lítás. megszervezésében
ugyanez évben Herquet
Rezsővel közösen tervezte
és ejtette a brest. Belvárosi Ipu-
ház nézőterének beren-
dezését.

1916 rest vett
a koronázás körüli dí-
szítő munkálatokban.
Károly király esküdle-
vélés, mely az Osz.
tevéltárba került F.
készítette.

a Szimgyi Társaság meghívásával

1925 Londonba vitte és renderte a ~~Szimgyi~~ Társaság ~~kiállt magyarkerü~~ kiállitását melyet ~~a után~~ magy sikere ~~miatt~~ után meghívásra Bradfordba is el kellett vinne.

Az 1920. as érekben ‡ kiállitási pavilonok tervezésére és kivitelezésére is be rendezkedett. ~~be~~.

A bpesti automobil kiállitás részére 1927 terverte a Cordatic autóabronesgyár pavillonját. 1932. a Bpesti Ntk. Vásaron azó serve nérüt épült a Goldberger-textil-gyár standsa. A bpesti Arumuta

‡ Az ~~Munkatársával~~ Standhamener Kerényhyal ~~[illegible]~~ együtt tervezett és bútorokat, ~~[illegible]~~ portalakat és vízlethelyiségek átépítésére is vállalkozott valamint

8) A háboru után berendezés tevékenyiséget az anyagbeszerzési nehezségek ellenére egyre jobban fokozta. ~~fokozta~~. Az ő műve volt a Dohányjövedék Vörösmarty-téri üzletének berendezése, F (1917–18), az Erzsébet-körúti Papagály mulató átépítése, több nyaraló és számos magán lakás berendezése.

F Hatvany Lajos budavári palotájának átalakítása és belső kikéjezése

1919. részt vett a ~~tanácsköz~~ társaság városdíszítő munkálatai ban. [~~Tanácsköztársaság~~

MDK

Falus Elek

Az Ernst-Múzeum bejárata.(A diszitőmunkat Falus Elek tervezte.) Repr.

Vas.Ujs. 1912. 59.évf. 20.sz. 398.l.

MDK

Falus Elek. ip.müv.

A kiállitási helyiség termeit és diszitéseit tervezte.

Wrnst Muz. kiállitásai.
Szinyei Merse Pál gyüjt. kiállitás, 1912. Kat.

Falus Elek

A kritika az Ernst Muzeum installációját méltatja igen nagy elismeréssel. A müvész munkáját a magyar müvészet legüdébb és legreményteljesebb megnyilvnulásának tartja, a dekorativ müvészet egyik legszebb produkciójának, mely nemcsak merész, szines, artisztikus, de mindenekfelett magyar is, "magyarul érző és gondolkodó müvészember nobilis alkotása."

A HÉT, Bp. 1912. május 12. XXIII. évf. 19. sz. 31o. lap.

Valus Elek, festöm. MDK

tervei szerint készült élénk, kellemes magyaros izü falifestés boritja a termek falait.
Már mint az Ernst-Muz. nagymezö-utcai termeit.
A muzeum, mely idöszerü ill. icözzaki mükiállitás számára való kiállitási helyiségekkel is meg van toldva.
A hall diszitömunkáit F.E. tervezte.

Az Ernst -Muzeum és Szinyei-merse Pál kiállitása
Vas.Ujs. 1912,máj.19. 59.évf. 20.sz. 297.l.

MDK

Falus Elek

Falus Elek, vágvecsei Wellisch Andor és Staudhammer Károly terve után, az újjáépitett Corso mozi nézőtere. Repr.

Györgyiújmagyép. II. 28, 29.l.

MDK

Falus Elek

Falus Elek épitész, Wellisch Andor és Staudhammer Károly épitésszel tervezte a bpesti Corso-mozi újjaépitését.

Alaprajz és bejárati részlet.Repr. 149.lap
Metszetek és emeleti alaprajz. " 150. "
A Corso-mozi előcsarnoka és részlet a nézőtérről. Repr. 151.lap
Képek a nézőtérről.Repr. 152,153.lap

Tér és Forma, 1937. 6.sz. 149-153.lap

12. §. **A díjak esedékessége.**

A díjaknak legalább kétharmadrésze a tervek és költségvetések átadásakor esedékes, a maradék legkésőbb három hónap múlva.

13. §. **Különdíjak.**

Utazásokért, a munkára való felügyeletért és egyéb, a jelen díjszabásban külön nem említett munkákért idődíj számítható. Az első óra díja nem magasabb mint a többié, egész napra legfölebb 30 márka számítható. Ezek a díjak az utazással, podgyászszállítással és segéderők alkalmazásával járó kiadásokkal együtt azonnal esedések.

14. §. **A díjszabás érvényessége.**

Tervek és költségvetések, amelyek jelen díjszabás alá esnek, a következő jelzéssel látandók el: „A német iparművészeti egyesületek szövetségének díjszabása szerint", vagy, ami ezzel egyértelmű: „az eisenachi díjszabás szerint".

15. §. **A díjszabás időtartama.**

Ez a díjszabás a német iparművészeti egyesületek szövetségének határozata értelmében 1913 április 1-ig érvényes.

Függelék.

Az alapdíj függ az eladási ártól és az anyag és megmunkálás kötségeinek egymástól való viszonyától.

Ez a viszony alakul: az I. osztályban — az anyag [illegible]

[illegible]—50 márka eladási árnál az előmunka és műhelymunka díja, még ha a díjszabás szerint 10 márkánál kevesebb is, legalább 10 márka, épúgy nagyobb eladási árnál legalább 20 márka akkor is, ha a díjszabás szerint ennyi nem is járna.

A végösszegek egész márkára kikerekíthetők.

Példák:

Könyvtábla 150 márkáért. III. osztály, alapdíj 13%.

Előzetes terv	19·50 m.
Munkarajz	19·50 „
összesen	39·— m.

Női szoba, 4800 márka értékű.

a) I. osztály (sok bútor, síma munka), alapdíj 5%.

Előmunka díja	240·— m.
Műhelymunka díja	240·— „
összesen	480·— m.

b) II. osztály (kevesebb bútor, több munka), alapdíj 7%.

Előmunka díja	336·— m.
Műhelymunka díja	336·— „
összesen	672·— m.

c) III. osztály (gazdag kivitel) alapdíj 9%.

Előmunka díja	432·— m.
Műhelymunka díja	432·— „

KÖNYVMŰVÉSZETI APRÓSÁGOK.

a) Könyvfedelek.

INNÉT, messziről nézve, az angol kiadók kivétel nélkül finom és művészlelkű urak, mert ami tőlük világpiacra, tehát hozzánk is kerül, mind olyan, hogy az ember fölkiált örömében, amatőrvágyakat érez s némi irigységgel gondol »Ködös Albion« földjére, ahol a legegyszerűbb polgárok, még cab-kocsisok is, szép, formás, művészi könyvekből szürcsölnek literáris élvezeteket. Minden valószínűség szerint így van ez, mert ha máskép lenne, a kiadók becsuknák a boltot, nem adnák ki a nép, a közönség, az u. n. nagy forgalom számára könyveket olcsón s emellett a szép előkelőségének jegyében. A kiadók ugyanis érthető okból finance-természetűek, s csak aztán, másodszor, mellesleg, ha »nem árt az üzletnek«, irodalmiak. Érthető okból azt keresik, azt az utat, amit a könyv gyors (minél gyorsabb, annál jobb) terjedési vonalának lehetne nevezni, ami a könyvet kívánt, keresett, felkapott vala ívé piacán. Voltakép bennük inkább megértés, intuíció, inkább a talentum dolga, semmint puszta algebrikus számítás, amikor elképzelik, jóformán előre tudják, valamely könyv nyomán jelentkező tetszés mekkoraságát. Habár a könyv náluk készül, habár ők választják meg a külsejét, formáját, kívül-belül szépségét, a papírt, a nyomást, táblát, illusztrációt: voltakép független tőlük a könyv művészi profilja, fajsúlya, független az, amit »könyvművészeti értéknek« neveznénk, ha szeretnők az íly megnevezéseket. Mindezt pedig ne méltóztassék paradoxon gyanánt tekinteni. Csak azt példázzuk vele, hogy a kiadókon át különböző publikum-rétegek nyujtják kezüket alacsony és nemes, barbár s művészi könyvek után. Hogy noha látszólag viszik, vezetik azt a százszínű keveréket, valójában ők azok, akik vezettetnek. Valójában ez a százszínű keverék az, mely befolyásolja a könyvtermelés nivóját vagy nivótlanságát, s a kiadók, amikor eltalálják azt, ami »benne van a levegőben«, kielégítik amire

(anyagköltség) az
, vagy 8 a 2-höz, vagy
az 1—3-hoz);

...ban — az anyag és a munka körül-
...enlő értékűek — mint 6 (anyagköltség) a 4-hez
...megmunkálási költség), vagy 5 az 5-höz, vagy 4 a 6-hoz (tehát 6—4 a 4—6-hoz);

a III. osztályban — az anyag kevesebb értékű, mint a munka — mint 3 (anyagköltség) a 7-hez (megmunkálási költség), vagy 2 a 8-hoz, vagy 1 a 9-hez (tehát 3—1 a 7—9-hez).

Eladási ár	I. osztály	II. osztály	III. osztály
1— 50 márka	11%	13%	15%
51— 100 „	10%	11%	14%
101— 250 „	9%	12%	13%
251— 500 „	8%	10%	12%
501— 1000 „	7%	9%	11%
1001— 2500 „	6%	8%	10%
2501— 5000 „	5%	7%	9%
5001—10.000 „	4%	6%	8%
10.001—15.000 „	3%	5%	7%
15.001—20.000 „	2%	4%	6%
20.001 márkán felül	1%	3%	5%

összesen 864·— m.

Emléktábla bronzból, értéke 1200 m., II. osztály, alapdíj 8%.

Előmunka díja a tervért .. .. .. 96·— m.
Műhelymunka díja a mintáért .. 96·— „
összesen 192·— m.

Kovácsolt vasrács egyméteres rapportokkal; ára folyóméterenkint 20 m., III. osztály, alapdíj 15%.

Előmunka díja .. .. 3·— m.
Műhelymunka díja .. .. 3·— „
Sokszorosítás díja 10-szer .. .. .. 30·— „
összesen 36·— m.

Kisebb értékű, tömegesen előállítható tárgyakért átalány- vagy idődíj számítása ajánlatos.

SZ.

Magyar Iparművészet
1907. 244—246. l.

teszi, ami egy bizonyos fajta szükségletet elégít ki egy bizonyos, többé-kevésbbé adott közönség ízlésének, szeszélyeinek megfelelően, sőt szolgálatában. Így ezen a ponton a könyvkiadás époly mesterség, akár a szabóság, vagy parfümerie, s ebben az értelemben a kiadók ha az üzleti érdek, haszon és számítás határain belül irodalmat és művészetet szolgálhatnak: megteszik, mert nyilvánvaló: miért ne tennék, amikor ez hivatásukat magasabbrendűvé avatja, s amikor ők maguk se mondják, hogy kalendáriumokat és rémhistóriát kiadni különösképen lelkes hivatal. Azonban kívánni tőlük, hogy irodalomra és művészetre nézzenek, viszont ha kell, adják föl a csunya, profánul hangzó, s végül mégis kulturát elősegítő üzleti érdek fellegvárát: ezt kívánni szabad ugyan, de annyi, mintha valakit rajta-rajta kiáltással öngyilkosságra biztatunk. Ezt megtenni ők, hogy úgy mondjam, nem bolondok, erre Balkán-államokban époly kevéssé kaphatók szegény kis könyvszatócsok, mint nagytőkéjü könyvemberek, könyvpápák, könyvgyárosok London

szükség van, ha szaba..
csak visszaverő lemezei egy cso..
nak közönséges vagy nobilis gyönyör..

Így, erről az oldalról vizsgálva egész ma.. ként fest tehát a kép, amit arról festünk keserűen és türelmetlenül, hogy a könyv nálunk mért halad oly lassan, csigalassúsággal művészi célok felé. Bizonyos, hogy nagyrészben, sőt túlnyomó nagyrészben itt még hátra van az, ami a könyv újjászületése címén rég megtörtént Angliában, s ma főleg a németeknél diktál erős tempót. Hátra van az, hogy a könyvet művészi objektumnak tekintsük, helyesen: azt tekintik, legalább általánosan, művészi könyvnek, ami az illusztrációkban a Doréféle nyomokon halad, s a kötés terén a kalendáriumstílus, barokk-díszítő formák és dús aranyozás bőségében virul. Bizonyos, hogy nálunk u. n. reprezentáló könyvek, amelyek sok helyütt bútordarab gyanánt kezeltetnek: díszalbumok, érdemes költők díszkiadásai sem készülnek a »finom lelkek számára« annyi művészettel, ahogy elkészül mindennap pl. egy

Wilde-kötet olcsó, angol és tudj' isten hányadik tucatkiadása. Persze itt most kivesszük azokat a könyveket, amelyek olykor, ritka fehér hollók gyanánt, jelennek meg könyvbarátok, amatőrtársaságok jóvoltából. Ez nem jöhet számításba, amikor a könyv egyetemes kulturájáról van szó, éppen mivelhogy kivétel. Mert az ily könyvek csak szegény kis árvák a nagy rengetegben. Születésük rendszerint azon fordul, hogy hányan vannak felebarátok, akik engednek a szép szónak, jó szónak, s végre is »áldoznak a műveltség oltárára«. Előkelő boltok kirakataiban alig láthatók, mert előkelő boltosok azt helyezik kirakatba, amit érdemes, amire hogy rídegen, de stílszerűen fejezzük ki magunkat: vevő, vásárló akad, sem egy, sem kettő, sem három, hanem lehetőség szerint tömegnumerus. S megint legkevésbbé állítható, amit sokan oly szívesen kicövekelnek lelkiismeretük vigasztalására, hogy igenis, ami bűntényt nálunk a könyvkiállítás körül sűrün elkövetnek, ez a kiadók bűnténye egyedül és főbenjáró módon. Mindezt persze kiadókra kenni legkönnyebb művelet, de egy kicsit a dolog fenekére nézve, mindjárt kitűnik, hogy más okok, több súlyos ok játszik közre, amiért a nyomdák szokatlan számmal dobnak piacra könyvszörnyeket, brutális táblákat és illusztrációkat a hatvanas évek fametszet modorában. Az egyik ok, hogy nincs, mert nem lehet magasabb kulturánk, mint amilyen van, tehát: nincs, mivelhogy nem lehetett magasabb könyvtermelésünk, mint amilyen volt. A másik ok már művész urakon mulik, amikor Nagy Sándor és Kriesch-en kívül alig merünk valakit megnevezni, aki tudja és érzi mi ez: könyvet díszíteni. Mert igaz ugyan, hogy meglehetős szaporaság konstatálható azokból a könyvekből, amelyek kötésükön az u. n. szecessziós vonalakkal azt vallják, hogy modern könyvek. De ezek a szerencsétlen szecessziós vonalak csodálatosképen ugyanígy ismétlődnek plakátokon, szőnyegeken.

E folyóirat mostani száma nehány rajzot hoz Falus Elektől, amelyek ép arra szolgálhatnak példa gyanánt, hogy a stílusos értelemben vett könyvtáblák. Tiszta és nyílt módon csakis annak jelentkeznek, aminő célból készültek. Megvan bennük az, ami szaknyelven könyvszerűségnek hívatik. Egyszerűen, könnyen elgondolt dolgok. Finomaknak és par excellence dekoratíveknek mondanók őket, ha e két jelző: finom és dekoratív nem volna téves használásoktól kompromittálva. Súlyos plakátvonalak kellemetlen ízét nem találni rajtuk. Jelen esetben nem frázis, hogy a szerzőjükben él az anyag karakterének tudata, a bőr természetének ismerete, vagy ha úgy tetszik: érzi az anyag lelkét. Technikájuk az aranymetszés, amely techníka idők folyamán kiveszett a gyakorlatból, jóllehet gyönyörű szubtilitásokat kínál. Ma csak az angolok tudják és használják, s újabban a német biedersség, Vogelerrel az élén.

O. Wilde, Tales — ez az angol cím található az egyik rajzon, ami ha nem is volna található, mindjárt szembetünnék, maguk a rajzok árulnák el, hogy idegen miliőnek csinálódtak, hogy szerzőjük messze innét, idegen talajon nevelődött. Ez való igaz. De a dolgon mindjárt változtat, ha meggondoljuk, hogy először: nem nevelődhetett máshol, csak ott, ahol az emberek a művészi könyv spontán szeretetében élnek. Továbbá hogy Falus elején áll fejlődésének, kora — Schiller után szabadon szólva — »Sturm und Drang«-kor. S ez a fontos. Nem pedig az, hogy aki e rajzok szülőhelyét, miliőhöz tartozását keresi, előbb a La Manche csatornán kell átusznia.

DÖMÖTÖR ISTVÁN.

b) Iskolakönyvek.

Ez a motto: művészet az iskolában, megjelenik minden művészeti kongresszuson, mint fontos és élénk vitákra ösztönző programmpont. Hogy mit kell felőle gondolni, mi a jelentősége, mi lesz az értéke s átformáló hatása, körülbelül mindenki előtt tudva van. Az iskola társadalmának, jövendő generációknak egész új karakterét várjuk ettől a mottótól, ha majd való alakban jelentkezik, s nemcsak mint művészeti kongresszusok vitázópontja, amely fölött különböző, elsőrangú, szakjártas férfiak, tekintélyek, régiek és újak bizonyítják, hogy megvan bennük a disputáló hajlam, készség,

tudás és ismeret-fegyvertár, megvan, hogy sokat használt szóval éljek: a téma szeretete. A baj csak az, hogy ennél a bizonyításnál nem mennek tovább, s amikor széjjelválnak, elbúcsuznak, egymásnak minden jót kívánnak, a kérdést magát aludni hagyják a legközelebbi kongresszusig.

Bizonyos, hogy az egész németség, helyesebben: főleg a németség ma fokozott erővel tanakodik azon, hogy hát miképen is lenne »a művészet az iskolában«. Az ú. n. Kunstliteratur itt produkál végtelenül sok értekező iratot, sokszor érdekes, a dolog élét pedző, sokszor meg képtelen, hátukra esett teoriákat. Keresd elő a folyóiratok új számait, nézd meg a »Säemann«-t bármely alkalommal, s mindjárt az első lapon, föltétlen bizonyossággal ráakadsz arra a cikkre, amely a »Kunst in der Schule« körül forog. Egyéni vélemény, de éppen ez a sok forgás az, ami nekünk kevésbé tetszik, ami gyanus, mert félénkségre mutat, arra, hogy bár nagyon szeretnének valamit, alapjában maguk is ijedeznek attól, amit szeretnének. A magyar nép az ő találékony és képekben beszélő eszével azt mondaná erre hogy: minek a dolognak feneket keríteni? Nos, ez az. Minek itt megegyezni vagy meg nem egyezni, amikor nagyon kétséges, hogy ami elméletben végre célszerűnek mutatkozik, a praktikusság számára tényleg állhat-e majd szilárdan, biztos alapon és sokáig, mint egyedüli jó és üdvözítő. Az élet egyik rakoncátlan tulajdonsága ugyanis az, hogy keresztülhúz előre kieszelt számításokat. Ez esetben tehát hiábavaló minden teoretikus megállapodás, mert feldől az eleven valamik legelső jelentkezésénél. Mi tiszteljük a »téma szeretetét« és nagyrabecsüljük az alaposságot, amellyel a mai németség ezt a kérdést kezeli. Értjük és respektáljuk azt a féltő gondot is, amellyel azt akarják, hogy a Schopenhauer 44 fejezete: a jövő, a gyermek, az új generáció, Gárdonyi Géza szerint: »a hatalmas harmadik« művészetre nevelődjék. Ezen a ponton látjuk magyarázatát annak a viharnak is, papiron és ankétekben jelentkezett pro s kontra véleményeknek, ami akkor támadt, amidőn az új rajztanítás első szellőmozdulásai a kontinensre értek, amidőn nem egy módszer, hanem ennél sokkal több és jelentősebb: egy darab kultúra jobbra vagy balra fordulása függött azon, hogy az iskolában görög meandereket rajzoljanak-e, avagy élővirágot, lepkét, bögrét és egyéb efféle holmikat. Aggodalom és előrelátás tehát nem nevetni való erények, amikor arról van szó, hogy a művészet miképen közeledjék az iskolához. De a kérdést egészben sohasem a pedagógusok és családapák fogják megoldani, hanem maguk a művészek. Sohasem teoriák és kongresszusok, hanem művészek és velük együttérző cselekvő emberek. Például itt van az iskolakönyv. Egész »chamber of horrors«-t lehetne összeállítani azokból az iskolakönyvekből, amelyeket ma kis és nagy diákemberek használnak. Kézenfekvő dolog, hogy ami ezen a vonalon történik, barbárság. Főleg a teljesen német mintára készült ú. n. márványpapirok, amelyek az elemi iskolák könyveit fedik: ezek azok, amelyek éppen nem hívhatók a művészet ügyvivőinek. Mindazonáltal — jóllehet léptennyomon és évek óta beszélünk a művészi nevelésről — egész máig senkinek sem jutott eszébe, hogy itt tenni kell valamit, azonban nem holnap vagy holnapután, hanem mindjárt, rögtön. Pedig az egész ügy mindössze annyi, hogy ki kell cserélni ezeket a födeleket jobbakkal, célszerűbbekkel, művésziekkel. Egy kiadó: Singer és Wolfner ma megcsinálta ezt Lakatos Artur tervei nyomán. A könyvfedelekből négyet ezennel bemutatunk. Egyelőre csak kezdeményezések, de legalább: kezdeményezések, megcsinált valamik, s többet jelentenek levegős teoriáknál. Megérdemlik a figyelmet, mert annak a művészeti politikának jegyében készültek, amely a legszebb minden művészeti politikák közt.

(D.—)

semmit, vagy csak közepes dolgokat küldtek. A kiállítók nagy része nem tud menekülni az oly súlyosan rájuk nehezedő tradició nyomása alól. A modern „szecessziós" vonal és forma alól ki-kilátszik a „style". Különösen áll ez a bútorokra, melyek bár nagy technikai készséggel készítvék, távolról sem érik el a hazánkban készültek szépségét. Több jót mondhatni a keramikáról és az ékszeriparról, bár itt is a stagnálást, az egyszer megtalált kifejezési eszközök örök ismétlődését látjuk. E két ágában a műiparnak létezik talán egyedül az igazán modern francia stílus, mely azonban megalkotóinak sok szolgai követője révén nincs távol attól, hogy lassan-lassan banálissá váljék. Massoul és Methey egyszerű és nemes vonalú agyagedényeinek egyedüli dísze matt vagy fémfényű zománcuk, mely alatt a festék csak rajznélküli, de nagyon kellemes hatású tónusfoltokat képez. Rivaud és Hamm szarú és teknősbéka faragványai, formáik szépségével és ízléses egyszerűségükkel esszenciálisan francia munkák. Husson rézedényeiben az ezüst berakású virágok kitűnő folthatásúak a gyönyörűen patinás rézfelületen. Chamaillard faragott és festett faládáján Ádám és Éva elcsábításának történetét adja vissza, színben és rajzban a bretagni parasztládák ízléséhez alkalmazkodva. Naiv és erőteljesen díszítő hatású.

Magyarországot hét művész képviseli. Lakatos Arthur tíz műtárggyal. Kettő Treitz Péterné magyar úrasszony találmánya szerint festett bársony díszpárna, a többi nyolc nagyrészt a textilipar körébe vágó tervezet. Rajzuk nagy invencióra, színezésük diszkrét ízlésre vall. A legjobb franciák mellett is jól megállja a helyét. Szabó Albert két kandallóhoz való hasábtartót küldött be kovácsolt vasból, melyek erős dekorativ érzékről és nagy technikai készségről tanuskodnak.

Ugyancsak az őszi szalon keretében foglal helyet egy könyv-illusztráció osztály is, melyet nagyon magas niveaura emel a benne látható számos Aubrey Beardsley metszet és illusztráció. Az angol mester, ki olyan nagy hatással volt a modern iparművészet fejlődésére klasszikusan szép vonalaival, óriási rajztudása és rendkívüli dekorativitásával egészen új és örökké szép művekkel gazdagította hazája és egész Európa művészetét. Mellette törpéknek látszanak a többiek, kiknek művei az ő közelében szinte egyszerűen csak nagyon rutinos munkáskezek műveinek látszanak. Kivéve Rodint, kinek egy egyszerűségében monumentális rajza díszíti Beaudelaire Fleurs de Mal című művének egy példányát.

h. b.

Falus Elek

asztalnál egy lány aranyat ver bőrre. Kedves cirádákba szedi az ismerős motívumokat. Két-három suhogós nagyúri hölgy megáll. Megnézi az egyszerű kontyot, frizurát, azután viselőjét s a nagy kötőt. Nagyon érdekel a munka, én is odaállok. Pereg, pattog a kis ütő s nyomán ered a kis girland. Kérdez az egyik hölgy valamit a lánytól, ez mosolyogva felel, kérdez amaz is, a lány föláll s a buborék üres kérdések nyomán egyszerű, természetes válasz következik, oktató, okos. Több lesz a kérdés, közvetlenebb, már nem vegyül sajnálkozó árnyalat belé. Hallgatják a lányt és én érzem, de nekik is érezniök kellett: a leány felülkerekedik s a fényes asszonyok összenéznek, mosolyogva köszöntik a lányt s elhaladnak. A lány leül, tovább kopogtatja munkáját. Eltünödtem. Ez a lány most tanított s a többi 20 vagy hány is azt teszi. Ez a rövid látogatás itt is, ott is a hallgató szakértelmét s így érdeklődését megnyitotta, valakiknek, sokaknak adnak valamit: megnyitják a műhelyt a közönségnek, titokzatost, tehát érdekest.

Hogyan készül a szőnyeg, a csipke, az email

Egy páran érezték, érzik Beardsley messze előrehaladott művészi felfogását rajzaiból, mik tán messze vágyakozások, sóhajok egy általa megértett ragyogó cél után. De nem *érzésben*, *gondolatban* szegődtek tanítványul a követők, hanem másolnak arról a sok egyszerű rajzról, melyben a lelket meglátni nekik nem adatott. Így születtek s még mindig születnek az *igazán torz* Beardsley-rajzok. Most vonaglik végsőt, mert sokat vetettek tán a piacra s a vásárlási kedv apadt. Mást is láttam. Megszületett légiója a rajzoknak, miknek piktora nehéznek látván a járt utánzó utat is, egyszerűen egy picit csípett onnan s felfedezte saját magát, újabb kiadását, a közönség vitte rá, mert Beardsleyt külsőséggé aljasítva csupán, megértették, vették, veszik ebben az „eredetiség"-et hajhászó korban.

Amerre csak szerte jártam, az öreg nagyok, a tényleg nagyok túlhajtott, üres utánzatát, mások által fel- és kiélt művészetét láttam. A két fiatal elhalt. Meghalt velük csírájában az új, tüzes vágyakozás, a hit a művészet mindenhatóságában s minden díszítő mű-

LONDONI LEVEL.

NŐI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. — BEARDSLEY UTÁNZÓI. — WARING & GILLOW ÁRUHÁZA. — MACKINTOSH ÉS A BÉCSIEK.

IRTA: FALUS ELEK.

Earls Court, 1906. október 24.

TIZENKÉT HERCEGNŐ, tizenkét lady és egy asszony. Csak állő helyre sok-sok pontot kell pötyögtetni, s úgy hangzik, mint egy ultramodern poéma, pedig csak egy hirdetés elejét irtam le, mely a „The Society of Artists at Work" kiállításáról még többet is beszél. Dolgos művészleányokról, művészasszonyokról, kik közül hiányzik az elismert művészeknek eleje. Rendezte és igazgatta pedig Muller asszony, ki maga is az email-munkák lelkes, de nem elsőrangú munkása.

Ezt meg kell nézni, gondoltam, mert régi dolog, hogy sehol nem lehet olyan jól mulatni, mint a „nőnemű" kiállitásokon, igy tartják ezt mindenfelé, mindannyian, kik az ecsetet, a vésőt s ekörül az életen át terveiket forgatják. Meg is néztem egyszer, kétszer, háromszor s nem állt nevetésre ábrázatom, végig bennem maradt jónak gondolt mulatságom. Csupa lány és asszony; egyik sem nagynevű, nem is szép, nem is gazdag, hiszen az egész kiállítás az önsegélyezést célozza s mindegyik maga áll ott munkájával megrakott fülkéjében. Ha ép' kedve van hozzá s legtöbbnek volt, folytatja ott, hol elhagyta otthon: himzést, bőrvésést, szőnyegcsinálást, email öntését, arany verését s egyéb csecsebecsék formálgatását. Nincs itt az egész kiállitáson valami egekbetörő szépség, de szürkeség sem. Ezek a csinálmányok mind józanul érett közepesség, a jól megcsináltság munkái, izléssel, értelemmel, nem pezsdülő vérrel, csak úgy, ahogy a tanitómester elmagyarázta, megtanitotta.

Az elárusitó művészlányok, asszonyok maguk sem zavarják ezt a nyugalmat. Csendes egyszerűségük inkább zárdába illőbb. Egyik

Magyar Iparművészet
1906. 6. szám

és száz fajtája a szépnek, amivel lakásunkat otthonná tesszük, ezt tárja fel a közönségnek, mint izgatót s fokozza ezt a művésznők személyes elárusítása. Az, hogy mi minden van itt, igazán mellékes. Megéri a pénzt, a művésznépnek jó, s lehet szerepelni az unatkozó hölgyeknek.

Hova is lett a gyönyörűen virágozni kezdett s a messze jövőbe utat sejtető Aubrey Beardsley és párja, a nem piktor, de legpiktorabbja mégis korának, Wilde?! Megfojtotta őket, velük együtt művészetüket, ezt a gyönyörüen lelkest, pazarul gazdag művészi gondolkodásukat a hipokritaság s a tömeg segédkező, sötét éjszakához hasonló egykedvüsége, melyre még a késői reggel is nap nélkül köszöntött be. Felkaparták ezt is, azt is, nem lelki szükségből, dehogy is: „business"-ből. Régen meghaltak, elfeledték, hajrá! szabad a lopás s mi azok életében együtt lombos faként kinek se kellett, most áganként tőkének elég.

vészetnél, úgyszólván, a rettenetesen kutatott, fejlesztett t e k n i k a lett önálló úrrá s céllá.

Ezt én annak a dühös hipokritaságnak, s nehézvelejü konzervativságnak rovom fel, mely itt, a rengeteg pénz honában, hol az üzlet szent, jó talajra lelt. A skótok körül ma sincs több ember, több őszinte tanitvány. Az átlag ifjú művésznemzedék, főleg ki nem járt a kontinensen, hipermodernnek, azaz n e m követendőnek tartja Mackintosh-t és kicsi körét.

A legnevesebb, csak minden három évben tartandó iparművészeti kiállitás, mely a tavasszal zajlott le, amely első kiállitások Walter Crane-t, Anning Bellt olyan óriás sikerekhez juttatták, a régihez képest kimerült. Nem volt Walter Craneje, azaz volt, hangadó még, de „Tekníka" vagy „Pontos kivitel" volt a neve.

A nemrégen megnyilt s milliókat érő „Waring & Gillow" új iparművészeti áruházában jártam a napokban. A lelket, magasabb igényeket is felfrissitő munkát nem kerestem,

folytatás lásd a MOB
komplett példányában.

MAGYARORSZÁG

KOSSUTH ÉS A POLITIKUSOK

Negyvenharmadik évfordulója van ma Kossuth Lajos halála napjának. Kossuth Lajos életrajza azóta ennek a negyvenhárom évnek történetével is gazdagabb, mert hiszen Kossuth élete nem fejeződik be — halála napjával, Kossuth Lajos nemcsak saját korszakáé, de minden magyar korszaké, ezt az életet, amelynek fonala fizikailag negyvenhárom évvel ezelőtt megszakadt, azt az életet átvette a történelem, nem mint emléket, hanem mint eleven alkotó erőt, Kossuth Lajos a magyar nép szivében folytatja életét és a világ történelmében is folytatja életét. A függetlenné lett Magyarországnak ép olyan életszükséglete Kossuth eszménye, Kossuth tanítása, Kossuth lelke, mint amilyen életszükséglete volt a függetlenségéért küzdő Magyarországnak. Kossuth tanításairól hiába tereli el a figyelmet egy új »korszellem« — úgynevezett korszellem — propagandája; Kossuth nemzeti szabadságeszményeiről hirdetheti egy agitáció, hogy az már a multé, de csak egy — importagitáció hirdetheti ezt és hirdetni hirdetheti, de hatás nélkül, mert a magyar nép: Kossuth népe marad. Kossuth jelenti ma is az igazi reformot, azt a reformot, amelyben a nemzeti gondolat halhatatlanul összefonódik a haladás, a szabadság és jogegyenlőség gondolatával. Ne vezessen félre senkit még az sem, hogy *ép politikusok milyen kevesen voltak ott a Kossuth mauzóleum előtt* a mai évfordulón (bizonyára bokros teendőik tartották távol). A politikusok nagy része nem volt ott, a politikusok túlnyomó része nem volt ott a Kossuth emlékünnepélyen, de Kossuth Lajos maga ott van a magyar politikában, amely akkor igazán magyar nemzeti politika, ha a maga egészében, munkájában, szellemében, alkotásaiban is egy maradandó és szakadatlan Kossuth emlékünnep.

Világnézeti közgyűlés

Különféle politikai és világnézeti kijelentések hangzottak el a Hangya szövetkezet közgyűlésén. E kereskedelmi vállalkozás igazgatósági tagjai hosszasan és hevesen fejtegették politikai nézeteiket, majd a vezérigazgató védte meg a szövetkezetet különféle támadásokkal szemben. »Támadják a szövetkezeteket, — mondta — mert érzik, hogy itt egy gondolat halad előre, amit nem lehet megállítani. Ez a keresztény nemzeti gondolat és a szövetkezetekben tömörült magyarság milliói tovább mennek ezen az úton.« Igy szólt a vezérigazgató, egy könnyed mozdulattal monopolizálva vállalata számára a keresztény nemzeti gondolatot. Megszoktuk már, hogy ez a szövetkezet sok mindent monopolizált magának az utóbbi időben és hogy a gazdasági életben sokszor élvez hatalmas előnyöket a nehezen küszködő kiskereskedők és kisiparosok ezreivel szemben. Sok helyen teljhatalmú versenytársa a magyar kisegzisztenciák tömegeinek — de ez még csak hagyján, hiszen egy mammutvállalat úgy küzd apró versenytársai ellen, ahogy jólesik neki. A Hangya sok mindent árusít — de miért foglalkozik újabban világnézetterjesztéssel is? Sokkal őszintébbek lettek volna a közgyűlési beszámolók, ha Károlyi Sándor gondolatainak igaz megvalósításáról, nem pedig a keresztény nemzeti gondolatról szóltak volna.

EGY UTAZÁSHOZ

Azt olvassuk, hogy a főváros közegészségügyi ügyosztályának vezetője Algirba utazik, ahol a jövő hét folyamán nemzetközi orvoskongresszus kezdődik. Mindenesetre tanulságos út — helyes, hogy a közegészségügyi ügyosztály résztvesz benne. Ettől eltekintve azonban közelebbi uticélt is ajánlhatnánk a főváros közegészségügyi ügyosztályának. Szintén tanulmányutat — de ide Budapestre. Por, por, por száll a városban, egész porfelhők száguldoznak végig egy-egy autobusz nyomában is — és bizonyára közegészségügyi tényezőknek kell legkevésbé magyarázni, hogy ez mennyire közegészségellenes. Egyszerűen érthetetlen ez a nagy por, egyszerűen érthetetlen, itt Budapesten, a világváros minden egészségügyi technikai felszerelése mellett. Érthetetlen ép Budapesten, amely méltán mint az egészségügyi intézmények mintavárosa ünnepeltetik. Nem lehet semmit se tenni a porszemeknek ez ellen a légi társasutazásai ellen? Hiszen ezek a porszemek beveszik magukat az emberek — szemébe és az emberek tüdejébe is. Nem csodáljuk, ha a porfelhő sokszor elveszi a kilátást, — de azt már igenis csodáljuk, hogy nem látják meg ott, ahol kell ezt a nagy port. Szóval ajánlanánk az algiri utiexpedició mellett egy kis expedíciót — Budapestre is. Egy kis tanulmányi kirándulást is — a helyszínére. Nem tudjuk pontosan, hogy ügyosztályilag hova tartozik ez a nagy por, de hogy »*Budapest-fürdővárosba*« nem tartozik, azt egész biztosan tudjuk.

„Az Ujlipótváros kompromittálja a modern építészetet"

Falus Elek a „skatulyaházak" kérdéséről

A *Magyarország* hasábjain napok óta vita folyik *Szőke* Gyula kijelentései körül, amelyeket a felsőházban tett a modern »skatulya-épületekre«. Megszólaltak a modern építészgeneráció fiatal kitünőségei és elmondja véleményét a *nagyközönség* is a »skatulya-házakról«. Ma *Falus* Elek-nek, a kiváló iparművész-tanárnak véleményét ismertetjük Budapest modern építészetéről.

— *Szőke* Gyula felsőházi tag nyilatkozata, érzésem szerint, egy *józlesű polgár tiltakozása a túlzások ellen.* Remélem, van benne tiltakozási szándék *a tradiciók oktalan félredobása* ellen is. *Modernség és tradició* nem zárja ki egymást. Példa erre Hollandia, Németország, de Amerika is, amely féltve őrzi a félre nem ismerhető *amerikanizmust*, a kevés alig-régi amerikai építési hagyományt.

— Nálunk a legelső alkalommal félredobják a hagyományokat. A tradiciók őrzésére a *Közmunkatanács* is hivatott lenne, amely *Bessenyey* Zénó rövid elnöki működése óta annyi megérdemelt dicséretet kapott. A tradició tiszteletét azonban nem érezzük eléggé a Közmunkatanácsnál. Túlzott és állandó ünneplésssel kísérik például a *Lipótvárosi park* létesítését, holott ez legjobb esetben is csak *nagyon közepes alkotás.*

— Nézetem szerint az *Uj-Lipótváros kompromittálja a modernséget.* Bár *alaprajzban* itt-ott jót is lehet találni. A Dunaparton nyitottak levegős teret, ahol különben is van *negyven kilométer levegő*, közben a Dunaparttal párhuzamosan koranyártól kezdve *levegőtlen és büdös uccasorok* vannak, amelyeket sehol sem szakit meg tér. Semmi szépség, semmi új romantika. Ha ezek a házak csak *húsz évet* öregednek, már *siralmasabbak lesznek a mai Csikágónál.* A szó nemes értelmében haladott modern dolgokat, amelyekkel találkozunk a jó német, jó holland és jó csehszlovák építészeknél, sajnos alig lehet látni Pesten.

— Én *30 év óta* lakásokat rendezek be, különböző építészek által tervezett házakban, többek között sok modern házban is. Alig akadt köztük *tíz*, amely megfelelt volna okos, modern építészi elveknek. Itt *a modernség szóval játék folyik.* Ez csak *divatosság*, amit Pesten 90 százalékban csinálnak. *Semmi meggyőződés* nincs a mélyén.

— Az egyetlen enyhítő körülmény talán *az építtetők diktatúrája.* Harminc év alatt alig épült Pesten olyan igazán *modern művészi ház*, amely egy kicsit szívenvágná az embert. A korán elhúnyt nagyszerű *Lajta* Béla huszonöt-harminc évvel előzte meg korát. Tessék megnézni, mit fejlődtek az ő ideje óta a modern házak? Jóformán *semmit.* Eldugottan, bájos villaötleteket egy-egy szép templomrészletet, egy-egy bérházat, sőt inkább iskolát lehet ugyan látni, de nem olyan számban, ahogy kellene. *Az a néhány szép épület nem jellemzi a sok rossz alkotástól elöntött város képét.*

— Pedig vannak nagyon tehetséges építészeink, de valahogy minden munkájukon meglátszik, hogy *nagyon is az építtetővel együtt tervezték.* Nagy baj az is, hogy a modern építészek úgy beszélnek a modern művészetről, mintha az valami *titokzatos szektának legtitkosabb tudnivalója* lenne. Egész külön szavakat, titokzatos mondatokat használnak, aminek ugyan semmi köze sincs a modernséghez, de remekül beválik a megijedt, hozzánemértők táborával szemben üzletileg. Pedig okos, világos és érthető propaganda kellene, nem titokzatos szövegek.

— Most fejeztek be két-három nagyszabású építkezést a főváros legforgalmasabb útvonalain. Ezek közül se tetszik semmi tanár úrnak? — kérdeztük.

— Dehogynem. Az *Ujlipótvárosban* az egyik nagy részvénytársaság háza például nagyon érdekes, főleg kívülről, mert amit belül láttam, az *antiszociális.* Például *a nagy lakásokhoz méltatlanok a személyzeti helyiségek*, ez pedig már nem lehet modern ház. Láttam egy nagyon szépen épített iskolát *Budán;* korszerű, szerény, egyszerű, igénytelen, európai. Azután épült egy kissé felemás, de a mai épületekhez képest *jobbfajta bérház* is, kissé modern sablóna fuladt homlokzattal, amely azonban főleg dekorációiban nem szabadult a tradicióktól.

— Épült egy új *klinkertégla-kisérlet* is, nem mesze ettől a háztól. Ezzel a magyar klinkertéglával már egyszer szembe kellene nézni. *Idegenül hat* a pesti ucca malterhomlokzata során. Túlsötét, komor és egyedülálló. Pláne ezen az új épületen, amely nem is őszintén modern. Inkább *az elmúlt évtizedek német építészet stílusának hódol.*

— Azonkívül szerepel ezen a házon *a fantasztikus pesti portálbotlás*, amiről már egyszer *ankétot* kellene tartani a Közmunkatanács bevonásával. A Közmunkatanács ugyanis csodálatos nyugalommal nézi, hogy például *régi Andrássy úti paloták földszintjét, félemeletét, gyönyörű oszlopait, kapuborítását leborotválják*, tűri azt, hogy *a házak csak tértől felfelé kezdődjenek*, mert ami lejjebb van, az esetleg bájos, kedves, derűs színkompozíció, de semmi köze a felső részhez.

— Azonkívül meg kellene fontolni a Közmunkatanácsnak ezzel az új klinker-téglás épülettel kapcsolatban azt is, hogy vajjon böles dolog-e ilyesmit az új Madách sugárút és a Károly király úti házak frontsorára rákényszeríteni, pláne ornamentikával! Ezt a határozatot meg kellene fontolni. Ha lelki szemeim előtt megjelenik egy hatalmas frontsorozat *zord klinker-téglából*, amelyet nem enyhít valami kevés kő vagy világosabb színű anyag, *hidegséget* érzek. Ez a próbagalop nem szerencsés, pedig alkotója megbízható ízléséről volt ismert eddig. Ha nem is mai modern — de front- és portál-egység, egyszerűség dolgában még mindig az Adria-ház erzsébettéri és a fővárosi villamos lipótvárosi székháza vezet. Legalább ilyenféle kéne sok a jó és kissé modern uccához, hogy dr. *Szőke* őméltósága is elégedett legyen — igy gondolom!

„A magyar női ruhadivat szolgálatában"...

jelszó alatt a kristóftéri Szénásy Gyula cég rövid idővel ezelőtt pályázatot hirdetett olyan magyaros vonalvezetésü rajzmintázatok tervezésére, amelyekhez azonban a vezető motívum a Párisban ezidénre máris kialakult ízlésirányból merítendő.

E pályázat eredményeként

76 megfelelő pályamű érkezett be. A feltételek szerint a zsüri:

maga a Szénásy cég t. hölgyközönsége.

A többség által legszebbnek elismert 6—10 mintázat az európai hírű magyar nyomó gyáripar igénybevételével rövid időn belül **kizárólag a cég révén** kerülne forgalomba.

A mintázatok az üzletben március **24-től kezdve négy napon át** közszemlére állíttatnak ki. Megtekintésükre, egyben szíves bírálásra nemcsak a cég t. hölgyvevőkörét, barátait, de a magyaros ruhamozgalmat pártoló közönséget is ezennel nagy tisztelettel meghívja:

Szénásy Gyula
Kristóf tér

szinház mozi rádió zene művészet

ILLATSZERTÁR

(Két hölgy üldögél a korataszi napsütésben, az egyik szőke, a másik csak ősszel lesz, most még barna.)

SZŐKE: Tegnap miért nem jöttél ki a Dunapartra?

BARNA: Képzeld, főpróbán voltam a Pesti Színházban. »Illatszertár« a darab címe. *László* Miklós írta, az a kedves színész, aki ügyes darabokat is ír.

SZŐKE: Mint Noel Coward és vagy Verneuil... Hogy mulattál?

BARNA: Nagyszerűen. A nők tavaszi kosztümben jelentek meg a nézőtéren, rendkívül sokat nevettünk és bizony egy kicsit könnyeztünk is...

SZŐKE: Látod, az ilyen darabokat szeretem. Ez micsoda? Vígjáték? Színmű?

BARNA: Arról szól, hogy egy úriembert megcsal a felesége...

SZŐKE: Szóval életkép...

BARNA: De nem látjuk az asszonyt, csak beszélnek róla... Mind a három felvonás egy belvárosi illatszertárban játszódik és Vörös Pál olyan drogériát varázsolt a színpadra, hogy el is felejted, hogy színházban vagy... Egy kritikus azt mondta a darabról, hogy pesti népszínműnek lehetne nevezni és hogy az az egyetlen hibája, hogy túlsok benne a hepiend. én viszont azt mondom, kellemes, rokonszenves darab, nyugodtan elmehetsz, nem fogod megbánni.

SZŐKE: Mi az, hogy túlsok a hepiend?

BARNA: A végén minden többszörösen jórafordul: a férj megbocsát az asszonynak, a fiatal rokonszenves segéd elveszi a csinos elárusító kisasszonyt, a kedves kifutófiú segéd lesz, az intrikus kap egy pofont, mint az amerikai filmekben, az elbocsátott alkalmazottat visszaveszik, és mindenki megkapja a remunerációt.

SZŐKE: Kik játszanak benne?

BARNA: Elsősorban is *Muráti* Lili, aki nagy népszerűségét annak köszönheti, hogy férfiaknak és nőknek egyformán kedvence, mint Annabella.

SZŐKE: Milyen ruhában volt?

BARNA: A ruháit nem dicsérhetem, mert végig fehér köpenyben játszott, mint a darab összes szereplője. El is nevezték a darabot »Men in white«-nak, ha nem tudnád szívem ez a »Orvosok« eredeti világhíres címe...

SZŐKE: Beszélj Murátiról, hagyjuk most a műveltségedet!

BARNA: Szóval lenyűgöző tehetségével pótolta a toaletteket. Ma már ott tart, hogy bármit mond a színpadon, villamossággal itatja a levegőt.

SZŐKE: Ki volt még nő?

BARNA: *Sulyok* Mária éppen csakhogy átlibbent a színen, *Pártos* Erzsi egyetlen jó napot!»jával feltűnt, mondták is, hogy *Tarnay* milyen remekül rendezte az újdonságot. *Kabos* szívbemarkolóan humoros volt. *Ráday* most is elragadó és kedves akárcsak *Gárdonyi* és *Peti* Sándor, akin soha sem kacagtam ennyit. *Bereczy* Gézára jutott a kellemetlen szerep, a pofont is ő kapta, de azért büszke lehet rá, milyen finoman és mértéktartóan játszott.

SZŐKE: Fog annyiszor menni, mint a Fedák?

BARNA: Jósnő nem vagyok, de az bizonyos, hogy a ma esti premieren is viharos tapsok lesznek és a darab egész Európát bejárja.

SZŐKE: Este megnézem!

BARNA: Aztán hívjál fel. Kíváncsi vagyok a véleményedre. Nézd meg Sulyok Mária tigrisbundáját és mondd meg hogy tetszik, mert ilyet akarok venni és mindig sokat adtam a te kritikádra. **(s. a.)**

VILÁGSZENZÁCIÓ

NÉMETH MÁRIA kamarai énekesnő rövid vendégjátéka a **Városi Színházban**

KÁLMÁN IMRE

JOSEPHINE CSÁSZÁRNŐ

operettújdonságában.

Jegyek a március 27-i premierre és a húsvéti délutáni és esti előadásokhoz már válthatók a VÁROSI SZÍNHÁZ pénztáránál és az összes elővételi helyeken.

Bajor Gizi

a

Vígszínházban

Szombaton, március 27-én először

Bovaryné

Flaubert regényéből színpadra irta **Gaston Baty**

Fordította **Harsányi Zsolt**

Főszereplők:

Emma ..... **Bajor Gizi**
Bovary doktor ..... **Somlay Arthur**
Homais patikus ..... **Góth Sándor**
Rodolphe ..... **Greguss Zoltán**
Léon ..... **Pernyi László**

Jegyrendelés 1-153-44

„Kezdete 8-kor, vége 11-kor"

Éri-Halász Imre és Bihari László szinjátékának bemutatója a

Művész Színházban

Ágay Irén
Békássy István
Nagy György
Vágóné, Mihályfi, Z. Molnár

Nagyszombaton: először
Húsvétvasárnap este: másodszor
Húsvéthétfőn este: harmadszor
Délután **Egy pohár víz**

Színházak műsora

OPERAHÁZ: Szombat: A szerelmes levél: Lysistrata (D. bérlet 21. sz. ½8). Vasárnap d. u.: Jancsi és Juliska; A babaünnepély (3); este: Pillangókisasszony (Gyenge Anna fellépt vel. ½8). Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Parsifal (A. bérlet 21. sz. ½7). Szerda: Sybill (½8). Csütörtök: Parsifal (½7). Péntek és szombat: Nincs előadás. Vasárnap d. u.: Pesti karnevál; A tükör; Csárdajelenet (3); este: Hunyadi László (Gyenge Anna és Pilinszky Zsigmond fellépt vel. 8). Hétfő d. u.: Parasztbecsület; Bajazzók (munkáselőadás, I. csoport 3. sz. 3); este: Bánk bán (Pataky Kálmán felléptével, A. bérlet 22. sz. ½8). Szerda: János vitéz (½8). — **NEMZETI:** Szombat és vasárnap este: Üveghintó (½8). Vasárnap d. e.: A roninok kincse (munkáselőadás II. csoport 4. sz. ½11). Vasárnap d. u.: Zenebohócok (½4). Hétfő: Szülők lázadása (N. bérlet 7. sz.) Kedd: Amerikai Elektra (7 órakor). Szerda: Üveghintó (C. bérlet 13. sz.). Csütörtök: Amerikai Elektra (7). Péntek és szombat: Nincs előadás. Vasárnap d. u.: Feltételes megállóhely; este: Üveghintó. Hétfő d. u.: A roninok kincse; este: Szülők lázadása. Kedd: Üveghintó. — **VIG:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Vihar az Egyenlítőn (½4, 8). Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, vasárnap d. u. és hétfő d. u.: Vihar az egyenlítőn. Péntek: Nincs előadás. Szombat (először), vasárnap este és hétfő este: Bovaryné. — **MAGYAR:** Szombat és vasárnap este: Mennyei dal; Egy óra a Vatikánban (8). Vasárnap d. u.: A szűz és a gödölye (½4). Hétfő (VIII.), szerda (X)., csütörtök (XI.), szombat, vasárnap este, hétfő este: Mennyei dal; Egy óra a Vatikánban. Kedd, vasárnap d. u. és hétfő d. u.: A szűz és a gödölye. Péntek: Nincs előadás. — **BELVÁROSI:** Szombat és vasárnap este: Százéves cég (8). Vasárnap d. u.: Édes Anna (4). Hétfő, szerda, szombat, vasárnap este és hétfő este: Százéves cég. Kedd, csütörtök este, vasárnap délután és hétfő délután: Édes Anna. Péntek: Nincs előadás. — **PESTI:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Illatszertár (4, 8). Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, szombat, vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: Illatszertár. Péntek: Nincs előadás. — **MŰVÉSZ** (azelőtt Főv. Operett): Szombat, vasárnap d. u. és este: Egy pohár víz (4, 8). Hétfő, kedd, szerda (75-ödször), csütörtök este, vasárnap d. u. és hétfő d. u.: Egy pohár víz. Szombat (először), vasárnap este és hétfő este: Kezdete nyolckor, vége tizenegykor. Vasárnap d. e. és hétfő d. e.: Lipinskaja matiné (½12). Péntek: Nincs előadás. — **ANDRÁSSY-ÚTI:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Tündérlaki lányok (4, 8). Hétfő, kedd, szerda: Tündérlaki lányok. Csütörtök: A romantikus asszony nyílvános főpróbája. Péntek: Nincs előadás. Szombat (először), vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: A romantikus asszony. — **ROYAL:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Kék Madár kabaré vendégjátéka (4, 8). Péntek kivételével egész héten minden este, húsvét vasárnap d. u. és este: Kék Madár kabaré vendégjátéka. — **VÁROSI:** Vasárnap d. u. és este: Három a kislány (4, 8). Hétfő, kedd, szerda, péntek: Nincs előadás. Csütörtök: A Josephine császárnő sajtófőpróbája. Szombat (először), vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: Josephine császárnő (Németh Mária felléptével). — **TEREZKÖRÚTI:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Vén szamár! és a kabaréműsor (½5, 9). Keddtől minden este (péntek kivételével), husvét vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: Tavaszi kacagóesték. Péntek: Nincs műsor. — **PODIUM:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Harmadik műsor; Békeffi (½5, 9). Hétfő, kedd, szerda: Harmadik műsor; Békeffi. Csütörtök: Új műsor; Békeffi. Péntek: Nincs előadás. Szombat, vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: Negyedik műsor: Békeffi. — **KOMÉDIA:** Szombat, vasárnap d. u. és este: Kicsire nem nézünk (½5, ½9). Egész héten minden este vasárnap d. u. és este, hétfő d. u. és este: Kicsire nem nézünk. Péntek: Nincs előadás. — **ERZSÉBETVÁROSI:** Szombat (6, 9). Vasárnap: Urilány szobát keres (½4, 6, ¾9). Csütörtökig bezárólag: Urilány szobát keres. — **JÓZSEFVÁROSI:** Szombat (6, 9). Vasárnap: Hulló falevél (½4, 6, ¾9). Csütörtökig bezárólag: Hulló falevél. — **KISFALUDY:** Szombat (6, ½9). Vasárnap: Névtelen ucca 69. (½4, ¾6, ½9). Csütörtökig bezárólag: Névtelen ucca 69.

Mozik műsora

ADMIRAL (1—557—07. Margit körút 5. szám): **Dunaparti randevú** (Perczel Z., Kabos) és a fényes kisérő műsor (½4, ½6, ½8, ½10). Vasárnap d. e. 11. d. u. ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. — **ALFA** (1—481—85. X., Kápolna ucca 3/b): **A primadonna férje** (Lily Pons). Három csinos lány macska (színes). Hiradó (5, 7, 9). Vasár- és ünnepnap: 3, 5, 7, 9 órakor. — **ALKOTÁS** (1—583—74. Alkotás ucca 11.): **Mulat a császárváros** (Magda Schneider). Schubert befejezetlen szimfóniája (színes). Kentucky verseny (rajzfilm). Hiradó (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. Vasárnap d. e. 11-kor matiné. — **ANDRÁSSY** (1—241—27. Csengery u 39. Andrássy út sarok): **Asszony a hadihajón** (Annabella). Bércen át, völgyön át. Hiradó (½5, 7, ½10). Vasár- és ünnepnap: ¾2, ¾4, ¾6, ½8, 10. — **ATRIUM** (1—540—24, 1—330—34. Margit körút 35.): **Rádbizom a feleségem** (Páger, Erdélyi Mici). Hiradók (5, ½8, ½10). Szombat, vasár- és ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10 órakor. — **BELVÁROSI** (1—845—63. Irányi u. 21.): **A primadonna férje** (Lili Pons). Villámlovas (Bruck Jones). Hiradók (Jobbterem: ½5, 7, ½10. Balterem: 8). Vasár- és ünnepnap: Jobbterem: ½3, 5, ½8, ½10. Balterem: ½4, 6, ½9. — **BODOGRAF** (1—339—06, 1—367—10. József körút 63.): **Stuart Mária** (Katherine Hepburn). Hiradó (¾4, ¾6, ¾8, ¾10). Vasár- és ünnepnap: ½3, ½4, ½6, ½8, ½10. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 16.): **Dunaparti randevú** (Perczel Z., Kabos). A motoros őrdög (Jack Holt). Hiradó (4, ½7, 9). Vas. és ünnepnap: 1, ½4, ½6, ¾8, 10. — **CAPITOL** (1—343—37. Baross tér 32): 3-ik létre prolongálva! **Lovagias ügy** (Perczel, Ráday). Hiradók (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10 — **CASINÓ** (1—831—02. Eskü tér 6. szám): **Nászút a hóban** (Margaret Sullavan). Hiradók (½6, ½8, ½10. Szombat, vasár- és ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10. — **CITY** (1—111—40. Vilmos császár út 36.): **Rádbizom a feleségem** (Erdélyi Mici, Páger). Hiradók (½6, ¾8, ¾10). Szomb., vasár- és ünnepnap: ¾4, ½6, ¾8, ½10 órakor. — **CORSÓ** (1—869—50. Váci ucca 9.): **Allah kertje** (Marlene Dietrich). Liszt: Polonaise (kultúrfilm). Hiradók (5, 7, 9). Szombat, vasár. és ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10. — **CORVIN** (1—385—84. József körút és Üllői út sarok): **Negyvenéves asszony** (Lil Dagover). Remek kisérő műsor. Hiradó (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. — **DAMJANICH** (1—348—03. Damjanich u. 1.): **Asszony a hadihajón** (Annabella). Hiradó (Folyt. előadás: ½4, ½6, ½8, ½10). Vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **DÉCSI** (1—215—45. 1—259—52. Teréz körút 28. szám): **Szerelemből elégtelen** (Janet Gaynor). Hiradók (5, ½8, ½10). Szombat, vasár és ünnepnap: 4, 6, 8, 10. — **ELIT** (1—161—51. Lipót körút 16. szám): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Kabos). Fagylaltmámor (színes). Hiradók (4, 6, 8 10). Vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **FÓRUM** (1—897—97. 1—895—43. Kossuth Lajos u. 18.): **Fizessen, nagyság** (Muráti, Jávor (½6, ½8, ½10). Szombat, vasár. és ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10. — **GLÓRIA** (1—448—00. Thököly út 56.): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Ráday). Három kis farkas (színes). Hiradó (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7.): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Ráday). Csajkovszki: Októberi nap (színes zenés film). Csinnadratta... (táncos zenefilm) (½5, ¾7, ½10). Szombat: 4, 6, 8, 10. Vasár- és ünnepnap: ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ½10. Vasárnap d. e. ½11-kor S. M. C.-matiné. — **KAMARA** (1—440—27. Dohány u. és Nyár u. sarok): **Szerelemből elégtelen** (Simone Simon). Hiradók (½6, ½8, ½10). Szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8, 10. — **KULTÚR** (1—861—95. Kinizsi u 16.): **Romeó és Júlia** (Norma Shearer). Hiradó (½5, 7, ½10). Szombat: ½4, ½6, ½8, ½10. Vasár- és ünnepnap: ½2, ¾4, ½6, ½8, ½10. — **METRÓ** (1—122—30. Teréz körút 60. szám): Második hétre prolongálva! **Fizessen nagyság** (Muráti, Jávor). Tavaszi dal (színes). Álom, álom, édes álom (tudományos film). Hiradó (½6, ½8, ½10). Szombat, vasár- és ünnepnap: ½4, ½6, ½8, ½10. Vasárnap d. e. 11-kor gyermekmatiné. — **NYUGAT** (1—271—62. Teréz körút 41.): **Romeó és Júlia** (Norma Shearer). Hiradó (½5, 7, ½10). Szombat: 4, 6, 8, 10. Vasár- és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **ODEON** (1—302—68. Rottenbiller u. 37/b): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Ráday). Popeye és Szindbád kalandjai (színes). Hiradók (Folytatólagos előadások: ½4, ½6, ½8, ½10). Vasár. és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. Vasárnap d. e. ½11-kor matiné: Barátságos arcot kérek (Szőke Szakáll) és a kisérő műsor. — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26.): **A primadonna férje** (Lily Pons). Intim kabaré (revű). Hiradó (4, 6, 8, 10). Vasár- és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **OMNIA** (1—301—35. József körút és Kölcsey u. sarok: **Hol alszunk vasárnap?** (Kabos, Latabár). Hortobágy (Móricz Zsigmond Komor ló című regénye). Hiradó (5, ½8, ½10). Szombat vasár- és ünnepnap: 4, 6, 8, 10. — **OTTHON** (1—361—96. Beniczky u. 5. és Baross u. 87. sarok): **Dunaparti randevú** (Perczel, Ráday). Csajkovszki: Októberi nap (színes zenés film). Csinnadratta... (táncos zenefilm) (4, ½7, 9). Szombat: ½4, ½6, ½8, ½10 Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. — **PALACE** (1—365—28. Erzsébet körút 26.): **Finom familia** (William Powell). Hiradók (4, 6, 8, 10). Vasár- és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **PÁTRIA** (1—456—73. Népszínház u. 13.): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Ráday). Csodarevű (½5, 7, ½10). Szombat: 4, 6, 8, 10. Vasár- és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. Vasárnap d. e. 10 és ½12-kor matiné. — **PHONIX** (1—379—10. Rákóczi út 68.): **Dunaparti randevú** (Perczel, Ráday). Így született a rapszódia (zenefilm). Hiradók (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. Vasárnap d. e. ½11-kor matiné a teljes műsorral. — **RADIUS** (1—220—98, 1—292—56. Nagymező u. 22—24.): **Hol alszunk vasárnap?** (Gombaszögi Ella, Kabos). Hiradók (5, ½8, ½10). Szombat, vasár- és ünnepnap: 3, 5, ½8, ½10. — **REX** (1—394—16. István út 39.): **Dunaparti randevú** (Kabos, Perczel). Kis kacsa fürdik (színes rajzf.). Hiradók (½4, ½6, ½8, ½10). Vas. és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. — **RIALTÓ** (1—894—91. Rákóczi út 70.): **Mulat a császárváros** (Magda Schneider) és a kisérő műsor. Hiradó (D. e. ½11, ½1. d. u. ½3, 5, ½8, ½10). Vas. és ünnepnap: d. e. 10, 12. d. u. 2, 4, 6, 8, 10. — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45.): **Allah kertje** (Marlene Dietrich). Liszt: Polonaise (előadják a Kolányi nővérek a Budapesti Hangverseny Zenekar közreműködésével). Hiradók (½6, ½8, ¾10). Szombat, vas. és ünnepnap: 4, 6, 8, 10. — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér—Üllői út 2.): **Dunaparti randevú** (Perczel Z., Ráday). Csoda revű (4, ½7, 9). Szombat: ½4, ½6, ½8, ½10. Vas. és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10. Vas. d. e. 10 és ½12-kor matiné. — **SIMPLON** (1—691—89. Horthy Miklós út 74. szám): **Balaklava** (Errol Flynn). Hiradó (½4, ½6, ½8, ½10). Vasár- és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10). — **STUDIÓ** (1—396—69. Akácfa u. 4.): **A lázadó asszony** (Katherine Hepburn). Hiradók (4, 6, 8, 10). Vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező ucca 8. szám): **Dunaparti randevú** (Perczel Zita, Ráday). Telefonrevű (zenef.) Santa Lucia (színesfelv.). Hiradó (Folyt. előadás: ½4, ½6, ½8, ½10). Vas. és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ¾10. Vas. d. e. ½11-kor matiné: Sztrájkol a szerelem (Eddie Canter) és a kisérő műsor. — **TURÁN** (1—264—20. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Dunaparti randevú** (Perczel Z., Kabos). Telefonrevű (zenésfilm). Santa Lucia (színes film). Hiradó (4, 6, 8, 10). Vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10. — **URÁNIA** (1—460—46. Rákóczi út 21. szám): **Rádbizom a feleségem** (Erdélyi Mici, Páger). Tavaszi hangok (színes zenés film). Hiradók (5, ½8, ½10). Szombat, vas. és ünnepnap: ¾3, 5, ½8, ½10. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39.): **Dunaparti randevú** (Csortos, Perczel Zita). Stan és Pan a kocsavadászok. Alexandria (kultúrfilm). Hiradó (¾4, ½7, ½10). Szombat: 5, ½6, ¾10). Vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10.

Falus Elek

M.D.K

Gráfikus

Végh Gusztávval 1915-ben a fronton egyik kórházba ismerkedett meg, Falus a Nyugat számára fedéltablákat, ceni apokat rajzolt.

Szép Rezső: Végh Gusztáv

Művészet, 1964. november - 36 lap

Fakes Elek, grafikus

L. Nagy Sándor

Vadas József: Az Ady-könyvek nyolcvan éve 22.

Kritika, Bp. 1977. nov. 77/11

FALUS ELEK, grafikus

Az Osztrák-Magyar Bank utolsó bankjegyét a Bpesti fő intézet adta ki Bpesten 1918.nov.3-i kelettel, csak magyar szöveggel. Gyönge minősége miatt csak pár óráig volt forgalomban. Falus rajzolta, az Athenaeum nyomda készitette ofszet nyomással. 62.old.

DR. KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegyterve-zők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966. Akad.Kiadó, Bpest. 1966.

MDK

Falus Elek,

850. Szomory Dezső: A nagyasszony. Bp. 1914. Nyugat.
851. Kiss József: Levelek hullása. Bp. Singer. 1908.
852. Móricz Zsigmond: Harmatos rózsa. Bp. 1912.

Dr. Szerlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp. 19
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk. sz. 67.l.

MDK

Falus Elek

Boritékrajzok, repr.

Plakátok, repr.

Szőnyeg, repr.

Falus Elek. Magyar Művészet 1933. 8. sz.
229,230,231.l.

Falus Elek és

Staudhammer Károly

1937. évi bpesti Nemzetk. vásár

Tér és Forma

1937. 6. sz kép

PÁTR

IRODALMI VÁLL
NYOMDAI RÉSZ

BUDAPEST, IX., ÜLI

A MAGYAR ÉPÍTŐM
NYOMDAI ELŐÁI
30 ÉV ÓTA

MANNESMANN

Falus Elek építész

Tér és Forma 1940. 79-80

A Nemzetközi Vásár pavillonjai

Falus Elek tenvező ugyanúvész

Pesti Hirlap. 1922. jan. 1. 12

A bálvány

MDK

Falus Elek

Esküminta a koronázási ünnep alkalmára.

Nádai P.: A koronázás iparművészete.

Magyar Iparművészet 1917. 30.l.

Falus Elek

Ady kötetek címlaptervezője

Uj Irás 1977-12-14

Falus Elek, iparmüvész

Megemlítve. (Terán A.)

Petőcz Károly: A könyv mérnöke 139-145.

Új Auzóva, Békéscsaba, 1979, ápr. 79/1.

Falus Elek, iparművész 3.) Folytatás

1913 őszén a Szőnyegszövő több száz darabos kollekcióját elárverezték az Iparművészeti Múzeumban. Megszűnt hát a szőnyegkészítés is Kecskeméten és a művésztelep maradt pusztán piktorkolónia.

Sümegi György: Az 1910-es Kecskeméti Művésztelep ellentmondásai.

Forrás, 1980. Febr. 69. old.

Fábus Elek, iparművész

L: Réti J.

Sümegi Gy: Az 1910-es kecskeméti ... 67-72.

Tomás, : Kecskemét, 1980. kép XII/2.

Falus Elek MDK

Az Est, repr.

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Falus Elek

[illegible]

Nádai (95, 96-l.

Az [illegible] Mors-ou

1921

N y u g t a .

45.-azaz Negyvenöt pengőről, mely összeget a mai napon ifj. Szentiványi Gyula urtól 1 drb O r i o n 66. Tipusu rádió utolsó részlete fejében köszönettel felvettem.

Budapest, 1938. február 1.-én.

Magyar Márton

Falus Elek

cred
2

Nemzeti Ujság.

1926. márc. 2.

(London, Peking,
Budapest verseng
egy magyar fest-
ményért.)

Pólya Tibor Pre-
mier c. képéről van
szó, melyet a tulaj-
donos beleegyezése
nélkül Falus Londonban
eladott.

426.

jobbra, tojásdad medaillonban. Rövid
a s nakála sötétbarna. Ingének néle
iros. Alól a párkányon:
obis?"
écheni Episc. Qvin. Eccles. S. C.
er Hvng. Vicarius Gen. 1645" olvasható

rg: 68 cm.
30-án. Schlesinger Károlytól
A vételár Telszámoltatott 1891. I. 5-én (17/91)
F. Keretét javitotta (321/98)

Schlesingertól 15 fr 137/90

Falus Elek

l

Rimp. 241. l.

Rózsa M:

a m. impresszionista festészet

1914

Falus Elek

u. 1816

Vas. Ujs. 1912.

397, 398. l

(Separat-Abdruck aus dem 18. Bande
der Mittheilungen des Alterthums-Vereines
zu Wien)

1. – 48. Ll., 1 Taf.

Falus Elek

vül. Orosháza 1883.

Ujó MZsL

256 l.

1932

Falus Elek

~~[illegible]~~ lásd

Ki-kicsoda?

191. l

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^{1}/_{2}$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Falus és Staudhammer

A Tér és Forma 1935. 4.

~~Lapunk~~ (áprilisi) számában közöltük a Rákóczi-út és Károly-körút sarkán lévő Neumann-portált. Mint értesülünk, a portál tervezői: FALUS ÉS STAUDHAMMER iparművész-építészek.

~~Pápai Ernő művészete, Budapest.~~

Falus Elek

Goldberger-
stand

erőd

Tér és Forma
1932. 155. l. 159. l.

(Budapesti Nemzetközi
Vásár, Képekkel.)

VÖRÖSBERÉNY

Ref. templom

Dalmady Győző: Vörösberény. VV 1864,
453 l. (Ebből 452 l)

Gombaszögi Frida hálószobája. *Tervezte: FALUS ELEK.*
Készitette és szállitotta: BRAUN MÓR, lakásberendező, Baross-u. 46.

Gombaszögi Frida tafttal bevont sárga szalonja.
Készitette: BRAUN MÓR lakásberendező, kárpitos és diszitő, Baross-u. 46.

TRÉFÁK

(Gáspár rajzaival)

FŐ A KORREKTSÉG.

— Nana, az az én kabátom, kérem!
— Ne kiabáljon, én becsületes ember vagyok. Majd visszaadom a — zálogcédulát.

HÁZASSÁGKÖZVETITŐNÉL.

— Hallja, hiszen ez a leány egészen görnyedt.
— Hogyne görnyedt volna meg, mikor már negyven éve cipeli a százezer pengőjét.

HOTELBEN.

— Pincér, poloska van a tányérban.
— Nem baj kérem, avval is kevesebb lesz a szobában.

FLEGMA.

Vendég: Nem várhatok tovább, rövid az időm.
Borász: Toldjuk meg egy — hosszulépéssel . . .

Elvállal: templom, épület, torony és butor aranyozást, valamint e szakmábavágó restaurálást, továbbá stilizált diszkeretek készitését stb.

~~Falus és~~ Staudhammer Károly

Weiss Manfréd gyárának **Falus** Elek

és **Staudhammer** Károly által konstruált reklámháza komoly munka, de talán több frisseség, a fémeknek s konzerveknek szellemesebb csoportosítása még jobban szolgálta volna a propagandát.

Nádai Pál – Az idei Nemzetk. Vásár.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 93. l.

103

Fabus Elek szobrász

szerepelt a tengerészeti emlékmű pályázatom

Magyarság 1936 dec. 5

Falus Elek

A Dembinszky utca és a volt Aréna ut sarkán 1912.III.13-án megnyilt Uj Szinpad részére készitett szinpadképeket és diszleteket Kozma Lajos.A Biró Mihály által tervezett plakát szerint e szinpad számára készitett dekorációt Biró Mihály,Falus Elek,Fényes Adolf,Grünwald Béla,Katona Nándor,Kernstok Károly, Magyar Mannheimer Gusztáv,Márffy Ödön és Rippl Rónai József is.

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.Akadémiai 1975. 90 old.

Falus Éva

Művei szerepelnek Soó Rezső ex libris,
kisgrafika gyűjteményében

Weiner Mihályné:Magyar ex libriesek Soó Rezső kis-
grafikai gyűjteményében
Művészettörténeti Értesitő 1974/1 79.old.

Falus Elek

Molnár Ferenc: Olympia" c. darabjához tervezett diszleteket.
A szindarabot a Magyar Szinház mutatta be.
"Molnár Olympiája" cimmel a kritika elismeri a müvész munkáját.

Délibáb, Bp. 1928. márc. 3. II. évf.
9. sz. 4-7. lap.

Folus Elek

Neve emlitve.

Debreczeni G.: Vallomás könyvekről; Magyar Grafika, 1970. 3. sz. 16 l.

MDK

Falus Elek

Szinyei emlék-ünnepély, Szinyei Társ. Akadémia.
1941. febr.

MDK

Falus Elek

A Művészház művésztanácsa. Kgváry Sz. gyüjteményes kiáll. kat. Művészház, 1912. febr. 5.l.

Fabus Elek

A Eprestett műtincseinek elárvere-
rése ellen tiltakozott sajtónyilatkoza-
tában

Pesti Napló 1927 V. 29

MDK

Falus Elek

Móricz Virág dr.: Képzőművészeti kiállitások Budapesten. Tátra. 1938. II. 2.sz.

(Falus Elek)

cikke

U. 4174.

( ) Nyilatkozat a
„Premier“ londoni sorsáról.
Az Est. 1926.
márc. 2.

Egy felhatalmazás nélkül eladott Pólya Tibor képéről van szó.

a, tojásdad medaillonban. Középütt
ja ~~fekete~~ és szemöldöke feket, ~~s~~ szeme
s arcza leberetvált. Piros dolmá-
gombok s arany gombhaiak vannak.

ctione"

ro S. C. Rque M. Creatorum
'.

méretei 79:67 c/m.

Schlesinger Károlytól.
telár kifizettetett 1890: VII. 29-én a 40 sz. nyugtára. F
állitásra engedtetett át (39/96), Korman
(V16/96).

(17/91)

Tétel-szám	TÁRGY MEGNEVEZÉSE
	Á

ÉSE	Méretek és mennyiség	Egységár		ÖSSZESEN	
		kor.	fill.	korona	fill.
Áthozat					

Falus Elek

d.

B.O.:A

Kelemji Föv Kompt. Arist

54. l. Föv kol Ezk

I. 1931.

Bp 1932

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Falus Elek

cród

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1933. 87. l.

(Budapesti Nemzetközi Vásár. ~~1933~~)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Falusi Elek

írod

Magyarország

1937. aug. 15.

Falus Elek

l.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 150. l.

Rosner K. Az 1937. évi párizsi világ-kiállítás

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 33. hét

10 Vasárnap		Lőrinc *Lőrinc*
11 Hétfő		Zsuzsanna *Tibor*
12 Kedd		Klára *Klára*
13 Szerda		Ipoly és K. *Ipoly*
14 Csütörtök		Özséb *Özséb*
15 Péntek		Nagy B.-A. *Mária*
16 Szombat		Joakim *Ábrahám*

Falus Elek

cvód

Namérji E

488. l.

491

kořép-és
kis ipar,
mű ipar

Lukács Gy: Magyarok
a kult.-ért

1929

Falus Elek.

rod

Nádai Pál. A harminzadik budapesti nemzetközi vásár. Magyar Iparmúvészet

1935. 124. l.

Falus Elek

iparművész

Irod

Krück I. 296. l.

Születési dátum

nincs.

K. Winkler Elemér VI. 26.

Falus Elek

karvikatúrája Pólya Tibortól

Művészet 1915. 201. l.

Falus Elek

vód
2

Az Est. 1935 júl. 23.
(A műveszvilág az új
városháza terveről.)

Gyula:

Egész alakban, állva s ba
alakú buzogányának nye
jában ijat ~~fogja~~ fatt. Forgós si
retrált. Öltözete: felső ruha
szárú csizma. Derekát öv s
telt puzdrájat pedig háton viseli

GYULA III,
Capitaine Hon

s legalól balra: A Paris
középütt. Tiré du
s jobbra: A. P. D.

Rézkarc, méretei a

9794

Sz. N. 33
249-98

~~Falus Elek és~~

Staudhammer Károly

Budapesti Nemzetk Vásár 1937,
Tér és Forma 1937. 6. sz. kép

Goldberger-pavillon. Tervezte: **Falus Elek** és **Staudhammer Károly**. M. F. I. felv.

nagyobbik fele pedig 1929. év április havában lett meg-kezdve és 1929. év augusz-

FÉLE BÉRHÁZ-CSOPORT. A SZÁLLODA-BÉRHÁZ
TETTE: BEREY LAJOS ÉPÍTŐMESTER

Falus Elek

az argentinai cordovai műemlékek hatása alatt tervezett alábbi kerti ház fenti egyik representans alkotása. A belső berendezést is fenti tervezte.

Magyar Építőművészet.

1943. augusztusi szám.

Ø Számos képpel, ~~és~~ helyszín és alaprajzzal.)

Ø (Leányfalusi villa. — Leányfalusi villa kertje. — A leányfalusi villa belső berendezése.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Apostó

1937. a Corso mori
átalakítása.

Falus Elek

Kistext – Gyosz –
Goldberger pavillon
ferverte fluti

Repr

Tér és Forma
1940. 79. l.
(Budapesti Nemzetközi
Vásár 1940.) Képekkel

Falus Elek

Goldberger és Kistext kiállítási épülete az 1940-es Budapesti Nemzetközi Vásárból. Goldberger épületét terverte fenti

Repr.

Magyar Építőművészet

1942. 40. l.

Képek

Falus Elek

l. L.

Végvári Skolnoki

58. l. mův.

1852–

1952

1952

A fiii neve Robert.

son,

Whose san is this the boy? I am pherents' san. Whose daughter this the girl? She is father's and mother's daughter. Tom is only child of the pherents. Tom uncle children are his cousins.
I have also three cousins.
The boy's name Robert.

4a

Falus Elek a modern lakásberendezésről

Kiküldtük munkatársunkat Falus Elek iparművész-tanárhoz, hogy mondjon egyet-mást erről a laticel nevű, szenzációsnak mondott találmányról, mely forradalmasította az ülőbútor legtöbb ágát.

Falus Eleket műtermében rengeteg munka közt találtuk és először is kijelentette, hogy egy ilyen komoly találmányról, amin komoly tecnikusok évekig dolgoztak és amitől joggal nagy eredményeket várnak, arról nem lehet mindent elmondani pár perc alatt. Miután megnyugtattuk, hogy nem akarjuk frivol könnyelműséggel tárgyalni ezt a jelentős találmányt, sőt kizárólagos alapos felvilágosítást akarunk, hajlandónak mutatkozott kissé részletesebben nyilatkozni, mert a mi tudomásunk szerint is ő tud legjobban beszámolni a laticel körül tapasztalt gyakorlati eredményekről.

— Nézze, uram, — mondotta — a modern bútorformának a régi anyagok, nevezetesen a kikötött rugó és lószőrpárnázat valósággal ellenségei. Elsősorban le kell küzdeni ezeknek a puha, hajlékony vonalakat inkább szolgáló természetét és az anyag igazi tulajdonságát legyűrve, hideg, modern formákba kell kényszeríteni. Ha el is éri ezt az iparos, a használatban meghajlik, púposodik, szóval minden áron ki akar lépni a merev modern formákból.

— Nem úgy a laticel. A laticel a gyártáskor megkapott formát állandóan megtartja a használat alatt. Nem kell félni az ülőbútorok hátlapjának csomósodásától, a szövet gyűrődésétől, a benne lévő laticel visszanyeri pillanatok alatt eredeti formáját a használat után és símára feszíti a rajta lévő behuzati kelmét, bármilyen erős legyen is az.

— Ha a laticel nem is tudna egyebet, mint ezt, már ez is nagy érték lenne. De mennyi mindent tud még! Tudja például azt, amit semmiféle lószőrrel, gyapjúval csinált párna nem tud, hogy egy falapra, vagy pláne nádfonású lapra helyezett 4—5 cm vastag párna tökéletes kényelmet nyujt; míg más anyagból készült párnáknál ilyen vastagságnál igazi kényelemről szó sem lehet. Alkalmazható a legrégiesebb fajtájú stílusos bútoroknál is. Mert nehogy azt higyje, hogy csak modern bútorokat lehet laticellel készíteni. A modern bútor azonban valósággal a laticelben találta meg azt a tökéletesen formákat követő anyagot, mely engedelmesen közvetíti a tervező művész elképzeléseit és a rendelő által kívánt abszolut kényelmet. Például az úgynevezett klubfotöjök valósággal rúgó- és szőrbányák voltak azelőtt és két szolga kellett egy ilyen monstrum megmozdításához, míg most én magam készítettem laticel-klubfotöjöket, melyeknek súlya igazán nem több, mint hogy egy ügyes kis inas vagy szobalány elbírja, dacára abszolút kényelmet adó formájuknak és méretüknek.

— Egész komolyan hangsúlyozom, hogy a laticel teljesen kiaknázatlan területe a modern bútoriparnak és annak sokat hangsúlyozott elveit, szigorú, egyszerű formáit semmi sem szolgálja úgy, mint a laticel, melyben rendkívüli lehetőségek vannak és amely nem hogy nem ellensége, de barátja a művész elgondolásának.

— Az az érzésem, hogy bár a kárpitosok rendkívül nehezen mozgathatók ki az ő megszokott rúgó- és lószőrvilágukból, rövidesen rá fognak kapni a laticelre és ha azt helyesen alkalmazni megtanulják, kisebb árszinten mozgó vásárlók és rendelők is hozzájuthatnak az igazán kényelmes s könnyű bútorokhoz.

— Ha legközelebb eljön hozzám, szívesen adok felvilágosítást a laticel szerepéről szigeteléseknél, burkolásoknál, nagy hangfelfogóképességéről, adok fényképeket is és meg lesz lepve, milyen előkelő ízlésű, komoly emberek otthonában alkalmaztam a laticelt sikerrel.

Ez az ösztön késztette a fészekrakó madarakat, hogy az elhullatott pihéket, selymes fűszálakat, lágy mohákat összeszedik és abból készítenek fekvőhelyet maguknak. Ezt az állati ösztönt utánozta le az ember, amikor először hordott össze magának valami puha vackot a barlangjába. Hogy szigorúan megmondjam: ez bizony plágium volt és mint a plágiumok általában, ez sem bírt eszményképének színvonala fölé emelkedni. Valóban, ha végignézünk azoknak az anyagoknak a sorozatán, amelyekkel az ember próbálta évezredek folyamán a talajjal való érintkezését elviselhetőbbé tenni, láthatjuk, hogy ezek egyetlen fűszállal se haladták meg az együgyű madár ősi fantáziáját. A leghatalmasabb király kényelmét is toll, moha, afrikai fű párnázza ki. Egyetlenegy kísérlet történt, amely ezt a szerény repertoárt kiszélesíteni próbálta: ez az acélrúgó volt. De akibe ültében egy ilyen pántjaiból kiszabadult acélrúgó belefúródott, az ilyen ember ülőkészségét fájón tapogatva állapíthatja meg ennek a kísérletnek a tökéletlenségét.

Világos, hogy a kényelem történetében igazi forradalmi újítás csak akkor állhatott be, amikor az ember erélyesen hátat fordított a primitív állati mintaképnek és teljes teremtő fantáziájával a tudomány szintétikus erejére támaszkodott. A modern alchimia laboratóriumaiban, az épruvettek, lombikok titokzatos méhében született meg az új szintétikus anyag, amely se nem toll, se nem moszat, se nem fű és mégis sokszorosan magában hordja azoknak erényeit gyarlóságaik nélkül. Nem a természet szemétdombjáról szedték össze, ahova az élet viszontagságai szokták összesodorni a hulladékot. Nem, ez az anyag szűzi tisztán született meg a tudomány műhelyében, minden sajátságával egyetlen hivatását szolgálva.

Ez az új anyag, amellyel a tudomány gazdagította az ember háztartását: a laticel. Erről lesz szó a további írásokban.

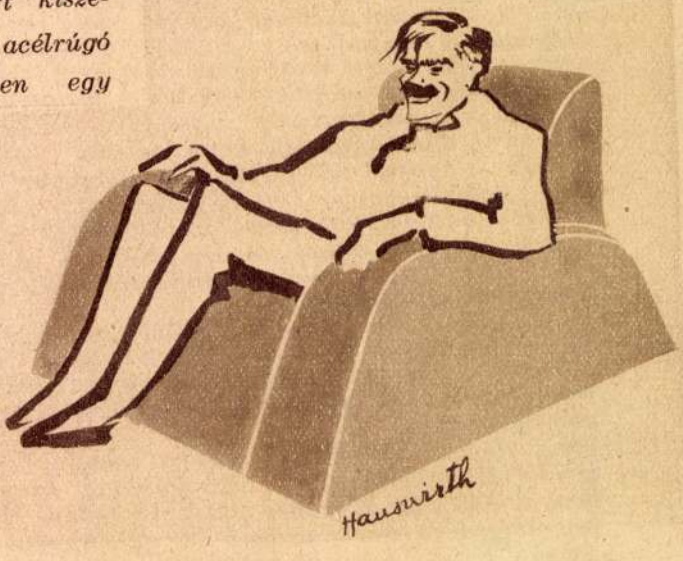

Falus Elek

Servei alapjón építették ott 1937-ben a bp. Váci utcai volt Corso mozit.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

931

Falus Elek

Wellisch Andor és Staudhammer Károly tervezték a bp-i Váczi utcai Corso filmszínházat. 1937.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

92 l

Falus Elek építész

Legjobb rajzolója volt Székely János.

Q.L.: Egy bútorkereskedő visszaemlékezési; Műgyűjtő, 1971. p. sz. 56. l.

MDK

Falus Elek

Falus Elek és Staudhammer Karoly tervezte a Goldberger textilgyár kiállitási termét és kiállitási épületét. Repr.

Györgyiujmagyép. II. 25, 26, 27.l.

MDK

Falus Elek

Falus Elek és Staudhammer Károly közösen tervezték a Goldberger-pavillont az 1937.év Budapest Nemzetk.Vásáron.

Tér és Forma, 1937. 6.sz. képpel.

MDK

Falus Elek

Weiss Manfréd pavillon az 1937.évi bpesti nemzetközi vásáron. Tervezték Falus Elek és Staudhammer Károly.

Tér és Forma, 1937. 6.sz. képpel.

MDK

Falus Elek

Az ujjáépitett Corso mozi nézőterét Falus Elek, Staudhammer Karoly és Vágvecsei Wellisch Andor tervezte. Repr.

Györgyiujmagyép.II. 28, 29.1.

M.D.K.

Falus Elek

Gombaszögi Frida kékszalonját tervezte, amelynek fényképfelvételét közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1929. szept. 8-14. XIX. évf. 37. sz. 89. lap.

MDK

Falus Elek

Az 1932.évi nemzetk.vásáron terve alapján készitett stand a textilszakmában.

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

MDK

Falus Elek

Estpavillonja, az 1932.évi Nemzetk.Vásáron.

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár ...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

MDK

Falus Elek

Több nagyobb kiállitó számára tervezett diszes pavillónokat és kiállitási objektumokat.

Cikk: Magy.épitészek és iparművészek épitik a Budapesti Nemzetk.Vásár csodavárosát.

Pesti Napló, 1936. ápr.19.

M.D.K.

Falus Elek, építész

tervezte a Goldberger textilárugyár pavillonját az 1940-évi Nemzeti Vásáron.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
máj. 1. sz. 4. old.

Falus klek.

Lechner Ödön építőművészel együtt építette és rendezte be az Ernst-múzeumot.

Ujság, 1928. dec. 6.

MDK

Falus Elek

Műtermében készült nappali, női szoba, berendezések. Munkatárs Staudhammer Károly. Képek 62.l.

U.ott készült hálószoba és ebédlő, berendezése. Munkatárs Staudhammer Károly. Képek 64.l.

U.ott. készült két hálószoba berendezése. Munkatárs Staudhammer Károly. Képek 65.l.

Építőmunka, 1934. 3.sz. 62, 64, 65.l. Képekkel.

M.D.K.

Falus Elek
Ipamüvén

Kerüstek Károly kokonait Falus
Elek kezei szerint készítették.

Gödra Gábor: Emlékezés Kerüstek Károlyra
Miskolc, 1968 november - 4 lap

Falus

A Szolnoki Művésztelep művezei első
táslatukat 1903 nyarán rendezték meg
a művésztelepen, ahol művei szerepel-
tek.

Kaposvári Gyula: Lyka Károly írásai a Szolnoki
Művésztelepről.
Jászkunság, 1970... 4. 180 old.

M.D.K.

Falus Elek, iparmuvész

mint a New York kávéház
egyik törzsvendége szerepel
Herman Lipót rajzán.

A New Yorktól a Hungáriáig, Szerk.: Konrádyné
Gálos Magda, Bp.1963. Minerva. 127. old.

Falus Elek

a New York kávéházban találkozott
művész társaival.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

2171

FALUS ELEK

A KECSKEMÉTI MŰVÉSZTELEP EGYIK ALAPÍTÓJA.

MESTEREK – MESTERMŰVEK.

PETŐFI RÁDIÓ, 1970. OKT. 11.

R. D. K.

FALUS Elek festő

1909-ben Nagybányán a Szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 328. l.

MDK

Falus

Plakátokon, könyvekben, kiadványokon , az Est-lapok Hármaskönyvein, a művész rajzai, festményei és dekorációi.

Herman Lipót: Miklós Andor.

Magy.Művészet, 1933. 379.lap

MDK

Falus Elek

Feltámad a Muskátli-müvészasztal. Nemzeti Ujság 1927. máj. 17. 11.l.

MDK

Falus Elek, ip.müv.

az okmánybélyeg-pályázaton vett részt:

259. 10 filléres bélyeg-tervével. Két.

Okmánybélyeg-pályázat.

Magyar Iparmüvészet. 1912. 278.l.

Falus Falus Elek

Falus,kitünő iparmüvész,aki nagyon egyénien ,de elismerten jól öltözött.

Bálint Lajos:Ecset és vész ,Szépirodalmi könyvkiad. Bp.1973. 16.old.

Falus

festő

v a szolnoki műv. telepfagja

Kaposvári Gyula: Lyka Károly vásai:
Jászkúnság 1970. 4. 180.

FALUS ELEK

N. Kósa Judit: A már stílusú kényfalusi residencia = NSzb 2002. febr. 28. 36. ill

1939-ben terveri a belső berendezést Sorg Antal megbízásából

Falus Elek festő

Népszava XXXVIII. évf.
ja

8 sz. 4-5 lap.

Tárlatok.

MDK.

Falus Elek, festőm.

A szolnoki telepen dolgozott, az ujabb magyar művészgárdához tartozik.

dr.Lázár Béla: A tőrzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben/c.Emlékkönyv/ifj.Conda Béla szerk./ a 25 jub.alkalmából. 1927.szept. 40.l.

MDK

Falus Elek,

1903-ban az iskolában dolgozott

A szabadiskola ideje. /1903-1912./ 79.l.

MDK

Falus Elek,

a kiáll. anyagát összegyüjtötte, hogy részt vehessen a ~~XXXXXX~~ Szinyei Társ. a Royal Academyban megnyiló nemz.köz.kiállitáson. A magyar kollekciót Bradford,angol ipari gócpont is meghivta.

A Szinyei M.Pál T. londoni kiállitása.
Magy.Müv.:Müvészeti Elet. ?433.l. 1925.

Falus Elek

Résztvett a május elsejei (1919) dekorációk készítésében

Kékesdi fyula: Egy emberibb világ ünnepe volt

Kisalföld 1969 V. 3

Falus Elek, iparművész

1200 P-ös harmadik díjat nyert a Wauckheim-palota (Fővárosi Könyvtár céljaira való) belső berendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1930. LI. évf.
ápr. 30. sz. 4. old.

K.-D. K.

FALUS Elek festő"

Kezdeményezte és közvetítette a kecskeméti művésztelep létrehozásának gondolatát.

Egy ideig a kecskeméti iparművészeti iskola vezetője volt.

Réti István: A magyarországi művésztelepek. Bp. 1954. 72. l.

Falus Elek

Döntött a tengerbiztosi emlékmű bizottság.
Magyarország. 1936. dec. 5. 9.l.

MDK

Falus Elek

A Bpesti Nemzt. Vásárról. Belső stand. Falus Elek és Staudhammer József terve. Repr.

Magyar Iparművészet, 1933. 87. lap

MDK

Falus Elek ép.-ip.müv.

avillon a Budapesti Nemzetk.Vásáron:
Goldberger . Kép. 116.l.

Magyar Iparművészet. 1939.

MDK

Falus Elek

szobaberendezések

Építőmunka 1934. 3. sz. 62. l.

Falus Elek

A magyar könyvgrafikában játszott jelentős szerepet; lakásberendezés tervei ismertek – egyidőben korszerű kiállítási épületeket épitett

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

981

Sz. D. K.

Falus Elek

a Párizsi Világkiállítás magyar pavillonjának helyszínét tervezte.
A lap „Helyszíni kirándulás a párizsi világkiállítás magyar pavillonjának megnyitásánál" címmel számol be.

Színházi Élet. Bpest. 1937. július 11-17.
XXVII. évf. 29. sz. 79-81. lap.

Falus Lajos épitész

Tér és Forma 1942. 3-10

Bécháczal

MDK

Falus épitész

Gubacsi-hidfőnél előregyártott épület

Miskolczy László:Előregyártás,tipustervezés,épitőművészet Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.194.l.

Faber Elek:

Hare, 1944. dec. 16.

Falus Elek
építész

A kecskeméti új Kaszinóban
a nagyterem Falus teszi alap-
ján készült. A mennyezet részben
Falus, részben Herman lépől mun-
kája volt.

Telepy Katalin: Kecskemét multja a képzőmüvészetben.
Müvészet, 1971.augusztus - 30.oldal

MAGYAR HÍRMONDÓ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-868, 337-748, 340-726

Falus Elek

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

1969 DEC 31

EMLÉKEZZÜNK

FALUS ELEK

Grafikus- és iparművész. 1884. december 31-én született Orosházán. 1904-től kezdve szerepelt kiállításokon. Kecskeméten szőnyegszövő műhelyt vezetett. Ő a mostani művelődési ház dísztermének alkotója.

1950. május 20-án halt meg Budapesten.

VETÉSI GÉZA

Tanár, irodalomtörténész. Debrecenben született, 1908. december 31-én. Sokoldalú műveltséggel rendelkezett. Tanulmányai közül különösen jelentős a Mátyási József élete és költészete című könyv. Kecskeméten élt.

1944 őszén halt meg a Szovjetunióban.

Adás-vétel

GONDOSAN kezelt 601-es Trabant Combi 28 000 kilométerrel sürgősen eladó. Telefon: Kiskunfélegyháza 306. 843

VESZEK kitűnő állapotban, 601-es Trabantot. Kecskemét, Berkes Ferenc utca 6. 10290

NAGYOBB mennyiségű trágya eladó. Kecskemét, Szolnokihegy 6. szám, Horváth Istvánnál 828

VADÁSZFEGYVER egycsövű, 16-os Izs jó állapotban olcsón, engedélyesnek eladó. Kecskemét, Reiszmann Sándor u. 18. 838

ELADÓ Kecskemét, Lőwy Sándor utca 1. számú ház beköltözhetően, három szobával, nagy gazdasági udvarral, mellékhelyiségekkel. 842

2 RAKTÁRHELYISÉG kiadó. Kecskemét, Bethlenváros 34,

Falus Elek

Falus *Elek*, grafikus és iparművész, *1884. Korán keltett feltünést könyvdiszítő rajzaival. Utóbb a kecskeméti iparművészeti telep élén állt, majd lakásberendezési és szinpadművészeti feladatokkal foglalkozott. Fontos müve IV. Károly király esküokmánya* (Országos Levéltár).

Uj Idők Lex

IX. K.

ÓC

EGYKORI PREMONTREI TEMPLOM

FALUS *Elek*, iparművész, * Orosháza 1884 dec. 31. Budapesten, Nagybányán és Szolnokon tanult s külföldi utakról hazatérve főkép könyvdíszítő munkáival keltett feltűnést. Egy ideig vezetője volt a kecskeméti iparművészeti telepnek. F. készítette IV. Károly király esküokmányát, mely az Orsz. Levéltárban van. Utóbb főleg a belső architektúrával és díszletervezéssel foglalkozott.

E. G. I. 303 l

Pozsony.

A háttérbeli hegyeken
Dunán bárkák közlekednek, az
fogatos szekér és egy kétfog
kal vontatják a hajókat. Fel

balra: No. 23. és Vue d
jobbra: Ansicht der Sta

alól jobbra: auf dem Graben

Szines rm., mér. a

140-95.

kellett küzdenem az átvett szellemi és anyagi értékek átmentéséért addig, míg akadt utód, aki ezt a súlyos örökséget eredményesen elgondozhassa.

F. KOVÁCS ERZSÉBET

Tizenöt sort a magyar iparművészet küzdelmeiről? Sok is — kevés is. Birkózás az anyaggal az első küzdés: kihozni az anyag igazi képét. Küzdelem a szerkezettel, az egyszerűség nevében. Párbaj a célért, hogy a kényelem hamisítatlanul és maradék nélkül érvényesüljön. Harc a formáért, a tiszta, nemes, a tárgy igazi lényegét adó formáért. Ezek a háborúsdik, erőpróbák a mindennapi életemhez hozzátartoznak. Az érvényesülésért nem verekedtem soha. Jöttek jó emberek és rendeltek nálam könyvet, bútort, lakást, házat, ahogy szomszédomban a nemes csizmadiánál papucsot, cipőt, csizmát. Igyekeztem derekasan megfelelni a feladatnak — mert mindig feladatnak éreztem és gyönyörű erőpróbának ezt a tusát —, a vízió és az anyag, a régi megkötöttség és az új lehetőség, a szokás és felszabadulás küzdelmét. Nem is ocsudtam föl idáig, hogy munkásságom huszonöt éve alatt nem igen csináltam mást, mint a szabad polgár házát, lakását és üzletét. Most utólag konstatálom, hogy munkáim között alig akad valami, ami a közösségért van: fürdő, iskola, középület. Elmerültem néha napokig egy szép szék vonalaiba, ahogy egy kis ház alaprajza álmaimat ma is nyugtalanítja: hogyan formáljam meg azt, amit logikusnak, világosnak, tisztának érzek képzeletemben. Ebben a harcban folyt el életem huszonöt esztendeje, ezt tudom csak ebben a pár sorban röviden elmondani, akár a korai éveim díszesen kialakított bútoraira, akár az utolsó évek egyszerűen elgondolt házaira, lakásaira és üzletkiképzéseire gondolok.

KOZMA LAJOS

A külföld új művészeti meglátásai csak e század első éveiben jutottak a közönség szélesebb rétegei elé, mint már elismert, új művészeti irányok. A képzőművészeti fejlődést követte az alkalmazott művészet. A közönség közönye akkor is olyan volt, mint most.

Emlékszem, hogy mikor 1905-ben, ősszel elindultam Elzászba és Párizsba, Goldberger Leó dr. így búcsúzott: „Szép, szép, kedves barátom, ha művészi eredmény reményében kimégy oda, de ne feledd el, itthon mi nem használhatunk koncerthegedűst, amikor csak a nagydobot tudjuk játszani. Mert a mi vevőközönségünk a kommerszízlést keresi, legtöbbet kispolgároknak, munkásoknak és parasztoknak adunk el, nem az úri közönségből élünk. Kívánom, hogy sikered legyen, de nem igen hiszek benne."

Akkor, a jó békeidőkben, a nagy osztrák-magyar monarchia összes ipari vidékei, Németország és Franciaország hozták be a finomabb művészi mintákkal bíró ruhaszöveteket, a gyáraknak pedig a rajzokat a külföldi rajzműtermek utazói mutatták be. A mai időknek kellett jönni, hogy budai Goldberger Leó dr. pályázatot tűzzön ki a társulatnál szövetmintákra és azóta is több volt tanítványomat alkalmazta, mint rajzolót. Ebben, társulatunkkal karöltve, úttörő munkával előljárt és kívánatos

IPARMŰVÉSZETÜ
ÉVEI

A félszázados jubileum alkalmából felk
vészünk, iparosunk és műbarátunk s
Egy-egy kedves emléküket, megmaradt r
a küzdelmes évtizedek hátt

A Magyar Iparművészeti Társulat alapítása körülbelül összeesik azzal az idővel, mikor a modern iparművészet angol és amerikai megmozdulásai érezhetők voltak egész Európában és így nálunk Magyarországon is. Egyes iparművészeink már terveztek az újabb irányban, de mindig magyar érzéssel. A párizsi 1900-as világkiállításon megjelent munkáink már ilyenek voltak. A modern iparművészeti irányért nem kellett erősen harcolni, küzdeni, csak meg kellett téríteni az embereket. Ez érthető is. Minden kultúremberben van valami, ami a hagyományhoz, a klasszikushoz köti, de azért nem zárkózik el az újtól és könnyen megérti a vonal, a forma és a szín szerepét.

Az iparművészeti oktatásunkra nagy hatással volt Walter Crane-nak és az angol „National Competition"-nek 1900-ban Budapesten rendezett kiállítása. Ez utóbbi „Nemzeti Verseny" minden évben az angol iparművészeti iskolák tanításainak legjobb eredményét mutatja be Londonban. E kiállítás hatása alatt, már 1901 augusztusában indult meg a fővárosi iparrajziskolában a műhelyoktatás, melynek eredményeit a külföldön nemzetközi kiállítások is elismerték.

A modern iparművészeti oktatás bevezetése feltételezte a modern rajzoktatás bevezetését is. Ez irányban már 1902-ben nagy mozgalmat indított meg az Iparrajziskola. Külföldi tanulmányútra küldte tanárait, tanfolyamokat rendezett, felolvasásokat és bemutatásokat tartott. Hatása messze körökben volt érezhető. ÁGOTAI LAJOS

A félszázados jubileum alkalmából szívesen emlékezem vissza életem két epizódjára. Az egyik: amikor a Berliner grosse Kunstausstellung katalógusának bekötését rám bízták, jelentős nemzetközi rajzosok vettek részt a tervpályázaton. Magyaros motívumú tervekkel győztem, mert akkor bizony még exportáltunk terveket!

A másik emlékem arra az időre vonatkozik, amikor Bánffy Miklós gróf és Tőry, későbbi igazságügyminiszter személyes felügyelete alatt éjjel-nappal dolgoztam a koronázási esküiraton. Vidáman, szinte fütyürészve mentem bele az archaikus, magyaros motívumok rajzolgatásába. Amikor elkészült, átadtam a nagy komitének, Tőry miniszter, Tisza István, Lukács László voltak jelen. A legvégén, kis ornamentumok között, aláírtam. Lukács László emlékezetes reszkető fejét felém fordította, azután a kezében tartott munkától elfordulva, így szólt: „Maga már aláírta. A király, meg Csernoch majd utána." Nevetett. És Tisza felé fordulva, még hozzá tette: „Elbizakodott művészek!"

FALUS ELEK

Magyar Iparművészet

1935. 1-2 sz. 57. l.

repében. Göndör Sándor személyesítője Szabó Andor volt, Dancz Ninára Bátki Tercsi szerepét osztották, Lajost Előry Gusztáv kapta, Feledi Boriskát Rákosi Fanni játszotta, a kitünő Tihanyi Miklós pedig Gonosz Pista nagyszerű szerepéhez jutott. A Népszínházban 1886. február 13-án századszor került színre, új díszletekkel. A darab nevezetessége többek között, hogy Boriska szerepében 1880. szept. 7-én fellépett Aalberg Ida, finn színésznő, ki azután ugyanezen szerepben Kolozsvárott is fellépett (szept. 21.), finn nyelven mondta szerepét. Operai feldolgozásban (dr. Váradi Antal szövegével, Hubay Jnő zenéjével) 1896. márc. 20-án előadta az Operaház ezzel a szereposztással: Feledi: Ney Dávid, Boriska: Ábrányiné, Tercsi: Diósyné, Lajos: Beck Vilmos, Gonosz Pista: Hegedüs Ferenc, Göndör Sándor: Arányi Dezső, Finum Rózsi: Sz. Bárdossy Ilona. A Nemzeti Színház új betanulással, Nagy Izabella fellépésével, 1921. szept. 13-án mutatta be; 1923. nov. 9-én a Nemzeti Színház együttesének vendégszereplésével előadták a Városi Színházban is. A Nemzeti Színház ismét kitűzte előadásra 1929. márc. 3-án, midőn új zenével és új rendezéssel adták, ezzel a szereposztással: Feledi Gáspár: Kürti József; Lajos: Harasztos G.; Boriska (gyermekei): Ághy Erzsi; Bátki Tercsi: Somogyi Erzsi; Göndör Sándor: Cselényi József; Finum Rózsi: Nagy Izabella; Csapó: Bodnár Jenő; Csapóné: M. Iványi Irén; Sulyokné: Pethes Margit; Tarisznyásné (módos asszonyok): Bacsányi Paula; Egy öreg paraszt: Tábori Imre; Megyei csendbiztos: Almássy Endre; Kónya, kántortanító Hosszu Zoltán; Gonosz Pista, bakter: Gabányi László; Gonoszné: Kelemen Mária; Cserebogár Jóska, szőlőpásztor: Szathmáry L., Jóska, béres: Gyenis Ede; Czene, cigányprimás: Pethes Sándor; Ádus, cimbalmos: Gyergyai I.; a »Makkhetes« korcsmáros Tapolczai Gy.; Neje: Hámori M. a. n.

1921. szept. 17-én a *Vígszínház* is bemutatta. Az akkori színlap így festett: Feledi Gáspár: Fenyvesi Emil; Lajos: Zátony Kálmán; Boriska: M. Makay M.; Bátki Tercsi: Molnár Aranka; Göndör: Csortos Gyula; Finum Rózsi: Fedák Sári; Csapó: Fenyő Aladár; Csapóné: H. Balla Mariska; Sulyokné: J. Kürthi Sári; Tarisznyásné: V. Kertész Rózsi; Egy öreg paraszt: Szalay Károly; Megyei csendbiztos: Balassa Jenő; Kónya, kántortanító: Vendrey Ferenc; Gonosz Pista, bakter: Hegedüs Gyula; Gonoszné: Rajna Alisz; Cserebogár Jóska: Bárdi Ödön; Czene, cigányprimás: Boross Géza; Ádus, vén cimbalmos: Szerémy Zoltán; a »Makkhetes« korcsmáros: Győző Lajos; Neje: Czeglédy Róza; Jóska, béres: Szepessy K. Itt 1921. nov. 1-én elérte a 25-ik előadását.

Szegeden volt az első vidéki előadása: 1875. febr. 2-án, Sztupa Andor igazgatása alatt. Főszereplők: Rákosi Fáni (Boriska), Nikó Lina (Finum Rózsi); Parragh (Feledi); Solymossy Elek (Gonosz). Utána: *Kolozsvárott* bemutatták: 1875. febr. 13. Szereplők: Feledi: Szentgyörgyi István; Gonosz: Kassai Vidor; Boriska: Boér Emma; Finum Rózsi: Zoltánné; Göndör: Vidor Pál; Bátki Tercsi: K. Pappné.

Bécsben »Der Dorflump« címen a Ringtheater előadta 1879. nov. 25. Ford.: *Sturm Albert*. 1896. okt. 29-én az An der Wienben is színre került.

Finn nyelven »Kylän Heittiö« címen 1870. dec. 2-án adták *Helsingforsban*. — *Román nyelvre* lefordította *dr. Popescu Lázár* tanárjelölt, 1881. — *Szerb nyelvre Deszkasev István* magyar színész fordította le »Szeoszka lola« címmel. Előadásának 50-ik napja 1884. márc. (Belgrád). — *Orosznyelvű* előadása *Szarapow Szergiusz* tolmácsolásával 1894. febr. 23-án volt Moszkvában. — *Tótnyelvű előadása* (ford. *Blunár József*) 1924. máj. 24-én volt Nyitrán.

Falus Elek, iparművész és grafikus, sz. 1883-ban, *Orosházán*. Tanulmányait Berlinben, Londonban, Párizsban végezte. A Vígszínház díszlettervezését végezte, ő irányította a Belvárosi Színház építési munkálatainak dekoratív részét és azóta is számos színdarab dekorációját tervezte meg.

Falus Imre, színész, sz. 1895. febr. 20-án, *Vágújhelyt*. Színpadra lépett 1916. jan. havában.

Falus István, színész, sz. 1901. ápr. 11-én, *Miskolcon*. Színpadra lépett 1923. havában.

I. köt. 1929.
Magyar Színművészeti Lexikon

vonult be és 33 hónapon át teljesített katonai szolgálatot, a budapesti önkéntesiskola parancsnoka volt. 1917-ben a Városi Színházat Faludiék vették át, akkor szolgálata alól felmentetett, hogy megszervezze a Városi Színház új társulatát. 1924-ben az Unió 5 színházának lett művészeti igazgatója, 1925-ben az Unio bukása után a Magyar Színház művészeti igazgatója lett. Mint színházigazgatót új művészi lehetőségek keresése, határozott célkitűzés és erős energia jellemzik.

Faludi Kálmán, színész, sz. 1886. nov. 8-án, *Nagykőrösön*. Színpadra lépett 1913. júl. havában. Neje: *Simon Gizella*, színésznő, sz. 1887. ápr. 9-én, *Munkácson*. Színpadra lépett 1913. júl. havában.

Faludi Károly, színész, sz. 1872. febr. 11-én, *Aradon*. Színpadra lépett 1893. virágvasárnapján, Monori Sándornál. 1925. júl. 1-én nyugdíjba ment. Neje: *Erdei Vilma*, színésznő, sz. 1875. ápr. 11-én, *Budapesten*. Színipályára lépett 1898. jún. 1-én, Somogyi Károlynál.

(B.) Faludi Károly, színész, sz. 1885. dec. 22-én, *Budapesten*. Színpadra lépett 1908-ban.

Faludi Károlyné Abt Paulina, színésznő, sz. 1888. okt. 5-én, *Temesvárott*. Színpadra lépett 1916. jún. havában.

Faludi László, színész, sz. 1901. máj. 5-én, *Budapesten*. Színpadra lépett 1919. szept. 4-én.

Faludi Miklós, színházi dramaturg, sz. 1870. febr. 3-án, *Devecseren*. A középiskolák elvégzése után Francia- és Angolországban tartózkodott, ahol jól megtanulta a francia és angol nyelvet. Több éven át a londoni Angol-banknak volt hivatalnoka. 1896-ban, mikor édesapja, Gábor, a Népszínháznál is érdekeltséget vállalt, a Porzsolt Kálmán igazgatása alatt — mint a Népszínház titkára működött — 1901-ig. Ez időtől kezdve egész 1926-ig a Vígszínház igazgatásában vett részt, előbb mint dramaturg, később mint műv. igazgató. Előzékenységével, tapintatos modorával a Vígszínház egész személyzetének rokonszenvét kiérdemelte. Színdarabokat is fordított. Többek között Belasconak a »Pillangó kisasszony« c. drámáját. 1929-ben mint színművek és zeneművek kiadója tart kapcsolatot a színészettel.

Faludi Sándor, színházigazgató, sz. 1873-ban, *Devecserben*. Mint apját és testvéreit, őt is ellenállhatatlan erővel vonzotta a színház és szakítva addigi pályájával, 1902-ben a Vígszínház kötelékébe lépett, ahol édesapja megosztotta vele az igazgatói teendőket. A háboru alatt mint tüzértiszt kapitányi rangot ért el, 1917-ben Faludi Gábor bérelte ki a Népoperát is, amikor F. Sándor ennek az intézetnek igazgatását vette át, megosztván a vezetés teendőit Tapolczai Dezső színművésszel. Sikerült is nekik rendbe hozni a színház művészeti és adminisztrativ ügyeit. 1925-ben a Fővárosi Operett Színház-nak lett bérlője. A főváros közönsége megérdemelt támogatásban részesíti a színház eleven, ízléses, kifogástalan összjátékú előadásait.

Faludi Vilmos, színész, sz. 1851-ben, *Aradon*. Színipályára lépett 1870-ben, Orosházán, Follinusz János társulatánál. Neje: *Munkácsi Irma*, színésznő, sz. 1858-ban, *Pesten*, színipályára lépett 1875-ben, a Népszínháznál.

Falu rossza. Száz arannyal jutalmazott eredeti népszínmű 3 felv. dalokkal és tánccal. Irta: *Tóth* Ede. Az 1874. jan. 8-ikán hirdetett népszínmű-pályázatra ez év aug. 16-án nyújtotta be e művét a Nemzeti Színházhoz, ahol a bemutató-előadása 1875. jan. 15-én volt. Főszereplők: Feledi Gáspár: Komáromy Alajos, Lajos: Előry Gusztáv, Boriska: Szigligeti Ferike, Bátki Tercsi: Molnárné Kocsisovszky Borcsa, Göndör Sándor: Tamássy, Finum Rózsi: Blaha Lujza, Gonosz Pista: Ujházi Ede, Cene, cigányprimás: Vizváry Gyula. Csupa elsőrendű művész a többi szerepben is; országra szóló sikert biztosítottak. Tóth Ede e művével ez év szept. 30-án elnyerte a 100 arany jutalmat. A kiváló népszínmű ezután átkerült méltó hajlékába, a Népszínház színpadjára, ahol első előadása 1875. nov. 19-én volt, Blaha Lujzával, (akkor Soldosné) Finum Rózsi sze-

Falus Elek.

Ujság, 1928.

Olympia

— Molnár Ferenc vigjátéka a Magyar Szinházban —

Molnár Ferenc ezidei darabjában a tavaly megkezdett csapáson marad; jókedvü, mulatságos, trükkös vigjátékot irt közönségének, amelynek egyetlen célja az, hogy a harmadik felvonás után a nézö derüsen, kellemesen és érdekesen eltöltött este emlékével távozzék a szinházból. Ezt a célját kétségkivül el is éri; régen keltett már szinpadi munka annyi derültséget és érdeklödést a föpróbán, mint Molnár Ferenc uj darabja.

Az *Olympia* témája sokban emlékeztet *A hattyu*-ra, de annak sokkal mulatságosabb, különösen pedig sokkal érdekfeszitöbb változata. A hercegnö, akit ezuttal Olympiának hivnak és, akinek atyja a császár föhadsegéde, egy kis osztrák fürdöhelyen a körülményekhez képest erös flörtbe keveredik valami Kovács nevü magyar huszárkapitánynyal, aki még csak nem is „von" Kovács. Anyjának és egyéb óvatos jóakaróknak első intésére végét akarja vetni a rangon aluli flörtnek és hogy alapos munkát végezzen, csunyán meg is sérti a plebejus huszárkapitányt. Kovács ur azonban nem hagyja magát. A kerület csendörparancsnokát megtévesztve, sokszorosan büntetett és körözött csalónak adja ki magát és mikor ebben a minöségében az egész magasrangu társaság halálra rémül tőle, erélyesen és bátran zsarolni kezd. Botránnyal fenyegetödzik, botránnyal, ami még az ujságokba is belekerül és ettől a förangu hölgyek fogvacogva reszketnek. A kapitány igy kizsarolja magának a hercegnö szerelmét egy éjszakára; reggelre azután tisztázódik a szituáció, a hercegnö megbocsát és ellágyultan néz a kapitányra, aki azonban kioktatja öt a demokrácia lényegéről és büszkén távozik azzal a kijelentéssel, hogy soha és sehol nem látják többé egymást.

Amint a rövid vázlat is mutatja, Molnár Ferenc uj darabjában nem akar nagyot, de nem is nagyképü, azt pedig, amit akar, biztonsággal, mulatságosan és érdekesen tudja megcsinálni. Trükkökben megint a régi Molnár Ferenc; ebben a tekintetben utánozhatatlanul egyéni. Az *Olympia* második felvonását végigkacagta a közönség és az egész darabon át feszült figyelemmel követte a cselekményt. Az elgondolás céltudatosságában, szerkezetének egységében az *Olympia* Molnárnak kétségkivül évek hosszu sora óta legjobb munkája.

A Magyar Szinház előadásán meglátszik a hosszas és gondos előkészités és *Góth* Sándor rendezői keze. Ragyogó szinészgárda van együtt a szinpadon, az egész előadás a szinháznak egyik legszebb teljesitménye. A legszembeötlöbb talán *Hegedüs* Gyula öserejü szinész-zsenije, amely még mindig ujabb és ujabb meglepetéseket hoz a számunkra; amit ez a csodálatosan egyéni erejü, nagy müvész a korlátolt, semmit meg nem értő csendőralezredes szerepében produkál, arra csak egy jelző van: *tökéletes*. *Góth* Sándor az öreg császári föhadsegéd maszkjában egészen elsörangu, öt egyébként külön elismerés illeti meg a gondos és a legszigorubb kritikát is kiálló rendezésért. *Kiss* Ferenc erőteljes és sulyos egyéniségéhez nem egészen illik a bonviván jellegü szerep. A női szereplők közül teljes elismerés illeti meg *Gombaszögi* Fridát, aki müvészetének ezuttal is a legjavát nyujtja. *G. Kertész* Ella öreg hercegnője egészen különös alakitás, a karrikaturának és komikumnak szerencsés és izléses keveréke. Neki is jelentős része van az est sikerében. *Zala* Karola egy idősebb förangu hölgy szerepében komoly feltünést kelt a komikum iránt való érzékével és ábrázoló erejével. Kitünően eltalálja a darab levegőjének megfelelő hangot. Jól egésziti ki az együttest *Stella* Gyula is.

Külön említést érdemel *Falus* Elek diszletei. A darabnak a bemutatón sikere volt.

Thury Lajos

Hajnics Sándorné huszonhároméves csömöri asszony leugrott a még mozgásban lévő csömöri villamos lépcsőjéről, de olyan szerencsétlenül bukott el, hogy *az utána következő kocsik kerekei alá került.* A retiküljében lévő iratokból állapitották meg a szerencsétlen asszony kilétét, akinek holttestét a rendőri bizottság a törvényszéki orvostani intézetbe vitette. — Ugyancsak pénteken reggel az Uj Szent János-kórház előtt egy 14-es jelzésü villamos elütötte *Davidovics* János huszonhároméves magántisztviselőt, aki nem vette észre a közeledő villamost. A kocsivezető fékezett, de már késő volt és Davidovics Jánost halálragázolták a villamos kerekei. A rendőrség mind a két elgázolás ügyében megindította a vizsgálatot.

— **Ellenállhatatlan kényszer hatása alatt gyilkolt.** *Brémából* jelentik: *Aumonel* község határában meggyilkoltan találtak egy hatéves kislányt. A gyilkos egy 16 éves parasztsuhanc, — aki bevallotta tettét, — el fogatásakor azt mondta, hogy *ellenállhatatlan kényszer hatása alatt állt lesbe az országuton s a legiső embert, aki arra jött, kénytelen volt leszurni.* Arról nem tehet, hogy éppen a kislány jött arra; ha más került volna utjába, azt szurta volna le. A suhancról megállapitották, hogy lopásért már többször volt büntetve.

Futurista indokolás, de jó

— Meg tudná mondani, hogy milyen kulcs szerint állapitották meg a miniszteri fizetésemelések 56 százalékát?

— Jé, de naiv ember maga! Hát hétszer nyolc az nem ötvenhat?

— **Változik a postacsomagok dija.** A kereskedelemügyi minisztérium közli, hogy az osztrák igazgatás kezdeményezésére a magyar, osztrák és cseh kölcsönös viszonylatban a csomagok dija megváltozik. Ennek folytán Magyarországból Ausztriába vagy Csehországba szóló csomagok dija a következő lesz: 1 kg-ig 70 fillér, 5 kilogramig 90 fillér, 10 kg-ig 1 P 80 fillér, 15 kg-ig 2.70, 20 kg-ig 3 pengő 60 fillér. E dijváltozás az Ausztriába szóló csomagoknál március 1-én, a Csehországba szóló csomagoknál pedig március 15-én lép életbe.

— **Betörések.** *Komjáthy Vangerkó* Gyuláné 30 éves háztartásbeli asszony Kinizsi-utca 31. számu házban lévő lakásába ismeretlen tettes álkulccsal behatolt, az asztal fiókját feltörte és onnan 500 pengő értékü ékszert ellopott. *Tóth* Józsefné 40 éves gyárimunkás feleségének a Hungária-körut 111. számu házban lévő lakásába ismeretlen tettes álkulccsal behatolt, a szekrényt feltörte és onnan 450 pengőt ellopott. Az ismeretlen betörők kézrekerítésére a főkapitányságon megindult a nyomozás.

— **A Hadimuzeum Egyesület debreceni szereplése.** *Debrecenből* jelentik: A *Hadimuzeum Egyesület Hadházy* Zsigmond főispán elnöklete alatt közgyülést tartott. Megjelent *Astuto di Lucchesi* hercegnő, *Kratochvill* Károly altábornagy, *Rákossy* Gyula tábornok és *Horváth* Károly országos alelnök. Közgyülés után a *Tiszti Kaszinóban Horváth* Károly tartott előadást *a párisi muzeumokról.* Az egyesület a budapesti vendégek tiszteletére szükebbkörü vacsorát adott az *Arany-bika* éttermében.

Horvay János

~~Falus Elek~~

Képzőművészet 1934. 79. sz.

lép

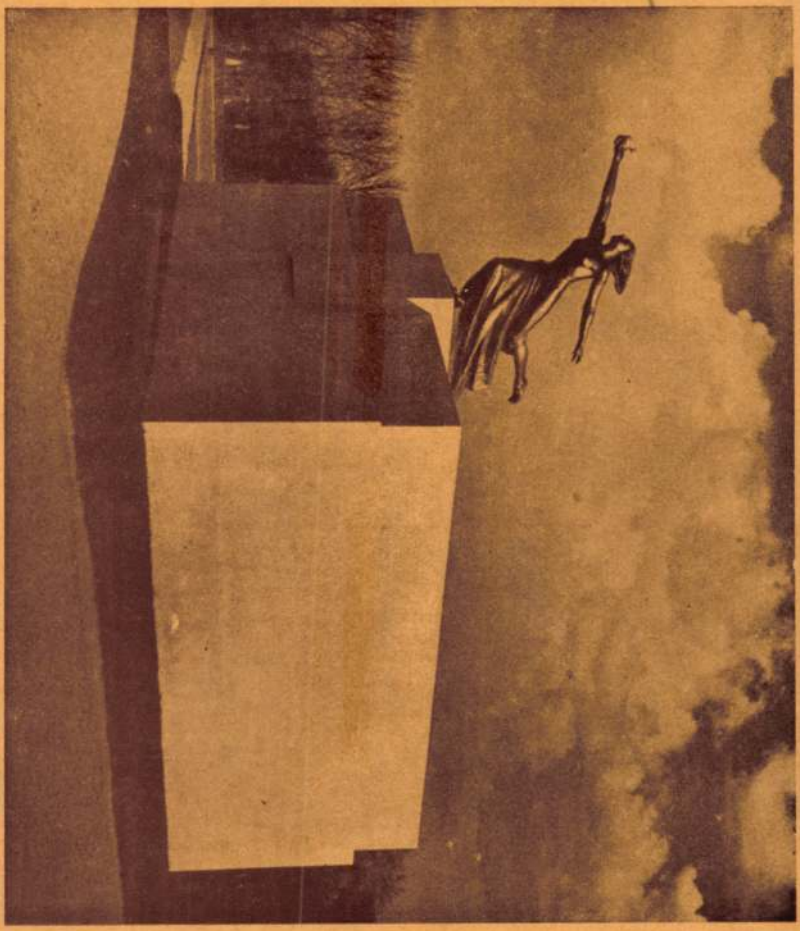

FALUS ELEK ÉS HORVAI JÁNOS: MIKLÓS ANDOR SIREMLÉKE

Képkeretet, üveget
porcellánt

Képkeretezés, üvegezés

Handelsmanntól

VII. Rottenbiller-utca 35. Telefon 40-9-27

Uj Lipótváros legnagyobb
választékkal rendelkező üzlete

HANTOS
TESTVÉREK R. T.
FESTŐ, MÁZOLÓ ÉS TAPÉTÁZÓ IPARÜZEM
BUDAPEST, VI.,
HORN ED. UTCA 5

Falus Elek

irod

Bálint Aladár: Falus Elek. Magyar Nyomdászat. XXIII. 12. szám.

(Művészet 1911. 42. l.)

Mélyen tisztelt

A Műemlékek Orsz
előadássorozat iránt eddig is tan
van szerencsém arra kérni a mélyc
a legközelebbi előadásunkra vona
tést nb. lapjának ..... szá
kintettel, díjtalanul közölni mél

Egyuttal szerenc
szóló beszámoló ismertetést, ugyc
nak az előadást követő legközeleb
sék.

Kiváló tisztelet

Budapest, 1928.

Tudósítás és bírálat

A PÁRIZSI VILÁGKIÁLLÍTÁSRÓL

Elmondja Falus Elek

Több hétig Párizsban tartózkodott *Falus* Elek, a kiváló iparművész és építész. Ő tervezte a Goldberger cég kiállítási termét és ő vezette annak építkezését. Alkalma volt hát alaposan megismerni a világkiállítás viszonyait. Beszélgettünk vele arról, hogy hogyan készül a világkiállítás és milyenek a már elkészült pavillonok? Itt közöljük *Falus* rendkívül érdekes riportját és kritikáját a hatalmas munka jelenlegi állásáról.

— Természetesen Magyarországgal kezdem.

— A magyar pavillon — amelyet teljesen *Györgyi* Dénes tanár tervezett, építkezését is ő vezeti, kívül és belül egyaránt — valóban *később lesz készen*, de azt kell gyorsan hozzátennem: *hála Istennek!* Sokféle okból mondom ezt. Először: az egész kiállításon építendő legalább *150 építményből csak 10—11 készült el teljesen.* Másodszor: az utak és a környezet nagyrésze rendetlen.

— Az építkezése most már olyan tempóban halad, hogy szerintem e hónap 20. és 30-ika között feltétlen készen lehet és

még mindig nagyon idején lesz készen,

talán a legjobbkor, mert igen előkelő pavillonok egész sorának a megnyitása erre az időre fog esni. Akkorra már a terep, az utak, a közlekedés, szóval minden készen lesz, ha a francia munkások is úgy akarják. A késedelem kizárólag *a mai francia munkásviszonyokkal magyarázható.*

A francia munkásnak nem fontos

— A franca munkásság jelenleg rettentő nagy úr. Sem szép szóval, *se nemzeti ügyre való hivatkozással, se pénzzel meg nem főzhető.* Nem lehet kitudni, mit akar? Én úgy hiszem *a hatalom, a feltétlen hatalom* elérése a munkásság célja s ereje állandó ijesztő éreztetése, ennek az egyik nehezen megszokható tünete. A munkabér most már olyan magas, hogy *a mi pénzünkkel csaknem megfizethetetlen.* A munkateljesítmény a fizetséghez képest valóban kevés, de amit a lassan dolgozó francia munkások megcsinálnak, *az aztán nagyszerű.*

— A magyar pavillon *helye gyönyörű.* A román a szomszédunk, akinek pavillonja (szép, komoly a frontjuk — fájó szívvel láttam — erdélyi *ruskicai márvánnyal van borítva,* mely ezer évig a mienk volt és nem tudtunk neki ennyi nyilvánosságot adni) erősen kiugrott a sorból és ezzel nekünk és az osztrákoknak, sőt az osztrákok után következő dánoknak is ártottak. *Nekik szabad volt kivágatni egy sor szép öreg fát.* Nekik azt is szabad volt, hogy *egy hatalmas duplateraszos vendéglőt építsenek* a korábban visszavonult spanyolok pavillonjának helyén. Úgy nézem, ez valóságos gyárüzemű vendéglő lesz, igen nagy építmény, amivel úgy rámásztak a mellettük levő japánok pavillonjára, hogy azok, mint hallottam, *el akartak vonulni, a váratlan dologtól elkedvetlenedve.*

— Másik szomszédunk Egyiptom. Hatalmas demonstráló pavillonnal vonult fel. *Lángoló vörös falak, arany oszlopok.* Kicsit zajos egy szomszéd. Ennek a két idegesítő szomszédnak kissé szoros öleléséből *karcsú gráciával szökken magasba a magyar pavillon tornya,* amelynek üveg süvegén most dolgoznak.

— *Hogy mikor lesz egészen készen az egész kiállítás,* erre őszintén azt válaszolom, technikai és munkásviszonyok ismerete alapján, hogy

az egész teljesen ideális teljességgel soha,

de *júliusra már tömérdek látnivaló lesz.*

— Ami a megnyitás körül folyt és jelenleg is folyik, az egy kissé Potemkin-szerű és bohózatos. Mégis mindenki tudja, illetőleg hiszi, hogy

a végén minden tökéletesen klappolni fog

Galyatető Turista Szálló
teljesen átépítve. Folyóvíz, villany. Bérlő: Poók

Nincs Eiffel-toronyszerű alkotás

— A jelen kiállításnak semmiféle el nem felejthető alkotása. Eiffel-torony-féle kiugró ötlete nincsen, olyan valami, ami az 1937-es esztendőt kitörölhetetlenül minden ember emlékezetébe vésné. Valami, ami az ízlés határain belül olyan erőszakosan jellemző legyen, ami messze jövendőben is az emberek emlékezetében *a Párizs szóval egyszerre villan fel.*

— Az egész kiállítás építészetileg olyan *egységesen karaktertelen,* hogy szinte nem tudja az ember kitalálni, melyik a francia, és melyik más nemzetiségnek a műve? Ha minden készen lesz s a művek összeérlelődnek, természetesen egy csomó szépség fog még születni, de

»a nagy karakter«.

A forró égöv betegségeinél, különösen napszúrásnál, bélhurutnál és vérhasnál, valamint olyan gyomor és májbajoknál, amelyek malária kíséretében lépnek fel, a természetes **Ferenc József** keserűvíz szerfelett **értékes hatást fejt ki.** Orvosok ajánlják.

pláne a *nemzetek karaktere elsikkadt.*

— Ez a hiány persze nem jelenti azt, hogy igen sok épület ne lenne nagyon komoly művészi munka, hogy ne lenne nagyszerű az, ami *az épületeken belül* van. A kiállítás építészete két hatalmas csoportra osztható. Az egyik könnyen szárnyaló, bár hatalmas légköbmétereket átfogó, világos, mindent jól szemléltető, mégis kecses,

vas és üveg

architektúra. Idetartozik a végtelen elegáns és ötletes *osztrák pavillon,* a finomvonalú nyugalmas *hollandi pavillon,* sőt a *dánoké* és a *svájciaké* is. A másik főcsoport

kőből, fából és üvegből

polgáribb, épületszerűbb, de mégis kiállításra illő karakterű pavillonokat épített. Ezek között aztán tömérdek változat van. A legnagyobb bajban azok vannak, akik nem tudtak választani, a jókedvű *vasüveges* csoporthoz csatlakozzanak-e, vagy az óvatosabb, de szintén modern *kőfal, üvegépítők*höz?

A németek és az oroszok

— A németek egyiket sem tették. Azt várta volna az ember, hogy ők lesznek jelen a legtökéletesebb épülettel. Hiszen annyi kiváló építőművészük van. A németek épülete bombasztikus, csaknem művészietlen. Nem lehet ezt megérteni, hiszen a közelmultban olyan világraszóló műveket alkottak, mint a berlini légügyi minisztérium, a nürnbergi nagy ünnepélyek csarnoka, vagy a világsikert aratott olimpiai építkezések. Amit azonban kiállítottak, az tökéletes. A nagyszerű technika, a magasrendű ipari tudás s ami leginkább meglepő, *olyan magas foka az ipari ízlésnek,* amit franciának és angolnak is csak a legutóbbi évtizedekben sikerült elérniök. A nemes kézműipart támasztották fel.

— Az orosz pavillon, szemben a zord némettel, csupa művészies vicc, csupa fiatalság, sokszor fiatalos ízetlenség és műveletlenség. Amilyen szomorú a német épület, olyan erőszakosan jókedvű az orosz. A pavillon tetején egy hatalmas férfi és női figura, amint sarlóval és kalapáccsal rohannak, előre és felemelt karokkal. A szobor csekély *25—26 méter magas,* egy átlagember a szobor bokájáig ér és az épület alatta úgy hat s *ez nagy hiba,* mint egy törpe felhőkarcoló. Oldalról a Szajna felől nézve olyan, mintha két hatalmas szárnnyal az egész épület repülne az alakok után. A pavillon előtti két hatalmas, *egyenkint vagy 50 figurából álló csoport,* az mind nevet. Belül a nagycsarnokban a legkülönbözőbb ellenőrizhetetlen *statisztikák* megmagyarázzák, hogy miért nagyszerű most és miért volt borzasztó azelőtt és hogy milyen jókedvűen szülnek most az anyák és mennyit. Minden ábrázolat nevet. Csupa nevetőgörcs az egész terem. *Dermesztő!*

Belgák, hollandok, olaszok

— A *hollandi pavillonon,* ami szintén most nyílt, bizony *csak mosolyogtam, de az elragadtatástól* és a zavartalan gyönyörtől. Ez a legmagasabbrendű intelligencia, az ambiciózus pénz és a tiszta alkotó lelkek szövetségének csodálatos harmonikus munkája. Kincsesbánya ez a hatalmas hollandi üvegkalitka.

— Hogy a *belgák* finom gazdagságú, gyönyörű vörös cseréppel borított izig-vérig modern pavillonja

egyike a kiállítás kincseinek,

az nem meglepetés. Minden értéket kihoztak és megcsillogtatnak a világ előtt, amit csak egy boldog és gazdag ország mutathat. Végtelen bátorság a tárgyak szervirozásában. Nincsen egy zuga a pavillonjuknak, ahol ne érezné az ember a sokszázéves multat, *a művészetnek, az iparnak, az imádásig való megbecsülését.* Végtelen gazdagságuk a legkisebb tárgyon is érződik, de soha sem tolakodó, mindig ízléses. A szomszéd *Svájc* furcsa üveg és vas hangárszerű épülete bátor és üde rendkívül okos és szemléltető keret. Az, hogy

ipari tökéletességek egész sorát mutatja be,

az természetes. *Dánia* pavillonja is megnyílt, amint említettem, ez is a *vasművek* legnemesebb sorába tartozik. *Fehér és kék,* mint a mély tavaszi ég és belül olyan kinzóan intelligens, olyan művészi és nagyszerű.

Ébredjen FIATALABBAN holnap reggel

A BŐRSEJTEK ÚJ TÁPANYAGA TÁPLÁLJA A BORT ÉJNEK IDEJÉN

Egy orvos meglepő felfedezése.

60 éves korban bársonyos, ráncmentes bőr!... 50 éves asszonyok, akik majdnem olyan fiatalnak látszanak, mint tulajdon leányaik. A női szépség csodálatos befolyásolása ma már lehetséges Stejskal doktornak, a bécsi egyetem professzorának csodálatos felfedezése folytán. Az öregedés csúf jelei, a ráncok úgy keletkeznek, hogy a bőrsejtekben csökken bizonyos éltető és tápláló elemek mennyisége. Ma már megvan annak a lehetősége, hogy visszaadjuk ezeket az elemeket a bőrnek, mert Stejskal professzor előállította őket gondosan kiválasztott fiatal állatokból. Készítményének a »Biocel« nevet adta és ez most a fő hatóanyaga a rózsaszínű bőrtápláló Tokalon krémnek. Ez a krém fiatalítja az arcbőrt, hamarosan eltünteti a vonalakat és ráncokat. 50 éves asszonyok már pár heti használat után 10 évvel fiatalabbaknak látszhatnak. Visszaadjuk pénzét, ha a Biocel-tartalmú rozsaszínű bőrtápláló Tokalon krém előírás szerinti alkalmazása nem hoz sikert.

rű tárgyakkal telt, hogy az ember remegve gondol saját szegénységére.

— Az *olaszoké* iszonytató nagy keret. A keretek sokszor agyonütik a nemes tartalmat. Fájdalom itt az látszik, hogy a fasizmusnak még *nincs megfelelő*, méltó építésze, aki az új szellem nagyszerű szárnyalását követni tudná. Itt látni, hogyan lehet álomba illő alkotásokat: *mesés selymeket, isteni üvegeket, fenséges bronzot* és száz másféle izzó művészettel telt ipari munkákat az építészkerettel öldösni. A Szajna felől olyan az épület, *mint egy cementmalom* és semmi, de semmi nemzeti vonás. Se kívül, se belül. Nagyon érdekesnek találtam, hogy *nincs Mussolini szobor*, épúgy, mint a németeknél *nincs Hitler szobor*.

Egy francia mestermű

— A francia építőkről nem sok jót mondhatok, fájdalom, *modern építésük nagyon rossz*. Míg a kiállítási architekturája jobb, mint a városi, de itt is csak másodsorban vannak és valami meglepő újat csak *részletben* hoztak. De van egy kivétel! Tökéletesen elragadtatva, teljességgel hódolva szeretnék megemlékezni az új »Musée l'Art modern«-ről, vagyis

az új párizsi műcsarnokról,

ahol a különböző szezónkiállítások fognak lezajlani. Itt aztán hódolni kell. Ezt az épületet nem lehet besorozni semmiféle csoportba. Szép, meleg fehér márvánnyal burkolt, oszlopokkal és domborművekkel díszített épület. De ezek csak szavak, szavak. Meg sem kísérlem a formáját elmondani, hiszen még egy nagyszerű fotografia sem adhatna kellő képet róla. Ez az épület szerintem *»az esemény«*, mégpedig a *nagy esemény*. Ma is úgy el vagyok tőle ragadtatva, pedig vagy tízszer láttam, mint mikor először pillantottam meg kék ég háttérrel ezt a *fehér márványköltemény*t. Olyan görögös tisztaságú és olyan gyengéden modern, nem tudok mást mondani róla, ez a legtisztább.

lírikus építés,

amit az új korban megismertem. Ez *kezdete lehet valami nemes franciaságnak*. Furcsa nép ez, ha egyszer valamit elkezd jól csinálni, mint ez is itt, akkor olyan, mint amikor papírsárkányok közül egy repülőgép szökken a napnak egyenest. Ezen az épületen éri el a csúcspontot

a dekoráló francia szobrászat,

amely ezen a kiállításon virágkorát éli. Olyan virágkorát, amilyenre példa a barokk-kor óta nem volt. A művészek dekoráló kedve elönti az épületeket — mennyi nagyszerű szobrász, mennyi fiatalság.

— Csak még egy-két dátumot jósolok meg, hogy szerintem *mikor lesznek* készen a kiállítás főpavillonjai? Az *amerikai* nem lehet előbb kész, mint a mostantól számított *másfél hónap* mulva. A *cseheknek* legalább *négy hét*, az *angolok hat hét*, a franciák legfőbb hat pavillonja: a divat, a selyem, a vas, az üveg, kerámia, a bútor, egyik sem lehet hamarabb kész, mint *öt-hat hét* mulva — talán. Ezenkívül egész sora készül a pavillonoknak, nem beszélve

a 6000 személyes földalatti színházról,

amelyek szerintem *az idén egyáltalában nem fognak elkészülni*.

Érthetetlenségek

— Engedje meg, hogy azt is elmondjam, hogy a kiállítás területén a legutóbbi időkig nem találtam egy *postaládát*, nem találtam rettentő távolságban egy *taxit*, csak délután kettőtől kezdve, nem láttam egyetlen útbaigazító *magyarázó táblát* és az egészen belül egy rendes *vendéglőt*. Ha az ember egy sonkászsemlyét vagy egy csésze teát akart, messze kellett gyalogolni. Egy pohár *sörért* expedíciót kellett szervezni. Egy szép napon aztán egyik asztalosom *egy csomó szép gyümölccsel és egy üveg sörrel állított be*. Kérdem, hol vette? Azt mondta, a zsidóknál, kérem. Van egy pavillon, úgy nevezik, hogy *Izráel pavillonja*. A palesztinai zsidóknak építette néhány millomos mecénás, hogy bemutathassák honalapító munkájukat. Amikor az épület elkészült, megérkezett egy hajórakomány áru. Az első percben *rájöttek az üzletre*. Hordókat gurítottak egy tisztásra, deszkákat fektettek rája, csapoltak és készen volt a vendéglő. Megindult a bolt, mondhatom tüneményesen ment, orosz bolsik, vasgárdista románok, német nácik remekül megférték náluk egymás mellett. Kis telkükön megteremtették a világbékét és a jó üzletet azzal, hogy enni és inni adtak azoknak, a dolgozóknak, akik éhesek és szomjasak voltak.

Géza és Dusán

Hunyady Sándor regénye

Géza és *Dusán*, úgy-e, mindenki tudja, a *Feketeszárú cseresznye* két hőse. Géza a főszolgabíró és Dusán a szerb földbirtokos, Géza barátja. Mindenki ismeri Géza szerencséjét és szerencsétlenségét és Dusán szerencsétlenségét és szerencséjét. Géza, a délvidéki főszolgabíró elszereti Dusán feleségét, de elveszti hazáját, Dusán elveszti feleségét, de a Jugoszláviához csatolt vidéken potentát lesz. Eddig a Feketeszárú cseresznye története. Ami ezután következik, azt *Hunyady* új regényének második fele mondja el.

Dícsérhetnők ezt a regényt úgynevezett tendenciája miatt: hogy megírja azt, amit olyan kevés jó magyar írónak sikerült személyes tapasztalatból megismernie, tehát megírnia. Dícsérhetnők ezt a világon egyedülálló témát: hogyan él az a magyar ember, aki elvesztette hazáját és egzisztenciáját az impériumváltozás miatt. Bámulhatnók Hunyady kitűnő ötletét, hogy megírja előbb a kisebbségi szerb életét, azután melléállítja a kisebbségivé vált magyar életét. A Feketeszárú cseresznyének ünnepelt és kiegészített témája mégsem elsősorban az az erény, ami nehézsúlyú irodalmi értékűvé és komplett regénnyé teszi a *Géza és Dusán*-t.

Három klasszikus tisztaságú emberi figura megállapítása, hibátlan ábrázolása azonban nagy irodalmi teljesítmény. És ezért a teljesítményért érdemel *Hunyady* Sándor csodálattal határos dícséretet. *Géza*, *Dusán* és *Irina* olyan hibátlan, töretlen, eleven, hiteles és objektiv ábrázolásuk ellenére rokonszenves alakok, amilyenek a regényeken kívül is életre kelnek, közmondásossá válhatnak, mint fajtájuk legtökéletesebb reprezentánsai. *Géza*, *Dusán* és *Irina* minden egyéni zamatuk, személyes jellegzetességük mellett olyan hibátlan példányai három embertipusnak, hogy ítéletszerűen alkalmazhatók élő emberek megjelölésére.

Az érett író a *Géza és Dusán*-ban még egy olyan produkciót mutat be, amelyet méltán csodálhat meg minden olvasója. Hunyady mindig is mestere volt az »észrevétlen írásnak«: olvasója úgy olvassa simán gördülő szövegét, hogy észre se veszi, hogy »megírt« szöveget olvas. Ez a bámulatos könnyedség, a mesterkéltség gyanuját is elkergető, egyszerű és virtuózan tömör szöveg csodálatos mutatványokat végez a Géza és Dusánban. Olyan dolgokat ír meg itt *Hunyady*, amiket »nem lehet leírni«. Olyan végtelenül kényes, érzelmeket, érzékeket, fület, szemet próbára tevő, meghitt és titkos, kelletlenül elképzelt eseményeket, tetteket ír le, hogy az olvasó csak lélekzet után kapkod, hogyan lehetett mindezt elmondani megbotránkoztatás, szemérmetlenség nélkül. Több ez, mint az egészséges szemű, eszű és szavú művész higgadt bátorsága, amely nyugodtan világít be az élet kényes zugaiba, hiszen tiszta szándékán és feddhetetlen művészi álláspontján minden hunyorgató gyanusítás megtörik.

Janovics András

Világlürdő
FRANZENSBAD
GYÓGYÍT
női-, szív-, anyagcsere-, rheumabetegségeket Olcsó átalánykárák.
Felvilágosítások az összes utazási irodák és a fürdőigazgatóság által.

A BOMBÁZÁS MÉRLEGE

Zürich, június 4

A »Neue Zürcher Zeitung« szerint Berlinben illetékes helyen az Almeria spanyol kikötő bombázása körül támadt ügy mérlegét a következő három pontban foglalták össze: 1. A világ megtanulta, hogy a német erőt feltétlenül tiszteletben kell tartani. Aki ezt nem teszi, irgalmatlanul összetöretik. 2. A Berlin—Róma tengely kitűnően funkcionált. Noha nem volt rá idő, hogy Berlin—Róma egymással érintkezzék, Olaszország százszázalékosan Németország pártjára állott. 3. »Német ököl«, »német brutalitás« s más hasonló szólamok emlegetése ellenére, a német-angol viszony kifogástalan maradt.

Még ez történt ma

1. Nem célirányos a professzor úr működése. E megokolással tartóztatták le Alexander Svolos egyetemi tanárt Athénben. A professzor bűne a következő volt:

a) *A görög alkotmányosság alapelvei* címen előadássorozatot tartott az egyetemen.

b) *Evállalta az Emberi Jogok Ligájának elnökségét.*

Érthető tehát, ha a görög diktatúra a professzor működését nem tartotta célirányosnak.

2. Ne szaporodjatok. Portorico sziget törvényhozása elfogadta azt a javaslatot, amelynek értelmében az államhatalom minden eszközzel köteles a lakosságot felvilágosítani a születések korlátozásának hasznosságáról.

A sziget lakossága szinkatolikus. Elképzelhető tehát, *mily erőllyel küzdött az egyház a furcsa javaslat gondolata ellen.* De hiábavaló volt az ellenállása. Maria Luisa *Arcelay* képviselőnő volt a »korlátozás apostolnője«. Elment minden kis faluba s valósággal fellázította a népet a nagy család ellen. Számokkal bizonyította, hogy a sziget képtelen eltartani annyi embert. *Minél többen jönnek a világra, annál nagyobb lesz a nyomorúság, a munkanélküliség és alacsonyabb a munkabér.* Agitációs útján mindenüvé magával vitt néhány szomorú s korán megöregedett asszonyt:

— Látjátok ezt a töpörödött anyókát? Ez nem hatvan éves, de még negyven sem, hanem *mindössze huszonnyolc*. Tizenegy gyermeke van. És ezt itt? Ez sincs még nyolcvan éves, de még ötven sem. *Mindössze harminchat, tizennégy gyermeket szült.* Mi ennek a szaporaságnak a következménye? *Szegénység, nyomorúság és betegség.*

Az elfogadott törvényjavaslat értelmében államköltségen klinikákat állítanak fel, ahol sorozatos tanfolyamokon kitanítják a nőket a születések egészséges korlátozására.

3. Az orvos nem folytathat viszonyt betegével. Az angol országos orvosi tanács felelősségre vonta dr. Douglas Pim orvost, mert szoros barátságban élt egyik betegével, Fergusonné asszonnyal.

Voltaképpen nem volt betegem *Ferguson*-né asszony — védekezett dr. *Pim* — csak hébe-hóba adtam tanácsot neki, hogyan kezelje a kisfiát. Az sem áll, mintha viszonyom lett volna ezzel a nővel. Az igazság az, hogy *házimulatságon voltunk együtt s amikor hazatértünk, a szó szoros értelmében elcsábított.*

Az Orvosi Tanács nem fogadta el a védekezést. Megfosztotta az orvost diplomájától, azzal a megokolással, hogy nem fér össze az orvosi erkölccsel, ha egy orvos viszonyt folytat a betegével. Dr. Pim tagadása ellenére ugyanis a Tanács úgy döntött, hogy Ferguson-né asszony »kimeritette a beteg fogalmát«. Súlyosbító körülménynek vette a Tanács, hogy dr. Pim férjes nővel folytatott viszonyt.

4. A vallás és a nemzeti szocializmus. A württembergi kultuszminiszter rendeletet bocsátott ki a vallásoktatás tárgyában:

»Teljes lehetetlenség, hogy *vallásora alatt a hitoktató azt tanítson, amit az egyháza előír.* A vallásórának ép úgy a nemzeti szocializmushoz kell simulnia, mint a többi órának. *Nem tűrhető, hogy hitoktatás címén olyasmit csepegtessenek a gyermek lelkébe, ami ellentétben van a német nemzeti szocializmus magasztos elveivel s így kétségek támadhatnának a gyermek lelkében.* A hitoktatásból tehát minden a germán faj erkölcsi felfogásával ellenkező rész *kihagyandó*. Az ótestamentum egyes részeit, például, egyáltalán nem szabad tanítani. A biblia egyikmásik részét pedig *jól háttérbe kell szorítani.*

A miniszter elvárja a hitoktatóktól, hogy ebben a szellemben fognak tanítani s így nem lesz kénytelen erősebb rendszabályokhoz nyúlni.

5. Albérletbe adták. Sir Thomas Inskip angol honvédelmi miniszter kijelentette, hogy körülbelül egymillió angol fontra rúg azoknak a fegyverkezési megrendeléseknek összege, amelyeket angol cégek albérletbe adtak ki németországi cégeknek. Az angol cégek nem tudták volna elkészíteni a megrendelést a kijelölt időpontra, ezért kénytelenek voltak németországi fegyverkezési vállalatokat megkérni, hogy vállalják a munkát. A németek vállalták, persze, jó pénzért.

Ez nem az első eset, hogy politikailag szembenálló államok így »kisegítik« egymást. Francia fegyvergyárak szintén szállítottak fegyvereket a német államnak. Sőt, a mult században az angol—búr háború idejében angol cégek szállítottak kitűnő puskákat a búroknak.

Riportok a Szovjet-Kaukázusról
Irta: SZIRMAI REZSŐ
Helyszini és elfogulatlan riportok Szovjet-Oroszország minden problémájáról.
Most jelent meg! Ára 2 pengő.
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 20.

Goldberger-ház. Tervezték: Falus és Staudhammer.

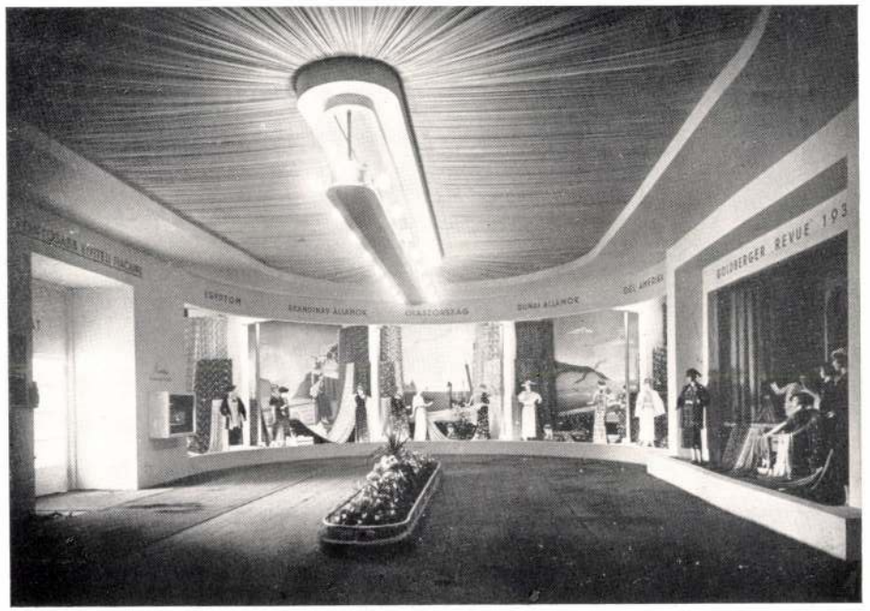

XXX. Faire internationale de Budapest.

Tér és Forma 1935. – 6. f.

készült épületeken megfelelő artisztikus elgondolásban meg kell szólaltatni a magyar népies építészet elemeit, ami ily helyeken a Vásáron sikerrel meg is történt.

Összegezve a mondottakat, az összbenyomás kedvező volt, az épületek elhelyezése és megoldása elismerésreméltó szinten mozgott és a Vásár ízlés dolgában is megütötte egy nyugati kultúrország fővárosi árúmintavásárának mértékét.

Dr. Kotsis Iván.

Tervezték a Cirpac-csoport tagjai. Fotó: Seidner.
Olasz csarnok. Padiglione dell'Italia nella Fiera di Budapeste XXX.

A Gyáriparosok Orsz. Szövetségének statisztikai pavillonja.
Tervezte: Major Máté. Fotó: Magyar Filmiroda.

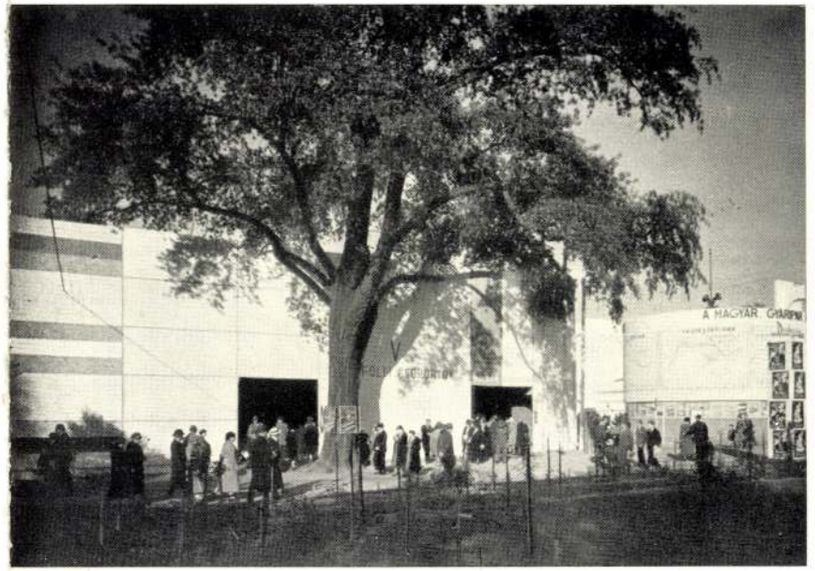

Fotó: Seidner.

Elektromosház.
Fotó: Magyar Filmiroda.

meg vannak a társművészeteknél is, a festészetben, a zenében, az irodalomban — amit a külföldiek igen jól ismernek és értékelnek.

Az Árúmintavásár akkor lesz magyar karakterű, ha a magyar felfogásnak most elmondott sajátosságait maradéktalanul kifejezésre juttatja. Emellett természetesen elsősorban szem előtt kell tartania ez épületfajnak alaptulajdonságait: a szellemes és művészi reklámszerűséget, amelynek éppúgy meg van a maga kultúrája, mint akár az emlékszerű, akár az egyéb gyakorlati építészetnek. Ennek a kultúrának már csak azért is meg kell a magyar Árúmintavásáron nyilatkoznia, mert a csiszolt és kulturált ízlés, amely megkülönbözteti Magyarországot a műveletlen országoktól, egyik elmaradhatatlan járuléka a kiállítás magyar jellegének.

Ezek a megállapítások a Vásár során örvendetesen igazolódtak; meg volt benne a művészi reklámszerűség, emellett a frisseség, a lendület és a derű, oly formákkal és kifejezésmódokkal, amelyek árúmintavásári épületeken helyénvalók. Kétségtelenül meg volt benne a magyar jelleg, anélkül, hogy különleges mesterkélt motivumok ebben közrejátszottak volna és anélkül, hogy az épületeket a magyarosság kidomborítása céljából a rendeltetéséhez és helyéhez idegen népművészeti elemekkel kapcsolatba hozták volna, amely utóbbi nemcsak hogy nem volt szükséges, de erőszakoltságánál fogva sok esetben egyenesen zavaró hatást is keltett volna. Kivételt képez ez alól természetesen az a csoport, ahol a magyar népművészetet, a falusi háziipart, a népszokásokat akarjuk bemutatni, ahol az erre a célra

Zuckerbehälter mit Deckel, Porze

955. TEÁS KANNA FEDŐVEL, porc
sárkányalaku füllel. Herend, XIX
Herend, XIX. Jh.

956. BONBONNIÈRE, porcellán, áttö
zellan mit durchbrochenem Blum

957. BONBONNIÈRE, porcellán, sziva
— Bonbonnière, Porzellan, herzfö

958. ECSETTARTÓ, porcellán, szines v
behälter, Porzellan. Herend, 1906.

959. KÉT CSÉSZE, EGYIK ALJJAL
1855 és 1859. — Zwei Schalen mi
1855 und 1859.

960. KÁVÉSKANNA FEDŐVEL, porc
— Kaffeekanne mit Deckel, Porze

961. KÁVÉSCSÉSZE ALJJAL, porc
mit Untertasse. Porzellan. Heren

962. RÓMAI NŐ, szines porcellán, n
XVIII. sz. — Römerin, Porzella

jta sárga alapon arany levelek, a cseszén elöl kerek keret-
ág. Bécs, 1820. — Schale mit Untertasse, Porzellan, auf
ler Stirnseite Kornblume. Wien, 1820.

:tört fallal, kékpettyes disszel. Bécs, 1830 k. — Runder
).

égyzetes, letompitott sarkokkal, sárga alap, szines virág-
ıbonnière, Porzellan, mit Blumendekor. Herend, modern.

cellán, kék alapszinnel, aranyvirágos peremdisszel, a csészén
:inesen Szt. Erzsébet, az aljon német vers. Bécs, 1825. —
ın, am Rand Blumendekor in Gold, auf der Stirnseite die
Untertasse deutscher Vers. Wien, 1825.

kék alapszinnel, arany peremdiszében nyillal átlőtt szivek,
grisaille-festés *Le gage de mon amitié* felirattal. Bécs, 1824.
ɔrzellan, blauer Fond mit Goldrand und Grisaillemalerei.

arany peremmel, 39 tányér, 2 négyzetes tál, 2 ovális tál,
1 főzelékestál fedővel, 4 oválistál, 1 csőrös csésze, 1 sze-
ɔpert & Haas), 1842. — Service, Porzellan, goldgerändert, 39
2 ovale Schüsseln, 2 Saucièren, 1 Suppenterrine, 1 Gemüse-
ıüsseln, 1 Schale, 1 gedeckelte Dose. Schlagenwald (Lippert

társunk jelentkezik, beleértve az utazó családtagokat is. E legalább 25 főnyi csoport az utazást együtt teszi meg, akár gyorsvonat II., akár gyorsvonat III. osztályon, az alább felsorolt ellátási lehetőségek bármelyikéből pedig mindenki tetszése szerint választhat.

A kongresszus után két kétnapos kirándulást rendez az olasz vezetőség:

I. Nápoly, Pompei és Capri megtekintése vasúttal és hajóval. Teljes költség, utazás, szálloda, ellátás, borravalók beleértésével, 290 líra.

II. Róma, Assisi, Perugia, Orvieto, Montefiascone, Viterbo, Róma. Teljes költség, autocar jeggyel és ellátással 170 líra.

E kiránulások bármelyikén való részvétel csak abban az esetben lehetséges a Budapest—Budapestig terjedő kedvezményekhez hasonló kedvezményekkel (vagyis a fent megadott árakkal), ha a 28-án reggel Budapestre visszatérő, legalább 15 tagú csoporton felül még a kirándulásokra is legalább 15-en jelentkeznek, hogy így a visszautazási menetjegykedvezmény mindkét csoport részére érvényesíthető legyen.

Magyar Ruggyantaárúgyár standja. Fotó: Seidner. Tervezte: Falus Elek.

A XIII. Nemzetközi Építészkongresszus Végrehajtóbizottsága 14 kitűnő római szállodában biztosított rendkívüli kedvezményes árakat a kongresszus tagjai részére. A Mérnökegylet elnöksége a társasutazások rendezésének munkáját azonban csak úgy vállalhatja, hogyha az alábbi táblázatban felsorolt, egy első és egy másodrendű szállodával, illetve a római magyar akadémiával köt megegyezéseket. A beszerzett adatok felhasználásával az alábbiakban felállítjuk a kongresszuson való részvétel előrelátható költségeit. (Ez árakat természetesen csak fenntartással közöljük s az esetleges változásokat a részvételi díjak utolsó részének kifizetésekor fogjuk közölni.)

III. Költségek. (Előzetes tájékoztató árak.)

	Collegium Hungaricum	Hotel Imperial	Hotel de Russie
8 napi tartózkodás	193 L.	319 L.	468 L.
Kongresszusi díj .	100 L.	100 L.	100 L.
Részvételi díjak .	100 L.	100 L.	100 L.
Költőpénz . . .	300 L.	300 L.	300 L.
Összesen:	693 L.	819 L.	968 L.
Pengőben:	248.76 P.	295.82 P.	342.62 P.
II. oszt. vasúti jeggyel (136.50 P.)	384.26 P.	432.32 P.	486.12 P.
III. oszt. vasúti jeggyel (92.70 P.)	341.50 P.	388.52 P.	446.32 P.

IV. Lebonyolítási feltételek.

Az elnökség a társasutazás résztvevői számára megrendeli a szállodát, elintézi a kongresszusi jelentkezést, megszerzi a vasúti jegyeket s — igyekezni fog megszerezni az utazás lebonyolításához szükséges valutát, beleértve a 300 líra készpénzt.

Az előadottakkal, a mai viszonyok közepette, amikor az egyéni utazások úgyszólván lehetetlenek, tagtársaink és kartársaink részére mégis lehetővé kívánjuk tenni a római kongresszuson való részvételt és reméljük, hogy ott minél nagyobb számmal fognak megjelenni. Kérjük tehát, hogy július hó 5-éig legkésőbb jelentkezzenek a titkári hivatalnál. Wälder Gyula.

A Magyar Mérnök- és Építészegylet Elnökségének

Budapest.

Alulirott bejelentem, hogy a Rómában rendezendő XIII. Nemzetközi Építészkongresszusra a Magyar Mérnök- és Építészegylet elnöksége által rendezendő társasutazásban részt kívánok venni.

Velem utazik . . . . . .
II.—III. vasúti osztályt kívánom igénybe venni
Félárújeggyel rendelkezem — nem rendelkezem
Félárújeggyel kísérőm rendelkezik — nem rendelkezik.
Szabadjeggyel rendelkezem — nem rendelkezem.
Hálókocsira oda-vissza . . . . személyre.
Rómában . . . . . kívánok megszállni.
Egyágyas, kétágyas szobában.
Fürdőszobára igényt tartok — nem tartok igényt.
Littoriai kiránduláson részt kívánok venni . . személy.
Ostiai kiránduláson részt kívánok venni . . személy.
Záróbanketten részt kívánok venni . . . . személy
300 Lit. költőpénz biztosítását kérem . . személyre.
14 más jelentkező részvétele esetén, részt kívánok venni
Capri—Nápolyi kiránduláson . . . . . személy.
Assisi—Orvietoi kiránduláson . . . . . személy.

Tudomásul veszem a t. Elnökség körlevelében közölt feltételeket, azokat magam részére kötelezőknek ismerem el és a jelentkezéssel egyidejűleg 100, azaz egyszáz pengőt lefizetek, továbbá kötelezem magamat, hogy augusztus 5-ig további 100 pengőt fogok lefizetni és kérem a t. Elnökség szíves értesítését, hogy a fenti igényeimnek megfelelőleg szept. 5-ig milyen összeget kell az egyesületi pénztárnál még kifizetnem.

Budapest, 1935 június hó . . .

olvasható aláírás.

kísérő neve.

pontos lakcím.

Kotsis Y.: Tér és Forma 1935.–6. sz. képekkel
(A XXX. budapesti nemzetközi árumintavásár.)

XIII. Nemzetközi Építészkongresszus Rómában 1935 szeptember 22—28-ig.

Az Építészek Nemzetközi Állandó Bizottsága és az Olasz Fascista Építészek Nemzeti Szindikátusa ez év szeptember 22—28-ig rendezi Rómában a XIII. Nemzetközi Építészkongresszust. Tekintettel a jelenlegi utazási korlátozásokra, valamint arra, hogy a XII. Nemzetközi Építészkongresszus alkalmából 54 olasz építész, illetve annak családtagja érkezett Budapestre, a Magyar Mérnök- és Építészegylet elnöksége társasutazást szervez a római kongresszuson való részvétel elősegítésére. Az ez ügyben szükséges tudnivalókat az alábbiakban közöljük:

I. Időbeosztás:

IX. 21. 7 óra 30 perc. Együttes elutazás Budapestről, 20 óra 55 perc érkezés Triesztbe, 0 óra 3 perc érkezés Mestrébe.

IX. 22. 9 óra 05 perc érkezés Rómába. 11 órától jelentkezés, iratok, jelvények és jegyek átvétele Valle Giulia, Építészeti Főisk. 14 óra 30 perc. Luxusautobusz-körút a városon keresztül.

IX. 23. 10 óra. A kongresszus ünnepélyes megnyitása. (Capitolium, fekete utcai ruha.) 15 óra. A kongresszus első munkaülése. (Valle Giulia.)

IX. 24. 9 óra. A kongresszus második munkaülése. (Valle Giulia.) 15 óra. Az új egyetemi város megtekintése, a kongresszus fogadása. 21 óra. Róma város kormányzójának fogadóestje a Capitoliumon. (Frakk vagy szmoking.)

IX. 25. Egésznapi kirándulás Littoria, Sabaudia megtekintésére, visszatérés Fogliano, Nettuno, Anzion keresztül. Részvételi díj 30 líra.

IX. 26. 9 óra. A kongresszus harmadik munkaülése. (Valle Giulia.) Utána az Accademia di Santa Luca fogadja a kongresszust. 14 óra 30 perc. Kirándulás autocárral Tivoliba, ahol az olasz kormány 17 órakor teát ad a Villa d'Estében.

IX. 27. 9 óra 30 perc. A kongresszus záróülése. (Villa Giulia.) 15 óra. Kirándulás Ostiába és Fusanóba. (Részvételi díj 10 líra). 20 óra 30 perc. A kongresszus hivatalos záróbankettje. (Részvételi díj 60 líra. Megjelenés frakk vagy szmoking.)

IX. 28. 7 óra 30 perc. Együttes elindulás Rómából. 17 óra 05 perc. Érkezés Mestrébe. 19 óra 55 perc. Érkezés Triesztbe.

IX. 29. 9 óra 55 perc. Érkezés Budapestre.

II. Részvételi díjak és kedvezmények:

A kongresszus tagsági díja építészeknek 100 líra, hölgykísérőknek 60 líra, mely összeg ellenében a tagok megkapják a kiadványokat, a kongresszusi részvételi jegyeket, vasúti és szállodai kedvezményeket. A vasúti kedvezmény az olasz vasútakon, az olasz határtól Rómáig és vissza, úgy egyéni, mint csoportos utazás esetén 70%. A kongresszusi igazolvány további négy olasz útszakaszra biztosít 50% kedvezményt.

Csoportos utazás, tehát legalább 25 együttutazó személy esetén az elnökség kedvezményt tud szerezni a magyar és a jugoszláv szakaszon is. Ennélfogva az alább megadott kedvezményes utazási költségeket az elnökség csak akkor biztosíthatja, hogyha legalább 25, együttutazó tag-

Fotó: Seidner.

Falus-Staudhammer

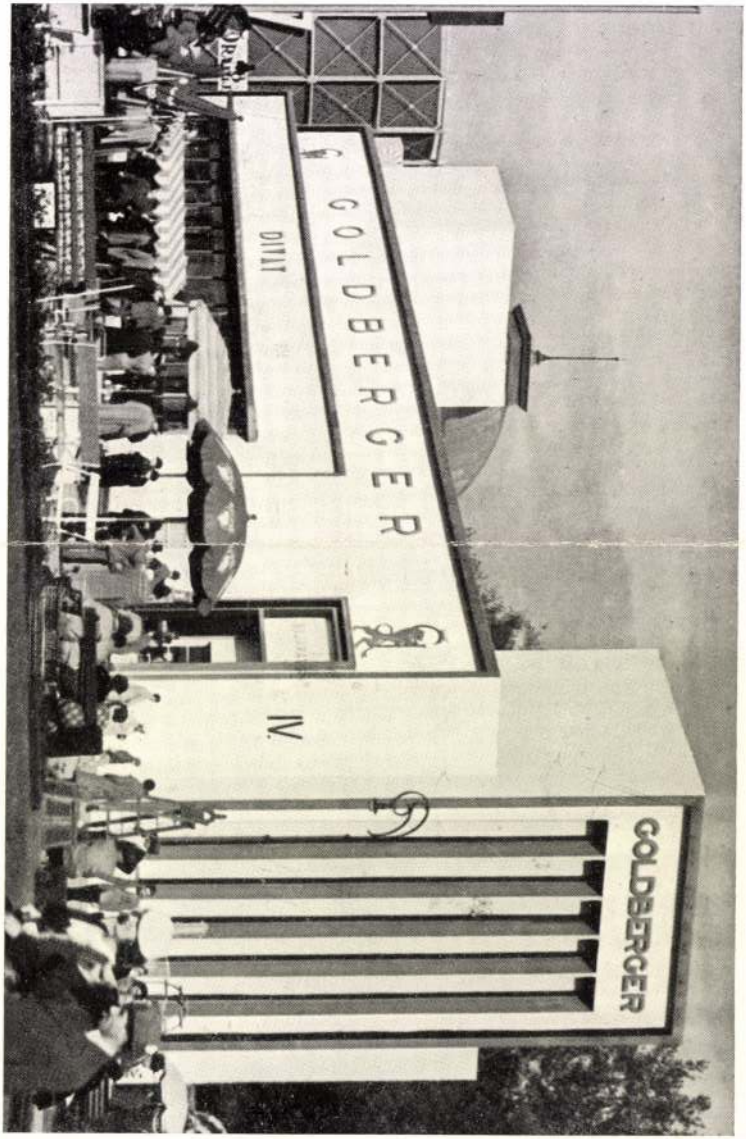

21

MAGYAR IPARMUVESZET

1936. 86. l.

Budapesti nemzeti vásár képeslapja

MIKLÓS ANDOR SÍREMLÉKE

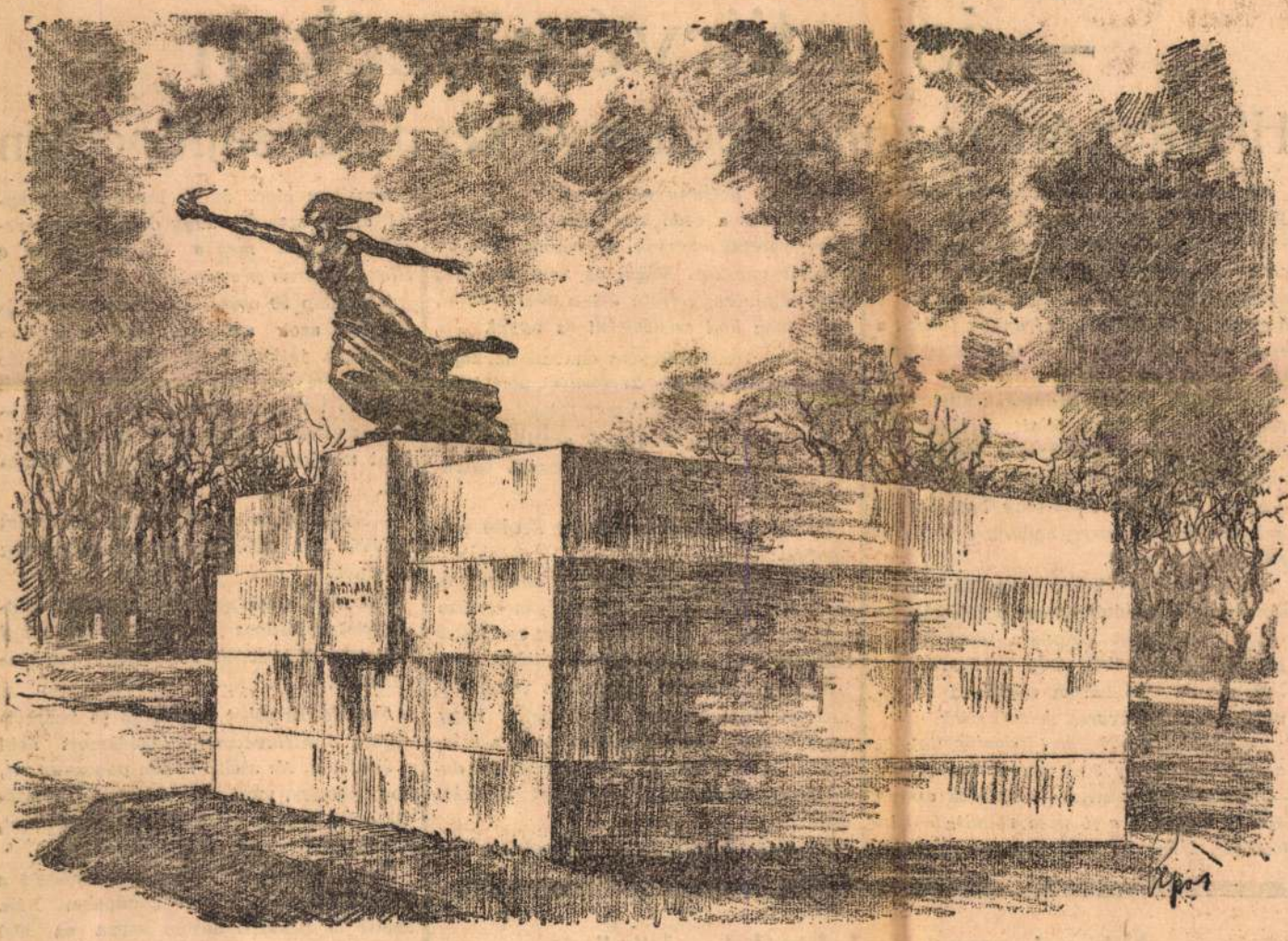

Vasárnap délben avatják föl a kerepesiúti temetőben Miklós Andor síremlékét, amely Falus Elek iparművész-tanár és Horvai János szobrászművész alkotása

(Sipos Béla rajza)

Hitler párizsi béke-küldötte hazarepült Berlinbe

Úgy látszik, nem sok reményt visz magával

Párizs, december 1.

(A Magyarország külön tudósítójától.) *Ribbentrop* báró ma repülőgépen visszatért *Berlinbe*. Tegnap a francia frontharcosok vezetőivel hosszú megbeszélést folytatott. A *Jour* című lap értesülése szerint a megbeszélés *őszinte, nyílt és sokszor heves hangon folyt*. *Ribbentrop* gépkocsi-balesete következtében kissé megkésve jelent meg a találkozáson.

Betrand de *Jouvenel*, a *Petit Parisien* munkatársa, aki beszélt *Ribbentroppal*, megemlékszik az *autóbalesetről* is, amely a kocsivezető lélekjelenléte folytán *szerencsésen végződött*. »Elképzelhető, — írja de *Jouvenel* — hogy *egy szerencsétlenül végződő baleset milyen nemzetközi hatást váltott volna ki!«*

Ribbentrop különben kijelentette *Jouvenelnek*, hogy a saarvidéki népszavazásra vonatkozó *francia aggodalmak teljesen alaptalanok*. A németek a népszavazás alkalmával *nem fognak zavargásokat előidézni*. A *fegyverkezésről* szólva így kiáltott fel *Ribbentrop:*

— *Hiszen a francia diplomácia is a francia fegyverekre támaszkodik!* Önök ragaszkodnak fegyveres erejükhöz, anélkül, hogy háborút akarnának. A hadsereg a mai nemzetközi viszonyok között *a nagykorú nemzetek járuléka*. Nincsen-e jogunk, hogy *nagykorúak* legyünk, anélkül, hogy ezért háborús szándékkal gyanusítsanak meg?

Ribbentrop a francia *Háborús Vakok Szövetségének* elnökét, *Scapini* vak képviselőt is felkereste *Goy* francia frontharcos képviselő kíséretében és hosszasan tárgyalt vele.

Bár *Ribbentrop* környezetében hangsúlyozzák, hogy utazása teljesen *magánjellegű*, a sajtóban *híre járt, hogy Ribbentrop tegnap titokban megjelent a francia külügyminisztériumban is,*

Nagy Hitler-vita a kamarában

A képviselőház tegnap esti ülésén *Franklin-Bouillon rendkívül éles-hangú beszédben foglalt állást a francia-német közvetlen tárgyalások ellen.* — A hitlerista Németországgal *sohasem lehet megegyezni* — mondotta. — Sem *Mussolini*, sem *Stalin* nem alapította külpolitikáját *Franciaország letiprására*, amint azt *Németország* teszi.

Franklin-Bouillon beszéde során *heves jelenetek* játszódtak le a Kamaraban. *A baloldalon és a szélső baloldalon sokan tiltakoztak a beszéd gyűlölködő hangja ellen. Goy* válaszolt *Franklin-Bouillon* beszédére és kijelentette, hogy a béke biztosításának egyetlen módszere a közvetlen tárgyalások megnyitása.

Ma, szombaton nyílnak
a
Wien szálloda éttermei
József körút 16.
Kádár Miklós vezetésével.
Délután és este Tánc!
Pogány-jazz! Elsőrangú konyha! Rendkívül olcsó árak

Négy nagy kérdés

Londoni jelentés szerint a Daily Telegraph diplomáciai levelezője valószínűnek tartja, hogy *Hitler újévre újabb diplomáciai lépéseket tervez* a következő *négy nagy kérdés* egységes megoldása céljából: *Németország felfegyverzése, Európa biztonsága, Németország visszatérése a Népszövetségbe, Ausztria jövője.*

Angol-francia együttműködés

A francia sajtó nagy megelégedéssel üdvözli *Laval* külügyminiszter tegnapi beszédének azt a részét, melyben a francia-angol együttműködésről szól. *Kitünő gondolat*, — írja a *Petit Parisien — hogy Laval Európa kibékítésének politikáját a két nagy demokrácia hagyományos együttműködésére alapítja.*

A *Journal* szerint ez a beszéd nem hangozhatott el megfelelőbb időpontban, mint most, *Ribbentrop* párizsi látogatása alkalmával. A *Petit Journal* azt írja, hogy *Laval* igen helyesen úgy vetette fel a német-francia kérdést, hogy *a meggondolatlan lépések és a nyomukban járó kiábrándulások elkerülhetők legyenek.*

INECTO a hajfestékek királynője!

A francia-olasz tárgyalások a megegyezés küszöbén

London, december 1.

A *Daily Telegraph* diplomáciai levelezője írja a következőket:

Mióta *Chambrun* francia nagykövet visszatért Rómába, *az olasz-francia megbeszélések ismét biztató módon haladnak*. Franciaország kész teljesíteni Olaszországnak az északafrikai nagyobb befolyási kör iránti követelését.

A lybiai határok kiterjesztésére vonatkozó olasz követelést valószínűleg a *Tibesti fensík* megszerzésével elégítik ki. Másrészt Olaszország már régebben belenyugodott abba, hogy *Tunisznak teljesen franciává kell válnia*, de egyezmény útján *méltányos elbánást lehet biztosítani* az ottani nagyszámú olasz lakosság számára.

Az *Abesszinia* körüli francia-olasz határ módosításáról is volt szó a római megbeszélések során. A francia-olasz tengerészeti kérdésekről kevesebb szó esett, mert a *francia haditengerészeti politika ezeket majdnem teljesen kikapcsolta.*

Az olasz gazdasági viszonyok nagyban előmozdítják a kölcsönös megértést: Olaszország nemsokára *harmincötmillió font összegű 4 százalékos kölcsönt akar felvenni*, amely a francia kormány segítsége nélkül aligha jár sikerrel. Igy készen áll a szín Laval *eredményes* római látogatása számára, amelyet pusztán *az olasz-jugoszláv viszony javítását* akadályozó körülmények miatt kell halasztani.

Végleg leverték a délkínai kommunistákat

Sanghaj, december 1.

A *Timesnek* küldött jelentés szerint a kínai kormány *befejezettnek tekinti* a délkínai kommunisták ellen folytatott hadjáratot. A *Foukien* tartományban lévő *Csingliót*, a kommunisták utolsó erősségét, november 27-én *elfoglalták* a kormánycsapatok.

Orion rádiók kaphatók:
Sternberg
hangszergyár, Rákóczi út 60.

Legelőnyösebben kapható
készpénz és részletre
BARTA és TÁRSA Podmaniczky utca 39
Fióküzlet: Rákóczi út 30. (Nagydiófa utca sarok)

Készséggel bemutatja „FORTUNA“ Kft.
Andrássy út 33 Rákóczi út 40 Telefon: 26-2-73

„Kezdő doboxon" keresztül

ára 80 fillér

szokja meg az
OVOMALTINE
rendszeres fogyasztását!

Az Ovomaltine fiatalnak-öregnek, férfinaknőnek, egészségesnek-betegnek izomerejét növeli, idegeit erősíti, egészségét fokozza.

A Csillagbörtön rabjának százezerpengős pöre

(A Magyarország tudósítójától.) Nyolc esztendővel ezelőtt történt, hogy a *váci római katolikus püspökség* nincstelen szegényemberek és törpebirtokosok között szétparcellázott körülbelül 430 katasztrális hold terjedelmű földet. Az ügybe belekapcsolódott egy *Tóth* József nevű ember is, aki *a földigénylők érdekeit képviselte.* A vételártörlesztéseket felvette tőlük, de *a befizetett összegeket nem juttatta tovább rendeltetési helyükre, hanem elsikkasztotta.*

A földvásárlók *feljelentették.* A bűnvádi eljárás során bebizonyult, hogy *125.000 pengőt sikkasztott el* a szegény földigénylőktől és ezért a kúria jogerősen *hétévi fegyházra* ítélte.

Tóth Józsefet a szegedi *Csillagbörtönbe* vitték a büntetés kitöltésére. Itt értesült arról, hogy meghalt *Jakabházy* János dr. budapesti ügyvéd, aki *a jogi teendőket* végezte a parcellák megváltása körül. A fegyenc pert indított az elhúnyt *Jakabházy* dr. örökösei ellen 100.000 pengő tőke és járulékai iránt. Azt állította, hogy 1929 augusztus 29-én *irásos nyugta ellenében a földigénylők pénzéből 100.000 pengőt átadott Jakabházy ügyvédnek* s ez az összeg az ügyvédnél maradt. Az ügyvéd örökösei *tagadták* a fegyencfelperes kereseti állítását. *Tóth* írásbeli elismervényt nem tudott felmutatni, de *egész sereg tanut jelentett be annak igazolására,* hogy *Jakabházy* dr. felvette tőle a pénzt.

A törvényszék ki is hallgatta a tanukat, *a keresztkérdések alatt azonban valamennyien belezavarodtak vallomásukba.* Kiderült, hogy annakidején a tanuk közül is többen elősegítették *Tóth* József bűnös üzelmeit. Ilyen körülmények között a törvényszék *nem eskette meg őket vallomásukra* s a 100.000 pengős keresetet, mint alaptalant *elutasította.*

Ma éjjel szabad vagyok

Szerdán

50

Fejes Teri, Gombaszögi Ella, Fenyvessy Éva, Ráday, Kertész Dezső, Boross, Szász Lili, Bilicsi

Táblás házak!

Andrássy úti Színház

Angyalok a kaszárnyában – és a törvényszéken

Hlavács órás színházi botránya két derűs sajtóperben

(A Magyarország tudósítójától.) Hlavács János órás és ékszerész a mult évben kibérelte a *Városi Színház* épületét s ott előadta az *Angyalok a kaszárnyában* című operettet, amelynek szövegét és zenéjét is ő szerezte. Az előadás *botrányba fulladt* s erről annakidején a lapok is megemlékeztek. A cikkek írói közül *Hervay* Frigyes és *Heumann* Károly hírlapírók ellen *Hlavács sajtórágalmazás miatt pert indított* s ezt az ügyet *ma tárgyalta a Schadl-tanács.* A két sajtópert *egyesítették.*

A két hírlapíró *a valóság bizonyításának elrendelését kérte,* aminek *a törvényszék helyt is adott.*

Hojkó Ferenc színészt hallgatták ki elsőnek, aki elmondotta, hogy ő játszotta az egyik főszerepet *Hlavács* darabjában. Hlavács *a próbákon még rendesen fizetett,* sőt az első három előadáson is, *azután azonban zavarok jelentkeztek.*

— *Rákosszentmihályról gyalogoltak be a színészek, hogy 3—4 pengőt keressenek,* — mondotta a színész — *Hlavács azután eltűnt.* Végül is *a főváros vállalta a felelősséget,* hogy kifizeti járandóságainkat, csak hogy *botrány ne legyen.*

A színész a *védő* kérdésére kijelentette, hogy *perelni akarták Hlavácsot* az elmaradt gázsiért. Végül is *nem pereltek, mert a főváros lefújta ezt a dolgot azzal, hogy nem kell szellőztetni az ügyet.*

Fertsek tiszti főügyész elmondotta, hogy Hlavács 2000 pengős kártérítési pert indított a főváros ellen. A per most is tart.

Ráskay Ferenc hírlapíró arról beszélt, hogy mindenfelől a Hlavács-darab botrányairól hallott.

Kardos István hírlapíró így kezdte vallomását:

— A negyedik nap kitört a botrány. A színészek nem akartak játszani, mert nem kaptak fizetést, *Hlavácsot* pedig sehol sem lehetett találni. Egyébként, mielőtt ez a kalandos vállalkozás megindult volna, beszéltem Hlavács-csal. Kijelentette, hogy nagy kincsei vannak, ezeket mind a színházba fogja fektetni, *ő a színházak angyala* és rendbehozza Budapest színházi életét.

Az elnök ismertette az *Angyalok a kaszárnyában* című darab humoros színlapját, amely szerint, *»nagy díszelőadás keretében ünnepli meg a Városi Színház a Hlavács darab premierjét.«*

A színlap 50 százalékos kedvezményt is jelentett azok számára, akik e színlap birtokába juthattak. Az elnök ismertette a színlapra írott megjegyzéseket, amelyek a darab tartalmát mondják el, egyben, — természetesen magasztaló formában — kritikai megjegyzéseket is fűznek a darabhoz.

— Szóval ehez a röplaphoz mingyárt kritikát is mellékeltek, — állapította meg az elnök.

Sebestyén Géza arról beszélt, hogy *mindenfelől valóságos harctéri tudósításokat hallott a Hlavács-darab különös kulisszatitkairól.*

Kaszala Erzsébet kereskedő jó ismeretségben van *Hlaváccsal,* segédkezett neki a darabnál. Az utolsó napon panaszkodott, hogy elmegy, mert már a kutya sem törődik vele. *Nem engedték be a kasszába sem,* holott 6000 pengőt költött a darabra.

Varga Ferenc székesfővárosi tanácsos a *Városi Színháznak* volt gondnoka. Nála fizette le Hlavács három napra az 1050 pengős bért. A negyedik napot nem fizette be, erre a főváros átvette a pénztárt. Az előadás előtt a zenészek leálltak, mert gázsijukat követelték. Az első felvonás után a színészek ugyanilyen követeléssel léptek fel.

Hlavács Jánost hallgatta ki ezután a bíróság.

— A *kasszasiker* rossz volt — kezdte vallomását nagy derültség közepette. — Elhatároztam, hogy a negyedik napon nem tartok előadást, mert 1600 pengős rezsi volt. Erre a főváros beült a kaszszába.

Hlavács János vallomása végén kijelentette, hogy *hatezer keservesen összegyüjtött pengője veszett el a darabon.*

— *Hát ez igazán rossz bolt volt Hlavács úr* — állapította meg az elnök.

Sándor Zoltán dr.-nak, a Színészszövetség titkárának kihallgatása után *Takács* Rózsi, a Hlavács-darab *primadonnája* állt a bíróság elé és kijelentette, hogyha a darabnak nem is, de *neki nagy egyéni sikere volt.*

Násznép az angol királyi esküvőn

Balról jobbra állnak: Lady Iris Mountbatten, a velszi herceg, Eugenia görög hercegnő, Marina és férje, a kenti herceg, Kyra nagyhercegnő és a yorki herceg. Elől ül Mary Chambridge és Erzsébet hercegnő

Letartóztatták a Morro Castle kapitányát és főmérnökét

„Hanyagság, kötelességmulasztás, erkölcstelenség"

New York, december 1.

A tűz által elpusztított *Morro Castle* hajó kapitányát, *Warmot* és *Abbot* főmérnököt vád alá helyezték a tűzvész alkalmával tanusított *hanyagságuk, erkölcstelen magaviseletük és kötelességmulasztásuk miatt.* Letartóztatták őket és e hó 12-én tárgyalja a bíróság ügyüket.

Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknél reggel éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvíz a bélmozgást csakhamar megélénkíti, az emésztőcsatornában összegyűlt salakot kiüríti, a vérkeringést szabaddá teszi és a gondolkodó- és munkaképességet emeli.

Franciaország visszautasította Japánt

Nem hajlandó közösen felmondani a washingtoni egyezményt

London, december 1.

Fernando Pila tokiói francia nagykövet ma megjelent *Hirota* japán külügyminiszternél és közölte, hogy a francia kormány legnagyobb sajnálatára kénytelen *visszautasítani* azt a japán javaslatot, hogy a két ország együttesen mondja fel *a washingtoni tengerészeti egyezményt.*

Üveg- és étkezőkészletek

Herendi, Zsolnay, Rosenthal gyártmányok olcsó áron a 75 éve fennálló **SZITTNER FERENC** szaküzletben IV., Mária Valéria utca 1. (Petőfi térnél)

Köszönetnyilvánítás

Édesanyánk

özv. Klein Bernátné

elhalálozásakor kifejezett részvétekért ezúton mondunk hálás köszönetet.

Gyermekei

Fájdalommal telt szívvel jelentjük, hogy Mindenünk,

Weiner Miksáné

szül. Meyer Jakobina

a legeszményibb hitves, a legodaadóbb anya életének 49-ik, eszményi házasságának 23-ik évében hosszú, kínos szenvedés után itthagyott bennünket, szívünkön mély sebet ejtve.

Drága anyukánk kihűlt tetemét ez év december 2-án, vasárnap d. u. 3 órakor adjuk vissza az anyaföldnek a kerepesiúti temetőben.

Weiner Miksa összetört férje, **Lajos, István, György** örökké hálás gyermekei

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni!

A MUNKAPÁRT ÜDVÖZLŐIRATA A MINISZTERELNÖKHÖZ. Olvasóink jelen számunk illusztrációi között megtalálják annak az üdvözlőfeliratnak a képét, amelyet a nemzeti munkapárt nyujtott át Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnöknek abból az alkalomból, hogy a miniszterelnökön végzett súlyos szemoperáció szerencsésen sikerült. A kormánypárt örömét kifejező album a magyar iparművészet számára is örömet jelent, mert egyike a legfinomabb alkotásoknak, amelyeket az utóbbi időben e nemben produkáltak. Az album **Falus Eleknek**, a kitünő iparművésznek sikerült munkája, a kivitel érdeme **Embery Rikárdé**, aki a Barta-féle könyvkötővállalat művezetője. Az album finom szattyánbőrből készült, fehér szarvasbőrbetéttel, amely dús arany-ornamentikával van ellátva, a közepén Khuen-Héderváry Károly gróf címerével. A fedőlap szélén színes virágfüzér fut végig, amelynek motívumai ismétlődnek a legelső pergamentlapon, amely a munkapárt feliratát tartalmazza. Az album, valamint a megőrzésére szolgáló tok díszkrét aranyszegéllyel van ellátva. Falus Elek munkája úgy rajzában, mint színeiben igen harmonikus és művészi s bizonyára igen érdemes alkotása a fiatal tervezőművésznek. Külön dicséretet érdemel a pontos, gondos kivitel, amely tekintettel arra, hogy az album csak igen rövid idő alatt készülhetett, valóságos bravurszámba megy.

Magyar Iparművészet 1912. 103. l.

Falus Elek

nelmi stílusokban dolgozó német bútorgyárosoknak dedikált a szerző. Történt ugyanis, hogy több német bankár és nagykereskedő francia építészekkel és iparművészekkel rendeztette be a palotáját, természetesen a francia királyok formalisztikus stílusában. Ez a cselekedet a német bútorgyárosok körében igen nagy felháborodást keltett, hazafiatlanságot, szűkkeblűséget emlegettek és lármásan siratták a Franciaországba vándorolt német pénzt. A legnagyobb lármát természetesen a farizeusok csapták s ezeknek vágja oda Fritz Hellwag szellemes, gúnyos verse: „Tu l'as voulu George Dandin. Esztendőkön keresztül szamárságnak hirdettétek a német eredetiséget, esztendőkön keresztül tagadtátok a modern nyelvjárás szükségességét és úgy repetáltátok a francia stílus formáit, mint valami megvadult órák. Esztendőkön keresztül rajtatok lógott a konvencionalizmus copfja, amely az uralmatokat szimbolizálta. Nem törődtetek azzal, hogy német bankárok XVI. Lajos bútoraival vették körül magukat, hogy mérnökök, dolgozó, számító kultúremberek a pazarló zsarnokok szobáiban éltek, nem törődtetek vele, mert ezeket a szobákat ti gyártottátok. De azonnal tiltakoztok és jajgattok, amint ezek a szobák eredeti származási helyükről kerülnek hozzánk,

Falus Elek munkája

Címoldal

IV. ÉVFOLYAM. 1911. ÁPRILIS 1. Steltzer 7. SZÁM.

NYUGAT

FŐSZERKESZTŐ:
IGNOTUS
SZERKESZTŐK:
FENYŐ MIKSA
ÉS OSVÁT ERNŐ

FALUS E.

(Magyar Könyvművészeti Törekvések) a századfordulón

Magyar Könyvművészeti Törekvések a századfordulón

MTA MKCS és Petőfi Irod.Mus.Hűsége kiadványa

Bp.1975.

MTA MKCS

Falus Elek.

52.9.

MESTERSÉG ÉS MŰVÉSZET A NYOMDÁSZATBAN. Kiss Józsefnek a napokban jelent meg egy újabb „díszkiadású" kötete Levelek Hullása címen. Az első oldal tanúsága szerint a szöveg melletti rajzok Falus Elektől valók, a bekötési tábla pedig Courtens festménye után készült. Az áldozatrakész Singer és Wolfner kiadó cég a nyomdai előállítást a Franklin Társulatra bízta.

Első tekintetre szembeötlik e kötetnél, hogy bár külön művész tervezett hozzá széldíszeket és szövegképeket, az egésznek a sorsa mégis egyedül a nyomdán fordult meg. Annak merkantil célzatú beavatkozása pedig a művészeti elvek szerint kötelező grafikus korlátot túllépte a táblán és a szöveg közt egyaránt. A fedélre ugyanis Courtens Aranyeső című képe van alkalmazva, amely különben igen poétikus tájkép, de nem arra való, hogy könyvet kössenek bele. A könyvtábla egyáltalán nem bírja el a perspektivitásra való törekvést.

A könyv belsejében látunk takarékosságot, de látunk pazarlást is. Takarékoskodott a nyomda, mikor a béléspapírt úgy hozta létre, hogy egy kisebb rajzot nyolcszor egymás mellé nyomott, míg csak tele nem lett a papír (nyolcszor megismételvén a művész monogrammját is);

Magyar Iparművészet. 1908. 49. l.

továbbá ott, ahol a vízszintes fejlécet függőleges széldísznek használja fel. Pazarlást pedig úgy követ el, hogy nem kíméli a festéket. A vonalban és tömegekben befejezett rajzokat kínos színek robbantják szét. Ilyennel már a részletfizetéses közönséget sem lehet elkápráztatni, az is megérzi, hogy ez nem művészet, hanem csak piacra dobott Harlekin. Maga Falus természetesen alig látszik ki abból, amivé a nyomdai pártfogás fejlesztette. A szegény skót fecskék és virágok nem jutnak levegőhöz az anilintől.

Sz. G.

THOROCZKAI (VIGAND) EDE MAROSVÁSÁRHELYEN intérieur-kiállítást rendezett, a mely január hó 7-én nyílt meg. A kiállítás három szobaberendezést foglal magában, úri-, leány- és hálószobát. Utóbbi a pécsi orsz. kiállításon, a másik kettő a M. Iparművészeti Társulat tavaszi kiállításán volt látható. A marosvásárhelyi lapok szerint a kiállítás általános tetszésben részesül.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1908. év tavaszára tervezett lakásberendezési kiállítását a kiállítók kérésére őszre halasztotta. A kiállítás iránt érdeklődő kiállítók forduljanak a Társulat titkári hivatalához. — Hasonlóképpen elhalasztották 1909. évre az idénre tervezett pozsonyi iparművészeti kiállítást.

MŰHELY név alatt festők, szobrászok, építészek és iparművészek csoportot alkottak, amely csoport a kiállításokon egységesen fog fellépni és külön kiállításokat is rendez. A Műhely főcélja az, hogy olcsó és artisztikus munkával annak a publikumnak művészi igényeit elégítse ki, amely publikum az iparművészet terén újabban föl-bukkant luxust nem bírja meg. A legközelebbi kiállítás

PÁLYÁZATOK

Falus Elek, építész, grafikus M.D.K.

nagbányai, müncheni, berlini és londoni évek után jött haza Ignotus hívó szavára. Kemény Simon: Lamentációk, Babits Mihály: Levelek Isis kosorújából és Mórics Zsigmond: Hét krajcár c. műveinek kötés terveivel kezdte munkásságát. A történelmi stílusok zagyva keverése helyett a növényi ornamentika egyszerűbb c. művészibb motivumaival adott bizonyos magyaros jellegét alkotásainak. ./.

Szij Rezső: A Nyugat és a könyvmüvészet
Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.

1. sz. 63. old.

Falus Elek, építész, grafikus M.D.K.

könyvtervezési munkásságát a legnagyobb elismeréssel méltatja a szerző, külön hicmelve jól olvasható, szép betűit és „józan mértéktartását... a kor elszabadult, felelőtlen kandabandazásához képest... Ez az a fajta szecesszió, mely ízlést és karai szint reprezentált..." A közölt reproduzciók:

1. Balázs Béla: A vándor énekel (cimlap
2. " " " " (fedélrajz 1911
3. A Nyugat könyvei. Kötésterv. ./.

Szij Rezső: A Nyugat és a könyvmüvészet
Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.

1. sz. 64-65. old. 9-11. ábra.

M.D.K.

Falus Elek, építész, grafikus

... 4. Ady Endre: Igy történhetik. 1910.
5. A „Nyugat" címlaprajza
6. Ady Endre: Vallomások és tanulmányok
7. Krudy Gyula: Esti ut. (Nyugat Könyvtár)
8. A „Nyugat" fedélrajza
9. Lengyel Menyhért: Tájfun. 1910
Falus Eleknek fel kellett hagyni a könyvterveréssel, mert még a Nyugat sem./.

Szij Rezső: A Nyugat és a könyvművészet
Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.

1. sz. 65-68 old. 12-17. ábra

Falus Elek, építész, grafikus

"... sem tudott teret adni neki, az első évek lendületét leszámítva. Szimpadi és interieur-tervezés nyomult előtérbe, ... Iparművészeti tényhedés, melyből azonban a könyv egyre jobban kiszorult."

Szij Rezső: A Nyugat és a könyvművészet
Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf.

1. sz. 66. old.

Falus Elek, iparművész

Tülöp Géza ... dalom M. ön. 16.

Népszabad ... áj. 10.

A magyar irodalom történetében korszakos jelentőségű *Nyugat* című folyóirat szinte megindulásától kezdve adott ki könyveket is, majd 1910-ben Nyugat Rt. néven kiadóvállalata alakult, amelynek kiadványai elsősorban a lap munkatársai, kisebb részben a világirodalom jeles kortárs alkotóinak a művei közül kerültek ki. A kiadó Nyugat Könyvtár címen 1911-ben olcsó füzetes sorozatot indított, amelynek — tartalmi, irodalmi értéke mellett — nagy a jelentősége a XX. század eleji magyar könyvművészetben is. Falus Elek

lusú, modern műveket (például Balázs Béla, Kosztolányi Dezső, Lányi Sarolta, Lesznai Anna, Lukács György, Thomas Mann és mások írásait) adott közre. Kner Imre később a múlt felé, a hagyományokhoz fordult, hogy azok alapján alakítsa ki a modern magyar könyvek stílusát. Tanulmányozta a régi korok kiadványainak tipográfiáját, s Kozma Lajossal, aki a népművészet motívumkincse alapján készített fametszetes könyvdíszeket, valamint Király Györggyel, aki a művek szövegét gondozta, közösen három híres sorozat kiadását készítették elő az 1910-es években. A három sorozat kötetei a világháborús évek s a forradalmi időszak okozta nehézségek miatt csak az 1920-as évek elején láthattak napvilágot: a régi magyar prózai munkákat tartalmazó Három cseppke könyv 1920-ban, a magyar klasszikus költők műveiből összeállított tizenkét kötetes Kner Klasszikusok 1921-ben, s a világirodalom kisebb terjedelmű remekműveiből álló huszonnégy füzetes Monumenta Literarum 1921—1922-ben.

Az 1908-ban alapított Tevan-nyomda vezetője, *Tevan Andor*, a könyvművészetnek azt az irányzatát művelte, amely a tipográfiával egyenrangú szerepet szánt az illusztrációnak, s jeles művészekkel (például Divéky József, Kolozsvári Sándor, Hincz Gyula) együttműködve készítette gazdagon illusztrált, egyedi és sorozati (főként 1913 és 1948 között az úgynevezett Tevan-amatőr sorozatban megjelent) kiadványait.

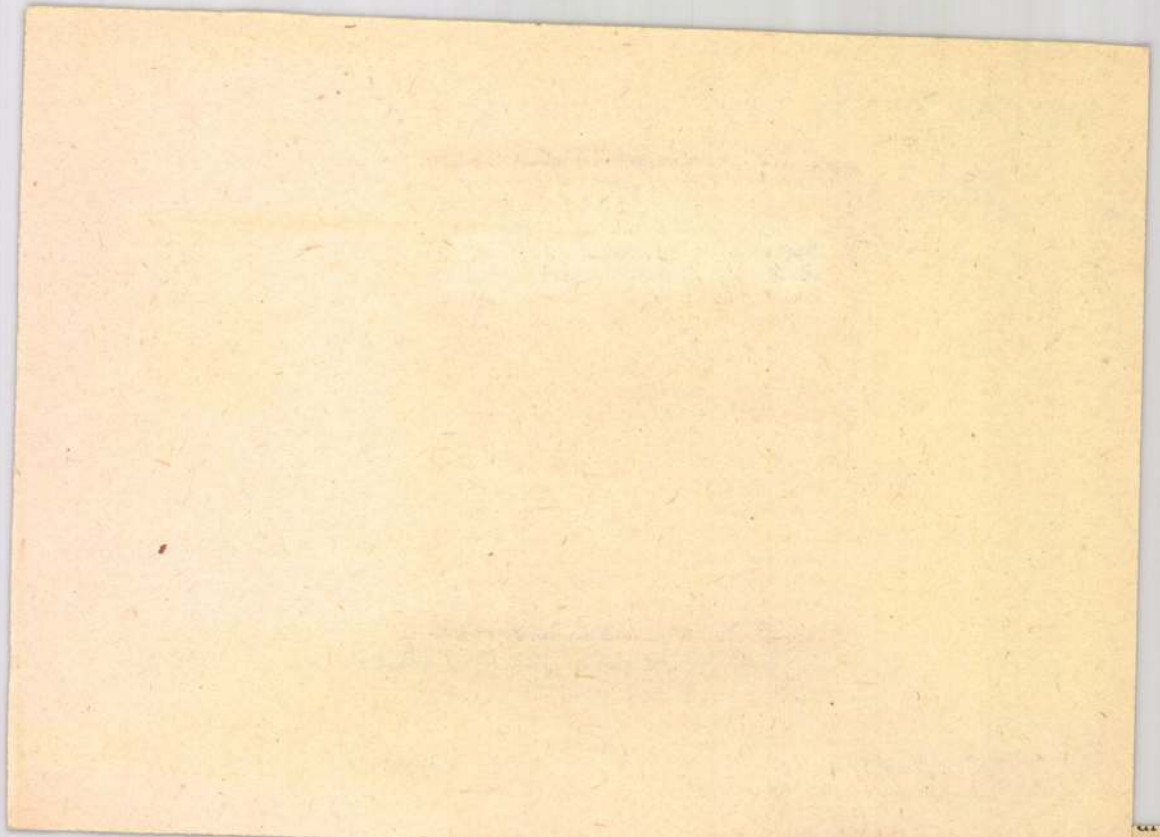

sághoz nem kell érteni. Csak a siker mechanizmusához. A menedzserszakmában tehát közömbös, hogy profi bokszolót értékesítünk, vagy bébihintőport, vagy nótaénekest, vagy farmernadrágot, vagy Neoton-famíliát.

Módosítom e jegyzet elején mondottakat. Legeslegjobban a menedzsert irigylem. Ő ugyan nem ért ahhoz, amivel foglalkozik — példánk-

ház nemrég

fölújította, s a tévé jóvoltából a Fővárosi Művelődési Házban rendezett előadást a közelmúltban az egész ország megismerhette.

Már az 1935-ös filmben végrehajtottak némi módosítást: a múlt század nyolcvanas éveiben játszódó történet átkerült a jelenbe; a most megismert változat pedig a századfordulón játszódik. Kihagyták Tisza Kálmánt, s ami nekem tüstént föltűnt, a mulatozó Balázs stupid kiszólását — „az anyátok sárga viganóját!" —,

Falus Elek

1911? – tól a Eecskeméti
mühiszhelep tagja

Pénz, római V. 201

– magyar V. 201.

Falus Ede

A kecskeméti nőnyegző és Eda vezetője volt. (1912)

Porosló h. n. V. 191

Falus Elek

Wellisch Andor és Staudhammer Károly építészekkel tervezte a budapesti Corso-mozi újjáépítését.

Tér és Forma

1937. 6. 27.

A cikk Wellisch Andor csomagjában.

MAGYAR SZEMLE TÁRSASÁG

Budapest, V. Vilmos császár-út 26

Méltóságos
Nagyságos

dr. Dercsényi Dezső urnak,
a Müemlékek Orsz. Bizottságának
tisztviselője,

Budapest, IX.,
Hőgyes Endre-utca 10.

Falus Elek

Révai XX. 218. l.

Falus Elek

1903/4

Ferkèpzomfoiskòvk

1932-33 79. l.

Talus Elek Endre

festő, grafikus és iparművész

L.

Szudrey-Szentiványi

464.l.

Trasimur h. n. VIII. 208.

Végh Gy

Nyomdász mivé-
szeti kiáll.
MM. 1932
148. l

Gouda B

Srolnok a mův-
ben.
u.o. 1927
42. l

Herman L

Miklós Andor

MM, 1933

379.l

Kemény S.:

Urai archép-
vajlat F. E-ről

MM. 1933.
241–42. l

Falus és Staudhammer

árumintavásári
pavillonja repr.

Kentiku Sekai
1936. szept. száma.

Tér és Forma
1937. 22. l.

Szinyei Társ.

1922 nov.-dec. I. Kötet (N. Sz.)

A Szinyei Társ. alapító-levele

IV. Károly kir. hitlevelének első oldala

Falus Elek

† 1950 máj. 20.
Bpesten.

A főváristól adományozott díszsírhelyen temették
máj. 22-én.

Sz. M. 1950.
270. l.

A Szinyei Merse Társaság egyik alapító tagja volt.

Falus Ellk

irod

Herman Lipót. A művészasztal feinszora a „Japán"-ban.
Pesti Napló 1933. jun. 4.

U. 3603

Vasárn. **3** Xav. Ferenc		Protestáns: Olívia Görög: Szofoniasz Izraelita: Kislev 15
Hétfő **4** Borbala		Protestáns: Borbála Görög: Dam. János Izraelita: Kislev 16
Kedd **5** Szabbasz		Protestáns: Vilma Görög: Szabbasz Izraelita: Kislev 17
Szerda **6** Mikiós		Protestáns: Miklós Görög: Miklós Izraelita: Kislev 18
Csütört. **7** Ambrus		Protestáns: Ambrus Görög: Ambrus Izraelita: Kislev 19
Péntek **8** Mária fog.		Protestáns: Mária Görög: Patáp Izraelita: Kislev 20
Szomb. **9** Fourier	1933 **DECEMBER** 31 nap	Protestáns: Natália Görög: B.-A. fog. Izraelita: Kislev 21

49-ik hét. Nap kelte 7 ó. 28 pk. — Nyugta 16 ó. 12 pk.

Falus Elek

l.

Lyka (fest) 1896 – 1914

[illegible]

54. l (1953)

(kétszer)

109. l

Falus Elek

Kul. 1883

l.

Namkönyvem

18. l.

Modern m. könyv mind.

M. Bibl. Társ. Évk.

II. 1929-30

1931

Falus Elek

ivod
z

Thieme-Becker

XI. 239. l.

(Lyka.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Falus Elek

l.

Szabad Művészet

1949. 174. l.

apr. 11

„Emlékezés 1919-re"

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ula urnak,

bizottsága elnökének,

Budapest.

er hó 14-én, 670. sz. a. kelt becses

sal, van szerencsém Eber László dr.

ári utiszámláját 64 K. 80 f.-re érvé-

sszaküldeni.

MM

1925. II. 53. l. (Ma-
gyarok Monzában)
433. l. (A tri-yi
M. P. Társ londoni
kiáll.)

1926. 538. l. (N. P.: Trás-
mův. kiáll.)

1928. 462. (A Lechner Gödön
Társ.)

Falus Elek

Bortsök-Réti

Nagybányai kiáll. kat. 1912

79,85

1903, 1909

dolgozott ott

Tiszafüredi Sziget VI. 182

Falus Elek

Bőrtárcák, vésett és kézi aranyozó díszítéssel készítette Tull Viktor repr.

Magyar Iparmüvészet

1911. 19. l.

kép

Falus Elek

Az okmánybélyegpályázat I. díjjal jutalmazott pályamüvei, köztük fenti terve, repr.

Magyar Iparmüvészet

1912. 278. l.

Drei der schönsten Galerien der Welt

DAS WIENER BAROCKMUSEUM

IM UNTEREN BELVEDERE

190 Bildertafeln mit Abbildungen sämtlicher Interieurs und Kunstwerke und 102 Seiten Text. 1923. Großoktav. Kartoniert RM. 7·50 (ö. S 11·—), gebunden RM. 9·— (ö. S 13·—)

„Dieses einzigartige Museum verdiente auch den einzigartigen Katalog... Ein Vermittler wertvoller Erinnerung an eines der edelsten Wiener Gesamtkunstwerke!" (Deutsche Bauzeitung.)

★

GALERIE DES 19. JAHRHUNDERTS

IM OBEREN BELVEDERE

85 Seiten Text und 455 Abbildungen sämtlicher Kunstwerke

Falus Elek

úparnuvej

kut. 1884. decz. 31.

Orosháza

saját berendás

Burger

Lajos, festő

Szentiványi Pula

M. D. K.

FALUS Elek festő

1903-ban Nagybányán a Szabad-iskola növendéke

Rébi Bp. 1954. 326. l.

Falus Elek †

† 1950. máj. 20(?)
Budapest

Szabad Művészet
1950. 270. l.
F. É. megh.

dr S z e n t i v á n y i Gyula urnak

B u d a p e s t .
XI. Lágymányosi ut 16.
félemelet 1.

Fővárosi Kertár Budapest
Budapest 46 XI. 10 15 50 A
Hivatalból Közszolgálati ügyben Díjátalányozva

Falus Elek
vitte Londonba
1925 őszén és nov. 7.
nyílt meg a T. kiállítás. meghívására
Amsterdam Bradfordba vitte a kiállítást.

T. Szinyei Társaság

Falus Elek

irod

E E Szi 18-20 l.

Ernst E:

A tyinyci M P Társ és
mův. tagjai
1926

ly Bertalan Női portré 1

2 db portré 2
Munkácsytól

tz: Női portré 1

ch: Patrona Hungariae 1

Látlapon: női fej 1

os: Paletta női akttal 1

relli: Tájkép 1

Bertalan: Női fej 1

t: férfiönarckép (fekete) 1

[illegible] 1

Falus Ella

Részt vett a vörös május városdíszítő munkálataiban.

Építő Ipar - Építőművészet. 1929. 66. l.

(H.J.: A Kommunista május. Elsőjeinek tíz éves évfordulójára.)

osan következtethettünk, s ahol azt
e; ezt is olyan anyaggal, amely fel-
kitől és bármikor megkülönböztet-
olyan helyiségeit, amelyek falainak
n került elő elegendő töredék, ahol
maradtak meg, múzeálisan, mintegy
kus lapos, modern üvegfödémmel
töredékek természetesen itt is, egy-
s lemondtunk az építész számára
rekonstruálási kísérletekről. A szé-
mindig összefüggően, csekély ma-
ítmény szinte teljesen elpusztult,
ek, eredeti helyüknek többnyire
sonka tagok szóródtak szét. Itt
rnyi magasságú falmaradványok
teljesebb összegyüjtésére, áttekint-
re szorítkozhatott. Hogy a felszínre
ységesebb, a szemnek is kelleme-
erületet kertesítettük. A mult rom-
ítettük. A zöld pázsit arra is szol-

Falus Elek

U. 2015

ügyi Miniszternek 7841/1938.szám
.osztályához intézett rendeletének

Az Est. 1916. dec. 17
(Művészi előkészületek a Koronázás szvonalán és a Mátyás-templomban.)

sonyi /up.Helyben, Veszprém vm./
ságának a lelkészlak javitási
ersmindenkorra szóló kivételes és

7841 - 1938
----------szám.
II.

Tárgy:A tótvázsonyi ref.egyházközség segélye.

Melléklet száma: 0

Hiv.sz: 101/1938.

Müemlékek Országos Bizottságána

B U D A P

IX.Hőgyes

Tudomásul közlöm.

Budapest,1938.október 27.

Falus Elek

Tagja volt a szol-
noki muvesztelep

Pécs - bátaszéki vasútépítés T. 182.

Falus Elek

Nagybányai h. k. 1912

85

átirva

Terebestejérpataki gazdakör

VI. 227

~~Falus Elek~~

Wellisch épülete

Corso mozi átalakítása

Kokusai Kenchiku

1937. okt. 11.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Falus Elek

1.

Interieur

1912. 17-18. sz.

4. l.

A MAGYAR NEMZETI MUZE
Akadem
BUDAPEST, V. ~~SZÉCHEN~~

Műemlékek Orsz. Bizottsa

F. é. július hó 2-án 231/1926 sz. a.
hogy a Bizottság a műemlékek, köztük
megvédésére is „Országos Magyar Emlékvéd
ságot a nemes cél kitűzéséért és kívánok

Amennyiben a megalakítandó
kaságok, ősterületek, botanikai nevezetes
leveles növények eredeti termőhelyeinek

Falus Elek

ivod

ou Y: M. Sparnáo
mnr. Tóti

Genth Verecké tól

V. 153. l. vapj-y

ú. n.

V. u.

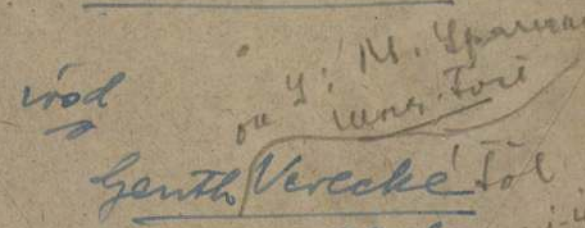

Falus Elek

IV. Károly király ex-
kü okmánya. Terverte
fenti. Repr. 1

Wiener Bilder

1917. jan. 7. kép

Közoktatásügyi miniszter, Budapest

III. 165.

Falus Élek

MDK

Egyike azon tiz festőművésznek, akik 1919 márc 18-án a szépművészeti kormánybiztostól a gödöllői kastélyban művésztelep létesitését kérelmezték.

a levél szövege

60-61.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

MDK

Falus Elek,

1909-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902- 1912./ 85.1.

MDK

Falus Elek

1919 máj 1-i dekorativ munkát az egész városban ő tervezte. Részletekben a munkát Biró Mihály adta ki.

147.o.

M.T. Képz. El. Bp. 1960.

Falus Elek

Falus Elek lőtt-művésztársával kivált a hecskeméti Művésztelep vezetéséből.

Összegyüjtötte Sümegi György: Fejezetek egy megye.....

Müvészet, 1975. junius - 43. oldal

Falus Elek

a Keszeneti művésztelepen

dolgozott

Népszava 1972 julius 1
6.old.

Falus Elek

A legjobb külföldi illusztrátorok között említik a müvész nevét, aki most Kiss József: "Levelek hullása" c, verses kötetéhez készitett szines iniciálékat és rajzokat.
Az Irodalom c. rovat ismerteti a kötetet és igen nagy elismeréssel nyilatkozik a fiatal müvészről.

A HÉT, Bp. 1908. jan. 26. XIX. évf.
4. sz. 63. lap.

Falus Elek

Az 1912-ben alakult Kecskeméti művésztelep törzstagja.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története, Népszava, 1972. júl. 1.

Falus Elek.

A Müvészház müvészeti tanács tagja.1909-ben.

Bende J:

A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Falus Elek

a „Lechner Ödön társaság" tagja.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

751

MDK

Falus Elek

Az okmánybélyegpályázaton I (500 Koronas) dijjal jutalmazott pályamüvei. Repr.

Magyar Iparmüvészet, 1912. 278.l.

Falus Elek

Az első önálló lakberendező tervező nemzedék:
Faragó Ödön nyomában, Kozma Lajos, Falus Elek,
Menyhért Miklós, Novák András, Lakatos Arthur,
Vas Béla, Péter Sándor, Meller Dezső

Ernyey Gyula: Az ipari forma története Magyarországon
Akadémiai Kiadó 1974 28.o.

Falus Elek, iparművész 1) Folytatás

Kecskemét polgármestere Kada Elek volt, aki a várost a fiatal építészet legfvisebb irányához, a szecesszióhoz sorolható köz- és egyesületi épületekkel, magánházakkal építették újjá, tették korszerűvé a századfordulón. Kada hosszú távra érvényes elképzelései között megférhetett az új építészet és az új festészet támogatása, kecskeméti otthonosinálása. Ehhez a munkára Kadának segítőkre volt szüksége. Az előkészítésben ~~és~~ és szervezésben a kecskeméti Tóth Kálmán építész és Falus Elek iparművész vállaltak szerepet.

Sümegi György: Az 1910-es Kecskeméti Művésztelep Ellentmondásai.

Forrás, 1980. febr. 68. old.

Falus Elek, iparművész 2) Folytatás

A művésztelep építéséhez 1910-ben hozzáfogtak, de az 1911-ben közbejött nagy földrengés hátráltatta jelentősen a munkát. A művészek az épületek elkészültéig építész kollégáik épületein dolgoztak együtt. Falus Elek és Herman Lipót a kaszinó nagytermét dekorálták. – 1912-ben az elkészült művésztelepre beköltöztek a művészek, Falus Elek is. – A Kecskeméti Szőnyegszövő Falus tervei szerint készülő kecskeméti szőnyeg, úgy látszott, hogy csatát nyert, de Falus elmaradozott Kecskemétről, az induláskor rezüdt értékesítés akadozott

Sümegi György: Az 1910-es Kecskeméti Művésztelep Forrás, 1980. Febr. 68. old. – 69. old Ellentmondásai.

Fülöp Elek

Könyvtábla Ady Endre „Új versek" című kötetéhez.

Könyvtábla, Heltai Jenő „Kismesék, versek" című kötetéhez.

Könyvtábla a „Nyugat" című folyóirathoz,

Könyvtábla Tóth Árpád, 1913, „Hajnali percekkel" című kötetéhez.

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung: István Király Museum közleményei, Serie D, Nr. 41. Székesfehérvár, 1965 39 l.

Falus Elek

Lázár Béla: "Tizenhárom magyar festő" cimmel Lyka Károly előszavával „tizenhárom kiváló, modern magyar festőről" szóló könyvének szines cimlapját a müvész készitette.
Az erről szóló rövid cikk igen nagyra értékeli Falus Elek munkáját.

ÉLET, Bp. 1912. juli. 14. IV. évf.
28. sz. 897. lap.

M.D.K.

Falus Elek és Herquet Rezső

Művészekről igen komoly elismeréssel ir az uj szinház tervezésével, illetve épitésével kapcsolatban. Falust a magyar iparművészet büszkeségének tartja. Molnár Ferenc: Farsang c. darabjának diszleteit is tervezte. Falust kérik fel a grófi szalonok berendezésére is, mint a beszámoló irja. Herquet Rezső-ről mint Falus társáról /művész-társa/ ugyanilyen elismeréssel ir a lap. Falus Elek fényképét, valamint az általa tervezett uj Modern Szinpad nevü szinház szinpadjának részletét és az előcsarnok képét közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1916. nov. 19.-26. V. évf. 41. sz. 4.-5.-6. és 8.-9. lapokon.

MDK

Falus Elek

M. Iparmüvészet, 1904. Ujabb magyar exlibrisek.
233-34 l.

MDK

Falus Elek

A marosvásárhelyi Közművelődési Ház étkezőterme, repr.

Magyar Iparművészet 1913. 405.l.

Falus Elek

Margitay Ernő: "Tavaszi kiállitás" cimmel ir a Műcsarnokban bemutatott alkotásokról, felsorolja az ott szereplő művészeket. Egyes művészeknél csak a nevét emliti meg, mint akik fémjelzik a tárlatot: Benczur Gyula, Iványi Grünwald Béla, Vaszary János, Kernstock Károly, Glatter Armin, S. Kalivoda Kata, Mányay József, Basch Gyula, Kandó László, W. Gyenes Gitta, Rákosiné Geöneczy Ilona, Pentelei Molnár János, Jávor Pál, Szenes Fülöp. Bednár János, Mednyánszky László, Szinyei Merse Pál, Perlrott Csaba Vilmos, Falus Elek./ könyvdiszei közismertek és finomak. Falus Elek: tudással, művészettel átitatott /

ÉLET, Bp. 1912. május 5. IV. évf. 18. sz. 566-567. lap.

Falus Elek iparmüvész

"Taifun" cimmel az "Irodalom" c. rovat közleménye, Lengyel Menyhért: "Taifun" c. drámájának, könyvalakban megjelent, bibliofil kiadványáról tudósit, melyet a müvész tervezett.

A HÉT, Bp. 1909. nov. 14. XX. évf.
46. sz. 762. lap.

MDK

Falus Elek

Janszky Béla épitész. E. G. I. 505.l.

Falus M.D.K.

Herman Lipót karikatúrát rajzolt róla

Czeizing Lajos-Dó Fehér Zsuzsa:Művészek. Bp. 1963.

92.1.

MDK

Falus Elek

Rózsa Miklós: Modern magy. képtár. Bp. 1911. képpel.

FALUS ELEK, grafikus

Az 1918.nov.3.-i keltezésü és az Osztrák-Magyar Bank Budapesti főintézete által kiadott 200 koronás bankjegy Falus Elek rajza után a budapesti Athenaeum nyomdában készült. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegyterve-zők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966. Akad.Kiadó, Bpest. 1966

MNDK

Falus Elek

grafikus

egy 500 K-s díjat nyert az okmánybélyeg pályázaton. Ábra a Gr. Sz. melléklet-
letében

*** Az okmánybélyegek pályázata

Grafikai Szemle 1912 évf. 10 sz. 232 l

FALUS ELEK, grafikus

Az Osztrák-Magyar Bank Bpesti Főintézetének kormánybiztosa 1918.nov.?.keltzéssel 200 koronás bankjegyet akart kibocsátani, de nem jelentek meg a forgalomban Falus rajzolta őket. III.tábla. 1.kép.Fekete repr. Szöveg 60.old.

AMBRUS BÉLA-DR.KUPA MIHÁLY: Magyar papirpénztervezetek 1918-1946 60.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

M.D.K.

Falus Elek, iparművész

kapott megbízást IV. Károly koronázása alkalmából, a királyi eskü szövegének díszes megrajzolására.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916 évf. 51. sz.
309. old.

MDK

Falus E., épitész

Pogány M. és Hwrquet-el az andrássy utat
diszitette a millenáris emlékkel.

/Összesen 11.csoportra volt bizva a diszités./

Makoldy József: Epest diszitése május 1.-én.
KI-KM, 1919 máj. 4. 11o.1.

MDK

Falus Elek

Az Ernst-Múzeumban a termek falait Falus Elek tervei szerint készült, magyaros izü fali festés boritja.

Cikk: Az Ernst-Múzeum és Szinyei Merse Pál kiállitása.

Vas.Ujs. 1912. 59.évf. 20.sz. 397.lap

FALUS ELEK, iparművész

1884-1950.-1903-ban tanult Nagybányán a szabadiskolá-
ban.Kiváló iparművész és dekorátor.Kecskeméten 1910-től
től vezetettszőnyegszövő műhelyt.Nagy szerepe volt ab-
ban,hogy a kecskeméti telepiparművészeti jelleget is
kapott. 310.old. 16.jegyz

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA,III.HISTORIA,-Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

FALUS ELEK, iparművész

A megbeszéléseket a művésztelep ügyében Nagybánya és Kecskemét között Falus Elek és kecskeméti barátja, Tóth Kálmán közvetitették, mégpedig eredményesen. Ez egy új művésztelep életrehivását eredményezte.
310.old. 16.jegyz

MURÁDIN JENŐ: Nagybányától Kecskemétig egy művészeti különválás történetéhez 305.old

CUMANIA, III. HISTORIA, -Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975.

FALUS ELEK, festő

Nemes Marcell,a mügyüjtő bekapcsolódott a müvészi élet be.Gyakori Vendég volt a Japán-kávéház müvészasztallánál.AJapán -kávéház törzsvendége volt a festőként és emberként is nagysuabású Falus Elek is.Itt is csizsoló dott Nemes müvészetfiismeretere és izlése. 276.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemses Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA,III.HISTORIA, Bacs-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

FALUS ELEK, festőiparművész

Nemes Marcellt a képgyüjtemény adományozásáért Kecskemét városa diszpolgárává választotta.-A diszpolgári oklevél kivitelezésére falust kérte fel Nada.De ennek elkészitése elhúzódott.Az első világháború kitörése és Nada halála után nem törődtek ezzel. 280.old. 30.jegyz

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyüjtő.Adalékok a magyar műgyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

FALUS ELEK, festő

A kecskeméti Tóth Kálmán közvetitésével 1909 nyarán körvonalozódott a kecskeméti művésztelep terve. Falus Elek és Iványi Grünwald Béla szervező munkaja révén. A művészek elképzelé einek és kada terveinek szerencsés összehangolása hivta életre ,komoly anyagi áldozatok árán a művésztelepet. 279.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyüjtő Adalékok a magyar műgyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA.III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

FALUS ELEK, festő

Nemes Marcell gyüjtemény adományozását a kecskeméti múzeumnak jelentősen elősegitette, talán kiváltotta a kecskeméti művésztelep megalakulása.-Herman Lipót leveléből tudjuk: "tanúja-sőt társa Falus Elekkel együtt valamennyire inspirálója is voltam az e gész müveletnek".- 280.old 28.jegyz

SÜMEGI:GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA,III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, 1975

FALUS ELEK
grafikus, iparművész (1884–1944)

Nagybányán és Zemplényi Tivadarnál tanult, később Szolnokon és Münchenben dolgozott. A Nyugat könyvművészeként úttörő munkát végzett a magyar könyvgrafikában. 1910 után Kecskeméten szőnyegszövő műhelyt vezetett.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod.Muz.közös kiadványa Bp.1975.

Falus Elek

Pólya Tibor rajzán, — melynek címe: „akik nem mennek a Műcsarnokba, — a Japán-Kávéház művésznasztala" — szerepel a művész karikatúrája és aláírása. (repr.)

Sümegi György: Pólya Tiborról — születése évfordulóján.
Petőfi Népe, 1976. ápr. 25.

Falus Elek

Az ÉLET I. kötetének cimlaprajzait, plakát és reklámrajzait két müvész készitette. Az 1. sz. példánytól a 26. sz. példányig a plakátrakzokat és a reklámképeket Falus Elek, a cimlapokat Kardos Brunó készitette. 1913. jan. 5.-től, 1913. junius 29.-ig.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1913. jan. 5.- junius 29., L.sz.-tól 29. sz.-ig. az I. kötet.

MDK

Falus Elek

Fejléc, rajz, repr.

Művészet 1909. 394.l.

Falus Elek, festöm.-graf. MDMKK.

rajzolta a 296-ik és 322-ik oldal fejlécét.

Művészet.1964. 341.l.

Falus Elek, grafikus-iparművész (1884-1950).

Út a galériáig.

1909: Iványi Grünwald Béla festőművész, Falus Elek iparművész és Kada Elek polgármester elhatározzák, hogy művésztelepet szerveznek Kecskeméten.

1910: Lerakják a mükerti művésztelep alapkövét.

V.M.: Képtár a Cifrapalotában.
Petőfi Népe. 1983. okt. 9.

Falus Elek, grafikus- és iparművész (1884–1950).

A századfordulón a képzőművészeti élet szervezetei mellett olyan szabad társulások is voltak amelyek jelentősége túlnőtt a hivatalos társulásokén. Ilyének voltak pl. a kávéházi asztaltársaságok. Sok szakmai kérdés itt dőlt el, ezeken a kávéházi beszélgetéseken. – A Műcsarnok kávéház volt a törzshelye Vernstok Károlynak, aki köré gyülekeztek a századelő fiataljai, Faragó Géza, Falus Elek és természetesen Herman Lipót is.

Stúdió 84.

1984. IV. 17. Televízió ~~84~~ 1. műsor (S. Gyné.)

Falus Elek, grafikus-iparművész (1884–1950).

Iványi Grünwald Béla festőművész, Falus Elek iparművész, Kada Elek polgármester 1909. júl. 17.-én folytatott hosszabb tárgyalás után elhatároztatott, hogy Kecskemét városa felépíti a művésztelepet. – Falus Elek tulajdonképen főszervezője volt a művésztelepnek. Abban az időben kitűnő címlapokat, plakátokat az akkoriban megindult az Est-művészeti dekorálója és mindezeken felül a Vigszínház díszlettervezője volt. Falus intenzív ráberzélésére Nemes Marcell, a nagy gyűjtő-mecénás és műkereskedő múzeumot alapított Kecskeméten.

H.N.: Kecskeméti emlékek.

Petőfi Népe, 1984. ápr. 22.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch. 1.1.ó

Falus Elek.

Szinnyei-asztal a Japán kávéházban.

Lázár Béla:müvészekről.
Lázár Béláné közlése.

Falus Elek

a gödöllői, volt királyi kastély művésztelep céljaira való átengedését kérte a Tanácsköztársaság idején.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./ 8. l.

Falus Elek

az egyik aláírója annak a kérelemnek, melyet tiz festőművész ad be ~~1918~~ 1919. március 18-án a szépművészeti kormánybiztoshoz; kérik, hogy a gödöllői kastély egy részét művésztelep céljára utalják ki.

Műemlékvédelem, 1969. 4. sz., p. 235.

M.D.K.

Falus Elek

A Modern Szinpad uj belvárosi helyiségének első vázlatát hozza a lap, amely bemutatja Falus Elek és Herquet Rezső munkáját.

Szinház és Divat. Bp. 1916. szept. 3. I. évf. 3. sz. 15. lap

M.D.K.

Falus Elek

és Herquet Rezső épitőművészek terveivel kapcsolatban a lap szakértő épitészt kért fel a két művész munkájának részletes leirására. "A Belváros Szinháza" cimmel a lap bemutatja a két művész eredeti tervrajzát, valamint a szinház páholysorát és leirja az épületet kivül belül.

Szinház és Divat, Bp. 1916. nov. 12. I. évf. 13. sz. 25-28. lap

M.D.K.

Falus Elek

"A kiváló rajzoló iparművész...tervezte a Modern Szinpad belvárosi szinházának berendezését,...Az Est jellegzetes lapfejét,...a Pesti Napló uj szerkesztőségének;;" szobáit, valamint lakásokat és különféle paloták terveit készíti.

"Falus tervez" c. közl.
Szinházi Elet. Bp. 1917. juni 17-24. VI. évf. 25. sz. 13. l.

Falus Elek, grafikusművész

A kecskeméti művésztelep 1912-ben nyílt meg. Az alapítótagok között volt Falus Elek grafikus. – Kis ideig Uitz Béla is megfordult a művésztelepen.

Lasonci Miklós: A kecskeméti művésztelep múltja és jelene.

Nógrád, 1980. ápr. 27.

Falus Elek, grafikus- és iparművész,

1912-ben alakult meg a kecskeméti művész telep, ahol a művész is dolgozott többek között. Az első világháború után megmaradt épületekben a Képzőművészeti Főiskola nyári telepe nyílt meg.

Művészeti Magazin

1979. VI. 5. TV. 20.50 /D./

Falus Elek

Az Ady-irodalom számon tartja a költő arcát megrajzoló, vagy megfestő művészeket köteteinek címlap-tervezőit: Falus Elek, Gara Arnold, ab.

Bodri Ferenc: a fiatal Szőnyi, I. István Ady-illusztrációi.
Új Írás, 1977. 12. 14. old.

Falus Elek

... a legremekebb Krúdy-illusztrációk sorát közreadó album szép ajándék lenne a krúdysták... táborának. Javaslatunkat... ajánljuk könyvkiadóink... figyelmébe. És ebbe bizonyosan fér még egy-egy szép vagy metszet Falus Elek, Geiger Richard, Conrad Gyula, Gara Arnold, Kónya Sándor, Végh Gusztáv és mások címlapjaitól, belső illusztrációiból...

Bodri F.: Krúdy illusztrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 372–373. l.

Falus Elek MDK

Az Est, 1937

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

M.D.K.

Falus Elek épitőművész

és Herquet Rezső épitőművész tervei szerint készült Modern Szinpad nézőterét két képen mutatja be a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1916. dec. 3. I. évf. 16. sz. 30-32. lap

.A.U.A.

Falus Elek
festő

M.D.K

Berlinben Herman Lipót
baráti köréhez tartott.

Lengyel géza:
~~Bedő Rudolf~~: Provincialis művészet
Művészet, 1964. junius – 21 lap

MDK

Falus Elek

A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Dunántul 1922. nov. 22.

MDK

Falus Elek

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948.febr.

Falus Elek.

Könyvművészeti kiállításon az Iparművészeti Múzeumban szerepelt. arlisztikus címlapjával

M.O.932.II.20.

M.D.K.

Falus Elek, iparművész, grafikus

Nyugat emblémáját közli:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

56-57. old.
körül

M.D.K.

Falus Elek, iparművész, grafikus

Nyugat emblémáját körli

Idézve:
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev.és összeáll. Pernecszky Géza,
Bp.1967. Corvina,

57. old.
első

MDK

Falus Elek

Nagybányai temető, repr.

Boritékrajzok, repr.

Boritékrajzok, repr.

Falus Elek. Magyar Művészet 1933. 8. sz.
226,227,228.l.

M.D.K.

Falus Elek

és Herquet Rezső tervezték Hatvany Lili: "Noé bárkája" c. darabjához a diszleteket. Belvárosi Szinház előadása.

"Bemutató előtt a "Noé bárkája" c. beszámoló Szinház és Divat, Bp. 1918.ápr. 28. III. évf. 17. sz. 42. lap

Falus Elek

wód

B:a

Lázár mm jövője

1916 93. l

MDK

Falus Elek

Kisfaludy Stróbl Zsigmond: Emlékeim Csillag.
X.évf.1966. február 301.l.

Falus Elek

festő

Az iparművészettel foglalkozó Falus Elek a kecskeméti művésztelep alapításával fontos szerepet játszott.

Telepy Katalin: Kecskemét multja a képzőművészetben.
Művészet, 1971.augusztus - 30.oldal

Falus

Póga, Herman, Lechner, Kandó, Falus, Jávor, Ventroczy és Pór Bertalan egy pesti kávéházban.

(Fotó.)

Herman Lipót: Emlékezés régi mesterekre.

Budapest VII. évf. 1. a. 1969. jan., 36. l.

Falus (Elek) iparmüvész

Magyar Müvészet, 1926

138.0.

Müvészeti élet. N.D.: Szásmüvészeti kiállítás.

Falusi Elek /1884-1950/ MDK

"Az Est" 1937.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
19.1.

MDK

Falus Elek diszletterv.

a Vigszihnázban a Testőr diszlete

Képzőművészet, II. 15. szám. 269.l.

M.D.K.

Falus Elek

Molnár Ferenc "Olympia" c. darabjához tervezett diszleteit igen magasra értékeli Kiss Ferenc: "Olympia" c. kritikájában.

Délibáb, Bp. 1928. márc. 3. II. évf. 9. sz. 7. lap

MDK

Falus Elek

Átfestették Pólya Tibor freskóit a marosvásárhelyi kulturpalotában. Pesti Napló 1937. jul.3.

Falus Elek MDK

-ká-: A művészi plakát. Szabad Művészet, 1912, I.évf. 1.sz. 17 l.

MDK

Falus Elek, 1884-195o

Az Est

1885-196o. F. plakáttört. kiáll. Műcs. 196o.

MDK

Falus Elek /:1884-1950/

Az Est. 1937., 95x62 MNG 58.74

Magyar Plakat-Történeti Kiallitas.
1960. Műcsarnok. Kat. 19.1.

MDK

Falus Elek

Az Est 192? című plakat repr.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat.

MDK

Falus Elek

F.J.: Pólya Tibor az Ernst-Muzeumban. Pesti Hirlap 1938. jan. 23.

MDK

Falus Elek

B.A.: Pólya Tibor emlékkiállitása. Magyarság 1938. jan. 23.

M.D.Y

Falus Elek

Grafikus

Az első világháborúi hőszeli
évek kiváló plakát művésze.

P. Brestyánszky Sloma: Szárcvés az Athenaeum
Művészet, 1969. március – 6 lap.

Falus Elek

HIK

Repr:

"Az Est" 192?

MAGYAR PLAKÁT-TÖRTÉNETI KIÁLLITÁS. Bp. 1960.

18. kép.

M. D. K.

FALUS Elek

Részvétel a kiállitáson

Dutka Mária: Magyar Plakáttör-
téneti Kiállitás a Műcsarnokban
Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 265. sz. 8. b
nov. 7.

Falus Elek, grafikus MDG

Az első világháború előtti és alatti években továbbra is magas szinvonalon művelője a plakátművészetnek.

Murányi-Kovács Endre: A Magyar Plakáttörténeti Kiállítás 8. l.

Népszabadság, Sp. 1960. nov. 29.

M. P. K.

FALUS Elek

„Az Est" Plakát

Vidos Zoltán: A magyar „Plakát-
történeti" kiállításról
Magyar Építőművészet 1961. 1-7. 58. l.

M.D.K.

Fáles Elek
grafikus

Háborús plakátokat rajzolt

Kiss Sándor: A magyar politikai plakát művészetéről
Művészet, 1963. július - 21 lap.

MDK

Falus Elek

Aranyéremmel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiállitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 178.l.

MDK

Falus Elek

N.P: Irásművészeti kiáll. Magy. Művészet, 1926, 538 l.

MDK

Falus Elek

Irásművészeti kiáll. Magy. Iparművészet, 1926, 128 l.

M.D.K.

Falus Elek

A "Farsang" harmadik felvonásának diszletét bemutatja a lap "A Vigadó előcsarnoka 1859-ben" cimmel, "A "Farsang"diszletei" cimü beszámoló illusztrálására.
A müvész tervezte a szindarabhoz a jelmezeket is:

Szinház, és Divat Bp. 1916. okt. 29. I. évf. 11. sz. 10., 11. lap

M.D.K.

Falus Elek

Biró Mihály és dobai Székely Andor tervezték Herczeg Ferenc: "Karolina" c. darabjához a diszleteket.
"Az uj Szinház megnyitása" c. beszámoló kiemeli a müvészek munkáját.

Szinház és Divat, Bp. 1916. okt. 29. I. évf. 11. sz. 30-32. lap

mdk

Falus Elek iparművész

grafikus díszlettervező stb
A Festőr premierjén az általa tervezett
pátoly díszletet megtapsolták.

Demeter Imre: A Fészek
Budapest 1962. 112. l

Falus és Székely MDK

Vigszinház - diszlet

A bálvány. Pesti Hirlap 1922 jan. 1. 12

M.D.K.

Falus

"Vigszinház" cimmel közölt cikk beszámol arról hogy a szinházban bemutatott darabok legtöbbjének szinpadképeit a müvész tervezte.

Szinház, Bp. 1916. ~~okt.~~-29. I. évf. XX/ 12.sz. és Divat/ nov. 5.
1-4. lap

M.D.K.

Falus Elek

Szép Ernő: „Egyszeri Királyfi" c. gyermekelőadásához készitett diszletterveket.

- - -

Tervezte a "Tökéletes asszony" c. Lehár darab diszleteit, amelyekről a kritika azt irja: "A Király-szinháznak tiz évi fennállása óta ez a... legszebb diszlete"

Halló mi ujság c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1913. nov. 23-30. II. évf. 39. sz. 17. l.

Lehár napok a Királyban c. 1913. nov.30-dec.7. II. évf. 40. sz. 2-4. l.

M.D.K.

Falus Elek

Molnár Ferenc: "Farsang" c. darabjához készitett szinpadképterveket a Vigszinház előadásához.

Szinház és Divat, Bp. 1916. okt. XVI/ 15.
I. évf. 9. sz.4. lap

M.D.K.

Falus Elek

dobai Székely Andor müvésszel együtt tervezték a "Carolina, vagy a szerencsés flottás", "Julcsa- Juliette", "Attak" c. darabok dekorációit szinpadképeit, amelyekről "A Modern Szinpad primadonnái" cimmel számol be a lap és kiemeli a két müvész munkájának minden részletét.

Szinház és Divat, Bp. 1916. dec. lo. I. évf. 17. sz. 34-35. lap

. . . .

M.D.K.

Falus Elek

A Vigszinházban bemutatott "Őszi vihar" c. darab diszleteit tervezte.
Az "Őszi vihar" c. kritika igen magasan értékeli a müvész munkáját.

Szinház és Divat. Bp. 1918. jan. 2o. III. évf. 23. lap

M.D.K.

Falus Elek

Két szinpadkép-rajz. repr.-ók Molnár Ferencnek a Vigszinházban bemutatott "Farsang" c. darabjához. I. és III. felvonás szinpadképe.

Szinházi Élet. Bp. 1916. okt. 29. -nov. 5.
V. évf. 38. sz. 4.-5. l.

M.D.K.

Falus Elek

/tarkeövi/:"Szomory Dezső a "Matuskà"-ról" ~~xxx~~
cimmel beszámló az iró darabjáról, melynek disz
leteit tervezte a müvész.
/A kritika további példányaiban igen magasra
értékeli a szinpadképeket./

Szinház és Divat, Bp. 1918. szept. 22. III. évf
37. sz. 4-6. lap

M.D.K.

Falus Elek

"A Princ diszletei" cimmel közölt cikk beszámol arról, hogy a "Vigszinház vezetőin k közismert áldozatkészsége...Falus Eleknek sok kedvező alkalmat nyujtott szinpadi tervezésre..."

Szinházi Élet. Bp. 1918. márc. 3.-10. VII. évf. 10. sz. 27. l.

MDK

Falus Elek

Bálint Aladár: A magy plakátművészetről.

Grafikai Szemle, 1914. 6.sz. 135-136.lap

MDK

Fáltás Elek

grafikus.

is tervez plakátokat

Bálint aladár. A magyar Plakátművészetről

Grafikai Szemle 1914 évf. 6 sz: 136 l

MOK

Falus Elek
grafikus

harom fin nyomatu rajzai, a Magyar Iparmüveszetben

– Fittler K és Györgyi K. Magyar Iparmüveszet.

Grafikai Szemle 1907 évf 11 sz 254 l.

MDK

Falus,

plakát

Bálint L: Az Ipar építőművészeti Társ. kettős kiáll.
Magyar Iparmüvészet, o1913. 7 l.

M.D.K.

Falus Elek, grafikus, iparművész

nevét a szecesszió új utakat kereső művészei körött említi a szerző. Nem véletlen, hogy Ady verseskötetei nek tábláihoz Falus Elek készített terveket.

Szij Rezső: A Kner nyomda és kiadó könyvművészeti törekvései

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz.

103. old.

FALUS ELEK, grafikus

1918.nov. . keltezéssel Beck Lajos az Osztrák Magy. bank Bpesti Főintézetének kormánybiztosa 200 koronás, sikerültnek nem mondható bankjegyet bocsátott ki, melyet az Atheneum nyomda készitett el 90 millió korona értékben, tehát 45000 példányban. De nem adták ki csak az A 0006 sorozat 01031-01050 sors-számú példányok maradtak meg MUSTER perforációval. III.tábla, 1.pék. - 60.old.

AMBRUS BÉLA-DR.KUPA MIHÁLY: Magyar papirpénzterve-zetek 1918-1946 60.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX.évf. 1959-1960. Akad.Kiadó, Bpest. 1960

FALUS ELEK, grafikus

Az Osztr-Magy. Bank Bpesti Főintézete által 1918.XI. 3.án. kiadott 200 koronás bankjegyet rajzolta.-171+120 mm. Barnásfehér papir, barna nyomás.-Szöveg elől: AZ OSZTRÁK.MAGYAR BANK BUDAPESTI FŐINTÉZETE/E BANKJEGYLRT BÁRKI KIVÁNSÁGÁRA AZONNAL FIZET/KÉTSZÁZ KORONA/TÖRVÉNYES ÉRCPÉNZT/BUDAPEST, 1918. NOVEMBER 3./BECK LAJOS/ AZ OSZTRÁK-MAGYAR/BANK BUDAPESTI/FŐINTÉZETNEK KORMÁNYBIZTOSA/OSZTRÁK-MAGYAR/BANK/BUDAPESTI FŐINTÉZET/MOESS FÉNYES/A BANKJEGYEK UTÁN-/ZÁSA A TÖRVÉNY SZERINT/ BÜNTETENDŐ/. Ágak diszitik, hátúl magyar és 6 nyelvü értékjelzés. III. tábla. 1. kép. 60. old.

AMBRUS BÉLA-DR. KUPA MIHÁLY: Magyar papirpénztervezetek 1918-1946 60. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVIII-LIX, évf. 1959-1960.

Akad. K 1960

Falus Elek

† Szentendrén művésztelep
törzstagja volt.

Magyarország 1966. jún. 26.

MDK

Falus Elek

Staudhammer Károllyal átépitette a Rakoczi ut és Károly krt.sarkán a Vigyázó palota földszinti üzlethelyiséget. Repr.

Epitőmunka, 1935. 1.sz. 11, 12.1.

MDK

Falus Elek

Staudhammer Károllyal és Wellisch Andorral tervezte a budapesti Corso-mozi ujjaépitését.

Tér és Forma, 1937. 6.sz.

Falus Elek, [ ] 7 Dg

A kiállítási helyiségeket tervezte az Ernst Múzeumban.

Pesold Ferenc: Móricz novellát olvas fel, Bartók Béla zongorázik 2. l.

ESTI HIRLAP Jn. 1962. febr. 25.

Falus Mihály.

Térfiaktja zerepel a Szinyei-Merse Társaság tavaszi salonjának kiállításán. (említve.)

Esti Kurier, 1927. márc. 27.

Falus Lajos

épitész

Bérház a Kapás

utca 43. n. a.

serverte fenti

repr.

Tér és Forma

1937. 307. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertő

26490. 26112. 25824
25585/1941. szám.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága t.Elnökségének,

Budapest.IX.Hőgyes Endre-u.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.

Falus Lajos
építész

1953. az alábbi
pályázaton építész
tervével III. díjat
nyert, a másikat
megvette.

Magyar Nemzet
1953. nov. 24.
(A lakásépítési
tervpályázat.)

Falus Lajos

épitész

Tér és Forma

1937. 341. l.

(Bérvilla Budapesten a Sövény utcában — Bérvilla Budapesten a Pasarési uton. Képekkel és alaprajzokkal.)

Terverte fenti:

TUCSO

Falus Lajos

terverte az alábbi épületeket.

Tér és Forma
1942. 3. l.
(Bérház a Margit körúton; képekkel.)

U.o. 1942. 10. l.
(Bérház a Kajlár-utcában; képpel.)

Terverte fenti

Szepesi Múzeum működése

1914-ben IX. 70, 71.

emzet

Új személyi megbizatások a Városházán

A műszaki ügyosztályok átszervezése kapcsán a polgármester új személyi megbizatásokról intézkedett. A II. ügyosztály helyettes vezetőjéül *Endrényi* István műszaki tanácsost, a III. ügyosztály helyettes vezetőjéül a már korábban megbízott *Szimélyi* Károly műszaki főtanácsoson kivül *Bertóty* István műszaki tanácsost, a XIII. ügyosztály helyettes vezetőiül *Egry* Sándor és *Falus* Lajos műszaki tanácsosokat nevezte ki. A most létesült Fővárosi Tervező Intézet vezetésére *Preisich* Gábor kapott megbizást igazgatói rangban, míg az ugyancsak most megalakult Műszaki Nyilvántartó Hivatal vezetésével *Szentmiklósi* Ede műszaki főtanácsost bizták meg.

Hamarosan megkezdik működésüket a főváros új községi építővállalatai. A Magasépitési és Épületkarbantartási Községi Nemzeti Vállalat magja a Neusch'oss Ödön és Marcell-féle építővállalat lesz, amelyet ebből a célból átadtak a fővárosnak. Ide olvasztják be a Községi Javítóműhelyt is. Az Útépitési Községi Nemzeti Vállalat a fővárosi útügyi intézetből fog kialakulni.

71776/1926.szám.

III.a.

A Műemlékek Országos Bizottságának, tudomás végett másolatban megküldöm.

Budapest, 1926. október hó 1-én.

A miniszter rendeletéből:

Rónay

miniszteri tanácsos.

Falus Lajos

Falus Lajos okl. mérnök, építő-
mester, XIV. Szent Domonkos-u. 16.
424-927

Bptávb 1940 szept.
Bptávb 1942. jan

BUDAPEST VIII, HORANSZKY-UTCA 8 • TEL. NO. 1-360-80
Subscription rates for 1/1 Year: Austria 40 Sch., Germany 20 D...

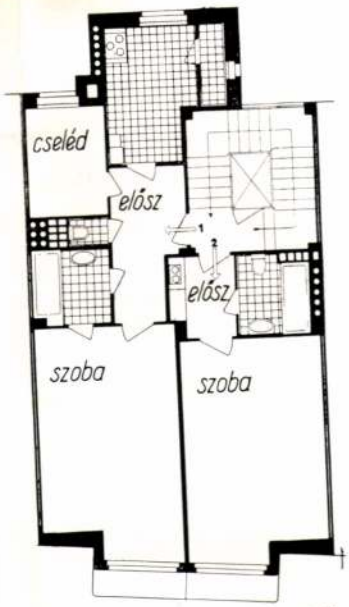

Falus Lajos: Bérház a Fő-utcában.
Fotó: Seidner.

Tér és Forma
1936. 12. sz. 349. l.

saját anyag

rciduca Giuseppe fece costruire da Miklós Ybl le Terme omonime in istile del
ascimento. Nel 1933 il Consiglio per i Lavori Pubblici Municipale fece costruire
a spiaggia artificiale spaziosa sul lungodanubio dell' Isola. Quest' impianto
ineare da allora non solo si è resa antiquato, ma dato il numero esiguo delle
oine non corrisponde più alle esigenze di oggi giorno. Perciò il Consiglio per
Lavori Pubblici Municipale decise la costruzione di una spiaggia artificiale
ova e bandì un consorso per i relativi progetti. Le illustrazioni presentano i
ogetti premiati su tutti quelli pervenuti. A questi si acclude il progetto dell'
hitetto József Bernicky che similmente alla maniera come nell' Isola, vuole
olvere la questione della spiaggia artificiale costituenda sul Lungotibisco a
eged. I graziosissimi caffè e pasticceria costruiti dallo stesso architetto nei
ardini Pubblici della stessa Szeged, dimostrano come siano possibili le soluzioni
ggere son materiali e costruzioni moderni. Infine il lettore riceve un quadro
npleto sull' architettura della Triennale di Milano di quest' anno dove nella
)stra Internazionale di Architettura gli architetti ungheresi presero parte con
nerose opere. Una intera serie di quadri rendono conto nel gruppo urbanistico
abitazioni della Mostra che con i mezzi più moderni di esposizione cerca di
egare a masse sempre più numerose gli intenti dell' architettura moderna.
)azio e Forma" recensisce profondamente inoltre, due libri, e cioè sull' architet-
a popolare del Lago Balaton di Kálmán Tóth e M. Nászay, nel quale in più
100 figure illustra 10 stile architettonico caratteristico di quella regione. A ciò
seguito l'esauriente recensione sul volume modello dell' Joshida sulla casa
ppone.

Adómentességgel kell elő

A jelenleg nagyobb anyagi áldozatot hozni ne
mények útján tudnak befolyást gyakorolni az épí
A helyhez kötött adómentességek, a tatarozá
kivéve, esztétikai és városfejlesztési szempontok
fontossággal bíró szociális szempontokat.
Az adómentesség megadása olyan irányító erő
tiv befektetés nélkül, a magántőke segítségével dön
Az adómentesség aránylag kevés kis bérlaká
hozzáférhető kislakást, nem beszélek az egyszoba
kivitelükből következő magas lakbéreiknél fogva
fogva is nem nevezhetők hasznos típusoknak és
a kislakásokat mégis ez a két típus képviseli, anna
területekre terjed ki, ahol már úgyis elég maga
a belsőbb, amúgyis drágább telkek kaptak adók
aztán még jobban emelte itt a telekárakat, a más
mélység 13—14 m., mely méret amúgy sem fele
hogy ezekre a drágább telkekre a nagyobb meg

Falus Lajos

Bérház Budapesten a Hársfa u. és Névtelen utca sarkán. Terverte fenti, repr.

Tér és Forma

1936. 348. l.

nisztériumtól rövid uton kapott fel-
Bizottsága 1943. évi költségvetési

Falus Ferenc

Falus Ferenc építész, VI.
Eötvös-u. 31. 111-425

Bptávb 1940 szept.
u 1942./au.

Falus Ferenc

P.J.: Orvosi rendelő, 100 fős óvoda, 60 fős bölcsőde, Budapest, X. Kőbánya. - Építészek: Pomsár János, Péterfia Borbála, statikusok dr. Dulácska Endre, Falus Ferenc.

Magy.Ép.műv. 1972.5.sz. 30-33.l.

Fénykép

Kab. Műv.: A 211/2 Hegedűsné

Mezőtúri Háziipari következet: Kávés-
készlet

Keménycserép

Falus Károly

Neg. nincs

Fénykép.

Milgné

Spormüvészeti Főiskola: 34 ltg.

Kerámia tárgyak

Falus Karoly (867/ii)

Kerámia

Vegetáriánus.

Fénykép- milyné

Műszaraok

Képművészeti és Szaszművészeti kiállítás megnyitója

Falus Károly 1405/15

Felvétel

Vugatio nincs.

Fénykép

Milyné

Szabadszerfeti Főiskola: 31 Ltr

Ruha modell

Falus Károly: 14

Textil. Ruha

Vegetáció nincs.

Fénykép

Milyné

Iparmüvésfeti Főiskola. 32 ltr

Ruha modell

Falus Károly

Textil, ruha.

Negatív nincs

FALUS KÁROLY

Fénykép

Szab. Műv.

Hegedűsné

Herendi porcelán-étkészlet magaros díszítménnyel. (Azonos mustrája készült Sztálin elvtárs 70.-ik születésnapjára.)

Falus Károly

Neg. nincs

M.D.K.

Falus Éva

„A hiu cserépköcsög" c. bábfilm bábjait tervezte és készitette el.

/sas/: A hiu cserépköcsög c.
Szinház és Mozi. Bp. 1956. márc. 2. IX. évf.
9. sz. 17. l.

MDK

Falus Lajos

Kiosztották a lakóházépitési tervpályázat dijait.
Magyar Nemzet 1953. jan. 4. 6. l.

Falus Lajos,ép. Kivitelező: Zádor László

Bérház a Kapás-utca 43.sz. a. Kép és alaprajz.

Tér és Forma. 1937. 307. 308.old.

Falus Lajos, építész M.D.K.

tervei szerint a Szalay utca 5. sz. telken felépült ötemeletes bérházat ismerteti a lap. egy fény képpel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

jun. 15. sz. 7. old.

MDK

Falus Lajos, Málik József és Módos Ferenc, ép.-k
/VATI/

a városi Tanács a birálóbizottság javaslata alapján 4ooo forintért megvette közös tervüket.

G.J.:Sok célszerü uj épitészeti ötletet eredményezett a lakásépitési tervpályázat.-Magy.Nemz. 1953. nov.24. 3.l.

MDK

Falus Lajos, Málik József és Minári Pál / VÉTI/ ép.-k

a három harmadik dij egyikét -5ooo forintot - nyert közös tervük.

G.J.: Sok célszerü uj épitészeti ötletet eredményezett a lakásépitési tervpályázat. - Magy.Nemz. 1953 nov.24

3.1.

Falus Lajos, építész

M.D.K.

Servei szerint modern bérpalota épült a Szalay-utca 5 sz. alatt. Ismertetés és egy fényrép:

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939. LX. évf.

jun. 15. sz. 7. old.

MDK

Falus Lajos

Bérház Bpesten a Hársfa-u. és Névtelen-u. sarkán. Terv.:Falus Lajos. Repr.(Alaprajz is.)

Tér és Forma, 1936.12.sz. 348.l.

Falus Lajos épitész MDK

Gubacsi hidfő lakótelep, K.2.jelü lakóház repr.

Csordás Tibor: A tömeges lakásépités tervezési kérdései Magyar Epitőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz.264.l.

MDK

Falus Lajos

Kiosztották a lakóházépitési tervpályázat dijait.
Magyar Nemzet, 1953, jan. 4. 6.l.

MDK

Falus Lajos,ép. Kivitelezö: Zádor László

Bérház a Kapás-utca 43.sz. a. Kép és alaprajz.

Tér és Forma. 1937. 307. 309.old.

Falus Mária

Reggelizőedények (diplomamunka)

Ipari Művészet, 1973. 3-22, 31. l.

Falus Mária

6 darabos füzetsorozat (diplomamunka)

Ipari Művészet, 1973/3-32. 31.l.

VII. mű melléklet
(Sz. képek)

FALUS ELEK.

KÖNYVBÉLÉSPAPIR QUILLER COUCHE KÖLTEMÉNYEIHEZ.

FALUS ELEK.

OSCAR WILDE „MESE" C. MŰVÉHEZ KÉSZÜLT
SZÍNESNYOMÁSÚ SELYEMFÖDÉL.

Weinwurm Antal
háromszínű autotypiája.

Athenaeum r.-t. nyomása.

MAGYAR IPARMŰVESZET 1902. X. EVFOLYAMA.

VII. MELLÉKLET.

PALUS ELEK.

SÓNY'S BELGSPAPIR OUTLER COUCHE KÖLTEMÉNYEINEK.

PALUS ELEK.

OSCAR WILDE „MESE" C. MŰVEINEK KÉSZÜLT
SZÍNMŰNYOMÁSÚ SELYEMFÖDÉL.

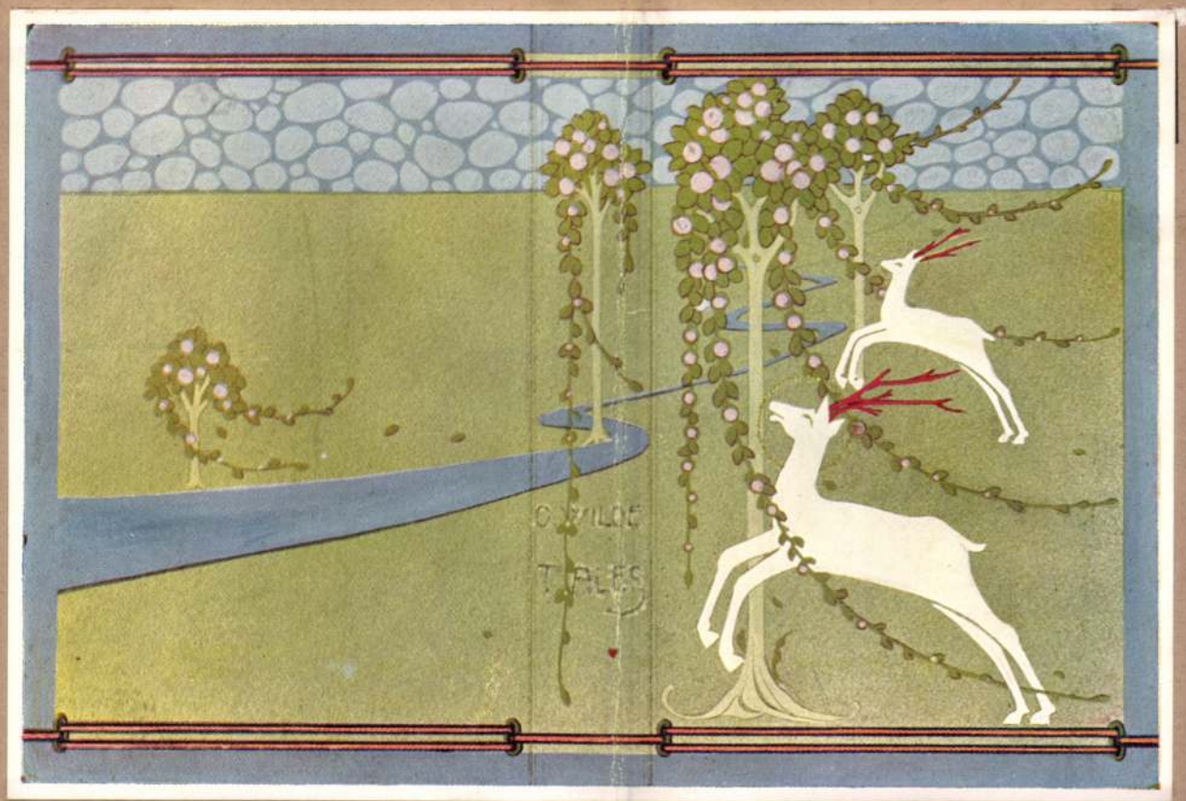
WILDE
TALES

Falus Elek

FALUS ELEK.

ÍRTA: Dr. SZTRÁKONICZKY KÁROLY.

Még nagyon jól emlékezem arra az időre — nem volt nagyon régen —, amikor csak előzetes idegenkedés és visszatetszés legyőzése után vehettünk a kezünkbe magyar könyvet. A magyar kiadású könyvek külső formáját le kellett nyelni, meg kellett vele birkózni, hogy tudomást vehessünk a tartalmukról. Ez a visszaemlékezés nagyon könnyű, mert hiszen a legnagyobb jóakarat sem állíthatná, hogy ez a dísztelen és főként művészietlen korszak immáron a végét járja; szó sincs róla, ami manapság történik, az legfeljebb a vég kezdete, amely talán okot ad a reménykedésre, de a diadal örömére semmi esetre sem. Még nagyon is benne vagyunk abban a korszakban, amikor a könyvkereskedői leleményesség a „fenn az ernyő, nincsen kas" elvének lelkiismeretlen felhasználásával jött-ment, csillogó, de értéktelen alkotásokkal szúrja ki a közönség szemét és amikor — s ez még szomorubb — erre a szemcsonkításra nincsen is szükség, mert a közönség amúgy is vak. A magyar közönség még nem ébredt teljesen annak tudatára, hogy nemcsak tartalombao. hanem a külsőben is kerülnie kell a ponyva stílusát s nem tudja meglátni, hogy miképp a tartalom silányságát a legtolakodóbb hangosság, épúgy a forma ízléstelenségét a legszemfényvesztőbb csillogás takarja. Ilyen körülmények között könnyű feladat beleképzelni magunkat abba a korszakba, amelyen csakis és kizárólag ez a csillogás uralkodott, mikor csak ezek a parvenü-könyvek léteztek s a modern érzésű ember teljesen a külföldi könyvpiacra volt utalva, ha az érzéseinek megfelelő könyvre vágyakozott. A magyar könyvcsinálás terén dühöngtek a selyemutánzatok, a préselt domborművek, a díszkiadások szörnyetege s mindez az ízléstelen, merev hazug ragyogás, amelytől az igazságot és a művészetet szerető ember egyaránt undorodott. Ebben az időben kedves és szeretni való könyv csak az idegen volt. Az angol és német kiadócégek alkotásai úgy hatottak reánk, mint egy kedves, őszinte szó, amelyre szívesen, a megértés jóakaratával hallgat az ember s éppen azért kezdi elfelejteni mindazt, ami nem ebben a modorban szól hozzá. A magyar könyvkiadás gyatrasága kezdte leszorítani a magyar könyvek olvasottságát.

Ebben az időben találkoztunk először a Falus Elek nevével. Idegen könyvek jóleső szépsége után kutattunk olyankor is, amikor egy-egy angol vagy német kiadvány alján megpillantottuk ezt a magyar nevet. Jól esett ez az észrevevés, mert a magyar tehetség elismerését hozta tudomásunkra, de fájdalmas is volt egyszersmind, mert sajnáltuk, hogy ezek a magyar képességek csak a külföldön érvényesülhetnek, hogy ki kell vándorolniok s mi csak másodkézből kapjuk azt, ami tulajdonképen a miénk. Mert valljuk be — a szégyenkezés ellenére —, akkor még olyan volt a helyzet, hogy a fiatal magyarok tehetsége csak odakünn érvényesülhetett és Falus Elek is külföldön aratta a legelső sikereket. Angol és német cégeknek dolgozott, amelyeknél a művészi törekvések kifejtésében nem talált akadályra s ott kellett megszereznie a hírnevet, hogy Magyarországon is tudomást vegyenek róla. Ez az állapot természetesen nem tarthatott sokáig, a művészi könyv utáni vágyakozás mindig jobban és jobban elterjedt a magyar intellektuellek lelkében s addig várták, annyian várták a Falus Elekek hazaérkezését, míg végre csakugyan hazajöttek. Falus Elek is odahagyta Berlint, ahol első sikereit aratta és hazajött, hogy itt folytassa azt a munkát, amelynek megindulására akkor már sokan vágyakoztak. Czakó Elemér és az Iparművészeti Iskola grafikai szakosztálya mellett ő volt egyike az elsőknek, aki artisztikus magyar könyvek megteremtéséhez látott s ebben a körülményben látom népszerűségének, az iránta való nagy szeretetnek nyitját. Azok közé tartozott, akik után vágyakoztunk, akik megcsinálták azt amiről mindnyájan beszéltünk. Övé a cselekvés érdeme, ez tagadhatatlan s ennek az érdemnek tulajdonítható, hogy az ő neve is egybe van fűzve a modern magyar könyv megszületésével.

Londonban és Berlinben volt, angoloknak és németeknek dolgozott, angoloktól és franciáktól tanult és így egészen természetes, hogy az angol és francia könyvkiállítás szellemét hozta magával. S erre a szellemre szüksége is volt, mert ez a szellem magában foglalta a modern iparművészet legelemibb feltételeit, azokat a feltételeket, amelyekre elsősorban a tradiciók, a Magyarországon nagyon is jó koszton élő tradiciók eltörlése végett volt szükség. A modern szellem egyszerre véget vetett a parvenü-könyvkiállítás uralmának, a pöffeszkedő, hazug, anyagszerűtlen stílusnak s ennek a lehetőségnek a köztudatba való átültetésében nagy szerepet játszottak a Falus Elek könyvei. Azok, akik figyelemmel kísérték a külföldi könyvpiacokat, előbb is tudták mindezeket, de a tömeg és a nyilvánosság csak általa vett tudomást róluk. A nagy többség a Falus-könyveken keresztül vette észre, hogy a szép könyv nem a díszkiadás, nem a pompázó, ragyogó bekötési tábla s főleg, hogy nemcsak a drága könyv lehet szép és artisztikus. Falus Elek könyvei az első demokrata könyvek közé tartoznak, amelyek nem a pazarlásban, hanem a célszerűségben és ízlésben rejlő szépséget hirdették és nyujtották annak is, aki a díszkiadások horribilis árait megfizetni nem volt képes. S nemcsak a tradiciók ledöntésével hatottak a Falus Elek könyvei, hanem a helyes út megmutatásával is. Ő általa a magyar nagyközönség artisztikusan berendezett könyveket kapott a kezébe, az ő alkotásain konstatálhatta, hogy az egyszerű, olcsó könyvnek sokkal több és finomabb szépségei vannak, mint bármilyen drága és kiabáló régi kötetnek. Az új betük, a típográfikus kiállításnak a bensővel való összeegyeztetése, az anyaggal való bánnitudás és az anyag szeretetének hangsúlyozása, mindezeknek megismerését Falus Eleknek köszönheti a magyar közönség s az a könyvsorozat, amely rövid pár esztendő alatt az ő műhelyéből kikerült, mintegy összefoglalva adta be a közönségnek a modern könyvkészítés elveit. Ezt az érdemet nem veheti el Falus Elektől senki; mielőtt a kritika abszolut mértékével közelednénk alkotásai felé, el kell ismerni róla ezt a — hogy úgy mondjam — nevelő hatást s ez adja meg Falus Elek egyéniségének első s a mi speciális viszonyainkat tekintve talán legnagyobb jelentőségét. Ennek köszönheti minden valószínüség szerint azt is, hogy alkotásai olyan nagy népszerüségre tettek szert. Állandó kontaktusban tudott maradni az élettel és mindig azt nyujtotta, ami a legszükségesebb volt. Az első Nyugatkönyvektől egészen „Az Est"-ig minden munkája a szükségletek felismerésében való éleslátás frappáns bizonysága.

Budapest, 1911 • Csütörtök • október 5. 47. évfolyam • 237. szám.

AZ EST

Politikai napilap

FELELŐS SZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR

A bojkott

Az olasz-török háboru

Gróf Tisza István házelnöksége

TŐZSDE

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE.

BUDAPESTI GABONATŐZSDE.

TERVEZTE FALUS ELEK.

S ezt bizonyitja az az irány is, amelyben legújabban halad s amely egy egészen más munkakörbe helyezte át. Odakint Angliában és Németországban nemcsak a modern

A művésznek pedig, aki az élet formáinak ilyetén megszépítésével foglalkozik, minden eszköz a rendelkezésére kell hogy álljon, legyen az könyv, ház, avagy üvegpohár. Úgy hisszük, ezek az elvek teljesen a Falus Elek lelkéből valók és nemsokára nem lehet róla úgy beszélni, mint grafikusról, vagy mint textilművészről. Mindezek csak részletek, amelyek az egyetlen célnak: az élet artisztikus átalakításának szolgálnak. C. R. Ashbee és Baillie-Scott álmai lebegnek az ő szemei előtt is, a korlátok közé nem szorított, szabad művészi alkotás, amely az élet szélességében munkálkodik a maga nagy feladatán.

Ha mégis közelebbről óhajtanók megjelölni azt a munkakört, amely Falus Elek tevékenységét a közel jövőben le fogja kötni, akkor is a mutatkozó előjelek szerint csak annyit mondhatnánk, hogy a berendezés, az installáció művészete lesz az. A könyv, amelynek berendezésén először munkálkodott, csak előkészítője volt annak az interiőrkultusznak, amelynek minden valószínüség szerint szenteli magát. A szőnyeg már idetartozik s ezután következik majd a fal és mindaz, ami hozzávaló és elsősorban érdekli Falus Eleket. Ennek a munkálkodásnak az előjelei már a szemünk előtt vannak abban a két interieurben, amelyet a budapesti Vígszínház számára alkotott finom artisztikus érzékkel. Azt hisszük, ebben az irányban fog lezajlani Falus Elek művészi pályájának ezután következő része. Mindaz, amit most róla elmondhattunk, csak az indulást, csak a bevezetést jelezte, egy olyan indulást és egy olyan bevezetést, amely már maga is nagy értékekhez juttatott bennünk s melynek folytatását éppen ezért kíváncsian és bizakodva várjuk.

tipográfiát és könyvdíszítést tanulta el, hanem belekóstolt abba az intenzív művészeti, szorosabban: iparművészeti életbe is, amely napjainkban az alkalmazott művészet megújhódását hozta magával. Ez az élet a művészi munkában való elkülönülés, a csoportos elzárkózás irányában fejlődött tovább és hatalmas hirdetője annak, hogy az iparművészet egységes, önmagában élő valami, amely egész embert, a vele foglalkozónak egész egyéniségét kívánja meg. A külső élet körülményei belejátszanak a művészi alkotásba s épen ezért az alkotás céljának és jellegének megfelelőleg alakitandók. Ennek az alakitásnak a jegyében született meg a kecskeméti művésztelep, jórészt szintén Falus Elek agilitásának eredménye. Ez a telep a legvérmesebb eredményekkel kecsegtet bennünket, mert egy a művészetnek szentelt, a művészet számára élő külön kis világot jelent, amelynek egyetlen hitvallása a becsületes művészi munka. S ezen a telepen fejtette ki Falus Elek munkájának másik felét, amelynek eredményét a kecskeméti szőnyegszövő-iskola finom alkotásai hirdetik. A jelen füzetben közölt reprodukciók elég fogalmat nyujtanak Falus Elek munkálkodásának eredményességéről, hozzá kell tennünk, hogy a munka megindulásának még nincs is egy esztendeje és hogy egyszerű parasztleányok közreműködésével folyik s ekkor tiszta képet nyerünk Falus Elek szervező és oktató talentumáról.

Ami művészi egyéniségét illeti, szőnyegei egy nagyon nevezetes és örvendetes étape-ot jelentenek számára és számunkra is. Mikor Falus Elek Berlinből hazajött és megkezdte a maga könyvcsináló mesterségét, egészen természetesen abban az irányban indult el, amely felé a nyugati szellem terelte. Elvégre külföldön kezdte, külföldön tanult s még ha idehaza maradt volna is: itthon nem voltak olyan tradiciók, amelyekből meríthetett, amelyeken a maga művészetét felépithette volna. Művészete egészen a nyugathoz tapadt s bár nekünk azidőtájt szükségünk volt a nyugati szellő frissességére s már kiemeltük Falus Eleknek, mint a modern nyugati elvek egyik magvetőjének jelentőségét, a gondolkodásmód és érzés idegensége mégis meglátszott rajta, az allürök, amelyeket természetszerüleg fel kellett vennie, mégis elválasztották tőlünk. Volt közöttünk és közte egy bizonyos szakadék, amely minden népszerüsége mellett előkelő idegen szerepében tüntette fel Falus Eleket. Ezt a szakadékot hidalta át a szőnyegeiben. Nem tudom, vajjon a huzamosabb idő óta való otthontartózkodás okozta-e vagy pedig az a körülmény, hogy itt egy újfajta művészettel előlről kellett kezdenie, de bizonyos, hogy a szőnyegeiben valahogy közelebb jött hozzánk, mint a grafikájában volt. Nyilván nem idegen hatások után indult, hanem egészen előlről, a naturalizmuson kezdte s hogy ez a naturalizmus egyre tovább stilizálódott, nagyon érdekes megjárása egy művészi fejlődésnek. Az első szőnyegei még nyersek és túl naturalisztikusak, de azután fokonkint eljut azokig a finomságokig, amelyek képeinken szemlélhetők. A dolgoknak ilyen előlről kezdése tette minden valószinüség szerint, hogy szőnyegeiben magyarabb lett; a tanultsága lehetett idegen, de a lelke magyar s mig a grafikában a tanultsága vitte a főszerepet, a textilben szabadjára maradtak az érzései s akadály nélkül bontották ki egyéniségének eredeti voltát. Mi úgy érezzük, hogy a magyar közönség csak ezekben a finom szinhatású és még finomabb rajzú, szőnyegekben ismeri meg igazán Falus Eleket. Ezekben fog rájönni, hogy milyen hatalmas ornamentális nyelvjárással rendelkezik s mennyire rendelkezésére áll minden dekorativ készség.

Meg vagyunk győződve egyébként arról, hogy Falus Elek nem fog megállani a textilnél sem, hanem tovább halad a benne élő talentum egyetemesebb, hatalmasabb kinyilvánitása felé, amelyet nem is lehet egy szóval, egy biztos elnevezéssel megjelölni, hacsak azzal nem, hogy iparművészet. Mert ő már azok közül való, akik tudják, hogy nincsen műfaj és nincsenek különbségek, nincsenek éles választóvonalak, hanem az egész művészet, amely az emberi élet megszépitésére törekszik, egyetlen egy. Nemcsak értékben és elvben, hanem a valóságban is. A modern felfogás szemében az egyes művészi területek kontúrjai összefolynak s a művészet épp olyan változó és sokoldalú, mint maga az élet, amelyhez hozzátapad. Az iparművészetnek csak egy definitiv elve van: szebbé tenni az életet, művészi örömökkel venni körül a létezést minden módon és minden eszközzel.

Falus Elek

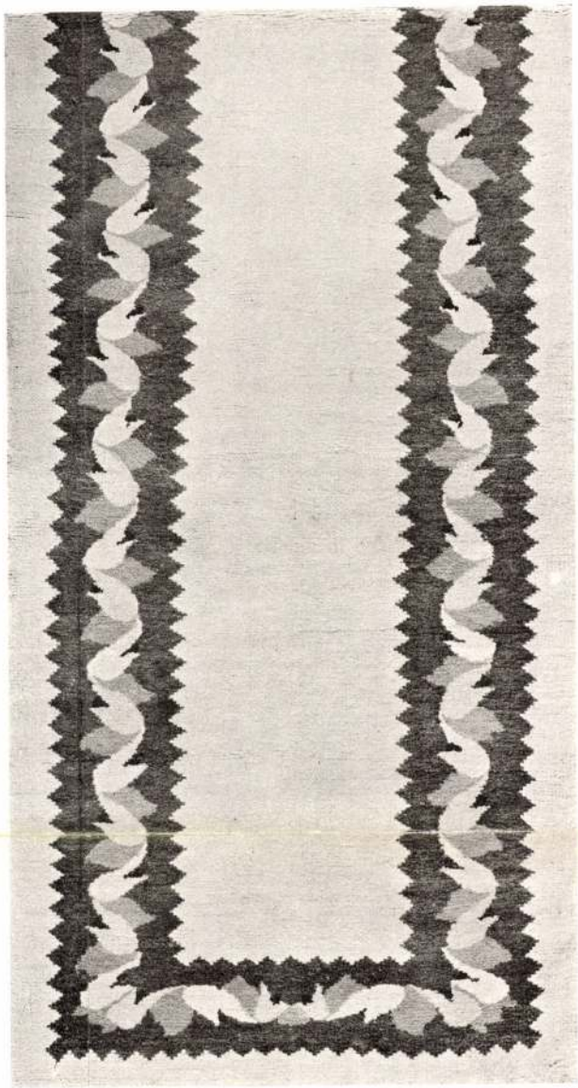

261.

262.

261—262. CSOMÓZOTT SZŐNYEGEK.

TAPIS ENLACÉS.

1911. évf.
317-20. l.
képek

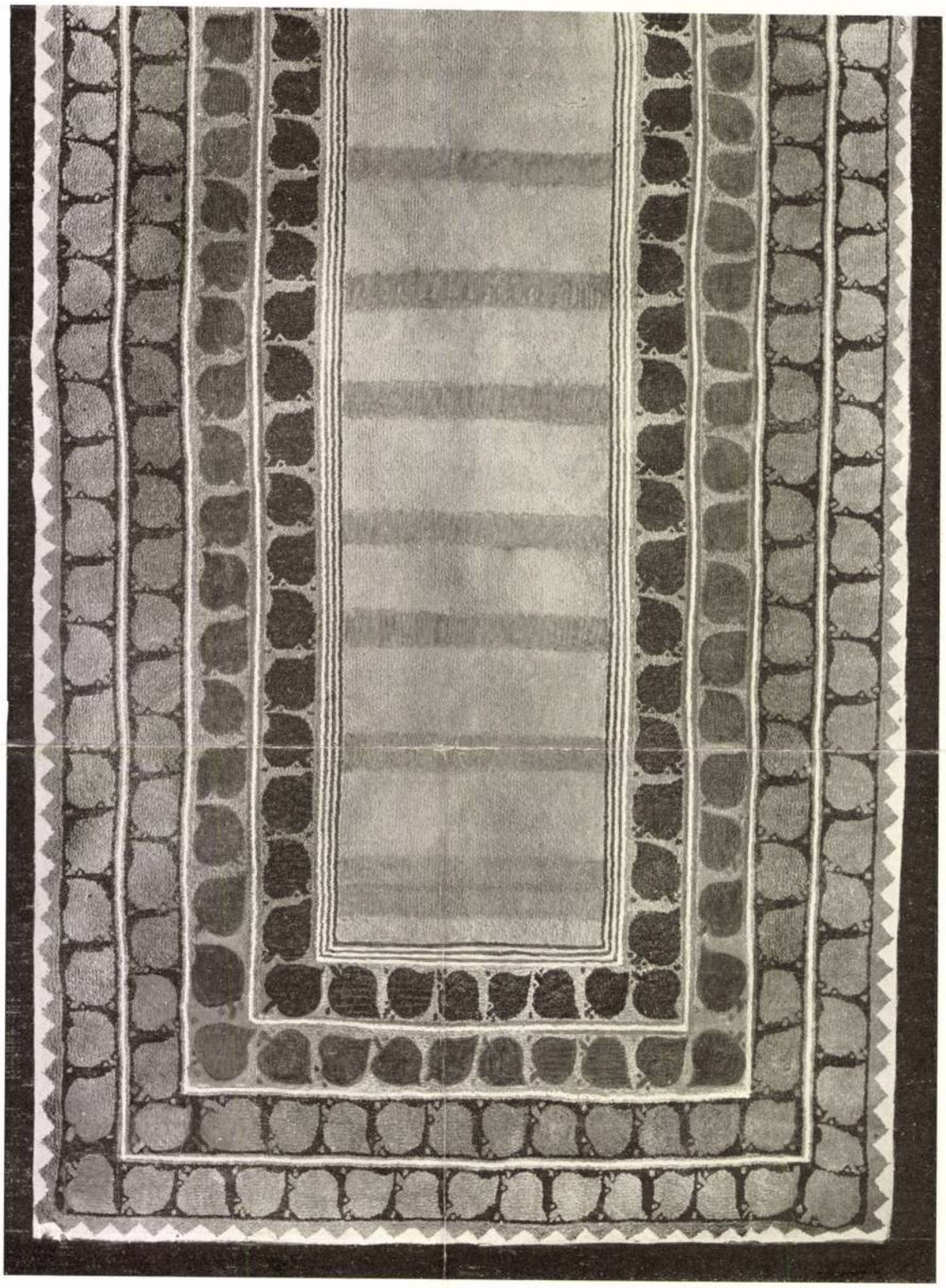

263.

263. CSOMÓZOTT SZŐNYEG. TAPIS ENLACÉ.

264.

264. CSOMÓZOTT SZŐNYEG. TAPIS ENLACÉ.

Falus Elek

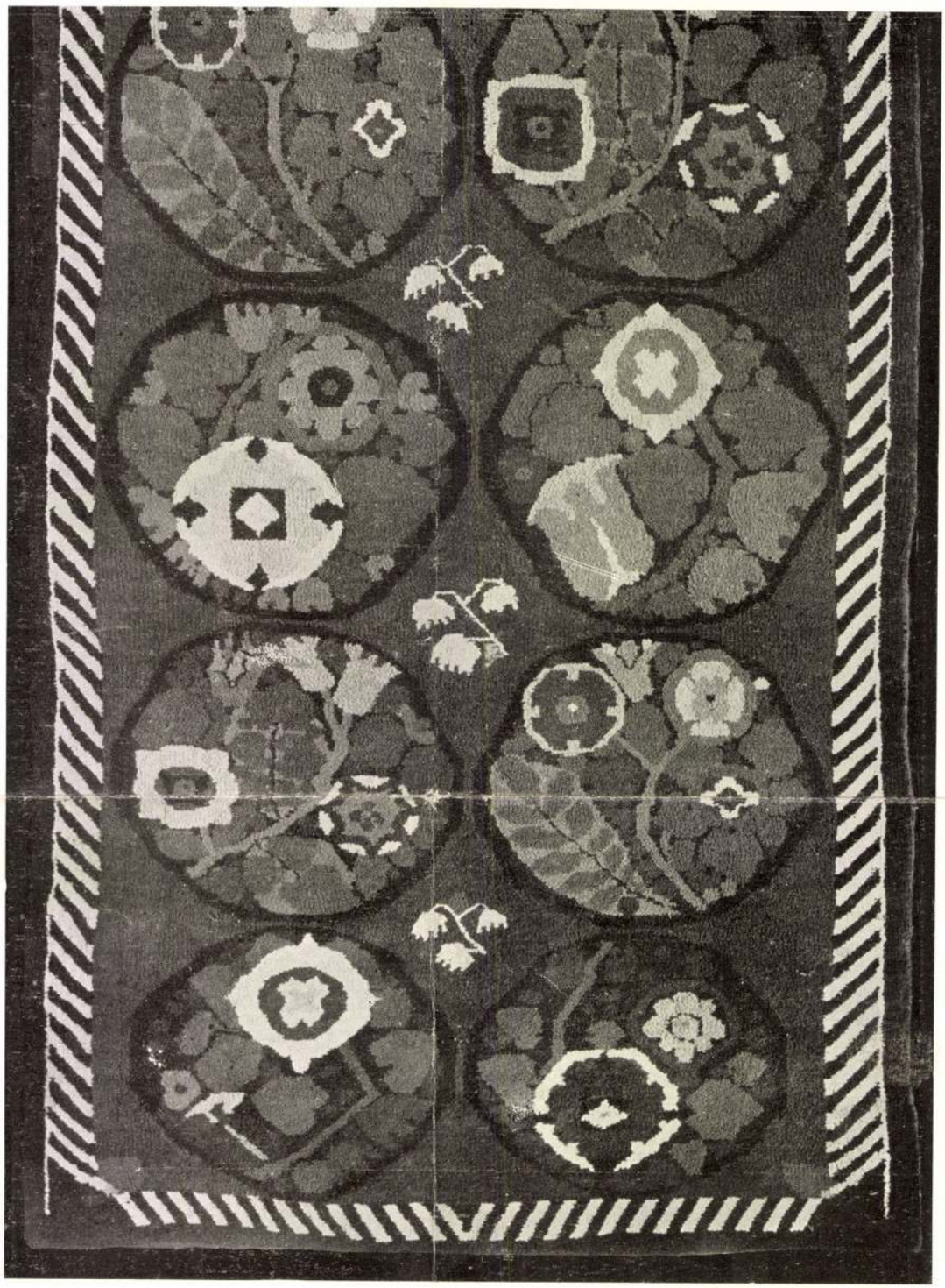

265.

265. CSOMÓZOTT SZŐNYEG. TAPIS ENLACÉ.

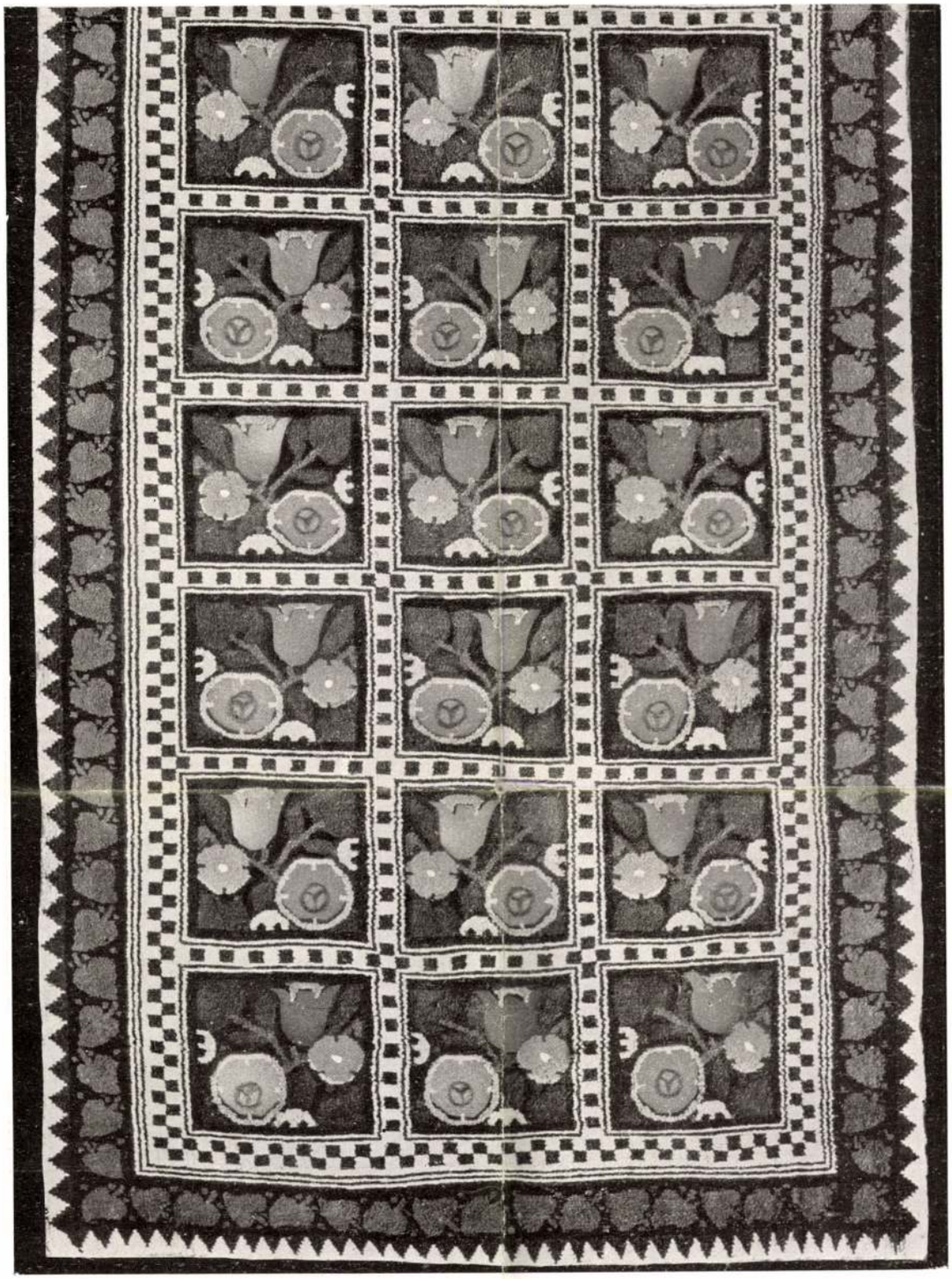

266.

266. CSOMÓZOTT SZŐNYEG. TAPIS ENLACÉ.

267.

267. GYÖRGYI DÉNES: EBÉDLŐ.
KÉSZÍTETTE RACHLER ANDRÁS, KASSA.

SALLE À MANGER.

FALUS ELEK: A PAPAGÁLY MULATÓ

4 / 2*
MAGYAR MŰVÉSZET
1933.

FALUS ELEK: INTERIEUR

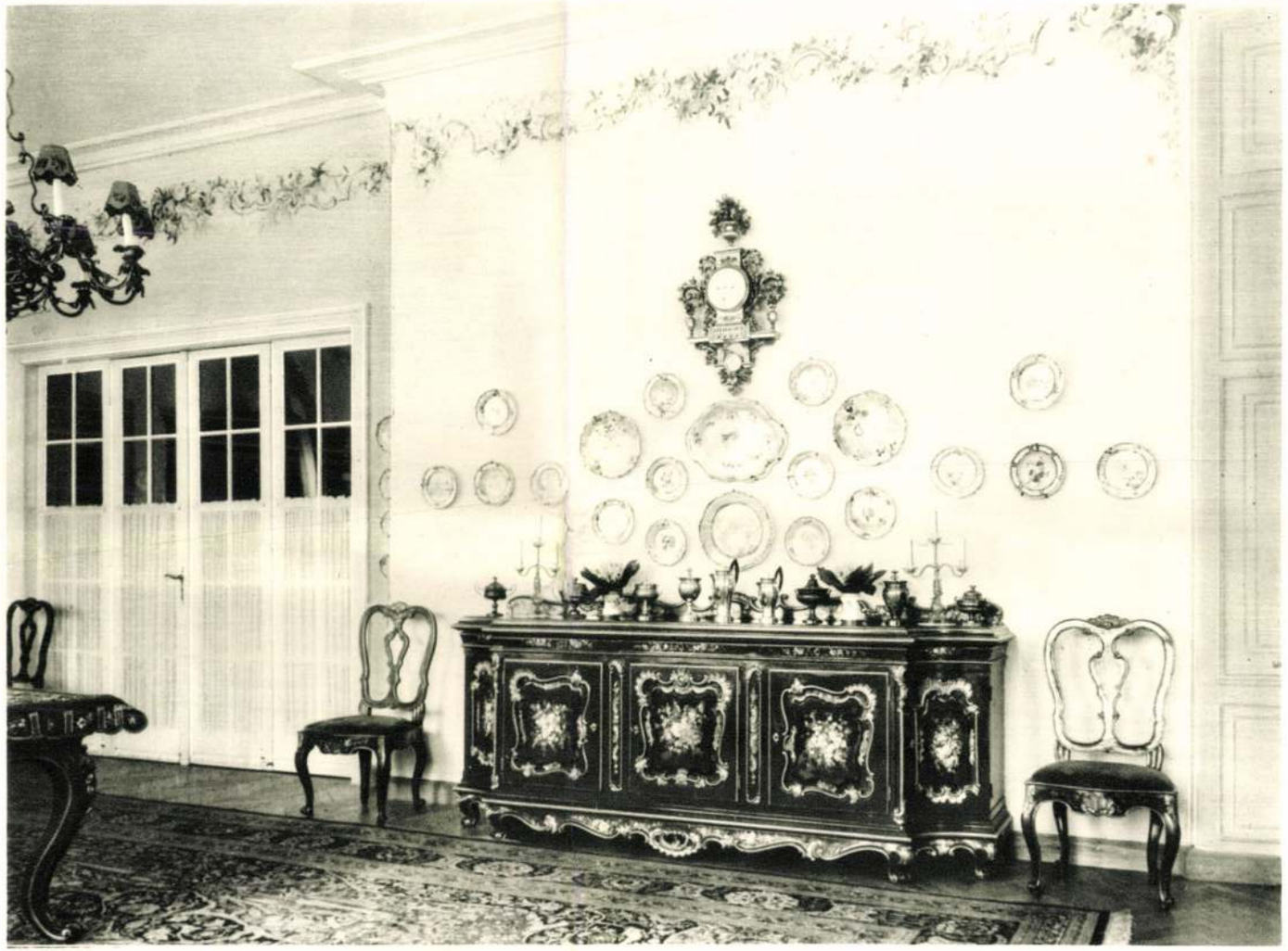

FALUS ELEK: INTERIEUR

FALUS ELEK: K. S. ÚR VILLÁJA

LIRAI ARCKÉPVÁZLAT FALUS ELEKRŐL

Már a külseje is elárulja, hogy nem mindennapi ember. Nem azért, mert nagyon magas, majdnem két méter, hanem azért inkább, mert rendkívüli magassága fel nem tűnik, nem válik nyomasztóvá, beteges rendellenességgé és komikussá. Modorának nyájassága és előzékeny kedvessége eltünteti a távolságot az én alacsonyságom és az ő magassága között, s megszabadít attól a rossz érzéstől, hogy most egy humoros pár vagyunk a nézők számára. Fejének alakja, arcának megmintázása, zöldesbarnás színe és berendezése a különösen szabott négy érzékszervvel: alighanem izgalomba hozta volna Greco palettáján a színeket s kezében az ecseteket. Ahogy az ember a fizikumát használja, abból egyéniségének ritmusa keletkezik, ezek a kicsiny, állandó mozgások (karral, kézzel, ujjakkal, vállal, lábbal sőt az arcvonásokkal) látható rajzát adják a láthatatlan jellemnek, vérmérsékletnek és elmemunkának. Magasságának nagy testi előnyét nem használja fel, tökéletesen száműzte beszédéből az erős gesztust, a hatásos játékot a hosszú karral, nagy kézfejjel. Nincs szüksége erőszakos mozdulatra, hogy súlya legyen annak, amit mond és hatást keltsen beszéde. Bizonyos vagyok abban, hogy ha a párisi Ritz éttermébe három pesti bankvezérrel egyidőben lépne be, az üzletvezető először őhozzá sietne, mert gazdagabb és előkelőbb embernek tartaná azoknál. Ha érdem, hogy valaki jól tud felöltözni (s az ő foglalkozásánál ez kétségtelenül fontos szempont), akkor azt sem szabad elhallgatni, ha Falus Elekről beszélünk, hogy milyen férfias egyszerűséggel, milyen véletlennek ható választékossággal öltözködik. Soha nem divatos ruhájának sem színe, sem anyaga, sem szabása. Mennyire más ez, mint a drága eleganciájukkal feltűnni vágyó különcöknek kínosan kiagyalt és mindig nevetségesen ízléstelen „egyéni" öltözködése.

*

Végigéltem vele félévig egy házépítés hadjáratát és kálváriáját. Olyan viszonyba kerültem legjobb barátommal, amely engem szigorú megrendelővé változtatott, akinek ridegen kell ragaszkodnia határnapokhoz, minőséghez, gyakorlati szempontokhoz és követelni a tervező részéről olyan nagymértékű takarékosságot, amely arányban legyen az én tőkém csekélységével. Szép feladat volt Falusnak, hogy egy ház építését bíztam rá, de milyen pech, hogy szegény embertől kis épületre kapta a megbízást. És itt mutatta aztán meg, hogy mire képes az, aki igazán érti a mesterségét és szereti azt a tárgyat, amelyet alkot! Hogyan tudta ő az egyszerű földszintes budai házat folyton díszíteni és szépíteni anélkül, hogy díszítéseket rakott volna rá! A vonalak és az arányok kémiájával, a színek harmonizálásával, a ház belsejének olyan berendezésével, hogy abban a kényelem és a lakályosság legyen a fő, hogy minden vonal, minden sarok logikus, művészi és célszerű legyen. Láttam barátomat valósággal elmerülni ennek a munkának művészi és kőművesi problémáiba. Az az ember, akinek pontosságáról nem egy ízetlen viccet hallottam, az építkezés ideje alatt egyetlen terminust el nem mulasztott, egyetlen fillér túlkiadást nem okozott és a munkát, nem napra, hanem órára pontosan befejezte. Minthogy ezek a sorok egészen líraiak, ide lehet írnom, hogy Falussal való hosszú barátságomnak ez volt legnagyobb öröme, mert igazolta beléje helyezett korlátlan bizalmamnak teljes jogosságát.

*

Ezekben a kis jegyzetekben nem vagyok vele elfogulatlan, de minden igyekezetem az, hogy igazságos legyek. Az elfogultság szépítő túlzásaira ezeknek a jegyzeteknek hőse nem szorul rá. Baráti viszonyunk egyáltalán nem befolyásol véleményem kifejezésében. Nem azért dícsérem, mert barátom, hanem azért barátkozom vele, mert nagyrabecsülöm. Szeretem hallgatni pontosan mért szóbőséggel arányosan adagolt beszédét. A lényegre tapintó véleményét. Rokonszenvesek a túlzásai és elfogultságai. És igazságtalanságai is, amelyek mellett szenvedélyesen kitart. Az igazság mellett azonban olyan szerető hűséggel áll őrt, mint egy apostol. Az a gyengédség és hódolat, ahogy Lechner Ödönről tud beszélni, az a hang és az az érzés mélyebbről jön minden fiúi szeretetnél. Általában hogy tud élvezni, becsülni és dícsérni embereket, meg műveket. Óriási élvezőképesség él benne

és ez a tulajdonsága megszámlálhatatlanul sokoldalú. A legkisebb virágtól a leghatalmasabb természeti jelenségig, valami apró de tökéletes asztalosmunkától, vagy művészi kovácsolástól, jó ételtől, finom gyümölcstől a legnagyobb festői, szobrászi, építészi remekműig minden szenvedélyesen érdekli, mindennek szépségét érti, mindazt mérni és magyarázni tudja. Ezer és ezer adattal van tele a feje. Korokra, stílusokra, művészekre, egzotikumokra, művészetekre és műtárgyakra vonatkozó adatokat őrizett meg csodálatos emlékezőtehetsége. De ez nem az a lexikális, fitogtató, adathadaró műveltség, amellyel oly gyakran találkozunk és amit oly jogosan utálunk. Falus vérének, agyának, lelkének része lett az, amit tapasztalat útján tanult meg. Mert ennyire és így sem a könyv, sem az iskola nem tud megtanítani. Csodálatos tudást tapasztalt össze. Épületekről úgy tud beszélni, hogy azoknak legkisebb részleteit is felsorolja s az építész zsenialitását olyan adatokkal bizonyítja, amelyeket más észre sem vesz és méltányolni képtelen, de azonnal világos lesz előttünk minden, ha Falus beszél róla. Hihetetlen, milyen nagyszerű tanítómester!

*

Szeretek avval mérni művészt, hogy mennyire tud örülni pályatársa munkájának. Falus ebben is rendkívüli. Boldog, ha szép új házat, vagy egy új házon egy szép részletet talál. Hányszor telefonált rá, hogy el akar vinni egy új villához, mert meg akarja mutatni, hogy milyen szép a teteje vagy az udvara, hogy milyen kedvességek vannak rajta. Azt hiszem, hogy egy Hamburger nevű építész valóban igen szép új villáját mutogatta a minap olyan nagystílű önzetlenséggel, olyan salaktalan örömmel, annyi izgalommal, oly mozgalmas lelkesedéssel, hogy mennél több szépet fedezzen fel a más munkáján, hogy ekkor lehetetlen volt fel nem fedezni barátomban az igazi lelki nemességet és kristályba csiszolt előkelőséget. Az ilyen embernek aztán szabad kritizálni, akár ócsárolni is, mert bizonyos, hogy nem irígység vagy féltékenység, hanem becsületes művészi meggyőződés beszél belőle.

*

Ha azt nézem, hogy mit csinál s ha ezt ahhoz mérem, hogy mi telt volna tőle, akkor fájdalmasan passzív mérleget kapok. Anélkül, hogy egymáshoz mérni akarnám őket, nem lehet észre nem venni a sorsközösséget Lechnerrel és mindazokkal, akik nem mondhatták el azt, amit akartak és tudtak volna. Falusnak is kicsinyes és műveletlen szeszélyekkel kell harcolnia s küzdeni, hogy az, aki pénzének gőgös magasságából rosszat és rosszul rendel, valami keveset abból is kapjon, amit Falus jónak és szépnek tart. Végre is abból él, hogy meggazdagodott és legtöbbször csúnya kispolgároknak szép lakásokat rendez be. Ritka alkalom, amikor egyformán örülhet a megrendelőnek és a megrendelésnek. Nem lehet megelégedve ilyen sorssal az, aki még gyermekkorában nevet csinált magának Londonban, akit mint fiatalembert csábítottak Párisba s akit megbecsültek Németországban. De a művész nem igen lehet megelégedett. Vagy a viszonyokkal, vagy önmagával kell elégedetlenkednie. Vagy mind a kettővel. Tudom, hogy Falus az utóbbi fajtához tartozik és nem az öngratulálók táborához. És ha már így kezdte s máig így folytatta, maradjon meg végig ilyennek. Szenvedés nélkül nincs igazi művész és mindenki ott aratja le a szenvedést, ahová neki a sorsa elvetette. Ő így és itt szenved meg azért, mert tud és mer és akar művész maradni.

KEMÉNY SIMON

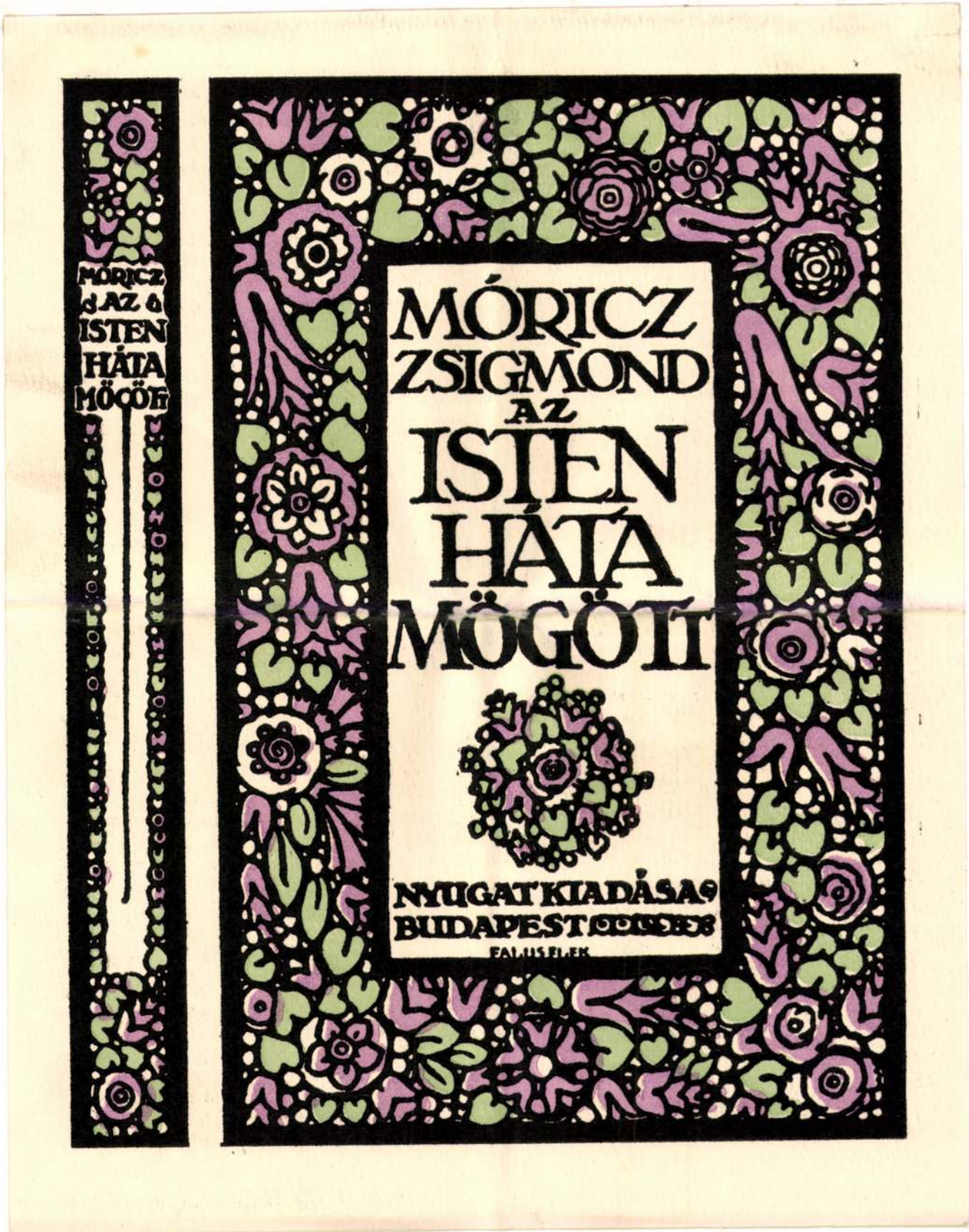
MÓRICZ ZSIGMOND AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT
MÓRICZ ZSIGMOND AZ ISTEN HÁTA MÖGÖTT
NYUGAT KIADÁSA
BUDAPEST
FALUS ELEK

AZ EST

Az a páratlan szeretet, amelylyel a magyar értelmiség, az egész ország ujságolvasó közönsége lapunkat felkarolta és az a kiváló figyelem, amelyben Az Est minden egyes száma részesül, azt a kötelezettséget háritja reánk, hogy lapunk ne csak tartalmával, de külső megjelenésében is a legteljesebb és a legtökéletesebb legyen.

Hogy ezt elérhessük, szivesen hozzuk meg a legnagyobb áldozatokat is. Nyomdánk a legtökéletesebben rendezkedett be rá, hogy Az Est minden izében izléses, modern lap legyen. Egyik-másik oldala a lapnak, dacára a legnagyobb igyekezetnek, mégsem üti meg azt a mértéket, amelyet elérni szeretnénk.

Hirdető cégeinket kell ezért hibáztatnunk, mert nem ügyelnek arra, hogy a hirdetésük izléses, csinos, és ami a legfőbb érdekük, feltünő és eredeti legyen. Sajnos, a hirdető cégek annyira el vannak foglalva, hogy nem érnek reá, a hirdetésük külső formáját ügyesen és szépen megállapitani; rábizzák a hirdetés elosztását egyik-másik megbizható alkalmazottjukra, akinek jó üzleti érzéke van ugyan, de — mint a tapasztalat mutatja — kevés találékonysága.

Ezért egyhanguak, únottak a magyar lapok hirdetési oldalai. Pedig azokon át kellene pezsdülnie az üzleti érdekeknek. Itt kellene talál-

AZ EST

PAUL MERSE VON SZINYEI

EIN VORLÄUFER DER PLEINAIRMALEREI

VON

DR BÉLA LÁZÁR

FALVS E.

KLINKHARDT u. BIERMANN / LEIPZIG

248.

IV. ÉVFOLYAM. 1911. JULIUS 16. 14. SZÁM.

NYUGAT

FŐSZERKESZTŐ IGNOTUS SZERKESZTŐK
FENYŐ MIKSA ÉS OSVÁT ERNŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST . V. MÉRLEG UTCA 9.

247.

249.

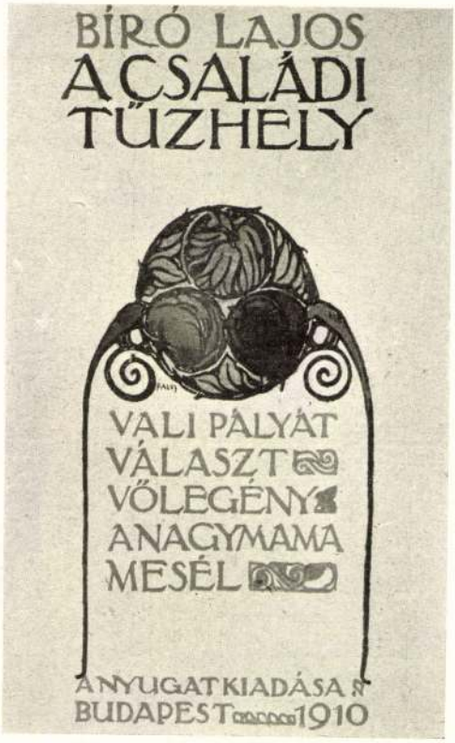

250.

251.

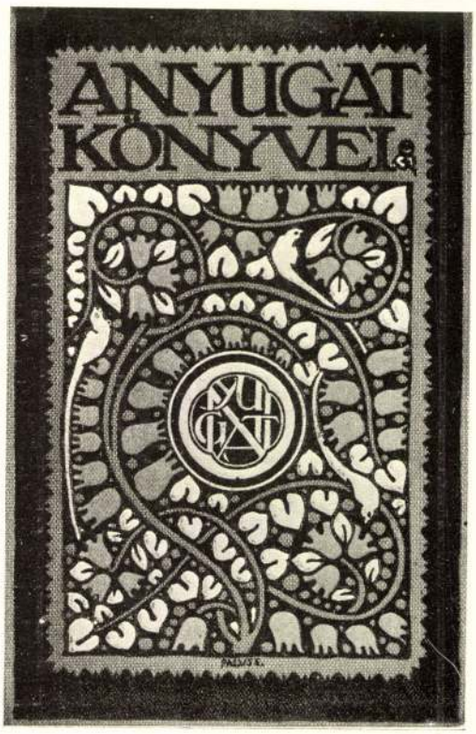

252.

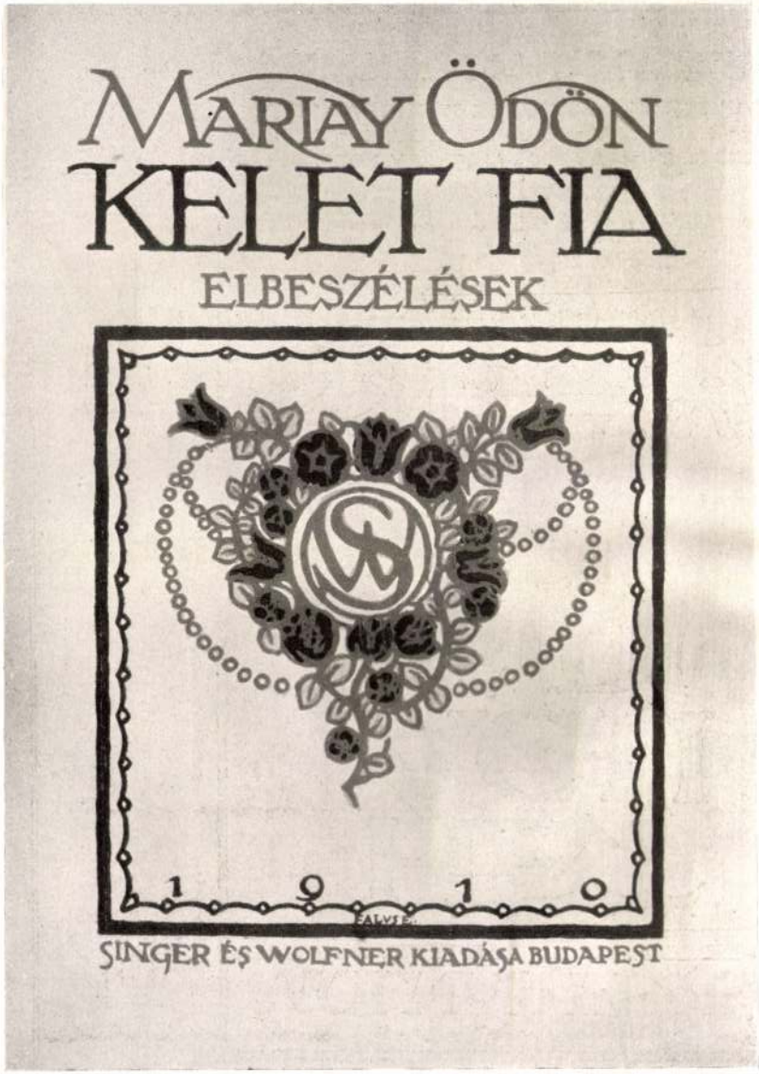
MARIAY ÖDÖN
KELET FIA
ELBESZÉLÉSEK
1 9 1 0
FALVS
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPEST

254.

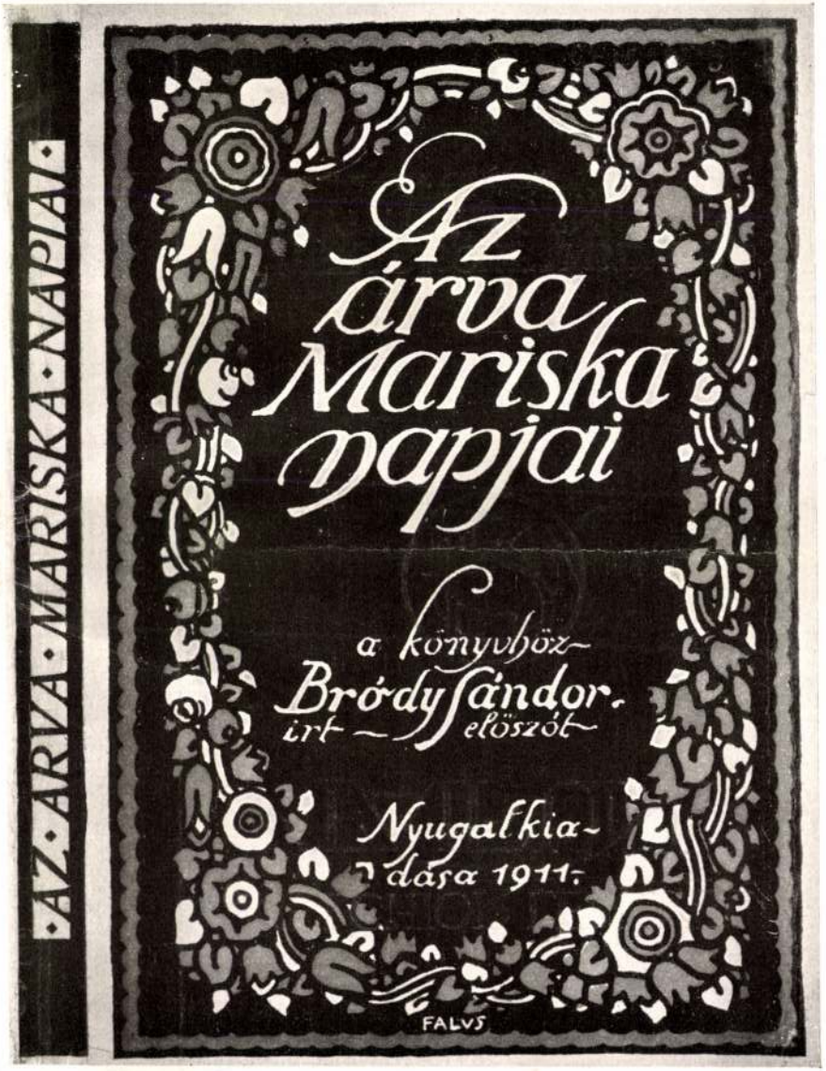
AZ ÁRVA MARISKA NAPJAI
Az árva Mariska napjai
a könyvhöz Bródy Sándor írt előszót
Nyugalkiadása 1911.
FALVS

253.

MOLNÁR FERENC

HÉT ÁGÚ SÍP

DISZNÓTOR A LIPÓTVÁROSBAN — APRÓ SZENVEDÉSEINK — RÉMES ALAKOK — A MODERN — A ZSÚR APACS — ÁLHIRLAP ÉS VIDÉKE — ÉS EGYÉB TÁRCÁK.

FRANKLIN TÁRSULAT 1911.

256.

MELCHIOR LENGYEL

TAIFUN

LITERARISCHE ANSTALT
RÜTTEN u LOENING
FRANKFURT A.M. 1910

255

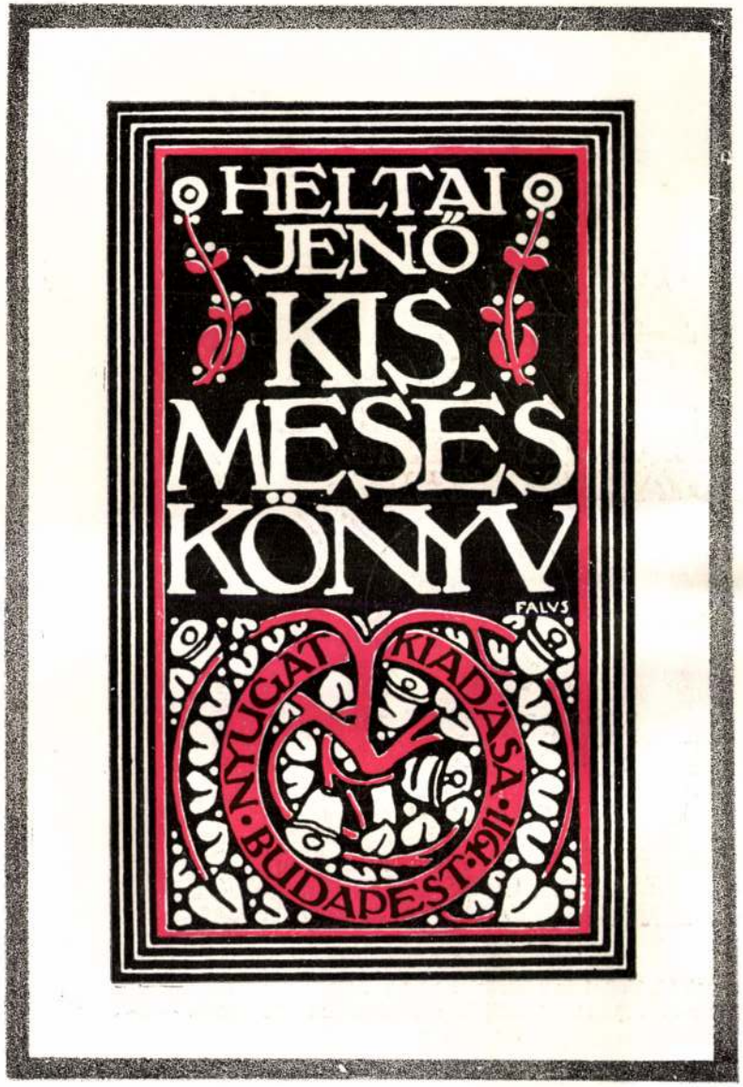
HELTAI
JENŐ
KIS
MESÉS
KÖNYV
FALVS
NYUGAT KIADÁSA BUDAPEST

258.

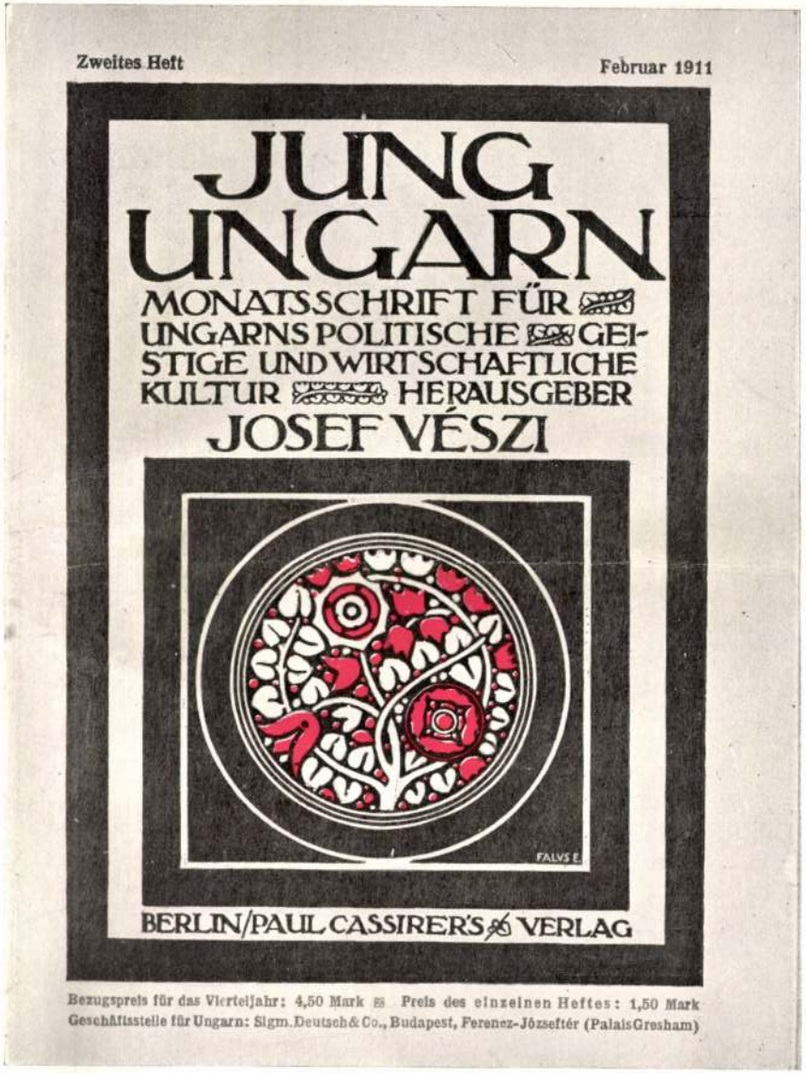
Zweites Heft
Februar 1911
JUNG
UNGARN
MONATSSCHRIFT FÜR
UNGARNS POLITISCHE GEISTIGE UND WIRTSCHAFTLICHE
KULTUR HERAUSGEBER
JOSEF VÉSZI
FALVS E.
BERLIN/PAUL CASSIRER'S VERLAG
Bezugspreis für das Vierteljahr: 4,50 Mark Preis des einzelnen Heftes: 1,50 Mark
Geschäftsstelle für Ungarn: Sigm. Deutsch & Co., Budapest, Ferenez-Józseftér (Palais Gresham)

257.

AZ EST
AZ EST
AZ EST
AZ EST
AZ EST
AZ EST

MEGJELENIK DÉLUTÁN

4 fillér

Felelős szerkesztő:
MIKLÓS ANDOR

2 krajcár

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Miksa-utca 8 (Athenaeum-palota)

259.

AZ EST

MŰVÉSZ-ESTÉLYE

FEBRUÁR 10-ÁN ESTE LESZ A ROYAL NAGYTERMÉBEN

KÖZREMŰKÖDNEK
HARMAT HEDV./SZAMOSI ELZA
HEGEDŰS GYULA/KÖRNYEI BÉLA
DR KACSOH PONGRÁCZ

AZ EST SZERKESZTŐSÉGE: MIKLÓS ANDOR/
FÉNYES LÁSZLÓ/GERGELY ISTVÁN
KEMÉNY SIMON/PÁSZTOR ÁRPÁD
SZÉP ERNŐ

Jegyek 20, 15, 8, 4 és 2 koronáért Az Est kiadóhivatalában (Miksa-utca 8) és fiókkiadójában (Váci-körút 14) kaphatók.

ATHENAEUM R. T.

260.

Falus Elek

szül. Oroszházán 1884 dec. 31.
A keplőmüv. főiskolán Jempláinyi-
nál azután Szolnokon. 1905-
ben Münchenben 3/4 évig azután
Londonban 1906-ban, 1910-ben
Berlinben. Onnan Nagybányára –
innen Grünwalddal Kecskemét-
re. A kecskeméti telep egyik alapi-
tagja. Állandóan Budapesten él.
Attest a belső architektúrán.
Hatvan, Lajos Andai palotajának átépítése,
Belvárosi Hitelbank, IV. Károly
király ezüstmenyét az Orsz.
Levélkörben, szamtalan magán
interieurt. Testoshöz, Tajfun-
hoz és még számos darabhoz
dekoratiot kerritett.

Saját közlése 1925. V. 6-a

Gozzoli, Benozzo, fresco III. 156

Falus Elek

Iparművészeti Múzeum nyomdatechnikai és könyvművészeti kiállításán tipográfikus munkáival szerepelt.

PH. 9 32. II. 20.

vállalkozva arra, hogy Miklós Andor tervét anyagilag alátámasztják és annak keresztülvitelében a maguk részvényjegyzésével financialiter résztvesznek. A társaság egyelőre, a békeidők viszonyaihoz mérten, igen nagy összeget, 500.000 koronát bocsátott a fiatal Miklós Andor rendelkezésére. Az akkori sajtóviszonyok között még igy is meg voltak róla győződve a szakemberek, hogy Miklós Andor belebukik majd a vállalkozásba, mert tudvalevő, hogy nincs az a horribilis összeg, amit egy sikertelen lapvállalkozás fölemészteni ne tudna. Négy esti bulvárlap jelent meg akkor: az Uj Hirek, a Magyar Estilap, A Nap és az Esti Ujság. Egyik-másik ezek közül csak igen kis nyilvánosságot jelentett.Miklós Andor bátran nekivágott vállalkozásának és a lap előállitására megállapodást kötött az Athenaeummal. A nagy nyomdavállalat Miksa-utcai frontjának harmadik emeletén két kis szobában tette le vagyonának alapkövét Miklós Andor. Két kis szük szobában, amelyek közül az egyiket szerkesztőségnek, a másikat kiadóhivatalnak szánta. Első gondja a szerkesztőség megszervezése volt. Ez óriási nehézségeket okozott, mert egyidejüleg alakult a Világ is és az a legkiválóbb ujságirók egész gárdáját leszerződtette. Miklós elsősorban a Pesti Napló szerkesztőségéből, bizalmas barátai köréből szemelte ki első munkatársait. Szerződtette onnan mindenekelőtt Seres Lászlót, Adorján Andort és Erényi Nándort. A lap számos munkatársát A Nap-tól hivta el, igy Pásztor Árpádot, Kemény Simont, akik mellett még Szép Ernő, Halász Lajos, Kéri Pál, Tarján Vilmos, Fényes László, Faragó Miklós, Ruttkai György, Győri Károly, Janovics Pál, Bródy Béla és mások gyülekeztek a segédszerkesztőül szerződtetett Salusinszky Imre mellett. Az Est bécsi szerkesztőjéül Seres Gyulát szemelték ki. Érdekes, hogy maguk az ujságirók sem biztak valami nagyon Az Est sikerében és többen nem mondták föl előbbi állásukat, hanem mind a két helyen dolgozva, várták a helyzet kialakulását.

Lázas munka kezdődött a két kis Miksa-utcai szobában, ahol eleinte Molnár Ferenc vezényelt. Molnár nem volt Az Est szerződtetett belső munkatársa, hanem Miklós iránt való barátságból és valami megmagyarázhatatlan ambiciótól üzve, ugyszólván szülőapja volt Az Est-nek, az ujságirói ötletesség, a hirszolgáltatás és adminisztráció eme csodájának, mert hiszen megjelenése első idején valósággal csodaszámba ment. Meg is látszott rajta, hogy zseniális emberek ötleteiből lett belőle valóság.

Hihetetlen gonddal, éjt-napot egybevetve készitették elő Az Est megjelenését és csak magukon, az annyira karakterisztikus cimbetükön hetekig tépelődtek, mig végre a remekkezü Falus Elek megrajzolta Az Est furcsa betüit, amelyek hamar átmentek a köztudatba. Sokáig tépelődtek Az Est megjelenésének időpontja felől is, mig végre ugyszólván az alkalmas percre akadtak rá.

Az Est megjelenését olyan arányu reklám előzte meg, aminőre addig soha nem volt példa a zsurnalisztikában. Végül az előhirnök egy sokszázezer példányban ingyen szétosztogatott próbaszám volt, amelyben a legelőkelőbb irók, ujságirók és művészek nyilatkoztak a készülő ujságról. Az Est első száma április tizenötödikén jelent meg. Jött és győzött, a közönség megérezte benne a rendkivüliséget, a megbizhatóságot, az irodalmiságot és mindazt a sok ujságirói erényt, amelynek csakugyan győznie kellett. De a sikerhez hozzájárult az is, hogy a minden izében kitünő lap négy fillérbe került. Hozzáértők ugy számitották, hogy legalább nyolcvanezer példányt kell naponta eladni Az Est-ből, hogy a vállalkozás rentabilis legyen, annyit pedig — mondták — egyetlenegy ujságból sem lehet eladni Magyarországon. A jóslat nem vált be, mert rövidesen, alig néhány hónapi fennállása után Az Est 100.000-nél több példányban fogyott el naponta.

Természetes, hogy a szerkesztőség ragyogó összeállitása mellett olyan adminisztrációról is kellett gondoskodni, amely a felfokozott céloknak tökéletesen megfelel. Miklós Andor választása sógorára, Sebestyén Arnoldra esett, aki előzőleg a Vállalkozók Lapjánál kiadóhivatali tisztviselő volt, de már ott is nagyszerü készségnek és szervező tehetségének adta tanujelét. Mikor Az Est megindult, egyetlenegy kiadóhivatali tisztviselőnője volt, de hamarosan az alkalmazottak egész serege dolgozott az Erzsébet-körúton bérelt uj helyiségben, amit szakadatlanul nagyobbitani kellett. Végül még a szomszédos ház falát is áttörték, hogy a kiadóhivatalt el tudják helyezni. A szerkesztőség is rövidesen az Athenaeum Erzsébet-körúti frontjára került. Az uj helyiséget párját ritkitó eleganciával és praktikussággal rendezték be és annak olyan hire volt, hogy még a külföldi vendégeket is elvitték a megbámulására.

A számos ujitás között, amit Az Est formában és tartalomban hozott, azonnal nagy sikert értek el a rövidre szabott kis vezércikkek, amelyek nap-nap után valóságos remekmüvek vol-

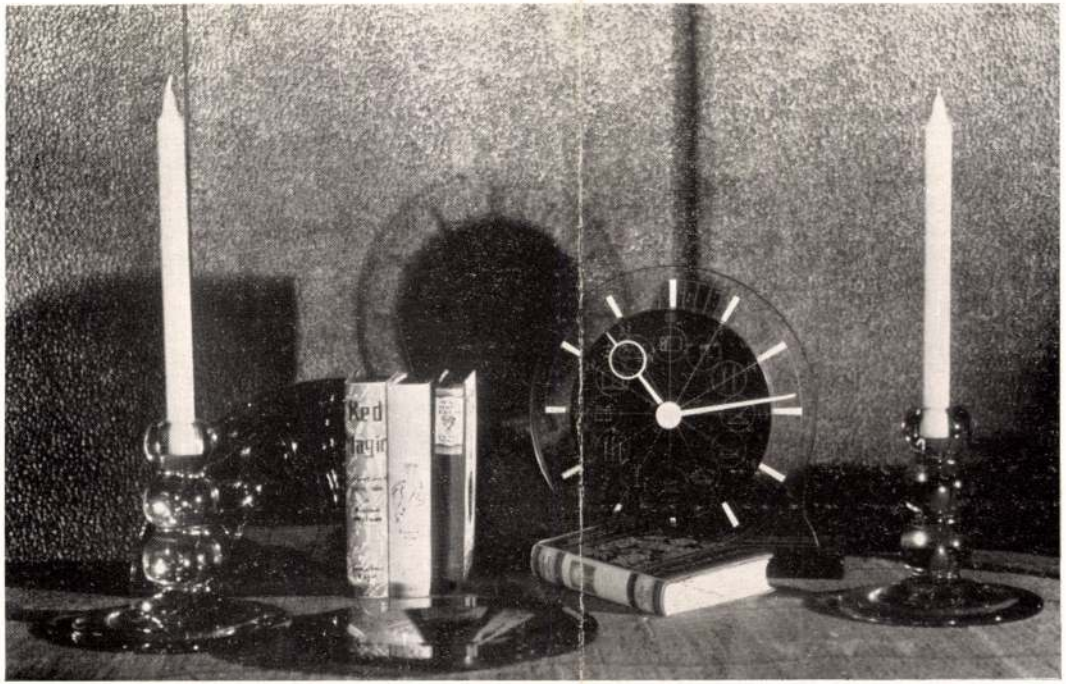

A londoni Art in Industry kiállításról. Fent: Fejdísz és nyakláne. Catherine Cockerell művei. Lent: Íróasztalfelszerelés. Sigmund Politzer tervei. — Von der Ausstellung „Art in Industry" in London. Oben: Kopfschmuck und Halskette. Arbeiten von C. Cockerell. Unten: Schreibtischgarnitur. Entwurf von S. Politzer. — From the London Exhibition of „Art in Industry". Above : Head dress and neck lace. Works of C. Cockerell. Below : Set for writing desk. Designs of S. Politzer.

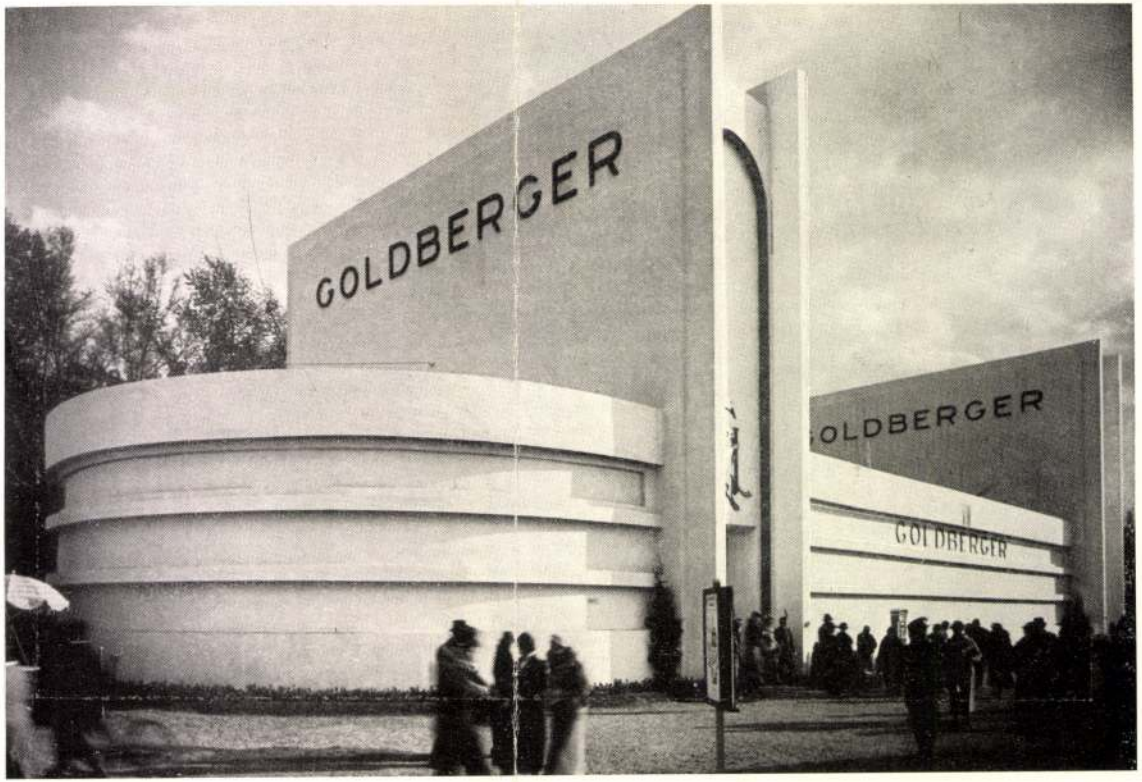

A Budapesti Nemzetközi Árumintavásárról. Fent: Kanics Miklós, lent: Falus Elek tervei után készült pavillonok. — Von der Budapester Internationalen Mustermesse. Pavillons erbaut nach den Plänen von N. Kanics (oben), und von E. Falus (unten). — From the International Sample Fair in Budapest. Pavilions built according plans of N. Kanics (above) and of E. Falus (below).

Magyar Iparművészet
1935. 130 l. lap

Falus Elek

Egy szinházi díszlet. A Vígszinház a közelmult napokban felujjította *Molnár* Ferenc *Testőr*-jét és ezen a reprízen nemcsak a darab volt régi ismerősünk, hanem a díszlet is, amelyet akkor, hogy először láttuk, talán egy kicsit jobban és emlékezetesebben megjegyeztünk, mint általában szinházi díszleteket szokás. Ez az emlékezetesség nem csupán a díszlet artisztikus voltának szól, mert végre is azóta, hogy a *Testőr*-t először mutatták be, sok szinházi díszletet láttunk, szebbeket és kevésbé szépeket, konvenciónálisakat és művészibb törekvésüeket. S maga *Falus* Elek, aki annak idején ezt a díszletet megtervezte és beállította, egész bizonyosan jó néhány szinpadi kompozícióval szárnyalta túl ezt a munkáját. Ami mégis ez időtávolságon túl is megmaradó ebben a díszletben, az immár egy kicsit a szinház históriára vonatkozik. A díszletfestés és szinpadi berendezés nálunk nagyon sokáig futott az obligát és konvencionális síneken. Éppen a Testőr bemutatója volt az első eset, amikor a belső-architektúra művészete komoly formában kapott helyet a szinpadon. Amikor az iparművész feladatul kapta, hogy szinpadon teremtsen meg olyan interiuröket, amelyek azon túl, hogy művészien szépek, teljesítsék azt a követelményt is, hogy alkalmas harmónikus keretet adjanak azoknak az eseményeknek, amelyek benne lejátszódnak. A díszlet művészetének az írás és a színjátszás művészetével való összehangolása volt az, ami a Testőr interieurjében és finoman megoldott szinházi páholyában akkor nálunk először szólalt meg. Ezért érdemes külön is megemlékezni róla.

Képzőművészet 1928. 15. 7.

Egy példával illusztráljuk a díjak odaítélésének módját.

A szavazatösszeolvasó bizottság, mely képzőművészeti életünk kiválóságaiból alakul és melynek teljes névsorát januári számunkban közöljük, az összes szavazatok összeolvasása után, tegyük fel, úgy találta, hogy X kép vagy X szobor kapta a legtöbb szavazatot — ismét tételezzük fel — 123 szavazatot. A 123 szavazat közül most azt fogja megállapítani a zsüri, hogy kik szerepelnek ebben a csoportban több szavazattal. Az első díjat az nyeri meg, aki a 123 szavazat közül a legtöbb szavazattal szerepel ebben a csoportban. Ugyanilyen módszerrel állapítja meg a bizottság a második és harmadik díj nyerteseit is.

Egy pályázó két díjat nem nyerhet.

Ugy a festészeti, mint a szobrászati főnyereményt csak a *Képzőművészet* előfizetője nyerheti meg, mig a második és harmadik díj egyes szám vásárlóinknak is kiadható.

Pályadíjaink reprodukcióit e havi és a jövő havi számunkban közöljük.

A szavazás végső határideje, melyen túl beérkező szavazólapokat figyelembe nem veszünk, a Műcsarnok téli tárlatának zárási napja, *1929 január 26-ika.*

Azok a művek, melyeket a közönség a tárlat 3 legjobb képének és 2 legjobb szobrának minősített, *a szavazás eredményének publikálásával egyidejüen, a Képzőművészet 1929 februári számában fognak megjelenni.*

A Képzőművészet szerkesztősége.

FALUS Elek

A KECSKEMÉTI SZŐNYEGSZÖVŐ*

Új M. 1992. 11.

Sümegi György

Az előző századforduló művésztelepei (Nagybánya, Szolnok, Gödöllő) sorában a kecskeméti a sereghajtó, a megkésettségében is tanulságos, a későn jöttséget mint lényegi elemet magában hordozóként jelenik meg. Az *Iványi Grünwald Béla* által megfogalmazott (Nagybányán, 1909. július 17.) programja és valódi története nagy eltéréseket mutat. A szándékok egy összművészeti, későszecessziós alkotótelepet tételeztek: építészeti részleggel s az építkezésekben közreműködő képzőművészekkel (ez részben megvalósult az első világháború előtti új kecskeméti építkezéseknél), kerámiaműhellyel, szőnyegszövővel, festő- és szobrásziskolával, grafikai műhellyel (ebben művészi könyvkötést is terveztek). Az idő múlásával, a művésztelepi épületek lassú megépülésével a szép tervekből egyre kevesebb megvalósítható, valóra váltható maradt. (Nem szerveződött meg a kerámia- és a grafikai műhely sem.)

A Kecskeméti Szőnyegszövő ugyan létrejött, de a kecskeméti művésztelep történetének sajátos, rövid életű, eddig ismeretlen etapja maradt.

A szőnyegszövő iskola létesítését *Sándor István* főjegyző kezdeményezésére 1909 tavaszán határozta el a kecskeméti közgyűlés. A 7-ik tizedbeli, Mezei utca 8. (ma Bajcsy-Zsilinszky út) szám alatti Jausz-féle házban 1909 októberében megnyílt

(folytatás a 71. oldalon)

*Részlet a szerzőnek a Corvina Kiadónál lévő, a kecskeméti művésztelep történetét bemutató kéziratából

Kézi csomózású perzsaszőnyeg, terv: Falus Elek, 195×96 cm, Katona József Múzeum

ANTON ROMAKO, a „kívülálló"

Kiállítás a bécsi Belvederében • *Sármány Ilona*

Az Österreichische Galerie május 22. és július 12. között egy gyűjteményes Romako-kiállítással örvendeztette meg a szakmát. 1950 óta most volt először újra látható ennek a különös, egyéni utakon járó és a közönség körében népszerűvé sohasem vált osztrák festőnek az életműve, akiben már a századelő is felismerte saját művészi törekvéseinek előfutárát, az expresszionista lélektani portréművészet bécsi ősét.

A kiállítás mintegy 120 olajképet és akvarellt mutatott be, a múzeumban őrzött anyagon felül bőven merített a jelentős osztrák magángyűjteményekből is. A szép kiállítású, gazdagon illusztrált katalógus két új tanulmánya (a kiállításrendező *Gerbert Frodl* és *Jörg Garms* írásai) *Fritz Novotny* 1954-ben megjelent és a Romako-festmények oeuvre-katalógusát is tartalmazó monográfiája óta először kíséreli meg az életmű újraértékelését.

Anton Romako (1832—1889) mindig is a kevesek festője volt. Zavarba ejtő ellentétekre épülő, fanyar képi világa jószerivel csak Ausztriában ismert, és utóélete ott is rapszodikus; az újrafelfedezések rövid fellobbanásai mellett az újrafelejtések hosszú szakaszai tanúsítják, hogy azok közé a mesterek közé tartozik, akiket nehéz bárhová is besorolni. Újraértékelése izgalmas szakmai kihívás és a XIX. század művészettörténeti átértékelésének szerves része; fontos láncszeme annak a kiállítási programnak, amit a Belvedere az elmúlt esztendő *Segantini-kiállításával* indított el.

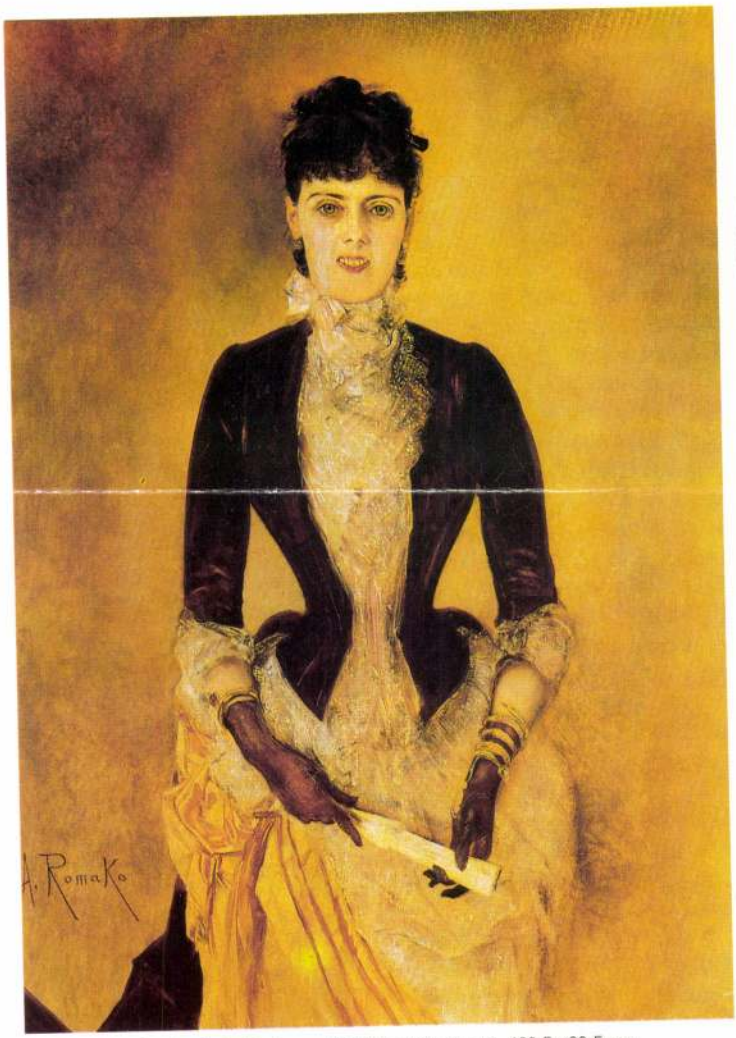

Anton Romako: Isabella Reisser, 1884/85, olaj, vászon, 130,5×90,5 cm

Anton Romako Bécsben *Carl Rahl* magániskolájában, majd Münchenben tanult, Velencében *Carl Werner* műtermében sajátította el bravúros mesterségbeli tudását. Életpályája két nagy szakaszra bomlik: egy első, sikeres római korszakra, és egy kudarcokkal teli, főképp Bécsben eltöltött, de sűrű utazásokkal megtűzdelt másfél évtizedre. A legkülönbözőbb műfajokban alkotott, és bár önmagát történelmi és arcképfestőnek tekintette, zsá-

ven éve végleg lezáródott s helyébe a posztmodern lépett. Ennek következményei egyértelműek voltak a magyar textil experimentális irányára, amely túl szorosan kötődött a neoavantgárdhoz. A kibontakozás esélyei olyan tradicionális műfajokban jelentek meg, mint a gobelin, amely művelői szándékaitól némiképp függetlenül — a posztmodern stílusretró törekvései miatt — újfent nagyon korszerű kifejezési módnak tűnt. Ezt az elképzelést nagyban tönkretette az az általtörténeti kiállítás, amelyet 1985-ben a *Magyar Gobelin* címmel rendeztek.

Úgy látom, hogy a textilművészet mint mozgalom a nyolcvanas évek második felére megszűnt. Ez önmagában nem feltétlenül baj, végül is a művészet meglehetősen magányos alkotási forma. A tragédiát sokkal inkább abban látom, hogy a műfaj létfeltételei is szép csendben felszámolódtak. Annyi bizonyos, hogy a lassan megindúló, a nagyművészetek — elsősorban a festészet — területén észlelhető pozitív változások (a műkereskedelem újjáéledése, a nemzetközi művészeti életbe való bekapcsolódás, a művészeten kívüli szempontok másodlagossá válása) a textilművészet területén számomra nem nagyon érzékelhetőek. Ha a tavaly létrehozott „Kulturális alapítvány a textilművészetért" ezen változtatni tud, az rendkívül fontos lehet. Egészen biztos, hogy szükség van egy önszervező, organizáló, programokat kitűző, megvalósító intézményre, szervezetre. Sajnos azt ma még nem látom világosan, hogy a kitűzött és rendkívül fontos célok mennyire valósíthatók meg ezen keretek között.

Összegzésül: soha nem hittem a különféle művészeti ágak és műfajok hierarchiájában. Ebben az értelemben számomra soha nem létezett rangsor az alkalmazott vagy autonóm művészeti ágak között. Nem hiszek abban, hogy a „grand art" valami magasabbrendű dolog lenne. Egyszerűen más a feladata, célja. A határok — művészetiek — nem zártak, átjárhatóak. Az a művész, aki át akarja lépni, megteheti, bár ennek mindig megvannak a maga konzekvenciái, a legtöbbször az, hogy a saját közeg elhagyása a műfaj elhagyásával is jár. A művészetek középkori egyetemessége nyilvánvalóan soha nem fog visszatérni, mert a kultúra és a gazdaság más irányú fejlődési pályát járt be. A definíciók továbbra is bizonytalanok maradnak, hiszen például a textilművészet eredeti értelmében a kézművességhez tartozik. De ha belegondolunk, a festészetet vagy szobrászatot sem gép csinálja jobbára, vagy nem többször, mint a textilművészetben. Tehát a választóvonal nem itt húzódik. És az alkotó szellem terén sem látok lényegi különbséget, mert az kétségkívül egyetemes. Lehetséges, hogyha a dolgok mélyére tekintünk, egész témánk, címünk hiábavaló volt, ez a kérdés nem kérdés. Csak egyfajta művészet van, a jó művészet.

(Elhangzott 1992. június 20-án a 12. Fal- és Tértextil Biennálé alkalmából rendezett konferencián)

A Kecskeméti Szőnyegszövő

Sümegi György

(folytatás a 25. oldalról)

intézetbe a 12. életévüket betöltött lányok jelentkezhettek tandíj fizetése mellett szövőtanulónak. A művésztelep 1909 nyarán megfogalmazott célrendszerében a szőnyegszövővel is versenyképessé akarták tenni a kisipart, művészivé akarták emelni, hogy produktumai ízlésességét, szépségét s művészi értékét a gyáripar utánozni ne tudja. A ruskini, morris-i elvekre (is) alapított szövőiskola (vezetője: *Medveczky Ilona*) alig pár hónap alatt „művészien készített szőnyegeket, párnákat produkált", s ezeket 1909. november 20-tól az Iparosotthonban sikerrel mutatták be.

A Kecskeméti Szőnyegszövő művészi vezetését az iskola több mint kilenc hónapos működése után, 1910. július végén vette át *Falus Elek*. A művésztelep egyik alapítójaként Falus nyilvánvalóan részt vett a program megfogalmazásában is, hiszen több mint valószínű, hogy a szőnyegszövő, a grafikai műhely terve és a nyomdával való intenzív kapcsolatkeresés az ő elképzelése lehetett. Sokirányú tevékenységének (plakát és könyvcímlapok, grafikai tervek, enteriőrtervezés) csupán egyfajta tervezői kapacitását kötötte (vagy kötötte volna) le a szőnyegtervezés. Hiszen Falusnak a feladata abban állott, hogy művészi szőnyegtervekkel lássa el az intézetet (terveit *Fischer Ármin* rajzolta át kockás papírra, a kivitelt, a szövést Medveczky Ilona irányította). A szönyegszövő fonalait kis részben helyi kereskedőktől (Bognár: északi fonál), túlnyomóan Temesvárról (sudan, smirna, perzsa, kula fonál) szerezték be. Csomózott szőnyegek mellett csomózott párnákat, terítőket s különféle szövéseket is készítettek. Az elkészült szőnyegek zöme kézicsomózású perzsa volt, de volt közöttük smirna, sudan, sumák és torontáli is. A szőnyegszövő főkönyve a működésre vonatkozó legfontosabb beszerzési és eladási adatokat is megőrizte. Ebből derül ki, hogy a vásárlók kivétel nélkül művészek és művészettörténészek, olyan értelmiségiek, akik igényes és választékos enteriőrt alakítottak maguk köré. A szőnyegek teljes összhangot képeznek Falus az időbéli szecessziós könyvcímlapjaival (*Nyugat könyvek*). Stilizált, ornemenssé átírt motívumok (vagy fél-motívumok, félbevágottak — Falus szeretett ilyet használni) töltik ki a gyakran dupla vagy tripla bordűrök határolta területet, a szőnyegek belső mezőjét. Stilizált levelek, virágkoszorúk, tulipános, gyöngyvirágos, százszorszépes, madaras (gyakran kazettás rendszerű) kompozíciók váltogatták egymást. Az élénk pirosak, a kicsendülő zöldek s a sötétek a dekorativitást növelték, míg a lilák egyfajta választékos dekadenciáról árulkodtak. Iványi (s néhány tanítványa) stilizáló-dekoratív törekvései mellett Falus szőnyegterveinek van a legtöbb s legköz-

A Kecskeméti Szőnyegszövő növendékei, 1910–12,
(középen ül Medveczky Ilona, mellette Fischer Ármin)

Falus Elek szőnyege ➢
(Magyar Iparművészet 1911. 317–321.)

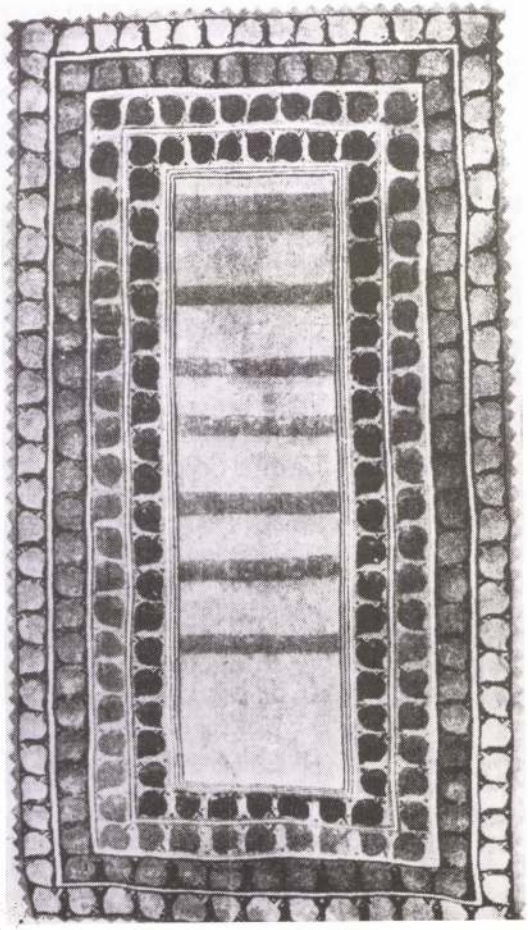

Falus Elek szőnyege
(Magyar Iparművészet 1911. 317–321.)

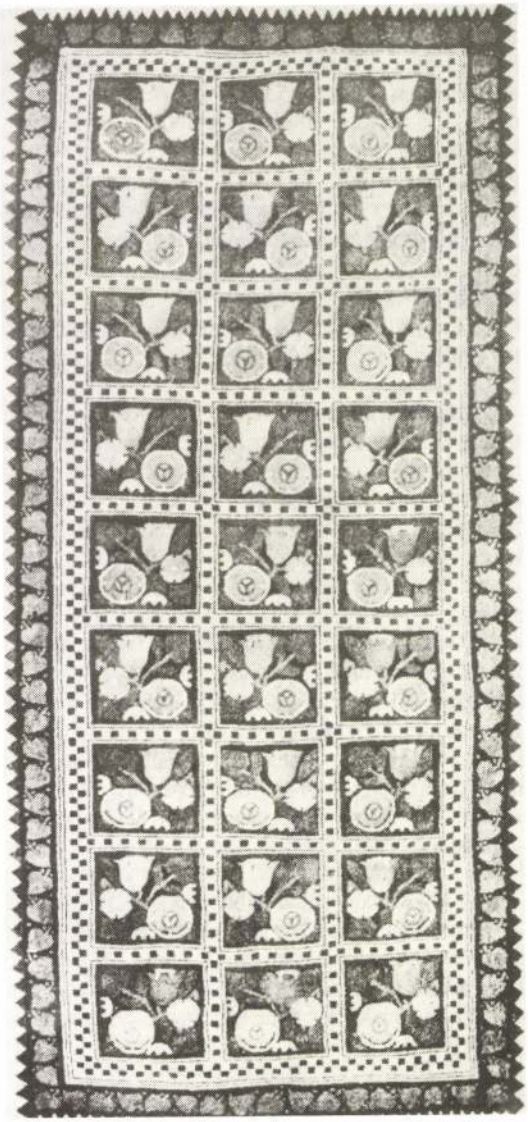

Falus Elek szőnyege
(Magyar Iparművészet 1911. 317–321.)
(Fotók Kiss Béla)

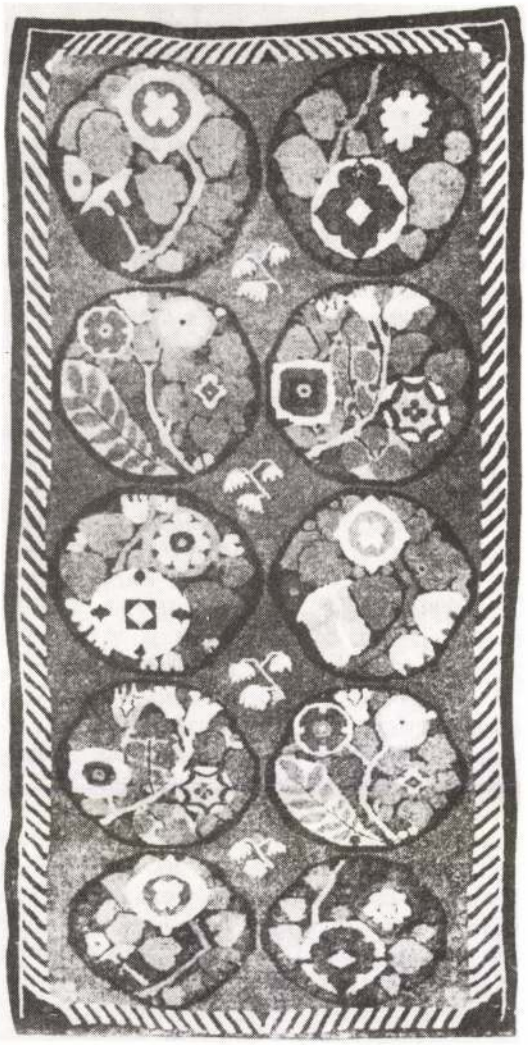

vetlenebb köze a szecesszióhoz, ahhoz az ágához, amit Kecskeméten legtisztábban a *Cifrapalota* képvisel ornamentális túldíszítettségével. Ha a szőnyegszövőről, a Falus tervezte munkákról beszélünk, akkor a későszecesszió egyik fontos iparművészeti etapjáról, kecskeméti fejezetéről szólunk.

A sikeres, kézműipart föllendíteni akaró vállalkozás, a Kecskeméti Szőnyegszövő a *Művészház* nyitó tárlatán, *Rippl-Rónai József* retrospektívjén mutatkozott be először a fővárosi közönségnek (1911. március 11-től). A kiállítási enteriőrben (*Málnai Béla* tervezte) szereplő szőnyegekre a tárlatbeszámolók külön is fölhívták a figyelmet.

Sztrakoniczky Károly szerint Falus „első szőnyegei még nyersek és naturalisztikusak. (...) A magyar közönség csak ezekben a finom színhatású és még finomabb rajzú szőnyegekben ismeri meg igazán Falus Eleket (...) milyen hatalmas ornamentális nyelvjárással rendelkezik s mennyire rendelkezésére áll minden dekoratív készség". *Lengyel Géza* a Nyugatban a Kecskeméti Szőnyegszövőt a művésztelep első sikeres bemutatkozásának, első fontos művészeti üzeneténk minősíti. Falust „anyagművésznek" nevezi, „ötletekben kifogyhatatlan dekorátor, aki a maga virágait szinte érezhető kedvvel a végtelenségig tudja variálni. A kecskeméti szőnyegek formabeli megoldásának legfőbb előnye, hogy nem vérszegények, nem sápadtan finomkodóak, hanem erőteljesek, gazdagok, jól egyensúlyozott ellentétekkel telik". A gyors elismertetés, a hirtelen siker mögött persze szisztematikus tanítás és munka folyt.

Az elismerő ismertetések mellett azonban hamar megjelentek a kétkedő hangok, a kritikus attitűd jelei is. Az 1911. febr. 23-i közgyűlésen hangzott el, hogy Falus „évi 3000 korona összeget kap a szőnyegszövő vezetéséért (...) s dacára ezen szép tiszteletdíjnak, működése mégsem kielégítő. (...) az iskolát elegendő mennyiségű mintával nem látja el s (...) az intézet iránt nem viseltetik kellő érdeklődéssel. (...) Falus több mint három hónap óta távol van, s az intézet a művészeti vezetést nélkülözi". A felszínre került ellentmondások tovább mélyültek, Falus kecskeméti tervezői tevékenysége egyre inkább rapszodikussá vált (más budapesti munkái miatt is), s így szinte lehetetlen volt biztosítani a folyamatos munkát, ami ugyanakkor technikailag jó minőségű, az intézet egész ideje alatt kifogástalan volt. 1912. szeptember 30-án aztán megszűnt az iskola, nem kis mértékben azért is, mert igazi felvevői-fogyasztói kört, megrendelői-keresleti piacot sem sikerült kialakítani, s így nem lehetett sikeres üzleti vállalkozás. „Falus tervei olyan elvontak és különösek voltak, hogy a közönségnek nem kellettek".

1912 karácsonyán értékesítési céllal rendeztek szőnyegkiállítást, majd a meglévő teljes kollekciót elárvereztette a város az Országos Magyar Iparművészeti Társulattal (1913. márc. 3., 4., 5. Iparművészeti Múzeum). Az árverési katalógus szerint I. Szőnyegek címszó alatt 85 csomózott szőnyeg, II. Csomózott párnák, terítők és szövések fejezetcím alatt további 174 mű került árverésre. Még ezután is maradhatott szőnyege a városnak, mert 1914 februárjában az Ókollégiumban rendeztek eladási célú kiállítást, ahol azonban csak 5 darabot vettek, noha részletfizetéssel is igyekeztek kedvezőbbé-vonzóbbá tenni a vételt. Az aukcióra (*Györgyi Kálmán*, az Iparművészeti Társulat igazgatója által) be nem válogatott szőnyegekből jutott a városi hivatalvezetők, többek között a helyettes polgármester szobájába is. Viszont a „város pénzügyi helyzetére való tekintettel (...) a szőnyegeknek s párnáknak a városi múzeum részére való megtartásától eláll".

Ilyen szomorú kifejlettel ért véget a szőnyegszövő — épp abban az 1912-es évben, amelynek tavaszán az új épületekbe beköltöztek a művészek, amikor igazán megkezdődhetett a kecskeméti művésztelep önálló élete.

Túl a permanens lázadáson és a racionális logikán

A CAVS és a Kepes Vizuális Központ • Csáji Attila

(folytatás a 48. oldalról)

Kepes gondolkodásában túl van a nagy lázadáson és túl van a csupán racionális logikán. Éli a szintézis igényét. Gondolkodásunk s magatartásunk átformálásán túl az új médiák kutatásában és felhasználásában látja megteremtésének lehetőségét. És itt van egy újabb paradoxon: létrehoz egy olyan intézetet, amelynek szellemiségét felvázoltam, megteremti a „Lángok kertjét", fényenvirómenteket tervez, fényfalakat teremt — és élete végéig fest. A klasszikus avantgárd felfutási idején volt egy rövid periódusa, mikor lemondott a festésről. De ez meghaladott múlt. Nem híve a kizárólagosságnak. Túl van az avantgárdnak azon a periódusán, mely zárt stíluskategóriákban és irányzatokban gondolkodott. Ugyanez érvényesült tanári munkájában is. Hit, érzékenység és türelem ezt is áthatotta. A Center kitűnő lehetőséget biztosított elképzelései terjesztésére, de Kepes ennél sokkal többet tett: optimálisan katalizált.

Egy nagy egyetem kutatási hátterével támogatottan az intézet lehetőséget teremt művészek, mérnökök, tudósok közös munkájára.

Az indulás éveiben a Center fő célkitűzéseit a következőkben határozták meg:

1. Elő kell segíteni az izolált egyénen túlmutató, sokrétű szenzuális befolyással bíró, a tudományos és technikai világkép között intuitív módon kapcsolatot teremtő, jó értelemben tömegpszichózist létrehozó képi kifejezési formák kialakulását.

2. Segítsen a legsürgősebb feladat, a tudományos világkép és a művészet lehetőségeinek az összehangolásában. „A látás nyelve, mint optikai kommunikáció, az egyik leghatékonyabb eszköz ahhoz, hogy az embert újra egyesítse tudásával, és visszaadja harmonikus egységét."

3. Új célokat és feladatokat fogalmaz meg a környezetművészettel kapcsolatban:

a) mérnökök, tudósok, művészek együttműködése alapvető e téren;

b) megkerülhetetlen a műalkotások méreteinek növelése, hogy a nagyvárosi környezetbe illeszkedhessenek;

c) éljen együtt a műalkotás a környezetével, a természet folyamataival (a felhők játékával, a víz hullámzásával, a fény és az időjárás ciklikus változásaival);

d) a nézők ne csak szemlélői legyenek a műalkotásoknak, de alkotói is.

4. Az új technikai és tudományos felfedezések vizuális szempontú vizsgálatával a művészi feladatok lehetőségeinek kiterjesztésére törekszik a Center. Ez egyik legfontosabb működési területe. Mindazok számára vonzó központtá szeretne válni, akik tevékenységükkel a világ bármely részén hozzájárultak a művészet határainak kitágításához.

Az évek folyamán az intézet tagjaivá azok váltak, akik az új tudományos és technikai felfedezések képi felhasználásának az úttörői. Sokan közülük Kepes-tanítványok. Így például a magyarországi Kepes Vizuális Központ szervezésével kapcsolatban hazánkban is járt *Paul Earles,* aki elektronikus zenész és a lézer nagyfokú irányíthatóságából fakadó képi lehetőségek felfejtője. *Takis* a „hangszobrászat", *Veng Jin Tsai* a „vízszobrászat" kialakítója, *Harriot Casdin Silver* a transzmissziós holográfia első művészeti alkalmazója. A CAVS tagjai a videoművészet olyan meghatározó egyéniségei, mint *Nam June Paik, Vin Grabil.* A sort könnyű folytatni... Kepes gondolatai kitűnő talajra hulltak: új elképzelésekkel szélesítették a konceptuel artot, mint *L. Burges,* megteremtették a sky artot — *Ottó Piene,* a fény enviroment különböző fajtáit. Az intézet munkatársai a lézer és holográfia különböző lehetőségeit kutatják, *St. Florian, Dieter Yung* stb. 1988 óta, amikor az intézet tagjává választott, nekem is módom lett e munkába bekapcsolódni.

5. Az intézet kiveszi a részét az oktatásból is. Elsődleges az, hogy meg kell tanítani a hallgatókat látni és élvezni azt, amit látnak. Kepes szempontjából ez fontosabb, mint a világosan kimért szakmai ismeretek nyújtása — noha az messze nem elhanyagolható. Széles skálán kell felhasználni az új kommunikációs lehetőségeket. Az új médiák feltárása és az ismeretek átadása mellett fontos szereppel bír az oktatásban a szélesebb környezet megértésére való nevelés, az ökológiai felelősségre való ébresztés. A programok között vannak meghívott előadók egyszeri előadásai, kurzusok és egyetemi végbizonyítványt adó, több kurzusból álló egységek.

6. A Center a kutatási, munka- és oktatási lehetőségeken túl kiállításokat és nemzetközi konferenciákat szervez a világ különböző részein folyó hasonló szellemű munkák áttekintésére és összesítésére. Ilyen volt pl. az 1990 novemberében megvalósult Arttransition konferencia, mely a CAVS típusú intézetek első világtalálkozójává vált. Ma már léteznek ilyen típusú központok Japánban és Ausztráliában vagy Európa számos államában Finnországtól Portugáliáig és természetesen az Egyesült Államokban jó néhány. Ezek közül nem mindegyik vezethető egyértelműen vissza a CAVS-re, de a témához való kapcsolódásban összefonódnak. Érdemes megemlíteni a legfontosabb eredményeket publikáló folyóiratot, a *Leonardót,* mely a művészet, tudomány, technológiák kapcsolatával foglalkozik. Ennek a nemzetközi folyóiratnak főszerkesztősége Kaliforniában van, a Berkeley Egyetemen. Az európai szerkesztőség Párizsban működik.

Valami olyasmi nőtt ki a cambridge-i kezdeményezésből, amely világviszonylatban is komoly figyelmet érde-

Foto Seidner Zoltán.

FALUS ELEK műterme,
munkatárs **STAUDHAMMER KÁROLY**

Fent nappali és kombinált férfi szoba (4.5×4 m²), lent női szoba (3×4 m²). A feladat, hogy kis méretek között elhelyezést nyerjen mindaz, ami a mai ember igényeit kielégíti. A nappaliban van pohárszék kihúzó lapokkal, vitrin, fiókos rész asztalneműek és mellette férf fehérnemű számára külön rész. A kanapé fölött könyvespolc, a szélén nádfonású ajtóval ellátott szekrény az éjjeliruhák számára. Ugyanez a női szoba megoldásának irányító elve és módja. Készítette Kiss Lajos asztalosmester.

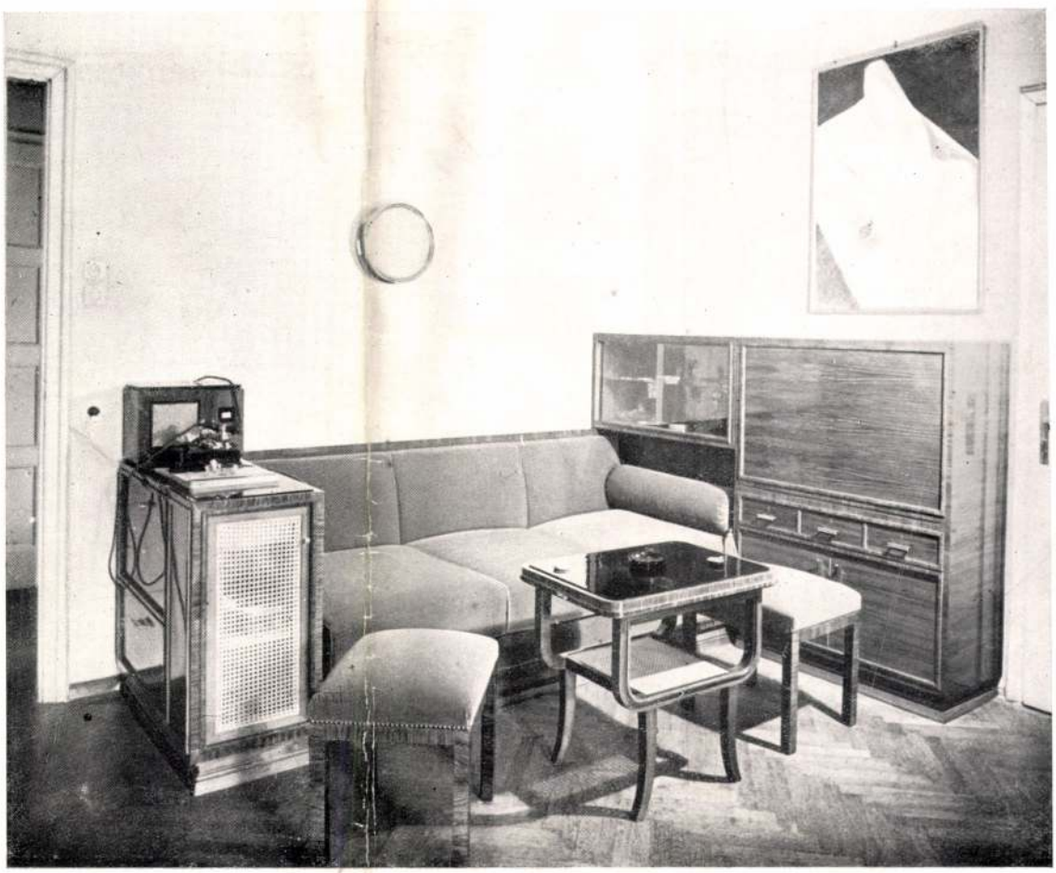

62 Foto Seidner Zoltán.

Foto Máté Olga.

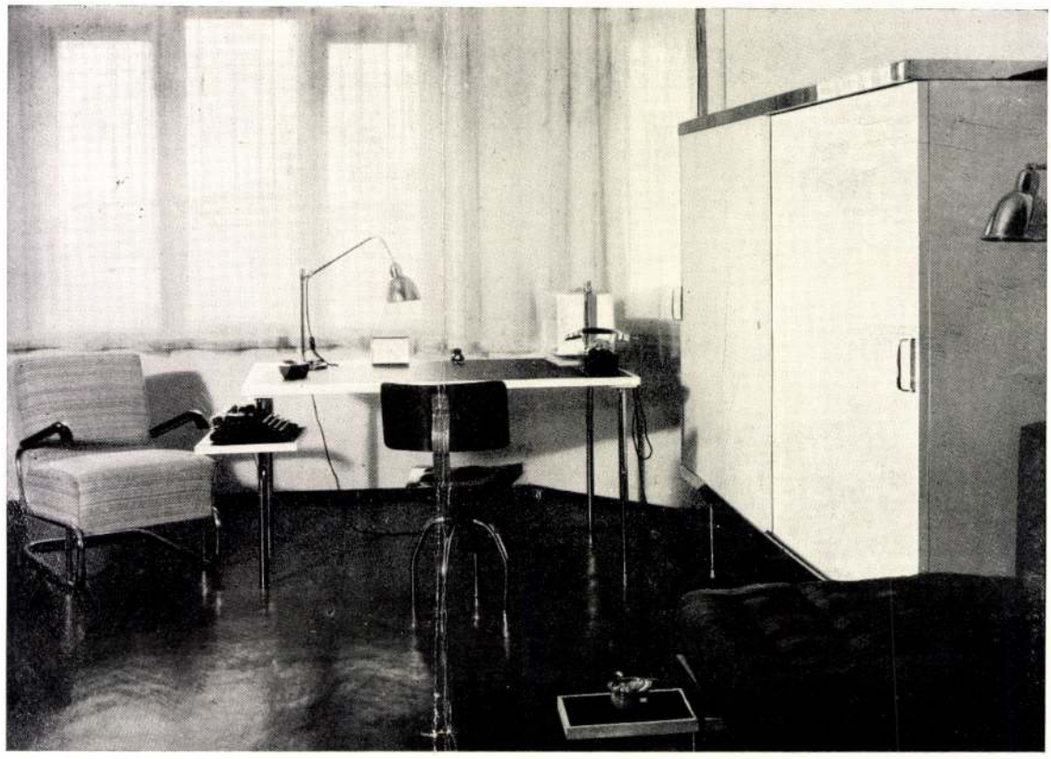

MOLNÁR FARKAS ÉS MUNKATÁRSA BAKOS ISTVÁN:
Vázsonyi lakás A lakást véglegesen meg kell szabadítani a dekoratív felfogás csökevényeitől, amely a díszítő szándékkal alkalmazott vízszintességben és buja hatású furnérritkaságokkal való anyagszerűsködésekben húzódott meg. Egy fekvőhely narancssárga huzattal, mellette ágyneműsláda, öltöző és dolgozóasztal fából, citromsárgára lakkozva. A padló melegszínű jaspé linoleum és puha medvebőr, mint lábszőnyeg.

A férfiszobában könnyed kényelem mellett komoly munkalehetőséget kell nyujtani. A használatra, nem szemléletre szánt könyveket itt fehér jávorfa tolóajtók takarják. Az íróasztalt a világítás szerint ide-oda lehet helyezni, a forgószék, pihenő szék és beverő, nem térhatást képző elemek, hanem használati tárgyak, amelyek széjel dobálva sem állanak rendetlenül. A linoleum padlóburkolatot Császár Imre linoleum szakvállalata készítette.

Foto Máté Olga.

Foto Seidner Zoltán.

Fent: Uriszoba. A régi, kis ablakok függönnyel és az alattuk végigvonuló alacsony szekrénnyel vannak összefoglalva. Alacsony szekrények folytatódnak a szoba másik falán. Szekrényekben elhelyezhető könyv, fehérnemű, cipő, dohánynemű, likőr, lenyitható szekretérben írószerek.
Lent: Lakószoba. Edényszekrénnyel és a falon keresztültört vitrinnel. Az ablak alatti kanapé ülőhelyül alkalmas és egyúttal vendég számára kényelmes fekvőhelyül is szolgálhat. A fal mellett elhelyezett bútorok biztosítják a szobákban a zavartalan átjárást.

NAGY ANTAL ÉS FIA KFT. TERVEZTE NAGY KÁROLY.

Foto Seidner Zoltán.

Foto Seidner Zoltán.

FALUS ELEK műterme,
munkatárs STAUDHAMMER KÁROLY

Dr. Bogdán főorvos lakása. Heverő, mögötte a fűtőtest burkolatával kombinált ágyfal. A hátpárnák elmozdíthatók. Ezek fölött könyvek, dísztárgyak férőhelye. Kétoldalt ágyneműszekrény. A párnák és kényelmes ülőbútorok húzata szürke és barackszín váltakozóan. Ugyanezek a színek halványabb árnyalatban a falakon is. A szobában még eg yháromajtós szekrény és egy szekretér van. Készítette: Pálffy Ferenc műbútorasztalos és Braun Mór kárpitos.

Lent: Dr. Förstner főorvos lakása. Az ebédlő, mely egyben nappali szoba is, igen nehéz feladat elé állította a tervezőt. Négy szárnyas ajtó és a nagy ablak mellett kevés falfelület marad. Az asztal, az ablak elé állított paddal elkerült a szoba közepéről. Igy a közlekedésnek nem esik útjába s téresebb hatást ad. A fűtőtesttől, mely az ablak alatt áll, jobbra és balra alacsony szekrény, mely a sarkon túl pohárszékben folytatódik. Készítették Preisz testvérek, kárpitosok.

Foto Seidner Zoltán.

Foto Seidner Zoltán.

FALUS ELEK műterme,
munkatárs STAUDHAMMER KÁROLY

Dr. Förstner főorvos lakása. Fent hálószoba pamlagja, mely fölött a két éjjeliszekrényt összekötő szekrény könyvek, dísztárgyak, stb. elhelyezésére. Balról kis szekrény apró ruházati kellékek elhelyezésére. A jobbkéz felőli falon végig beépített szekrények vannak.

Lent: a hálószoba öltöző asztala és ülőbútorai kis asztallal. A bútorok sötétbarna polituríal és mély bordó behúzattal. A szék háttábláján és a karosszék oldaltámláján nád huzat.

Készítették Preisz testvérek, kárpitosok.

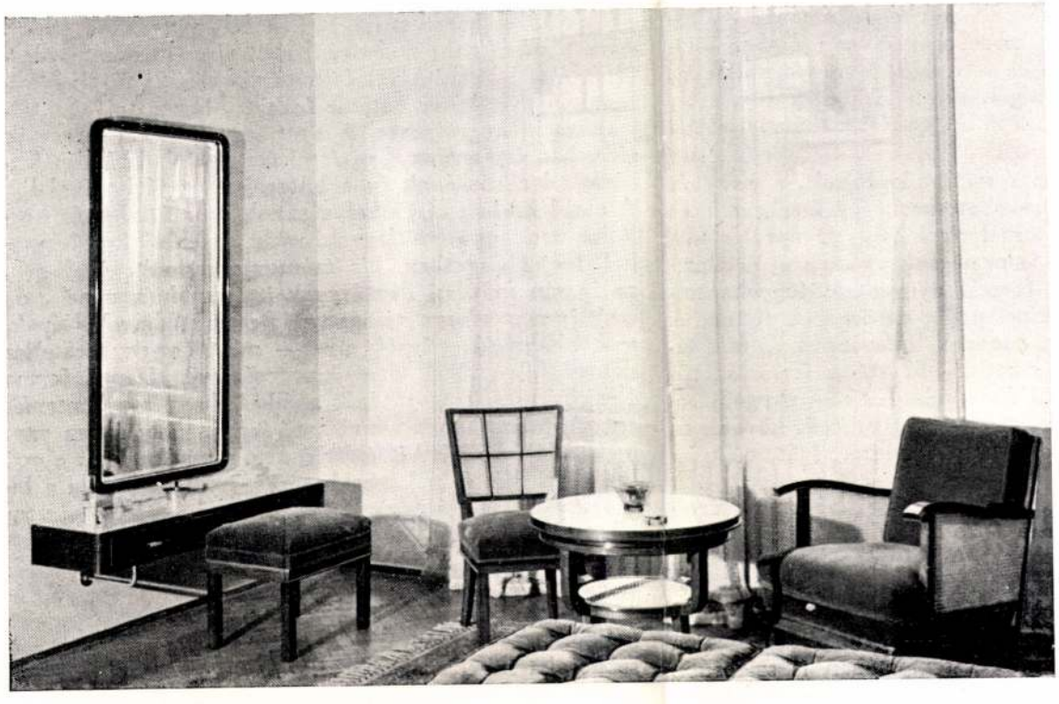

Foto Seidner Zoltán.

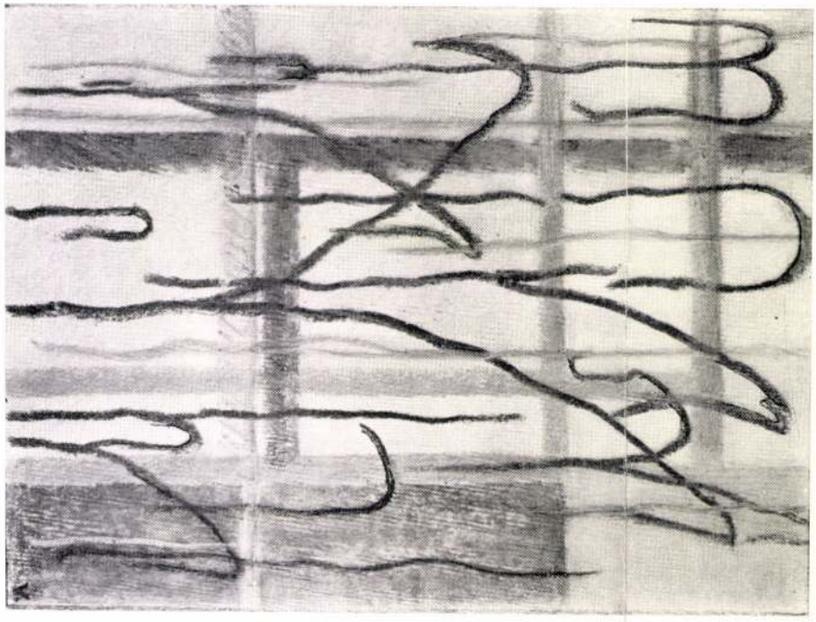

VÉRTES ÁRPÁD KILIMSZŐNYEG TERVE.

Foto Seidner Z.

SZINEK A LAKÁSBAN

A mai lakásművészetnek legjellemzőbb sajátsága az, hogy minden ízében szakítani igyekszik a hagyományokkal. Sokszor erőszakosan, önmagával szemben is kíméletlenül tuszkol ki a lakásból minden olyan tárgyat, mely a múltból valahogyan még ottfelejtődött. Ahhoz, hogy a saját hangját tisztán hallhassa el kellett némítania a mult minden visszhangját.

Az új lakásművészetet csak az a kor, az a nemzedék oldhatta meg, mely a lakást, mint a ma emberének fizikai szükségleteit fogta fel. A cél olyan épületet, helyiségeket, bútorokat — vagy mondjuk általában — olyan eszközöket készteni, melyek a mai ember életét a lehető legjobbá, legkényelmesebbé, legsimábbá és legegészségesebbé teszik. Persze ehez a mai ember életszükségleteinek alapos és elfogulatlan megfigyelése és megismerése volt szükséges, olyan tárgyilagosság, mely minden szimpátiát és antipátiát aszkétikus szigorúsággal levet magáról.

Igy keletkeztek az ésszerű alaprajzok, a nagy és napfényes ablakok, új szobatípusok, új szerkezetű és új használatú bútorok, melyek között az apróbb tárgyak is új formát és a színességnek egészen új értelmezését kapták. A lakás formái nyugodtak, fegyelmezettek, gazdaságosak, a színei pedig derüsebbek lettek. A mai lakásművészet nem ismeri a bútoroknak és más lakáselemeknek azt a tékozlóan bőbeszédű formatagozását, mely a múltban általános volt. A síma, nyugodt felületek és formák a szerkezetek ésszerűségét követik és a ma emberének racionális fegyelmezettségét, céltudatosságát jelentik.

A tárgyilagosan gondolkodó kor lakásművészetének szubjektív vonásai is — ha szabad ezt a paradoxont használni — objektívebbek. A szépségnek új értelmezése a szervesség, a nagy összefüggések egyszerű kifejezése a formák és színek által. A gyakorlatiság — vagy ahogyan a svédek elkeresztelték — a funkcionálizmus a lakásban a formák, színek használatában is szigorúbb egységet, nagyobb gazdaságosságot, erősebb logikát parancsol. Gondosan megállapított tónusok, világos, nyugodt színes foltok a falakon, melyek a fényt és a világosságot a mennyezetről levezetik, szétszórják a szobában. A fény útját követik a színek tónusukkal és világító értékükkel, míg a mennyezettől a padlóig lehalkulnak. Ebben a szín-levezetésben, a tárgyak formáinak megfelelően, nagy, nyugodt felületek, tiszta és derűs akkordok csengenek. A korszerű lakás bútorai nem tűrik meg a régi brokátos, gazdag díszítésű és erőteljes hangjával fontos szerepet játszó tapétát vagy falfestést. A mai falfestés is keresi az új bútorformákkal az összhangot. Egyszerű és tónusban szorosan összetartott mintázatával nem bontja meg a fal nyugalmas síkját. Arra törekszik, hogy a nagy falsík üres unalmát, ridegségét átmelegítse. A fal és bútorok közötti túl nagy ellentét nem a bútor hatását fokozza, hanem a falat túlságosan kihangsúlyozza. A síma, egyszínű fal merev és rideg, az észszerűen díszítéssel festett fal derűt, melegséget ad a szobának és a bútorokat egységbe foglalja. A mai lakásban nincs helye annak a határtalan és korlátlan motivum-egyvelegnek, mely az előző kor lakásából, legjobb esetben, kis múzeumot csinált. A díszek, az igazán művészi dísztárgyak itt sem hiányzanak, de csak igen gondosan válogatva és csak módjával. Képek, szobrok, vázák, párnák stb. — mint egy-egy erőteljes színnel felcsendülő, vagy elevenségével kizengő forma élénkítik a lakás egységét anélkül, hogy megbontanák azt. Az olyan, vagy annyi „műtárgy", mely útban van, mely a lakás célját hátráltatja, nem maradhat meg a mai lakásban. Mit ér a legszebb szoborgyűjtemény, ha a lakás karbantartását lehetetlenül megdrágítja, ha nem lehet tőle mozogni, takarítani a szobában?! Mit érnek a szép és szebbnél-szebb díványpárnák, melyekre se rádülni, se ráülni nem szabad?!

A lakás az emberé, használati tárgy, a nyugodt, kellemes élet eszköze. Otthon, mely legszemélyesebb szükségleteinket szolgálja ki.

Falus Elek Endre, festő, grafikus és iparművész; szül. 1883-ban Orosházán. Középiskoláit szülővárosában végezte, majd Budapestre jött s a mintarajziskolában tanult. Ezután Londonban és Berlinben dolgozott. A külföldről visszatérve dekorativ rajzaival hamar föltünést keltett, s egyike lett a legkeresettebb könyvdíszítőknek. Sok könyvczímlapot rajzolt s több díszművet illusztrált. 1904-ben szülővárosában műveiből kiállítást rendezett. Jelentékeny része volt a kecskeméti művésztelep megalapításában s vezetője volt az ottani iparművészeti műhelynek, melyben F. tervei alapján számos szőnyeget készítettek. Interieurjei közül kiválnak azok, melyeket a budapesti Vígszínház számára tervezett.

A Gyűjtő. 1913. 6—8. 44. l. — *Az Ujság.* 1914 márcz. 26. — *Amon Ottó:* Falus Elek. *Orosházi Közlöny.* 1904 febr. 21. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye. Budapest, é. n. II. k. 343. l. — *Dömötör István:* Könyvművészeti apróságok. *Magyar Iparművészet.* 1907. 244, 245. l. — *Ernst-Múzeum.* A magyar történet, irodalom, művészet, színészet és zene emlékeinek gyűjteménye és a múzeummal kapcsolatos kiállítási helyiség ismertetése. Budapest, 1912. 3. l. — *Farkas Zoltán:* A kecskeméti művésztelep. *Vas. Ujs.* 1912. 705. l. — *Iván Ede:* Dolgozó kolóniák. *Pesti Napló.* 1912 júl. 7. — *Magyar Iparművészet.* 1912. 103. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 164. l. — *Nyugat almanachja.* Budapest, 1912. 34. l. (arczképpel). — *Pesti Hírlap.* 1908 jan. 26. — *Rózsa Miklós dr.:* Modern magyar képtár. Budapest, 1912. — *Sztrakoniczky Károly dr.:* Falus Elek. *Magyar Iparművészet.* 1911. 293—296. l. (képekkel). — *U. az:* Kecskeméti Ujság. 1911 nov. 9. — *Vasárnapi Ujság.* 1911. 1069. l. (arczképpel).

MDK

Falus Elek, ip. müv.

Geonger Béla által készitett művészi kivitelü márványburkolat, és Kissling Rudolf készitette csillárok a vesztibül szépségét emelik.
Falus XXXX Elek és Péter János művészi izlését diczérik a lépcsőházak, az előterek, a kisterem, az elsőemeleti folyosó festése és berendezése.

Bernády György dr.: A Marosvásárhelyi Közművelődési Ház.
Magyar Iparművészet. 1913. 395-404.1.

MDK

Falus Elek

tervezte a Művészklub berendezését

Iván Ede: A Művészház uj palotája. SZabad Művészet 1912. nov. I. évf. 1. sz. 4.l.

Falus Elek

Olgyai Viktor, Perlrott Csaba Vilmos, Kandó László, Uitz Béla, Pólya Tibor és a közelmultban elhunyt Csáktornyai Zoltán, Falus Elek, Major Jenő, Kmetty János, Dobrovits művészek dolgoznak a Kecskeméti Művésztelepen, valamint Nikolsky orosz festő, aki hadifogolyként került ide, megszerette a magyar tájat, itt maradt és magyarrá lett,-irja Kun Imre, majd megemliti Iványi Grünwald Bélát, mint a legrégibb és Prohászka Józsefet, mint a legidősebb tagot. Kivülük ott él Révész Imre professzor, aki a fiatal művészeket oktatja aktfestésre.

A HÉT, Bp. 1921. ápr. 1.
XXXII. évf. 9. sz. 158. lap.

Falus Elek iparmüvész és Iványi Grünwald Béla

Kecskemét urai a két müvészt kérték fel, hogy vezető legyenek a Kecskeméten készülő müvésztelep Müvésziskolájának, -közli Tövis: "Müvészeti Krónika" c. irásában a Müvészet c. rovatban. Falus Elek iparmüvészről azt irja: "a modern magyar iparmüvészetnek abszolute nem kinevezett, hanem önkéntes katonája." Iványi Grünwald Béla "annak a bizonyos, „hóbortos ultramoderneknek" agressziven harcos uttörője." Végül igy fejezi be:"nagy bátorság kellett ahhoz, hogy ezt a két müvészt választották Kecskemét urai, mivel az ő müvészetük a legfelsőbb helyen kiátkozott, s hogyállami szubvenció ma, csak a müvészeti reakció korteseinek dukál..." /szövegközi idézet a cikkirótól./

A HÉT, Bp. 1909. okt. 3. XX. évf. 40. sz. 667. lap.

Sz. K.:

AZ ERNST-MÚZEUM.

A magyar kultúrának új hajléka épült a Nagymező-utcában. Ez már magában véve is ritka és örvendetes esemény, amelynek éppen a ritkasága miatt őszinte szívvel örvendezhet mindenki, aki a magyar kultúra ügyét a szívén viseli. A nemzeti mult, amely majdnem az egyetlen és mindenesetre a legfőbb kincsünk ezen a világon, új megbecsüléshez, új emlékezéshez jutott s joggal remélhetjük, hogy az új emlékezések keltette szeretet és rajongás meg fogja tenni a magáét abban az irányban, hogy az új magyar kulturális törekvések felkutassák a nagy nemzeti mult termőtalaját és annak dús nedveiből szívjanak bőséges erőt a jövő kialakitására szükséges harchoz. Esztendők során, izgalmas művészeti küzdelmek során, az új magyar művészet kialakulása közben sokszor reámutattunk arra, hogy ez a művészet csak akkor kaphat önnönmagához méltó lendületet, csak akkor bonthatja ki szárnyait diadalmas csapásokkal, ha az idegen eredmények üdvös beolvasztása mellett mindig visszatér ahhoz az örök bázishoz, amelyre utalva van s amely boldogulásának, megnövekedésének egyedüli alapja lehet: a magyarságához. Az Anteus-monda már nagyon banális és kopott, de, amikor a magyar művészet dolgáról van szó, még mindig aktuális, mert az anyaföldhöz való visszatérésben rejlik a magyar művészet legnagyobb ereje. És kétségtelen, hogy ez nem csupán soviniszta álmodozás vagy nemzeti színű lelkesedés, hanem igenis biztos, megtörtént tények pozitiv mérlege, olyan megállapitás, amelynek alapja a tények egészen objektiv szemlélete. Az összes nemzetközi kiállitásokon, amelyeknek eredményét nyereségszámlánkra jegyezhettük fel, az eredetiségünknek, a magyarságunknak köszönhettük ezt a nyereséget. Emlékezzünk a turini kiállitásra vagy a hamburgi szobafestők kiállitására, ahol egy fiatal bécsi iparművész azzal aratta a legnagyobb sikert, hogy magyar népművészeti ornamensekkel dolgozott, s ezek után meg lehetünk győződve arról, hogy nemzeti formanyelvünk kihasználása nemcsak a legméltóbb, hanem egyszersmind a legeredményesebb feladat.

Mindezekről azért kellett hosszasan beszélni az Ernst-múzeummal kapcsolatban, mert ez a múzeum tisztán a magyarságnak van szentelve. A múzeum termei a történelmi mult egyes korszakainak emelnek méltó emléket és pedig éppen legnagyobbrészt a magyar művészet segitségével. Igen szellemesnek tartjuk a szemléltető módszert, amely szerint a művészet rendezve van. A termek az illető kort az eredeti vagy reávonatkozó képek, rajzok és iparművészeti tárgyak segélyével akarják visszaadni s ez a törekvés kitünően sikerült. A termeknek levegőjük van, történelmi levegőjük, amelynek illata sokkal élénkebben, szinesebben elénk állitja a mult idő képét, mint egy kötetnyi leirás. Kétségtelen, hogy ezt az elevenséget annak köszönheti a múzeum, hogy segitségül hivta a művészeket, a néző az egyes korok művészi fantáziáján, vonalain, szinein és formáin keresztül mély bepillantásokat nyerhet a korok lelkébe. Ez a lehetőség különösen pedagógiai szempontból igen fontos, a történelem tanitását mindenesetre eredményesebbé teheti az a szemléltető oktatás, amelynek eszméjét az Ernst-múzeum megpendítette.

Azonban nemcsak a történelmi multnak, hanem a legmodernebb magyar művészetnek is örvendetes eseménye az Ernst-múzeum megnyitása. Ezt pedig Falus Elek finom ízlésének köszönhetjük. A mult év őszén behatóan foglalkoztunk ezeken a hasábokon ennek az izmos tervezőművésznek az oeuvre-jével s már akkor kifejezést adtunk azon véleményünknek, hogy Falus Eleket a tehetsége az installáció-művészet felé hajtja. Most megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy az Ernst-múzeum installációja már ennek a művészetnek örvendetes étape-ja. Amit Falus Elek a múzeumban csinált az igen figyelemreméltó berendezőművészet, előkelő „Raumkunst", amely a maga eredetiségében nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon a legelsőrendű hasontörekvések között foglalhat helyet. Az adott terület ötletes kihasználása éppen olyan dicséretreméltó, mint az üvegablakok és a falfestés szellemes ornamentikája. Ebben az ornamentikában igen merészen szárnyalt Falus Elek fantáziája, éles, harsogó szinfoltjai sokszor szinte vakmerőek, de kitünő szín-

Magyar Iparművészet. 1912. 5. sz.

Sz. K.: Az Ernst Muz.

161, 169, 170. l. 27 képekkel

érzéke mindenkor harmonikus egységbe tudta összehangolni a falterületeket, amelyek sohasem lépnek a kiállított képek rovására előtérbe. A bordűrök, valamint az ajtók és ajtóközök dekoratív kiképzése nagyon finom munka s ami a legfőbb, nem rokon semmiféle külföldi dekoratív stílussal. Ez az eredeti, nobilis tervezés becsületére válik Falus Eleknek éppen úgy, mint a kivitel preciz, kifogástalan munkája Bobitsch Arthurnak.

Az előcsarnok márványpadjai Lechner Ödön, a lépcsőház-üvegablak a Rippl-Rónai József munkája, mindkettő méltó a két művész egyéniségéhez. Maga a múzeum az iparművészet szempontjából is sok érdekes látnivalót tartalmaz. Képeink között két faragott ládát mutatunk be közülük. Az egyik a XV. századból s valószínűleg valamelyik felsőmagyarországi templomból való. A másik még érdekesebb. Erdélyi magyar menyasszonyi láda, amely a maga architektónikus jellegével, élénk színeivel és érdekes faragványaival kitünően visszatükrözi a magyar késői reneszánsz karakterét. Sz. K.

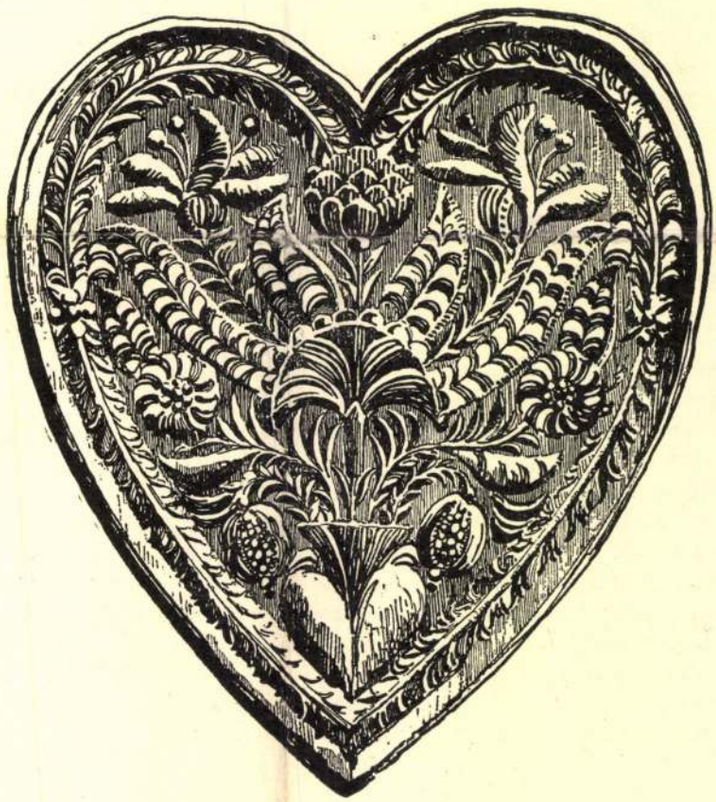

SÁRVÁRI MÉZESKALÁCS-MINTA, FÁBIÁN GYULA RAJZA.

FORME POUR GÂTEAUX.

FALUS ELEK

Az a művészeti terület, melyet Falus Elek közel 30 év alatt bejárt, nagyon nagy. Csupán puszta felsorolása annak, amit ez a nagytehetségű és rendkívüli ízlésű művész létrehozott, oldalakat foglalna el. Festés, könyvdísz és betű, plakát, színpadi dekoráció, szőnyeg, bútortervezés, lakásberendezés, épülettervezés csak része mindannak, mit termékenységével alkotott. De ha folytatnók felsorolását mindannak, mi művészi tevékenységének körébe tartozik, korántsem meríthetnénk ki tárgyunkat, mert *Falus Elek* működése a magyar ízlés kifejlesztése körül annyira sokrétű, munkájának jelentősége oly átfogó, hogy nem skatulyázható be iparművész-tanár vagy belső és külső építész tevékenységi körébe. Hogy megközelíthessük s azután bejárhassuk a területet, melyre művészi munkái kiterjednek, követni fogjuk pályájának főbb mozzanatait. Fel kell sorolnunk egyik-másik művészszakmai típust s ha vázlatosan jellemezzük is ezeket, mégis összegeződik egy rendkívüli képesség nagy eredménye. Ehhez hozzávesszük egy átlagon fölüli ember portrait-ját (melyet e tanulmány kiegészítéseként egy avatott toll rajzol meg), akkor talán sikerül *Falus Elek* képét körvonalozni.

Falus Elek munkásságának etape-ját alkalmunk volt közelről megfigyelni, nem egyszer közös műhelyben is dolgoztunk, mi belelátni engedett munkamódjába — amennyire ez művésznél általában lehetséges. Hiszen ma már majdnem általánosan tudott dolog, hogy a művészi alkotás egyike a legmisztikusabb folyamatoknak. Éppen a lényeg létrejövetelének magyarázata van mély homályba burkolva. Bármilyen éles szemüveggel vagy akár bonckéssel is közeledjünk a csodához, mit a művészi alkotás repraesentál; bármilyen szisztematikusan, tudósi apparátusok s szabályok segítségével vizsgáljuk, éppen a legfontosabb: maga a lényeg sikkad el igen gyakran. Minden fontos alkotórész együttese mint legnagyobb jelentőség lebeg az egész fölött, s bár nehezen magyarázható — mégis érezhető a jelenléte.

*

Falus Elek 1884 dec. 31-én született Orosházán. A környezet teljesen magyar. Német vagy más idegen szó ismeretlen. Kisgyerekkorukban kirohantak az utcára, ha híre jött, hogy valaki idegen nyelven szól. Édesapja iparos, szobafestő és mázoló. Ennek következtében érdeklődhetett volna a gyerek a rajzolás és festés iránt. De csak első polgárista korában, mikor a kis kápolnát festik, kelti ez fel igazán az érdeklődését. Egy kedves, derült szőke templomfestő jött le segíteni a munkában. Rozsák nevű. „Rettentően" tetszett, mikor az üres, napsütötte kápolnában ott nézhette, mikor száz különféle zacskóban s vödörben a különböző színekkel dolgozott a mester. Az italt is szerette, a zacskók közül néha egy butykost szedett ki — húzott egyet belőle és danolt. A kis Falus állandóan körülötte lebzselt. Sohasem tett rá valami olyan nagy hatást, mint mikor az *istenszemet* festették felhőkkel és rózsagirlandokkal. Itt kapta meg az első impresszsziót arról, hogy mi is ez a „mesterség". Maga sohasem rajzolt addig, míg a 2-ik osztályban ki nem osztottak rajzlapot. Egy bizánci ornamentika-darab volt a feladat, benne csacsin útrakelő, sötétkékruhás, aureolás Mária. A másodikosnak az ötszörösen megnagyított ornamentika volt a feladata — de ő a Madonnát a Gyermekkel rajzolta meg, s mert nem tetszett neki, hogy olyan sötét — hát rózsaszínnel s arannyal festette ki; a csacsit citromsárgára, szép piros szemekkel — megelőzvén a kor akkori ízlését. A rajzbeadás után rajztanárja (Szíjgyártó Albert — áldott jó ember) behívta a szertárba, rájakiabált, enyhe pofont adott neki, hogy mit csinált a szép eredetiből. De ma úgy tűnik, hogy a pofon simogatás volt s a szidás — annak részéről, ki sohasem áll vele szóba — biztatás.

Azután sokáig újra nem törődik a rajzolással, de a mértani rajzokat szabadkézzel húzza, ezért persze megfegyelmezik. Meg azért is, amiért rajzai tisztátalanok voltak. (E tulajdonságáról azután igazán leszokott. Későbbi rajzai, könyvfedelei a legpedánsabb munkák.) A negyedikben (a tanára többet nem volt szigorú, szabadjára engedte) — a vizsgarajz egy római vezér volt — szintén nem feladat, csak éppen az iskola falán függött az eredetije. Ezért már meg is dícsérték.

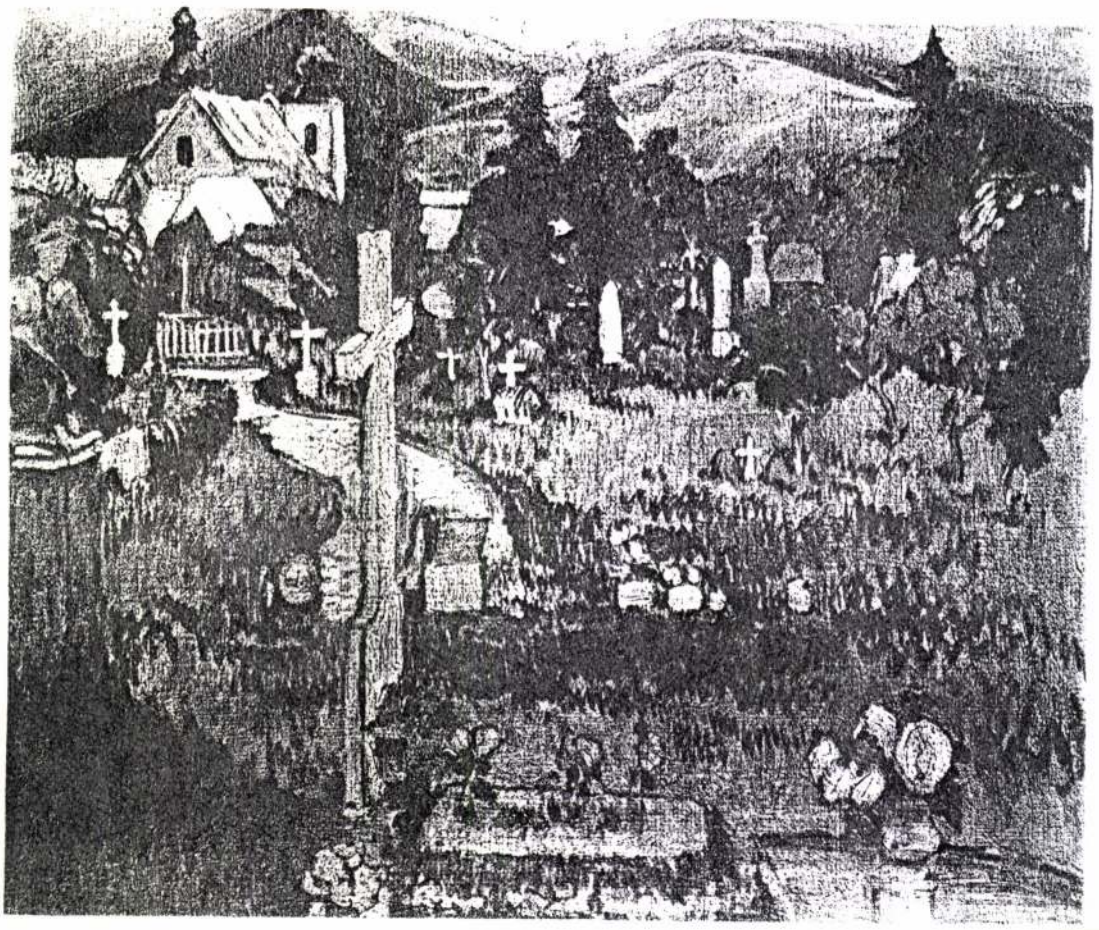

FALUS ELEK: A NAGYBÁNYAI TEMETŐ

Ezután az otthon történő ipari és művészi dolgokra is figyelni kezd. Egy díszes táncterem vagy előkelőbb úriház kifestése már érdekli is. Anélkül, hogy tudatára ébred — észrevétlenül kap műhelyműveltséget, megismeri az anyagot, a festéket. Megérzi a térbeosztás művészetét. Apja, ki pedig nem volt közlékeny ember, beszél is neki e dolgokról, látván felébredt érdeklődését. Környékbeli kastélyokban, kegyúri templomokban is akad munka, fényezés, mázolás, különböző fautánzások. Szeret a szünidőben ide kimenni s közben nézi a tájat, a búzavetést, a flóráját az Alföldnek. Falusi gyerek különben is tökéletes botanikus s — bogarász. (Későbbi motívumai egy dekoráló rajzolónak.)

A negyedik osztály után *Pestre* kerül. Nagy a sikere a magyar nyelv tanáránál, amiért nyelvkincse olyan gazdag, a botanikus tanárnál, amiért oly jól ismeri a virágokat, növényeket, bogarakat, madártojásokat. 13 éves korában a Markó-utcai reálba kerül. Itt a botanika tanára vele magyaráztat a többinek. Borbás Vince, a híres botanikus behoz az iskolába mindenféle giz-gazt, amit a városon kívüli séta közben összeszed a zöldséges kofáktól s kérdezi a tanulóktól: no, mi-e? Falus tud rá válaszolni s tanára rajzoltatja vele a furcsa növényeket kiadandó növénytana számára. (Így gyüjt itt már észrevétlenül motívumokat a későbbi formakincséhez.)

14 éves korában már tanít, nevelősködik, hogy eltartsa magát.

Az ötödik osztály utáni szünidőben megint otthon van. Ismét dolgozik náluk valami rendkívül ügyes ember. Tánctermet festettek ki. Ő maga is megpróbálkozik a dologgal: amoretteket fest fejből, de hogy eltakarja a kevésbbé sikerült részeket, virágokat, margarétákat fest rájuk. De ezt megelőzően a kertbe megy jól megnézni őket. Ezeket a dolgait az új iskolaévben megmutatja tanárjának, az azt mondja, hogy az amorettek nem érnek semmit, de a természet után festett virágok jók. Azt is mondja a tanár, hogy Falus már mindent tud, amit az iskolában a kötelező tanterv szerint meg kell tanulni. Ekkor gondol első alkalommal arra, hogy *festő* vagy ilyesmi legyen. Ezután terhére kezd lenni az iskola, kínlódó szabadságvágy éled benne, gyűlöli a fegyelmet, a nevelést s már csak édesanyja kedvéért tanul. Mikor azután a hetediket elvégzi — édesanyja meghal — s ő már nem érzi magát

kötelezve, hogy pénzkereső pályára menjen, — otthagyja az iskolát s a nevelősködést. Az ezután következő egész nyáron azon töpreng, mi is történjék hát most? Együtt lakott néhány földijével, kik szeretnék segíteni abban, hogy valamilyen művészi iskolába iratkozhassék, — ha már kiugrott a nyugodt polgári sínekből. De egyelőre lakáson kívül mást nem tudtak nyujtani. Kezd próbálgatni, üzleteknek reklámrajzokat csinálni, kirakati táblákat, betűket. Jár-kel a városban, nézegeti a modern kiállításokat (akkoriban kezd Nagybánya hatása jelentkezni), rengeteget olvas, kortársain jóval túl van ilyen tekintetben. Nem szíveli a régies művészetet, kineveti a Margitay-szerű képeket. Érzi, hogy e mesterségben csak egész magas fokon érhet el valamit. Az Iparművészeti Iskola esti tanfolyamára jár, de a száraz tanítási mód nem lelkesíti, hamarosan ott is hagyja.

Egy esztendő múlik el így próbálgatásokkal, a megélhetésért való küzdelemmel. Csak nem vissza a neveléshez, iskolához, kötött élethez! A barátok hazakészülnek, de ő tisztában van azzal, hogy a festőiskolába való bejutáshoz valamelyes előképzettség kell s ezt otthon nem szerezheti meg. Mint szenvedélyes ujságolvasót vonzza az, amit szórványos hírekben Nagybányáról megtud — az olcsó és nagyszerű álomvilágról. Egészen kevés pénzzel elutazik hát ide s 30 koronából vagy másfél hónapig él ott. Ott van a nagyszerű szabadiskola Ferenczy, Thorma, Réti, Grünwald vezetésével. Végre először rajzolhat modell után. A fiatalok közt főcsillagok Czobel, Czigány. Egyszer meglesheti, hogy hogy fest Grünwald Béla. Pontosan megfigyeli, hogyan rajzolnak szénnel, hogyan készül utána a festmény. S miután érzésben meglehetősen fölényben érzi magát — látja, hogy a mesterségi rész tudása egykettőre megszerezhető. Modellt ül Czobelnek s amikor ő maga fest, a profik közül Maticska, az asztalos fia segíti ki első zavarában, mutatván neki, hogyan is kell a dolgot megfogni. Még ott Nagybányán beszélgettek a fiúk arról, hogy Lyka Károly, ki a nagybányaiaknak nagy propagálója, olyan valakinek, ki könyvcifraságokat tudna rajzolni, — pénzt is juttatna érte. Falus Pestre megy s a Mintarajziskola felvételi vizsgáját játszva teszi le, Zemplényi lesz a tanára. Odahaza esténként buzgón lát hozzá tollal rajzolgatni s a vizsga után pár héttel már csomó fejléccel s záróvignettel megjelenik a Singer és Wolfner cégnél, hol egy 10 koronás aranyat s erős dícséretet s biztatást kap. Nem is meri megmondani, hogy csak pár hete foglalkozik ezzel. Nemsokára már könyvfedelek is készülnek s igazán nagyon örül, mikor az egyik Lyka: *Kis könyv a művészetről* című művének címlapja lesz. Milyen boldog, mikor beleírhatja a címet! Betűt találomra írt. Hogy itt nem volt szakképzettsége, — az rávitte, hogy *újat* nyujtson.

Karácsonyig (féléven át) szorgalmasan rajzol fejet, aktot. Ezzel azután ilynemű tanulmányait be is fejezte. Pólya Tibor kollégájával lemennek Szolnokra néhány hétre. Mikor visszakerül Pestre, már nem mehetett be a mintarajziskolába, mert az iskolai szerény költségekre sem volt pénze. Az iskolai kiállításon (1904) még részt vesz — sőt egész falat kap, dacára annak, hogy csak elsőéves. Ki vannak állítva könyvtáblái, könyvdíszei, plakáttervei, ex-librisei s négy tájképes szőnyegterve (figyelemmel kísérte már az akkori modern iparművészeti törekvéseket). *Sikere* volt, a lapok is felemlítették.

Szegénységben nem tudott élni már akkor sem s ezért újra szabaddá tette magát az iskolai kötöttségtől. Pólya sógora, Hunyor István meghívja Szolnokra, ott is van iskola, hol tanulhat. A szolnoki telep akkori fiataljaival: Jávorral, Frecskayval, Pólyával vidám életet teremtenek. Kohnernek, a szolnoki telep mentorának tetszik ez s fiatalok számára ösztöndíjat alapít.

1904 végén Pólyával *Münchenbe* megy. Egy német ismerőse elvitte megmutatni a munkáit s erre hamarosan jó kiadók számára kezd dolgozni, sok könyvtáblát, plakátot, ex-librist. Itt lesz először figyelmes az újszerű architektúrára, akkor épül az egyetem új szárnya s Fischer építész népiskolái. A hatalmas Kunstgewerbeausstellungshalle-t Julius Dietz díszíti dekoratív freskókkal, dolgoznak Bruno Paul, Weisgerber, Pankok. A Behrens könyvbetűírás modernizálása tűnik fel neki. A szecesszió (melyet virágzása idején is gyűlölt) kezd múlni s romantikusabb stílus fejlődik, mely azután klasszicizálásba megy át s a mai értelemben vett modernség (konstruktivitás!) alapjait kezdi lerakni (Wiener Werkstätte). Már megépült Darmstadt, Olbrich és Cissarz műveit hozzák a kiállítások s reprodukálják a művészi lapok. Riemerschmied interieurjei, Metzner monumentális szobrai vonják magukra a fiatal művész érdeklődését. Bámulatosan gyors felfogóképessége, kitűnő szeme, artisztikus ösztöne mindenféle jó hatásnak nyitva áll, rengeteget tanul és tapasztal.

Pár hónapra újra Szolnokra kerül s modernségi lázában Hunyorék empireházát vakmerően átalakítja; kifesti a csónakházat. Egészen kis pénzzel s nagy bátorsággal *Londonba* utazik, hogy tanulmányaira a koronát föltegye. Hiszen Anglia tradicionális díszítő művészete a William Morris, Beardsley, Walton és Walter Crane, Mackintosh-házaspár úttörő és építő munkáiban ebben az időben kulminál. Kevés angol tudásával, isme-

retlenül érkezik a hatalmas városba, *Pogány Willy* honfitársa van segítségére angol nyelvtudásával s csakhamar a Falus ügyessége révén az *Eyre és Spottiswood*-nyomda számára könyvfedeleket s kis plakátokat készítenek. A *Studio* évkönyvpályázatát megnyeri (megjelent annak idején a Magyar Iparművészet-ben). A Studio egyéb munkákat is megvásárol s a főszerkesztő Holme beajánlja *Grant-Richards*-hoz — egyike a legnagyobb könyvkiadóknak. Pogány Willyvel közösen plakátokat csinálnak s egy *Turbayne* nevű híres betűíróhoz és könyvcsinálóhoz jut. Gyorsan és sokat dolgozik s a betűírás igazi mesterségét, a könyvkötést, aranyverést s mindent, ami a könyvvel összefügg, ezekben a műhelyekben tanulja meg, természetesen ismét a maga hihetetlen villámszerű felfogóképességével, mely csak félig áll tanulásból, mert nagyobbrészt bámulatos intuició és rögtöni eredeti alkotási képességben nyilvánul. *Nightingale*-nek iskolájába jár, *Fisher Unwin*-nek könyveket, üzleti katalógusokat csinál, s rajzol egy kiáltványt, mely a spanyol király vőlegénysége alkalmából készül. *Liberty*-nek selyem- s szövetmintákat rajzol. Angliai munkáin — bár ott csakis saját tradicionális stílusú dolgokat fogadnak el — mégis érezhetők már hazulról hozott, magyaros hatások, emlékei az otthoni tapasztalatoknak, feldolgozásai gyerekkorának. De ezeknek teljes kialakulására néhány esztendőt még várni kell.

Londonból hazaérkezve, 1907 elején dám intermezzo az akácfa-utcai közös műterem sokadmagával, többek közt e sorok írójával is. Ez év nyarán közreműködik a Feszty Árpád rendezte *Majális* díszítésén a városligeti tavon. Pontonokon reklámépítés. Ősszel már *Berlinben* van. Ott hamarosan sok munkája akad, pályázatokat nyer, *G. Grote*-nak dolgozik. Díszíti *Bode* könyvét, „Goethes Leben im Garten am Stern" címűt, megcsinálja a *Grosse Kunstausstellung* katalógusát — ezen még érezhető az angol iskola, — de már magyar emlékekkel. Áruházaknak és lipcsei nyomdáknak dolgozik. Jár színházakba, Reinhardthoz s barátsága Lengyel Menyhérttel s Bíró Lajossal érdeklődését a színpadi dekoráció felé vonja. Ennek akkori modern mesterei Berlinben Walser és Stern. *Orlik*-nál jelentkezik tanulni, ki az iparművészet tanára. Munkái láttán ez kineveti e szándékát, hiszen inkább segédtanárjául venné őt, ha nem volna idegen. A *Friedrich-Museum Mantegna*-i, *Luca Signorelli*-jei, az iparművészeti Múzeum nagyszerű gobelinjei s száz és száz remekművén csiszolja, jobban mondva gazdagítja ízlését, lelkesedik a *Marées* összegyüjtött művein s most ismét felébred nosztalgiája a piktúra iránt. 1909 nyarán minden kitünően kifejlesztett és felépített munkakörét otthagyja Berlinben s Nagybányára megy. De volt egy másik ok is, amiért hazavágyódik. Ignotus hívja, hogy vegye át a *Nyugat*-könyvek művészi díszítését, könyvnyomdai rendezését. Ezekkel már Berlinben is kezdett foglalkozni (Vészi József *Jung-Ungarn* címlapját is ekkor tervezi). A Nyugat könyvek (Móricz: Hét krajcár, Kemény: Lamentációk, a Nyugat fedele), az Ady könyvek fedelei, melyeket a költővel való személyes megtárgyalás után csinál, már magyaros motívumokban gazdagok. Amikor ezek a színes, virágos fedelek a pesti könyvkereskedések kirakataiban megjelennek, — ez új hang az addigi magyar iparművészet s művészi díszítésben. *Irott* betűt itt alig ismertek, ennek a hazaplántálása egyik nagy érdeme. De nem idegent hozott, mert magyar szellemben alakítja őket.

Nagybányán e nyáron Iványi-Grünwald Bélával s egy kecskeméti barátjával, Tóth Kálmánnal (ki azután Kada Elekkel, a város kitűnő polgármesterével közvetítette a gondolatot) az alapítandó Kecskeméti Művésztelep ideája merült fel és ez nemsokára a teljesülés stádiumába lép. Falusban már régen életre keltek ezek a nagy koncepciók, egy modern magyar *Werkstatt* ideája, esetleg művésztelep keretein belül. Egy év alatt felépültek a telep műtermei (Janszky és Szivessy építészek munkái Falus ideáival kapcsolatban), működött az átszervezett kecskeméti szőnyegszövő, Falus tervei szerint szőtt magyar szőnyegeivel, magyar gyapjúból ősi növényi színekkel. A kereskedelmi miniszter ösztöndíjával az angol és német luxusszövőgyárakban tanulmányoz s ehhez neki nem volt hosszú időre szüksége. Örök kár, hogy a viszonyok nem engedték meg, hogy e szövőműhely úgy alakuljon ki, mint ahogy tervezve volt. Még mielőtt a művésztelep felépült, már lenn dolgoznak a művészek, egyelőre a városban. Falus intézi az akkoriban meginduló *Az Est* művészeti formáját, tipografiáját. Ebben az időben (1910) tervezi meg *Lengyel* Menyhért *Taifun*-jának színpadát s ezzel a nagysikerű alkotással rést vág az addigi magyar színpaddíszítés módszerein. Ezután jó ideig a Vígszínház díszlettervezője. A Nyugat *Csokonai* „Karnyóné"-ját adja elő matinéján Falus díszleteivel, majd *Molnár Ferenc* Testőrjének színpada, kosztümje, világítása s teljes technikai beállítása készül az ő tervei nyomán. Továbbá Lengyel *Prófétája* s egy Lehár operett (utóbbi díszleteit, valamint a *Taifun*-ét külföldre is megvették). Falus színpadjainak egészen sajátos stílusa van. Amellett, hogy naturalisztikusabb hatásúak, mint az addigi ilyen dolgok, erőteljes színességükkel, a dekoratív elemeknek kidomborításával, az arányok színpadszerű mérlegeltségével rendkívül hatást keltők s művésziek — nem is sorolhatók be a stilizált vagy naturalista csoportba, — egyéni elképzelések művészi

FALUS ELEK: SZÍNPADI DEKORÁCIÓ LENGYEL MENYHÉRT TAIFUN-JÁHOZ

eredményei, melyeket rendkívül színpadi érzék erősít; az igazi talentumoknak megnevezhetetlen s szavakkal kielemezhetetlen bája és varázsa van bennük.

Dekoratív festésdíszítő munkáinak értékes eredményei voltak a kecskeméti kaszinó díszteremének kifestése a leggazdagabb magyar motívumokkal s ehhez némileg hasonlóan *Az Est* régi kiadóhivatalának berendezése. Ebben a rendkívül termékeny munkaidejében betűplakátok, könyvdíszek is bőven termettek. A színpad és a belső festés logikusan magával hozta azt is, hogy belső berendezés, bútortervezés és építés terére is kiterjessze az érdeklődését.

De nem szabad figyelmen kívül hagynunk e sokféle művészi munkának egy velejáróját, hol Falus Eleknek rendkívüli tehetsége a *művészi propaganda* körül érvényesült. Mert ha oly sokat is dolgozott, hogy tízszer annyi kéznek is elég lett volna, a legtehetségesebb rábeszélés, a meggyőző magyarázás, tanítás kitűnő képességével a művészi közélet jó és modern mederbe való sodrását erősen elősegítette. A Japán művészasztalának akkori hőskorában, amikor a művészpolitikai hullámok a legmagasabbra emelkedtek, Falus egyik előharcosa az ifjúságnak. Ösztöne, mely arra hajtotta, hogy a tehetséget minden időben pártolja, — igen sok jeles fiatal, de nálánál idősebb művészeknek is szolgálatába állott, hogy azok érvényesülési útját egyengesse. Eszessége, hozzáértése s szinte szuggesztív ereje kitünő eredményeket hozott. Jó hatása kiterjedt a művészi kritika jó irányba való irányítására, tanítói és felvilágosító törekvései nem maradtak e téren hatástalanok. Éppen úgy, ahogy a nyugati művészeti törekvések jó hatásait plántálja a díszítő művészet hazai termékeire, a művészibb s modern, jó értelemben haladó kritikát is elősegíti olyan kitünő magyarázó venával, mely párját ritkítja. Falus Elek magyar díszítési módját, ebben a szellemben álló művészetét Lechner Ödön a magyar építőművészi törekvések legzseniálisabb képviselője is nagyra becsülte és szerette. Mikor Kecskemétre látogatott Kada meghívására, hogy a Rákóczi-torony tervét elkészítse, szeretettel szemlélte azt a magyaros művészi kultúrmunkát, mely ott indult s melynek első alapjait másfél évtizeddel előbb a remek városháza építésével éppen ő rakta le.

1912-ben készült Ernst Lajos múzeuma és kiállítási helyisége a Nagymező-utcában. Ennek az intézménynek a modern magyar művészet szempontjából való fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Egészen stílszerű, hogy belső kiképzése és díszítése, a kiállítások plakátjai, meghívói Falus magyar stílű tervezése nyomain készültek, ezzel indultak. 1913 őszén tanulmányútra indul Olaszországba s a Rivierán ismét összekerül a Pesten is vendégszerepelt nagyhírű orosz balett művészi vezetőségével, Bolm és Fokin látták terveit és skicceit s tárgyalások folynak 1914-ben egy magyar balett megalkotása ügyében, érintkezésbe kerül *Paul Follot*-val, a nagyhírű francia iparművésszel, ott nagy lakásberendezési tervezési áramlatba való belekapcsolódásról esik szó, — hazajön likvidálni, hogy külföldön telepedjék le — de e tervében megakadályozza a háború.

A háború alatt s utána idehaza rengeteg munka készül. A *Belvárosi Színház* belső munkája (1915), a *Latzkó* lakás, a Tárnok-utcai *Hatvany* palota restaurálása s toldalék építése (1917—18) *Miklós Andor* tahitótfalusi népies, romantikus építkezése, *Bun* nyaraló, *Wolfner* villa, a *Papagáj* mulató (az Erzsébet-körúton) különös vidám magyaros rokokó stílusban, a *Gschwindt* kastély (magyar-Velence) berendezése, *Popper, Ágoston, Lengyel, Herz, Rapoch* lakások berendezései csupán egész hiányos felsorolásai annak a rengeteg munkának, mely az utolsó esztendőkben készült. Sok a háztervezés is. Mindezek nem tárgyalhatók itt részleteikben — elég, ha megemlítjük, hogy bár e bútorok, interieurök nem egy stílusban repraesentálódnak, mindegyik magán viseli a Falus ízlésének és egyéni stílusának szellemét, mely az összhatásban, a minden egyes darab arányainak, formájának együttes harmóniáját tükrözi. Nincsen stílus a klasszikustól az újtárgyiasságig, mely ezen az egyéni temperamentumon átszűrődve ne adná vissza a mai ember szépség és harmónia ideálját. Végül meg kell emlékeznünk rendkívül érdemes munkájáról — az *iparos nevelésről* is, mely velejárója volt minden ténykedésének, melyet csak vázlatosan tudtunk felsorolni. Azáltal, hogy megtanította új technikára s főleg jó ízlésre s a mesterségnek művészire való fokozására a segéderőit — új egzisztenciákat is teremtett.

Ha már most összegezzük ezt a nagy vonalakban felidézett munkásságot, ha *egy* kifejezésbe akarnók sűríteni, amit itt Falus Elekről, munkáiról, törekvéseiről, művészetéről leírtunk, mely azonban nem marad mögötte az iparművésznek, építésznek, festőnek, grafikusnak, dekoratőrnek, — mert az amellett, hogy mindezeket magában foglalja — azok fölött mint egységes valami lebeg, az az *ízlésmester* megjelölése. Ez magában foglalja a tanításokat, hatásokat, a művészi szép irányába erjesztőt, s magát az embert is, kinek minden cselekedete, beszéde, lelkesedése s lelkesítése tulajdonképpen elválaszthatatlan mindattól, amit legtöbbször teljes sikerrel létrehozott, de természetesen igen sokszor éppen csak jelzett, indikált vagy tervezett.

HERMAN LIPÓT

FALUS ELEK: MIKLÓS ANDOR ÚR WEEKEND-HÁZA TAHITÓTFALUBAN

127.

127. ERDÉLYI MAGYAR MENYASSZONYI LÁDA A XVII. SZÁZADBÓL.

BAHUT DE MARIAGE HONGROIS DU XVIIe SIÈCLE.

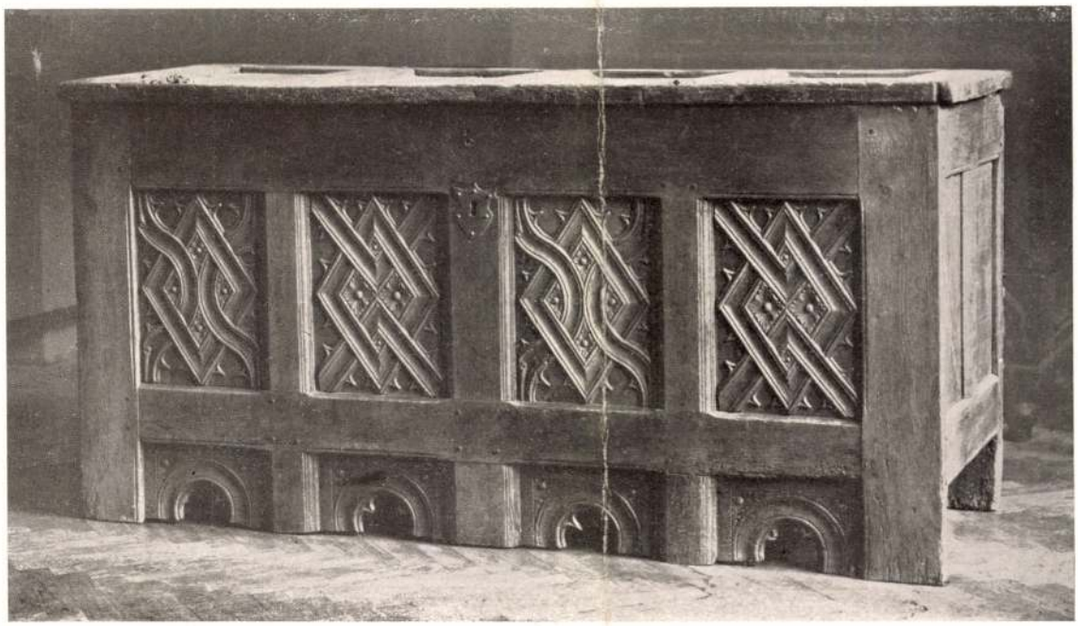

128.

128. TEMPLOMI LÁDA A XV. SZÁZADBÓL.

BAHUT D'ÉGLISE DU XVe SIÈCLE.

LE MUSÉE ERNST À BUDAPEST.

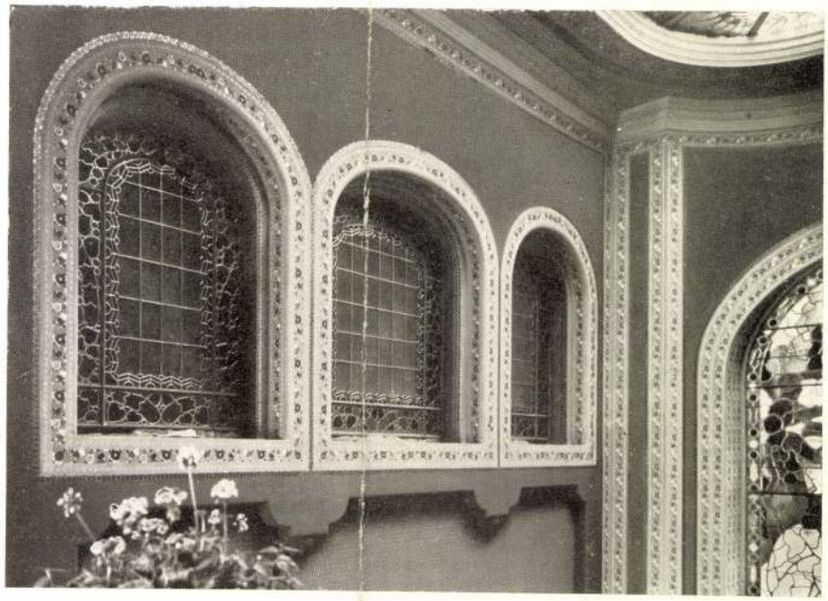

129.

129. LÉPCSŐHÁZ FALÁNAK RÉSZLETE. DÉTAIL DU MUR DE L'ESCALIER.

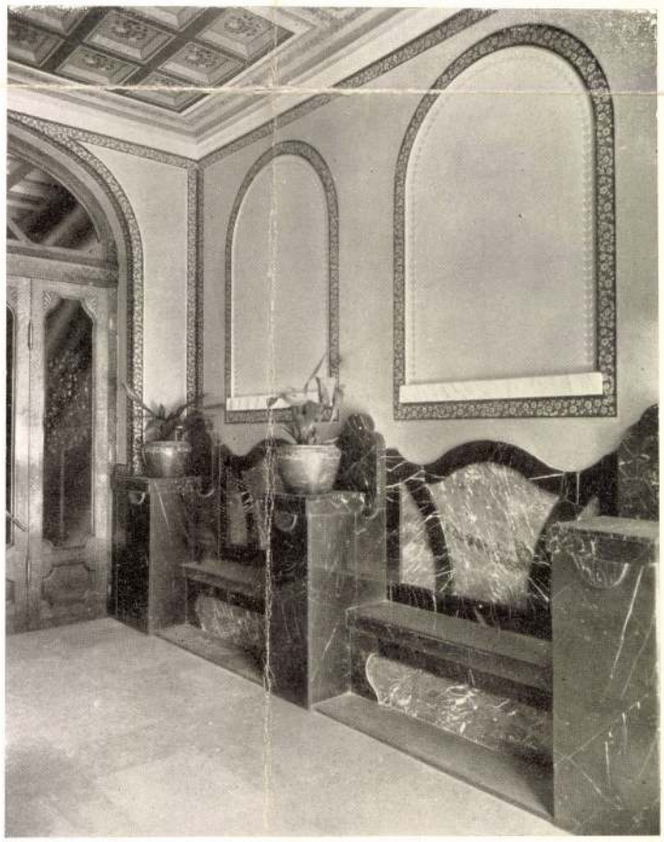

130.

130. FÖLDSZINTI BEJÁRÓ. ACCÈS DU REZ-DE CHAUSSÉE.

LE MUSÉE ERNST À BUDAPEST.